Journal of Modern Learning Development

ISSN 2673-074X (Print) ISSN 2697-455X (Online)

ปีที่ 7 ฉบับที่ 11 ธันวาคม 2565
Vol.7 No.11 December 2022

Journal of Modern Learning Development

ISSN 2673-074X (Print)
ISSN 2697-455X (Online)

ปีที่ 7 ฉบับที่ 11 ประจำเดือนธันวาคม 2565

วัตถุประสงค์

Journal of Modern Learning Development เป็นวารสารวิชาการราย 1 เดือน มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษา ด้านศาสนา ปรัชญา นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิชาการอื่นๆ

บทความที่ได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน พิจารณาตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ Journal of Modern Learning Development ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะของกองบรรณาธิการ Journal of Modern Learning Development ไม่สงวนลิขสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดการเผยแพร่ 11 ฉบับ (ปี 2565)

ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์ (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 28 กุมภาพันธ์)
ฉบับที่ 2 มีนาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มีนาคม)
ฉบับที่ 3 เมษายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 เมษายน)
ฉบับที่ 4 พฤษภาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 พฤษภาคม)
ฉบับที่ 5 มิถุนายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มิถุนายน)
ฉบับที่ 6 กรกฎาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 กรกฎาคม)
ฉบับที่ 7 สิงหาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 สิงหาคม)
ฉบับที่ 8 กันยายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 กันยายน)
ฉบับที่ 9 ตุลาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ตุลาคม)
ฉบับที่ 10 พฤศจิกายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 พฤศจิกายน)
ฉบับที่ 11 ธันวาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ธันวาคม)

เกณฑ์การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบข้อมูลของผู้เขียนบทความ เช่น ชื่อหรือประวัติการทำงาน และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double-Blind Peer Review)

บทความที่ส่งมาขอเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความของวารสารและต้องให้เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้

ทรรศนะและความคิดเห็นของผู้เขียนบทความ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือทรรศนะความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

เจ้าของ

ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่
บจก.พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่
เลขที่ 141 หมู่ 6 ตำบลบ้านชัย อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี 41190
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/index
E-mail: journal1990jmsd@gmail.com

บรรณาธิการ

ดร.ธีร์ดนัย กัปโก	ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

กองบรรณาธิการ

รศ.ดร.สัญญา เคณาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รศ.ดร.รัตนะ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์	มหาวิทยาลัยมหามุฏราชวิทยาลัย
พระปลัดสมชาย ปโยโค,ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.หอมหวล บัวระภา	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผศ.ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ประมุข ศรีชัยวงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ดร.สมพงษ์ เกษานุช	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
ว่าที่ร้อยตรี ดร. สุริยะ หาญพิชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

รศ.ดร.รัตนะ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รศ.ดร.สัญญา เคณาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รศ.ดร.ศิวัช ศรีโภคางกุล	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รศ.ดร.พรชัย เจดามาน	นักวิชาการอิสระ
รศ.ดร.โชติ บดีรัฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
รศ.ดร.สุรพงษ์ คงสัตย์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.วิเชียร แสนมี	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผศ.ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผศ.ดร.กุลจิรา รักษนคร	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
ผศ.ดร.อภิญวัฒน์ โพธิ์สาน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ประมุข ศรีชัยวงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผศ.ดร.เสกสรรค์ สนวา	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ.ดร.ภูมิภควัธจ์ ภูมพงศ์คชศร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ผศ.ดร.ธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผศ.ดร.อรรถ อภินนท์ธีระศักดา	มหาวิทยาลัยวงษ์เชาวลิตกุล
ผศ. ดิษยทรรศน์ ศรีบุญเรือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พระปลัดสมชาย ปโยโค,ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหาพิสิฐ วิสิฏฐปณฺโญ,ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.เกศสุดา โภคานิตย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ดร.อินทุราภรณ์ อินทรประจบ	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ดร.สมพงษ์ เกษานุช	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
ดร.สมควร นามสีฐาน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.รัชดา ภักดียิ่ง	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ดร.ลักขณา อินทร์บึง	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ว่าที่ร้อยตรี ดร. สุริยะ หาญพิชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ดร.ดำเนิน หมายดี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.เกษฎา ผาทอง	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.สาคร มหาหิงค์	วิทยาลัยพิชญบัณฑิต
ดร.อดิศร หนันคำจร	นักวิชาการอิสระ
ดร.กิตติพงษ์ พิพิธกุล	นักวิชาการอิสระ

ผู้จัดการวารสาร

นางสาวนัยนา กัปโก	ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

สารบัญ

บทความวิจัย

➜**กระบวนการสร้างอัตลักษณ์และการสื่อสารอัตลักษณ์ของผู้หญิงที่แต่งกาย ด้วยผ้าไทยทอมือบนสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก** 1

อรอุษา บัวบาน และ บุหงา ชัยสุวรรณ

➜**ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร** 20

วันวิสา แก้วไทรคต

➜**พฤติกรรมการใช้บริการสินเชื่อและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ ของประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษ** 31

อทิตยา อวยพร และ ภิเษก ชัยนิรันดร์

➜**การจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและ ส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม** 46

อรรถวุฒิ มุขมา และ สิรินธร สินจินดาวงศ์

➜**ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพ การปฏิบัติตนกับจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีของครูบัญชีอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล** 65

พีรพล บูรณะบุรี และ ประเวศ เพ็ญวุฒิกุล

➜**การพัฒนาชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี ตามแนวคิดศาสตร์การสอนผนวก วิธีสอน (PCK) เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4** 79

อรุณรัตน์ นาจันทอง

➜ **การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการศาสตร์พระราชา เรื่อง วิถีชีวิตกับความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบริบทอำเภอท่าคันโท เพื่อส่งเสริม การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและจิตวิทยาศาสตร์ ในวิชาชีววิทยา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6** 93

เจษฎา นาจันทอง

➜**แบบจำลองการวางแผนทรัพยากรสำหรับโครงการด้านสารสนเทศ เพื่อใช้ในการดำเนินงานในธุรกิจการค้าสมัยใหม่** 114

ปิยนุช เอกปิยะกุล และ บุญเลิศ วงศ์เจริญแสงสิริ

➜**การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A GOOD LIFE MODEL” โรงเรียนคุรุสภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต3** 126

วิฑูรย์ แก้วใหญ่

➜**ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อมาตรฐานด้านการปฏิบัติงานการตรวจสอบภายในมุมมองของผู้รับการตรวจสอบ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ** 141

แคทรียา เรืองเจริญ และ พรรณทิพย์ อย่างกลั่น

➜**สภาพและแนวทางพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4** 152

ปฏิญญา คลังกลาง และ อาคม อึ่งพวง

➜**ผลกระทบโรคระบาดโควิด-19 ต่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา : กรณีศึกษา วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดพิษณุโลก** 168

ณัฐพล แจ่มสุวรรณ และ สุวัฒนา ธาดานิติ

➜**รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน : กรณีศึกษาโรงเรียนชัยสิทธาวาส “พัฒน์ สายบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี** 182

ชนัญชิดา ม่วงทอง

➜ **ปัจจัยการควบคุมภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชี และผลการดำเนินงานขององค์กรในภาคตะวันตกของประเทศไทย** 195

ธนศักดิ์ กุศลสร้าง และ พรทิวา แสงเขียว

➜**การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์เรื่อง เชื้อเพลิงซาก ดึกดำบรรพ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ ที่สอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้กับการสอนแบบปกติ** 212

ทิพากร ลั่นนาวา และ สิริพัชร์ เจษฎาวิโรจน์

➜**การพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย สำหรับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก วิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีน** 223

กมลวรรณ เลิศสุวรรณ และ วราภรณ์ ไทยมา

➜**การเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่องโลกและทรัพยากรธรรมชาติ ที่ได้รับการสอนโดยใช้เกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กับการสอนแบบ 3 ขั้นตอน** 240

รอฟิดา หลงเป๊าะ และ อัมพร วัจนะ

➜**การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น** 254

ชนัญชิดา สุขทัศน์ และ ผุสดี กลิ่นเกษร

➜**ศึกษาวิธีคิดและการจัดการป่าของชุมชนหมู่บ้านพุทธเกษตรในจังหวัดอุดรธานี** 268

พระมหาณัฐพันธ์ สุทสฺสนวิภาณี (หาญพงษ์)

➜**การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา ทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6** 281

อุษณีย์ สีม่วง และ จักรกฤษณ์ จันทะคุณ

➜**การพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2** 296

สุวิทย์ หอมสมบัติ, วัลนิกา ฉลากบาง และ บุญมี ก่อบุญ

➜**การพัฒนาศักยภาพผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดน่าน** 316

ชัชภูมิ สีชมภู, หยกแก้ว กมลวรเดช, พิมผกา ธรรมสิทธิ์ และ วจี ปัญญาใส

➜**เหล้า : บทบาทในชุมชนอีสาน** 327

ทรงศร รักประเทศ, พัสสน พรมมา, อนันตศักดิ์ พลแก้วเกษ, กฤษณะ ศรีกกโพธิ์, เอกฉัท จารุเมธีชน และ อัจฉราพร ใครบัตร

➜ **วิถีการกินของพระสงฆ์ : การสร้างอารมณ์ขันในนิทานก้อมอีสาน** 342

พระครูคัมภีร์ธรรมานุวัตร พชรกฤต (ศรีบุญเรือง) และ กัลยา กุลสุวรรณ

➜ **การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อผลการดำเนินงานทางธุรกิจของอุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออกของประเทศไทย** 358

วัลยา ตั้งมุทาสวัสดิ์

➜ **Excellent team management and innovation policy model of colleges and University in Liaoning Province** 379

Tang Wei, Somsak Chanphong and Sutida Howattanakul

➜ **Study on the Influence of Employees' Information Literacy on Innovative Behavior** 395

Yuhua Huang and Long Ye

➜ **The Impact of Incubator Efficiency on the Performance of Incubated Enterprises: The Mediating Effect Test Based on Network Competence** 411
Jingxin Wu

➜**การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ** 422
ภัทราภรณ์ หลอดเหลา, วาโร เพ็งสวัสดิ์ และ วันเพ็ญ นันทะศรี

➜**ปัจจัยที่มีผลต่อความภักดีต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชนของประเทศไทย** 435
ธัญธรณ์ อมรกิจภิญโญ, สันติ โสภาประดิษฐ์, พิมพ์ประภา อมรกิจภิญโญ, สถาพร อยู่สมบูรณ์, ชวกิจ ทองนุ้ยพราหมณ์, สมสมร วงศ์รจิต และ นเรศ สถิตยพงษ์

➜**การจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่โดยหัวหน้าหอผู้ป่วย ในโรงพยาบาล เขตสุขภาพที่ 9 กระทรวงสาธารณสุข** 447
ธีรวัฒน์ พงศ์ภาณุพัฒน์ และ พีรพงษ์ บุญสวัสดิ์กุลชัย

บทความวิชาการ

➜ **Learning Chinese Culture through Chinese Drum in the International Student, Institute of International Education, Liaoning University, China** 461
Liu Lei and Nicha Pattananon

➜**Nonformal Music Learning in Adult: Case Study Sichuan Chengdu Haitang Road Community Adult Pop Music Lovers, Sichuan, China** 470
Wang Fei and Nicha Pattananon

➜**กระบวนการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างยั่งยืน** 480
นพพล อินทรีย์, ธีรพล เขียวเหลือง และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์

➜**จากโตเกียวโอลิมปิก 2020 การศึกษาวัฒนธรรมประชานิยม สู่ การ์ตูนชุดวันพีช** 494
วัฒนศักดิ์ มั่งเงิน, วัชรชัย ขอบเหลือง และ ศิริพร คำขาด

➜**การกำหนดความหมายของคำจากบริบทกับการแปลสำนวนไทยต้องอาศัยความเข้าใจวัฒนธรรมผ่านการใช้กลยุทธ์การแปลสำนวนไทย** 510
สุวัฒชัย คชเพต

➜**การแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรไทย** 529
สุรพงษ์ ปราบปราม และ โชติ บดีรัฐ

➜**การพัฒนาบุคลากรภายใต้การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่** 538
ไพฑูรย์ สนสาย, รัฐภูมิ มีศิริ และ โชติ บดีรัฐ

➜**แนวคิดเกี่ยวกับพุทธศาสนาที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนัง ของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์** 551
ปาริชาต กัณฑาทรัพย์, สุภัคกาญจน์ จิวาลักษณ์ และ สุริยา คำกุนะ

ภาคผนวก 565

กระบวนการสร้างอัตลักษณ์และการสื่อสารอัตลักษณ์ของผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือบนสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก

Identification Construction and Identity Communication of Women Dress in Thai Fabric on Facebook

อรอุษา บัวบาน และ บุหงา ชัยสุวรรณ
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Onusa Buaban and Bunga Chaisuwan
National Institute of Development Administration, Thailand
Corresponding Author, E-mail: onusa.buab9@gmail.com

****

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์คือ 1)เพื่อศึกษากระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือ 2)เพื่อศึกษาการสื่อสารอัตลักษณ์ของผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือ ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แนวคิดการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาแนวอรรถปริวรรต (Hermeneutic Phenomenology) มุ่งเน้นการตีความปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับแต่ละบุคคล งานวิจัยนี้ใช้เครื่องมือวิจัย 2 วิธี ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการวิเคราะห์ตัวบท จากกลุ่มผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือ 9 คน

ผลการวิจัยพบว่า การสร้างอัตลักษณ์ของผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือ แบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม คือ 1)ระบบการสื่อสารและภาษา 2)ลักษณะท่าทางและการแต่งกาย 3)เวลาและสำนึก 4)ความสัมพันธ์ 5)ความรู้สึกเป็นตัวเองและระยะห่าง 6)ความเชื่อและทัศนคติ ส่วนการสื่อสารอัตลักษณ์ของผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือ มีการสร้างตัวบทในการสื่อสารอัตลักษณ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก 2 รูปแบบ 1)การสื่อสารอัตลักษณ์จากการประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคมที่เป็นการสื่อสารอัตลักษณ์ทางสังคม 2)การสื่อสารอัตลักษณ์จากการเล่าเรื่องที่เป็นการสื่อสารอัตลักษณ์ส่วนบุคคล

คำสำคัญ: การสร้างอัตลักษณ์; การสื่อสารอัตลักษณ์; การแต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือ

*วันที่รับบทความ: 28 กรกฎาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 24 สิงหาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 30 สิงหาคม 2565
Received: July 28, 2022; Revised: August 24, 2022; Accepted: August 30, 2022

Abstracts

The purposes of the research are as follows: 1) To study the process of establishing an identity for a woman dressed in Thai fabrics. 2) To study the communication of identity among women who wear Thai fabrics. This is a qualitative study that uses a Hermeneutic Phenomenological concept to analyze individual phenomena. In-depth interviews and textual analysis from a group of women dress in thai fabric of nine informants served as research tools. Findings:

The Identification Construction of Women Dress in Thai Fabric, which is made up of identity, can be divided into six categories: 1) Communication and Language Systems, 2) Gestures and Dress, 3) Time and Realization, 4) Relationship, 5) Feeling of self and Distance, and 6) Beliefs and Attitudes.

Women Dressed in Thai Fabric Communicate Their Identity Textual identity communication on social media on Facebook can take two forms: 1) Social identity communication is identity communication based on the social construction of reality. 2) Narrative identity communication, which is personal identity communication.

Keywords: Identification Construction; Identity Communication; Women Dress in Thai Fabric

บทนำ

เสื้อผ้าถือเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เพราะเสื้อผ้าเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ มนุษย์รู้จักการใช้เสื้อผ้าเพื่อปกปิดส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย นอกจากจะเป็นประโยชน์ในการป้องกันอันตรายจากสิ่งแวดล้อมภายนอกแล้ว เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มยังช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพแสดงให้เห็นถึงรสนิยม ซึ่งสามารถบ่งบอกถึงภาพลักษณ์และสถานภาพทางสังคมของผู้สวมใส่ได้ด้วย (พิชามญชุ์ มะลิขาว, 2554 : 1) ในอดีตเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มยังเป็นเครื่องบ่งบอกฐานะทางสังคม โดยประชาชนส่วนใหญ่จะใช้ผ้าพื้นเมืองที่มีการทอใช้กันเองอยู่ทั่วทุกภูมิภาค สำหรับผ้าไทยทอมือนั้นเป็นหัตถกรรมที่ได้รับการยอมรับว่ามีความประณีตวิจิตรงดงาม เป็นหลักฐานอย่างหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงอดีตกาลแห่งวิถีชีวิตของผู้คนทั้งในด้านความเป็นอยู่ สิ่งแวดล้อม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีและพิธีกรรมของแต่ละชุมชนในอดีตว่า “เมื่อว่างจากงานนา ผู้หญิงทอผ้า ผู้ชายตีเหล็ก” (วัฒนะ จูฑะวิภาต, 2555 : 1)

จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้ประเทศไทยมีการติดต่อสัมพันธ์กับประเทศตะวันตกและได้รับอิทธิพลตะวันตกเข้ามาในสังคมไทยอย่างรวดเร็วและแพร่หลาย จนเกิดการกระจายตัวของวัฒนธรรมในสังคมโดยที่สังคมไม่สามารถหลีกเลี่ยงผลกระทบของการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมนี้ได้ การเปิดกว้างในสังคมไทยทำให้ประชาชนมีการซึมซับทางวัฒนธรรมได้อย่างรวดเร็ว ผลกระทบทางวัฒนธรรมที่เห็นได้ชัดคือการแต่งกายที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจน (จงจินต์ จิตร์แจ้ง, 2552 : 65) ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้เกิดการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมตะวันตกและตะวันออก สินค้าเสื้อผ้าแฟชั่นจึงเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและยังมีการออกแบบใหม่ ๆ ในทุกฤดูกาลอีกด้วย (พิชามญชุ์ มะลิขาว, 2554 : 1) ปัจจุบันเสื้อผ้ามีการพัฒนาทั้งคุณภาพและรูปแบบที่ทันสมัยขึ้น มีให้เลือกตามความต้องการของผู้ใช้ มีทั้ง

การสั่งตัดเย็บที่ออกแบบโดยเฉพาะบุคคลและการซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูป อีกทั้งคนรุ่นใหม่เริ่มมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนทางด้านวัฒนธรรมไทยมากขึ้น บุคคลที่มีความทันสมัยตามกระแสนิยมจึงได้รับอิทธิพลจากแฟชั่นใหม่ ๆ อยู่เสมอ และมักจะมีความต้องการสวมใส่เสื้อผ้าที่มีรูปแบบตรงตามสมัยนิยม โดยนิยมแต่งกายแบบเปิดเผยร่างกายซึ่งมองว่าเป็นการไม่เหมาะสมอาจทำให้วัฒนธรรมไทยอันดีงามด้านการแต่งกายเปลี่ยนแปลงไป ขณะเดียวกันกลุ่มคนที่สวมใส่ผ้าไทยอันเป็นอัตลักษณ์ไทยกลับกลายเป็นเพียงวัยผู้ใหญ่จนถึงผู้สูงอายุเท่านั้น (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2537 : 4) และเมื่อความเจริญแพร่เข้ามาในสังคมไทย เครื่องจักรเข้ามาแทนที่การทอผ้าด้วยหูกหรือกี่ ผู้สืบทอดภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมผ้าทอจึงเลิกทอผ้าและหันไปประกอบอาชีพอื่นมากขึ้น ทำให้งานหัตถกรรมผ้าทอของไทยซบเซาลงจนเกือบจะสูญหายไปจากสังคมไทย

ต่อมาช่วงระยะเวลาหนึ่งในสังคมไทยได้เกิดปรากฏการณ์ที่คนไทยแห่ใส่ชุดไทยไปท่องเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ โดยสาเหตุมาจากกระแสความแรงของละครเรื่อง “บุพเพสันนิวาส” จนทำให้เกิดเหตุการณ์ที่มีความหมายทางสังคมร่วมสมัยในปัจจุบันมากมาย (Marketeer, 2561 : online) ส่งผลให้หน่วยงานหลายภาคส่วนหันมาให้ความสนใจและช่วยรณรงค์การสวมใส่ผ้าไทยและร่วมอนุรักษ์รักษาความเป็นไทย จนเกิดเป็นปรากฏการณ์การแต่งกายชุดไทยฟีเวอร์ขึ้นทั่วทั้งประเทศ เพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการผ้าไทย (ไทยรัฐออนไลน์, 2561 : ออนไลน์) อีกทั้งยังประจวบเหมาะกับงานอุ่นไอรักที่ถูกจัดขึ้นในระยะเวลาใกล้เคียงกันกับช่วงที่ละครบุพเพสันนิวาธกำลังเป็นกระแสในสังคมพอดิบพอดี ยิ่งทำให้มีผู้ให้ความสนใจและรู้สึกว่าการใส่ชุดไทยกลายเป็นสิ่งที่ทุกคนจับต้องได้ และไม่จำเป็นที่จะต้องสวมใส่เพื่อออกงานสำคัญเพียงอย่างเดียวเหมือนในอดีต จึงทำให้การสวมใส่ผ้าไทยกลับมาเป็นที่นิยมและมีสีสันอีกครั้งในสังคม (Sanook, 2561 : ออนไลน์)

ปัจจุบันการนำผ้าไทยมาใช้นุ่งห่มในชีวิตประจำวันที่มิใช่การสวมใส่เพื่อการออกงานหรือพิธีการต่าง ๆ ไม่ได้เป็นเรื่องแปลกในสังคมอีกต่อไป รวมถึงการมีเทคนิควิธีการนุ่งห่มและเครื่องประดับตกแต่งที่ทำให้ผู้สวมใส่เกิดความโดดเด่นที่แตกต่างกัน จนกลายเป็นทางเลือกหนึ่งที่บุคคลใช้เพื่อสื่อสารอัตลักษณ์ความเป็นตัวตนจนนำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ของบุคคลได้ อีกหนึ่งผู้ที่หันมาใช้ผ้าไทยและปลุกกระแสชุดไทยที่เห็นได้ชัดจากสื่อสังคมอออนไลน์ คือ “แพร อมตา จิตตะเสนีย์” เมคอัพอาร์ทิสต์หรือบิวตี้อินฟลูเอนเซอร์ชื่อดัง แม้จะมีลุคสุดอินเตอร์แต่เธอยังให้ความสนใจในแฟชั่นผ้าไทยกับสไตล์ที่ห่างไกลคำว่าเชย โดยได้นำผ้าไทยมาประยุกต์ให้เข้ากับแฟชั่นในสไตล์ที่มีความเป็นตนเองและมีความร่วมสมัยจนเกิดเป็นอัตลักษณ์ส่วนบุคคลที่เป็นภาพจำต่อบุคคลภายนอกได้อย่างชัดเจน อีกทั้งเธอยังสวมใส่ผ้าไทยท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ ทำให้ผู้ที่ติดตามเธอนั่นชื่นชมในตัวเธอและได้รับอิทธิพลการใส่ชุดไทยไปแบบเต็ม ๆ (Sanook, 2561 : ออนไลน์) โดยกระบวนการของการสร้างอัตลักษณ์นั้นไม่ได้เกิดขึ้นเพียงแค่มีปัจจัยเข้ามากระทบต่อบุคคลและสะท้อนให้เห็นผ่านพฤติกรรมที่แสดงออกเท่านั้น หากแต่ “อัตลักษณ์” ยังแสดงถึงเรื่องราวที่มีความซับซ้อนเป็นอย่างมาก เพราะทั้งหมดมีการแสดงออกผ่านระบบความคิดของบุคคลที่พยายามหาความเป็นตัวตนและความเข้าใจว่า “เขาคือใคร” ภายใต้กรอบการกระทำและการแสดงออกที่บุคคลนั้นได้แสดงออกมา

รวมถึงการตีความ การให้ความหมาย และการให้คุณค่า อีกทั้งมุมมองที่ซ่อนอยู่ภายในตัวตนของบุคคลอันนำมาเพื่อการสร้างอัตลักษณ์ของบุคคลนั้นเอง

ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของบุคคลที่มีความต้องการจะกำหนดอัตลักษณ์ของตนเอง เพื่อสื่อสารอัตลักษณ์ที่มีลักษณะเฉพาะตนของตนเองให้ผู้อื่นได้รับรู้ โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษากระบวนการสร้างอัตลักษณ์ให้กับตนเองของผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยว่าเป็นอย่างไร และมีวิธีการสื่อสารอัตลักษณ์ทั้งภายในตนเองและภายนอกตนเองอย่างไร เพื่อแสดงออกความเป็นอัตลักษณ์ของตนให้ผู้อื่นได้รับรู้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือ
2. เพื่อศึกษาการสื่อสารอัตลักษณ์ของผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือ

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้แนวคิดการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาแนวอรรถปริวรรต (Hermeneutic Phenomenology) ซึ่งมุ่งเน้นการตีความปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับแต่ละบุคคล โดยใช้เครื่องมือวิจัย 2 วิธี ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลจากการเลือกเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือมีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป โดยไม่จำกัดอาชีพ สถานภาพ และจะต้องเป็นผู้ที่สวมใส่ผ้าไทยทอมือในชีวิตประจำวันมาไม่น้อยกว่า 1 ปีและจะต้องเป็นผู้ที่สามารถบอกเล่าและให้ข้อมูลเกี่ยวกับการแต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือของตนเองได้ อีกทั้งยังเป็นผู้นำเสนอการแต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือของตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก และใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) ในกลุ่มสนทนาบนสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก “บ้านชวนนุ่งซิ่น” ซึ่งสมาชิกภายในกลุ่มต้องเป็นผู้สวมผ้าไทยในชีวิตประจำวันทั้งแบบพิธีการและแบบลำลองส่วนตัวอยู่เป็นประจำ ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลประมาณ 1 – 1.5 ชั่วโมงต่อผู้ให้ข้อมูล 1 ราย โดยใช้แบบสัมภาษณ์ปลายเปิดและเก็บรวบรวมโพสต์บนสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กของผู้ให้ข้อมูลตั้งแต่เดือน พฤษภาคม 2562 - กันยายน 2564 โดยเลือกเก็บข้อมูลจากโพสต์ของผู้ให้ข้อมูลอย่างน้อยคนละ 10 โพสต์ โดยผู้วิจัยจะเลือกโพสต์ที่แสดงถึงการสวมใส่ผ้าไทยเพื่อนำภาพและข้อความมาทำการวิเคราะห์ตัวบทต่อไป โดยมีจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 9 ท่าน

ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-Depth Interview) มาถอดบทสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ แล้วอ่านบทสัมภาษณ์ดังกล่าวซ้ำๆ เพื่อนำมาใช้ในการตีความตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ในเชิงเหตุผลนำไปสู่แนวคิดและทฤษฎีที่ทำการศึกษา โดยสรุปผลข้อมูลแบบการบรรยายเชิงพรรณนา และผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) เพื่อหาข้อสรุปแบบอุปนัยถึงสิ่งที่ผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือต้องการจะสื่อสารออกไปให้ผู้อื่นได้รับรู้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก

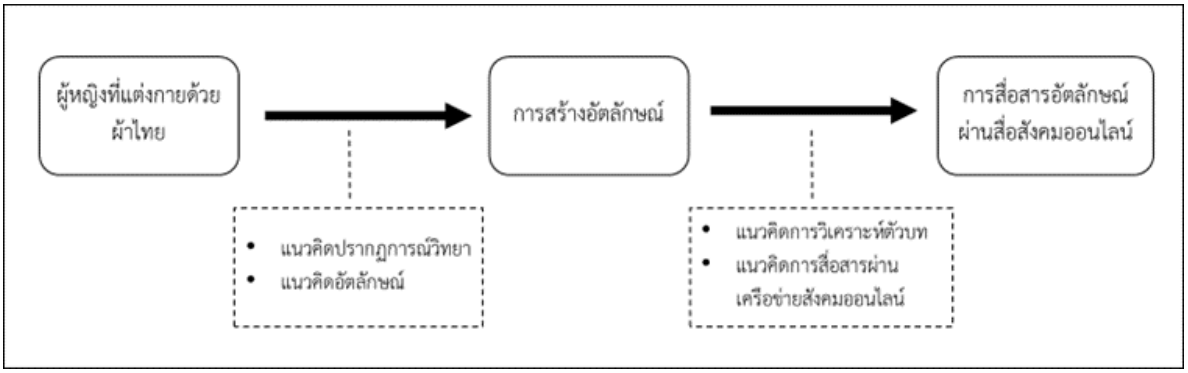
โดยจะทำการตีความจากคำและข้อความที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก โดยเชื่อมโยงกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้นถึงความตั้งใจในการสื่อสารที่อยู่เบื้องหลังภาพและคำบรรยายต่างๆ เหล่านั้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องกระบวนการสร้างและการสื่อสารอัตลักษณ์ของผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือ ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

1. การศึกษากระบวนการสร้างอัตลักษณ์ ผู้วิจัยใช้แนวคิดปรากฏการณ์วิทยา Littlejohn & Foss (2008 : 57) และแนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ Hall and Du Gay (1996 : 65) ในการอธิบายการสื่อสารภายในตัวเองเพื่อประกอบสร้างอัตลักษณ์ของผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทย

2. การศึกษาเกี่ยวกับวิธีการสื่อสารอัตลักษ์ผ่านสื่อของผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทย ผู้วิจัยใช้แนวคิดการสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ และแนวคิดการวิเคราะห์ตัวบท โดยแยกเป็นสองส่วนคือ 1.การสร้างความเป็นจริงทางสังคม กาญจนา แก้วเทพ (2557 : 107) 2.การเล่าเรื่อง Lucaites & Condit (2006 : 90-108) เพื่อวิเคราะห์ความคิด วิธีการในการสื่อสาร รวมถึงการเลือกรูปภาพและการใช้ภาษา ที่ใช้ในการเล่าเรื่องเพื่อสร้างความหมายของตัวตนและอัตลักษณ์ ของผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยต้องการสื่อออกไปให้ผู้อื่นในสังคมได้รับรู้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 9 ท่าน ซึ่งเป็นผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือมีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป โดยไม่จำกัดอาชีพ สถานภาพ และจะต้องเป็นผู้ที่สวมใส่ผ้าไทยทอมือในชีวิตประจำวันมาไม่น้อยกว่า 1 ปีและจะต้องเป็นผู้ที่สามารถบอกเล่าและให้ข้อมูลเกี่ยวกับการแต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือของตนเองได้ อีกทั้งยังเป็นผู้นำเสนอการแต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือของตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก ผู้วิจัยพบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีอายุน้อยที่สุดคือ 34 ปี และมีอายุมากที่สุดคือ 68 ปี ทุกคนจบการศึกษาขั้นต่ำในระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่จบการศึกษาขั้นปริญญาโทและบางส่วนจบการศึกษาขั้นปริญญาเอก มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางถึงขั้นดี กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีทั้งผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานครและอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย

ที่มาของการแต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือ

1) จุดเริ่มต้นในการแต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือ

ผู้ให้ข้อมูลแสดงถึงจุดเริ่มต้นในการแต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือเกิดจากการเห็นบุคคลในครอบครัวและสังคมรอบข้างใช้ผ้าไทยทอมือในการแต่งกายมาตั้งแต่เยาว์วัย ซึ่งเป็นปัจจัยที่สร้างให้เกิดความเคยชินและซึมซับการใช้ผ้าไทยโดยไม่รู้ตัว ทำให้เกิดการรับรู้และผสมผสานกลมกลืนจนเป็นนิสัยส่วนบุคคลในการสวมใส่ผ้าไทยในชีวิตประจำวันและในโอกาสต่าง ๆ อีกทั้งยังเกิดจากหน้าที่การงานที่ได้มีโอกาสเดินทางไปทำงานในจังหวัดต่าง ๆ ทำให้เห็นผ้าพื้นเมืองซึ่งเป็นผ้าที่ทอใช้กันเองภายในชุมชนและจัดจำหน่ายในศูนย์วิสาหกิจชุมชน ทำให้เกิดความรู้สึกชอบจึงตัดสินใจซื้อและสะสม จนเกิดการนำมาใช้ในชีวิตประจำวันและในโอกาสต่าง ๆ

2) งานอดิเรกที่เป็นกิจกรรมยามว่าง

ผู้ให้ข้อมูลมีการใช้เวลาว่างในการทำงานฝีมือ เช่น เครื่องประดับลงยา เพ้นท์ลายไทย งานประดิษฐ์ต่าง ๆ เช่น ทำกระเป๋า ทำบายศรี ร้อยพวงมาลัย การถักโครเชต์ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมการสร้างอัตลักษณ์ในกับตนเอง อย่างไรก็ดีกิจกรรมยามว่างเหล่านี้สำหรับบุคคลอื่นอาจจะไม่ได้มีความหมายแฝงไว้เช่นเดียวกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล หากแต่กิจรรมเหล่านี้สามารถสะท้อนตัวตนถึงพื้นฐานที่รักและชื่นชอบความเป็นไทย และยังมีงานกิจกรรมอีกลักษณะหนึ่งที่มีจุดร่วมสำคัญของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เหมือนกันคือ การศึกษาความรู้เพิ่มเติมเรื่องผ้าชิ่นจากแหล่งต่าง ๆ รวมถึงศึกษาด้านประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาการทอผ้า

3) งานศิลปวัฒนธรรมไทยที่มีความชื่นชอบ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้วิจัยพบว่า งานศิลปวัฒนธรรมที่ผู้ให้ข้อมูลมีความชื่นชอบที่เหมือนกัน งานเหล่านั้นมักมีความเกี่ยวเนื่องกับศิลปวัฒนธรรมไทย อาทิ การฟ้อน รำไทย ดนตรีไทย และจิตรกรรมฝาผนัง สิ่งเหล่านี้สามารถสะท้อนการสร้างอัตลักษณ์ส่วนบุคคลได้เป็นอย่างดี

ผู้วิจัยใช้แนวคิดเรื่องวงจรแห่งวัฒนธรรม (Circuit of Culture) ของ Hall and Du Gay และแนวคิดวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดอัตลักษณ์โดย Edward T. Hall ใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์การประกอบสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้ดังนี้

การประกอบสร้างอัตลักษณ์ของผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือ

1) ระบบการสื่อสารและภาษา ผู้ให้ข้อมูลมีการใช้ภาษาเป็นภาษาท้องถิ่นกับคนในพื้นที่เดียวกัน และใช้ภาษากลางกับคนต่างพื้นที่ เพื่อให้ง่ายต่อการสื่อสารและทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ เกิดความเข้าใจที่ตรงกันอย่างถูกต้อง โดยขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและบริบทที่ได้มีการปฏิสัมพันธ์กันในช่วงเวลานั้น ๆ

2) ลักษณะท่าทางและการแต่งกาย ผู้ให้ข้อมูลมีการใช้ผ้าไทยทอมือมาเป็นเวลานานแล้ว โดยการสวมใส่เพื่อร่วมงานบุญประเพณีหรือใช้ในชีวิตประจำวัน เพียงแต่การแต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือเป็นการแต่งกายเฉพาะกลุ่มบุคคลที่มีความชื่นชอบในผ้าไทยเท่านั้นไม่ได้เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย รูปแบบและวิธีการสวมใส่ผ้าไทยนั้นจะมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความชอบและไลฟ์สไตล์ของแต่ละบุคคล โดยในชีวิตประจำวันส่วนใหญ่จะเลือกใช้เป็นผ้าฝ้ายเพราะผ้าฝ้ายเป็นผ้าที่สวมใส่สบาย และหากในโอกาสพิเศษจะเลือกเป็นผ้าไหมเพราะให้ความรู้สึกที่หรูหรา โดยวิธีการแต่งกายนั้นขึ้นอยู่กับความเหมาะสม และกาลเทศะในแต่ละโอกาส

3) เวลาและความสำนึก ผู้ให้ข้อมูลมีความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาไทยของการทอผ้า ไม่อยากให้ผ้าไทยทอมือเป็นตำนานอยากให้อยู่กับสตรีไทยรุ่นต่อรุ่น และไม่ได้คาดหวังให้นำผ้าไทยมาใส่แบบเดิมในทุก ๆ วัน หากแต่อยากให้มีการปรับใช้ผ้าไทยให้ดูทันสมัยขึ้นตามยุคสมัย เพื่อที่จะให้ผ้าไทยเป็นชุดหนึ่งที่อยู่ในตู้เสื้อผ้าที่สามารถหยิบมาใช้ได้ในทุกโอกาส เป็นการอนุรักษณ์และรักษาวัฒนธรรมการแต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือเอาไว้และช่วยสร้างรายได้ให้กับคนทอ อีกทั้งเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจวิสาหกิจชุมชน

4) ความสัมพันธ์ ความสัมพันธ์ของบุคคลที่ชอบในการแต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือเหมือนกัน เมื่ออยู่ร่วมกันในสังคมจะมีมุมมองความคิด ความรู้สึก ที่ไปในทิศทางเดียวกัน จะไม่มีความขัดแย้งกันเรื่องของผ้าไทย มีแต่ช่วยกันแนะนำและแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันเกี่ยวกับการแต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือของแต่ละบุคคล

5) ความรู้สึกเป็นตัวเองและระยะห่าง ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีกิจกรรมยามว่างเป็นงานฝีมือ งานประดิษฐ์ อ่านความรู้เกี่ยวกับผ้าซิ่น และมีความชอบในงานศิลปวัฒนธรรมไทยด้านดนตรีไทย นาฏศิลป์ และงานจิตรกรรมฝาผนัง และขณะที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือจะมีความรู้สึกต่อตนเองว่า สวย ดูดี และมีความมั่นใจในตนเองเป็นอย่างมาก เพราะมีการแต่งกายด้วยผ้าไทยในชีวิตประจำวันเป็นปกติจนให้ความรู้สึกเคยชินและรู้สึกกลมกลืนไปกับตัวตน โดยการแต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือจะแต่งตามสไตล์ความชอบส่วนบุคคล ซึ่งสามารถสะท้อนความเป็นตัวตนออกมาได้และไม่รู้สึกว่าขัดกับตัวตนที่แท้จริง อีกทั้งไม่ได้มีความคิดว่าคนอื่นจะมองหรือคิดกับตนอย่างไรเพราะสิ่งนี้เป็นความชอบส่วนบุคคลที่สามารถตัดสินใจด้วยตนเอง

6) ความเชื่อและทัศนคติ ผู้ให้ข้อมูลเชื่อว่าการสวมใส่ผ้าไทยในโอกาสต่าง ๆ และในชีวิตประจำวันทำให้ตนเองดูโดดเด่นสวยงาม เพราะผ้าไทยมีเอกลักษณ์เฉพาะที่ไม่เหมือนกับผ้าอื่น ๆ และเชื่อว่าการแต่งกายด้วยผ้าไทยช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพให้ดูดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการบ่งบอกถึงรสนิยมและความภาคภูมิใจในความ

เป็นไทย ในอดีตผ้าไทยถูกมองว่าเชยไม่ทันสมัย ต้องเป็นผู้ใหญ่หรือเจ้าขุนมูลนายเท่านั้นที่จะสวมใส่ได้ หากแต่ปัจจุบันผ้าไทยถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ควรอนุรักษณ์ไว้ซึ่งภูมิปัญญาไทย ยิ่งเป็นผ้าเก่าแก่โบราณที่มีระยะเวลาการเก็บสะสมมานานยิ่งทำให้ผ้าผืนนั้นมีคุณค่าในตัวเองมากขึ้น ปัจจุบันจึงมีการนำผ้าไทยมาปรับใช้ให้ทันสมัยและเป็นที่แพร่หลายในสังคม โดยมีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปตามแต่ละช่วงวัยของเจนเนอเรชั่น

การวิเคราะห์ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาการสร้างอัตลักษณ์ของผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือ ผู้วิจัยสามารถหาข้อสรุปออกมาได้ 6 กลุ่มดังที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งสามารถอธิบายถึงการสร้างอัตลักษณ์ได้ว่า อัตลักษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาหนึ่งและถูกสั่งสมจนเกิดเป็นภูมิหลังที่ก่อตัวให้เกิดอัตลักษณ์ด้านใดด้านหนึ่ง อีกทั้งบุคคลมีการจัดระเบียบอัตลักษณ์ในแต่ละด้านผ่านระบบต่าง ๆ ของการสร้างความหมายและการสร้างภาพตัวแทน โดยที่บุคคลมีการเลือกอัตลักษณ์บางส่วนที่มีความโดดเด่นในการแสดงความเป็นตัวตนออกมาแสดงให้ผู้อื่นได้เห็นเป็นอัตลักษณ์ของบุคคลนั้นเอง

จากผลการวิจัยตามแนวทางวงจรแห่งวัฒนธรรมที่กล่าวมาข้างต้นสามารถตีความและทำความเข้าใจประสบการณ์การแต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือที่มีผลต่อการสร้างอัตลักษณ์ โดยสามารถแยกอธิบายการสร้างอัตลักษณ์ได้ออกเป็น 2 ลักษณะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. อัตลักษณ์ส่วนบุคคล (Personal Identity)

ผู้ให้ข้อมูลมีการสร้างอัตลักษณ์ส่วนบุคคลในการแต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือโดยเริ่มต้นจากการชื่นชอบในงานหัตถกรรม งานภูมิปัญญาชาวบ้านจนเกิดการเลือกนำสิ่งเหล่ามาประกอบสร้างเป็นการแต่งกายที่มีเอกลักษณ์และรูปแบบที่บ่งบอกความเป็นตัวตนได้ไม่เหมือนใคร ผู้ให้ข้อมูลมีความภูมิใจในภูมิปัญญาไทยของการทอผ้าและรู้สึกดีต่อตนเองเมื่อได้สวมใส่ผ้าไทยที่มีเอกลักษณ์ของความสวยงามและเรื่องราวของผ้าไทยในแต่ละผืน โดยมีการปรับรูปแบบการแต่งกายให้สามารถสวมใส่ในชีวิตประจำวันได้เป็นเรื่องปกติเหมือนการใส่เสื้อผ้าตามสมัยนิยมของผู้คนในปัจจุบัน อีกทั้งทัศนคติที่มีต่อการนำผ้าไทยมาแต่งกายนั้นทำให้รู้สึกโดดเด่นสวยงาม รวมถึงมองว่าการแต่งกายด้วยผ้าไทยช่วยส่งเสริมบุคคลิกภาพให้ดูสุภาพเรียบร้อยและมีภูมิฐานมากยิ่งขึ้น ซึ่งนั้นเป็นการสร้างบุคลิกภาพที่ดีให้แก่บุคคลและบ่งบอกถึงการมีรสนิยมที่ดีอีกด้วย

2. อัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity)

ผู้ให้ข้อมูลมีการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมในการแต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือที่มีภูมิหลังจากประสบการณ์ต่าง ๆ โดยตัวบุคคลมีความใกล้ชิดกับสภาพแวดล้อมที่มีขนบธรรมเนียบวัฒนธรรมและภูมิปัญญาความเป็นไทยในพื้นถิ่นที่อยู่อาศัยตั้งแต่เยาว์วัย มักพบเห็นและสัมผัสกับสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ผู้หลักผู้ใหญ่ พ่อแม่ คุณครู หรือบุคคลที่มีความใกล้ชิดใช้ผ้าไทยทอมือเป็นการแต่งกายในชีวิตประจำวัน หรือแม้กระทั่งการสวมใส่ผ้าไทยไปร่วมงานพิธีกรรม ประเพณีงานบุญ และพิธีการที่มีความเกี่ยวเนื่องกับพระพุทธศาสนา หรือในโอกาสพิเศษต่าง ๆ อีกทั้งบุคคลใกล้ชิดของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลบางท่านยังเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการทอผ้าที่ถูกส่งต่อกันมายังรุ่นสู่รุ่น เหตุนี้จึงทำให้เกิดการสั่งสมอัตลักษณ์ทางด้านผ้าไทยเป็นทุนเดิมจนเกิดการประกอบสร้างอัตลักษณ์ด้านการแต่งกายด้วยผ้าไทยทอมาจนถึงปัจจุบัน

จากที่มาของการแต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือผ่านกระบวนการคิดตามแบบวงจรแห่งวัฒนธรรมสู่การสร้างอัตลักษณ์ของผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือพบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 9 ท่าน มีช่วงเวลาหนึ่งในการก้าวเข้าสู่วงจรแห่งวัฒนธรรมในการสร้างอัตลักษณ์ที่ไม่สามารถระบุได้แน่ชัดว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีการเริ่มต้นเป็นผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือในระยะใดของการก่อตัวอัตลักษณ์ หากแต่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีการประกอบสร้างอัตลักษณ์ทั้งแบบอัตลักษณ์ส่วนบุคคล (Personal Identity) และอัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) ซึ่งเป็นเหตุผลหลักที่นำไปสู่การสื่อสารอัตลักษณ์การแต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

การสื่อสารอัตลักษณ์ของผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือ

จากการวิเคราะห์ตัวบทในส่วนของการโพสต์นำเสนอการสื่อสารอัตลักษณ์ของผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือนั้น ผู้วิจัยพบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีการสื่อสารอัตลักษณ์บนสื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับเรื่องการแต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือทั้งสิ้น 10 ลักษณะดังต่อไปนี้

1) อัตลักษณ์การเป็นผู้ใช้ภาษาท้องถิ่น
2) อัตลักษณ์ของการเป็นบุคคลที่ชื่นชอบและรักในการแต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือ
3) อัตลักษณ์ของการเป็นผู้เปิดมุมมองใหม่ในการแต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือ
4) อัตลักษณ์ของการเป็นผู้อนุรักษ์และสืบสานความเป็นไทย
5) อัตลักษณ์ของการเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจให้บุคคลอื่นหันมาสวมใส่ผ้าไทยทอมือ
6) อัตลักษณ์ของการเป็นผู้ที่มีสภาพแวดล้อมใกล้ชิดกับงานหัตถกรรมผ้าไทยทอมือ
7) อัตลักษณ์ของการเป็นผู้สะท้อนภาพลักษณ์ความเป็นตัวตน
8) อัตลักษณ์ของการเป็นผู้มีงานอดิเรกเป็นงานทำมือและงานประดิษฐ์ประดอย
9) อัตลักษณ์ของการเป็นผู้สนใจในงานหัตถกรรมผ้าทอไทยและเครื่องประดับลงยา
10. อัตลักษณ์การเป็นผู้มีความเชื่อในภูมิปัญญา ประเพณี วัฒนธรรมและศาสนา ตามแบบฉบับความเป็นไทย

ผู้วิจัยพบว่าอัตลักษณ์ที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีการสื่อสารบนสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กที่พบจากการวิเคราะห์ตัวบทนั้น ส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกับการสร้างอัตลักษณ์ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องกันของแต่ละด้านทำให้ทราบถึงลักษณะอัตลักษณ์ที่ถูกประกอบสร้างขึ้นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยสามารถอธิบายอัตลักษณ์ได้ว่าการเป็นผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือ เป็นผู้รักอิสระในความชื่นชอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นผู้ที่ใช้ภาษาท้องถิ่นและมีวิถีดำเนินชีวิตแบบคนท้องที่ เป็นผู้ที่รักในการนุ่งผ้าซิ่นทั้งรูปแบบดั้งเดิมและทันสมัย เป็นผู้ร่วมอนุรักษ์รักษาความเป็นไทยให้คงอยู่และเข้ากับยุคสมัยได้อย่างลงตัว เป็นผู้เปิดรับและเปิดมุมมองการแต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือออกสู่สังคมให้ผู้อื่นได้มีประสบการณ์ร่วมและอาจเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นหันกลับมาสวมใส่ผ้าไทยเพิ่มขึ้น และที่สำคัญเป็นประสบการณ์ที่สร้างความประทับใจและสร้างคุณค่า

ให้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ยังคงร่วมอนุรักษ์และทำให้ผ้าไทยกลับมาเป็นที่นิยมและสามารถเปิดมุมมองใหม่ให้ผู้อื่นหันมาเลือกใช้ผ้าไทยในชีวิตประจำวันได้จนเป็นเรื่องปกติและมีรูปแบบที่เข้ากับยุคสมัยได้เป็นอย่างดี ซึ่งจากการอธิบายการสื่อสารอัตลักษณ์ข้างต้นพบว่าการสื่อสารอัตลักษณ์มีความสอดคล้องกันกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือ 6 ด้าน คือ

1) ด้านระบบการสื่อสารและภาษา
2) ด้านลักษณะท่าทางและการแต่งกาย
3) ด้านเวลาและสำนึก
4) ด้านความสัมพันธ์
5) ด้านความรู้สึกเป็นตัวเองและระยะห่าง
6) ด้านความเชื่อและทัศนคติ

จากการวิเคราะห์ตัวบทตามแนวคิดปรากฏการณ์วิทยาแนวอรรถปริวรรต ของ **Martin Heidegger** ในการตีความและการทำความเข้าใจการสื่อสารอัตลักษณ์ของผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือพบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้ง 9 ท่าน มีการสร้างตัวบทเพื่อสื่อสารอัตลักษณ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กด้วยวิธีการนำเสนอรูปภาพประกอบข้อความ ผ่านการบรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร และเทศนาโวหารร่วมกัน รวมถึงการใช้อิโมติคอนในการแสดงอารมณ์ความรู้สึกร่วมด้วย เพื่อให้การสื่อสารอัตลักษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกิดความชัดเจนมากขึ้นและสร้างความเข้าใจที่ตรงกันของผู้ให้ข้อมูลและผู้รับสารถึงอารมณ์ความรู้สึกในขณะที่นำเสนอการสื่อสารอัตลักษณ์นั้น ๆ โดยสามารถจำแนกรายละเอียดการสื่อสารอัตลักษณ์ได้ดังนี้

1. การประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคม

จากการวิเคราะห์ตัวบทพบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีการสื่อสารอัตลักษณ์ด้วยการประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคมผ่านโพสต์บนสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก ที่แสดงถึงการประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคมด้วยการประกอบสร้าง “ความเป็นจริง” จากการที่บุคคลเป็นผู้แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือและการแต่งกายด้วยชุดไทยพระราชนิยม รวมถึงการเป็นผู้ที่ชื่นชอบในงานหัตถกรรมผ้าไทย ประกอบกับการมีกลุ่มสังคมที่มีความคิดความชื่นชอบ และรูปแบบการแต่งกายด้วยผ้าไทยที่เหมือนกันมาร่วมกันสร้าง “โลกทางสังคม” โดยการให้ความหมายและคุณค่าของการเลือกใช้ผ้าไทยในการแต่งกายและร่วมกันเปิดมุมมองใหม่ ๆ ออกสู่สาธารณะ

2. การเล่าเรื่อง

จากการวิเคราะห์ตัวบทพบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีการสื่อสารอัตลักษณ์ด้วยการเล่าเรื่องผ่านโพสต์บนสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก มีการเล่าเรื่องด้วยการบรรยายและร้อยเรียงเหตุการณ์ต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน เพื่อสื่อสารอัตลักษณ์ความเป็นตัวตนในด้านต่าง ๆ และสะท้อนถึงมุมมอง ความเชื่อ ทัศนคติ ที่สามารถนำไปสู่การประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคมได้

จากการวิเคราะห์ตัวบทของการสื่อสารอัตลักษณ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือสรุปได้ว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีการสื่อสารอัตลักษณ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ด้วยกัน 2 รูปแบบคือ การสื่อสารอัตลักษณ์จากการประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคมที่เป็นการสื่อสารอัตลักษณ์ทางสังคม และการสื่อสารอัตลักษณ์จากการเล่าเรื่องที่เป็นการสื่อสารอัตลักษณ์ส่วนบุคคล โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลใช้รูปแบบการสื่อสารอัตลักษณ์ทั้งสอง 2 แบบไปพร้อม ๆ กัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลตามแนวคิดปรากฏการณ์วิทยาแนวอรรถปริวรรต (Hermeneutic Phenomenology) ของ Martin Heidegger ในการตีความและการทำความเข้าใจประสบการณ์การแต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือที่มีผลต่อการประกอบสร้างอัตลักษณ์ใหม่ขึ้น การสร้างอัตลักษณ์ของผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือพบว่า

1.1 ระบบการสื่อสารและภาษา

ผู้ให้ข้อมูลมีระบบการสื่อสารและภาษาที่ใช้ภาษาท้องถิ่นในชีวิตประจำวันกับคนในพื้นที่เดียวกันและใช้ภาษากลางกับคนต่างพื้นที่ สอดคล้องกับ (Littlejohn and Foss, 200 8 : 45) ได้อธิบายเอาไว้ว่าการที่เรากำลังค้นหาภาพที่ประกอบขึ้นเป็นตัวเรา หรือที่เราเรียกว่า อัตลักษณ์บุคคล (Personal Identity) ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์มีความหมายกว้างไปถึงเรื่องของวัฒนธรรมด้วยลิตเติ้ลจอห์นและฟอสส์ กล่าวไว้ว่า ไมเคิล เฮชต์ และคณะ ได้นำเสนอทฤษฎีการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ไว้ โดยมีการอธิบายว่า อัตลักษณ์เป็นจุดเชื่อมกันระหว่างปัจเจกบุคคล (Individual) และสังคม (Societal) ส่วนการสื่อสารนั้นเป็นเพียงการเชื่อมโยงกันระหว่างปัจเจกบุคคลกับสังคม ความจริงนั้นอัตลักษณ์เป็นรหัสที่อธิบายความเป็นสมาชิกของชุมชนของตัวเรา รหัสเหล่านี้จะประกอบไปด้วยสัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น เสื้อผ้า ภาษา คำพูด เป็นต้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับ (อภิญญา เฟื่องฟูสกุล, 2546 : 63) ที่ว่าการแสดงตัวตนภายในตัวบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงไปมาได้ภายในบริบทสังคมที่แตกต่างกัน มนุษย์คนหนึ่งจึงเป็นเพียงผลรวมของวาทกรรมหลากหลายชุดที่อาจจะขัดแย้งกันหรือส่งเสริมกัน ลักษณะเฉพาะตัวของบลุคคลนั้นก็เกิดจากการที่วาทกรรมมีการผสมผสานกันไปในทิศทางที่แตกต่างกันออกไปของแต่ละบุคคล ทำให้คนเราสามารถสร้างอัตลักษณ์ที่มีความแตกต่างกันออกไปได้ในหลากหลายสถานการณ์ เห็นได้ว่าเมื่อบริบทหรือสถานการณ์มีการเปลี่ยนแปลงไปคำนิยามของอัตลักษณ์ก็สามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ด้วย ตลอดจนที่ว่าสัญลักษณ์สามารถสื่อออกมาได้หลายรูปแบบ เช่น เป็นเครื่องหมาย รูป การเขียน (สามารถเห็นได้ด้วยตา) ภาษา ดนตรี (สามารถได้ยินด้วยเสียง) และกิริยาท่าทาง (body language)

1.2 ลักษณะท่าทางและการแต่งกาย

ผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือ มีการใช้ผ้าไทยทอมือในการแต่งกายมานานแล้ว โดยเริ่มต้นจากอดีตที่ได้เห็นผู้หลักผู้ใหญ่ พ่อแม่ คุณครู หรือบุคคลใกล้ชิด ใช้ผ้าไทยทอมือมาสวมใส่เป็นเครื่องนุ่งห่มไปร่วมงานพิธีกรรม ประเพณีงานบุญต่าง ๆ หรือใช้กันในชีวิตประจำวันอยู่เสมอ รวมถึงสภาพแวดล้อมทางสังคม ซึ่งมีผ้าไทยทอมือเป็นผ้าพื้นเมืองของพื้นถิ่นที่อาศัยอยู่ จนเกิดการนำผ้าไทยทอมือมาใช้กับตนเองในชีวิตประจำวันให้เหมือนเป็นชุดปกติทั่วไป ก่อให้เกิดเป็นความรู้สึกชื่นชอบและหลงรักผ้าไทยมากขึ้น เพียงแต่การแต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือเป็นการแต่งกายเฉพาะกลุ่มบุคคลที่มีความชื่นชอบผ้าไทยเท่านั้น ไม่ได้เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายในกลุ่มสังคม ซึ่งรูปแบบและวิธีการสวมใส่ผ้าไทยนั้นจะมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความชอบ ลักษณะการแต่งตัว และไลฟ์สไตล์ที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะบุคคล ซึ่งมีความสอดคล้องกับสจ๊วต ฮอลล์ (Stuart Hall) เพ็ญนภา วัยเวก (2560 : 80) ที่เชื่อว่าอัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ประกอบสร้าง กล่าวคือ ตัวตน เป็นเพียงชิ้นส่วนหลาย ๆ ชิ้นส่วนถูกประกอบรวมกันขึ้นมาจนทำให้เป็นตัวตนนั้นเอง การเชื่อมต่อของชิ้นส่วนต่าง ๆ เข้าด้วยกันภายใต้บริบทของสถานการณ์หนึ่ง ๆ นั้น ส่งผลต่อการแสดงออกของบุคคลแต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงบริบทที่แตกต่างออกไปอาจจะทำให้ชิ้นส่วนต่าง ๆ ที่ประกอบกันส่งผลกระทบต่อการแสดงออกของบุคคลในอีกรูปแบบหนึ่งได้ และไปในทิศทางเดียวกันกับ เฮชต์และคณะ Littlejohn and Foss (2008 : 75) ที่กล่าวว่า อัตลักษณ์ประกอบด้วยมิติของอารมณ์ การเรียนรู้หรือปัญญา การกระทำหรือพฤติกรรม และมิติทางจิตวิญญาณ ผสมผสานกัน และเป็นแหล่งของแรงบันดาลใจและความเป็นความคาดหวังของชีวิต โดยทั่วไปแล้วนั้นบุคคลจะมีอัตลักษณ์หลัก (Core Identity) ที่คงที่อยู่แล้ว แต่อัตลักษณ์ก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้เสมอเพราะอัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่ตายตัว และสอดคล้องกับการศึกษาของ (อภิญญา เฟื่องฟูสกุล, 2546 : 63) ที่ว่าอัตลักษณ์เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลในสังคมและภายในตัวบุคคลเองในแต่ละบุคคล บุคคลอาจมีอัตลักษณ์ที่ความหลากหลาย แต่บุคคลจะเลือกเพียงบางอัตลักษณ์ที่ตนเองยอมรับ และนำอัตลักษณ์นั้นมาใช้ในการแสดงออกในช่วงเวลาและพื้นที่หนึ่ง ๆ ภายใต้เงื่อนไขของบริบท อัตลักษณ์อาจถูกกำหนดขึ้นได้จากทั้งที่ตัวบุคคลเป็นผู้กำหนดตนเองหรือถูกกำหนดจากสังคมก็ได้ การกำหนดอัตลักษณ์เกิดขึ้นบนกระบวนการคิดที่มีความเกี่ยวข้องกันกับระบบของความแตกต่างและระบบของความหลากหลาย ทำให้อัตลักษณ์กับสังคมเป็นเรื่องที่ไม่สามารถแยกออกกันได้ เนื่องจากการนิยามความเป็นตัวตนของอัตลักษณ์ต้องอ้างอิงกับสังคม เพราะต้องมีการนิยามว่าตนเองมีบทบาทอย่างไรในสังคมที่บุคคลอาศัยอยู่

1.3 เวลาและความสำนึก

ผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและความเป็นภูมิปัญญาไทยของการทอผ้า และอยากช่วยอนุรักษ์ผ้าไทยทอมือไม่ให้เป็นตำนานและเป็นการสร้างรายได้ให้กับวิสาหกิจชุมชนด้วยการแต่งกายผ้าไทยทอมือและการปรับใช้ให้เข้ากับยุคสมัยทำให้ผ้าไทยสามารถใช้ในชีวิตประจำวันได้

1.4 ความสัมพันธ์

ผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือกับบุคคลที่มีความชอบในการแต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือเหมือนกัน มีการรวมตัวกันในกลุ่มที่มีการจัดตั้งบนสื่อออนไลน์ ภายในกลุ่มจะดำเนินกิจกรรมเพื่อให้สมาชิกได้บอกเล่าเรื่องราวผ่านข้อความ รูปภาพ อิโมติคอน เกี่ยวกับการแต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือของแต่ละบุคคล สมาชิกในกลุ่มต่างร่วมกันแสดงความคิดเห็น ชื่นชม สอบถามพูดคุยในเรื่องของผ้าไทยเป็นไปอย่างด้วยดีโดยไม่มีการขัดแย้งกันภายในกลุ่ม หากแต่ความชอบส่วนบุคคลนั้นเป็นเรื่องส่วนตัวที่แต่ละคนมีความชอบผ้าไทยที่ไม่เหมือนกัน เนื่องจากผ้าไทยทอมือมีหลาย ความแตกต่างในความชอบประเภทของผ้าไทยไม่ได้นำมาซึ่งเป็นการวิจารณ์หรือข้อโต้เถียงใดใด อีกทั้งยังช่วยกันแนะนำและแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม สำหรับบุคคลที่ไม่ได้ชอบการแต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือผู้ให้ข้อมูลก็ไม่ได้แสดงทีท่าที่ไม่ชอบหรือตำหนิแต่อย่างใด ซึ่งมีความสอดคล้องกับทฤษฎีของ จอร์จ เฮอร์เบิร์ต มี้ด (Littlejohn, S. W., Foss, K. A. & Oetzel J. G. , 2017 : 76-77).ในเรื่อง สังคม (Society) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมว่า เป็นแบบแผนของการปฏิสัมพันธ์ (Patterns of Interaction) กล่าวคือ “สังคมที่เราเป็นส่วนหนึ่ง มีการจัดระเบียบแล้วจำนวนหนึ่งที่มีต่อสถานการณ์ที่ปัจเจกชนเข้าไปเกี่ยวข้อง” และสอดคล้องกับ (รุ้งนภา ยรรยงเกษมสุข, 2556 : 69-89) ที่กล่าว่า การกระทำทางสังคม คือการที่ปัจเจกบุคคลกระทำหรือแสดงออกต่อบุคคลอื่น ๆ โดยประเมินถึงผลกระทบต่อคนอื่น ๆ ที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องพร้อม ๆ กัน ถึงแม้ว่าบ่อยครั้งที่จะเข้าไปเกี่ยวพันด้วยโดยไม่ได้ตั้งใจหรือเป็นไปโดยนิสัย แต่ปัจเจกบุคคลก็สามารถที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องร่วมกับการกระทำทางสังคมนั้นได้

1.5 ความรู้สึกเป็นตัวเองและระยะห่าง

ผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือส่วนใหญ่มีกิจกรรมยามว่างที่ชอบทำเป็นงานฝีมือ งานประดิษฐ์ อ่านความรู้เกี่ยวกับผ้าชิ่นและปลูกต้นไม้ และมีความชื่นชอบในงานศิลปวัฒนธรรมไทยด้านดนตรีไทย นาฏศิลป์ และงานจิตรกรรมฝาผนัง ในขณะที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือจะมีความรู้สึกต่อตนเองว่า สวย ดูดี และมีความมั่นใจในตนเองเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีการแต่งกายด้วยผ้าไทยในชีวิตประจำวันเป็นปกติ จนมีความรู้สึกเคยชินและรู้สึกว่ากลมกลืนไปกับตัวตนของบุคคลแล้ว ซึ่งการแต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือของแต่ละบุคคลก็จะแต่งตามสไตล์ความชอบแต่ละของบุคคล จึงสามารถสะท้อนความเป็นตัวตนออกมาได้จริงเป็นอย่างดี และไม่รู้สึกว่าขัดกับตัวตนที่แท้จริง และไม่ได้มีความคิดว่าคนอื่นจะมองหรือคิดกับเราเป็นอย่างไร เพราะสิ่งนี้เป็นความชอบส่วนบุคคลที่และตัดสินใจด้วยตัวเอง ซึ่งมีความสอดคล้องกับทฤษฎีของ จอร์จ เฮอร์เบิร์ต มี้ด (Littlejohn, S. W., Foss, K. A. & Oetzel J. G. , 2017 : 76-77). ในเรื่อง อัตตา (Self) ได้กล่าวว่าองค์ประกอบพื้นฐานของตัวตน 2 ประการได้แก่ “ฉันที่เป็นประธาน” (I) และ “ฉันที่เป็นกรรม” (Me) ที่เป็นกรรม โดยฉันที่เป็นกรรมเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในการสนทนา ที่อยู่ภายในเกี่ยวข้องกับการคิดในการรับหรือแสดงบทบาทจากผู้อื่น ปัจเจกบุคคลจึงรับเอาความคิดหรือทัศนคติของคนอื่น ที่ต้องการกำหนดรูปแบบการตอบแสนองเข้ามากำหนดการกระทำของตัวเรา โดยสิ่งที่สำคัญสำหรับตัวเองคือจิตใจ มี้ดมองว่า จิตใจเป็น

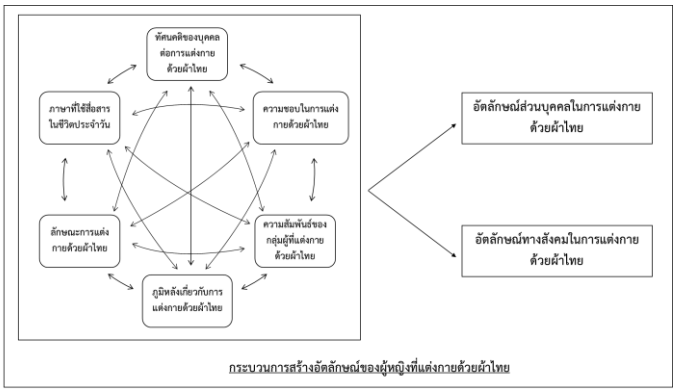
เหมือนกระบวนกานเชิงพฤติกรรมที่ประกอบไปด้วยชุดของการสนทนาของกริยาท่าทางที่สำคัญ หรือเป็นบทสนทนาของคำและการกระทำทางสังคมของปัจเจกบุคคล

1.6 ความเชื่อและทัศนคติ

ผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือเชื่อว่าการสวมใส่ผ้าไทยในโอกาสต่าง ๆ และในชีวิตประจำวันทำให้ตนเองดูสวยงามและโดดเด่นยิ่งขึ้น และเชื่อว่าการแต่งกายด้วยผ้าไทยช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพให้ตนเองดูดียิ่งขึ้น สุภาพเรียบร้อย งามสง่า อีกทั้งยังเป็นการบ่งบอกถึงรสนิยมและความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน ในอดีตผ้าไทยถูกมองว่าเชย ไม่ทันสมัย บุคคลที่สวมใส่จะต้องเป็นผู้ใหญ่หรือเจ้าขุนมูลนายเท่านั้น และเมื่อสังคมไทยมีการรับวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาจึงทำให้ค่านิยมในการใช้ผ้าไทยไม่เป็นที่แพร่หลายในสังคมอย่างที่ควร แต่ความจริงแล้วค่านิยมของผ้าไทยไม่ได้ด้อยค่าลงเลยแม้แต่น้อยหากแต่ยิ่งทวีค่าสูงขึ้น ยิ่งเป็นผ้าเก่าแก่โบราณที่มีการเก็บสะสมมานานยิ่งทำให้ผ้าผืนนั้นมีคุณค่าในตัวเองมากยิ่งขึ้น อีกทั้งปัจจุบันการเปิดกว้างของสังคมทำให้ผ้าไทยมีการปรับใช้ให้เข้ายุคสมัยได้เป็นอย่างดี รวมถึงปัจจุบันภาครัฐได้ให้การสนับสนุนรณรงค์และอนุรักษ์ผ้าไทยทอมือไม่ให้สูญหายลืมเลือนไปจากสังคมไทย ทำให้คนในสังคมและคนรุ่นใหม่เริ่มหันกลับมาสนใจใช้ผ้าไทยทอมืออีกครั้งเพิ่มมากขึ้น ในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปตามแต่ละช่วงวัยของเจนเนอเรชั่น

จากข้อสรุปการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือออกมาได้ 6 กลุ่มดังที่กล่าวมาข้างต้น สามารถอธิบายถึงการสร้างอัตลักษณ์ได้ว่า อัตลักษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาหนึ่งและถูกสั่งสมจนเกิดเป็นภูมิหลังที่ก่อตัวให้เกิดอัตลักษณ์ด้านใดด้านหนึ่ง อีกทั้งบุคคลมีการจัดระเบียบอัตลักษณ์ในแต่ละด้านผ่านระบบต่าง ๆ ของการสร้างความหมายและการสร้างภาพตัวแทน โดยที่บุคคลมีการเลือกหรือหยิบนำอัตลักษณ์บางส่วนที่มีความโดดเด่นในการแสดงความเป็นตัวตนออกมาแสดงให้ผู้อื่นได้เห็นเป็นอัตลักษณ์ของบุคคลนั้นเอง

ดังนั้นการเกิดอัตลักษณ์เป็นการก่อรูปขึ้นมาภายในวัฒนธรรมหรือสถาบันทางสังคมที่เกิดจากเรียนรู้และเปิดรับประสบการณ์ใหม่ ๆ หรือเกิดจากการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาเพิ่มเติมจากความรู้เดิม ๆ ของบุคคล ซึ่งวัฒนธรรมก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้นทางสังคม โดยอัตลักษณ์ไม่สามารถเป็นสิ่งที่หยุดนิ่งหรือหาข้อจำกัดที่สามารถระบุได้ตายตัว และไม่สามารถระบุได้ว่าการเกิดอัตลักษณ์นั้นจำเป็นจะต้องมีการเริ่มต้นหรือจบลงในระยะใดของวงจรแห่งวัฒนธรรมนั้น ๆ หากแต่สามารถเกิดขึ้นในช่วงระยะใดก็ได้ภายในวงจรแห่งวัฒนธรรม สอดคล้องกับ (Hall, S., & Du Gay, P., 1996 : 65) ที่อธิบายถึงลักษณะของอัตลักษณ์ไว้ว่า อัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่หรือเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่มีการก่อรูปขึ้นมาภายในวัฒนธรรม ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยที่วัฒนธรรมก็เป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้นทางสังคม (Social Construct) และอัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่จะหยุดนิ่ง แต่เป็นวงจรซึ่งเรียกว่า “วงจรแห่งวัฒนธรรม” (Circuit of Culture)

แผนภาพที่ 2 แผนภาพกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือ

2. การสื่อสารอัตลักษณ์ของผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือ

จากการวิเคราะห์ตัวบทตามแนวคิดปรากฏการณ์วิทยาแนวอรรถปริวรรต (Hermeneutic Phenomenology) ตามแนวคิดของ Martin Heidegger ในการตีความและการทำความเข้าใจการสื่อสารอัตลักษณ์ของผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือพบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้ง 9 ท่าน มีการสร้างตัวบทเพื่อสื่อสารอัตลักษณ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กด้วยวิธีการนำเสนอรูปภาพประกอบข้อความ ผ่านการบรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร และเทศนาโวหารร่วมกัน รวมถึงการใช้อิโมติคอนในการแสดงอารมณ์ความรู้สึกร่วมด้วย เพื่อให้การสื่อสารอัตลักษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกิดความชัดเจนมากขึ้นและสร้างความเข้าใจที่ตรงกันของผู้ให้ข้อมูลและผู้รับสารถึงอารมณ์ความรู้สึกในขณะที่นำเสนอการสื่อสารอัตลักษณ์นั้น ๆ โดยสามารถจำแนกรายละเอียดการสื่อสารอัตลักษณ์ได้ดังนี้

2.1 การประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคม

จากการวิเคราะห์ตัวบทพบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีการสื่อสารอัตลักษณ์ด้วยการประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคมผ่านโพสต์บนสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก ที่แสดงถึงการประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคม ด้วยการประกอบสร้าง “ความเป็นจริง” จากการที่บุคคลแต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือและแต่งกายด้วยชุดไทยพระราชนิยม รวมถึงการเป็นผู้ที่ชื่นชอบในงานหัตถกรรมผ้าไทยและสะสมผ้าไทยรูปแบบต่าง ๆ ประกอบกับการมีกลุ่มสังคมที่มีความคิด ความชื่นชอบ และรูปแบบการแต่งกายด้วยผ้าไทยที่เหมือนกัน มาร่วมกันสร้าง “โลกทางสังคม” โดยการให้ความหมายและคุณค่าของการเลือกใช้ผ้าไทยในการแต่งกายและร่วมกันเปิดมุมมองใหม่ ๆ ออกสู่สาธารณะ สอดคล้องกับ (กาญจนา แก้วเทพ, 2557 : 107) ที่ได้อธิบายแนวคิดการสร้างความเป็นจริงทางสังคมไว้ว่า “โลกที่แวดล้อมตัวบุคคลนั้นมีอยู่ 2 โลก โลกแรกเป็นโลกทางกายภาพ (Physical World) ได้แก่ วัตถุ สิ่งของ บุคคล บรรยากาศด้านกายภาพทั้งหลายที่แวดล้อมบุคคล โลกนี้เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ส่วนอีกโลกหนึ่งมีชื่อเรียกหลายอย่าง เช่น โลกทางสังคม (Social World) สิ่งแวดล้อมเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Environment) หรือความเป็นจริงทางสังคม (Social Reality) โลกนี้เกิดจากการประกอบสร้างของสถาบัน

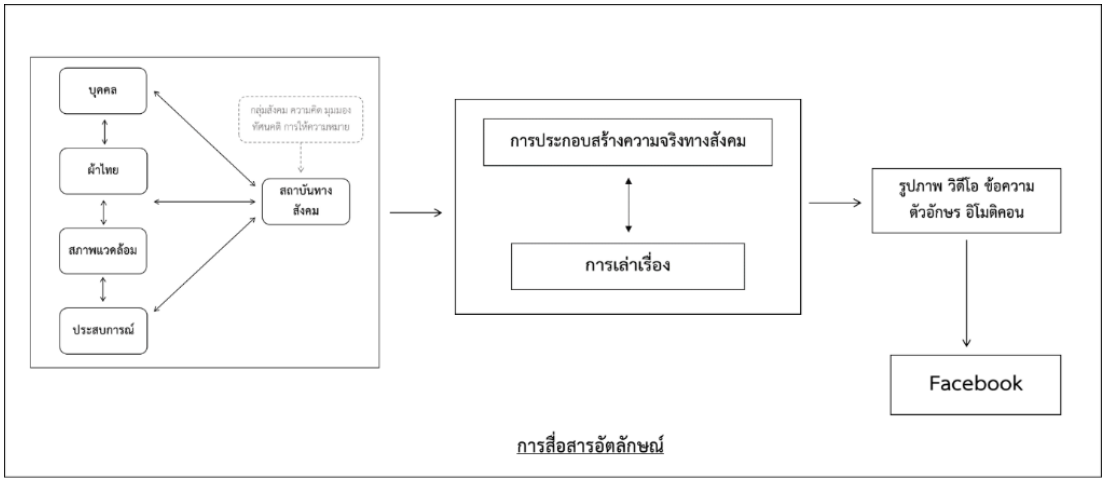
ต่าง ๆ ในสังคม โดยเกิดจากการให้คำนิยามหรือการให้ความหมาย (definition of meaning) แก่สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นโลกกายภาพรอบ ๆ ตัวบุคคล

2.2 การเล่าเรื่อง

จากการวิเคราะห์ตัวบทของผู้ให้ข้อมูล พบว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 9 ท่าน มีการสื่อสารอัตลักษณ์ด้วยการเล่าเรื่องผ่านโพสต์บนสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก มีการเล่าเรื่องด้วยการบรรยายและร้อยเรียงเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยภาษาเขียนเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งเป็นการอธิบายถึงเรื่องราวในช่วงระยะเวลาหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างผ่านการใช้รูปภาพประกอบข้อความที่ได้นำเสนอเรื่องราวและมุมมองต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับนิยามของอาร์เธอร์ อาซา เบอร์เกอร์ (Arthur Asa Berger) ขจิตขวัญ กิจวิสาละ (2564 : 9-85) ที่กล่าวว่าการเล่าเรื่องเป็นเรื่องราวที่บ่งบอกถึงบางสิ่งบางอย่าง ที่อาจจะกำลังเกิดขึ้นและกำลังจะเกิดอะไรต่อไป หรือเกิดขึ้นและจบไปแล้วในอดีต โดยที่เรื่องเล่าเหล่านั้นจะเป็นเรื่องอะไรก็ได้และเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาหนึ่งจะสั้นหรือยาวมากก็ได้เช่นกัน และยังสามารถอยู่สื่อในรูปแบบที่แตกต่างกัน ทั้งยังสอดคล้องกับ อดิสา วงศ์ลักษณพันธ์ (2542 : 22-28) ที่ได้กล่าวไว้ว่าการเล่าเรื่องคือการบรรยายหรือร้อยเรียงเหตุการณ์ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน และมีความสัมพันธ์กันของเหตุและผลเป็นตัวดำเนินเรื่องในช่วงเวลานั้น โดยอาศัยภาษาพูด ภาษาเขียน หรือแม้แต่สัญลักษณ์ต่าง ๆ ใช้เป็นสื่อในการเล่าเรื่องราวดังกล่าว

อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างมีการเล่าเรื่องเพื่อสื่อสารถึงกิจกรรมและเหตุการณ์ในแต่ละวันที่กลุ่มตัวอย่างได้ประสบพบเจอหรือมีการวางแผนเพื่อจะกระทำสิ่งนั้น ๆ ไว้ และเพื่อเป็นการสื่อสารอัตลักษณ์ความเป็นตัวตนในด้านต่าง ๆ และสะท้อนถึงมุมมอง ความเชื่อ ทัศนคติ ที่สามารถนำไปสู่การประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคมได้ซึ่งสอดคล้องกับ (อดิสา วงศ์ลักษณพันธ์, 2542 : 22-28) ที่กล่าวว่า แนวคิดการเล่าเรื่องเป็นแนวคิดที่นิยมใช้กันในสายวาทกรรมเพื่อวิเคราะห์เรื่องเล่าและเนื้อหาประเภทตีความบันเทิงหรือเรื่องแต่ง (Fiction) เช่น นวนิยาย ละครโทรทัศน์ หรือภาพยนตร์ ว่าได้มีการสะท้อนค่านิยม วิถีการดำเนินชีวิตหรือโลกทัศน์ ซึ่งในบริบทที่ผู้วิจัยได้ศึกษาจัดอยู่ในการเล่าเรื่องของวิถีการดำเนินชีวิตหรือโลกทัศน์นั้นเอง ซึ่งสอดคล้องกับ (ตวง ทอง สรประเสริฐ, 2559 : 33-34) ในการศึกษากระบวนการสร้างและสื่อสารอัตลักษณ์ของผู้หญิงเดินทางท่องเที่ยวตามลำพัง จากการกล่าวถึงการศึกษาการเล่าเรื่องในแง่มุมของสำนักวัฒนธรรมศึกษา (Cultural Studies) ทางด้านสื่อสารมวลชนในปัจจุบัน ได้เปลี่ยนผ่านจากการวิเคราะห์วรรณกรรมในรูปแบบเดิม มาสู่การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเล่าเรื่อง กับปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิต (Lifestyle) ของบุคคลในแต่ละกลุ่มว่าเป็นอย่างไร ซึ่งเอกลักษณ์ของการวิเคราะห์การเล่าเรื่อง คือ การวิเคราะห์กระบวนการสร้างความหมาย จากองค์ประกอบต่าง ๆ ที่แต่ละองค์ประกอบมีความหมายในตัวเองและต่างทำงานประสานกัน ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การอธิบายชุดความหมายในแบบใดแบบหนึ่งที่แสดงถึงวิธีคิดและการสื่อสารของผู้เล่าเรื่อง

ดังนั้น จากการวิเคราะห์ตัวบทของการสื่อสารอัตลักษณ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือสรุปได้ว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีการสื่อสารอัตลักษณ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ด้วยกันทั้ง 2 รูปแบบ คือ การสื่อสารอัตลักษณ์จากการประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคมที่เป็นการสื่อสารอัตลักษณ์ทางสังคม และการสื่อสารอัตลักษณ์จากการเล่าเรื่องที่เป็นการสื่อสารอัตลักษณ์ส่วนบุคคล โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลใช้รูปแบบการสื่อสารอัตลักษณ์ทั้งสอง 2 แบบในการสื่อสารอัตลักษณ์ออกสู่สาธารณะไปพร้อม ๆ กัน

แผนภาพที่ 3 การสื่อสารอัตลักษณ์ของผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษางานวิจัยครั้งนี้สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในศึกษากระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของบุคคลที่แต่งกายด้วยผ้าไทยว่ามีการประกอบสร้างความแตกต่างเฉพาะตนได้อย่างไร เพื่อทำความเข้าใจและนำไปใช้ในการสื่อสารการตลาด ที่สามารถกระตุ้นการรับรู้ของกลุ่มสังคมทั่วไปเป็นวงกว้าง

2. จากการศึกษาในครั้งนี้สามารถนำรูปแบบการศึกษางานวิจัยไปเป็นต้นแบบเพื่อทำความเข้าใจอัตลักษณ์ของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม เพื่อสร้างความเข้าใจและลดช่องว่างระหว่างกลุ่มคนในสังคม

ข้อเสนอแนะวิจัยครั้งถัดไป

1. การศึกษาเรื่องการแต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือนั้นสามารถขยายความออกไปได้อีกหลายแขนงที่มีความเกี่ยวเนื่องกันในด้านต่าง ๆ อาทิ ด้านการท่องเที่ยว ด้านงานวิสาหกิจชุมชน ด้านผู้ประกอบการ ด้านศิลปวัฒนธรรม ฯลฯ ซึ่งสามารถนำไปศึกษาต่อยอดในการสร้างการรับรู้และการร่วมส่งเสริมอนุรักษ์ผ้าไทยในด้านต่าง ๆ ได้อีกมายมาย

2. การศึกษาเรื่องการแต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือสามารถศึกษาลักษณะและรูปแบบการแต่งกายในการสร้างอัตลักษณ์ฉพาะบุคคลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ประเภทอื่น ๆ ที่กำลังได้รับความนิยมในปัจจุบันได้อีก อาทิ Instagram YouTube TikTok เป็นต้น ซึ่งสามารถนำไปศึกษาต่อยอดเพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะและรูปแบบการแต่งกายด้วยผ้าไทยทอมือในแต่ละแพลตฟอร์มได้

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ. (2557). *ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.

ขจิตขวัญ กิจวิสาละ. (2564). ศาสตร์การเล่าเรื่องในการสื่อสารศึกษา. *วารสารศาสตร์.* 14 (3), 9-85.

จงจินต จิตร์แจ้ง. (2552). *ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์แบบผู้บริโภคกับผู้บริโภคบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพและความงาม*. การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารเทคโนโลยี วิทยาลัยนวัตกรรม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ตวงทอง สรประเสริฐ. (2559). *กระบวนการสร้างและสื่อสารอัตลักษณ์ของผู้หญิงที่เดินทางท่องเที่ยวตามลำพัง.* วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไทยรัฐออนไลน์. (2561). วธ.ต่อยอดบุพเพสันนิวาส รณรงค์ให้คนสวมใส่ผ้าไทยแบบยั่งยืน. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2562. แหล่งที่มา: https://shorturl.asia/HLrCA.

พิชามญชุ์ มะลิขาว. (2554). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นสตรีผ่านสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ค.* การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต. บัณฑิตศึกษา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

เพ็ญนภา วัยเวก. (2560). *การสื่อสารและการสร้างอัตลักษณ์ด้านสุขภาพผ่านอินสตาแกรม*. สารอาศรมวัฒนธรรมวลัยลักษณ์.

รุ้งนภา ยรรยงเกษมสุข. (2556). ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์กับการอธิบายปรากฏการณ์สังคมจากมุมมองตัวแสดง. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*. 5 (2). 69-89

วัฒนะ จูฑะวิภาต. (2555). *ผ้าทอกับชีวิตคนไทย.* มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2537). *ผ้าไทย*. กรุงเทพมหานคร: คณะอนุกรรมการ.

อดิสา วงศ์ลักษณพันธ์. (2542). *การเล่าเรื่องในข่าวการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทย.* วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการหนังสือพิมพ์. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อภิญญา เฟื่องฟูสกุล. (2546). *อัตลักษณ์ : การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด*. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

Hall, S., & Du Gay, P. (1996). *Questions of cultural identity*. US: Sage Publications.

Littlejohn, S. W., & Foss, K. A. (2008). *Theories of human communication* (9th ed.). Australia : Thomson Wadsworth.

Littlejohn, S. W., Foss, K. A. & Oetzel J. G. (2017). *Theories of human communication*.(11th ed.). Long Grove, Ill.: Waveland Press.

Lucaites, J. L., and Condit, C. M. (2006). Re-constructing Narrative Theory: A Functional Perspective. *Journal of Communication*. 35 (4), 90-108. doi:10.1111/j.1460-2466.1985.tb02975.x

Marketeer. (2561). คันฉ่องส่อง (ปรากฏการณ์) บุพเพสันนิวาธ. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2562. แหล่งที่มา https://marketeeronline.co/archives/16120.

Sanook. (2561). “แพรี่พาย” สาวลุคอินเตอร์กับ “แฟชั่นผ้าไหมไทย” ที่ห่างไกลคำว่าเชย. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2565. แหล่งที่มา https://www.sanook.com/women/97453/.

Sanook. (2561). จับกระแสแม่การะเกด ปลุกผ้าไทยให้มีชีวิตอีกครั้ง. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2565. แหล่งที่มา https://www.sanook.com/money/551457/.

ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

Characteristic Factors of Educational Institution Administrators Affecting the Performance Motivation of School Teachers. Under the Office of Primary Educational Service Area, Bangkok

วันวิสา แก้วไทรคต

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Wanwisa Kaeosaikhod

Suan Sunandha Rajabhat University

E-mail: wanwisaamp@hotmail.com

****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปี 2562 จำนวน 37 แห่ง จำนวนครู 2,164 คน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2564 จำนวน 327 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างเอง ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติและการพรรณนาข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำมาก โดยปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในทุกๆ ด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำมากซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า และเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ: ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา; ผู้บริหารสถานศึกษา; แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู; โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

---

* วันที่รับบทความ: 12 กรกฎาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 23 สิงหาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 24 สิงหาคม 2565

Received: July 12, 2022; Revised: August 23, 2022; Accepted: August 24, 2022

Abstracts

The purpose of this research was to study the characteristics factors of basic education administrators. Under the Bangkok Primary Education Service Area Office To study the motivation for the performance of basic education teachers Under the Bangkok Primary Education Service Area Office To study the factors in terms of characteristics of school administrators affecting the motivation for the performance of basic education teachers. Under the Bangkok Primary Education Service Area Office. The population used in this research was teachers in educational institutions. Under the Office of Primary Education Service Areas, Year 2019, 37 places with 2,164 teachers. The sample group used in this research was teachers in educational institutions. Under the Bangkok Primary Educational Service Area Office, Academic Year 2021 consisted of 327 persons. The research instrument was a questionnaire created by the researcher himself. do data analysis by using computer software packaged for statistical and data descriptive

The results showed that the characteristics of educational institution administrators Under the Bangkok Primary Education Service Area Office Affects teachers' performance motivation in schools under the Bangkok Primary Education Service Area Office There was a very low level of positive correlation. The characteristics factor of the administrators of all educational institutions There was a very low positive correlation, which was statistically significant at the .01 level for all values and according to the hypothesis.

Keyword: Characteristic Factors of Educational Institution Administrators; School Administrators; teacher performance motivation; Schools under the Bangkok Primary Educational Service Area Office

บทนำ

คุณลักษณะของผู้บริหารเป็นสิ่งที่ผู้บริหารควรที่จะมี ซึ่งผู้บริหารมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จของการทำงานและในองค์กร ผู้บริหารทุกคนมิได้เป็นมาโดยกำเนิด การเป็นผู้บริหารนั้นสามารถสร้างขึ้นได้จากการที่ผู้บริหารใช้ความพยายามและการทำงานอย่างหนัก ทุ่มเทให้กับงานที่อยู่ในความรับผิดชอบอย่างเต็มรูปแบบ การเป็นผู้บริหารจึงเป็นเรื่องที่สามารถเรียนรู้ได้ ผู้บริหารเป็นกระบวนการหรืออิทธิพลทางสังคมที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งตั้งใจใช้อิทธิพลที่ตนมีอยู่ต่อผู้อื่น เพื่อให้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่กำหนด รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กร ภาวะผู้บริหารจึงเป็นกระบวนการอิทธิผลที่ช่วยให้องค์กรหรือธุรกิจสามารถบรรลุเป้าหมายได้ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการให้ความไว้วางใจในการทำงานและความเชื่อมั่นในภาวะผู้บริหารเพื่อเป็นตัวบ่งชี้ความน่าเชื่อถือได้มากที่สุด คุณลักษณะผู้บริหารการจัดการตามแนวคิดของ สต๊อกดิลล์ (Stogdil. 1981: 196-198) นั้นแบ่งคุณลักษณะผู้บริหารออกเป็น 3 ด้านคือ 1) ด้านบุคลิกภาพ เป็นลักษณะโดยรวมของแต่ละบุคคล ทั้งลักษณะภายในและภายนอก รวมถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกของผู้พบเห็น 2) ด้านความสามารถหรือความชำนาญในการปฏิบัติงานในงานด้านต่าง ๆ ให้เป็นผลสำเร็จ ซึ่งเป็นความสามารถที่ทำให้ผู้บริหารปฏิบัติงานได้ดียิ่งกว่าผู้มีโอกาสเท่า ๆ กันและ 3) ด้านทักษะทางสังคมเป็นความสามารถที่ผู้บริหารจะต้องรู้จักเข้าใจถึงความรู้สึก ความ

ต้องการทางจิตใจ หรือความต้องการต่าง ๆ ของคน คุณลักษณะผู้บริหารทำให้ผู้ร่วมงานสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของธุรกิจหรือองค์กร

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนช่วยเสริมสร้าง ให้ครูเกิดความปรารถนา ทุ่มเทให้กับการปฏิบัติงาน ซึ่งมีความสำคัญยิ่งทั้งในตัวบุคคลและองค์กร ไม่ว่าจะเป็นทั้งในเรื่อง ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในหรือแม้กระทั่งเพื่อนร่วมงานเองก็ตาม โดยแรงจูงใจจะส่งผลให้ครูสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้องค์กรหรือโรงเรียนสามารถขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ดี (สมยศ นาวีการ, 2549 : 359) กล่าวว่า การจูงใจเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ และความสับสนต่อผู้บริหารอยู่เสมอ การจูงใจมีความสำคัญเพราะว่า ผู้บริหารต้องทำงานให้สำเร็จโดยใช้บุคคลอื่น ผู้บริหารต้องการความเข้าใจบางอย่างว่า ทำไมบุคคลจึงมีพฤติกรรมตามที่เป็นอยู่ เพื่อทำให้พวกเขาสามารถใช้อิทธิพลต่อบุคคลให้ปฏิบัติงาน ในแนวทางที่พวกเขาต้องการ การจูงใจเป็นเรื่องที่สับสนเพราะว่า แรงจูงใจไม่สามารถสังเกต หรือวัดได้โดยตรง แรงจูงใจจะถูกอ้างอิงจากพฤติกรรมของบุคคลเป็นจำนวนมากทั้งทฤษฎีเก่า และทฤษฎีใหม่ ทฤษฎีเหล่านี้แตกต่างกัน ทางด้านข้อเสนอแนะที่ผู้บริหารควรจะกระทำเพื่อให้ได้ผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ปัจจัยที่มีอิทธิพลกำหนดลักษณะจูงใจของบุคคล เข้าใจการเกิด แรงจูงใจ เข้าใจผลของแรงจูงใจที่มีต่อพฤติกรรมปัจเจกบุคคล และช่วยให้มีความสามารถ จัดสภาพแวดล้อมและเงื่อนไขในการทำงานไปในแนวทางที่ส่งเสริมให้บุคคลมีแรงจูงใจ ที่พึงปรารถนาและมีแรงจูงใจที่ดีในการปฏิบัติงาน

จากที่กล่าวมาข้างต้น คุณลักษณะผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่จำเป็นในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมและพัฒนาสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูมีความสัมพันธ์ให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงทำให้ผลการเรียนหรือผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนภายในสถานศึกษามีคุณภาพและดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาเรื่องคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นสำนักงานเขตที่อยู่ใจกลางเมืองหลวงของประเทศไทย และเป็นเขตพื้นที่การศึกษาที่ได้รับความสนใจในการนำบุตรหลานเข้าศึกษาในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยมีความต้องการทราบถึงคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพและมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูมีมากยิ่งขึ้นตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปี 2564 จำนวน 37 แห่ง จำนวนครู 2,164 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2564 จำนวน 327 คน มีขั้นตอนในการสุ่มตัวอย่างดังนี้

1.2.1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 608)

1.2.2 ใช้กลุ่มตัวอย่างจากทุกสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามสัดส่วนของจำนวนประชากรในแต่ละสถานศึกษา ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยการใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นในการสุ่มและครูเป็นหน่วยในการสุ่ม จะแบ่งออกเป็น สถานศึกษาขนาดเล็ก 38 คน สถานศึกษาขนาดกลาง 54 คน สถานศึกษาขนาดใหญ่ 80 คน และสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ 155 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม มีลักษณะดังนี้

เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้แบบตรวจรายการ (Check list) จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคลิกภาพ 2) ด้านคุณธรรม

จริยธรรม 3) ด้านความรู้ความสามารถ 4) ด้านวิสัยทัศน์ และ 5) มนุษยสัมพันธ์ ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert) (Best & Kahn, 1993, p. 247)

ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

5 หมายถึง มีปัจจัยด้านคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีปัจจัยด้านคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีปัจจัยด้านคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีปัจจัยด้านคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย

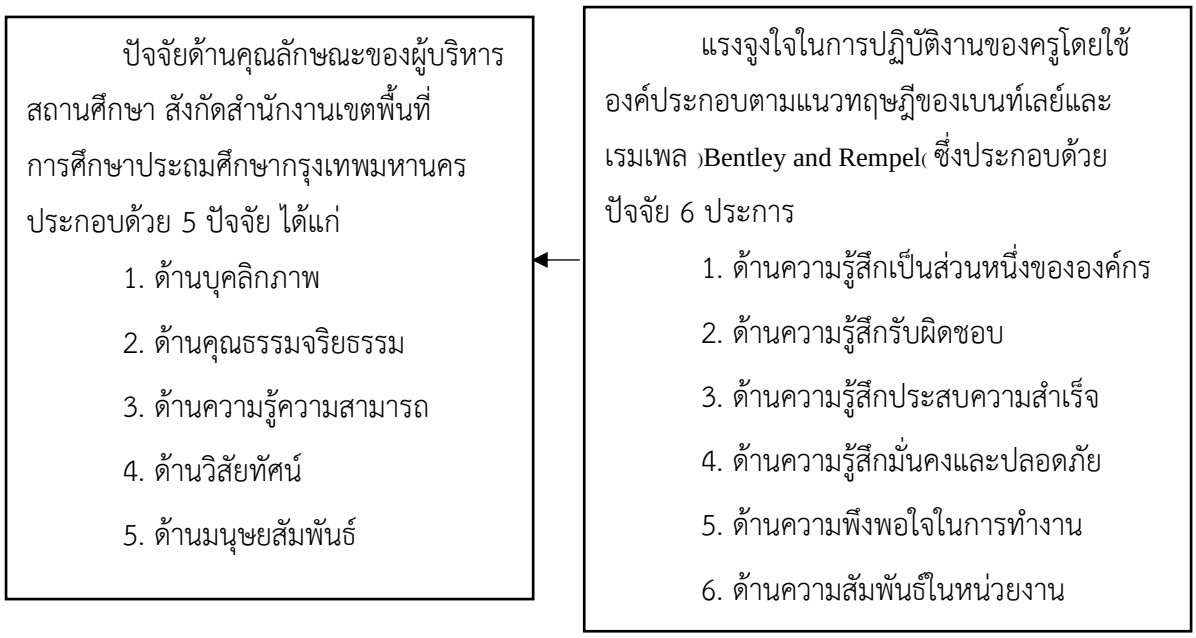
1 หมายถึง มีปัจจัยด้านคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามที่ประยุกต์จากแบบสอบถาม แปลมาจาก The Purdue Teacher Opinionnair ตามแนวคิดของเบนท์เลย์และเรมเพล (Bentley and Rempel) แห่งมหาวิทยาลัยเปอร์ดูร์ ประเทศสหรัฐอเมริกา แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามแบบของไลเคิร์ท (Likert Scale) เป็นการวัดความคิดเห็นที่แสดงออกถึงแรงจูงใจ 5 ระดับ มีความหมายดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานมากที่สุด	ให้น้ำหนักคะแนน	เท่ากับ 5
ระดับ 4 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานมาก	ให้น้ำหนักคะแนน	เท่ากับ 4
ระดับ 3 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานปานกลาง	ให้น้ำหนักคะแนน	เท่ากับ 3
ระดับ 2 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานน้อย	ให้น้ำหนักคะแนน	เท่ากับ 2
ระดับ 1 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานน้อยที่สุด	ให้น้ำหนักคะแนน	เท่ากับ 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครโดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านบุคลิกภาพ และด้านคุณธรรมจริยธรรม ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครโดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความรู้สึกประสบความสำเร็จ ด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ด้านความพึงพอใจในการทำงาน ด้านความสัมพันธ์ในหน่วยงาน และด้านความรู้สึกรับผิดชอบ

3. ผลการศึกษาปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า มีความสัมพันธ์ในทางบวกในระดับค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของ

ผู้บริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงตามลำดับ คือ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านวิสัยทัศน์ และมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำในด้านบุคลิกภาพ และด้านคุณธรรมจริยธรรม ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายดังนี้

1. ปัจจัยคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา

1.1 ปัจจัยคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านมนุษยสัมพันธ์ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

1.2. ปัจจัยคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านคุณธรรมจริยธรรมส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

1.3. ปัจจัยคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความรู้ความสามารถ ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ธีระ บุญเจริญ (2546 : 7) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากรหลัก ที่สำคัญของ สถานศึกษาและเป็นผู้บ่าวิชาชีพที่จะต้องมีสมรรถนะ ความรู้ ความสามารถ และ คุณธรรม จริยธรรม ตลอดทั้งจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี จึงจะนำไปสู่การจัดและการบริหารสถานศึกษาที่ดี มีประสิทธิผล

1.4. ปัจจัยคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิสัยทัศน์ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

1.5. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านบุคลิกภาพส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

2. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

2.1 ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผลวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ นราสมประสงค์ (2554 : 7) การจูงใจเป็นการนำปัจจัยต่างๆ ที่เป็นแรงจูงใจมาผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างมีทิศทางเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายหรือเงื่อนไขที่ต้องการปัจจัยต่างๆ ที่นำมาอาจจะเป็นเครื่องล่อ รางวัล การลงโทษ การทำให้เกิดการตื่นตัว รวมทั้งทำให้เกิดความคาดหวัง พรชัย ลิขิตธรรมโรจน์ (2545 : 74)

ความสามารถหรือทักษะในการปฏิบัติงาน และการจูงใจเพื่อโน้มน้าวบุคคลให้ใช้ความสามารถหรือทักษะในการปฏิบัติงาน แรงจูงใจเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานพฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์เกิดจากแรงจูงใจที่ทำให้เกิดความต้องการ และแสดงการกระทำออกมา ตามปกติคนเรามีความสามารถในการทำงานทาสิ่งต่างๆ ได้หลายอย่าง หรือมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันแต่พฤติกรรมเหล่านี้จะแสดงออกเพียงบางโอกาสเท่านั้นที่จะผลักดันเอาความสามารถของคนออกมาได้ คือแรงจูงใจนั่นเอง

2.2 ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านความรู้สึกประสบความสำเร็จโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากครูมีการทำงานที่มีการวางแผน การลงมือปฏิบัติ ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข และสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงได้ จึงทำให้งาน ที่ออกมามีคุณภาพ อีกทั้งมีความสุขใจในความรู้ความสามารถ และคุณธรรมประจำใจ ที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จด้วยความโปร่งใส สอดคล้องกับ ตรีพร ชุมศร (66 : 2548)แรงจูงใจ (Motive) เป็นคาที่ได้ความหมายมาจากคาภาษาละติน ที่ว่า Movere ซึ่งหมายถึงเคลื่อนไหว (Move) ดังนั้น คาว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติเชิงบวกของบุคลากรที่มีต่อหน่วยงาน เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้น เมื่อความคาดหวังหรือความต้องการได้รับการตอบสนองจากองค์กร อันจะทำให้บุคคลนั้นเกิดความพอใจและจะปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ โดยความพึงพอใจในการปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับความรู้สึกของบุคลากรที่มีผลต่อลักษณะตน หากบุคคลใดมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานสูง ก็หมายความว่า บุคคลนั้นมีความรู้สึกต่อหน่วยงานมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจ โดยหลักการแล้วองค์กรใดก็ตามที่มีปัจจัยเครื่องจูงใจมากผู้ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถอันจะส่งผลให้งานนั้นๆประสบความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมาย ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีความสำคัญที่จะจูงใจพนักงานให้ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ พฤติกรรมหรือการแสดงออกใดๆ ของมนุษย์นั้นจะมีสาเหตุเสมอ สิ่งที่เป็นสาเหตุก็คือแรงจูงใจหรือความอยากเป็นตัวชี้นำ (Guide) พฤติกรรมของคนตลอดเวลา ดังนั้นสามารถทราบกลไกการเกิดพฤติกรรมและวิธีการจูงใจย่อมทาได้ ผู้บริหารสามารถกระทำการสั่งการได้เหมาะสมจะช่วยส่งเสริมให้คนงานทุ่มเทความสามารถของตนให้เป็นประโยชน์ต่อองค์การจนกระทั้งองค์การบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ ธงชัย สันติวงษ์ (2545 : 66)

2.3 ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากครูมีส่วมร่วมในการเสนอความคิดในการทำงานต่างๆ ได้อย่างเต็มที่ เพื่อสร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียน การร่วมงานกับเพื่อนร่วมงานและมีการยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชายอมรับฟังความคิดเห็น สอดคล้องกับ โอโกมากะ (Ogomaka, 1986 : 3563-A) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง องค์ประกอบของแรงจูงใจของครูในโรงเรียนสอนศาสนาในลอสแองเจอลิส พบว่า ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจคือ การได้รับความเจริญก้าวหน้าในงาน รองลงมาได้แก่ การได้รับการยอมรับนับ

ถือ ผลสัมฤทธิ์ในงานการได้รับการตอบสนอง การสนับสนุนของฝ่ายบริหาร ลักษณะของงาน ข้อตกลงทางศาสนาส่วนความสัมพันธ์กับครูและนักเรียนความสนับสนุนจากผู้ปกครอง ความมั่นคงปลอดภัยและเงินเดือนไม่มีผลต่อแรงจูงใจของงาน การได้รับการยอมรับนับถือ โอกาสที่จะก้าวหน้าและแรงจูงใจภายนอก ได้แก่ นโยบายของเงินเดือน ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และสภาพการทำงานมีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานเป็นอย่างมาก

2. ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านความพึงพอใจในการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากครูพอใจในภาระหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา โรงเรียนมีเกณฑ์ในการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ยอมรับได้ มีความพึงพอใจต่อระบบการสื่อสารและการติดต่อที่โรงเรียนบริการอุปกรณ์ในการทำงานมีจำนวนเพียงพอทั้งมีความสะดวกในการนำไปใช้ ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถและมีทักษะในการบริหารในหน้าที่จนเป็นที่ยอมรับของผู้ใต้บังคับบัญชา งานที่ได้รับมอบหมายให้ทำเหมาะสมกับบุคลิกภาพและความรู้ความสามารถของ ผู้บริหารสามารถแนะนำวิธีการทำงานของท่านได้เป็นอย่างดีส่งเสริมและรักษาผลประโยชน์ของผู้ใต้บังคับบัญชา สอดคล้องกับ ภัคศจี ปัญญาพืชน์ (2556 : 54) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตาม ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ด้านความรู้สึกรับผิดชอบด้านความรู้สึกประสบความสำเร็จ ด้านความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย ด้านความรู้สึกพึงพอใจในการทำงานและด้านความสัมพันธ์ในหน่วยงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทีมงานที่มีประสิทธิภาพว่า ต้องมีการสร้างค่านิยมในการทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดความพึงพอใจเป็นทีม

2.5 ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านความรู้สึกมั่นคงและปลอดภัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากครูรู้สึกว่ามีความสามารถเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ ความรู้สึกมั่นใจในตำแหน่งหน้าที่การงานที่ดำรงอยู่ ผู้บังคับบัญชามีความพึงพอใจต่อผลงานที่ท่านทำ อาคารสถานที่ของโรงเรียนอยู่ในสภาพที่เรียบร้อยและมั่นคงปลอดภัยต่อบุคลากรและผู้เรียน ได้รับสวัสดิการต่างๆ เพียงพอต่อความต้องการ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงานในโรงเรียน เมื่อได้รับความเดือดร้อนในเรื่องการงาน ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี เงินเดือนเพียงพอที่จะสร้างความมั่นคงให้กับครูและครอบครัวได้ สอดคล้องกับ ภัคศจี ปัญญาพืชน์ (2556 : 54) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ด้านความรู้สึกรับผิดชอบด้านความรู้สึกประสบความสำเร็จ ด้านความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย ด้านความรู้สึกพึงพอใจในการทำงานและด้านความสัมพันธ์ในหน่วยงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.6 ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านความสัมพันธ์ในหน่วยงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากครูบุคลากรทุกคนในโรงเรียนได้รับมอบหมายหน้าที่การงานให้รับความรับผิดชอบด้วยความยุติธรรม การปฏิบัติงานในโรงเรียนไม่มีการก้าวก่ายหน้าที่กัน บุคลากรทุกคนมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน งานที่กระทำอยู่ในขณะนี้ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย มีส่วนร่วมในการดำเนินงานเกี่ยวกับกิจกรรมของโรงเรียน ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นกันเองจากผู้บังคับบัญชา มีความรู้สึกสบายใจในการปฏิบัติงานกับเพื่อนร่วมงาน มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน ได้รับการส่งเสริมจากโรงเรียนให้เป็นวิทยากรบรรยายในโรงเรียนหรือหน่วยงานราชการอื่นๆ ในโอกาสต่างๆ สอดคล้องกับ ภัคศจี ปัญญาพืชน์ (2556 : 54) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านความรู้สึกรับผิดชอบด้านความรู้สึกประสบความสำเร็จ ด้านความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย ด้านความรู้สึกพึงพอใจในการทำงานและด้านความสัมพันธ์ในหน่วยงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.7 ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านความรู้สึกรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากครูให้ความร่วมมือในการทำงานของโรงเรียนเป็นอย่างดี มีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี สามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ปฏิบัติตามนโยบายของโรงเรียนด้วยความเต็มใจ ได้รับการมอบอำนาจและการตัดสินใจให้การปฏิบัติงานจากผู้บังคับบัญชา ปริมาณงานที่ทำเหมาะสมกับความรับผิดชอบ ยินดีที่จะรับผิดชอบงานที่ไม่ได้อยู่ในสายงาน ผู้บังคับบัญชามอบหมายงานให้อย่างเสมอภาคและเหมาะสม และได้รับมอบหมายโครงการใหม่ๆ ของโรงเรียนอยู่เสมอ สอดคล้องกับ อนิวัช แก้วจำนงค์ (2550 : 206) การจูงใจเป็นการสร้างแรงขับหรือแรงผลักเพื่อกระตุ้นหรือชักจูงให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเกิดความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานทั้งในหน้าที่และความรับผิดชอบหรือไม่ใช่หน้าที่และความรับผิดชอบให้เป็นผลสำเร็จ จอส์นตันและบาวิน (Johnston & Bavin, 1973 : 136-141) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ความพึงพอใจในงานทดสอบกับทฤษฎีสองปัจจัยของเฮอร์เบอร์ก โดยการศึกษากับประชากรจำนวน130 คน ในโรงเรียนราษฎร์ แห่งหนึ่งในประเทศ ออสเตรเลีย โดยใช้แบบสอบถามผลการศึกษา สรุปได้ว่า ปัจจัยจูงใจ ได้แก่ ความสำเร็จ การยอมรับงานที่จะทำ ความรับผิดชอบและความก้าวหน้า ไม่ก่อให้เกิดความพอใจในการทำงานและสิ่งที่ทำให้ไม่พึงพอใจในการทำงานมากที่สุด คือ สภาพการทำงานและการนิเทศงาน

เอกสารอ้างอิง

ตรีพร ชุมศรี. (2548). *“การศึกษาแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองของพยาบาลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี”.* ปริญญานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิต.

ธงชัย สันติวงษ์. (2545). *การวางแผน.* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

ธีระ รุญเจริญ. (2553). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) เพื่อปฏิรูปรอบสองและประเมินภายนอกรอบสาม.* กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.

นรา สมประสงค์. (2554). *“แรงจูงใจ” ในประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 1-8.* (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พรชัย ลิขิตธรรมโรจน์. (2545). *พฤติกรรมองค์กร (Organizational Behavior).* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ภัคศจี ปัญญาพืช. (2556). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.* วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

สมยศ นาวีการ. (2549). *การบริหารแบบมีส่วนร่วม.* กรุงเทพมหานคร: ธรรมศาสตร์.

อนิวัช แก้วจำนงค์. (2550). *หลักการจัดการ.* กรุงเทพมหานคร: คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ: มหาวิทยาลัยทักษิณ.

Best, W. (1983). *Research in Education.* New Jersey : Prentice - Hall.

Johnston, R., & Bavin, R. A. (1973). Herzberg and job satisfaction. Personal Practice Bulletin, 29 (2), 102.

Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). “Determining Sample Size for Research Activities,” *Educational and Psychological Measurement*. 30 (3), 607 - 610.

Ogomaka, U. J. (1986). The factors which motivate California credentiaied teacher to teach in Los Angeles archdiocesan high schools. *Dissertation Abstracts International*, 46 (12), 3563-A.

Stogdill Ralph M. (1981). *Handbook of Leadership : A Survey of Theory and Research*. New York: the Free Press.

พฤติกรรมการใช้บริการสินเชื่อและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ ของประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษ

Consumer Behavior of Using Loan Services, the Marketing Mix on the Decision to Using of Pico Finance Loan in Srisaket Province

อทิตยา อวยพร และ ภิเษก ชัยนิรันดร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Atitaya Ouyporn and Pisek Chainirun

Khon Kaen University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: atitaya.ou@kkumail.com

****

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการสินเชื่อและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ที่มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัครวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้บริการสินเชื่อเกษตรกรกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยต่ำ ส่วนใหญ่การรู้จักและต้องการใช้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ วงเงิน 25,000-50,000 บาท ระยะเวลาในการผ่อนชำระหนี้ 18-24 เดือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ ซึ่งมีการตัดสินใจใช้บริการด้วยตนเอง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ให้ความสำคัญระดับมากที่สุดในด้านพนักงาน ด้านกระบวนการให้บริการ ด้านลักษณะทางกายภาพ และให้ความสำคัญระดับมากในด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด

คำสำคัญ: พฤติกรรมการใช้บริการ; ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ; สินเชื่อพิโกไฟแนนซ์

---

*วันที่รับบทความ: 20 กรกฎาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 9 สิงหาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 10 สิงหาคม 2565

Received: July 20, 2022; Revised: August 9, 2022; Accepted: August 10, 2022

Abstracts

The objectives of this study were to study the consumer behavior of using loan services, the marketing mix on the decision to using of Pico Finance loan. This research is a quantitative research that used convenience sampling. The questionnaire was used as the tool to collect data from 400 respondents, who people in Srisaket province. The questionnaire had IOC between 0.67-1.00, and Cronbach's alpha at 0.96. The descriptive statistically were analyzed by percentage, mean, and standard deviation.

The results demonstrated that respondents used agricultural loans with the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives (BAAC) due to low interest rates. Most of samples were knowledge and want to use Pico Finance loan service, they wanted 25,000-50,000 baht, repayment period of 18-24 months, with the objective to use as working capital in their careers, and they has decided to use the service by themselves. The marketing mix factor in deciding to use Pico Finance were the highest in terms of people, process, and physical evidence, and the high in terms of products and services, price, place and promotion.

Keywords: Service Behavior; Marketing Mix Factors; Pico Finance Loan

บทนำ

ประเทศไทยประสบกับปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนเพิ่มขึ้น โดยอยู่ในอันดับที่ 17 ของโลก โดยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 80 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product; GDP) ข้อมูล ณ สิ้นปี 2562 เพิ่มเป็นร้อยละ 90.5 ของ GDP ข้อมูล ณ ไตรมาส 1 ปี 2564 และได้มีการคาดการณ์ว่าสิ้นปี 2564 จำนวนหนี้ภาคครัวเรือนของคนไทยจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 93 ของ GDP ซึ่งมีสาเหตุจากความจำเป็นในการก่อหนี้เพิ่ม เนื่องจากขาดหรือมีสภาพคล่องในครัวเรือนไม่เพียงพอกับรายจ่าย และรายได้ที่ลดลงมากเมื่อเทียบกับหนี้ที่เพิ่มขึ้นเร็ว สะท้อนจากหนี้ครัวเรือนไทย ณ ต้นปี พ.ศ. 2564 ที่ขยายตัวร้อยละ 4.6 จากระยะเดียวกันกับปี พ.ศ. 2563 (ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจทีทีบี, 2564 : ออนไลน์) ถึงแม้ว่าหนี้สินภาคครัวเรือนจะเพิ่มมากขึ้นก็ตาม แต่ก็ยังมีประชาชนกลุ่มผู้มีรายได้น้อยที่ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบธนาคารได้ รวมไปถึงประชาชนผู้ประกอบอาชีพอิสระที่ไม่มีหลักฐานแสดงรายได้ประกอบการยื่นขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินโดยทั่วไป เพราะไม่มีรายได้ประจำที่แน่นอน ไม่มีสลิปเงินเดือน ที่เป็นเอกสารประกอบการพิจารณา หรือไม่มีการเดินบัญชีอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้ธนาคารปฏิเสธสินเชื่อหรือได้รับวงเงินที่น้อยเกินไป (ฐิติวรดา แสงสว่าง, พรรณนภา เชื้อบาง, เฉวียง วงค์จินดา, สุพรรษา จิตต์มั่น และวรพรรณ รัตนทรงธรรม, 2564 : 27-44)

จากการเข้าไม่ถึงสินเชื่อของประชาชนบางกลุ่ม โดยเฉพาะในยุคการระบาดโควิด-19 ที่ประชาชนได้รับผลกระทบทางการเงินกันถ้วนหน้าทำให้ต้องไปกู้ยืมเงินนอกระบบมาใช้จ่าย เห็นได้จากข้อมูลหนี้นอกระบบ พบว่า คนไทยที่เป็นหนี้นอกระบบจำนวน 1.4 ล้านคน มีมูลหนี้นอกระบบรวม 86,000 ล้านบาท ซึ่งการกู้ยืมหนี้นอกระบบของประชาชนเกิดปัญหาหนี้นอกระบบ เช่น ดอกเบี้ยที่สูงเกินไป ไม่มีการทำเอกสารสัญญาที่ชัดเจน การทวงหนี้โหด แอปพลิเคชันเงินกู้เถื่อน เป็นต้น คณะรัฐมนตรี จึงได้มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบให้ประชาชน ซึ่งในหนึ่งในแนวทางการดำเนินการ คือ เพิ่มช่องทางการเข้าถึงสินเชื่อในระบบให้กับ

ลูกหนี้นอกระบบและประชาชนรายย่อยทั่วไป ได้แก่ การอนุญาตให้ประกอบธุรกิจสินเชื่อรายย่อยระดับจังหวัดภายใต้การกำกับ หรือสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ (สำนักนโยบายพัฒนาระบบการเงินภาคประชาชน, 2563 : ออนไลน์) สินเชื่อพิโกไฟแนนซ์อันเป็นกิจการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกิจการธนาคาร ถือเป็นกิจการที่ต้องขออนุญาตต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ซึ่งผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์สามารถเรียกเก็บดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ และค่าธรรมเนียมใด ๆ ได้ไม่เกินร้อยละ 36 ต่อปี (สำนักนโยบายพัฒนาระบบการเงินภาคประชาชน, 2564 : ออนไลน์)

บริษัท พิโกศรีลำดวน จำกัด ก่อตั้งเมื่อ 17 สิงหาคม 2561 สำนักงานใหญ่ ตั้งอยู่ตำบลสิ อำเภอขุญหาญ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นบริษัทที่ได้รับการอนุญาตให้ประกอบธุรกิจสินเชื่อรายย่อยระดับจังหวัดภายใต้การกำกับ ของจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งมีสาขาทั้งหมด 6 สาขา พนักงานทั้งหมดจำนวน 24 คน ซึ่งแต่ละสาขา มีพนักงาน 4 คน ได้แก่ ผู้จัดการสาขา พนักงานบัญชี พนักงานตลาด และพนักงานสินเชื่อ จากการดำเนินธุรกิจปล่อยสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ช่วงก่อนการระบาดของโรคโควิด-19 แต่ละสาขาสามารถปล่อยสินเชื่อได้มากกว่า 1 ล้านบาทต่อเดือน แต่หลังจากอยู่ในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 บริษัทได้ชะลอการปล่อยสินเชื่อ แต่ยังต้องการกระตุ้นยอดปล่อยสินเชื่อ โดยมีเป้าแต่ละสาขาอยู่ที่เดือนละ 800,000 บาท หรือรายได้ทั้ง 6 สาขาต่อเดือน 4,800,000 บาท (บริษัท พิโกศรีลำดวน จำกัด, 2565 : 3) แม้เป้าสินเชื่อของแต่ละสาขา จะลดลงแต่ก็ยังปล่อยสินเชื่อได้น้อยกว่าเป้าหมายที่ได้รับทุกสาขา ดังนั้น บริษัท พิโกศรีลำดวน จำกัด จึงต้องการข้อมูลพฤติกรรมการใช้บริการสินเชื่อและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ เพื่อนำข้อมูลไปใช้จัดทำกลยุทธ์การตลาดเพื่อเพิ่มยอดสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการสินเชื่อและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ของประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ด้วยการเก็บแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ที่มีความต้องการกู้ยืมเงิน ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากร ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ที่มีความต้องการกู้ยืมเงิน จึงใช้สูตรคำนวณโดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ของ

Cochran (1977 : 227-228) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 384.16 ผู้วิจัยจึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเป็น 400 คนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมทุกกลุ่มอาชีพในการสุ่มตัวอย่างเป็นแบบสะดวก (Convenience Sampling)

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยแบบสอบถามมีลักษณะปลายปิด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ **ตอนที่ 1** เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน **ตอนที่ 2** เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพฤติกรรมการใช้บริการสินเชื่อและความต้องการใช้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ จำนวน 16 ข้อ **ตอนที่ 3** เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านพนักงาน ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านลักษณะทางกายภาพ มีข้อคำถามจำนวน 41 ข้อ มีมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ระดับความสำคัญเป็น 5 ระดับได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด การหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Tryout) จำนวน 30 ชุด พบว่า แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัครวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 ซึ่งมีค่าสูงกว่า 0.8 (Sekaran and Bougie, 2020 : 127) นั่นคือแบบสอบถามชุดนี้มีคุณภาพดี สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการศึกษาได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

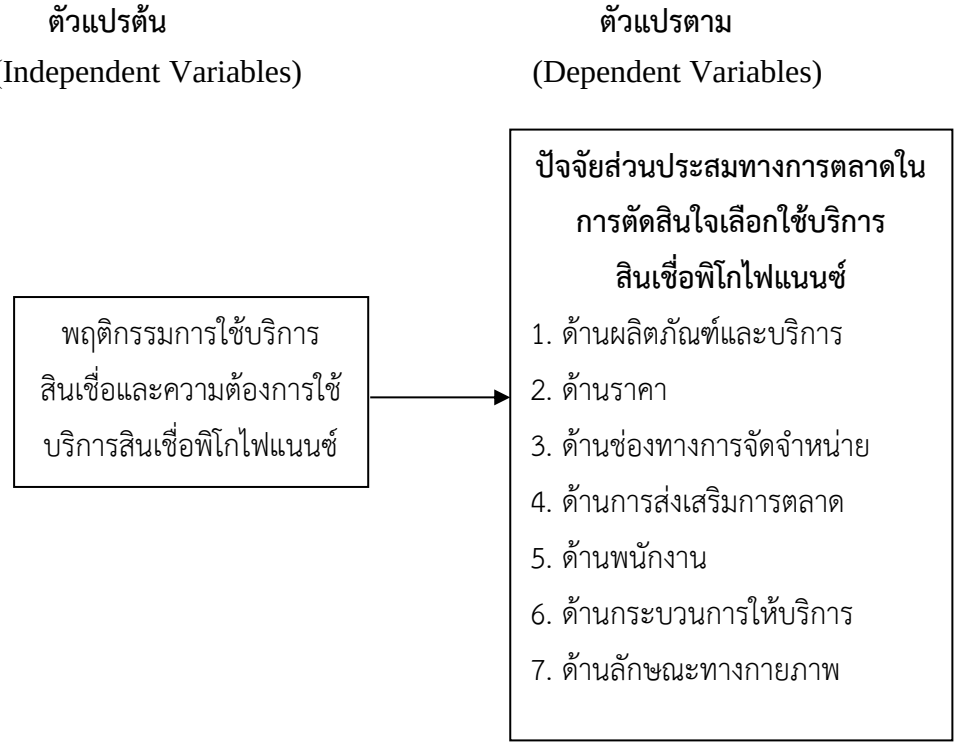
1) ทำการแจกแบบสอบถาม ให้กับกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ที่มีความต้องการกู้ยืมเงิน ซึ่งผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามฉบับจริงให้กับกลุ่มตัวอย่างกรอกแบบสอบถามด้วยตนเองจนครบจำนวน 400 คน ผู้ศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามในช่วงเดือนเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2565 รวมเป็นระยะเวลา 2 เดือน 2) ทำตรวจความถูกต้อง และครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลแล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัย ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ดังนี้ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) โดยนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการสินเชื่อและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ของประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ Kotler and Keller (2015 : 124) กล่าวว่า การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภคเป็นการค้นหาหรือทำการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อ การใช้ และบริโภค ซึ่งเป็นการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค เพื่อให้ทราบถึงความต้องการ พฤติกรรมการซื้อ และการใช้ของผู้บริโภค เพื่อนำไปกำหนดการตลาดที่สามารถตอบความต้องการและพึงพอใจของลูกค้าได้อย่างเหมาะสม ประกอบด้วย ใครอยู่ในตลาดเป้าหมาย ผู้บริโภคซื้ออะไร ใครมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซื้ออย่างไร ซื้อเมื่อไร และซื้อที่ไหน ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยประกอบด้วย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถสรุป ผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 52.75 อายุ 41-50 ปี ร้อยละ 36.25 สถานภาพสมรส ร้อยละ 46.00 โดยมีสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 3-4 คน ร้อยละ 43.50 การศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 26.75 อาชีพเกษตรกร ร้อยละ 39.00 และรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 53.75

2. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้บริการสินเชื่อและความต้องการใช้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้บริการเป็นสินเชื่อเกษตรกร ร้อยละ 40.25 และกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 35.75 โดยมีแหล่งที่ใช้บริการกู้ยืมเงินหรือสินเชื่อ คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) มากที่สุด ร้อยละ 47.00 เหตุผลที่กู้ยืมเงินหรือใช้บริการเนื่องจากอัตราดอกเบี้ยต่ำ ร้อยละ 44.00 ส่วนใหญ่รู้จักสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ ร้อยละ 57.75 แต่ยังไม่เคยใช้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ ร้อยละ 52.81

สำหรับกลุ่มที่เคยใช้บริการเคยใช้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ กับบริษัท พิโกศรีลำดวน จำกัด ร้อยละ 70.64 เหตุผลที่เลือกใช้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ เนื่องจากวงเงินที่ให้กู้ ร้อยละ 55.96 และอัตราดอกเบี้ยต่ำ ร้อยละ 49.54 ส่วนใหญ่ต้องการใช้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ ร้อยละ 55.50 โดยมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการนำสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ไปใช้ คือ เพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ ร้อยละ 48.20 และเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสาธารณูปโภคและอุปโภคที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ ร้อยละ 42.79 จำนวนวงเงินสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ที่ต้องการ คือ 25,000-50,000 บาท ร้อยละ 37.84 ระยะเวลาในการผ่อนชำระหนี้ของสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ที่ต้องการ คือ 18-24 เดือน ร้อยละ 66.67 ส่วนใหญ่ไม่ทำการเปรียบเทียบเงื่อนไขการกู้สินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ของบริษัทต่าง ๆ ร้อยละ 53.60 หลักทรัพย์ที่ต้องการใช้ค้ำประกันการกู้สินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ คือ จำนองที่ดิน ร้อยละ 73.42 ช่องทางที่ต้องการชำระค่างวดสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ คือ ชำระเองที่สาขาที่ยื่นกู้ ร้อยละ 53.15 บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกบริษัทผู้ให้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ คือ ตนเอง ร้อยละ 79.28 ช่องทางที่ต้องการรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ คือ ป้ายหน้าบริษัท ร้อยละ 60.36

3. ระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ (Product)			
จำนวนวงเงินสินเชื่อที่ได้รับการอนุมัติ	4.17	0.94	มาก
ชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของบริษัท	4.14	0.90	มาก
ระยะเวลาในการผ่อนชำระหนี้	4.11	0.98	มาก
หลักทรัพย์ที่ใช้ค้ำประกัน	4.08	0.95	มาก
เงื่อนไขหรือข้อจำกัดของสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์	4.04	0.97	มาก
เอกสารที่ใช้ในการยื่นของสินเชื่อและเงื่อนไขการทำสัญญา	4.00	0.99	มาก
ด้านราคา (Price)			
จำนวนเงินที่ผ่อนชำระหนี้ต่องวด	4.08	1.01	มาก
อัตราค่าธรรมเนียม เช่น ค่าจดจำนอง ค่าโอน	4.01	1.06	มาก
ค่าปรับเมื่อผิดสัญญาในการชำระหนี้	3.95	1.07	มาก
อัตราดอกเบี้ย	3.93	1.07	มาก
ค่าใช้จ่ายในการติดตามทวงถามหนี้	3.91	1.11	มาก
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)			
สถานที่ตั้งเดินทางมาติดต่อได้โดยสะดวก	4.15	0.97	มาก
สถานที่ตั้งอยู่ในแหล่งชุมชน ใกล้ลูกค้า	4.06	0.95	มาก
การมีช่องทางการชำระเงินงวดที่หลากหลาย	4.01	1.05	มาก
สถานที่จอดรถสะดวกและเพียงพอ	3.85	1.06	มาก
จำนวนสาขาที่ให้บริการมีหลายสาขา	3.73	1.20	มาก
การบริการนอกสถานที่	3.71	1.22	มาก
การมีเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน	3.68	1.27	มาก
ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)			
การมีพนักงานที่คอยแนะนำลูกค้าการใช้บริการ	4.22	0.91	มากที่สุด
การรักษาความสัมพันธ์กับลูกค้าเก่าที่ใช้บริการอย่างต่อเนื่อง	4.22	0.92	มากที่สุด
การแนะนำบอกต่อจาก ผู้ที่เคยใช้บริการ	4.17	0.91	มาก
การให้สิทธิพิเศษ ส่วนลด และอัตราดอกเบี้ยพิเศษ	4.04	0.96	มาก
การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อและโฆษณาต่าง ๆ	3.99	1.01	มาก

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
การมีทีมขายออกประชาสัมพันธ์นอกสถานที่	3.94	1.05	มาก
ด้านพนักงาน (People)			
พนักงานมีจรรยาบรรณ ซื่อสัตย์ และวางใจได้	4.38	0.81	มากที่สุด
พนักงานมีความสุภาพ มีมนุษยสัมพันธ์ และอัธยาศัยที่ดี	4.37	0.81	มากที่สุด
พนักงานมีจิตใจในการให้บริการ ดูแลเอาใจใส่ลูกค้า	4.34	0.83	มากที่สุด
พนักงานมีความกระตือรือร้น และเต็มใจให้บริการ	4.31	0.82	มากที่สุด
พนักงานมีความรู้ ความสามารถ และมีความเป็นมืออาชีพ	4.30	0.80	มากที่สุด
พนักงานให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ได้อย่างถูกต้อง	4.30	0.79	มากที่สุด
ด้านกระบวนการให้บริการ (Process)			
ความถูกต้องและแม่นยำในการทำสัญญา	4.36	0.86	มากที่สุด
ความปลอดภัยและรักษาความลับของลูกค้า	4.36	0.83	มากที่สุด
การทักทายและการต้อนรับเมื่อลูกค้าเข้ามาใช้บริการ	4.27	0.83	มากที่สุด
ความรวดเร็วในการให้ บริการ	4.24	0.87	มากที่สุด
ความรวดเร็วในการอนุมัติสินเชื่อ	4.21	0.91	มากที่สุด
ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence)			
บรรยากาศและสภาพแวดล้อมน่าใช้บริการ	4.37	0.83	มากที่สุด
ความสะอาดของสถานที่ โต๊ะ และเก้าอี้	4.34	0.83	มากที่สุด
ป้ายชื่อบริษัทเห็นชัดเจน	4.31	0.86	มากที่สุด
เก้าอี้และที่นั่งรับรองลูกค้า	4.27	0.86	มากที่สุด
การมีเครื่องดื่ม ชา กาแฟ และน้ำเปล่าระหว่างรอรับบริการ	4.21	0.93	มากที่สุด
เครื่องมือและอุปกรณ์ในสำนักงานที่ทันสมัย	4.08	1.04	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ให้ความสำคัญในระดับมากกับปัจจัยจำนวนวงเงินสินเชื่อที่ได้รับการอนุมัติ ชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของบริษัท ระยะเวลาในการผ่อนชำระหนี้ หลักทรัพย์ที่ใช้ค้ำประกัน เงื่อนไขหรือข้อจำกัดของสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ และเอกสารที่ใช้ในการยื่นของสินเชื่อและเงื่อนไขการทำสัญญา โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ จำนวนวงเงินสินเชื่อที่ได้รับการอนุมัติ ค่าเฉลี่ย 4.17

ด้านราคา ให้ความสำคัญในระดับมากกับปัจจัยจำนวนเงินที่ผ่อนชำระหนี้ต่องวด อัตราค่าธรรมเนียม เช่น ค่าจดจำนอง ค่าโอน ค่าปรับเมื่อผิดสัญญาในการชำระหนี้ อัตราดอกเบี้ย และค่าใช้จ่ายในการติดตามทวงถามหนี้ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ จำนวนเงินที่ผ่อนชำระหนี้ต่องวด ค่าเฉลี่ย 4.08

ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายให้ความสำคัญในระดับมากกับปัจจัยสถานที่ตั้งเดินทางมาติดต่อได้โดยสะดวก สถานที่ตั้งอยู่ในแหล่งชุมชน ใกล้ลูกค้า การมีช่องทางการชำระเงินงวดที่หลากหลาย สถานที่จอดรถสะดวกและเพียงพอ จำนวนสาขาที่ให้บริการมีหลายสาขา การบริการนอกสถานที่ และการมีเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานที่ตั้งเดินทางมาติดต่อได้โดยสะดวก ค่าเฉลี่ย 4.15

ด้านการส่งเสริมการตลาด ให้ความสำคัญในระดับมากที่สุดกับปัจจัยการมีพนักงานที่คอยแนะนำลูกค้าการใช้บริการ การรักษาความสัมพันธ์กับลูกค้าเก่าที่ใช้บริการอย่างต่อเนื่อง และให้ความสำคัญในระดับมากกับปัจจัยการแนะนำบอกต่อจากผู้ที่เคยใช้บริการ การให้สิทธิพิเศษ ส่วนลด และอัตราดอกเบี้ยพิเศษการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อและโฆษณาต่าง ๆ และการมีทีมขายออกประชาสัมพันธ์นอกสถานที่ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การรักษาความสัมพันธ์กับลูกค้าเก่าที่ใช้บริการอย่างต่อเนื่อง และการมีพนักงานที่คอยแนะนำลูกค้าการใช้บริการ ค่าเฉลี่ย 4.22

ด้านพนักงาน ให้ความสำคัญในระดับมากที่สุดกับปัจจัยพนักงานมีจรรยาบรรณ ซื่อสัตย์ และวางใจได้ พนักงานมีความสุภาพ มีมนุษยสัมพันธ์ และอัธยาศัยที่ดี พนักงานมีจิตใจในการให้บริการ ดูแลเอาใจใส่ลูกค้า พนักงานมีความกระตือรือร้น และเต็มใจให้บริการ พนักงานมีความรู้ ความสามารถ และมีความเป็นมืออาชีพ และพนักงานให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ ได้อย่างถูกต้อง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ พนักงานมีจรรยาบรรณ ซื่อสัตย์ และวางใจได้ ค่าเฉลี่ย 4.38

ด้านกระบวนการให้บริการ ให้ความสำคัญในระดับมากที่สุดกับปัจจัยความถูกต้องและแม่นยำในการทำสัญญา ความปลอดภัยและรักษาความลับของลูกค้า การทักทายและการต้อนรับเมื่อลูกค้าเข้ามาใช้บริการ ความรวดเร็วในการให้บริการ และความรวดเร็วในการอนุมัติสินเชื่อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ

ด้านลักษณะทางกายภาพ ให้ความสำคัญในระดับมากที่สุดกับปัจจัยบรรยากาศและสภาพแวดล้อมน่าใช้บริการ ความสะอาดของสถานที่ โต๊ะ และเก้าอี้ ป้ายชื่อบริษัทเห็นชัดเจน เก้าอี้และที่นั่งรับรองลูกค้า การมีเครื่องดื่ม ชา กาแฟ และน้ำเปล่าระหว่างรอรับบริการ และให้ความสำคัญในระดับมากกับปัจจัยเครื่องมือและอุปกรณ์ในสำนักงานที่ทันสมัย โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ บรรยากาศและสภาพแวดล้อมน่าใช้บริการ ค่าเฉลี่ย 4.37

อภิปรายผลการวิจัย

มีประเด็นที่สำคัญ และประเด็นที่น่าสนใจ ที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. พฤติกรรมการใช้บริการสินเชื่อและความต้องการใช้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้บริการเป็นสินเชื่อเกษตรกรและกองทุนหมู่บ้าน แหล่งที่ใช้บริการกู้ยืมเงินหรือสินเชื่อ คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) มากที่สุด เหตุผลที่กู้ยืมเงินหรือใช้บริการเนื่องจากอัตราดอกเบี้ยต่ำ ส่วนใหญ่รู้จักสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์แต่ยังไม่เคยใช้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ สำหรับกลุ่มที่เคยใช้บริการเคยใช้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ กับบริษัท พิโกศรีลำดวน จำกัด เหตุผลที่เลือกใช้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ เนื่องจากวงเงินที่ให้กู้ และอัตราดอกเบี้ยต่ำ ทั้งนี้ ผู้ที่ต้องการกู้ยืมเงินย่อมต้องการวงเงินสูงเพื่อให้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่ต้องการนำไปใช้ และอัตราดอกเบี้ยถูกเพื่อที่จะได้จ่ายดอกเบี้ยน้อยลง ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการใช้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ โดยมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการนำสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ไปใช้ คือ เพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ และเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสาธารณูปโภคและอุปโภคที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ จำนวนวงเงินสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ที่ต้องการ คือ 25,000-50,000 บาท ซึ่งไม่เกินวงเงินที่รัฐได้กำหนดให้กับสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ ระยะเวลาในการผ่อนชำระหนี้ของสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ที่ต้องการ คือ 18-24 เดือน ส่วนใหญ่ไม่ทำการเปรียบเทียบเงื่อนไขการกู้สินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ของบริษัทต่าง ๆ หลักทรัพย์ที่ต้องการใช้ค้ำประกันการกู้สินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ คือ จำนองที่ดิน ช่องทางที่ต้องการชำระค่างวดสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ คือ ชำระเองที่สาขาที่ยื่นกู้ อันเนื่องมาจากมีความมั่นใจว่าได้จ่ายเงินต้นให้กับผู้ให้กู้ บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกบริษัทผู้ให้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ คือ ตนเอง ช่องทางที่ต้องการรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ คือ ป้ายหน้าบริษัท เพราะผู้ตอบแบบสอบถามเป็นกลุ่มเกษตรกรหรือลูกจ้างทั่วไปที่ยังรับการสื่อสารแบบออฟไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชนก วุฒิจำนงค์ (2563 : 60-61) ที่พบว่า ลูกค้าส่วนใหญ่ยังไม่เคยใช้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ วัตถุประสงค์ในการยื่นขอสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ และเลือกใช้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ โดยต้องการวงเงินสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ 30,001-40,000 บาท โดยทำการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ด้วยตนเอง และใช้โฉนดที่นาเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทิกานต์ ธิหลวง และบุษกรณ์ ลีเจ้ยวะระ (2564 : 176-190) พบว่า วัตถุประสงค์ที่ต้องการใช้บริการสินเชื่อไปใช้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภค เหตุผลที่เลือกใช้เพราะอัตราดอกเบี้ยต่ำ โดยทำการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อด้วยตนเอง

2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ให้ความสำคัญในระดับมากกับปัจจัยจำนวนวงเงินสินเชื่อที่ได้รับการอนุมัติ ชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของบริษัท ระยะเวลาในการผ่อนชำระหนี้ หลักทรัพย์ที่ใช้ค้ำประกัน เงื่อนไขหรือข้อจำกัดของสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ และเอกสารที่ใช้ในการยื่นของสินเชื่อและเงื่อนไขการทำสัญญา อันเนื่องมาจากลูกค้าผู้ที่ต้องการกู้ยืมเงินต้องการที่ได้รับการอนุมัติจำนวนวงเงินสินเชื่อสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรภร พลายเถาะ (2562 : 77-78) พบว่า มีหัวข้อที่ให้ความสำคัญระดับมาก ได้แก่ ชื่อเสียงและความมั่นคง วงเงินที่ได้รับ

การพิจารณาอนุมัติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชนก วุฒิจำนงค์ (2563 : 60-61) ที่พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ให้ความสำคัญในระดับมากในปัจจัยชื่อเสียงของบริษัท ระยะเวลาในการผ่อนชำระ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทิกานต์ ธิหลวง และบุษกรณ์ ลีเจ้ยวะระ (2564 : 176-190) ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในระดับมากในปัจจัยเงื่อนไขในการขอกู้ชัดเจน ระยะเวลาในการผ่อนชำระเงินกู้ วงเงินกู้มีความเหมาะสม

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ ด้านราคา ให้ความสำคัญในระดับมากกับปัจจัยจำนวนเงินที่ผ่อนชำระหนี้ต่องวด อัตราค่าธรรมเนียม เช่น ค่าจดจำนอง ค่าโอน ค่าปรับเมื่อผิดสัญญาในการชำระหนี้ อัตราดอกเบี้ย และค่าใช้จ่ายในการติดตามทวงถามหนี้ เนื่องจากผู้กู้ต้องการประหยัดค่าใช้จ่ายในส่วนที่ไม่จำเป็นเพื่อให้สามารถผ่อนชำระหนี้ต่องวดได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ บริพัตร รัตนเสริมพงศ์ (2560 : 52) พบว่าลูกค้าที่เลือกใช้บริการให้ความสำคัญกับการให้บริการสินเชื่อในอัตราดอกเบี้ยต่ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรภร พลายเถาะ (2562 : 77-78) หัวข้อที่ให้ความสำคัญระดับมาก ได้แก่ ค่าธรรมเนียมในการจัดการสินเชื่อมีความเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชนก วุฒิจำนงค์ (2563 : 60-61) ที่พบว่า ด้านราคา ให้ความสำคัญในระดับมากในปัจจัยอัตราค่าธรรมเนียม เช่น ค่าจดจำนอง ค่าโอน อัตราในการผ่อนชำระต่องวด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทิกานต์ ธิหลวง และบุษกรณ์ ลีเจ้ยวะระ (2564 : 176-190) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในระดับมากในปัจจัยอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ อัตราค่าธรรมเนียมในการให้บริการสินเชื่อที่เหมาะสม ค่าปรับชำระหนี้ล่าช้า

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ให้ความสำคัญในระดับมากกับปัจจัยสถานที่ตั้งเดินทางมาติดต่อได้โดยสะดวก สถานที่ตั้งอยู่ในแหล่งชุมชน ใกล้ลูกค้า การมีช่องทางการชำระเงินงวดที่หลากหลาย สถานที่จอดรถสะดวกและเพียงพอ จำนวนสาขาที่ให้บริการมีหลายสาขา การบริการนอกสถานที่ และการมีเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามต้องการความสะดวกให้การเดินทางมาใช้บริการ ซึ่งผู้มห้บริการต้องมีสาขาตั้งยู่ใกล้บ้าน มีสถานที่จอดรถที่เพียงพอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรภร พลายเถาะ (2562 : 77-78) พบว่า หัวข้อที่ให้ความสำคัญระดับมาก ได้แก่ ที่ตั้งติดต่อได้สะดวก และที่ตั้งอยู่ใกล้บ้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชนก วุฒิจำนงค์ (2563 : 60-61) ที่พบว่า ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายให้ความสำคัญในระดับมากในปัจจัยทำเลที่ตั้ง การมีเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทิกานต์ ธิหลวง และบุษกรณ์ ลีเจ้ยวะระ (2564 : 176-190) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในระดับมากในปัจจัยทำเลที่ตั้งสามารถเข้าถึงได้ง่ายและสะดวก การส่งชำระคืนเงินกู้มีหลายช่องทาง

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด ให้ความสำคัญในระดับมากที่สุดกับปัจจัยการมีพนักงานที่คอยแนะนำลูกค้าการใช้บริการ การรักษาความสัมพันธ์กับลูกค้าเก่าที่ใช้บริการอย่างต่อเนื่อง และให้ความสำคัญในระดับมากกับปัจจัยการแนะนำบอกต่อจากผู้ที่เคยใช้บริการ การให้สิทธิพิเศษ ส่วนลด และอัตราดอกเบี้ยพิเศษการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อและโฆษณาต่าง ๆ และการมีทีมขายออกประชาสัมพันธ์นอกสถานที่ เนื่องมาจากการมีพนักงานให้ความรู้เกี่ยวกับ

ผลิตภัณฑ์และบริการจะทำให้ลูกค้าได้รับข้อมูลที่ถูกต้องในการตัดสินใจเลือกใช้บริการ และการมีความสัมพันธ์อันดีกับลูกค้าจะทำให้ลูกค้ากลับมาใช้บริการซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรภร พลายเถาะ (2562 : 77-78) พบว่า หัวข้อที่ให้ความสำคัญระดับมาก ได้แก่ การลดหรือยกเว้นค่าธรรมเนียม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทิกานต์ ธิหลวง และบุษกรณ์ ลีเจ้ยวะระ (2564 : 176-190) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในระดับมากในปัจจัยการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ การแจกของที่ระลึก มีการจัดโปรโมชั่น

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อ พิโกไฟแนนซ์ ด้านพนักงาน ให้ความสำคัญในระดับมากที่สุดกับปัจจัยพนักงานมีจรรยาบรรณ ซื่อสัตย์ และวางใจได้ พนักงานมีความสุภาพ มีมนุษยสัมพันธ์ และอัธยาศัยที่ดี พนักงานมีจิตใจในการให้บริการ ดูแลเอาใจใส่ลูกค้า พนักงานมีความกระตือรือร้น และเต็มใจให้บริการ พนักงานมีความรู้ ความสามารถ และมีความเป็นมืออาชีพ และพนักงานให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ ได้อย่างถูกต้อง อันเนื่องมาจากลูกค้าผู้ใช้บริการต้องการได้รับบริการที่ดีจากพนักงานที่มีจิตใจแห่งการให้บริการที่ดี ดูแลเอาใจใส่ลูกค้าด้วยความเต็มใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ บริพัตร รัตนเสริมพงศ์ (2560 : 52) พบว่าลูกค้าที่เลือกใช้บริการให้ความสำคัญกับพนักงานพูดจาไพเราะ มีความเป็นกันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใส พนักงานให้คำปรึกษาและคำแนะนำที่เข้าใจง่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรภร พลายเถาะ (2562 : 77-78) พบว่า หัวข้อที่ให้ความสำคัญระดับมากที่สุด ได้แก่ พนักงานมีจิตใจในการให้บริการ และมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชนก วุฒิจำนงค์ (2563 : 60-61) ที่พบว่า ด้านพนักงานให้ความสำคัญในระดับมากที่สุดในปัจจัยภาพลักษณ์ของพนักงาน กริยามารยาทของพนักงาน ความรู้ความเข้าใจในรายละเอียดของสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ ความทุ่มเทในการให้บริการของพนักงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทิกานต์ ธิหลวง และบุษกรณ์ ลีเจ้ยวะระ (2564 : 176-190) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในระดับมากที่สุดในปัจจัยพนักงานมีจรรณยาบรรณ และความซื่อสัตย์ พนักงานมีความกระตือรือร้น และพร้อมให้บริการลูกค้า พนักงานมีความรู้ และความเชี่ยวชาญสามารถให้คำปรึกษา หรือให้บริการ พนักงานมีความเต็มใจในการให้บริการ

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ ด้านกระบวนการให้บริการ ให้ความสำคัญในระดับมากที่สุดกับปัจจัยความถูกต้องและแม่นยำในการทำสัญญา ความปลอดภัยและรักษาความลับของลูกค้า การทักทายและการต้อนรับเมื่อลูกค้าเข้ามาใช้บริการ ความรวดเร็วในการให้บริการ และความรวดเร็วในการอนุมัติสินเชื่อ อันเนื่องมาจากลูกค้าต้องการได้รับบริการที่รวดเร็ว มีความถูกต้องและแม่นยำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ บริพัตร รัตนเสริมพงศ์ (2560 : 52) พบว่า ลูกค้าที่เลือกใช้บริการให้ความสำคัญกับการให้บริการที่รวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรภร พลายเถาะ (2562 : 77-78) พบว่า หัวข้อที่ให้ความสำคัญระดับมากที่สุด ได้แก่ การรักษาความลับของลูกค้า ความรวดเร็วในการอนุมัติและรับเงินสินเชื่อ การให้บริการสินเชื่อมีความถูกต้องแม่นยำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชนก วุฒิจำนงค์ (2563 : 60-61) ที่พบว่า ด้านกระบวนการให้ความสำคัญในระดับมากที่สุดในปัจจัยการทักทายและการ

ต้อนรับเมื่อลูกค้าเข้ามาใช้บริการ ความรวดเร็วในการให้บริการ ความรวดเร็วในการอนุมัติสินเชื่อ และความถูกต้องรวดเร็วในการทำสัญญา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทิกานต์ ธิหลวง และบุษกรณ์ ลีเจ้ยวะระ (2564 : 176-190) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในระดับมากที่สุดในปัจจัยการให้บริการมีความถูกต้อง และรวดเร็ว ระยะเวลาในการอนุมัติสินเชื่อมีความรวดเร็ว และเหมาะสม

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ ด้านลักษณะทางกายภาพ ให้ความสำคัญในระดับมากที่สุดกับปัจจัยบรรยากาศและสภาพแวดล้อมน่าใช้บริการ ความสะอาดของสถานที่ โต๊ะ และเก้าอี้ ป้ายชื่อบริษัทเห็นชัดเจน เก้าอี้และที่นั่งรับรองลูกค้า การมีเครื่องดื่ม ชา กาแฟ และน้ำเปล่าระหว่างรอรับบริการ และเครื่องมือ และให้ความสำคัญในระดับมากกับปัจจัยอุปกรณ์ในสำนักงานที่ทันสมัย เนื่องจากมาจากเมื่อลูกค้ามาใช้บริการที่สาขาแล้วต้องมีเก้าอี้และที่นั่งรับรองลูกค้า มีเครื่องดื่ม ชา กาแฟ และน้ำเปล่า บริการแก่ลูกค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรภร พลายเถาะ (2562 : 77-78) พบว่าหัวข้อที่ให้ความสำคัญระดับมาก ได้แก่ มีเครื่องมือที่ทันสมัยในการให้บริการลูกค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชนก วุฒิจำนงค์ (2563 : 60-61) ที่พบว่า ด้านลักษณะทางกายภาพให้ความสำคัญในระดับมากที่สุดในปัจจัยบรรยากาศและสภาพแวดล้อมน่าใช้บริการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทิกานต์ ธิหลวง และบุษกรณ์ ลีเจ้ยวะระ (2564 : 176-190) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในระดับมากในปัจจัยมีอุปกรณ์สำนักงานที่ทันสมัยไว้บริการลูกค้า

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งนี้

1. จากผลการศึกษามีลูกค้าเป้าหมายที่ยังรู้จักสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์และยังไม่เคยใช้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ จึงควรทำการประชาสัมพันธ์และการส่งเสริมการตลาดเพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ไปยังลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย

2. ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ บริษัทสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ควรพิจารณาจำนวนวงเงินอนุมัติสินเชื่อและระยะเวลาในการผ่อนชำระหนี้ให้มีความเหมาะสมกับหลักทรัพย์ที่ใช้ค้ำประกัน สร้างชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของบริษัทให้มีความน่าเชื่อถือ และให้รายละเอียดเอกสารที่ใช้ในการยื่นของสินเชื่อและเงื่อนไขการทำสัญญา

3. ด้านราคา บริษัทสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ควรกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมต่าง ๆ เช่น ค่าจดจำนอง ค่าโอน ค่าปรับเมื่อผิดสัญญาในการชำระหนี้ อัตราดอกเบี้ย และค่าใช้จ่ายในการติดตามทวงถามหนี้ ให้อยู่ในอัตราที่เหมาะสม

4. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย บริษัทสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ควรเลือกสถานที่ตั้งสาขาที่ลูกค้าสามารถเดินทางมาติดต่อได้โดยสะดวก โดยตั้งอยู่ในแหล่งชุมชน ใกล้ลูกค้า สถานที่จอดรถสะดวกและเพียงพอ ควรมี

ช่องทางการชำระเงินงวดที่หลากหลาย การบริการนอกสถานที่ และการมีเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันสำหรับให้บริการลูกค้า

5. ด้านการส่งเสริมการตลาด (บริษัทสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ควรมีพนักงานที่คอยแนะนำลูกค้าการใช้บริการ การรักษาความสัมพันธ์กับลูกค้าเก่าที่ใช้บริการอย่างต่อเนื่อง และให้ความสำคัญกับการแนะนำบอกต่อจากผู้ที่เคยใช้บริการ การให้สิทธิพิเศษ ส่วนลด และอัตราดอกเบี้ยพิเศษการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อและโฆษณาต่าง ๆ และการมีทีมขายออกประชาสัมพันธ์นอกสถานที่

6. ด้านพนักงาน บริษัทสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ควรมีพนักงานมีจรรยาบรรณ ซื่อสัตย์ และวางใจได้ พนักงานมีความสุภาพ มีมนุษยสัมพันธ์ และอัธยาศัยที่ดี พนักงานมีจิตใจในการให้บริการ ดูแลเอาใจใส่ลูกค้า พนักงานมีความกระตือรือร้น และเต็มใจให้บริการ พนักงานมีความรู้ ความสามารถ และมีความเป็นมืออาชีพ พนักงานให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ ได้อย่างถูกต้อง

7. ด้านกระบวนการให้บริการ บริษัทสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ควรให้ความถูกต้องและแม่นยำในการทำสัญญา ความปลอดภัยและรักษาความลับของลูกค้า การทักทายและการต้อนรับเมื่อลูกค้าเข้ามาใช้บริการ ความรวดเร็วในการให้บริการ และความรวดเร็วในการอนุมัติสินเชื่อ

8. ด้านลักษณะทางกายภาพ บริษัทสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ควรสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมน่าใช้บริการ ความสะอาดของสถานที่ โต๊ะ และเก้าอี้ จัดทำป้ายชื่อบริษัทที่เห็นชัดเจน จัดเตรียมเก้าอี้และที่นั่งรับรองลูกค้า การมีเครื่องดื่ม ชา กาแฟ และน้ำเปล่าระหว่างรอรับบริการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาคุณภาพการบริการและประเมินความพึงพอใจของบริษัทที่ใช้บริการสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ เพื่อนำมาพัฒนาการให้บริการแก่ลูกค้าเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของลูกค้ามากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดความประทับใจ และมีการบอกต่อการเลือกใช้บริการต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ฐิติวรดา แสงสว่าง และคณะ. (2564). การศึกษาความต้องการการนำโฉนดที่ดินหรือ นส.3 เป็นหลักทรัพย์ค้ำประกัน ของผู้ใช้บริการบริษัทในกลุ่มสินเชื่อทะเบียนรถในประเทศไทย. *วารสารการจัดการและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.* 8 (1), 27-44.

นันทิกานต์ ธิหลวง และบุษกรณ์ ลีเจ้ยวะระ. (2564). พฤติกรรม ความต้องการ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของลูกค้า ในการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อโครงการธนาคารประชาชน ธนาคารออมสิน สาขาบ้านดุง. *วารสารพัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่.* 6 (4), 176-190.

บริพัตร รัตนเสริมพงศ์. (2560). *แนวทางการเพิ่มยอดสินเชื่อส่วนบุคคลเงินด่วนของธนาคาร* XYZ *อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ.* การศึกษาอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการ: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

บริษัท พิโกศรีลำดวน จำกัด. (2565). *ข้อมูลบริษัท พิโกศรีลำดวน จำกัด*. ศรีสะเกษ: บริษัท พิโกศรีลำดวน จำกัด.

พรชนก วุฒิจำนงค์. (2563). *กลยุทธ์การเพิ่มยอดสินเชื่อพิโกไฟแนนซ์ ของบริษัทในเครือ* BP4 Group. การศึกษาอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการ: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ภัทรภร พลายเถาะ. (2562). *แนวทางการเพิ่มยอดสินเชื่อธุรกิจ* SMEs *ของศูนย์สินเชื่อธุรกิจลูกค้า* SMEs 11 *ขอนแก่น*. การศึกษาอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการ: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจทีทีบี. (2564). “หนี้ครัวเรือนไทย” ติดอันดับ 17 ของโลก แตะ 93% ของจีดีพี. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 16 เมษายน 2565. แหล่งที่มา: https://www.prachachat.net/finance/news-759501

สำนักนโยบายพัฒนาระบบการเงินภาคประชาชน. (2563). การแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบอย่างบูรณาการและยั่งยืน. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 16 เมษายน 2565. แหล่งที่มา: https://1359.go.th/committee/doc/ภาครัฐ_การแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบ.pdf

สำนักนโยบายพัฒนาระบบการเงินภาคประชาชน. (2564). สินเชื่อพิโกไฟแนนซ์. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 16 เมษายน 2565. แหล่งที่มา: https://1359.go.th/picodoc/

Cochran, W. G. (1977). *Sampling Techniques*. 3rd ed. New York: John Wiley & Sons.

Kotler, P. & Keller, K.L. (2015). *Marketing Management*. 15th ed. London: Pearson Education.

Sekaran, U. & Bougie, R. (2020). *Research Methods for Business*. 8th ed. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.

การจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

Learning Management by Using Role Models to Inspire and Promote Reading Habits of First Year Undergraduate Students, Chandrakasem Rajabhat University

อรรถวุฒิ มุขมา และ สิรินธร สินจินดาวงศ์
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
Attawuth Mookma and Sirinthorn Sinjindawong
Sripatum University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: oatinlove.thai@gmail.com

****

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน 2) เพื่อศึกษาแรงบันดาลใจในการอ่านของนักศึกษาหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบ 3) เพื่อเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของนักศึกษาก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบ เป็นการวิจัยเชิงทดลองขั้นพื้นฐานแบบ Pre-Experimental research design กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ที่เรียนวิชา GELT1001 ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร จำนวน 50 คน 1 กลุ่มเรียน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม ด้วยวิธีการจับสลาก โดยใช้กลุ่มเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบ มีผลค่าระดับความเหมาะสมมากที่สุด 2) แบบวัดแรงบันดาลใจในการอ่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.930 3) แบบวัดนิสัยรักการอ่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.937 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test one sample group และ t-test dependent

ผลการวิจัย พบว่า 1. การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบสังเคราะห์มาจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการสอนด้วยการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียน มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นทบทวนความรู้เดิม 2) ขั้นสร้างความท้าทายในชั้นเรียน 3) ขั้นได้ความรู้ใหม่ 4) ขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ และ 5) ขั้นกำกับตนเอง 2. แรงบันดาลใจในการอ่านของนักศึกษาหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคล

*วันที่รับบทความ: 29 กรกฎาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 9 สิงหาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 10 สิงหาคม 2565
Received: July 29, 2022; Revised: August 9, 2022; Accepted: August 10, 2022

ต้นแบบสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. นิสัยรักการอ่านของนักศึกษาหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้; บุคคลต้นแบบ; แรงบันดาลใจ; การส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน; มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

Abstracts

The study on Learning Management by Using Role Models to Inspire and Promote Reading Habits of First Year Undergraduate Students, Chandrakasem Rajabhat University The objectives of this research were to: 1) design a learning management process by role model to inspire and promote reading habits, 2) to study the inspiration for reading after learning management using a role model, and 3) to compare reading habits before and after learning management using a role model. This was basic experimental research design. The sample was 50 first-year undergraduate students studying GELT1001 Thai for Communication at Chandrakasem Rajabhat University during the 2nd semester of the 2021 academic year. The sample was obtained by cluster random sampling with a lottery method. The instruments were 1) the learning management lesson plan by using a role model that the level of appropriate was at the highest level 2) the student inspiration in reading checklist which the index of Item objective congruence was 1.00 and the reliability value was 0.930 and 3) the student reading habits checklist, the index of Item objective congruence was 1.00, and the reliability value was 0.937. The data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, t-test one sample group and t-test dependent.

The findings were as follows: 1. The process of learning management by using a role model was designed based on constructivist theory and teaching by inspiring learners consisted of five steps: 1) review previous knowledge 2) challenge in the classroom 3) gaining new knowledge 4) applying knowledge and 5) self-direction 2. The students' inspiration in reading after learning management using a role model was higher than the 60% threshold with a statistical significance at the .05 level. 3. The students' reading habits after learning management using a role model were significantly higher than before learning management at .05 level.

Keywords: Learning Management; Role Models; Inspire; Promote Reading Habits; Chandrakasem Rajabhat University

บทนำ

ภาษาไทยมีบทบาทที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งคือทำหน้าที่เป็นเครื่องมือติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน ดังที่ อรรถวุฒิ มุขมา (2562 : 6) กล่าวว่า การที่เรามีภาษาไทยเป็นภาษาของชาติเช่นนี้ ทำให้การสื่อสารระหว่างคนในชาติไม่มีปัญหา เพราะมีภาษาไทยเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารของชนในชาติ ภาษาไทยช่วยสื่อความหมาย ความคิด ความรู้สึก และความเข้าใจให้เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ยิ่งมีทักษะในการใช้ภาษาทั้งการฟัง การดู การพูด การอ่าน และการเขียนมากเท่าไร การสื่อสารก็ยิ่งสะดวกมากขึ้นเท่านั้น และในปัจจุบันมีสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารอย่างรวดเร็ว หากใช้ภาษาสื่อสารได้ดี ก็ย่อมบังเกิดความเข้าใจอย่างรวดเร็ว ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์การสื่อสารในเรื่องนั้น ๆ ตามต้องการ

ทักษะการใช้ภาษาในการสื่อสารที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์ให้เป็นคนรอบรู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลย่อมเป็น “ทักษะการอ่าน” เพราะการอ่านเป็นรากฐานสำคัญของชีวิตมนุษย์ ช่วยย่อโลกอันกว้างไกลมาให้ได้ศึกษาอย่างใกล้ชิด สะดวก ปลอดภัย ประหยัดทั้งเวลาและทุนทรัพย์ สามารถตักตวงความรู้จากนักปราชญ์ของโลกได้ทุกคนและทุกเวลา สามารถหยั่งรู้ความรู้สึกนึกคิดของผู้คนมากมายจากทุกยุคทุกสมัย รวมไปถึงการแสวงหาความสนุกสนานเพลิดเพลินด้วยจินตนาการอันไม่จำกัดจากการอ่านสื่อนานาชนิด การดำเนินชีวิตยุคสังคมข่าวสารในปัจจุบันจำเป็นต้องอาศัยการอ่านที่มีประสิทธิภาพ เพราะการอ่านคือการเปิดประตูท่องไปสู่โลกกว้างอันหาขอบเขตที่สุดมิได้

ด้วยเหตุผลความสำคัญของการอ่านดังกล่าว มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมจึงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะทางภาษาไทยของนักศึกษา จึงจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยโดยกำหนดไว้ในหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป ในรายวิชา GELT1001 ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ซึ่งเป็นวิชาบังคับที่นักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมทุกคนต้องเรียน การพัฒนาทักษะการอ่านเป็นหน่วยการเรียนรู้หน่วยหนึ่งแทรกในรายวิชานี้ โดยมีวัตถุประสงค์ประจำหน่วยความว่า “เพื่อให้นักศึกษาสามารถมีความรู้เกี่ยวกับการอ่านที่ถูกต้อง การอ่านออกเสียงและการอ่านในใจทั้งงานเขียนประเภทร้อยแก้วและร้อยกรอง การอ่านจับใจความสำคัญ ฝึกปฏิบัติการอ่านประเภทต่าง ๆ การเห็นคุณค่าของการอ่าน สามารถนำทักษะการอ่านไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน” (มคอ. 3 วิชา GELT1001 ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร, 2565 : 1-5)

ถึงแม้ว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะการอ่าน แต่ก็พบว่านักศึกษายังคงมีปัญหาเรื่องการอ่าน ทำให้การเรียนการสอนทักษะการอ่านในมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จากประสบการณ์การสอนที่ผู้วิจัยพบจากการสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาในระหว่างการเรียนการสอน ได้แก่ นักศึกษาไม่สนใจและไม่มีความกระตือรือร้นที่จะอ่าน ไม่มีใจรักการอ่าน มอบหมายงานมักไม่อ่านหรืออ่านไม่จบ เมื่อไม่อ่านก็ไม่สามารถทำกิจกรรมการอ่านได้ ไม่สามารถเข้าใจความหมายของเรื่องที่อ่าน หรือคิดวิเคราะห์ ตีความ และแสดงความคิดเห็นจากสิ่งที่อ่านได้ อ่านไม่แตกฉาน อ่านไม่คล่องแคล่ว อ่านคำไทยผิด ทดสอบย่อยในชั้นเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ จึงส่งผลให้การสอบปลายภาคในหน่วย

การเรียนรู้เรื่องการพัฒนาทักษะการอ่านไม่ผ่านเกณฑ์ตามไปด้วย สอดคล้องกับที่ ลินจง จันทรวราทิตย์ (2559 : 3) กล่าวถึงปัญหาในการอ่านของนักศึกษาว่า ปัญหาการอ่านมักจะซ้ำ ๆ กันทุกรุ่นทุกปี ปัญหาสำคัญมีดังนี้ อ่านช้า อ่านแล้วไม่เข้าใจเนื้อหาที่อ่าน จับใจความสำคัญและสรุปสาระสำคัญไม่ได้ ไม่มีสมาธิในการอ่าน ไม่มีเวลาอ่าน อ่านแล้วง่วงนอน สิ่งแวดล้อมในการอ่านไม่ดี บรรยากาศในการอ่านไม่มี ต้องการอ่านแต่ไม่ทราบจะอ่านอะไร หนังสือราคาแพง ไม่ชอบอ่านหนังสือ ไม่อยากอ่านหนังสือ ปัญหาในการอ่านทุกข้อมีวิธีแก้ไขได้ ยกเว้นปัญหาไม่ชอบอ่านหนังสือ แก้ได้ยากที่สุดเพราะเป็นเรื่องของทัศนคติ

ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการพัฒนาทักษะการอ่านของนักศึกษา จากการวิเคราะห์ผลการทดสอบวัดความสามารถช่วงปลายภาคการศึกษา วิชา GELT1001 ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ซึ่งเป็นข้อสอบปรนัย*แบบ*เลือกตอบ (Multiple Choice) จำนวน 60 ข้อ หน่วยการเรียนรู้เรื่องการพัฒนาทักษะการอ่าน จำนวน 20 ข้อ โดยศึกษาจากนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม จำนวน 240 คน ย้อนหลัง 3 ภาคการศึกษา ได้ข้อสรุปประการหนึ่งว่า เมื่อพิจารณาภาพรวมของการทำข้อสอบนักศึกษามีสมรรถนะการอ่านผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำซึ่งอยู่ในระดับยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ มีจำนวนนักศึกษาสอบได้คะแนนไม่ผ่านเกณฑ์สูงกว่าจำนวนนักศึกษาสอบได้คะแนนผ่านเกณฑ์ค่อนข้างมาก ซึ่งนับว่ามีจำนวนนักศึกษาที่ต้องพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยค่อนข้างสูง (ที่มา : ผลการสอบปลายภาคการพัฒนาทักษะการอ่าน วิชา GELT1001 ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม)

ปัญหาการอ่านของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมต้องเร่งดำเนินการแก้ไขอย่างต่อเนื่องและจริงจัง เนื่องจากหากนักศึกษาไม่มีพื้นฐานการอ่านที่ดีจะส่งผลเสียตามมามากมายในชีวิตประจำวัน ดังที่ ฉวีวรรณ คูหาภินันทน์ (2560 : 87) กล่าวว่า การอ่านน้อยหรือไม่อ่านเลยจะทำให้ถูกหลอกลวงได้จากผู้ที่ใช้เล่ห์เหลี่ยมเขียนข้อความในสัญญา หรือการโฆษณาหลอกลวงจนหลงเชื่อง่าย ๆ เพราะไม่เคยอ่านว่าเคยมีเหตุการณ์หลอกลวงทำนองนี้มาก่อนแล้ว การอ่านมากจะทำให้จำเป็นบทเรียนได้ ไม่ว่าจะเป็นการหลอกลวงให้ซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค ยารักษาโรคและหลอกลวงให้ไปทำงานต่างประเทศ เป็นต้น นอกจากนั้นการอ่านน้อยจะทำให้ลุ่มหลงงมงายได้ง่าย รวมทั้งหลงตัวเองเพราะความคิดไม่ก้าวไกล เชื่อในสิ่งไร้สาระ หลงใหลอย่างไม่มีเหตุผล เนื่องจากไม่ได้ติดตามอ่านข้อมูลที่ถูกต้อง จึงมองทุกอย่างในด้านเดียว ถึงแม้จะได้รับการศึกษาสูงเพียงไร แต่หากขาดการอ่าน ย่อมสู้คนที่ได้รับการศึกษาน้อยแต่เป็นนักอ่านที่อ่านอยู่ตลอดและอ่านทุก ๆ วันอย่างมีวิจารญาณไม่ได้

ส่วนแนวทางการแก้ไขปัญหาการพัฒนาทักษะการอ่านของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ผู้วิจัยเห็นว่า ก่อนที่จะพัฒนาความสามารถในการอ่านของนักศึกษาให้มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนให้ดียิ่งขึ้นนั้น ผู้สอนควรสร้างแรงบันดาลใจในการอ่านให้นักศึกษาเป็นประการแรก จากนั้นควรปลูกฝังและส่งเสริมให้มีนิสัยรักการอ่านเป็นประการต่อมา ดังจะกล่าวข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญของ 2 ประการ ต่อไปนี้

ประการแรก **การสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้** สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาร่วมกับสมาคมเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรระดับอุดมศึกษาแห่งประเทศไทยได้เล็งเห็นความสำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้เรียน ได้จัดประชุมวิชาการ ครั้งที่ 14 ประจำปี 2562 เรื่อง **"การสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อสังคมที่หลากหลาย"** ในภาพรวมกล่าวถึงการสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ เป็นการสร้างพลังอำนาจในตนเองให้บังเกิดความอยากรู้ การสำนึกรู้ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เพื่อขับเคลื่อนการคิดและการกระทำใด ๆ ที่พึงประสงค์เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้ตามต้องการ การจัดการเรียนการสอนด้วยการสร้างแรงบันดาลใจในตัวผู้เรียน จึงเป็นแรงกระตุ้นสำคัญที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ การกำหนดเป้าหมายของการทำงานที่ท้าทาย การมีต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ การมีแรงกระตุ้นหรือแรงขับเคลื่อนที่มีอิทธิพล ล้วนเป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้ไปสู่จุดหมายทั้งสิ้น อาจารย์ผู้สอนสามารถสร้างแรงบันดาลใจในตัวผู้เรียนให้เกิดขึ้นได้ตั้งแต่การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ การสนับสนุนให้เกิดการร่วมคิดร่วมทำ การเรียนการสอนโดยยึดหลักแห่งความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นต้น (วิรัช เลิศไพฑูรย์พันธ์. บรรณาธิการ, 2562 : 7)

ประการที่สอง **การส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน** การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจะทำให้เห็นคุณค่าของการอ่านมากขึ้น เช่น ฝึกปฏิบัติการอ่านตามที่สนใจนอกเวลาเรียนแล้วเขียนบันทึกการอ่าน จัดกิจกรรมเล่าเรื่องจากสิ่งที่อ่าน การพูดแนะนำหนังสือ สนทนาเกี่ยวกับหนังสือ จัดนิทรรศการการอ่าน อ่านแล้วนำมาแสดงละครอ่านแล้วนำมาโต้วาที ประกวดการอ่านร้อยแก้วและร้อยกรอง ประกวดอ่านข่าว เป็นต้น

การเลือกวิธีการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับนักศึกษาเพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจและมีนิสัยรักการอ่านเป็นสิ่งจำเป็น จากการสัมภาษณ์นักศึกษาและผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการอ่านของนักศึกษาจากอาจารย์ผู้สอนหลายท่านในเบื้องต้นได้ข้อสรุปที่น่าสนใจว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยอยู่ในช่วงวัยรุ่น อายุโดยเฉลี่ย 18-23 ปี ควรเสริมสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบ นักศึกษาต้องการต้นแบบที่ดี ต้องการมี Idol ในดวงใจ อีกทั้งวัยนี้ชื่นชอบศิลปิน นักแสดง นักร้อง คนมีชื่อเสียง และ Content Creator ต้องการแบบอย่างและการเลียนแบบจากบุคคลที่ตนชื่นชอบ การจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบน่าจะนำมาช่วยแก้ไขปัญหาให้นักศึกษาเกิดแรงบันดาลใจและมีนิสัยรักการอ่านได้ ความจริงแล้วการใช้บุคคลต้นแบบเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ ดังเช่น ธีระพันธ์ ชนาพรรณ (2562 : 69-76) ได้กล่าวถึงการสร้างแรงบันดาลใจจากต้นแบบ (Inspiration by Role Model) ไว้ว่า การที่องค์กรเลือกทิศทางขององค์กรอื่นที่ประสบความสำเร็จมาเป็นแบบอย่างหรือผู้บริหารพนักงานที่มีความโดดเด่นก็สามารถสร้างความเป็นต้นแบบก่อให้เกิดความศรัทธาเชื่อถือ ความรู้สึกดังกล่าวย่อมพัฒนาออกมาเป็นความรู้สึกที่ต้องการยึดถือไว้เป็นแบบอย่าง ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้จากความรู้สึกที่มีต่อประสบการณ์ที่ได้รับแล้ว แต่ว่าจะเกิดขึ้นจากการรับรู้ข่าวสาร การเข้าไปมีส่วนร่วม การปฏิสัมพันธ์ ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม แรงบันดาลใจจากต้นแบบย่อมมีผลต่อการใช้ชีวิต การเลือกทางเดินให้กับชีวิต ทัศนคติ มุมมอง ความคิด รวมถึงการตัดสินใจจากเรื่องต่าง ๆ ในทิศทางที่สอดคล้องกับต้นแบบ

การจัดการเรียนรู้ตามแนวทางทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์สามารถตอบโจทย์การเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 21 ได้อย่างเหมาะสม ผู้วิจัยจะนำทฤษฎีนี้มาใช้เป็นฐานสร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบ เพราะ “เป็นทฤษฎีที่มุ่งให้นักเรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยความรู้เดิมเป็นพื้นฐานในการสร้างความรู้ใหม่ผ่านการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม ผู้สอนมีหน้าที่เสนอปัญหาให้นักเรียนเกิดความขัดแย้งทางปัญญา ให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันและคอยกระตุ้นให้นักเรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง” (กรรณิการ์ หาญพิทักษ์, 2559 : 43)

ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์มาแก้ไขปัญหาการส่งสริมนิสัยรักการอ่านได้ประสบความสำเร็จ เช่น วุฒิพงษ์ คำเนตร (2552 : 6) ศึกษาเรื่อง “การจัดกิจกรรมตามแนวคิดการสร้างความรู้นิยมเพื่อส่งเสริมทักษะและนิสัยรักการอ่านของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2” ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองนักเรียนมีทักษะการอ่าน ความเข้าใจในการอ่าน และนิสัยรักการอ่านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะเข้าร่วมกิจกรรมการอ่าน นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยทักษะและนิสัยรักการอ่านอยู่ในระดับที่สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด นักเรียนได้ให้ความเห็นด้วยกับกิจกรรมการอ่านในระดับที่ดีมาก จึงสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมตามแนวคิดการสร้างความรู้นิยม (คอนสตรัคติวิสต์) สามารถสร้างเสริมทักษะการอ่านและนิสัยรักการอ่านให้สูงขึ้นได้ หรือปิยธิดา รอดซุง (2562 : 64) ศึกษาเรื่อง “การพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่สร้างและพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม มีประโยชน์ มีความถูกต้อง และมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ตามแนวคิดในการจัดกิจกรรมที่สังเคราะห์ขึ้นสามารถทำให้นักเรียนมีคะแนนการวัดนิสัยรักการอ่านที่เพิ่มขึ้นและมีคะแนนการสังเกตพฤติกรรมการอ่านในระดับดีมาก กิจกรรมที่นักเรียนชอบคือกิจกรรมเส้นทางนักอ่านและกิจกรรมนิทานสำราญใจ และมีประสิทธิผลการใช้กิจกรรมในด้านความเป็นประโยชน์และด้านความเหมาะสมของกิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียน เช่น ชนัตถ์ พูนเดช (2562 : 50-56) ศึกษาเรื่อง “การสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์เพื่อนสอนเพื่อน” ผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์เพื่อนสอนเพื่อน กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเรียนสูงขึ้นและมีความผูกพันในการเรียนอยู่ในระดับมาก การรับรู้ความสามารถในการเรียนเป็นปัจจัยด้านจิตพิสัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการสร้างแรงบันดาลใจ ความพยายาม ความผูกพัน และความคงทนในการเรียนของผู้เรียนได้อย่างประสบความสำเร็จ

จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบจะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาการพัฒนาทักษะการอ่านของผู้เรียน โดยช่วยเสริมสร้างแรงบันดาลใจในการอ่านและปลูกฝังนิสัยรักการอ่านของผู้เรียนได้ อีกทั้งยังไม่มีผู้วิจัยคนใดที่จะนำบุคคลต้นแบบมาสร้างการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอนมาก่อน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

2. เพื่อศึกษาแรงบันดาลใจในการอ่านของนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบ

3. เพื่อเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองขั้นพื้นฐานแบบ Pre-Experimental Research Design มีแบบแผนการทดลองเป็นแบบกลุ่มเดียว สอบก่อนและสอบหลัง (The One Group Pretest-Posttest Design)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 กลุ่มประชากร นักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ที่เรียนวิชา GELT1001 ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 นักศึกษาจำนวน 950 คน 9 กลุ่มเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ที่เรียนวิชา GELT1001 ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 นักศึกษาจำนวน 50 คน 1 กลุ่มเรียน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก โดยใช้กลุ่มเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. เครื่องมือการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน จำนวน 3 แผน ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 การอ่านสารคดี แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 การอ่านบันเทิงคดี และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 การอ่านกวีนิพนธ์ โดยเครื่องมือที่ใช้ประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ว่ามีความเหมาะสมสอดคล้องกันเป็นแบบประเมินความคิดเห็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 12 ข้อ ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.90 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.15 สามารถนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้

2.2 แบบวัดแรงบันดาลใจในการอ่าน จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบประเมินความคิดเห็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 40 ข้อ แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 การวัดพื้นฐานแรงบันดาลใจในการอ่าน ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 ประสบการณ์ทำให้มี

แรงบันดาลใจในการอ่าน ด้านที่ 2 กิจกรรมทำให้มีแรงบันดาลใจในการอ่าน และด้านที่ 3 ความรู้สึกทำให้มีแรงบันดาลใจในการอ่าน จำนวน 20 ข้อ ตอนที่ 2 แบบวัดแรงบันดาลใจในการอ่านหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบ ประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 บุคคลต้นแบบทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการอ่าน และด้านที่ 2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบกับการสร้างแรงบันดาลใจในการอ่าน จำนวน 20 ข้อ ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.930 สามารถนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้

2.3 แบบวัดนิสัยรักการอ่าน จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบประเมินความคิดเห็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 40 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 พฤติกรรมที่มีต่อการอ่าน ด้านที่ 2 ความคิดที่มีต่อการอ่าน และด้านที่ 3 ความรู้สึกที่มีต่อการอ่าน ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.937 สามารถนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการวัดนิสัยรักการอ่านของนักศึกษาก่อนเรียน

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการวัดแรงบันดาลใจในการอ่านและวัดนิสัยรักการอ่านของนักศึกษาหลังเรียน

3.4 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลและนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

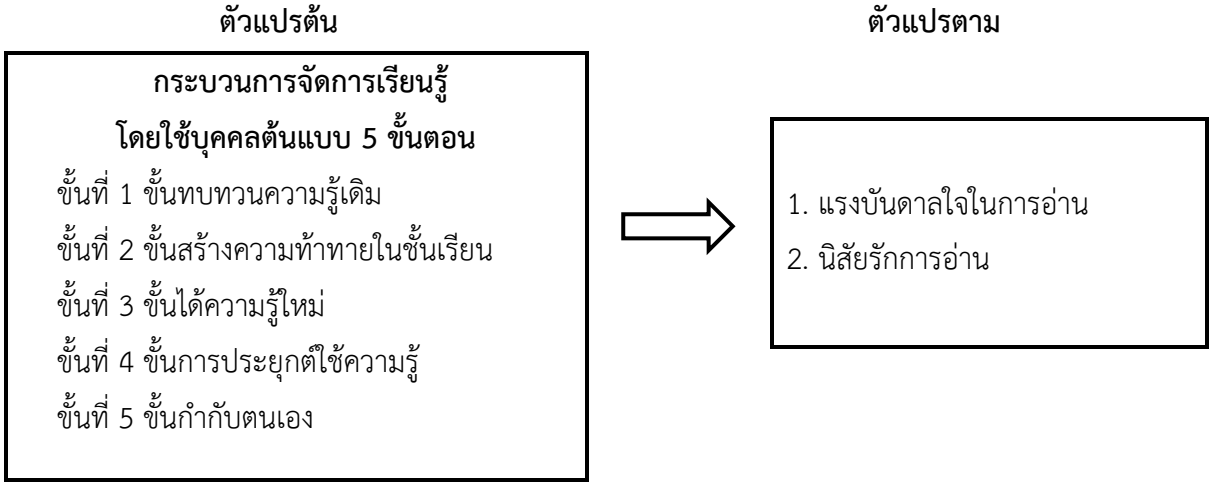
4.1 การวิเคราะห์ค่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากการใช้แผนจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักศึกษาทั้ง 3 แผน ในด้านการสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน การสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ผลงานการอ่าน และการนำเสนอผลงานการอ่าน ว่าผู้เรียนร้อยละ 80 มีพฤติกรรมในการเรียนผ่านเกณฑ์ระดับดีตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร

4.2 การวิเคราะห์ผลการวัดแรงบันดาลใจในการอ่านของนักศึกษาหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบ โดยใช้ค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่า t-test แบบ one sample group ผลค่าคะแนนเฉลี่ยที่นักศึกษาทำได้ต้องมีแรงบันดาลใจในการอ่านอยู่ในระดับปานกลางขึ้นไปหรือสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 จากหลักเกณฑ์วิธีการประเมินผลการศึกษาของ Bloom (1971 : 7) ดังนี้ ระดับสูง หมายถึง ได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป ระดับกลาง หมายถึง ได้คะแนนระหว่างร้อยละ 60-79 ระดับต่ำ หมายถึง ได้คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 60 ผู้วิจัยได้ตั้งระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3 การวิเคราะห์ผลการวัดนิสัยรักการอ่านของนักศึกษาก่อนเรียนและหลังเรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบ โดยใช้ค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่า t-test แบบ dependent sample test ผู้วิจัยได้ตั้งระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ออกแบบขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์โดยสังเคราะห์จากทฤษฎี RM3S ของเทิดศักดิ์ เป็ดทอง (2561 : 7) และทฤษฎี PPP ของแพรไหม คำดวง (2562 : 14) ร่วมกับการสอนด้วยการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนของวรชัย วิภูอุปรโคตร และคณะ (2562 : 26-36) โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้น ตามกรอบแนวคิด ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยสังเคราะห์มาจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์และการสอนด้วยการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียน มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นทบทวนความรู้เดิม (Review Previous Knowledge) เป็นขั้นที่ตรวจสอบความรู้เดิมของผู้เรียนโดยใช้คำถามหรือกิจกรรมกระตุ้นปัญญาเดิมมาใช้ให้เป็นประโยชน์ สร้างความสนใจ ความเข้าใจในการทบทวนความรู้เดิมหรือความรู้พื้นฐานตามที่เคยศึกษามาแล้วหรือมีประสบการณ์มาแล้ว

2. ขั้นสร้างความท้าทายในชั้นเรียน (Challenge in the Classroom) เป็นเทคนิคสำคัญในการกระตุ้นให้เกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นมีพลังในการพยายามหาความรู้ใหม่ สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความตื่นเต้น ตระหนักถึงความสำคัญในการเรียนรู้ สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนได้รู้จักกับบุคคลต้นแบบ แนวปฏิบัติที่ดี สมควรนำมาเป็นแบบอย่างในชีวิตกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจทำให้การเรียนสนุก สร้างบรรยากาศให้แลกเปลี่ยนเรียนรู้แบ่งปัน เกิดความหลงใหลในศาสตร์และวิชาที่เรียน

3. ขั้นได้ความรู้ใหม่ (New Knowledge) เป็นขั้นที่ผู้เรียนศึกษารวบรวมความรู้แล้วบันทึกข้อมูล สรุป วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า ด้วยตนเอง จนเกิดความรู้ใหม่

4. ขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ (Apply Knowledge) เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำความรู้ที่เรียนมาทั้งหมดและความรู้ใหม่ที่ได้มาใช้ พร้อมนำความรู้ไปฝึกปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพ ประโยชน์ที่ได้จากสิ่งที่เรียน และการนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาและปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

5. ขั้นกำกับตนเอง (Self-Direction) เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำวิธีการ ความรู้ ไปใช้ศึกษาด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ การนำวิธีการ ความรู้ ไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ในแบบของตนเองประเมินความรู้ความคิด แล้วปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนา เพิ่มคุณค่าของความรู้เพื่อสร้างค่านิยมในการเรียนรู้ของตนเองอย่างยั่งยืน

ผู้วิจัยนำขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 ขั้นตอน ไปออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน จำนวน 3 แผน ซึ่งแต่ละแผนได้ออกแบบให้มีจุดเด่นและมีความแตกต่างกัน เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่หลากหลายและท้าทายความสามารถของผู้เรียน เช่น จุดเด่นของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 การอ่านสารคดี ได้นำเทคนิคการสอนอ่านแบบ SQ4R มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อฝึกให้นักศึกษาปฏิบัติการอ่าน จุดเด่นของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 การอ่านบันเทิงคดี ฝึกให้นำเสนอผลงานการอ่านอย่างสร้างสรรค์ เช่น นำเสนอผ่านสื่อ TikTok Clip Video เล่าให้ฟังหน้าชั้นเรียนด้วยการตีบท จัดรายการโทรทัศน์แนะนำหนังสือ เล่านิทานก่อนนอน การแสดงละครสั้น จุดเด่นของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 การอ่านกวีนิพนธ์ มีการฝึกพูดนำเสนอผลงานต่อเนื่องไม่ซ้ำกันแบบจิ๊กซอว์ (Jigsaw) อีกทั้งยังมีใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือประเภท Think-pair-share ซึ่งเป็นเทคนิคการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิดอีกด้วย

บุคคลต้นแบบที่นำมาทดลองใช้ในการจัดการเรียนรู้ต่างมีคุณสมบัติครบถ้วนของการเป็นบุคคลต้นแบบที่ดีคือเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเชี่ยวชาญเรื่องการอ่านและเป็นที่รู้จักในแวดวงหนังสือ มีผลงานการเขียนตีพิมพ์เผยแพร่สู่สาธารณชนอย่างต่อเนื่อง มีหน้าที่การงานที่ดี ประสบความสำเร็จในชีวิตระดับหนึ่ง และที่สำคัญมีมนุษยสัมพันธ์ดี ดังนี้ 1) บุคคลต้นแบบการอ่านสารคดี ได้แก่ คุณสู่ขวัญ อรรถจารุสิทธิ์ นักอ่านสารคดีและนักเขียนสารคดีท่องเที่ยว ผู้จัดการสำนักพิมพ์เป็นเต่าควาย 2) บุคคลต้นแบบการอ่านบันเทิงคดี ได้แก่ คุณกว่าชื่น บางคมบาง นักอ่านนวนิยายไทยและนวนิยายแปล ผู้จัดการสำนักพิมพ์คมบาง 3) บุคคลต้นแบบ

การอ่านกวีนิพนธ์ ได้แก่ คุณแมน คล้ายสุวรรณ อาจารย์สอนวิชาภาษาไทย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ฝ่ายมัธยม นักอ่านกวีนิพนธ์และนักเขียนกวีนิพนธ์รางวัลดีเด่นงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ

ในด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียนจากแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 แผน แต่ละแผนมีคะแนนรวม 65 คะแนน นักศึกษาร้อยละ 80 ต้องผ่านเกณฑ์ระดับดีขึ้นไป สรุปได้ว่า นักศึกษาทุกคนผ่านเกณฑ์กิจกรรมการอ่าน โดยสามารถทำคะแนนผ่านเกณฑ์ระดับดีขึ้นไปทุกแผนการจัดการเรียนรู้

2. ผลการวิเคราะห์การวัดแรงบันดาลใจในการอ่านของนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบ มี 2 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 พื้นฐานแรงบันดาลใจในการอ่าน และด้านที่ 2 ด้านแรงบันดาลใจในการอ่านหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบ ผลปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบสมมติฐานการวัดแรงบันดาลใจในการอ่านของนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบ **ด้านพื้นฐานแรงบันดาลใจในการอ่าน**

รายการ	N	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	t	Sig
ด้านที่ 1 ประสบการณ์ทำให้มีแรงบันดาลใจในการอ่าน	50	4.05 (81%)	0.44	ดี	16.78*	0.00
ด้านที่ 2 กิจกรรมทำให้มีแรงบันดาลใจในการอ่าน	50	4.02 (80.4%)	0.48	ดี	15.12*	0.00
ด้านที่ 3 ความรู้สึกทำให้มีแรงบันดาลใจในการอ่าน	50	4.47 (89.4%)	0.31	ดี	33.62*	0.00
รวม 3 ด้าน	50	4.18 (83.6%)	0.31	ดี	27.10*	0.00

*มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า นักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม มีพื้นฐานแรงบันดาลใจในการอ่าน โดยเทียบเกณฑ์แล้วต้องอยู่ในระดับปานกลางขึ้นไป หรือสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 วิเคราะห์โดยการทดสอบค่า t แบบ One Sample t-test นั้นเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสรุปภาพรวมทั้ง 3 ด้าน มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.31 คิดเป็นร้อยละ 83.60 แสดงว่า นักศึกษามีพื้นฐานแรงบันดาลใจในการอ่านทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานการวัดแรงบันดาลใจในการอ่านของนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบ **ด้านแรงบันดาลใจในการอ่านหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบ**

รายการ	N	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	t	Sig
ด้านที่ 1 บุคคลต้นแบบทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการอ่าน	50	4.49 (89.8%)	0.49	ดี	21.66*	0.00
ด้านที่ 2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบกับการสร้างแรงบันดาลใจในการอ่าน	50	4.68 (93.6%)	0.47	ดีมาก	25.21*	0.00
รวม 2 ด้าน	50	4.58 (91.6%)	0.44	ดีมาก	25.69*	0.00

*มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า นักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม มีแรงบันดาลใจในการอ่านหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบ โดยการเทียบเกณฑ์แล้วต้องอยู่ในระดับปานกลางขึ้นไป หรือสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 วิเคราะห์โดยการทดสอบค่า t แบบ One Sample t-test นั้นเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสรุปภาพรวมทั้ง 2 ด้าน มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.44 คิดเป็นร้อยละ 91.60 แสดงว่า นักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีแรงบันดาลใจในการอ่านหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบอยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60

3. ผลการเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 พฤติกรรมที่มีต่อการอ่าน ด้านที่ 2 ความคิดที่มีต่อการอ่าน ด้านที่ 3 ความรู้สึกที่มีต่อการอ่าน โดยการทดสอบสมมติฐานหาค่า t-test แบบ dependent sample test ปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 สรุปผลการเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ทั้ง 3 ด้าน ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบ

กลุ่มทดลอง	N	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	t	Sig
ทดสอบก่อนเรียน	50	2.90	0.49	ปานกลาง	24.47*	0.00
ทดสอบหลังเรียน	50	4.61	0.16	ดีมาก		
ค่าความแตกต่าง	-	1.71	0.33	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า นิสัยรักการอ่านของนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรมที่มีต่อการอ่าน ด้านความคิดที่มีต่อการอ่าน และด้านความรู้สึกที่มีต่อการอ่าน เมื่อทดสอบค่า t แบบ dependent sample test ของค่าเฉลี่ยของคะแนนความแตกต่างระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า นิสัยรักการอ่านโดยรวมของนักศึกษาเพิ่มขึ้น โดยมีค่า t เท่ากับ 24.47 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยพบว่า การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้ประสบความสำเร็จแก่ผู้เรียนและแก้ไขปัญหาการอ่านได้จริง โดยสังเกตได้จากผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักศึกษาทุกคนที่ทำคะแนนผ่านเกณฑ์ระดับดีขึ้นไป ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมีการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ฝึกให้กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ฝึกปฏิบัติการอ่านจับใจความสำคัญ การอ่านวิเคราะห์ การอ่านตีความ การรอ่านวิพากษ์วิจารณ์ รวมถึงการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ บทอ่านไม่ยาวมากและเป็นประโยชน์เหมาะสม มีการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้อย่างท้าทายความสามารถของผู้เรียน โดยกระตุ้นให้มีบุคคลต้นแบบเพื่อสร้างแรงบันดาลใจในชีวิต ที่สำคัญฝึกให้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ด้วยตนเอง กำกับตนเอง เลือกอ่านสิ่งที่สนใจ ฝึกให้จัดทำผลงานการอ่านทั้งแบบเดี่ยวและแบบร่วมมือในลักษณะกลุ่มสัมพันธ์ พร้อมทั้งนำเสนอผลงานการอ่านอย่างสร้างสรรค์โดยใช้นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ และสื่อการเรียนออนไลน์เข้ามาช่วยสร้างความตื่นเต้น น่าสนใจ และเกิดความสุขสนุกในการเรียน จึงทำให้นักศึกษาสนใจพัฒนาด้านการอ่านอย่างจริงจัง ส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทุกกิจกรรมผ่านเกณฑ์ระดับดีขึ้นไปทุกคน ซึ่งสอดรับกับงานวิจัยของเจริญขวัญ โรจนพงศ์สถาพร (2561 : 64) ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาชุดการเรียนตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีการเรียนรู้แบบเคลื่อนที่ (Mobile Learning) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง

เลขยกกำลัง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยธนบุรี" เทิดศักดิ์ เป็ดทอง (2561 : 7) ศึกษาเรื่อง "การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักภาษาไทย เรื่องประโยค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้ แบบ RM3S ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้" แพรไหม คำดวง (2562 : 14) ศึกษาเรื่อง "การสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร" ซึ่งศึกษาในทิศทางเดียวกันโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์มาแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนรู้แล้วประสบความสำเร็จ ผลการวิจัยสรุปว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน อีกทั้งผู้เรียนมีความพึงพอใจหรือมีความคิดเห็นต่อการเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการวิจัยพบว่า แรงบันดาลใจในการอ่านของนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 หรือมีแรงบันดาลใจในการอ่านอยู่ในระดับปานกลางขึ้นไป ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การใช้บุคคลต้นแบบในการจัดการเรียนรู้มีผลต่อการสร้างแรงบันดาลใจในการอ่านของนักศึกษาได้อย่างแท้จริง ซึ่งเป็นไปตามหลักแนวคิดที่ว่า การสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ประการหนึ่งคือการมีบุคคลต้นแบบที่ดี ดังความว่า "การใช้บุคคลต้นแบบสร้างแรงบันดาลใจ ความเชื่อและศรัทธาจะเป็นพลังกระตุกต่อมความต้องการให้แสดงออกถึงพฤติกรรมการปฏิบัติตนเองให้เหมือนกับคนไอดอล โดยส่วนมากแล้วถึงจะไม่มีใครเลียนแบบใครได้ 100 % แต่เราสามารถนำแนวทางของคนอื่นมาประยุกต์ใช้เป็นวิธีการเป็นแนวทางการปฏิบัติของตัวเราเองได้" (https://besterlife.com) และสอดคล้องกับคำกล่าวของวรชัย วิภูอุปรโคตร, พรศิริมา บูรณะพันธุ์ และสุรชัย เทียนขาว (2562 : 26-36) กล่าวถึงการสอนด้วยการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนประการหนึ่งว่า "การสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนได้รู้จักกับบุคคลที่เป็นต้นแบบ แนวปฏิบัติที่ดี (Inspire by Introducing Them to Heroes) ทั้งในอดีตและปัจจุบัน" นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า การสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ไม่ว่าจะใช้วิธีใดก็สามารถประสบความสำเร็จในการเรียนรู้แก่ผู้เรียนทั้งสิ้น ทั้งนี้สอดรับกับงานวิจัยของชนัตถ์ พูนเดช (2562 : 50-56) ศึกษาเรื่อง "การสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์เพื่อนสอนเพื่อน" อนุชา กอนพ่วง (2562 : 37-49.) ศึกษาเรื่อง "การเสริมสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ของนิสิตปริญญาตรีด้วยโครงการ Zero Projects from Passions to Mission" ซึ่งผลการสรุปไปในทิศทางเดียวกันคือ ผู้เรียนมีแรงบันดาลใจในการเรียนรู้สูงขึ้น สามารถจุดประกายความคิดให้ผู้เรียนสร้างผลงานเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนมากขึ้น

3. ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

ประการแรก การจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบ สามารถส่งเสริมทักษะการอ่านให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านสูงขึ้นได้ เพราะผ่านกระบวนการสร้างแรงบันดาลใจในการอ่านจากบุคคลต้นแบบมาแล้ว ผู้เรียนจึงมีความเชื่อความศรัทธา ตระหนักถึงความสำคัญก็ย่อมจะพัฒนาตนเองให้มีนิสัยรักการอ่านมากขึ้นได้

โดยผู้วิจัยดำเนินการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างพฤติกรรมการอ่าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิพงษ์ คำเนตร (2552 : 6) ศึกษาเรื่อง “การจัดกิจกรรมตามแนวคิดการสร้างความรู้นิยมเพื่อส่งเสริมทักษะและนิสัยรักการอ่านของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2” ที่กล่าวไว้ว่า การที่นักเรียนจะเกิดพฤติกรรมรักการอ่านนั้น จะเริ่มจากนักเรียนต้องมีความเชื่อเสียก่อนว่าการอ่านเป็นสิ่งที่ดี นักเรียนจะได้รับสิ่งที่ดีจากการอ่าน ดังนั้น การกำหนดรายละเอียดในกิจกรรมที่นำไปใช้สำหรับนักเรียนจึงไม่ควรเริ่มต้นด้วยการอ่านจากหนังสือ แต่ควรเริ่มต้นจากการสร้างความสนใจในการอ่านก่อน และกิจกรรมที่กำหนดก็ควรสร้างความสุข สนุกสนาน มากกว่าสร้างความกดดันหรือเคร่งเครียด เมื่อนักเรียนเกิดความรู้สึกสนุกสนานก็จะสนใจว่าต่อไปจะมีกิจกรรมอะไรที่เกี่ยวข้องกันอีกบ้าง แล้วจึงค่อย ๆ ให้นักเรียนได้สัมผัสหนังสือไปทีละน้อย โดยนักเรียนต้องมีอิสระในการเลือกอ่านได้อย่างเต็มที่

ประการที่สอง การจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบ มีกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน จึงส่งผลให้นักศึกษามีนิสัยรักการอ่านสูงขึ้นได้ โดยเน้นการนำองค์ความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้กับการตอบคำถามจากการอ่าน ฝึกให้คิด วิเคราะห์ แยกแยะ มีวิจารณญาณในการอ่าน อีกทั้งยังให้ผู้เรียนเลือกที่จะอ่านสิ่งที่สนใจด้วยตนเอง มีการบันทึกการอ่านในรอบสัปดาห์ การสร้างผลงานการอ่าน และการนำเสนอผลงานการอ่านหน้าชั้นเรียน จะสร้างความภูมิใจให้กับผู้เรียน พร้อมยังชักชวนให้ผู้อื่นมาอ่านด้วยได้ ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของปิยธิดา รอดซุง (2562 : 64) ศึกษาเรื่อง “การพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่สร้างและพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม มีประโยชน์ มีความถูกต้อง และมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ตามแนวคิดในการจัดกิจกรรมที่สังเคราะห์ขึ้นสามารถทำให้นักเรียนมีคะแนนการวัดนิสัยรักการอ่านที่เพิ่มขึ้นและมีคะแนนการสังเกตพฤติกรรมการอ่านในระดับดีมาก กิจกรรมที่นักเรียนชอบคือ กิจกรรมเส้นทางนักอ่านและกิจกรรมนิทานสำราญใจ และมีประสิทธิผลการใช้ กิจกรรมในด้านความเป็นประโยชน์และด้านความเหมาะสมของกิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้คือ ได้การจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบ ประกอบด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นทบทวนความรู้เดิม 2) ขั้นสร้างความท้าทายในชั้นเรียน 3) ขั้นได้ความรู้ใหม่ 4) ขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ และ 5) ขั้นกำกับตนเอง เป็นการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทุกขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้มุ่งเน้นการสร้างแรงบันดาลใจในการอ่านและการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้แก่นักศึกษา การได้เห็นความสำคัญและตระหนักในคุณค่าของการอ่าน การได้รับแบบอย่างการอ่านที่ดีจากบุคคลต้นแบบ การได้เลือกบทอ่านที่สนใจด้วยตนเอง การอ่านอย่างคน “อ่านเป็น” อันประกอบด้วยการอ่านจับใจความ การอ่านวิเคราะห์ การอ่านตีความ การอ่านวิจารณ์ และการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ การสร้างองค์ความรู้ในการอ่าน การสะสมประสบการณ์อ่าน การนำเสนอผลงานการอ่านอย่างสร้างสรรค์ ทำให้ผู้เรียนเกิดความภูมิใจในการอ่าน และสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความคิด และความรู้สึกให้มีนิสัยรักการอ่านที่ดีขึ้น ดังนั้น การจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบสามารถใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาการพัฒนาทักษะการ

อ่านของนักศึกษาได้ อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพและทรงพลังในการสร้างแรงบันดาลใจและส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้นักศึกษาประสบความสำเร็จในการอ่านได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยพบว่าการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบสามารถช่วยสร้างแรงบันดาลใจในการอ่านและส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้ผู้เรียนได้อย่างสัมฤทธิ์ผล หากการวิจัยครั้งต่อไปจะนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบไปประยุกต์ใช้ ต้องศึกษาการจัดการเรียนรู้ในเบื้องต้นก่อนว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีต้นแบบในการอ่านโดยสร้างแรงบันดาลใจและการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ฝึกให้ผู้เรียนปฏิบัติการอ่านเนื้อหาหลากหลาย การคิดวิเคราะห์ การตีความ และการแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน สามารถนำการอ่านไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตท่ามกลางกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้อย่างมีวิจารณญาณ ดังนั้น ผู้สอนวิชาภาษาไทยหรือสาขาวิชาอื่นหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน ควรมีการนำวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบนี้ไปออกแบบการเรียนการสอนโดยปรับใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่สอนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยพบว่าการสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้มีหลากหลายวิธี ไม่เพียงแต่การใช้บุคคลต้นแบบเท่านั้นที่จะช่วยส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้ผู้เรียนได้ประสบความสำเร็จ ในการวิจัยครั้งต่อไปควรสร้างแรงบันดาลใจเพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้แก่ผู้เรียนด้วยวิธีอื่นบ้าง เช่น การสร้างแรงบันดาลใจในการอ่านด้วยเทคนิค Micro learning การสร้างแรงบันดาลใจในการอ่านด้วยการดูละคร ภาพยนตร์ บทเพลง หรือสื่อการแสดงต่าง ๆ การสร้างแรงบันดาลใจในการอ่านด้วยตัวของผู้เรียนเอง การสร้างแรงบันดาลใจในการอ่านด้วยวิธีเพื่อนสอนเพื่อน เป็นต้น หรือควรมีการนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้บุคคลต้นแบบเพื่อแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ไปใช้ส่งเสริมการฝึกทักษะทางภาษาไทยทักษะอื่นบ้าง เช่น ทักษะการฟัง ทักษะการดู ทักษะการพูด หรือทักษะการเขียน

เอกสารอ้างอิง

กรรณิการ์ หาญพิทักษ์. (2559). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่มีต่อมโนทัศน์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่องรูปสามเหลี่ยมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนคณิตศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

เจริญขวัญ โรจนพงศ์สถาพร. (2561). *การพัฒนาชุดการเรียนตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีการเรียนรู้แบบเคลื่อนที่* (Mobile Learning) *เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เลขยกกำลัง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย.* รายงานการวิจัย. ธนบุรี. ทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปี 2561 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2560). *การอ่านและส่งเสริมการอ่าน* : Reading and Reading Promotion. กรุงเทพมหานคร: โสภณการพิมพ์.

ชนัตถ์ พูนเดช. (2562). การสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์เพื่อนสอนเพื่อน. วิรัช เลิศไพฑูรย์พันธ์. (บรรณาธิการ). *หนังสือประมวลบทความในการประชุมวิชาการ* (Proceedings) *ครั้งที่ 14 ประจำปี 2562 การสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อสังคมที่หลากหลาย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาร่วมกับสมาคมเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรระดับอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย.

เทิดศักดิ์ เป็ดทอง. (2561). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักภาษาไทย เรื่องประโยค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้ แบบ* RM3S *ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้.* วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ธีระพันธ์ ชนาพรรณ. (2562). การสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยโครงการฉายหนัง. วิรัช เลิศไพฑูรย์พันธ์. (บรรณาธิการ). *หนังสือประมวลบทความในการประชุมวิชาการ* (Proceedings) *ครั้งที่ 14 ประจำปี 2562 การสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อสังคมที่หลากหลาย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาร่วมกับสมาคมเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรระดับอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย. 69-76.

ปิยธิดา รอดซุง. (2562). *การพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลย์สงคราม.

แพรไหม คำดวง. (2562). *การสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรมมหาวิทยาลัย ศิลปากร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

มคอ. 3 วิชา GELT1001 ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร. (2565) กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

ลินจง จันทรวราทิตย์. (2559). *การอ่านเพื่อชีวิต*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครปฐม : ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

วรชัย วิภูอุปรโคตร และคณะ. (2562). การสร้างแรงบันดาลใจในการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และการมีส่วนร่วมคิดของผู้เรียนในระดับบัณฑิตศึกษา. วิรัช เลิศไพฑูรย์พันธ์. (บรรณาธิการ). *หนังสือประมวลบทความในการประชุมวิชาการ* (Proceedings) *ครั้งที่ 14 ประจำปี 2562 การสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อสังคมที่หลากหลาย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาร่วมกับ สมาคมเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรระดับอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย. 26-36.

วิรัช เลิศไพฑูรย์พันธ์. (บรรณาธิการ). (2562). *หนังสือประมวลบทความในการประชุมวิชาการ (Proceedings) ครั้งที่ 14 ประจำปี 2562 การสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อสังคมที่หลากหลาย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาร่วมกับสมาคมเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรระดับอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย.

วุฒิพงษ์ คำเนตร. (2552). *การจัดกิจกรรมตามแนวคิดการสร้างความรู้นิยมเพื่อส่งเสริมทักษะและนิสัยรักการอ่านของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.* วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อนุชา กอนพ่วง. (2562). การเสริมสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ของนิสิตปริญญาตรีด้วยโครงการ Zero Projects from Passions to Mission. วิรัช เลิศไพฑูรย์พันธ์. (บรรณาธิการ). *หนังสือประมวลบทความในการประชุมวิชาการ* (Proceedings) *ครั้งที่ 14 ประจำปี 2562 การสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อสังคมที่หลากหลาย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาร่วมกับสมาคมเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพ อาจารย์และองค์กรระดับอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย. 37-49.

อรรถวุฒิ มุขมา. (2562). ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับภาษาไทยสำหรับครู. ใน *ภาษาไทยสำหรับครู.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

Bloom, Benjamin S.,et al. (1971). *Hand book on Formative and Summative Evaluation of Student Learning*. New York : Mc Graw-Hill Book Company.

ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพการปฏิบัติตนกับจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีของครูบัญชีอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

Study of Relationship Between Efficiency Operation and Accounting Ethics of Vocational Accounting Teachers In Bangkok Metropolitan Region

พีรพล บูรณะบุรี และ ประเวศ เพ็ญวุฒิกุล
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
Peerapon Buranaburi and Pravas Penvutikul
Sripatum University, Thailand
Corresponding Author, E-mail : tone.peerapon@gmail.com

****

บทคัดย่อ

บทความวิจัย เรื่อง ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพการปฏิบัติตนกับจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีของครูบัญชีอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพการปฏิบัติตน กับจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีของครูบัญชีอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูสาขาวิชาการบัญชีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จากประชากร จำนวน 159 คน โดยใช้วิธีการของ Taro Yamane กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 114 คน ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพการปฏิบัติตนกับจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีของครูบัญชีอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูบัญชีอาชีวศึกษาประกอบไปด้วย ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ ด้านอื่นๆที่ได้รับมอบหมาย และประสิทธิภาพการปฏิบัติตนของครูบัญชีอาชีวศึกษาประกอบไปด้วย ด้านคุณธรรรม จริยธรรม และด้านจรรยาบรรณวิชาชีพครู มีผลเชิงบวกต่อจรรยาบรรวิชาชีพบัญชีของครูบัญชีอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

* วันที่รับบทความ: 18 กรกฎาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 21 กรกฎาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 22 กรกฎาคม 2565
Received: July 18, 2022; Revised: July 21, 2022; Accepted: July 22, 2022

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพการปฏิบัติตน; จรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี; ครูบัญชีอาชีวศึกษา

Abstracts

Research Article on Study of Relationship Between Efficiency Operation and Accounting Ethics of Vocational Accounting Teachers In Bangkok Metropolitan Region. The objective is to write study of relationship between efficiency operation and accounting ethics of vocational accounting teachers in Bangkok metropolitan region. A study from a sample of vocational accounting teachers in Bangkok metropolitan region of the population of 159 people using Taro Yamane's method to determine the sample size of 114 people. It is a quantitative research. The tools used in the study were questionnaires. The statistics used were frequency, percentage, and standard deviation (Pearson Correlation), analysis and multiple (Regression Analysis) found that the efficiency operation and accounting ethics of vocational accounting teachers in Bangkok metropolitan region was Statistically Indicating that the efficiency operation and accounting ethics of vocational accounting teachers consist of independence, fairness, honesty and integrity, knowledge and ability to perform duties to the teaching and learning management, classroom management, personal development and professional development, other assignments, morality and ethics and professional ethics of teachers. It has a positive effect on the accounting ethics of vocational accounting teachers in Bangkok metropolitan region.

Keywords : Efficiency Operation; Accounting Ethics; Vocational Accounting Teachers

บทนำ

จากแนวคิดของนโยบาย ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาในระยะ 15 ปี พ.ศ.2555 – 2569 ให้ความสำคัญกับครูและผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จ โดยมุ่งเพิ่มพูนขีดความสามารถของครูในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนโยบายที่ 2 คือ พัฒนาปริมาณและคุณภาพของครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษา โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพและได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ตามยุทธศาสตร์ที่ 2 เสริมสร้างสมรรถนะและประสบการณ์เพื่อคุณภาพของครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษา

อาชีวศึกษา เป็นการจัดการศึกษาอาชีพ มีมาตั้งแต่สมัยที่ประเทศไทยเริ่มมีอาชีพหัตถกรรมมากขึ้น นอกเหนือไปจากอาชีพกสิกรรม อาชีวศึกษาเริ่มอย่างเป็นระบบเมื่อได้รับการบรรจุในโครงการศึกษา พ.ศ. 2441 เป็นการศึกษาพิเศษ หมายถึง การเรียนวิชาเฉพาะ เพื่อให้เกิดความชำนาญ โดยจัดการศึกษา 2 ประเภท คือ โรงเรียนสามัญศึกษา สอนวิชาสามัญ และโรงเรียนวิสามัญศึกษา สอนวิชาเพื่อออกไปประกอบอาชีพ และให้ผู้เรียนมีสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ตลอดจนรูปแบบความคิดและวิธีการคิด ความรู้สึกและการกระทำ ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้เป็น

คนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

สาขาวิชาการบัญชีจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่มีความทันสมัย โดยพัฒนาคุณภาพครูประจำสาขาวิชา โดยมุ่งสร้างผู้สำเร็จการศึกษาให้มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านการภาษีอากร สามารถสื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี มีความรู้ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ ได้ มีความสามารถในการวิเคราะห์และแปลความหมายของข้อมูลทางบัญชีและการเงิน รวมถึงการจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ เพื่อช่วยให้ข้อมูลในการพิจารณาทางเลือกในการตัดสินใจให้แก่ผู้บริหารได้อย่างถูกต้องและทันต่อเหตุการณ์

การพัฒนาครู เป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการพัฒนาการศึกษา การพัฒนาครูจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการคุณภาพ โอกาสและความร่วมมือจูงใจให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระบบการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ขณะเดียวกันควรมีกระบวนการปล่อยถ่ายครูหรือบุคคลที่ไม่เหมาะสมกับงานออกจากระบบ การปฏิรูปการอาชีวศึกษาต้องเริ่มพัฒนา ครูอาชีวศึกษา ให้มีขีดความสามารถ ปรับบทบาทการสอนแนวใหม่ สามารถเรียนรู้ที่จะเพิ่มและพัฒนาสมรรถนะตนเองให้ทันการเปลี่ยนแปลง การเปิดมิติการพัฒนาครูอาชีวศึกษา จึงมุ่งพัฒนาครู 3 กลุ่ม คือ ครูวิชาชีพ/ครูวิชาพื้นฐาน ครูฝึก และครูภูมิปัญญา ซึ่งฝ่ายบริหารควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพครู ผู้วิจัย มีความความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยการพัฒนาครูบัญชีอาชีวศึกษาที่มีผลต่อจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี โดยการศึกษานี้จำกัดขอบเขตพื้นที่การศึกษาเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานกับจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีของครูบัญชีอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาครูบัญชีอาชีวศึกษาทั้งทางด้านการปฏิบัติงาน และการปฏิบัติตนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพการปฏิบัติตนกับจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีของครูบัญชีอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพการปฏิบัติตนกับจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีของครูบัญชีอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพการปฏิบัติตน กับจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีของครูบัญชีอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research Method) มีวิธีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและวิเคราะห์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูบัญชีอาชีวศึกษาประกอบไปด้วย ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ ด้านอื่นๆที่ได้รับมอบหมาย และประสิทธิภาพการปฏิบัติตนของครูบัญชีอาชีวศึกษาประกอบไปด้วย ด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านจรรยาบรรณวิชาชีพครู และจรรยาบรรวิชาชีพบัญชี ได้แก่ ด้านความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความรู้ความสามารถและมาตรฐานในการปฏิบัติงาน และด้านความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการและการรักษาความลับต่อเวลา โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ในการหาค่าความถี่ร้อยละ และสถิติอนุมานในการหาค่าความสัมพันธ์ของข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ครูสาขาวิชาการบัญชี ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ทั้ง 6 จังหวัด ดังต่อไปนี้ กรุงเทพมหานคร นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ และสมุทรสาคร ซึ่งมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 159 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางของ Yamane (1967) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 114 คน

2. เครื่องมือวิจัย

ผู้ศึกษาได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพการปฏิบัติตนกับจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีของครูบัญชีอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล นอกจากนี้ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวทางการสร้างเครื่องมือในการศึกษา จากนั้นรวบรวมข้อมูลที่ได้ สร้างเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ส่วน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูบัญชีอาชีวศึกษา จำนวน 12 ข้อ

ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพการปฏิบัติตนของครูบัญชีอาชีวศึกษา จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 4 จรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีของครูบัญชีอาชีวศึกษา จำนวน 12 ข้อ

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และดำเนินการจัดทำแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามไปจำนวน 114 ชุด โดยมีแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา และมีความสมบูรณ์ จำนวน 114 ชุด คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งสอดคล้องกับ Aaker, Kumay and Say (2001) ต้องได้แบบสอบถามกลับคืนมาอย่างน้อยร้อยละ 20 จึงจะเป็นที่ยอมรับได้

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากครูสาขาวิชาการบัญชีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 114 คน รวมทั้งใช้ข้อมูลจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาอ้างอิงในการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นภาพรวมตัวแปรที่จะนำวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติโดยใช้สถิติ ดังนี้

4.1. การวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อศึกษาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

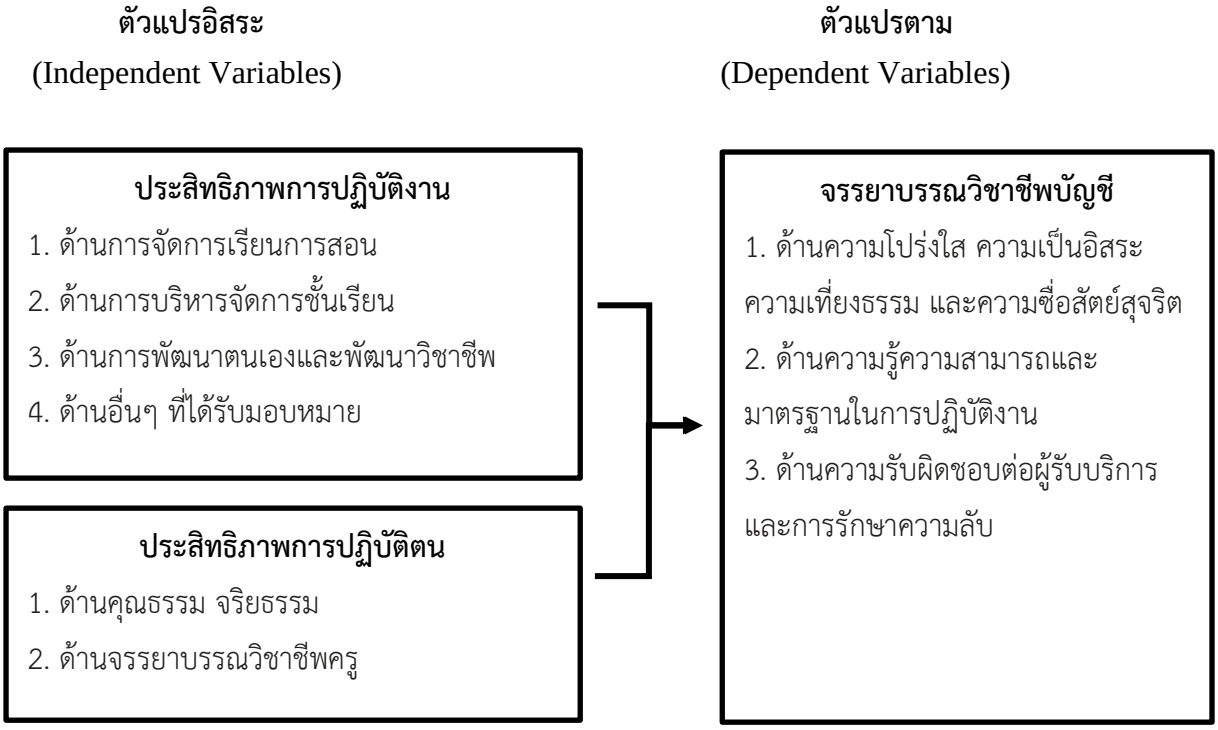
4.2. การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์และทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย ดังนั้นก่อนทดสอบสมมติฐานผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลว่ามีความเหมาะสมกับการวิเคราะห์ด้วยเทคนิควิธีวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณหรือไม่ ดังนี้

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความเป็นเส้นตรงร่วมอย่างมาก (Multicollinearity) โดยพิจารณาจากค่า VIF (Variance inflation factors) และค่าความทนทาน (Tolerance) สำหรับตัวแปรอิสระในแต่ละตัวนั้นไม่มีปัญหาความเป็นเส้นตรงร่วมอย่างมากหรือตัวแปรอิสระไม่มีความซ้ำซ้อนในการวัดค่า Variance inflation factors (VIF) และค่าความทนทาน Tolerance มีค่ามากกว่า 0.1 และค่า VIF ไม่เกิน 10 ซึ่งค่าความทนทานมีค่าต่ำสุดเท่ากับ 1.196 และสูงสุด 2.231 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ 10 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรแต่ละตัวไม่มีความเป็นเส้นตรงร่วมกันอย่างมาก (Multicollinearity) หรือไม่มีความซ้ำซ้อนกันในการวัด

จากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระการศึกษาเรื่องศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพการปฏิบัติตนกับจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีของครูบัญชีอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ความสัมพันธ์ของตัวแปรมีอยู่ระหว่าง -0.162 ถึง 0.727 โดยค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่ำกว่า 0.80 แสดงให้เห็นว่าข้อมูลมีความสัมพันธ์ในระดับสูงแต่ไม่มีปัญหาที่ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเอง (Multicollinearity) ที่จะส่งผลกระทบต่อผลการทดสอบสมการถดถอยพหุคูณ

จากการวิเคราะห์ความเป็นอิสระของความคลาดเคลื่อนสถิติของ Durbin-Watson พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 1.545-1.900 ความคลาดเคลื่อนมีความเป็นอิสระระหว่างกันอยู่ในเกณฑ์ที่ดี หรือข้อมูลของตัวแปร ณ ระดับใด ๆ ของตัวแปรอิสระมีความเป็นอิสระจากกัน แสดงให้เห็นว่าความคลาดเคลื่อนไม่มีปัญหาสหสัมพันธ์กันเมื่อ Durbin-Watson มีค่าเข้าใกล้ 2 อีกนัยหนึ่ง Durbin-Watson มีค่าในช่วง 1.5 - 2.5 จึงนำตัวแปรทั้งหมดเข้าสู่ตัวแบบสมการถดถอยพหุคูณ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1) ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูบัญชีอาชีวศึกษา ภาพรวมทั้ง 4 ด้าน

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูบัญชีอาชีวศึกษา	$\bar{X}$	$S.D.$	ระดับความคิดเห็น
ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.62	0.487	มากที่สุด
ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน	4.62	0.486	มากที่สุด
ด้านการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ	4.64	0.482	มากที่สุด
ด้านอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย	4.64	0.482	มากที่สุด
ภาพรวม	**4.62**	**0.485**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานาของครูบัญชีอาชีวศึกษา ทั้ง 5 ด้าน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62,\ S.D. = 0.485$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาตนเองาและพัฒนาวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.64,\ S.D. = 0.482$) และด้านอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X} = 4.64,\ S.D. = 0.482$) และน้อยที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.62,\ S.D. = 0.487$) ด้านบริหารจัดการในชั้นเรียน ($\bar{X} = 4.62,\ S.D. = 0.487$)

ตารางที่ 2 ประสิทธิภาพการปฏิบัติตนของครูบัญชีอาชีวศึกษา ภาพรวมทั้ง 2 ด้าน

ประสิทธิภาพการปฏิบัติตนของครูบัญชีอาชีวศึกษา	$\bar{X}$	$S.D.$	ระดับความคิดเห็น
ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.64	0.481	มากที่สุด
ด้านจรรยาบรรณาวิชาชีพครู	4.68	0.467	มากที่สุด
ภาพรวม	4.66	0.474	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 ประสิทธิภาพการปฏิบัติตนของครูบัญชีอาชีวศึกษา ทั้ง 2 ด้าน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66,\ S.D. = 0.474$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านจรรยาบรรณาวิชาชีพครู ($\bar{X} = 4.68,\ S.D. = 0.467$) น้อยที่สุด คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X} = 4.64,\ S.D. = 0.481$)

ตารางที่ 3 จรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีของครูบัญชีอาชีวศึกษา ภาพรวมทั้ง 3 ด้าน

จรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีของครูบัญชีอาชีวศึกษา	$\bar{X}$	$S.D.$	ระดับความคิดเห็น
ด้านความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต	4.56	0.499	มากที่สุด
ด้านความรู้ความสามารถ และมาตรฐานในการปฏิบัติงาน	4.57	0.497	มากที่สุด
ด้านความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการและการรักษาความลับ	4.55	0.500	มากที่สุด
ภาพรวม	**4.56**	**0.500**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 3 จรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีของครูบัญชีอาชีวศึกษา ทั้ง 3 ด้าน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56,\ S.D. = 0.500$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความรู้ความสามารถ และมาตรฐานในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.57,\ S.D. = 0.497$) รองลงมา คือ ด้านความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{X} = 4.56,\ S.D. = 0.499$) และน้อยที่สุด คือ ด้านความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการและการรักษาความลับ ($\bar{X} = 4.55,\ S.D. = 0.500$)

2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Pearson's Correlation Coefficient)

		A	B	C	D	E	F
A	Pearson Correlation	0.617**	1				
B	Pearson Correlation	0.083	0.225*	1			
C	Pearson Correlation	0.537**	0.341**	0.120	1		
D	Pearson Correlation	0.102	0.119	0.727**	0.162	1	
E	Pearson Correlation	0.402**	0.461**	0.131	0.304**	0.093	1
F	Pearson Correlation	0.238*	0.306**	0.035*	0.251**	0.061	0.581**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01, *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมด ประกอบด้วย ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ ด้านอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย ด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านจรรยาบรรณาวิชาชีพครู มีความสัมพันธ์กับจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีของครูบัญชีอาชีวศึกษา

3) การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple regression analysis)

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานกับจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ด้านความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต

	Standardized Coefficients Beta	**t-value**	**Sig.**
(Constant)		10.918	0.000***
ด้านการจัดการเรียนการสอน	0.214	3.780	0.000***
ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน	0.134	1.853	0.067 **
ด้านการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ	0.125	1.976	0.050 *
ด้านอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย	0.203	2.426	0.017 *
$R = 0.415$ $R^2 = 0.172$ Adjusted $R^2 = 0.142$ SEE = 0.249 F= 0.000 Durbin = 1.807			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01, *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001

จากตารางที่ 5 พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูบัญชีอาชีวศึกษา ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ด้านการจัดการเรียนการสอน ($p < 0.001$) มีความสัมพันธ์กับจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ด้านความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานกับจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ด้านความรู้ความสามารถ และมาตรฐานในการปฏิบัติงาน

	Standardized Coefficients Beta	t-value	Sig.
(Constant)		2.222	0.028*
ด้านการจัดการเรียนการสอน	0.412	6.391	0.000***
ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน	0.117	1.426	0.050*
ด้านการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ	0.413	5.707	0.000***
ด้านอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย	0.060	0.628	0.031*
$R= 0.721$ $R^2 = 0.520$ Adjusted $R^2 = 0.503$ SEE = 0.28349 F= 0.000 Durbin = 1.671			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01, *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001

จากตารางที่ 6 พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูบัญชีอาชีวศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอนด้านการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ ($p < 0.001$) มีความสัมพันธ์กับจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ด้านความรู้ความสามารถ และมาตรฐานในการปฏิบัติงาน

ตารางที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานกับจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ด้านความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการและการรักษาความลับ

	Standardized Coefficients Beta	**t-value**	**Sig.**
(Constant)		3.951	0.000***
ด้านการจัดการเรียนการสอน	0.490	6.060	0.000***
ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน	0.343	3.326	0.001***
ด้านการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ	0.105	1.157	0.050*
ด้านอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย	0.468	3.913	0.000***
$R = 0.640$ $R^2 = 0.409$ Adjusted $R^2 = 0.388$ SEE = 0.35558 F= 0.000 Durbin = 1.545			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01, *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001

จากตารางที่ 7 พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูบัญชีอาชีวศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย ($p < 0.001$) มีความสัมพันธ์กับจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ด้านความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการและการรักษาความลับ

ตารางที่ 8 ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการปฏิบัติตนกับจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ด้านความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต

	Standardized Coefficients Beta	**t-value**	**Sig.**
(Constant)		14.613	0.000***
ด้านคุณธรรม จริยธรรม	0.106	1.583	0.016*
ด้านจรรยาบรรณาวิชาชีพครู	0.197	2.185	0.031*
$R = 0.206$ $R^2 = 0.042$ Adjusted $R^2 = 0.025$ SEE = 0.26495 F= 0.000 Durbin = 1.556			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01, *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001

จากตารางที่ 8 พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติตนของครูบัญชีอาชีวศึกษา ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านจรรยาบรรณาวิชาชีพครู ($p < 0.05$) มีความสัมพันธ์กับจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ด้านความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต

ตารางที่ 9 ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการปฏิบัติตนกับจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ด้านความรู้ ความสามารถ และมาตรฐานในการปฏิบัติงาน

	Standardized Coefficients Beta	**t-value**	**Sig.**
(Constant)		6.573	0.000***
ด้านคุณธรรม จริยธรรม	0.243	2.482	0.015*
ด้านจรรยาบรรณาวิชาชีพครู	0.022	0.163	0.041*
$R = 0.288$ $R^2 = 0.083$ Adjusted $R^2 = 0.066$ SEE = .38836 F= 0.000 Durbin = 1.900			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01, *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001

จากตารางที่ 9 พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติตนของครูบัญชีอาชีวศึกษา ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านจรรยาบรรณาวิชาชีพครู ($p < 0.05$) มีความสัมพันธ์กับจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ด้านความรู้ ความสามารถ และมาตรฐานในการปฏิบัติงาน

ตารางที่ 10 ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการปฏิบัติตนกับจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ด้านความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการและการรักษาความลับ

	Standardized Coefficients Beta	**t-value**	**Sig.**
(Constant)		4.846	0.000***
ด้านคุณธรรม จริยธรรม	0.394	3.712	0.000***
ด้านจรรยาบรรณาวิชาชีพครู	0.005	0.036	0.049*
$R = 0.244$ $R^2 = 0.060$ Adjusted $R^2 = 0.047$ SEE = 0.231 F= 0.000 Durbin = 2.403			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01, *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001

จากตารางที่ 10 พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติตนของครูบัญชีอาชีวศึกษา ด้านคุณธรรม จริยธรรม ($p < 0.001$) ด้านจรรยาบรรณาวิชาชีพครู ($p < 0.05$) มีความสัมพันธ์กับจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ด้านความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการและการรักษาความลับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูบัญชีอาชีวศึกษา ประกอบด้วย ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ ด้านอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูบัญชีอาชีวศึกษาทั้ง 4 ด้าน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาตนเองาและพัฒนาวิชาชีพ และด้านอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย และน้อยที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านบริหารจัดการในชั้นเรียน

2. ประสิทธิภาพการปฏิบัติตนของครูบัญชีอาชีวศึกษา ประกอบด้วย ด้านจรรยาบรรณาวิชาชีพครู และด้านคุณธรรม จริยธรรม ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติตนของครูบัญชีอาชีวศึกษาทั้ง 2 ด้าน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านจรรยาบรรณาวิชาชีพครู น้อยที่สุด คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านกล่าวคือ ได้ศึกษาเรื่อง สมรรถนะครูอาชีวศึกษาสาขาช่างอุตสาหกรรมเมคาทรอนิกส์เพื่อรองรับ Thailand 4.0 ผลการศึกษาปรากฏว่าสมรรถนะของครูอาชีวศึกษาสาขาเมคาทรอนิกส์ในปัจจุบันนั้น สมรรถนะครูอาชีศึกษาสาขาเมคาทรอนิกส์นั้น ใช้มาตรฐานวิชาชีพครูตามข้อบังคับของคุรุสภา ร่วมกันกับครูในสาขาอื่นๆ ทั้งหมด 13 สมรรถนะ ซึ่งสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพครูนั้นมีความสอดคล้องต่อการพัฒนาตามโมเดล Thailand 4.0 อยู่ 5 ประการใหญ่ ได้แก่ 1.ความเป็นครู 2.การจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน 3.นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา 4.การฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียนที่ 5.คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ ซึ่งเป็น 5 สมรรถนะที่ปรากฏอย่างเด่นชัดในกลุ่มครูอาชีวศึกษา เพราะด้วยรูปแบบการเรียนการสอนในสายวิชาชีพ ที่ใช้การเรียนแบบ Project based Learning ทำให้กระบวนเรียนการสอนในสายอาชีวศึกษาสอดรับกับแนวทางการพัฒนาที่ต้องการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้คิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ปฏิบัติได้จนนำมาสู่ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นจริงผ่านชิ้นงาน (จิรกฤต รุ่งจิรโรจน์, 2560 : ออนไลน์)

3. จรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ประกอบด้วย ด้านความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความรู้ความสามารถ และมาตรฐานในการปฏิบัติงาน และด้านความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการและการรักษาความลับของครูบัญชีอาชีวศึกษา ทั้ง 3 ด้าน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านความรู้ความสามารถ และมาตรฐานในการปฏิบัติงาน ด้านความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต และด้านความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการและการรักษาความลับ

4. ผลการวิจัยประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูบัญชีอาชีวศึกษา ประกอบด้วย ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ ด้านอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย และประสิทธิภาพการปฏิบัติตนของครูบัญชีอาชีวศึกษา ประกอบด้วย ด้านจรรยาบรรณาวิชาชีพครู และด้าน

คุณธรรม จริยธรรม มีความสัมพันธ์ต่อจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ของครูบัญชีอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความรู้ความสามารถ และมาตรฐานในการปฏิบัติงาน และด้านความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการและการรักษาความลับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ได้ศึกษาเรื่อง สมรรถนะครูโรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พูลประชาอุปถัมภ์) พบว่าสมรรถนะครูโรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พูลประชาอุปถัมภ์) โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สมรรถนะหลักในภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สูงที่สุดมี1 ด้าน คือ จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู และอยู่ในระดับสูง 4ด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อยได้ดังนี้ การทำงานเป็นทีม การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน การบริการที่ดี และการพัฒนาตนเอง และสมรรถนะประจำสายงานในภาพรวมอยู่ในระดับสูง เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ การบริหารจัดการชั้นเรียน การพัฒนาผู้เรียน ภาวะผู้นำครู การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้และการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน (สานิตา แดนโพธิ์ และนุชนรา รัตนศิระประภา, 2562 : 75)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้ครูมีการพัฒนาหรือการอบรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ เทคนิคการสอนสมัยใหม่ และการทำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เป็นต้น

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ครูอาชีวศึกษามีการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม

4. ผลการศึกษาวิจัยสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา นำผลการวิจัยมาปรับใช้ในหน่วยงานได้ เพื่อนำผลจากการศึกษาที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งนี้ศึกษาเฉพาะครูบัญชีอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่อื่น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย และนำมาเปรียบเทียบกัน เพื่อให้เห็นมุมมองที่ชัดขึ้นและเกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น

2. ควรใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ร่วมด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลความคิดเห็นที่ถูกต้องและมีลักษณะเชิงลึกมากยิ่งขึ้น รวมทั้งมีความครอบคลุมถึงประเด็นปัญหา อุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน

3. ควรศึกษาตัวแปรต้นอื่นที่อาจส่งผลต่อจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี เช่น ลักษณะการทำงาน รูปแบบขององค์กร เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

จิรกฤต รุ่งจิรโรจน. (2560). สมรรถนะครูอาชีวศึกษาสาขาช่างอุตสาหกรรมเมคคาทรอนิกส์เพื่อรองรับ Thailand 4.0. ออนไลน์.สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2565. แหล่งที่มา: http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2017/TU_2017_5903010121_8147_7142.pdf

สานิตา แดนโพธิ์ และคณะ. (2562). สมรรถนะครูโรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พูลประชาอุปถัมภ์). วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร. 10 (1), 703-714.

การพัฒนาชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี ตามแนวคิดศาสตร์การสอนผนวกวิธีสอน (PCK) เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

Development of Learning Activity Packages Using Inquiry Method with Teaching Strategies Based on Pedagogical Content Knowledge (PCK) Entitled Changing Process of the Earth to Promote Learning Achievement and Analytical Thinking Skills for Students in Mattayomsuksa 4

อรุณรัตน์ นาจันทอง

โรงเรียนท่าคันโทวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

Aroonrat Nachanthong

Thakhantho wittayakhan School, The Secondary Educational Service Area Office Kalasin

E – mail: na.aroonrat@gmail.com

****

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ (75/75) 2) ศึกษาดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธีที่พัฒนาขึ้น 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี และ 4) ศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนท่าคันโทวิทยาคาร จำนวน 36 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ ชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก จำนวน 9 ชุด แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีประสิทธิผล และการทดสอบที (dependent t-test)

ผลการศึกษา พบว่าชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ และมีค่าดัชนีประสิทธิผลการเรียนรู้เท่ากับ 0.7511 คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วย ชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธีสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ระหว่าง

* วันที่รับบทความ: 23 กรกฎาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 12 สิงหาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 15 สิงหาคม 2565

Received: July 23, 2022; Revised: August 12, 2022; Accepted: August 15, 2022

เรียนอยู่ในระดับดี และมีคะแนนเฉลี่ยจากการวัดทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี คิดเป็นร้อยละ 76.02

คำสำคัญ: ทักษะการคิดวิเคราะห์; การสืบเสาะหาความรู้; ชุดกิจกรรม; กลวิธีการสอน; ศาสตร์การสอน ผนวกวิธีสอน

Abstracts

This study aimed to (1) develop learning activity packages using inquiry method with teaching strategies entitled Changing process of the Earth for students in Mattayomsuksa 4, which has the efficient at 75/75 criterion standard, (2) study the effectiveness index of the developed learning activity packages, (3) compare the students' learning achievement between before and after learning with this packages, and (4) study students' analytical thinking skill when using the learning activity packages. The sample group was 36 students in Mattayomsuksa 4/2, semester 1 of academic year 2019 who studied at Thakhantho wittayakhan School, getting from simple random sampling with using a classroom as a random unit. The instruments used in the study were 9 learning activity packages using inquiry method with teaching strategies entitled changing process of the Earth, the inquiry lesson plans, the students' learning achievement test, and the analytical thinking skill test. The statistics used in the analysis were percentage, mean, standard deviation, an effectiveness index and t –test for dependent samples.

The findings revealed that the efficiency of the learning activity packages using the inquiry method with teaching strategies entitled Changing process of the Earth for students in Mattayomsuksa 4 was higher than the criterion standard, and its effectiveness index was 0.7511. The students' posttest score was significantly higher than the pretest score at .01 level. The students' analytical thinking skills while learning with the developed packages was at a "good" level, and the average score of analytical thinking skills after using the learning activity packages was at 76.02%.

Keywords: Analytical Thinking Skill; Inquiry Method; Learning Packages; Teaching Strategies; Pedagogical Content Knowledge

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างรวดเร็ว อันสืบเนื่องมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ทุกภูมิภาคของโลกสามารถติดต่อสื่อสารหรือรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วผ่านเทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามความก้าวหน้านี้ก่อให้เกิดปัญหาการเผชิญกับข้อมูลมหาศาล ทำให้ไม่สามารถจัดการกับข้อมูลและใช้ข้อมูลเหล่านั้นให้เกิดประโยชน์ได้ ในสภาวการณ์ของโลกดังกล่าว ความเป็นเลิศในเนื้อหาเพียงอย่างเดียวจึงไม่เพียงพอสำหรับการใช้ชีวิตในปัจจุบันและอนาคต ผู้เรียนจึงต้องได้รับการเตรียมความพร้อมให้มีทั้งความรู้และทักษะสำคัญที่ต้องใช้ในการปรับตัวให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงและสอดรับกับสถานการณ์ใหม่ ๆ เพื่อการดำรงอยู่อย่างมีคุณภาพ (เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช และคณะ, 2559 :

209-210) ทั้งนี้เพื่อให้สามารถคัดกรองข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ วิเคราะห์ ตัดสินใจหรือใช้วิจารณญาณในการเลือกใช้ เลือกปฏิบัติให้ตรงตามวัตถุประสงค์ เกิดประโยชน์ สร้างสรรค์ สอดคล้องกับหลักคุณธรรม จริยธรรม และการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งเป้าหมายด้านคุณภาพของผู้เรียนดังกล่าวสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ คือ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 4 – 7)

ความสามารถในการคิด ถือเป็นหนึ่งในสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งเน้น และเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับนักเรียนในยุคปัจจุบันที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาไปพร้อมกับความเป็นเลิศในเนื้อหาสาระ ทักษะการคิดยังถือเป็นรากฐานสำคัญของทักษะด้านต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและความสามารถตามเป้าหมาย (แสงรุ้ง พูลสุวรรณ, 2556 : 6) การคิดวิเคราะห์ นับว่าเป็นทักษะการคิดที่เป็นพื้นฐานการคิดในมิติอื่น ๆ เนื่องจากการคิดวิเคราะห์เกี่ยวข้องกับการจำแนกแยะแยะ การทำความเข้าใจเชิงเหตุและผล และความสัมพันธ์ของสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจ การแก้ปัญหา หรือการประเมินตัดสิน ตามเหตุและผลที่ได้จากการวิเคราะห์ ดังนั้น ทักษะการคิดวิเคราะห์จึงเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นที่ควรส่งเสริมแก่ผู้เรียน จากประสบการณ์การสอนวิชาสาระโลกดาราศาสตร์ และอวกาศ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ในระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่ากิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนใหญ่ประสบปัญหาไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ นักเรียนจำนวนมากขาดความเข้าใจ ด้านเนื้อหาและทักษะกระบวนการคิด ทำให้นักเรียนไม่เข้าใจเนื้อหาที่เรียน และบางส่วนไม่สนใจทบทวนเนื้อหาสาระที่เรียนผ่านไปแล้ว ส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งพบปัญหามากที่สุดในบทเรียน เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยจะเห็นได้จากผลการสอบกลางภาคเรียนของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นวิธีการหนึ่งเป็นที่ยอมรับในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ เป็นกระบวนการดำเนินการเรียนการสอนโดยผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคำถาม เกิดความคิดและลงมือเสาะแสวงหาความรู้เพื่อนำมาประมวลหาคำตอบหรือข้อสรุปด้วยตนเอง โดยที่ผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน เช่น ในด้านการสืบค้นหาแหล่งเรียนรู้ การศึกษาข้อมูล การวิเคราะห์ การสรุปข้อมูล การอภิปราย โต้แย้งทางวิชาการ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น (ทิศนา แขมณี. 2553 : 141) สอดคล้องกับ ศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย (2558 : 25) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการ

สอนในศตวรรษ ที่ 21 โรงเรียนต้องให้ความสำคัญกับผู้เรียนให้มากขึ้น ไม่ใช่เรื่องความรู้แต่เป็นเรื่องการคิดและทักษะ จุดเน้นต้องเปลี่ยนจากการสอนของครูไปสู่การเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม คือ การเรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิด กระบวนการคิด ใช้ทักษะกระบวนการเพื่อสืบเสาะหาคำตอบเพื่อสร้างเป็นองค์ความรู้ของตนเอง วิธีการสอนหรือกลยุทธ์การสอนที่เหมาะสมคือการเรียนรู้แบบใช้คำถามเป็นหลักร่วมกับกระบวนการสืบเสาะ ครูผู้สอนต้องไม่ตั้งเป้าหมายว่าต้องได้คำตอบที่ถูกต้อง เพราะการเรียนรู้เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ (Learning Skills) มากกว่าคำตอบที่ได้ จากการวิจัยของนักการศึกษา พบว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้นั้นสามารถทำได้หลายรูปแบบ และรูปแบบหนึ่งที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์และทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน คือ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่เหมาะสมที่จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกฝนทักษะการคิด เป็นสื่อที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีการจัดการเรียนรู้ไว้อย่างเป็นระบบ มีข้อชวนคิด และคำถามท้ายกิจกรรมให้นักเรียนฝึกคิดแล้วหาคำตอบเป็นการช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง เรียนรู้อย่างอิสระ เร้าความสนใจผู้เรียน ไม่ก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย ส่งเสริมให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาในทุกๆด้าน (เนื้อทอง นายี่. 2544 : 22) อาทิ การศึกษาของดวงกมล ศรีทับทิม (2554 : บทคัดย่อ) พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้ชุดการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด

จากคุณค่าของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงเชื่อว่าการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ จะสามารถสร้างความสนใจ และช่วยพัฒนาให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และเกิดทักษะการคิด ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะพัฒนาชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อนำผลดังกล่าวไปใช้เป็นแนวทางในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น ตลอดจนเป็นการปรับปรุงพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในสาระโลก ดาราศาสตร์ และอวกาศเพิ่มเติมให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้เรียน ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

4. เพื่อศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi experimental research) ใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียว วัดก่อนการทดลองและหลังการทดลอง (One group pretest-posttest design) ดังแผนภาพที่ 1

O_1	X	O_2

แผนภาพที่ 1 แบบแผนการทดลอง แบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง

O_1 หมายถึง การวัดผลก่อนการทดลอง (Pretest)
X หมายถึง การจัดกระทำตามการทดลอง (Treatment)
O_2 หมายถึง การวัดผลหลังการทดลอง (Posttest)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนท่าคันโทวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 3 ห้อง มีนักเรียนจำนวน 95 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนท่าคันโทวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 36 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 9 ชุด ซึ่งผ่านการประเมินความเหมาะสมด้านเนื้อหา ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ และด้านการวัดผลประเมินผล โดยผู้เชี่ยวชาญในระดับมาก และมีการหาประสิทธิภาพจากการทดลองใช้ 3 ขั้นตอน คือ ทดลองรายบุคคล ทดลองกลุ่มเล็ก และทดลองภาคสนาม โดยผลการทดลองใช้ภาคสนาม พบว่าชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 78.85/76.88 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ (80/80)

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ประกอบการใช้ชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 9 แผน ใช้เวลาสอน 32 ชั่วโมง แต่ละแผนประกอบด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามขั้นตอนต่อไปนี้ ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) และขั้นประเมินผล (Evaluation) เนื้อหาแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ มีดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 โครงสร้างโลก จำนวน 3 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ทฤษฎีทวีปเลื่อนและทฤษฎีการแผ่ขยายพื้นสมุทร จำนวน 3 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 การแปรสัณฐานแผ่นธรณี จำนวน 4 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ภูเขาไฟระเบิด จำนวน 4 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 แผ่นดินไหว จำนวน 4 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 สึนามิ จำนวน 4 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 การลำดับชั้นหิน จำนวน 4 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 อายุทางธรณีวิทยา จำนวน 3 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9 การเทียบสัมพันธ์ทางลำดับชั้นหิน จำนวน 3 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว มีผลการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{x}$ = 4.28)

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ มีค่าความยาก (p) ตั้งแต่ 0.40-0.65 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (B) ตั้งแต่ 0.25-0.70 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้วิธีของโลเวท (Lovett) (สมนึก ภัททิยธนี, 2555 : 250) มีค่าเท่ากับ 0.87

2.4 แบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก เป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน คือด้านความถูกต้องของเนื้อหา คิดวิเคราะห์ให้เหตุผล คิดวิเคราะห์จำแนกแยกแยะ คิดเปรียบเทียบเห็นความสัมพันธ์เรื่องราวเหตุการณ์ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่ารายข้ออยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตรการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา ($\propto$ - Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558 : 183) มีค่าเท่ากับ 0.82

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1 นักเรียนทำการทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน จำนวน 40 ข้อ

3.2 ดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างจัดกิจกรรม ผู้ศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูล โดยทดสอบย่อยท้ายชุดการเรียนรู้ ทั้ง 9 ชุด

3.3 นักเรียนทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ซึ่งเป็นชุดเดียวกับก่อนเรียน จำนวน 40 ข้อ และทดสอบทักษะการคิดวิเคราะห์ จำนวน 30 ข้อ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

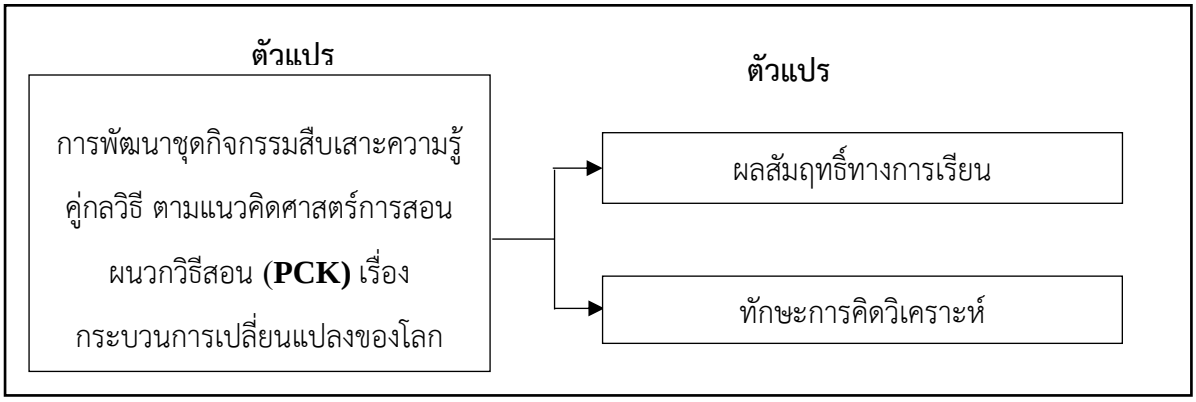
4.1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบย่อยในระหว่างการเรียนรู้จากชุดชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธีแต่ละชุด (E_1) และคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์หลังการเรียน (E_2)

4.2 วิเคราะห์หาค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีของ กูดแมน, เฟชเชอร์ และ ชไนเดอร์ (ไชยยศ เรืองสุวรรณ. 2548 : 170)

4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การทดสอบค่าที (t-test dependent samples)

4.4 วิเคราะห์ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการเปรียบเทียบผลรวมคะแนนจากการทดสอบท้ายทุกเล่ม กับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนครบทั้ง 9 เล่ม ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยรวม แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (E_1/E_2)

จำนวนนักเรียน (N)	คะแนนระหว่างเรียน (E_1)			คะแนนวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน (E_2)		
	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ
36	90	73.06	81.17	40	33.50	83.75

จากตารางที่ 1 พบว่า ชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 81.17/83.75 แสดงว่า ชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธีที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่ตั้งไว้

2. ค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลปรากฏ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

N	คะแนนเต็ม	ผลรวมคะแนน		E.I.
		ก่อนเรียน	หลังเรียน	
36	40	500	1,206	0.7511

จากตารางที่ 2 พบว่า ชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีค่าดัชนีประสิทธิผลในการเรียนรู้เท่ากับ 0.7511 หมายความว่า ชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี ที่พัฒนาขึ้น ทำให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น 0.7511 หรือคิดเป็นร้อยละ 75.11

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปรากฏผล ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

การทดสอบ	Mean	S.D.	ค่าเฉลี่ยของผลต่าง	S.D. ค่าเฉลี่ยผลต่าง	t	df	Sig 1 tailed
ก่อนเรียน	13.87	1.471	19.44	2.616	49.861**	35	0.000
หลังเรียน	33.31	2.294					

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01, df = 35

จากตาราง 3 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

จากการทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ผลการทดสอบทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนตามองค์ประกอบ 3 ด้าน แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการคิดวิเคราะห์จากการทำแบบทดสอบหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ครบทั้ง 9 ชุด

จำนวนนักเรียน	ค่าเฉลี่ย (คะแนนเต็ม 30 คะแนน)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ร้อยละ
36	22.81	2.89	76.02

จากตารางแสดงให้เห็นว่าเมื่อนักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 9 ชุดแล้ว ส่งผลให้มีคะแนนทักษะการคิดวิเคราะห์เฉลี่ยเท่ากับ 22.81 (คะแนนเต็ม 30 คะแนน) คิดเป็น ร้อยละ 76.02 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.89 จึงมีคะแนนทักษะการคิดวิเคราะห์สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (ร้อยละ 70)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธีที่พัฒนาขึ้น มีคุณภาพตามการประเมินของผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากที่สุด มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 81.17/83.75 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 75/75 ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้ศึกษาได้ออกแบบสร้าง และพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ กล่าวคือ มีการศึกษาหลักสูตร เนื้อหา และวิเคราะห์เนื้อหา มีการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่น่าสนใจ มีคำอธิบายการใช้อย่างชัดเจน มีภาพประกอบเนื้อหาสาระเพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และยังมีกิจกรรมเพื่อคอยตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียนในสิ่งที่เรียนรู้ผ่านไป ทำให้กิจกรรมการเรียนรู้ท้าทายความสามารถของนักเรียน และเมื่อทำกิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้เสร็จแล้ว ก็สามารถตรวจสอบคำตอบที่ถูกต้อง ทำให้ทราบระดับความรู้ของตัวเองได้อย่างทันที อีกทั้งได้ผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและเทคนิคการผลิตสื่อ รวมไปถึงมีการดำเนินการทดลองหาประสิทธิภาพตามกระบวนการวิจัยและพัฒนาอีกด้วย ซึ่งผลวิจัยครั้งนี้สอดคล้อง กับงานวิจัยของ สุธานี นุชมอญ (2559 : บทคัดย่อ) ได้รายงานการพัฒนาชุดการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ดาราศาสตร์และอวกาศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 16 คน ผลการศึกษาพบว่า ชุดการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ดาราศาสตร์และอวกาศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้รายงานสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 84.03 /83.73 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 และยังสอดคล้องศิริวรรณ สาธุพันธ์ และคณะ (2561 : 60) ได้พัฒนาชุดการเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้และเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานของนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ซึ่งพบว่า ชุดการเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้และเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานของนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพสูงกว่า 75/75 นอกจากนี้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้สูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ดัชนีประสิทธิผลในการเรียนรู้ชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่ามีค่าดัชนีประสิทธิผลในการเรียนรู้เท่ากับ 0.7511 หมายความว่า ชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทำให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น 0.7511 หรือคิดเป็นร้อยละ 75.11 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือมากกว่าหรือเท่ากับ 0.65 ทั้งนี้เนื่องจาก การสร้างชุดการเรียนรู้ ยึดหลักจิตวิทยาในออกกแบบชุดการเรียนที่สร้างสิ่งแวดล้อม ให้เอื้อต่อการเกิดการเรียนรู้ของนักเรียน โดยมีการจัดโครงสร้าง สาระการเรียนรู้ให้เหมาะสม กับระดับของนักเรียน ที่ทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียน มีการออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนได้ค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้นักเรียนได้คิดอย่างอิสระ และส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอด ส่งผลให้นักเรียนเกิดความรู้ อยากค้นพบสิ่งในสิ่งแวดล้อมที่ครูจัดให้ มีการเสริมแรงให้นักเรียน โดยนักเรียนจะทราบ

ผลการทำกิจกรรมหลังการทำกิจกรรม นอกจากนั้นยังให้นักเรียนประเมินความสามารถของตนเองหลังทำกิกรรม ซึ่งจากกิจกรรมที่ออกแบบในชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้มากขึ้น และการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะ หาความรู้ ทำให้นักเรียนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบขั้นตอน สามารถส่งเสริมและพัฒนาในด้านการคิดวิเคราะห์ การสืบเสาะหาความรู้ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง โดยครูผู้สอนตั้งคำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการทางความคิด หาเหตุผลจนค้นพบความรู้ และส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทุกขั้นตอน ตลอดทั้งฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ควบคู่ไปในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมด้วย ส่งผลให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้อย่างเหมาะสมและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ศศิวิมล สนิทบุญ, ศรัณย์ ภิบาลชนม์, เชษฐ์ ศิริสวัสดิ์ (2559 : 197-207) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการใช้คำถาม เชิงวิเคราะห์ ที่มีต่อมโนทัศน์และการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ฟิสิกส์อะตอม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งพบว่า มโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง ฟิสิกส์อะตอม หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการใช้คำถามเชิงวิเคราะห์ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีพัฒนาการอยู่ในระดับกลาง เฉลี่ยร้อยละ 40.37

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ พบว่า มีค่าเพิ่มขึ้น และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการศึกษาที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง กิจกรรมในชุดการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่มีการทำแบบฝึกหัดย่อย และตรวจผลให้นักเรียนทราบทันที ทำให้นักเรียนที่ได้คะแนนมากมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่จะปฏิบัติกิจกรรมในการเรียนครั้งต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับการประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้ที่กล่าวว่า การเรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ เป็นรูปแบบการเรียนที่มีการจัดสภาพการวางเงื่อนไขให้ผู้เรียน มีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ ได้สัมผัส เรียนทีละน้อยตามลำดับขั้นทั้งนี้เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความจำและทักษะ การได้ทราบผลการเรียนทันที ทำให้เป็นแรงจูงใจ ให้ผู้เรียนที่เกิดการเรียนรู้สูงขึ้น ประกอบกับกิจกรรมในชุดการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่กำหนดไว้ให้ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ที่กล่าวไว้ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอยู่บนรากฐานสำคัญ 3 ประการ คือ 1) การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดการสัมผัสจนนำไปสู่การรับรู้ และเกิดประสบการณ์รูปธรรมในที่สุด 2) เนื้อหา และสื่อที่ใช้ถ่ายทอดประสบการณ์ ต้องเหมาะสมกับผู้เรียนทั้งในด้านวุฒิภาวะ วัย ระดับสติปัญญาความสนใจ และความถนัด 3) ผู้สอนต้องตระหนักอยู่เสมอว่าเป้าหมายสุดท้ายที่ผู้เรียนควรได้รับนั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และพัฒนาไปสู่ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์อันเกิดจากความเข้าใจเนื้อหานั้นๆ จากเหตุผลที่กล่าวมาส่งผลให้นักเรียนที่เรียนรู้

ด้วยชุดการเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (ศศิวิมล สนิทบุญ, ศรัณย์ ภิบาลชนม์, เชษฐ์ ศิริสวัสดิ์, 2559 : 197-207 ; ศิริวรรณ สาธุพันธ์ และคณะ, 2561: บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่านักเรียนที่เรียนรู้จากชุดกิจกรรมการเรียนรู้แล้ว ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้น จากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 22.81 (คะแนนเต็ม 30) คิดเป็นร้อยละ 76.02 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (ร้อยละ 70) ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถ ความสนใจ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง มีกิจกรรมย่อยที่เน้นการฝึกการคิดวิเคราะห์ในแต่ละชุด ทำให้นักเรียนได้รับการฝึกการคิดวิเคราะห์อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กุลฤดี รัศมีสวัสดิ์ (2557 : 102ที่พบว่า ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีระดับสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากผลการวิจัย ซึ่งพบว่าชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ และมีค่าดัชนีประสิทธิผลการเรียนรู้เท่ากับ 0.7511 นับว่าได้ผลบรรลุตามเป้าหมาย อย่างไรก็ตามผลการวิจัยดังกล่าวอยู่ในบริบทของโรงเรียนขนาดกลาง (นักเรียนทั้งโรงเรียน จำนวนประมาณ 800 คน) จำนวนนักเรียนต่อห้องประมาณ 34 - 36 คน ดังนั้นชุดกิจกรรมนี้ จึงอาจไม่เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีจำนวนนักเรียนต่อห้องเรียนจำนวนมาก เพราะอาจทำให้การรวมกลุ่มทำกิจกรรมสืบเสาะเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ ไม่สะดวกต่อการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน อย่างไรก็ตามหากผู้สอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่มีวัสดุ อุปกรณ์พร้อม อาจแก้ปัญหาด้วยการจับกลุ่มให้นักเรียนแต่ละกลุ่มมีสมาชิกน้อยลง (ไม่เกิน 5 คน) และจัดเตรียมอุปกรณ์ให้เพียงพอสำหรับทุกกลุ่ม

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาต่อไป

จากผลการวิจัย พบว่านักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ระหว่างเรียนอยู่ในระดับดี และมีคะแนนเฉลี่ยจากการวัดทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมสืบเสาะความรู้คู่กลวิธี คิดเป็นร้อยละ 76.02 ซึ่งเป็นผลจากกลุ่มตัวอย่างที่มีการสุ่มอย่างง่ายโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม (ใช้ 1 ห้องเรียน) จึงอาจมีการศึกษาต่อ ดังนี้

2.1 ศึกษาโดยเปรียบเทียบวิธีการสอนตามงานวิจัยนี้เปรียบเทียบกับการสอนปกติ หรือการสอนด้วยเทคนิคอื่น ๆ

2.2 ศึกษาเครื่องมือหรือวิธีการเพิ่มเติมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนให้อยู่ในระดับสูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ**.** **(**2551ข). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กุลฤดี รัศมีสวัสดิ์. (2555). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์กับการสอนแบบปกติ.* การศึกษาอิสระ. ศศ.ม. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ไชยยศ เรืองสุวรรณ . (2548). *การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์* . (พิมพ์ครั้งที่ 9). มหาสารคาม : ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ดวงกมล ศรีทับทิม. (2554). *ผลการใช้ชุดกิจกรรมตามหลักการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์และความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนท่าอิฐศึกษา จังหวัดนนทบุรี*: การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2.

ทิศนา แขมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอน.* **(**พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เนื้อทอง นายี่. (2544). *ผลการใช้ชุดกิจกรรมกระบวนการทางวิทยาศาสตร์กับการสอนโดยครูเป็นผู้สอนที่มีต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และความสนใจทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.* ปริญญานิพนธ์. กศ.ม., บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช และคณะ. (2559). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21: ความท้าทายในการพัฒนานักศึกษา. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้.* 3 (2), 208- 222.

มาเรียม นิลพันธุ์. (2558). *วิธีวิจัยทางการศึกษา.* นครปฐม : ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุธานี นุชมอญ. (2559). *การพัฒนาชุดการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ดาราศาสตร์และอวกาศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.* วิทยานิพนธ์. วท.ม., บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ศศิวิมล สนิทบุญ, ศรัณย์ ภิบาลชนม์ และ เชษฐ์ ศิริสวัสดิ์. (2559). การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการใช้คำถาม เชิงวิเคราะห์ ที่มีต่อมโนทัศน์และการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ฟิสิกส์อะตอม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. *วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน* มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 8 (22), 197-207.

ศิริวรรณ สาธุพันธ์, เฉลิมพล สวัสดิ์พงษ์, อรธิดา ประสาร, และ จำเริญ อุ่นแก้ว. (2561). การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ชุดการเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้และการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสารวิชาการ.* มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. 12 (3). 60.

ศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย. (2558). *วิธีสอนทั่วไป.* นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สมนึก ภัททิยธนี. (2555). *การวัดผลการศึกษา.* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กาฬสินธุ์ : ประสานการพิมพ์.

แสงรุ้ง พูลสุวรรณ. (2556). การพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนในศตวรรษที่21. *School in focus.* 5 (13),6-7.

การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการศาสตร์พระราชา เรื่อง วิถีชีวิตกับความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบริบทอำเภอท่าคันโท เพื่อส่งเสริมการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและจิตวิทยาศาสตร์ ในวิชาชีววิทยา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

Development of Learning Unit Integrated the King's Philosophy on Lifestyle and Sustainability of Natural Resources and Environment in Thakhantho District Context to Promote Effective Communication and Scientific Minds in Biology Subject for Mathayomsuksa 6 Students

เจษฎา นาจันทอง
โรงเรียนท่าคันโทวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์
Jedsada Nachanthong
Thakhanthowittayakhan School, The Secondary Educational Service Area Office Kalasin
E – mail : jesda33@gmail.com

****

บทคัดย่อ

การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการศาสตร์พระราชา เรื่อง วิถีชีวิตกับความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบริบทอำเภอท่าคันโท เพื่อส่งเสริมการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและจิตวิทยาศาสตร์ ในวิชาชีววิทยา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาบริบท ความต้องการและแนวทางในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการศาสตร์พระราชา 2) เพื่อพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการศาสตร์พระราชา และ 3) เพื่อศึกษาผลการใช้หน่วยการเรียนรู้บูรณาการศาสตร์พระราชา กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 34 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ 1) หน่วยการเรียนรู้บูรณาการศาสตร์พระราชา เรื่อง วิถีชีวิตกับความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบริบทอำเภอท่าคันโท เพื่อส่งเสริมการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและจิตวิทยาศาสตร์ ในวิชาชีววิทยา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 2) แบบประเมินการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพด้วยการนำเสนอแบบปากเปล่า 3) แบบประเมินการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพด้วยการเขียน 4) แบบประเมินจิตวิทยาศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

* วันที่รับบทความ: 19 กรกฎาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 11 สิงหาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 15 สิงหาคม 2565
Received: July 19, 2022; Revised: August 11, 2022; Accepted: August 15, 2022

ผลการวิจัย พบว่า

1. นักเรียนเห็นด้วยกับการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการศาสตร์พระราชาเชื่อมโยงกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการศาสตร์พระราชาโดยการลงพื้นที่ศึกษาแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับทรัพยากรในท้องถิ่นการฝึกฝนด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ในรูปแบบที่หลากหลายและประเมินการสื่อสารของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

2. หน่วยการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.40: S.D. = 0.55) และมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.28 : S.D. = 0.12) และจิตวิทยาศาสตร์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 3.55 : S.D. = 0.53)

3. ผลการใช้หน่วยการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.45 : S.D. = 0.10) และมีจิตวิทยาศาสตร์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.34 : S.D. = 0.16)

คำสำคัญ การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้; บูรณาการศาสตร์พระราชา; วิถีชีวิตกับความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม; การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ; จิตวิทยาศาสตร์

Abstracts

The development of learning unit integrated the king's philosophy on lifestyle and sustainability of natural resources and environment in Thakhantho district context to promote effective communication and scientific minds in biology subject for mathayomsuksa 6 Students. The purposes of this research were to 1) study to the context, the needs, and guidelines for the development of learning unit integrated the King's philosophy 2) to develop learning unit integrated the king's philosophy and 3) to study the results of using the learning unit integrated the king's philosophy. The sample group in the study was 34 students in Mathayomsuksa 6/4, 2nd semester of Academic Year 2020, obtained by simple random sampling; using the classroom as a random unit. The research tools were 1) the learning unit integrating the king's philosophy on lifestyle and sustainability of natural resources and environment in Thakhantho district context to promote effective communication and scientific minds in biology subject for mathayomsuksa 6 Students 2)effective communication evaluation form with oral presentation 3) evaluation form for effective communication by writing, and 4) scientific minds evaluation form. The statistics used in the data analysis were mean and standard deviation.

The research findings were:

1. Students agreed and wanted a learning unit integrated the king's philosophy on lifestyle and sustainability of natural resources and environment. Experts agreed with the guidelines for organizing learning activities that allowed students to learn the king's philosophy. They had actively visited the area to learn about local resources A variety of activities were provided to help students practice effective communication in diverse of ways and to continuously assess their communication development.

2. The developed learning unit was appropriate at a high level ($\overline{X}$=4.40 : S.D.=0.55) and was effective in promoting effective communication at the high level ($\overline{X}$=3.28 : S.D.=0.12), scientific minds at the highest ($\overline{X}$=3.55 : S.D.=0.53)

3. The results of using learning units revealed that the students were able to attain effective communication at a high level ($\overline{X}$=3.45 : S.D.=0.10) and had a scientific minds at a high level ($\overline{X}$=3.34 : S.D.=0.16).

Keywords: Development of learning unit; Integrated the king's philosophy; Lifestyle and Sustainability of Natural Resources and Environment; Effective communication; Scientific minds

บทนำ

สภาวการณ์ของโลกศตวรรษที่ 21 เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ผู้เรียนในยุคนี้จึงต้องเรียนรู้และมีทักษะต่าง ๆ เพื่อสามารถปรับตัวเผชิญการเปลี่ยนแปลงและการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Communication) เป็นหนึ่งในทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างพลเมืองของประเทศให้มีสมรรถภาพสูงในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) ทักษะในการสื่อสารอย่างชัดเจน ตั้งแต่การเรียบเรียงความคิดและมุมมอง สื่อสารเข้าใจง่ายในหลายแบบทั้งการพูด เขียน และกิริยาท่าทาง การฟังอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถถ่ายทอดความหมายและความรู้ แสดงคุณค่า ทัศนคติ และความตั้งใจ การสื่อสารเพื่อการบรรลุเป้าหมายการทำงาน การสื่อสารด้วยภาษาและสภาพแวดล้อมที่หลากหลายอย่างได้ผล 2) ทักษะความร่วมมือกับผู้อื่นตั้งแต่การทำงานให้ได้ผลราบรื่น เคารพและให้เกียรติผู้ร่วมงาน มีความยืดหยุ่นและช่วยเหลือประนีประนอมเพื่อการบรรลุเป้าหมายรวมกัน มีความรับผิดชอบรวมกัน และเห็นคุณค่าของบทบาทของผู้ร่วมงาน (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2560 : ออนไลน์) การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนด ให้ความสามารถในการสื่อสารเป็นหนึ่งในสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 6) สอดคล้องกับเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ในวิชาชีววิทยา ที่ให้มีการพัฒนาทักษะการสื่อสารเชื่อมโยงกับชีวิตจริง สิ่งแวดล้อมและท้องถิ่น และมุ่งเน้นให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ด้วยตนเองมากที่สุด โดยพัฒนาผู้เรียนให้ได้รับทั้งความรู้ ทักษะกระบวนการ และจิตวิทยาศาสตร์ ผู้เรียนทุกคนควรได้รับการกระตุ้นส่งเสริมให้สนใจและกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ มีความสงสัย เกิดคำถามในสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อมรอบตัว มีความมุ่งมั่นและมีความสุขที่จะศึกษาค้นคว้า สืบเสาะหาความรู้เพื่อรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ผล นำไปสู่คำตอบ และการตัดสินใจด้วยการใช้ข้อมูลอย่างมีเหตุผล สามารถสื่อสารคำถาม คำตอบ ข้อมูล และสิ่งที่ค้นพบจากการเรียนรู้ให้ผู้อื่นเข้าใจได้ การเรียนรู้วิชาชีววิทยาซึ่งเป็นสาขาหนึ่งของ

วิทยาศาสตร์ จำเป็นต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจากความรู้วิทยาศาสตร์มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ทุกคนจึงต้องเรียนรู้เพื่อนำผลการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตและการประกอบอาชีพ ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนชีววิทยาจึงต้องสอดคล้องกับสภาพจริงในชีวิต มีการร่วมกันคิด ลงมือปฏิบัติจริง โดยใช้แหล่งเรียนรู้หลากหลายในท้องถิ่น ทำให้ผู้เรียนเข้าใจและเห็นความเชื่อมโยงของวิทยาศาสตร์กับวิชาอื่น ๆ และชีวิต ดังนั้น ในการจัดการเรียนรู้ใน เรื่อง มนุษย์กับความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ครูผู้สอนจึงต้องออกแบบและจัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่จะเชื่อมโยงเนื้อหาสาระให้เข้ากับชีวิตจริงของผู้เรียนหรือบทริบทของท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจความรู้และหลักการทางวิทยาศาสตร์ในการแก้ไขปัญหา การบริหารจัดการทรัพยากร และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ตลอดจนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นและประเทศไทย จากประสบการณ์ในการสอนวิชาชีววิทยา พบว่า นักเรียนสื่อสารไม่ถูกต้องตรงประเด็น วิธีการในการสื่อสารนำเสนอไม่น่าสนใจ รวมทั้งขาดความมั่นใจในการสื่อสาร ทำให้ผู้รับสารเกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน จากการประเมินทักษะการสื่อสารจากการนำเสนอชิ้นงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 67.15 มีทักษะการสื่อสารในระดับที่ควรพัฒนา นอกจากนี้จากการประเมินทักษะความร่วมมือหรือการทำงานร่วมกันยังอยู่ในระดับที่ควรพัฒนาให้ดีขึ้นเช่นกัน

ศาสตร์พระราชา เป็นภูมิปัญญาหรือองค์ความรู้ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ทรงพระราชทานแก่ปวงชนชาวไทยผ่านวิธีการต่างๆ เพื่อการพัฒนา ป้องกัน แก้ไขปัญหา ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคง สันติสุข และยั่งยืน องค์ความรู้ครอบคลุมเรื่อง น้ำ ป่าไม้ ดิน การเกษตร การส่งเสริมอาชีพ สาธารณสุข สวัสดิการสังคม การศึกษา การคมนาคม การสื่อสาร สิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ นวัตกรรม และเศรษฐกิจพอเพียง ศาสตร์ของพระราชาเป็นองค์ความรู้ที่ได้สะสมและพัฒนาเป็นลำดับขั้นตอนมาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลายาวนานถึง 70 ปี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 8 ; คณะกรรมการโครงการเฉลิมพระเกียรติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2560 : 306)

จากองค์ความรู้ของศาสตร์พระราชา พบว่ามีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นและสอดคล้องกับเนื้อหา เรื่อง มนุษย์กับความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในรายวิชาชีววิทยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อีกทั้งอำเภอท่าคันโท เป็นพื้นที่ซึ่งประกอบด้วยทรัพยากรธรรมชาติแหล่งน้ำขนาดใหญ่คือลำน้ำปาว ป่าไม้ ภูเขา วนอุทยานภูพระ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก นอกจากนี้ยังมีผลิตภัณฑ์ชุมชนที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละชุมชน ผู้สอนจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ที่สอดคล้องเชื่อมโยงกับชีวิตจริงหรือบริบทท้องถิ่น และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นทักษะที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับนักเรียนในยุคปัจจุบัน โดยในการออกแบบและพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ดังกล่าวมีการศึกษาบริบท สอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนและผู้เชี่ยวชาญ มีการตรวจสอบคุณภาพของหน่วยการเรียนรู้ตลอดจนทดลองใช้ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการศาสตร์พระราชา เรื่อง วิถีชีวิตกับความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบริบท

อำเภอท่าคันโท โดยใช้บริบทเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและมีจิตวิทยาศาสตร์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบท ความต้องการและแนวทางในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการศาสตร์พระราชา เรื่อง วิถีชีวิตกับความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบริบทอำเภอท่าคันโท เพื่อส่งเสริมการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและจิตวิทยาศาสตร์ ในวิชาชีววิทยา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

2. เพื่อพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการศาสตร์พระราชา เรื่อง วิถีชีวิตกับความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบริบทอำเภอท่าคันโท เพื่อส่งเสริมการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและจิตวิทยาศาสตร์ ในวิชาชีววิทยา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

3. เพื่อศึกษาผลการใช้หน่วยการเรียนรู้บูรณาการศาสตร์พระราชา เรื่อง วิถีชีวิตกับความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบริบทอำเภอท่าคันโท เพื่อส่งเสริมการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและจิตวิทยาศาสตร์ในวิชาชีววิทยา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ แบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาบริบท ความต้องการและแนวทางในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ 1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนท่าคันโทวิทยาคาร อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ ในแผนการเรียนเน้นวิทยาศาสตร์ ที่เคยเรียนเนื้อหาวิชาชีววิทยา เรื่อง มนุษย์กับความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาแล้ว จำนวน 13 คน เลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์ศึกษา ครูผู้สอนในวิชาชีววิทยาที่มีการเชื่อมโยงเนื้อหาชีววิทยากับชีวิตจริง ชุมชน แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบกิจกรรมวิทยาศาสตร์ตามแนวทางโครงการพระราชดำริ ครูผู้สอนชีววิทยาที่เคยสอนเนื้อหาเรื่อง มนุษย์กับความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งหมด จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสำรวจความคิดเห็น ความต้องการหน่วยการเรียนรู้บูรณาการเชื่อมโยงกับชีวิตจริง สังคม ชุมชน และท้องถิ่นของนักเรียน เป็นแบบให้เขียนแสดงความคิดเห็น จากคำถามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยเป็นการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการศาสตร์พระราชา เรื่อง วิถีชีวิตกับความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบริบทอำเภอท่าคันโท เพื่อส่งเสริมการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและ

จิตวิทยาศาสตร์ ในวิชาชีววิทยา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 การหาคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสม ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ความครอบคลุมของข้อคำถาม ความชัดเจนของภาษา และประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00

3. การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล 1) รวบรวมข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของนักเรียน แล้ววิเคราะห์สรุปความคิดเห็นในทั้ง 4 ประเด็น 2) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากคำสัมภาษณ์เพื่อหาความสอดคล้องของข้อมูลและเนื้อหาหลักที่ตรงกัน (Common Theme)

ระยะที่ 2 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ

1. ผู้วิจัยนำบริบท ความต้องการและข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ ในระยะที่ 1 มาสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการศาสตร์พระราชา เรื่อง วิถีชีวิตกับความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบริบทอำเภอท่าคันโท ซึ่งเป็นการบูรณาการแบบสหวิทยาการ กล่าวคือเป็นการผสมผสานสาระชีววิทยา สาระภูมิศาสตร์ สาระการเขียน และศาสตร์พระราชา โดยในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการแบ่งออกเป็น การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และการสร้างหน่วยการเรียนรู้ มีรายละเอียดในการดำเนินการดังนี้

1.1 การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดของการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, น. 14-15) ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่ต้องการให้นักเรียนบรรลุและนำพาไปสู่การพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดหลักฐานที่เป็นผลการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย และขั้นตอนที่ 3 การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.2 การสร้างหน่วยการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ยึดขั้นตอนการสร้างหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ ดังนี้

1.2.1 กำหนดหัวเรื่อง (Theme) เรื่องจากมโนทัศน์ (Concept) เรื่องที่ต้องใช้การสืบสอบ/แก้ปัญหา (Problem Solving) แหล่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการค้นคว้า (Resource Learning)

1.2.2 ทำเครือข่ายความคิด (Web) หรือผังความคิด (Concept Map) หรือผังกราฟิก (Graphic Organizers) เกี่ยวกับความเกี่ยวข้องของเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหัวเรื่องและหัวข้อเรื่อง (Topic) และทักษะของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.2.3 จัดเรียงลำดับเนื้อหาและทักษะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่องเพื่อนำไปวางแผนการจัดการเรียนรู้

1.2.4 วางแผนจัดการเรียนรู้ โดยการระบุมโนทัศน์สำคัญ กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เตรียมสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ กำหนดวิธีการประเมินการเรียนรู้

1.2.5 เขียนเรียบเรียงเป็นเอกสารหน่วยการเรียนรู้ ตามองค์ประกอบหน่วยการเรียนรู้

โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) ชื่อหน่วยการเรียนรู้ 2) ผลการเรียนรู้ 3) สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด 4) สาระการเรียนรู้ 5) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 6) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 7) ชิ้นงาน/ภาระงาน 8) การวัดและประเมินผล 9) กิจกรรมการเรียนรู้ และ10) เวลาเรียน/จำนวนชั่วโมง

2. นำหน่วยการเรียนรู้ที่จัดทำเรียบร้อยแล้วไปหาคุณภาพจากการตรวจสอบ และประเมินความถูกต้อง เหมาะสม ของผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรการเรียนการสอน วิทยาศาสตร์ศึกษา การวัดผลประเมินผล ครูผู้สอนที่เชื่อมโยงชีววิทยากับท้องถิ่น และการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 จำนวน 5 คน โดยใช้แบบประเมินหน่วยการเรียนรู้บูรณาการศาสตร์พระราชา เรื่อง วิถีชีวิตกับความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบริบทอำเภอท่าคันโท เป็นแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลความหมายโดยนำคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์เทียบกับเกณฑ์

3. ทดลองใช้หน่วยการเรียนรู้กับนักเรียนกลุ่มย่อย

3.1 กลุ่มเป้าหมาย คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 แผนการเรียนเน้นวิทยาศาสตร์ จำนวน 10 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เลือกแบบเจาะจง แบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน

3.2 เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) แบบประเมินการสื่อสารด้วยการนำเสนอปากเปล่า 2) แบบประเมินการสื่อสารด้วยการเขียน เป็นแบบประเมินให้คะแนนด้วยวิธีรูบริค (Rubric scoring) และ 3) แบบประเมินจิตวิทยาศาสตร์ เป็นแบบมาตรประมาณค่า 4 ระดับ การหาคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสม ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ความครอบคลุมของข้อคำถาม ความชัดเจนของภาษา และประเมินความสอดคล้องของประเด็นการประเมินกับนิยามปฏิบัติการ (IOC) พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00

3.3 เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เพื่อพิจารณาด้านความเหมาะสมและประสิทธิภาพของหน่วยการเรียนรู้จากการสรุปผลการทบทวนหลังปฏิบัติงาน ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ 1) สะท้อนความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรค 2) การน้อมนำศาสตร์พระราชาในส่วนของหลักการทรงงานมาใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม 3) ความรู้สึกต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นและประเทศไทย

3.4 วิเคราะห์ประสิทธิภาพของหน่วยการเรียนรู้ในการส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ จากค่าเฉลี่ยผลการประเมินการสื่อสารด้วยการนำเสนอปากเปล่า และผลการประเมินการสื่อสารด้วยการเขียน และวิเคราะห์ประสิทธิภาพของหน่วยการเรียนรู้ในการส่งเสริมจิตวิทยาศาสตร์ นำมาวิเคราะห์ทางสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลความหมายโดยนำคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์เทียบกับเกณฑ์ ดังนี้

3.51-4.00	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
2.51-3.50	หมายถึง	ระดับมาก
1.51-2.50	หมายถึง	ระดับปานกลาง
1.00-1.50	หมายถึง	ระดับต่ำ

ประสิทธิภาพของหน่วยการเรียนรู้ที่ยอมรับได้ มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.20 ขึ้นไป หรือร้อยละ 80 ขึ้นไป

3.5 นำข้อเสนอแนะ และข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสรุปผลการทบทวนหลังปฏิบัติงาน ในประเด็นต่าง ๆ มาปรับปรุงเพิ่มเติม ในรายละเอียด เรื่อง เวลา ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมเพื่อนำไปใช้จริงต่อไป

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้หน่วยการเรียนรู้บูรณาการ

1. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนท่าคันโทวิทยาคาร จำนวน 34 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบประเมินการสื่อสารด้วยนำเสนอปากเปล่า 2) แบบประเมินการสื่อสารด้วยการเขียน และ 3) แบบประเมินจิตวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นเครื่องมือชุดเดิมที่สร้างและหาคุณภาพจากการศึกษาในระยะที่ 2

3. การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

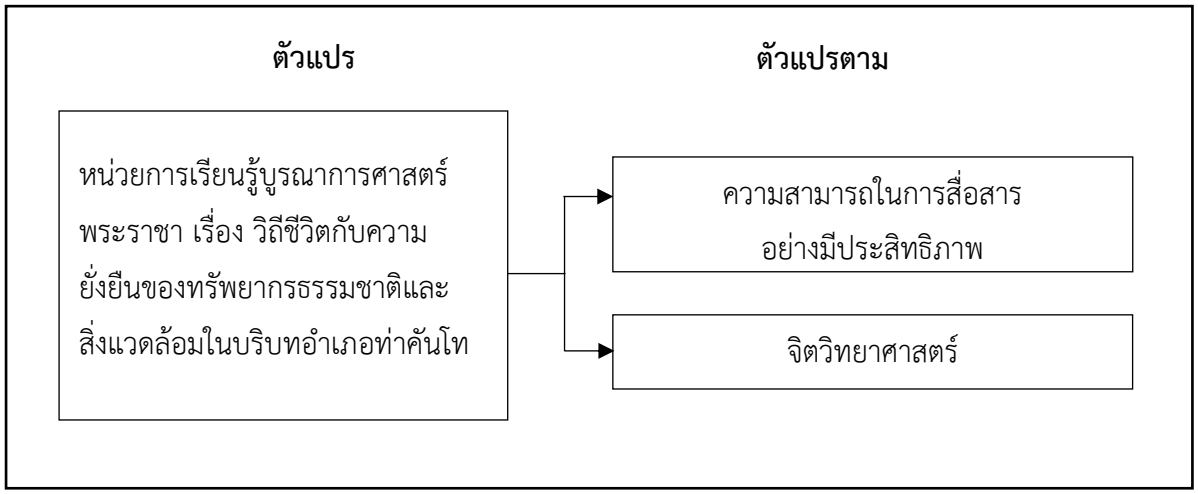
3.2 ประเมินการสื่อสารด้วยการนำเสนอปากเปล่า ประเมินการสื่อสารด้วยการเขียน ประเมินจิตวิทยาศาสตร์ โดยแบ่งช่วงเวลาการประเมิน เป็น 3 ครั้ง คือ ระหว่างการจัดการเรียนรู้ 2 ครั้ง และ หลังการจัดการเรียนรู้ 1 ครั้ง

3.3 วิเคราะห์ความสามารถในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ จากผลการประเมินการสื่อสารด้วยการนำเสนอปากเปล่า และผลการประเมินการสื่อสารด้วยการเขียน โดยครูผู้สอน นักเรียนประเมินตนเอง และเพื่อนเป็นผู้ประเมินนักเรียน นำมาวิเคราะห์ทางสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลความหมายโดยนำคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์เทียบกับเกณฑ์

3.4 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากผลการประเมินจิตวิทยาศาสตร์ แล้วแปลความหมายโดยนำค่าเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์เทียบกับเกณฑ์

3.5 สรุปผลการทบทวนหลังปฏิบัติงาน ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ 1) สะท้อนความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรค 2) การน้อมนำศาสตร์พระราชาในส่วนของหลักการทรงงานมาใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม 3) ความรู้สึกต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นและประเทศไทย เพื่อเป็นข้อมูลเพิ่มเติม และนำไปใช้เป็นแนวทางในการอภิปรายผล สรุปผล และพัฒนาปรับปรุงหน่วยการเรียนรู้ต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาบริบท ความต้องการและแนวทางในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ

1. ผลการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการหน่วยการเรียนรู้บูรณาการเชื่อมโยงกับชีวิตจริง สังคม หรือแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นของนักเรียน ผลการสำรวจเป็นดังนี้

ประเด็นที่ 1 ในการเรียน เรื่อง มนุษย์กับความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ผ่านมา นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับอะไรบ้าง และมีกิจกรรมการเรียนรู้อย่างไร นักเรียนมีความเห็นไปในแนวทางเดียวกัน คือ ได้ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับประเภททรัพยากร การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาและการจัดการ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อความยั่งยืน กิจกรรมการเรียนรู้ คือได้ศึกษาเนื้อหาจากในหนังสือเรียน วิเคราะห์ อภิปราย ตอบคำถามถึงปัญหาของทรัพยากรธรรมชาติ ผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม คิดแนวทางหรือวิธีการแก้ปัญหา

ประเด็นที่ 2 นักเรียนได้นำเสนอศาสตร์พระราชาเป็นแนวทางหรือวิธีการในการแก้ไขปัญหาและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนหรือไม่ อย่างไร นักเรียนส่วนใหญ่ตอบว่าไม่ได้นำเสนอ มีบางส่วนตอบว่านำเสนอเฉพาะชื่อโครงการในพระราชดำริแต่ไม่ได้ลงในรายละเอียดว่าโครงการในพระราชดำริดังกล่าวมีรายละเอียดหรือกระบวนการในการแก้ไขปัญหาได้อย่างไร

ประเด็นที่ 3 นักเรียนได้สืบค้น ศึกษา นำเสนอการใช้ประโยชน์ ปัญหา การแก้ไขปัญหา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชีวิตจริง สังคม ชุมชน แหล่งเรียนรู้ และท้องถิ่นของนักเรียน

หรือไม่ อย่างไร เพราะเหตุใด นักเรียนทั้งหมดตอบว่าไม่ได้ศึกษา สืบค้นในชุมชน ท้องถิ่น โดยให้เหตุผลแตกต่างกัน คือ การออกไปศึกษาในชุมชนต้องใช้เวลามาก ทั้งการออกนอกโรงเรียนก็มีระเบียบขั้นตอนและต้องใช้เวลาในการขออนุญาต ไม่สะดวกในการเดินทาง การสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและศึกษาในหนังสือเรียนก็ได้ความรู้ครอบคลุมเนื้อหาที่เรียนแล้ว และครูไม่ได้ให้ออกไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ท้องถิ่น

ประเด็นที่ 4 นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร ถ้ากิจกรรมการเรียนรู้มีการบูรณาการศาสตร์พระราชาและเชื่อมโยงเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ ปัญหา การแก้ไขปัญหา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชีวิตจริง สังคม ชุมชน แหล่งเรียนรู้ และท้องถิ่นของนักเรียน นักเรียนทุกคนตอบว่าเห็นด้วย โดยมีเหตุผลเป็นไปในแนวทางเดียวกัน คือ จะได้ศึกษาสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวในชีวิตจริง ในชุมชน ท้องถิ่นของตนเอง นักเรียนมีข้อเสนอในการจัดกิจกรรม คือ ต้องการทำงานเป็นกลุ่มเพื่อจะได้ช่วยเหลือกัน และควรจัดกลุ่มให้สมาชิกในกลุ่มอยู่ในชุมชนหมู่บ้านเดียวกัน หรือหมู่บ้านใกล้เคียงกัน จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจในชุมชนท้องถิ่น

2. ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับแนวทางการจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการศาสตร์พระราชา เรื่อง วิถีชีวิตกับความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบริบทอำเภอท่าคันโท เพื่อส่งเสริมการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและจิตวิทยาศาสตร์ ในวิชาชีววิทยา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการสัมภาษณ์ เป็นดังนี้

ประเด็นที่ 1 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อการบูรณาการเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้และทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นในจัดการเรียนรู้วิชาชีววิทยา เรื่อง มนุษย์กับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผู้เชี่ยวชาญทุกคน มีความคิดเห็นตรงกันว่าการจัดการเรียนรู้ เรื่อง มนุษย์กับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต้องมีการเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น โดยผู้เชี่ยวชาญท่านหนึ่ง ได้แสดงความคิดเห็น ดังนี้

“การบูรณาการเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้และทรัพยากรในท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการเรียนรู้เกี่ยวกับมนุษย์กับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น ผู้เรียนต้องเรียนรู้เพื่ออยู่ในสังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งในฐานะคนในชุมชนและในฐานะการเป็นพลเมืองของโลกอย่างมีคุณภาพ หากขาดการเรียนรู้ทรัพยากรในท้องถิ่นหรือเรียนรู้เฉพาะทรัพยากรโดยทั่วไปแล้ว ผู้เรียนจะไม่เห็นแนวทางหรือตัวอย่างในสถานการณ์จริง ทำให้ไม่สามารถเชื่อมโยงกับชีวิตจริงได้ รวมทั้งหลักสูตรวิทยาศาสตร์ ยังมีเป้าหมายให้ผู้เรียนได้ทั้งความรู้และกระบวนการ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างหลากหลายโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ดังนั้น การบูรณาการเชื่อมโยงกับบริบทในท้องถิ่นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง”

ประเด็นที่ 2 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อการบูรณาการศาสตร์พระราชาเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้และทรัพยากรในท้องถิ่น ในการจัดการเรียนรู้วิชาชีววิทยา เรื่องมนุษย์กับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สรุปได้ว่า

ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยอย่างยิ่งในการบูรณาการศาสตร์พระราชาร่วมกันกับบริบทในท้องถิ่น เนื่องจากศาสตร์พระราชา มีเนื้อหาครอบคลุมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ รวมถึงวิธีปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับเนื้อหา ในหัวข้อ “มนุษย์กับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” ในรายวิชาชีววิทยา

ประเด็น 3 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อการบูรณาการในรูปแบบ “การจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ” เพื่อเชื่อมโยงกับชีวิตจริง สังคม ชุมชน แหล่งเรียนรู้ ท้องถิ่นของนักเรียน ร่วมกับการบูรณาการศาสตร์พระราชา

ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยทุกคน โดยสรุปได้ว่า การจัดทำหน่วยบูรณาการศาสตร์พระราชากับความความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นขั้นตอนสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การจัดการเรียนรู้ที่เป็นแบบแผน อีกทั้งหน่วยการเรียนรู้บูรณาการที่จะจัดทำนี้บูรณาการทรัพยากรในท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้นั้นมีความหมายต่อผู้เรียน และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ประเด็นที่ 4 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้บูรณาการกับชีวิตจริง สังคม ชุมชน ท้องถิ่นของนักเรียน และบูรณาการศาสตร์พระราชา เพื่อส่งเสริมการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และจิตวิทยาศาสตร์

ผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบและกิจกรรมการเรียนรู้ โดยสามารถสรุปได้ว่า ต้องมีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ศาสตร์พระราชา ได้ลงพื้นที่ศึกษาเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น กิจกรรมให้ผู้เรียนได้ร่วมมือกันทำงาน กิจกรรมให้ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนด้านการสื่อสารในรูปแบบที่หลากหลาย และมีการประเมินพัฒนาการด้านการสื่อสารของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ประเด็นที่ 5 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง ชุมชน และท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและจิตวิทยาศาสตร์ 3 กิจกรรมต่อไปนี้

กิจกรรมที่ 1 แบ่งกลุ่มนักเรียนเพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และการจัดการปัญหา การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน รวมทั้งศาสตร์พระราชาที่นำมาใช้ในการจัดการปัญหา และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรอากาศ ทรัพยากรป่าไม้ และทรัพยากรสัตว์ป่า และนำเสนอความรู้ที่ได้ศึกษา

กิจกรรมที่ 2 นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกศึกษาประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ท้องถิ่น ของนักเรียน รวมทั้งศาสตร์พระราชาที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการปัญหา โดยเสนอประเด็นที่สนใจ ที่มาและความสำคัญ วิธีดำเนินการ ต่อครูผู้สอน และครูผู้สอนให้คำปรึกษาข้อเสนอแนะ (อาจมีครูที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวร่วมให้คำปรึกษาด้วย) นักเรียนลงมือศึกษา สื่อสารนำเสนอผลการศึกษาประเด็นที่สนใจในรูปแบบการเขียน เช่น บทความ

กิจกรรมที่ 3 นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการศึกษาประเด็นที่สนใจหน้าชั้นเรียน โดยใช้สื่อเทคโนโลยีประกอบการนำเสนอตามความถนัด เช่น โปรแกรมนำเสนอ PowerPoint VDO Clip เป็นต้น

ทบทวนหลังการปฏิบัติงาน (After Action Review : AAR) ความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค การน้อมนำศาสตร์พระราชาด้านหลักการทรงงาน มาใช้ในการดำเนินงานของนักเรียน และนักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญ รักหวงแหน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นของตนเอง

ผู้เชี่ยวชาญทุกคน มีความเห็นว่า กิจกรรมทั้ง 3 มีความเหมาะสมในการส่งเสริมการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและจิตวิทยาศาสตร์ สามารถสรุปเหตุผลที่เป็นแนวทางเดียวกันได้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้เหล่านี้ทำให้นักเรียนได้ศึกษาจากการลงมือกระทำจริง ร่วมมือกันในการทำงาน และได้ฝึกการสื่อสาร และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในรายละเอียดขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ต้องมีกำหนดการและวัตถุประสงค์ในการนำเสนอแต่ละครั้งหรือแต่ละช่วงที่ชัดเจน มีการวัดประเมินผลที่ชัดเจน และควรเพิ่มเติมบทบาทของผู้สอน ในแต่ละกิจกรรม เช่น ผู้สอนทำการบรรยายช่วงใด ทำการประเมินช่วงใด โดยเครื่องมือหรือวิธีการ ซึ่งจะทำให้เห็นภาพรวมและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ระยะที่ 2 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ

1. ได้หน่วยการเรียนรู้บูรณาการศาสตร์พระราชา เรื่อง วิถีชีวิตกับความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบริบทอำเภอท่าคันโท เพื่อส่งเสริมการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและจิตวิทยาศาสตร์ ในวิชาชีววิทยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) ชื่อหน่วยการเรียนรู้ 2) ผลการเรียนรู้ 3) สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด 4) สาระการเรียนรู้ 5) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 6) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 7) ชิ้นงาน/ภาระงาน 8) การวัดและประเมินผล 9) กิจกรรมการเรียนรู้ และ10) เวลาเรียน/จำนวนชั่วโมง ได้กิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 3 กิจกรรม คือ 1) การใช้ประโยชน์ การจัดการ และศาสตร์พระราชาเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน 2) วิถีชีวิตกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของเรา 3) สื่อสารวิถีชีวิตกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของเรา ใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 12 ชั่วโมง

2. ผลการประเมินหน่วยการเรียนรู้บูรณาการศาสตร์พระราชา เรื่อง วิถีชีวิตกับความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบริบทอำเภอท่าคันโท เพื่อส่งเสริมการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและจิตวิทยาศาสตร์ ในวิชาชีววิทยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แสดงไว้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินหน่วยการเรียนรู้บูรณาการศาสตร์พระราชา เรื่อง วิถีชีวิตกับความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบริบทอำเภอท่าคันโท เพื่อส่งเสริมการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและจิตวิทยาศาสตร์ ในวิชาชีววิทยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ที่	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน		
		$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
1	ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ครอบคลุมเนื้อหาสาระ น่าสนใจ สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน สังคม ท้องถิ่นของผู้เรียน	4.20	0.45	ระดับมาก
2	มาตรฐานการเรียนรู้/ผลการเรียนรู้ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพของผู้เรียน และจิตวิทยาศาสตร์ มีความเชื่อมโยงกันอย่างเหมาะสม	4.60	0.55	ระดับมากที่สุด
3	ตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้ของสาระที่นำมาบูรณาการ มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันและนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันได้อย่างเหมาะสม	4.40	0.55	ระดับมาก
4	ความสอดคล้องของสาระสำคัญ/ความคิดรวบยอดกับสาระการเรียนรู้	4.40	0.55	ระดับมาก
5	ความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันระหว่างชื่อหน่วยการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้/ผลการเรียนรู้ สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด สาระการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้	4.20	0.45	ระดับมาก
6	กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้	4.20	0.45	ระดับมาก
7	กิจกรรมการเรียนรู้มีความครอบคลุมในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และจิตวิทยาศาสตร์	4.60	0.55	มากที่สุด
8	กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสม สามารถนำผู้เรียนไปสู่การสร้างชิ้นงาน/ภาระงาน	4.60	0.55	ระดับมากที่สุด
9	ชิ้นงาน/ภาระงาน สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ และสะท้อนถึงความสามารถของผู้เรียน	4.20	0.45	ระดับมาก
10	การประเมินผลตามสภาพจริงและสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ผลการเรียนรู้/กิจกรรมการเรียนรู้	4.60	0.45	ระดับมากที่สุด

ที่	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน		
		$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
11	ประเด็นและเกณฑ์การประเมิน สามารถสะท้อนคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้/ผลการเรียนรู้	4.20	0.45	ระดับมาก
12	สื่อการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรมมีความเหมาะสมและนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง	4.20	0.45	ระดับมาก
13	กำหนดเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	4.60	0.55	ระดับมากที่สุด
	รวม	**4.40**	**0.55**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่าความเหมาะสมของหน่วยการเรียนรู้บูรณาการศาสตร์พระราชา เรื่อง วิถีชีวิตกับความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบริบทอำเภอท่าคันโท โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.40 : S.D. = 0.55) โดย 5 ประเด็น ได้แก่ 1) มาตรฐานการเรียนรู้/ผลการเรียนรู้ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพของผู้เรียนและจิตวิทยาศาสตร์ มีความเชื่อมโยงกันอย่างเหมาะสม 2) กิจกรรมการเรียนรู้มีความครอบคลุมในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และจิตวิทยาศาสตร์ 3) กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสม สามารถนำผู้เรียนไปสู่การสร้างชิ้นงาน/ภาระงาน 4) การประเมินผลตามสภาพจริงและสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้/กิจกรรมการเรียนรู้ 5) กำหนดเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.60) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.45 และ 0.55 (S.D. = 0.45 และ 0.55) ส่วนอีก 8 ประเด็นมีผลการประเมินอยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ย 4.20 และ 4.40 ($\bar{x}$ = 4.20 และ 4.40) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.45 และ 0.55 (S.D. = 0.45 และ 0.55)

3. จากการประเมินประสิทธิภาพการสื่อสารด้วยการนำเสนอปากเปล่า และการเขียน โดยมีผู้ประเมิน คือ ครูผู้สอน นักเรียนประเมินตนเอง และเพื่อนประเมิน แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย ผลการประเมินดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ประสิทธิภาพของหน่วยการเรียนรู้ในการส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้	ผลการประเมิน						ประสิทธิภาพของหน่วยการเรียนรู้		แปลผล
	ครูผู้สอนประเมิน		นักเรียนประเมินตนเอง		เพื่อนประเมินนักเรียน				
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	
กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1	3.50	0.53	3.18	0.66	3.40	0.70	3.36	0.16	ระดับมาก
กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2	3.13	0.64	.23	0.48	3.25	0.71	3.20	0.06	ระดับมาก
กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3	3.20	0.79	.24	0.62	3.40	0.52	3.15	0.11	ระดับมาก
รวม							**3.28**	**0.12**	**ระดับมาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพของหน่วยการเรียนรู้บูรณาการศาสตร์พระราชา เรื่อง วิถีชีวิตกับความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบริบทอำเภอท่าคันโท ในการส่งเสริมการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ในวิชาชีววิทยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.28 : S.D. = 0.12) โดยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 กิจกรรม มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.15–3.36 ($\bar{x}$ = 3.15-3.36) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.06-0.16 (S.D. = 0.06-0.16)

4. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของหน่วยการเรียนรู้ในการส่งเสริมจิตวิทยาศาสตร์ จากคะแนนการประเมินโดยครูผู้สอน และนักเรียนประเมินตนเอง มีผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ประสิทธิภาพของหน่วยการเรียนรู้ในการส่งเสริมจิตวิทยาศาสตร์

ด้านการประเมิน	ผลการประเมิน				ประสิทธิภาพของหน่วยการเรียนรู้		แปลผล
	ครูผู้สอนประเมิน		นักเรียนประเมินตนเอง				
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	
ความอยากรู้อยากเห็น	3.50	0.55	3.67	0.48	3.64	0.49	ระดับมากที่สุด
ความซื่อสัตย์	3.83	0.41	3.77	0.43	3.78	0.42	ระดับมากที่สุด
ความใจกว้าง	3.17	0.41	3.50	0.57	3.44	0.56	ระดับมาก
ความรอบคอบ	3.33	0.52	3.60	0.50	3.56	0.50	ระดับมากที่สุด
ความมุ่งมั่นอดทน	3.17	0.41	3.33	0.66	3.31	0.62	ระดับมาก
เจตคติที่ดีต่อวิทยาศาสตร์	3.50	0.50	3.60	0.50	3.58	0.50	ระดับมากที่สุด
รวม					**3.55**	**0.53**	**ระดับมากที่สุด**

จากตารางที่ 3 พบว่า ประสิทธิภาพของหน่วยการเรียนรู้บูรณาการศาสตร์พระราชา เรื่อง วิถีชีวิตกับความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบริบทอำเภอท่าคันโท ในการส่งเสริมจิตวิทยาศาสตร์ ในวิชาชีววิทยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 3.55 : S.D. = 0.53) โดยด้านความซื่อสัตย์ ด้านความอยากรู้อยากเห็น ด้านความใจกว้าง ด้านเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ และด้านความรอบคอบ มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.56-3.78 ($\bar{x}$ = 3.56-3.78) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.42-0.50 (S.D. = 0.42-0.50) และด้านความมุ่งมั่นอดทน มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.31 : S.D. = 0.62)

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้หน่วยการเรียนรู้บูรณาการ

1. ความสามารถในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการหาค่าเฉลี่ยจากผลการประเมินของครูผู้สอน นักเรียนประเมินตนเอง และเพื่อนประเมินนักเรียน เทียบกับเกณฑ์ ผลปรากฏดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความสามารถในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการประเมินการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ						ความสามารถในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ		
ครูประเมิน		ประเมินตนเอง		เพื่อนประเมิน				
$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
3.42	0.05	3.56	0.12	3.37	0.06	3.45	0.10	ระดับมาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ความสามารถในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพของนักเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.45 : S.D. = 0.10)

2. ผลการประเมินจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้บูรณาการศาสตร์พระราชาเรื่อง วิถีชีวิตกับความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบริบทอำเภอท่าคันโท ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการประเมินจิตวิทยาศาสตร์

ผลการประเมินรายด้าน												จิตวิทยาศาสตร์		
ความอยากรู้อยากเห็น		ความซื่อสัตย์		ความใจกว้าง		ความรอบคอบ		ความมุ่งมั่นอดทน		เจตคติที่ดีต่อวิทยาศาสตร์				
$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
.52	.52	.52	.58	.42	.61	.38	.52	.08	.59	.36	.50	.38	.57	ระดับมาก

จากตารางที่ 5 พบว่า นักเรียนมีจิตวิทยาศาสตร์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.38 : S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักเรียนมีจิตวิทยาศาสตร์ด้านด้านความอยากรู้อยากเห็นและความซื่อสัตย์อยู่ในระดับระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 3.52 : S.D. = 0.52 - 0.58)

3. ผลการทบทบวนหลังปฏิบัติงาน จากการสะท้อนผลของนักเรียนสามารถสรุปเป็นประเด็น ได้ดังนี้ นักเรียนน้อมนำศาสตร์พระราชาในด้านหลักการทรงงานมาใช้ในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ ระเบิดจากข้างใน แก้ปัญหาที่จุดเล็ก ทำตามลำดับขั้น ประหยัด เรียบง่าย ใช้ประโยชน์สูงสุด ทำให้ง่าย การมีส่วนร่วม ประโยชน์ส่วนรวม ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ ปลูกป่าในใจคน การพึ่งตนเอง ซื่อสัตย์สุจริต ทำงานอย่างมีความสุข ความเพียร และรู้รักสามัคคี และนักเรียนรู้สึกรัก หวงแหน ใส่ใจ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

อภิปรายผลการวิจัย

1. หน่วยการเรียนรู้บูรณาการศาสตร์พระราชา เรื่อง วิถีชีวิตกับความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบริบทอำเภอท่าคันโท มีความเหมาะสมในการส่งเสริมการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและจิตวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้เนื่องมาจากหน่วยการเรียนรู้ออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนได้ร่วมมือกันฝึกการสื่อสารทั้งในรูปแบบการนำเสนอแบบปากเปล่า และการเขียน โดยนักเรียนร่วมมือกันในการปฏิบัติกิจกรรมในพื้นที่จริงและนำความรู้มาสื่อสาร ซึ่งการออกแบบกิจกรรมของหน่วยการเรียนรู้ดังกล่าว เกิดจากการศึกษาบริบทความต้องการของนักเรียน และแนวทางการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษณพร ดวงหะคลัง และ สุมนชาติ เจริญครบุรี (2558 : 35-43) ที่ได้พัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง มหัศจรรย์แห่งกล้วยนวล และมีการศึกษาความต้องการของบุคคลที่เกี่ยวข้อง พัฒนาหน่วยการเรียนรู้ และทดลองใช้หน่วยการเรียนรู้

2. ประสิทธิภาพของหน่วยการเรียนรู้บูรณาการศาสตร์พระราชา เรื่อง วิถีชีวิตกับความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบริบทอำเภอท่าคันโท ในการส่งเสริมการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ในวิชาชีววิทยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.28 : S.D. = 0.12) และจิตวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 3.55 : S.D. = 0.53) เนื่องมาจากผู้วิจัยได้ออกแบบและจัดทำหน่วยการเรียนรู้ตามความต้องการของนักเรียนและตามแนวทางของผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งมีการตรวจสอบความถูกต้องและประเมินความเหมาะสมของหน่วยการเรียนจากผู้เชี่ยวชาญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐติกา พรมดำ(2559 : 100) ที่ได้วิจัยการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องไข่ครอบภูมิปัญญาชาวบ้าน ริมทะเลสาบสงขลา พบว่าหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มาก ($\bar{x}$ = 4.90) มีความสอดคล้องทุกองค์ประกอบ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.90 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

3. ผลการใช้หน่วยการเรียนรู้บูรณาการศาสตร์พระราชา เรื่อง วิถีชีวิตกับความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบริบทอำเภอท่าคันโท เพื่อส่งเสริมการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และจิตวิทยาศาสตร์ในวิชาชีววิทยา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนมีความสามารถในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.45 : S.D. = 0.10) นักเรียนมีจิตวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.34 : S.D. = 0.16) และนักเรียนน้อมนำศาสตร์พระราชามาใช้ในการทำกิจกรรม รวมทั้งตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และรัก หวงแหน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นและประเทศไทย ทั้งนี้เนื่องมาจาก 1) หน่วยการเรียนรู้ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ และการตรวจสอบประสิทธิภาพในการส่งเสริมการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและจิตวิทยาศาสตร์ 2)กิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับท้องถิ่นและประเทศไทย โดยบูรณาการความรู้ศาสตร์พระราชาในการจัดการ แก้ไขปัญหา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เหล่านั้น 3) ให้นักเรียนได้ฝึกการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน น้อมนำหลักการทรงงานไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ การศึกษาค้นคว้า และนักเรียนยังได้ฝึกการนำเสนอผลงานในรูปแบบปากเปล่าและการเขียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนากร อรรจนาวัฒน์ (2558 : 101-102) ได้พัฒนาความสามารถในการสื่อสารวิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีม โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการสื่อสารวิทยาศาสตร์ทั้งด้านการพูดและการเขียนอยู่ในระดับพอใช้ นักเรียนมีความสามารถในการทำงานเป็นทีมอยุ่ในระดับดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลาวัลย์ เทพจักร (2560 : 82-83) ที่ได้วิจัยการส่งเสริมทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง การเจริญเติบโตของพืช โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวเนื่องกับวิทยาศาสตร์ร่วมกับการโต้แย้งเชิงวิทยาศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพหลังเรียนที่ระดับดีมาก ซึ่งสูงกว่าก่อนเรียนในระดับพอใช้ สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพจากใบงานระหว่างเรียนของนักเรียน ซึ่งพบว่าอยู่ในระดับดีมากเช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ และการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยและการนำไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่าหน่วยการเรียนรู้บูรณาการศาสตร์พระราชา เรื่อง วิถีชีวิตกับความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบริบทอำเภอท่าคันโทที่พัฒนาขึ้น สามารถส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ทั้งนี้เพราะกิจกรรมของหน่วยการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ร่วมมือกันในการศึกษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในสังคม ท้องถิ่นของนักเรียน ตลอดจน

ศาสตร์พระราชาที่น้อมนำมาใช้ในแก้ไขปัญหาหรือบริหารจัดการในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และนำความรู้ที่ได้มาสื่อสารในรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ ดังนั้นในการใช้หน่วยการเรียนรู้ ต้องให้นักเรียนเสนอประเด็นที่สนใจ ที่มาและความสำคัญ วิธีดำเนินการ และร่วมมือกันศึกษาในพื้นที่จริง ซึ่งในทุกขั้นตอนครูต้องสังเกตการสื่อสารและการทำงานร่วมกันของนักเรียนในกลุ่ม ตลอดจนให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด

2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในกิจกรรมของหน่วยการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น นอกจากนักเรียนจะได้ร่วมมือกันในการศึกษาเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่จริงแล้ว นักเรียนยังได้ร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำกิจกรรม และอาจจะค้นพบนวัตกรรมในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ดังนั้นควรมีการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับนักเรียนในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แนวทางการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนกระทรวงศึกษาธิการ.* กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

กฤษณพร ดวงหะคลัง และ สุมนชาติ เจริญครบุรี. (2558). การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องมหัศจรรย์แห่งกล้วยนวล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านกง (ประชานุกูล) จังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิจัย มข. สาขามนุษศาสตร์และสังคมศาสตร์.* 3 (3*)*, 35-43.

คณะกรรมการโครงการเฉลิมพระเกียรติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2560). *ศาสตร์ของพระราชา : ผู้นำโลกในการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมกฎหมายสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร.* กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

ณัฐติกา พรมดำ. (2559). *การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ไข่ครอบภูมิปัญญาชาวบ้าน ริมทะเลสาบสงขลา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา.* ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ธนากร อรรจนาวัฒน์. (2558). *การพัฒนาความสามารถในการสื่อสารวิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีมโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิลาวัลย์ เทพจักร. (2560). *การส่งเสริมทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง การเจริญเติบโตของพืช โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวเนื่องกับวิทยาศาสตร์ร่วมกับการโต้แย้งเชิงวิทยาศาสตร์.* วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2560). แนวทางจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2562. แหล่งที่มา: https://webs.rmutl.ac.th/assets/upload/files/2016/09/20160908101755_51855.pdf

แบบจำลองการวางแผนทรัพยากรสำหรับโครงการด้านสารสนเทศ เพื่อใช้ในการดำเนินงานในธุรกิจการค้าสมัยใหม่

Model of Resource Planing for Information Technology Project in Modern Trade Business

ปิยนุช เอกปิยะกุล และ บุญเลิศ วงศ์เจริญแสงสิริ
สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์
Piyanuch Ekpiyakool and Boonlert Wongcharoensangsiri
Panyapiwat Institute of Management
Corresponding Author, E-mail: min25_nim@hotmail.com

****

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้จัดทำขึ้นเพื่อช่วยประเมินงานในขั้นตอนการวางแผนของโครงการ โดยนำปัจจัยที่มีผลกับการทำงาน ร่วมกับการวิเคราะห์เพื่อการวางแผนของโครงการ โดยผู้วิจัยนำปัจจัยเรื่องของการ ประเมินความเสี่ยง การประเมินความซับซ้อนของงาน และทักษะการทำงานแบบ Soft Skill มาเป็น ปัจจัยร่วมในการทำแบบจำลองการวางแผนเพื่อให้ได้ เวลา จำนวน ผู้ปฏิบัติงาน และ ค่าใช้จ่าย ที่จะเกิดขึ้นในโครงการที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้ขั้นตอนการวางแผนมีความกระชับและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ตอบสนองในการทำโครงการในธุรกิจการค้าสมัยใหม่ เพื่อให้บริการลูกค้าได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทันกับความต้องการของลูกค้าและคู่แข่งในธุรกิจเดียวกัน ซึ่งการวิจัยนี้ได้นำปัญหาของหน่วยงานในการทำโครงการ เมื่อมีการประเมินแผนงานเรื่องของ จำนวนบุคลากร เวลาและค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงาน พบว่าเวลาที่ใช้สูงกว่าที่ประเมินไว้ เกินจากอุปสรรคในทำงาน จำนวนผู้ปฏิบัติงานที่จะใช้ในโครงการต้องเพิ่มขึ้นเพื่อแล้วเสร็จได้ตามเวลา งานวิจัยนี้ได้แบบจำลองออกมา 2 รูปแบบ คือแบบจำลองที่ 1 ใช้ปัจจัยในการประเมินความเสี่ยงและการประเมินความซับซ้อนของโครงการมาวิเคราะห์ และแบบจำลองที่ 2 ที่ใช้ทั้งการประเมินความเสี่ยง ประเมินความซับซ้อนของโครงการ และทักษะการทำงานแบบ Soft Skill พบว่าแบบจำลองที่ 1 เหมาะที่จะใช้ในการนำไปวิเคราะห์ การวางแผนงานของโครงการที่มีขนาดเล็กา แต่ในแบบจำลองที่ 2 ได้ให้ค่าที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นมากกว่าแบบจำลองที่ 1 ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และเมื่อเปรียบเทียบกับการทดสอบสมมติฐานในเรื่องของเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงานจริงกับแบบจำลองที่ 2 ก็ พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเช่นเดียวกันกับสมมติฐานของผู้ปฏิบัติงานในโครงการที่ได้จาก แบบจำลองที่ 2 เมื่อทดสอบสมมติฐานความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเรื่องค่าใช้จ่ายระหว่าง แบบจำลองที่ 2 และค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงใน

* วันที่รับบทความ: 12 กรกฎาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 28 กรกฎาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 29 กรกฎาคม 2565
Received: July 12, 2022; Revised: July 28, 2022; Accepted: July 29, 2022

โครงการก็ยังพบว่าผลทดสอบ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน ซึ่งทำให้แบบจำลองที่ 2 เหมาะสมมากกว่าแบบจำลองที่ 1

คำสำคัญ: การประเมินความซับซ้อนของงาน; การประเมินความเสี่ยง; การประเมินทรัพยากรในการวางแผนโครงการ; ทักษะการทำงานแบบซอฟท์สกิล

Abstracts

The purpose of the research was to design a model for planning resource for information technology project in modern trade business. In the past, it was estimated that resources would be used in an organization's project. It is the use of the experience of the supervisor who is responsible for each job. From the study of a project that took place in a unit of an organization that deals with telecommunications in terms of cost and time overruns. Risk assessment, operational complexity, and the soft skill required for each function are studied. In this research, two models were examined. The first model uses factors to assess the risk assessment and complexity of the project and the second model added the soft skills required in the work. The research found the first model was insufficient to assess the number of people, time spent and expenses incurred in the project when compared to the data obtained from the actual project practice. But the second model was efficient more than the first model and the second model get the result of people and time spent was approximate with actual project and cost in second model was lower costs as well. However, in this the research, it may not be possible to conclude that the second model is suitable every project type, size of project, so should more studies and research will be needed on the above factors as well.

Keywords: Complexility; Risk; Planning of resource; Softskill

บทนำ

ในปัจจุบันธุรกิจการค้าสมัยใหม่ จะมีเรื่องของเทคโนโลยีสนเทศมาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ เพื่อช่วยส่งเสริมในการดำเนินงานให้สะดวกทั้งในด้านการเก็บข้อมูล การส่งผ่านงานที่จะรวดเร็ว และสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์เพื่อใช้งานต่อไปได้ง่ายและรวดเร็วมากขึ้น หรือแม้แต่การช่วยในงาน Operation ที่ต้องทำซ้ำๆ หรือเป็นประจำให้เป็นระบบอัตโนมัติมากขึ้น และจากการเข้ามาของเทคโนโลยีสารสนเทศที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนทั่วไป ในทุกเพศและทุกวัย ดังนั้นเพื่อให้สามารถรองรับกับการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีที่มากขึ้น ซึ่งทำให้แต่ละองค์กรต้องมีการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อให้เท่าทันกับความต้องการของผู้ใช้และช่วยในการเข้าถึงลูกค้าได้รวดเร็วและทั่วถึงมากขึ้น ทำให้โครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศมีความต้องการมากขึ้นเรื่อยๆ และต้องสามารถส่งมอบโครงการที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีต้องสามารถทำให้สำเร็จในเวลาที่รวดเร็วและอยู่ในงบประมาณที่เหมาะสม ซึ่งขั้นตอนในการวางแผนของโครงการจึงเป็นส่วนนึงที่สำคัญมากในการบริหารโครงการที่เกี่ยวกับเทคโนโลยี Aven, T. (2015 : 1-13)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการวางแผนเพื่อใช้ในการช่วยตัดสินใจในการทำโครงการ

2. เพื่อกำหนดแนวทางในการประเมินเวลา บุคลากร และเงินทุน ในการทำโครงการในขั้นตอนวางแผนให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ สามารถทำให้โครงการเป็นไปตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิผล

3. เพื่อให้ได้แบบจำลองในการช่วยในการตัดสินใจเพื่อวางแผนการพัฒนา ระบบซอฟท์แวร์ในธุรกิจการค้าสมัยใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

การรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนโครงการที่ถูกทำงานจนครบวงจรการพัฒนาซอฟท์แวร์คอมพิวเตอร์ โดยแบ่งเป็นโครงการที่มีความสำคัญและความแตกต่างระหว่างจำนวนวันเวลา บุคลากร และเงินทุนที่วางแผนกับความจริงที่เกิดขึ้น ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยจะนำข้อมูลเดิมของโครงการที่เคยได้ทำแล้ว มาทำการแยกงานออกมาเป็นชิ้นส่วนที่ย่อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ (Work breakdown structure) เพื่อที่จะสามารถระบุงานทั้งหมดที่ต้องทำในโครงการนั้น และรวบรวมข้อมูลจำนวนงานที่ทำในแต่ละ ฟังก์ชั่นเพื่อให้ได้ตัวเลขที่เกิดขึ้นจริงในการทำงานในฟังก์ชั่นนั้น ๆ

2. ผู้วิจัยได้นำจำนวนงานที่เกิดขึ้นในแต่ละฟังก์ชั่นงาน โดยนำข้อมูลที่เคยประเมินไว้ ไม่ว่าจะเป็นจำนวนงานที่เกิดในฟังก์ชั่นการทำงานและจำนวนวันที่ต้องใช้ในฟังก์ชั่นนั้นๆ มาเป็นข้อมูลนำเข้า เพื่อใช้ในการวิเคราะห์

3. จากนั้นผู้วิจัยได้นำ pain point ของฟังก์ชั่นในส่วนนั้นมาหาว่ามีความเสี่ยงใดบ้างที่จะเกิดในโครงการ เช่นความไม่พร้อมของอุปกรณ์ หรือความไม่พร้อมของบุคลากรในหน่อยงานอื่นที่ต้องมีส่วนร่วมในการทำโครงการนี้ด้วย

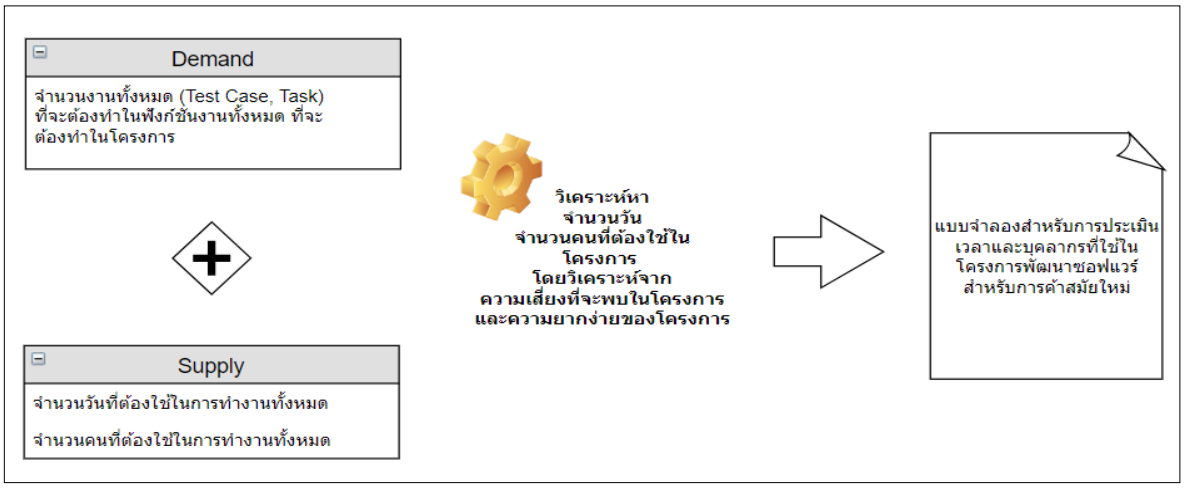
4. ผู้วิจัยจะรวบรวมปัญหาที่เคยเกิดขึ้นในฟังก์ชั่นงานนั้นมาหาความซับซ้อนของงาน ที่จะก่อให้เกิดความช้าในขั้นตอนการดำเนินงานได้ เช่นมีความยากในการข้อมูลที่จะต้องนำมาทดสอบ ต้องมีขบวนการก่อนที่จะทำให้ได้ข้อมูลที่จะนำมาทดสอบมากว่า 50 ขั้นตอนที่จะได้มาซึ่งข้อมูล 1 ชุดในการทดสอบเป็นต้น

5. ผู้วิจัยได้ทำเกณฑ์การวัดทักษะที่จะใช้เป็นตัววัดทักษะของบุคลากรที่จะมาร่วมงานในโครงการ โดยเริ่มแรกจะจัดทำเป็นมาตราฐานของทักษะที่ควรต้องมีในการทำงานกับระบบหรือฟังก์ชันนั้นๆ ก่อน เช่นในฟังก์ชันงานการขาย บุคลากรควรมีความรู้ขั้นต่ำในแต่ละหัวข้อตามเกรฑ์การวัดไม่น้อยกว่าคะแนนที่กำหนด ซึ่งผู้วิจัยได้จัดทำแบบทดสอบเพื่อวัดระดับของบุคลากร โดยคะแนนทักษะแบบมาตราฐานจะนำไปไปใช้ในการทำแบบประเมินแบบที่ 4 เพื่อจะได้ค่าว่าหากมีบุคลากรที่มีทักษะขั้นต่ำ ตามมาตราฐานจะทำให้จำนวนวันและต้นทุนในการดำเนินการลดลงไปเท่าใดด้วย

6. จากนั้นก็นำข้อมูลจากข้อ 1 – 5 นำมาทำเป็นแบบจำลองที่จะได้จำนวนวัน จำนวนคน และต้นทุนที่จะเกิดขึ้นตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดข้างต้น และเลือกเอาโครงการที่มีฟังก์ชั่นที่คล้ายกันมาเป็นตัวทดสอบว่าแบบประเมินที่ 2 แบบนั้นได้ผลใกล้เคียงกับความจริงใน ตามโครงการตัวอย่าง มากน้อยเพียงใด

7. เมื่อทำการทดสอบการประเมินแล้วก็จะนำแบบประเมินแบบที่ 2 มีการนำเรื่องของการประเมินค่าความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในโครงการและค่าความซับซ้อนของงานที่มีในโครงการนั้นๆ ไปใช้กับโครงการที่มีฟังก์ชั่นงานที่คล้ายกัน แล้วนำไปใช้ในการดำเนินงานจริง ว่าจำนวนวัน จำนวนคนและต้นทุน ใกล้เคียงกับแบบประเมินใดมากที่สุด

8. ในส่วนของรูปแบบการประเมินโครงการแบบที่ 3 ที่เพิ่มเรื่องการประเมินค่าความสามารถขั้นต่ำของบุคลากรที่พึงมีในโครงการนั้นเป็นเพียงแนวคิดที่จะใช้ในการต่อยอดในการใช้งานในการวิจัยต่อไป จากขั้นตอนทำให้ได้รูปแบบของแบบจำลองที่ใช้ในการประเมินดังนี้

แผนภาพที่ 1 รูปแบบจำลองในการประเมินโครงการ

ที่มา: ผู้วิจัย

ซึ่งจากรูปแบบแบบจำลองตัวแปรที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

1. ค่าความซับซ้อนของงาน (Complexity) เป็นค่าที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลจากก่อนการทำงานจากแต่ละฟังก์ชั่นการทำงาน โดยได้รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ออกมาเป็นข้อมูลดังต่อไปนี้

1.1 การใช้งาน ขั้นตอนในการทำงานมีความยุ่งยาก ซับซ้อน และมีขั้นตอนที่มากกว่าจะทำให้ฟังก์ชันการทำงานนี้บรรลุผลสำเร็จตามที่ตั้งไว้ได้

1.2 การเตรียมข้อมูล ขั้นตอนการเตรียมข้อมูลมีความยุ่งยาก ซับซ้อนและมีความเกี่ยวเนื่อง หรือเกี่ยวข้องกับหลายระบบกว่าที่จะจะมาทำงานในฟังก์ชันที่ต้องการได้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

1.3 การได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น มีขั้นตอนการขอความช่วยเหลือค่อนข้างมาก หรือหน่วยงานที่ต้องขอความช่วยเหลือไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการรวบรวมและวิเคราะห์

1.4 การเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับโครงการ ต้องมีขั้นตอนการติดตั้งและผู้เชียวชาญในการช่วยดำเนินการซึ่งทำให้ได้สมการในการคิดค่าความซับซ้อนของงานในโครงการดังนี้

ค่าความซับซ้อน = ความสำคัญ ความยากในการดำเนินงาน × ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินงาน

ค่าเฉลี่ยความซับซ้อน = ((ความสำคัญ ความยากในการดำเนินงาน × ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินงาน) ×1×9) / จำนวนหัวข้อปัญหาที่พบในฟังก์ชันการทำงานนั้น ๆ โดยค่า 1 มาจาก Score ที่จะนำไปใช้ในการประเมิน และค่า 9 มาจากคะแนนรวมที่มากที่สุด Botchkarev, A., Finnigan, P. (2015 : 15-34)

ตารางที่ 1 ประเมินความซับซ้อนของงานจากความสำคัญหรือความยากของงาน

ความสำคัญ/ความยาก	**ระยะเวลาที่ใช้ในการทำงาน**		
	Low	Medium	High
High	3	6	9
Medium	2	4	6
Low	1	2	3

ตารางที่ 2 เกณฑ์การประเมินความซับซ้อนของงานจากความสำคัญหรือความยากของงาน

คะแนน	**ความสำคัญ ความยากในการดำเนินงาน**	**คำอธิบาย**
3	High	จำเป็นต้องมีและมีการทำงานค่อนข้างยาก
2	Medium	จำเป็นต้องมีหรือมีการทำงานค่อนข้างยาก
1	Low	ไม่จำเป็น และ การทำงานง่ายไม่ยาก

ตารางที่ 3 เกณฑ์การประเมินความซับซ้อนของงานจากระยะเวลาที่ใช้ในการ

คะแนน	ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินงาน	คำอธิบาย
3	High	มากกว่า 8 ชั่วโมง
2	Medium	ภายใน 8 ชั่วโมง
1	Low	ภายใน 1 ชั่วโมง

2. ค่าความเสี่ยงของงาน (Risk) เป็นค่าที่ได้จากการรวบและวิเคราะห์ข้อมูล จากการรวบปัญหาที่พบระหว่างการทำงาน เป็นข้อมูลอุปสรรคที่พบในการทำงาน ซึ่งมักเกิดขึ้นประจำ และ ทำให้การทำงานในฟังก์ชั้นนั้นจะต้องหยุดการทำงานช่วยคราว ทำให้งานที่ต้องการไม่สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ก่อนหน้า และอาจมีผลในการทำงานของฟังก์ชันอื่น ๆ ด้วย โดยมีค่าต่อไปนี้

2.1 ระบบไม่พร้อมให้เข้าใช้งาน ซึ่งเกิดจากปัญหาของระบบที่ต้องทำงานโดยตรง หรือ ระบบที่เกี่ยวข้องก็ตาม ไม่สามารถเข้าใช้งานได้เลย อาจเกิดจากระบบที่ต้องการอยู่ระหว่างการซ่อมบำรุง หรือ ปิดระบบไปโดยไม่แจ้งให้ทราบล่วงหน้า หรือพบปัญหาในการทำงาน (Bugs) ของระบบนั้นและต้องทำการแก้ไข

2.2 ระบบไม่พร้อมในการใช้งาน ปัญหานี้เกิดจากปัญหาในการทำงานของระบบ (Bugs) ซึ่งต่างจากข้อ 1 ที่ระบบยอมให้เข้าใช้งาน แต่ไม่สามารถทำงานในบางฟังก์ชันได้

2.3 ฐานข้อมูลไม่สามารถใช้งานได้ เกิดจากฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับฟังก์ชันการทำงานนั้นๆ ไม่สามารถใช้งานได้ ทำให้ไม่สามารถเรียกหาข้อมูล หรือปรับปรุงข้อมูลไม่ได้

2.4 ปัญหาการควบคุมเวอร์ชั่นของระบบ เกิดจากการขึ้นระบบมาให้ทำงานแล้วแต่หน่วยงานที่ทำการขึ้นระบบนั้น ไม่ได้ตรวจสอบเวอร์ชั่นก่อนขึ้นระบบมาให้ทำงาน ซึ่งทำให้การทำงานผิดเวอร์ชั่นตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

2.5 ผู้สนับสนุนระหว่างการทำงานไม่ให้ความร่วมมือในช่วงเวลาที่ทำงาน หรือไม่มีความรู้มากพอที่จะสามารถจะจัดการปัญหาได้ทันที รวมถึงผู้สนับสนุนมีงานมากเกินกว่าจะช่วยเหลือในเวลาทำงานของโครงการนั้น ๆ ได้

ซึ่งทำให้ได้สมการในการคิดค่าความเสี่ยงของงานในโครงการดังนี้

ค่าความเสี่ยง = ความรุนแรง ระยะเวลาที่ใช้ในการแก้ปัญหา x ความรุนแรง ระยะเวลาที่ใช้ในการแก้ปัญหา

ค่าเฉลี่ยความเสี่ยง = (ความรุนแรง ระยะเวลาที่ใช้ในการแก้ปัญหา x ความรุนแรง ระยะเวลาที่ใช้ในการแก้ปัญหา)*1*16 / จำนวนหัวข้อปัญหาที่พบในฟังก์ชันการทำงานนั้นๆ โดยค่า 1 มาจาก Score ที่จะนำไปใช้ในการประเมิน และ ค่า16 มาจากคะแนนรวมที่มากที่สุด (Carvalho, M.M.d., Rabechini Junior, R., 2015 : 321-340)

ตารางที่ 4 การประเมินความเสี่ยงจากโอกาสที่จะพบปัญหา

โอกาสที่จะเกิดปัญหา	ความรุนแรง ระยะเวลาที่ใช้ในการแก้ปัญหา			
	Low	Medium	High	Critical
Critical	4	8	12	16
High	3	6	9	12
Medium	2	4	6	8
Low	1	2	3	4

ตารางที่ 5 เกณฑ์การประเมินคววามเสี่ยงจากโอกาสที่จะเกิดปัญหา

คะแนน	โอกาสที่จะเกิดปัญหา	คำอธิบาย
4	Critical	เกิดขึ้นมากกว่า 8 ครั้งต่อเดือน
3	High	เกิดขึ้นมากกว่า 5 ครั้ง แต่ไม่เกิน 7 ครั้งต่อเดือน
2	Medium	เกิดขึ้นมากกว่า 3 ครั้ง แต่ไม่เกิน 5 ครั้งต่อเดือน
1	Low	เกิดขึ้นน้อยกว่า 2 ครั้งต่อเดือน

ตารางที่ 6 เกณฑ์การประเมินความเสี่ยงจากระยะเวลาที่ใช้ในการแก้ปัญหา

คะแนน	ความรุนแรง ระยะเวลาที่ใช้ในการแก้ปัญหา	คำอธิบาย
4	Critical	ใช้เวลาในการแก้ไขมากกว่า 1 วัน
3	High	ใช้เวลาแก้ไขภายใน 1 วัน 8 ชั่วโมง
2	Medium	ใช้เวลาแก้ไขภายในครึ่งวัน 4 ชั่วโมง
1	Low	ใช้เวลาแก้ไขภายใน 1 ชั่วโมง

3. การคิดค่าทักษะของบุคลากร (Skill) เป็นความสามารถของบุคคลกรที่เหมาะสมกับงานแบบขั้นต่ำเท่าใดจึงจะทำให้การดำเนินการในโครงการมีความราบรื่นและทำได้เสร็จตามระบะเวลาที่กำหนด โดยในงานวิจัยนี้จะมีหลักเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

3.1 บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในระบบการทำงาน คือ บุคคลที่ร่วมงานต้องมีความรู้และเข้าใจถึงขั้นตอนการทำงานของฟังก์ชันงานที่ได้เป็นอย่างดี โดยสามารถทำงานได้ด้วยตนเองไม่ต้องพึ่งพาหัวหน้างานหรือผู้อื่น

3.2 บุคคลากร มีความเข้าใจถึงธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับฟังก์ชันงานนี้ ทำให้สามารถทำงานได้ถูกต้องตามความต้องการและมีการคำนึงถึงผลกระทบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจนั้นๆ ได้จากการทำงานในฟังก์ชันงานนี

3.3 บุคคลากร มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลอื่นๆ ที่มีความข้องกับฟังก์ชันงานนี้ทำให้การเตรียมงานสามารถทำได้คล่องตัวมากขึ้น

3.4 บุคคลากร มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถประสานงานกับบุคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี

3.5 บุคคลากร มีความสามารถในการแก้ปัญหาเบื้องต้นได้ด้วยตัวเอง สามารถตัดสินใจได้เองจากความรู้และเข้าใจในฟังก์ชันงานนั้น ๆ

ตารางที่ 7 เกณฑ์การให้คะแนนด้านทักษะของบุคลากรตามฟังก์ชันงาน

ลำดับ	สิ่งที่ต้องเรียนรู้	คะแนน (ระบุค่าได้ตั้งแต่ 0 - 10)		
		คะแนนเต็ม	**คะแนนที่ได้**	**คะแนนเฉลี่ย**
1	มีความรู้ความเข้าใจในการทำงานของระบบ	10		
2	ความเข้าใจว่ามีความเกี่ยวข้องกับธุรกิจอย่างไร	10		
3	มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	10		
4	ความสามารถในการประสานงานกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง	10		
5	สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตัวเอง	10		
	รวม	50		

ซึ่งจากตัวแปรข้างต้นทำให้ได้แบบจำลองมา 2 แบบดังนี้

แบบจำลองที่ 1 เป็นการประเมินโดยใช้รูปแบบใหม่ที่มีการนำปัจจัยเรื่องความเสี่ยงและความซับซ้อนของงาน มาใช้ในการในการประเมินด้านบุคคล ต้นทุน และเวลา ในการดำเนินโครงการ โดยจะมีปัจจัยในเรื่องของความเสี่ยง และ ความซับซ้อนของงานมารวมด้วย ซึ่งจะใช้สมการต่อไปนี้

$$People = Plan\ People + (Plan\ people \times Complexity) + (Plan\ People * Risk)$$

$$Time = Plan\ Time + (Plan\ Time \times Complexity) + (Plan\ Time * Risk)$$

$$Cost = Wage \times People \times Time$$

แบบจำลองที่ 2 เป็นการสร้างแบบประเมินโดย ใช้ปัจจัยเรื่องความเสี่ยงที่จะพบในระหว่างดำเนินการทำงาน และ ความยากง่ายของงานแต่ละชินในโครงการที่จะก่อให้เกิดความล่าช้าในการทำงานไปด้วย และจะเพิ่มการหาคนให้เหมาะกับงานโดยกำหนดคะแนนทักษะของบุคลการที่จะมาดำเนินในโครงการ ยิ่งถ้าบุคลากรในโครงการมีทักษะในงานนั้นๆ มากเท่าใด ก็จะทำให้เวลาที่ใช้ในการดำเนินการน้อยลง และยังส่งผลให้ต้นทุนในการจ้างบุคลากรน้อยลงแบบแปรผันตามกันด้วย

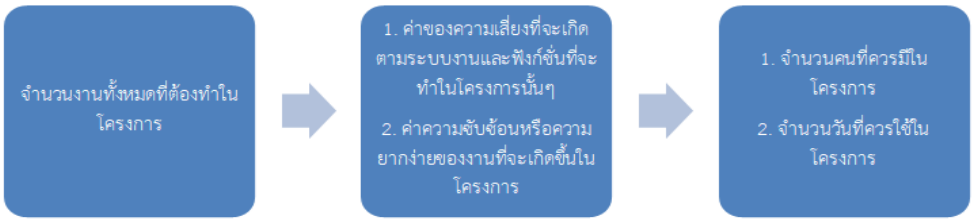
People = (Plan People + (Plan people × Complexity) + (Plan People × Risk)) – (Plan people × Skill)

Time = (Plan Time + (Plan Time × Complexity) + (Plan Time * Risk)) - (Plan people × Skill)

Cost = Wage × People × Time

ผลการวิจัย

ในงานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเพื่อให้ได้รูปแบบการทำงาน (Model) ที่จะช่วยในการประเมินงานในขั้นตอนการวางแผนของโครงการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยนำปัจจัยที่มีผลกับการทำงานที่เกิดขึ้นมาเป็นปัจจัยร่วมในการวิเคราะห์เพื่อการวางแผน โดยผู้วิจัยได้นำปัจจัยในเรื่องของการประเมินความเสี่ยง และ ความซับซ้อนของงาน และทักษะการทำงานแบบ Soft Skill มาเป็น ปัจจัยร่วมในการทำแบบจำลองการวางแผนเพื่อประเมินเวลา จำนวนบุคลกร และ ค่าใช้จ่าย ที่จะเกิดขึ้นในโครงการที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศที่องค์กรมี เพื่อให้สามารถทำให้ขั้นตอนการวางแผนมีความกระชับและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อตอบสนองในการทำโครงการที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งที่ใช้ในองค์กรที่เป็นรูปแบบธุรกิจการค้าสมัยใหม่ ซึ่งจะได้รูปแบบแบบจำลองเป็นดังภาพด้านล่าง

ภาพที่ 2 แสดงรูปแบบ แบบจำลองการวางแผนทรัพยากรสำหรับโครงการด้านสารสนเทศเพื่อใช้ในการดำเนินงานในธุรกิจการค้าสมัยใหม่

จากการศึกษาเพื่อให้ได้มาเพื่อแบบจำลองที่จะนำมาช่วยในประเมินเพื่อวางแผนทรัพยากรในโครงการ ในเรื่องของบุคลากร เวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงาน และ ค่าใช้จ่ายที่จะต้องใช้ในโครงการ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าในการที่จะการประเมินความเสี่ยง(Risk assessment) และค่าความซับซ้อนของงาน (Complexity) ในการที่จะมาเป็นปัจจัยในการวิเคราะห์เพื่อประเมินทรัพยากรในโครงการ แต่เมื่อได้ทดสอบแบบจำลองพบว่า ปัจจัยทั้ง 2 ไม่เพียงพอต่อการนำมาประเมินแผนงานด้านทรัพยากรที่เหมาะสมได้ จึงได้ศึกษาในเรื่องของการนำค่าทักษะประเภทซอฟท์สกิลมาเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ใช้ในการทำแบบจำลองเพื่อวางแผนทรัพยากรในโครงการเพิ่มขึ้นด้วย และเพื่อให้ได้ผลการทดสอบ จึงได้นำการประเมินเพื่อวางแผนทรัพยากรในแต่ละแบบมาเปรียบเทียบกับค่าทรัพยากรที่เกิดขึ้นจริงในโครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนาซอฟท์แวร์ในธุรกิจการค้าสมัยใหม่ ของบริษัทแห่งหนึ่ง โดยนำทั้งการประเมินการวางแผนแบบดั้งเดิมที่เป็นการประเมินโดยใช้ ประสบการณ์ของหัวหน้างานที่เกี่ยวข้องกับฟังก์ชั่นงานในโครงการนั้นๆ เป็นผู้ประเมิน และ แบบจำลองที่ 1 ที่นำค่าความเสี่ยงและความซับซ้อนของงานมาเป็นปัจจัยในการประเมิน และแบบจำลองที่ 2 ที่ได้เพิ่มค่าทักษะมาเป็นปัจจัยในการประเมินเพิ่มด้วย ซึ่งเมื่อทำการทดสอบและเปรียบเทียบแล้วพบว่าแบบจำลองที่ 2 นั้นได้ผลการวิจัยที่ใกล้กับค่าทรัพยากรที่เกิดขึ้นจริงในโครงการ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยและทดสอบ แบบจำลองทั้ง 2 แบบ กล่าวสรุปได้ว่า แบบจำลองที่ 2 สามารถนำมาใช้ในการประเมิน ผู้ปฏิบัติงาน เวลาที่ใช้ และค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในโครงการที่เป็น เทคโนโลยีสารสนเทศในธุรกิจสมัยใหม่ได้ ซึ่งหมายความว่าในการประเมินโครงการนอกจากที่จะต้อง ประเมินความเสี่ยงและความซับซ้อนของโครงการแล้ว ควรจจะต้องมีการประเมินทักษะการทำงานที่ พึงมีของบุคลากรที่จะใช้ในโครงการนั้นๆ ตามฟังก์ชันงานแต่ละระบบด้วย ซึ่งแบบจำลองที่ 2 มี สมการดังนี้

People = (Plan People + (Plan people × Complexity) + (Plan People × Risk)) – (Plan people × Skill)

Time = (Plan Time + (Plan Time × Complexity) + (Plan Time * Risk)) - (Plan people × Skill)

Cost = Wage × People × Time

ซึ่งจากสมการข้างต้นได้มาจากการทดสอบด้วยโครงการจำนวน 20 โครงการซึ่งได้ผล ซึ่งทำให้พบว่าเมื่อนำมาเปรียบเทียบกันในแต่ละแบบจำลองโดยใช้จากค่าเบียงเบนมาตรฐานที่ใช้ค่าจาก จำนวนคนที่เกิดขึ้นจริงในโครงการ จำนวนวันที่เกิดขึ้นจริง และ ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง เป็นฐานแล้ว นำมาเปรียบเทียบกับ จำนวนคน วัน และ ค่าใช้จ่าย จากที่วางแผนไว้ และจากแบบจำลองที่ 1 และ แบบจำลองที่ 2 พบกว่าเมื่อเทียบกันแล้วจะได้ผลดังนี้ จำนวนคนที่เคยวางแผนไว้จะมากขึ้น 6.8% จากนั้นผู้วิจัยได้นำจำนวนคนที่ใช้จริงในโครงการมาเปรียบเทียบกับแบบจำลองที่ 1 พบว่าจำนวนคนที่ ใช้ในโครงการจะมากขึ้นเฉลี่ย 64.9% แต่เมื่อ นำมา

เปรียบเทียบกับแบบจำลองที่ 2 พบว่าจำนวนคน ที่ควรใช้ลดลงจากจำนวนคนที่เกิดขึ้นจริงได้ถึง 2.2% และเมื่อนำปัจจัยเรื่องเวลามาวิเคราะห์ โดยนำเวลาที่ใช้จากการวางแผนก่อนทำ โครงการ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับเวลาที่เกิดขึ้นจริงในโครงการจะมากขึ้นโดยเฉลี่ย 41.3% จากนั้น ผู้วิจัยได้นำเวลาที่ใช้จริงในโครงการมาเปรียบเทียบกับค่าที่ได้จากการนำจากแบบจำลองที่ 1 พบว่า เวลาที่ใช้ที่ใช้ในโครงการจะมากขึ้นเฉลี่ย 43.2% แต่เมื่อ นำมาเปรียบเทียบกับแบบจำลองที่ 2 พบว่า เวลาที่ควรใช้จะลดลงถึง 16% และสุดท้ายได้นำปัจจัยเรื่องค่าใช้จ่ายมาวิเคราะห์ โดยนำจำนวนเงินที่ใช้จากการวางแผน ก่อนทำโครงการ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงในโครงการจะมากขึ้นโดยเฉลี่ย 49.9% จากนั้นผู้วิจัยได้นำค่าใช้จ่ายที่ใช้จริงในโครงการมาเปรียบเทียบกับค่าที่ได้จากการนำค่า แบบจำลอง ต้นทุนค่าจ้าง = ค่าจ้างรายวัน * จำนวนคน * เวลา พบว่าเวลาที่ใช้ที่ใช้ในโครงการจะ มากขึ้นเฉลี่ย 142% แต่เมื่อ นำมาเปรียบเทียบกับแบบจำลองที่ 2 พบว่าค่าใช้จ่ายที่ควรใช้จะลดลงถึง 14.2%

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผู้วิจัยพบว่ามีหลายข้อจำกัดด้านข้อมูลโครงการที่นำมาพิจารณาในงานวิจัย ซึ่งมีจำนวน จำกัด อาจไม่สะท้อนครอบคลุมถึงโครงการที่หลากหลาย หากมีการนำข้อมูลจากโครงการที่ หลากหลายจำนวนมากขึ้นจะทำให้ผลการสรุปของแบบจำลองแม่นยำและสามารถประยุกต์ใช้กับ โครงการในลักษณะอื่นๆที่หลากหลายมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

อย่างไรก็ตามในงานวิจัยนี้ยังไม่มีการนำความรู้ในงานตามฟังก์ชั่นมาเป็นตัวแปรร่วมใน การวิเคราะห์เพื่อให้ได้แบบจำลองที่สามารถนำไปใช้ในการวางแผนของการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ในธุรกิจการค้าสมัยได้ดียิ่งขึ้น และ ค่าความเสี่ยงและค่าความซับซ้อนของโครงการที่อยู่ในงานวิจัยนี้ อาจจะไม่สามารถใช้ในโครงการอื่นที่มีความแตกต่างกันคนละสายงานได้ ซึ่งในความเห็นของผู้วิจัยนั้น หากนำค่าความเสี่ยงและความซับซ้อนได้เป็นมาตรฐาน ตามแต่ละโครงการในองค์กร จะทำให้ แบบจำลองที่สามารถนำไปใช้ในการวางแผนเพื่อทำโครงการได้อย่างเร็วและมีคุณภาพมากขึ้นด้วย และงานวิจัยนี้จะเหมาะกับโครงการที่ใช้ในโครงการที่มีฟังก์ชั่นงานที่ชัดเจนมากกว่าโครงการที่ยังไม่มี การระบุฟังก์ชั่นงานที่จะต้องทำอย่างชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

Aven, T. (2015). *Risk assessment and risk management: review of recent advances on their foundation*. European Journal of Operational Research. 253 (1), 1-13. https://doi.org/ 10.1016/ j.ejor.2015.12.023

Botchkarev, A., Finnigan, P. (2015). Complexity in the context of information systems project management. *Organisational Project Management*. 2 (1), 15–34. https://doi.org/10. 5130/opm. v2i1.4272

Carvalho, M.M.d., Rabechini Junior, R., (2015). *Impact of risk management on project performance: the importance of soft skills*. International Journal of Production Research. 53 (2), 321–340. https://doi.org/10.1080/00207543.2014.919423

การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A GOOD LIFE MODEL” โรงเรียนคุรุสภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต3

Development of a Student Care System by Using the “A Good Life Model” for Improving the Quality of Life of Leaners by Kurusapa School Under the Kanchanaburi Primary Education Service Area Office 3

วิฑูรย์ แก้วใหญ่
โรงเรียนคุรุสภา
Vithoon Gaewyai
Kurusapa School
E-mail: Gaewyai@gmail.com

****

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A Good Life Model” 2) สร้างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A Good Life Model” 3) ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A Good Life Model” และ 4) ประเมินความพึงพอใจของครู นักเรียน กรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A Good Life Model” กลุ่มตัวอย่าง คือ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา โดยวิธีเลือกแบบเจาะจงและวิธีการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบไปด้วย 5 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามไม่มีโครงสร้าง แบบตรวจสอบรูปแบบ แบบประเมินรูปแบบ แบบสอบถาม และ แบบประเมินความพึงพอใจ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพด้วยการจำแนกข้อมูล สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1. การตรวจสอบรูปแบบและประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A Good Life Model” มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้มากที่สุด 2. การประเมินการพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A Good Life Model” ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3. สภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A Good Life Model” โดยภาพรวม

* วันที่รับบทความ: 23 กรกฎาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 24 กรกฎาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 25 กรกฎาคม 2565
Received: July 23, 2022; Revised: July 24, 2022; Accepted: July 25, 2022

อยู่ในระดับมากที่สุด 4. การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน "A Good Life Model" โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ; คุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน ; ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

Abstracts

The objectives of this research were to study the basic information of the student care and assistance system in terms of desirable conditions of improving the quality of life of learners called "A Good Life Model", to create "A Good Life Model" for improving the quality of life of learners, to conduct try-out of the "A Good Life Model" for improving the quality of life of learners and to assess the satisfaction of teachers, students, school committees and parents towards "A Good Life Model" The instruments used in the research consisted of 5 research instruments as follows: open- ended questionnaire, Model Checklist, Model Assessment Form, Questionnaire and Satisfaction assessment form. The researcher quantitatively analyzed the data and qualitatively analyzed the data by categorizing the data. The statistics used to analyze the data were percentage, mean, standard deviation. The research results revealed as follows: 1. From the examination and assessment of "A Good Life Model" for improving the quality of life of learners, it was accurate, appropriate, feasible and can be used for the maximum benefit. 2. The overall assessment of the development of "A Good Life Model" for improving the quality of life of learners was at the highest level. 3. The overall desirable conditions of "A Good Life Model" for improving the quality of life of learners was at the highest level. 4.The overall assessment of the satisfaction of "A Good Life Model" was at the highest level.

Keywords: Model development; A Good Life Model; Student Care and Support System

บทนำ

ในสังคมปัจจุบันล้วนมีความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 ทั้งในส่วนที่เป็นแรงกดดันภายนอก ได้แก่การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก อันเนื่องจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 (The Fourth Industrial Revolution) การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ 2573 (Sustainable Development Goals : SDGs 2030) ที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบัน รวมทั้งผลกระทบของการเป็นประชาคมอาเซียน และความต้องการกำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ประกอบกับแรงกดดันจากภายในประเทศจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่ส่งผลให้ ประเทศเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในอนาคตอันใกล้การติดกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ทัศนคติความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม และพฤติกรรมของประชากรที่ปรับเปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ที่ต้องปรับเปลี่ยนให้สนองและรองรับความท้าทาย

ดังกล่าว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : ง) ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต (ราชกิจจานุเบกษา, 2560 : 14) และข้อมูลในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนไทย ทุกช่วงวัย มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีระบบเศรษฐกิจที่มีโครงสร้างที่เข้มแข็ง มีเสถียรภาพ แข่งขันได้ ยั่งยืน มีความมั่นคงทางพลังงาน มีการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค มีโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานสากล รักษาทุนธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมสู่ความสมดุลของระบบนิเวศ สร้างความมั่นคงภายในประเทศ ป้องกันและลดผลกระทบจากภัยคุกคามข้ามชาติ รวมทั้งให้ประเทศไทยมีบทบาทสำคัญต่อความร่วมมือในการพัฒนาภายใต้กรอบข้อตกลงต่าง ๆ ในระดับอนุภูมิภาค การพัฒนาการศึกษาของชาติจึงเป็นภารกิจหลักในการพัฒนาคน อันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศในทุกระบบ และนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาประเทศให้ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 11)

ในรัชกาลปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ได้ทรงใส่พระราชหฤทัยในการส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาของชาติอันเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยเฉพาะเยาวชน ซึ่งจะเติบใหญ่ขึ้นมาเป็นกำลังหลักในการช่วยพัฒนาประเทศชาติ ในการนี้ขออัญเชิญพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของพระองค์ท่าน เพื่อให้ทุกภาคส่วนน้อมนำมาปฏิบัติซึ่งบันทึกโดยศาสตราจารย์เกียรติคุณนายแพทย์เกษม วัฒนชัย ที่ระบุไว้ว่าการศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน 4 ด้าน 1.มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง 2.มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง – มีคุณธรรม 3.มีงานทำ – มีอาชีพ และ4.เป็นพลเมืองดีดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียน ให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านความรู้ทักษะ และคุณลักษณะที่ดีโดยผ่านหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพ ควบคู่ไปกับการปลูกฝังบ่มเพาะอุปนิสัยเพื่อให้มี พฤติกรรมคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ โดยมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ดี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561 : 6)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่ได้ จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ขึ้นเพื่อวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของ ประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษา ให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบ การบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้อง กับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ แนวคิดการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติยึดหลัก โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มี คุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นการพัฒนานำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติอย่างยั่งยืนต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559 : ฉ) ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้ให้คำนึงถึงความ

แตกต่างระหว่างบุคคลโดยให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาและให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้กับนักเรียน มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง บุคคลในชุมชนทุกฝ่ายและองค์กรต่าง ๆ เพื่อร่วมมือพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นนโยบายสำคัญที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งนำไปดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจริงจัง ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เนื่องจากระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน มีวิธีการและเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน มีคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ทั้งด้านคุณภาพนักเรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย ซึ่งความมุ่งหวังของการจัดการศึกษาคือ มุ่งให้เด็กนักเรียนเป็นคนดีมีปัญญา มีความสุข โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และกำหนดจุดเน้นเพื่อการ พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมาโดยในปี พ.ศ.2563 กำหนดให้ “เป็นปีแห่งการห่วงใย ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ดูแลช่วยเหลือนักเรียน และความปลอดภัยในโรงเรียน”

โรงเรียนคุรุสภา เห็นความสำคัญของกิจกรรมการคุ้มครองและการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพ พบว่าจุดแข็งคือ คณะครู บุคลากร และชุมชนภาคีเครือข่ายให้ความร่วมมือในการดำเนินงานของโรงเรียนในการคุ้มครองและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นอย่างดี จุดอ่อน คือ กระบวนการดำเนินงานยังไม่เป็นระบบ ครูและบุคลากรยังขาดความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อีกทั้งการคัดกรองนักเรียนยังคงพบนักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง ต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนา จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจึงได้ดำเนินการพัฒนานวัตกรรมโดยสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A Good Life Model” ขึ้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตประจำวัน ทักษะอาชีพและส่งเสริมนักเรียนให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม ส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่งเสริมและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เข้มแข็งสอดคล้องกับมาตรฐานโรงเรียนและนโยบายต้นสังกัด เสริมสร้างความปลอดภัย เฝ้าระวังและคุ้มครองนักเรียนอย่างต่อเนื่องและส่งเสริมครูและบุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จากสภาพปัญหาและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตประจำวัน ทักษะอาชีพและส่งเสริมนักเรียนให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม ส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่งเสริมและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เข้มแข็งสอดคล้องกับมาตรฐานโรงเรียนและนโยบายต้นสังกัด เสริมสร้างความปลอดภัย เฝ้าระวังและคุ้มครองนักเรียนอย่างต่อเนื่องและส่งเสริมครูและบุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรภายนอกมีส่วน

ร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงมีความสนใจที่จะพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A Good Life Model” โรงเรียนคุรุสภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A Good Life Model” โรงเรียนคุรุสภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต3

2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A Good Life Model” โรงเรียนคุรุสภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต3

3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A Good Life Model” โรงเรียนคุรุสภาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต3

4. เพื่อประเมินความพึงพอใจของครู นักเรียน กรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A Good Life Model” โรงเรียนคุรุสภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต3

ระเบียบวิธีการวิจัย

เพื่อให้ได้คำตอบตามคำถามวิจัยที่ได้กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดประเด็นและรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและวิธีวิจัยเชิงปริมาณ มีแบบแผนการวิจัยในลักษณะการศึกษาแบบการเลือกแบบเจาะจงเพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐาน และศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ต่อจากนั้นนำข้อมูลที่ได้ร่างองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน สร้างกรอบแนวคิดโครงร่างรูปแบบ วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ประเมินรูปแบบและยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยรายละเอียดระเบียบวิธีวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

1.1 จัดประชุมเพื่อร่วมกันวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและหาแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A Good Life Model” กลุ่มเป้าหมาย ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จำนวน 25 คน โดยอาศัยการเลือกแบบเจาะจง

1.2 ตรวจสอบและประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A Good Life Model” โรงเรียนคุรุสภา โดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาองค์ประกอบรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A Good Life Model” กลุ่มเป้าหมาย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน อาศัยการเลือกแบบเจาะจง

1.3 นำตัวแปรองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน "A Good Life Model" มาพัฒนาเป็นเครื่องมือวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) กลุ่มเป้าหมาย นักเรียน จำนวน 94 คน ครู จำนวน 12 คน กรรมการสถานศึกษา จำนวน 7 คน ผู้ปกครอง จำนวน 94 คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างสำหรับการตอบคำถามวิจัย เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 607-608) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 207 คน

1.4 จัดประชุมกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและครู เพื่อถอดบทเรียนที่ได้จากการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน "A Good Life Model" ปรับปรุงพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียนฉบับสมบูรณ์ก่อนนำไปเผยแพร่ กลุ่มเป้าหมาย กรรมการสถานศึกษาโรงเรียนคุรุสภา จำนวน 7 คน ครูโรงเรียนคุรุสภา จำนวน 12 คน ผู้ปกครองโรงเรียนคุรุสภา จำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้น 25 คน โดยอาศัยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection)

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายรูปแบบโดยเรียนลำดับการดำเนินการดังต่อไปนี้

2.1 การเก็บข้อมูลเบื้องต้น จัดประชุมเพื่อร่วมกันวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและหาแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน "A Good Life Model" โรงเรียนคุรุสภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต3 เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็น และทำการจดบันทึกลงในแบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูล

2.2 ตรวจสอบและประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน "A Good Life Model" โรงเรียนคุรุสภา โดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาองค์ประกอบรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน "A Good Life Model" เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบตรวจสอบรูปแบบและแบบประเมินรูปแบบ โดยนำรูปแบบไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและประเมินรูปแบบ

2.3 พัฒนาเครื่องมือวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อการวิจัยและแบบประเมินความพึงพอใจ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2.4 จัดประชุมกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและครู เพื่อถอดบทเรียนที่ได้จากการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน "A Good Life Model"

3. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

1) เพื่อตอบคำถามการวิจัย เกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบของรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน "A Good Life Model" โรงเรียนคุรุสภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต3 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมประชุมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

(Qualitative data) ที่ได้จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้หลักการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

2) ผู้วิจัยนำแบบตรวจสอบรูปแบบและแบบประเมินที่ได้รับจากผู้ทรงคุณวุฒิ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ คือ วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นนามบัญญัติ (Nominal scale) ในรูปแจกแจงตารางความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ต่อจากนั้นวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีต่อรูปแบบการพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A Good Life Model” โรงเรียนคุรุสภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต3 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative data) ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราอัตราส่วน (Ratio scale) ที่ได้จากแบบตรวจสอบรูปแบบด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสมและด้านการใช้ประโยชน์ และแบบประเมินรูปแบบระดับการปฏิบัติ ชนิดมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และการหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

3) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเพื่อการวิจัยและแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A Good Life Model” โรงเรียนคุรุสภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ซึ่งแบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามประเด็นการประเมิน 4 ด้าน หลังจากนั้นสรุปข้อมูลจากแบบประเมิน รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A Good Life Model” นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

4) ผู้วิจัยจัดประชุมครู กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง เพื่อถอดบทเรียนที่ได้จากการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A Good Life Model” โรงเรียนคุรุสภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3

4. ขั้นตอนการดำเนินงาน

1) ดำเนินการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องสภาพปัญหาความต้องการในการพัฒนาการเสริมสร้างความปลอดภัยในโรงเรียน การคุ้มครองนักเรียน ส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิต และการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A Good Life Model” เพื่อเป็นแนวทางในการสอบถามความคิดเห็น

2) จัดประชุมเพื่อสอบถามความคิดเห็นของครู กรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง และร่วมกันวิเคราะห์สภาพแวดล้อม สภาพที่พึงประสงค์หาแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A Good Life Model” โรงเรียนคุรุสภา

3) สรุปการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่างองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน "A Good Life Model" โรงเรียนคุรุสภา

4) การสร้างกรอบแนวคิดโครงร่างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน "A Good Life Model" โรงเรียนคุรุสภา โดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5) ดำเนินการตรวจสอบและประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน "A Good Life Model" โรงเรียนคุรุสภา ของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อรูปแบบ ซึ่งเป็นการตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความถูกต้องและการใช้ประโยชน์

6) การนำตัวแปรองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน "A Good Life Model" โรงเรียนคุรุสภา มาพัฒนาเป็นเครื่องมือวิจัย

7) ดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ และหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความเชื่อมั่นโดยวิธีการทางสถิติ ของแบบสอบถามการพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน "A Good Life Model" โรงเรียนคุรุสภา และแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน "A Good Life Model" โรงเรียนคุรุสภา

8) ดำเนินการวิเคราะห์แบบสอบถาม การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน "A Good Life Model" โรงเรียนคุรุสภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต3

9) ดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างสำหรับการตอบคำถามวิจัย

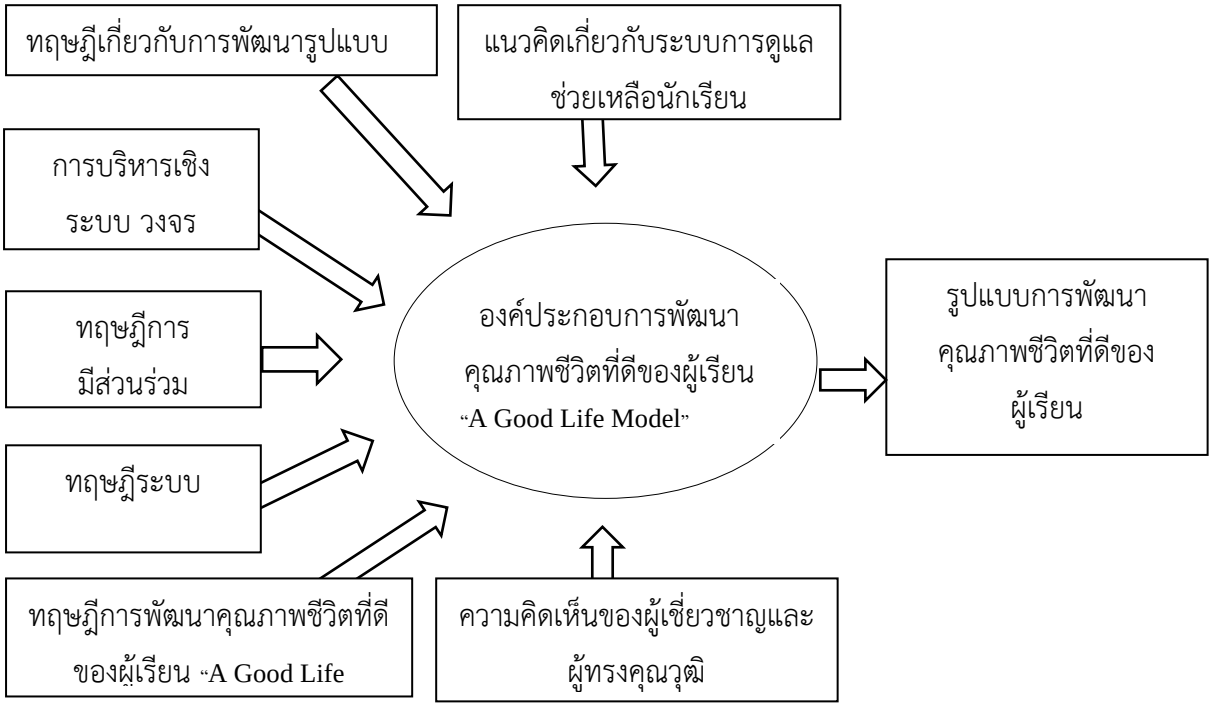
10) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียน ครู ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาหลังใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน

11) สรุปผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน "A Good Life Model" โรงเรียนคุรุสภา

12) จัดประชุมครู กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง เพื่อถอดบทเรียนการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน "A Good Life Model" โรงเรียนคุรุสภา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A Good Life Model” โรงเรียนคุรุสภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 มีกรอบแนวคิด ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรองแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. การตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A Good Life Model” โรงเรียนคุรุสภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต3 พบว่า ด้านความถูกต้อง (Accuracy) มีความถูกต้องทุกข้อ ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) มีความเป็นไปได้ทุกข้อ ด้านความเหมาะสม (Propriety) มีความเหมาะสมทุกข้อ และด้านการใช้ประโยชน์ (Utility) เป็นประโยชน์ทุกข้อ

1) รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A Good Life Model” โรงเรียนคุรุสภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 เป็นไปได้มากที่สุด เพราะมีการศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ออกแบบนวัตกรรมแบบมีส่วนร่วม และนำไปพัฒนามีวิธีการดำเนินการตามวงจรคุณภาพ (PDCA) มีกระบวนการทำงาน นำหลักการ แนวคิด ทฤษฎีการบริหารมาใช้ในการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม

2) รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A Good Life Model” โรงเรียนคุรุสภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 มีความเหมาะสมมากที่สุด ขององค์ประกอบเพราะมีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน และมีความชัดเจนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน ได้แก่ การปรับตัว ความปลอดภัย การได้รับ การเอาใจใส่และการเฝ้าระวัง การพัฒนา การเรียนรู้ การดำเนินงาน การนิเทศ กำกับติดตาม การประเมิน สรุปและรายงานผล

2. การประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A Good Life Model” โรงเรียนคุรุสภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

3. สภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A Good Life Model” โรงเรียนคุรุสภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผลการประเมินสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

4.การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A Good Life Model” โรงเรียนคุรุสภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A Good Life Model” โรงเรียนคุรุสภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต3 สามารถอภิปรายผลการวิจัย ตามลำดับ ดังนี้

1. การศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A Good Life Model” โรงเรียนคุรุสภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต3 เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนา การส่งเสริมพัฒนาการทางกาย การส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ การส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม การส่งเสริมทางสติปัญญา สภาพปัจจุบันของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน จากการดำเนินงานควรพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน การปรับตัวที่ดี ความปลอดภัยที่ดี การได้รับ การเอาใจใส่และการเฝ้าระวัง กาพัฒนาคุณภาพนักเรียนที่ดี การเรียนรู้ การดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การนิเทศ กำกับ ติดตามผลการดำเนินงาน การประเมิน สรุปผลและการรายงานผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฬาวลัย สุนทรวิภาต (2540 : 96) การพัฒนาแบบวัดคุณภาพชีวิตของนักเรียน ผลการวิจัย พบว่าแนวคิด

เกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานของเด็กมีความสอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญและเมื่อนำมา ทดสอบกับนักเรียน พบว่าสามารถทดสอบหรือวัดได้จริง เมื่อพิจารณาจากค่าความเที่ยงและค่า น้ำหนักองค์ประกอบ จะเห็นได้ว่าในแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันและมีลำดับความสำคัญ ดังต่อไปนี้ ด้านร่างกาย มีความสอดคล้องกับกรอบแนวความคิด แสดงให้เห็นว่าเป็นด้านที่ควร คำนึงถึงเป็นอันดับแรก ความสำคัญในด้านนี้มากที่สุด และยังสอดคล้องกับ ชุติมา ถาวรแก้ว (2559 : 135) การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพ ชีวิตนักเรียนของสถานศึกษาในจังหวัดปทุมธานีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 (ปทุมธานี- สระบุรี) พบว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนส่งผลต่อคุณภาพชีวิตนักเรียน โดยภาพรวม มีทั้งหมด 3 ด้านด้านที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักเรียน คือด้านการส่งต่อ การป้องกันและการแก้ปัญหาและด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และยังสอดคล้องกับ ประสิทธิ์ เรืองแสงอร่าม (2560 : 116) ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทหน้าที่ของโรงเรียนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตกับคุณภาพชีวิต ในโรงเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่การส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม การส่งเสริมทางสติปัญญา ด้านที่มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่การส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และการส่งเสริมพัฒนาการทางกาย

2. การสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A Good Life Model” โรงเรียนคุรุสภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต3 การตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A Good Life Model” โรงเรียนคุรุสภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต3 พบว่า ด้านความถูกต้อง (Accuracy) มีความถูกต้องทุกข้อ ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) มีความเป็นไปได้ทุกข้อ ด้านความเหมาะสม (Propriety) มีความเหมาะสมทุกข้อ และด้านการใช้ประโยชน์ (Utility) เป็นประโยชน์ทุกข้อ ซึ่งสอดคล้องกับบทความงานวิจัยของ อ็อต โนนกระยอม, เชิดเกียรติ กุลบุตร และเกรียงศักดิ์ สร้อยสุวรรณ (2559 : 15-25) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักศึกษาสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักศึกษาสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน และ 2) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักศึกษาสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยทั้งการศึกษาเชิงปริมาณและการศึกษาเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักศึกษาสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน เรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) อิทธิพลทางตรง 2) อิทธิพลทางอ้อม และ 3) อิทธิพลรวม และผลการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า ปัจจัยด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้และคุณธรรม จริยธรรม มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักศึกษาสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน 2. รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต

นักศึกษาสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน ประกอบด้วย การจัดกระบวนการเรียนรู้ 4 ขั้น ได้แก่ ชั้นที่ 1 การเรียนรู้จักตนเองและโลก ประยุกต์ใช้สิติสัมปชัญญะ ขั้นที่ 2 การปรับกระบวนทัศน์ ประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 ขั้นที่ก่อนทดลองและหลังทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนหลังทดลองสูงกว่าคะแนนก่อนทดลอง

3. การประเมินรูปแบบและวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor analysis : CFA) สรุปผลการวิเคราะห์องค์ประกอบและความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน "A Good Life Model" โรงเรียนคุรุสภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการใช้ประโยชน์ รองลงมาคือ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรัญญภรณ์ ชาลีรักษ์ (2562 : ออนไลน์) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วมให้มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลและสอดคล้องกับทิศทางการปฏิรูปการศึกษาของประเทศในยุคประเทศไทย 4.0 มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนา เพื่อศึกษาประสิทธิภาพ เพื่อทดลองใช้และเพื่อประเมินรูปแบบการติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วมให้มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล

การประเมินการพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน "A Good Life Model" โรงเรียนคุรุสภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต3 ด้านความถูกต้อง (Accuracy) ด้านความเหมาะสม (Propriety) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) และด้านการใช้ประโยชน์ (Utility) ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สาธร ทรัพย์รวงทอง และวราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง (2563 : 1765-1771) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตครูในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตครูในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) สร้างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 3) ประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสม และ 3) ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และการใช้ประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

4. สภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A Good Life Model” โรงเรียนคุรุสภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนมณี ศิลานุกิจ, อำนวย ทองโปร่ง, รังสรรค์ มณีเล็ก และสุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ (2563 : 43-54) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ และประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า บริหารจัดการด้วยระบบวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA) มุ่งเน้นให้เกิดประสิทธิภาพตามเกณฑ์การประเมินรางวัลคุณภาพระดับองค์กร และการบริหารโรงเรียนมีปัญหาในด้านการตรวจสอบไม่เป็นปัจจุบัน 2) รูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยหลักการและแนวคิดของรูปแบบวัตถุประสงค์ของรูปแบบ และลักษณะการบริหารโรงเรียน 3) ผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสมัย ขวัญมา, ธนวิน ทองแพง และประยูร อิ่มสวาสด (2564 : 23) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาและประเมินการพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการประเมินรูปแบบ การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นประโยชน์ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และความถูกต้องสามารถใช้เป็นกรอบกำหนดรูปแบบในการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนโดยรวมและรายด้าน และทุกองค์ประกอบมีความเป็นประโยชน์ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติและความถูกต้องสามารถใช้เป็นกรอบในการกำหนดรูปแบบในการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน

5. การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน “A Good Life Model” โรงเรียนคุรุสภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุภาวรรณ์ ปริตวา, กฤตยากร ลดาวัลย์ และธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี (2559 : 64-70) ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสือโก้วิทยาสรรค์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ส่วนระดับการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาแตกต่างต่างกัน มีความ พึงพอใจมีต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สถานศึกษาควรดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนในการบริหารจัดการศึกษา การพัฒนา หลักสูตร การส่งเสริมทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ และการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2.2 ควรศึกษาคุณภาพชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

จุฬาวลัย สุนทรวิภาต. (2540). *การพัฒนาแบบวัดคุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียน.* ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชุติมา ถาวรแก้ว. (2559). *การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต นักเรียนของสถานศึกษาในจังหวัดปทุมธานีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4.* วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ชนมณี ศิลานุกิจ, อำนวย ทองโปร่ง, รังสรรค์ มณีเล็ก และสุวัฒน์ วิวัฒนานนท์. (2563). รูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. *วารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์.* 10 (1), 43-54.

ประสิทธิ์ เรืองแสงอร่าม. (2560). *คุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายใน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

พิสมัย ขวัญมา, ธนวิน ทองแพง และประยูร อิ่มสวาสด. (2564). *การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน.* วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ยุภาวรรณ์ ปริตวา, กฤตยากร ลดาวัลย์ และ ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี. (2559). ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสือโก้กวิทยาสรรค์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*. 6 (2), 64-70.

ราชกิจจานุเบกษา. 2560. *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.* กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐมนตรีและราชกิจานุเบกษา.

วรัญญภรณ์ ชาลีรักษ์. (2562). การพัฒนารูปแบบการติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วมให้มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลและสอดคล้องกับทิศทางการปฏิรูปการศึกษาของ ประเทศในยุคประเทศไทย 4.0**.** *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2564. แหล่งที่มา : http://www.reo9.obec.in.th.

สาธร ทรัพย์รวงทอง และวราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง. (2563). รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตครูในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. 8 (5), 1765-1771.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564***.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2560-2579***.** กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. 2561 (Education in Thailand 2018).* กรุงเทพมหานคร:พริกหวานกราฟฟิค.

อ๊อต โนนกระยอม, เชิดเกียรติ กุลบุตร และเกรียงศักดิ์ สร้อยสุวรรณ. (2559). รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักศึกษาสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน. *วารสารธรรมทัศน์*. 16 (3), 15-25.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement***.** 30 (3), 607-608.

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อมาตรฐานด้านการปฏิบัติงานการตรวจสอบภายในมุมมองของผู้รับการตรวจสอบ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Factors Affecting the Performance Effectiveness of Internal Auditors Office in Auditee's Perspective of the National Economic and Social Development Council

แคทรียา เรืองเจริญ และ พรรณทิพย์ อย่างกลั่น
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
Kattariya Rueangjaroen and Phanthip Yangklan
Sripatum University, Thailand
Corresponding Author, E-mail : ktyrpp@gmail.com

****

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อมาตรฐานด้านการปฏิบัติงานการตรวจสอบภายในมุมมองของผู้รับการตรวจสอบ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้รับการตรวจสอบ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จำนวน 240 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานใช้สถิติเชิงอนุมาน คือ การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อมาตรฐานด้านการปฏิบัติงานการตรวจสอบภายในมุมมองของผู้รับตรวจสอบ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า ภาพรวมและรายด้านของปัจจัยการปฏิบัติงาน คือ ด้านความเป็นอิสระและความเที่ยงธรรม ($\bar{X}$=4.27 ,s.d.=0.539) ด้านการให้คำปรึกษาและคำแนะนำ ($\bar{X}$=4.26 ,s.d.=0.458) อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านความรู้ ความเชี่ยวชาญ ($\bar{X}$=4.15 ,s.d.=0.521) อยู่ในระดับมาก และรายด้านของมาตรฐานการปฏิบัติงาน คือ ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบ ($\bar{X}$=4.25 ,s.d.=0.496) ด้านการรายงานผลการตรวจสอบ ($\bar{X}$=4.23 ,s.d.=0.516) อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการวางแผน ($\bar{X}$=4.15 (s.d.=0.495) อยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยด้านความเป็นอิสระและความเที่ยงธรรม และปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาและคำแนะนำส่งผลกระทบเชิงบวกต่อมาตรฐานการตรวจสอบภายในด้านการวางแผนและด้านการรายงานผลการตรวจสอบ และปัจจัยด้านการให้

* วันที่รับบทความ: 28 มิถุนายน 2565; วันแก้ไขบทความ 24 กรกฎาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 25 กรกฎาคม 2565
Received: June 28, 2022; Revised: July 24, 2022; Accepted: July 25, 2022

คำปรึกษาและคำแนะนำส่งผลกระทบเชิงบวกต่อมาตรฐานการตรวจสอบภายในด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : การปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน; ตรวจสอบภายใน; มาตรฐานการตรวจสอบ

Abstracts

This research paper aims to study factors affecting internal audit performance standards from the auditor's perspective of the Office of the National Economic and Social Development. 240 auditees of the Office of the National Economic and Social Development are randomly selected as the sample group. A questionnaire is used as a research instrument and the statistics used in the data analysis are descriptive statistics, frequency, percentage, mean and standard deviation. The hypothesis test uses an Inferential Analysis, Pearson Product Moment Correlation and Multiple Regression Analysis.

The research shows the overall and the aspects of operational factors, which are the independent and impartiality, with average of 4.27 (s.d.=0.539). The counseling and advice with average of 4.26 (s.d.=0.458) are at highest. In terms of knowledge, the expertise is at high level, with average of 4.14 (s.d.=0.521). The overall and aspects of standard performances are the inspection performance, with average of 4.25 (s.d.=0.496), inspection report, with average of 4.23 (s.d.=0.516) at the highest level, and followed by high level in planning performance, with average of 4.15 (s.d.=0.495). The hypothesis test results found that factors of independent and impartiality and the factors of advisory have a positive outcome on internal audit standards in planning and audit reporting. The factors of advisory also have a positive outcome on internal audit standards in audit performance, with statistical significant of 0.05.

Keywords : Internal audit performance; Internal auditing; Audit standards

บทนำ

เนื่องจากสถานการณ์ปัจจุบันมีโอกาสเผชิญกับความเสี่ยงส่งผลให้องค์กรจัดให้มีการตรวจสอบภายในรวมถึงหน่วยงานของรัฐ แต่ละองค์กรต้องเผชิญผลกระทบที่แตกต่างกันออกไป ทั้งปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อความไม่แน่นอนของการดำเนินงาน เพื่อตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง มติคณะรัฐมนตรี และนโยบาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของส่วนราชการ

การตรวจสอบภายในจะช่วยส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐเกิดกระบวนการกำกับดูแลที่ดี เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานและยังเป็นสัญญานเตือนล่วงหน้าให้กับหน่วยงานในการลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงการเพิ่มโอกาสความสำเร็จของงาน ผู้ตรวจสอบภายในนอกจากจะต้องมีความเป็นอิสระแล้ว ยังต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์ เที่ยงธรรม โปร่งใส (กรมบัญชีกลาง, 2560 : 6) และต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการให้ข้อเสนอแนะที่มีความเหมาะสมกับผู้รับการตรวจสอบ การตรวจสอบภายใน ในปัจจุบันนั้นกรมบัญชีกลางได้มีโครงการประเมินระบบการประกันคุณภาพงานตรวจสอบภายในภาครัฐเพื่อให้

ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่ากระบวนการทำงานของหน่วยงานตรวจสอบภายในนั้นสามารถนำไปสู่ผลการทำงานที่มีคุณภาพ รวมทั้งการรายงานผลการตรวจสอบภายในจะต้องได้รับการยอมรับและเชื่อถือจากผู้บริหารรวมถึงหน่วยรับตรวจ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการรายงานผลการตรวจสอบภายใน (กรมบัญชีกลาง, 2560 : 6)

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อมาตรฐานด้านการปฏิบัติงานการตรวจสอบภายใน มุมมองของผู้รับตรวจสอบ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อให้ทราบว่าปัจจัยใดบ้างที่มีผลกระทบกับมาตรฐานในการตรวจสอบภายใน อันนำไปสู่แนวทางในการแก้ไขและพัฒนาให้ผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบภายในมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน และบรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนการตรวจสอบภายในอย่างมีประสิทธิผลและสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานตรวจสอบภายในเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานในสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อมาตรฐานด้านการปฏิบัติงานการตรวจสอบภายใน มุมมองของผู้รับการตรวจสอบ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจจากกลุ่มตัวอย่าง โดยการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรคือผู้รับตรวจสอบภายในที่ปฏิบัติงานเป็นข้าราชการ พนักงานราชการและลูกจ้างที่อยู่ในสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จำนวนทั้งสิ้น 600 คน ผู้ศึกษาได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยคำนวณจากสูตรของ Taro Yamane และกำหนดให้ระดับความเชื่อมั่นอยู่ที่ 95% และกำหนดให้ระดับความคลาดเคลื่อนอยู่ที่ 5% หรือ 0.05 ซึ่งขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 240 คน

เครื่องมือการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เลือกใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้ศึกษาได้สร้างแบบสอบถามขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Close-Ended) และปลายเปิด (Open Ended Question) ประกอบด้วยเนื้อหา 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ในคำถามส่วนนี้จะถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด สาขาวิชา รายได้เฉลี่ยต่อปี และประสบการณ์ทำงานในตำแหน่ง

ส่วนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อมาตรฐานด้านการปฏิบัติงานการตรวจสอบของผู้ตรวจสอบภายใน มุมมองผู้รับตรวจสอบ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเป็นคำถามลักษณะปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมได้

วิธีการแปลผลแบบสอบถาม ใช้ค่าเฉลี่ย ตามเกณฑ์คะแนน ดังนี้ การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อและรายด้าน พร้อมนำเสนอข้อมูลในตารางประกอบคำบรรยาย โดยได้กำหนดระดับผลกระทบออกเป็น 5 ระดับ และกำหนดระดับคะแนน ดังต่อไปนี้

ระดับ 5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน 5 คะแนน
ระดับ 4 เห็นด้วย	ให้คะแนน 4 คะแนน
ระดับ 3 ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน 3 คะแนน
ระดับ 2 ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน 2 คะแนน
ระดับ 1 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน 1 คะแนน

นอกจากนี้ยังกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยการหาพิสัยและอันตรภาคชั้นของมาตรฐานส่วนประเมินค่าทางสถิติคะแนนเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ใช้สูตรดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5-1}{5} = 0.8$$

ผู้ศึกษาได้กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์การแปลผลคะแนนดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
4.21 – 5.00	มากที่สุด
3.41 – 4.20	มาก
2.61 – 3.40	ปานกลาง
1.81 – 2.60	น้อย
1.00 – 1.80	น้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้ศึกษาทำการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ดำเนินการส่งแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ไปทางอีเมลเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้ตอบคำถาม และแสดงความคิดเห็นได้อย่างเปิดเผย โดยเก็บข้อมูลจากข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจำนวน 240 คน

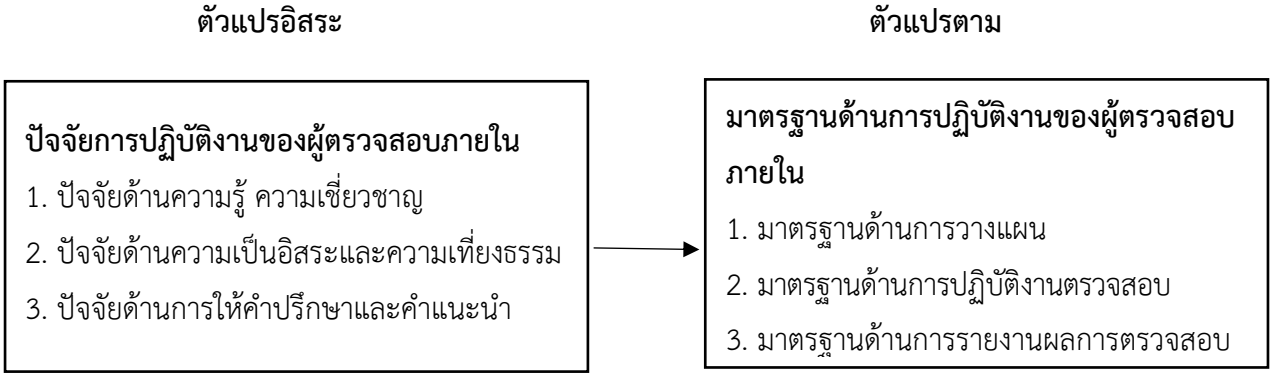
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) การเก็บข้อมูลมาจากการศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร รายงาน และบทความที่เกี่ยวข้องกับงานตรวจสอบภายใน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐานที่นำมาวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปในแบบสอบถาม ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นสถิติในการสรุปผลข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Analysis) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อมาตรฐานด้านการปฏิบัติงานการตรวจสอบภายใน มุมมองของผู้รับตรวจสอบ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จากการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 146 คน มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี จำนวน 100 คน ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 139 คน ประเภทตำแหน่งงานวิชาการ 137 คน จบการศึกษาสาขาบริหารธุรกิจ จำนวน 62 คน และประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 3 ปี จำนวน 78 คน สำหรับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.23 ,s.d.=0.506) (ตารางที่ 1) ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับมาตรฐานด้านการปฏิบัติงานของตรวจสอบภายในโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.21 ,s.d.=0.502) (ตารางที่ 2) และผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปรอิสระอยู่ในช่วงต่ำสุด 0.653 และสูงสุด 0.758 ซึ่งอยู่ในช่วงที่ยอมรับได้ (ตารางที่ 3) และผลการศึกษาตามสมมติฐาน พบว่าปัจจัยด้านการปฏิบัติงานการตรวจสอบภายในมีผลกระทบเชิงบวกต่อมาตรฐานด้านการปฏิบัติงานการตรวจสอบของผู้ตรวจสอบภายใน ซึ่งปรากฏดังตารางที่ 4 - 6 ตามรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายใน โดยภาพรวม

การปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายใน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
1. ปัจจัยด้านความรู้ ความเชี่ยวชาญ	4.15	0.521	มาก
2. ปัจจัยด้านความเป็นอิสระและความเที่ยงธรรม	4.27	0.539	มากที่สุด
3. ปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาและคำแนะนำ	4.26	0.458	มากที่สุด
รวม	**4.23**	**0.506**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 พบว่า การปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายใน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.23 ,s.d.=0.506) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับของค่าเฉลี่ย พบว่า มากที่สุด คือ ปัจจัยด้านความเป็นอิสระและความเที่ยงธรรม ($\bar{X}$ =4.27 ,s.d.=0.539) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาและคำแนะนำ ($\bar{X}$ =4.26 ,s.d.=0.458) และปัจจัยด้านความรู้ ความเชี่ยวชาญ ($\bar{X}$ =4.15 ,s.d.=0.521) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของมาตรฐานด้านการปฏิบัติงานของตรวจสอบภายในโดยภาพรวม

มาตรฐานด้านการปฏิบัติงานของตรวจสอบภายใน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
1. มาตรฐานด้านการวางแผน	4.15	0.495	มาก
2. มาตรฐานด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบ	4.25	0.496	มากที่สุด
3. มาตรฐานด้านการรายงานผลการตรวจสอบ	4.23	0.516	มากที่สุด
รวม	**4.21**	**0.502**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 พบว่า มาตรฐานด้านการปฏิบัติงานของตรวจสอบภายใน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.21 ,s.d.=0.502) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับของค่าเฉลี่ย พบว่า มากที่สุด คือ มาตรฐานด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบ ($\bar{X}$=4.25 ,s.d.=0.496) รองลงมาคือ มาตรฐานด้านการรายงานผลการตรวจสอบ ($\bar{X}$=4.23 ,s.d.=0.516) และมาตรฐานด้านการวางแผน ($\bar{X}$=4.15 ,s.d.=0.495) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

	ด้านความรู้ ความเชี่ยวชาญ	ด้านความเป็นอิสระและความเที่ยงธรรม	ด้านการให้คำปรึกษาและคำแนะนำ
ด้านความรู้ ความเชี่ยวชาญ	1		
ด้านความเป็นอิสระและความเที่ยงธรรม	0.758*	1	
ด้านการให้คำปรึกษาและคำแนะนำ	0.718*	0.653*	1
รวม	**4.21**		

จากตารางที่ 3 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านความรู้ความเชี่ยวชาญรวม ปัจจัยด้านความเป็นอิสระและความเที่ยงธรรมรวม และปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาและคำแนะนำรวม พบว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน จากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน อยู่ในช่วงต่ำสุด 0.653 และสูงสุด 0.758 ซึ่งอยู่ในช่วงระหว่าง ±0.8 เป็นค่าที่ยอมรับได้

การทดสอบสมมติฐาน เป็นดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในส่งผลกระทบเชิงบวกต่อมาตรฐานการตรวจสอบภายใน ด้านการวางแผน

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ปัจจัยการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในส่งผลกระทบเชิงบวกต่อมาตรฐานการตรวจสอบภายใน ด้านการวางแผน

	B	Std. Error	Beta	t	Sig	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	0.636	0.207		3.073	0.002		
ปัจจัยด้านความรู้ ความเชี่ยวชาญ	0.128	0.070	0.135	1.820	0.070	0.339	2.949
ปัจจัยด้านความเป็นอิสระและความเที่ยงธรรม	0.315	0.063	0.342	5.028	0.000*	0.401	2.491
ปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาและคำแนะนำ	0.386	0.069	0.357	5.591	0.000*	0.522	2.192
R = 0.749, R2 = 0.561, Adjusted. R2 = 0.556, SEest = 0.330, F = 100.621 *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05							

จากตารางที่ 4 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามสมมติฐานที่ 1 ผลการทดสอบพบว่า ปัจจัยการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในด้านความเป็นอิสระและความเที่ยงธรรม ด้านการให้คำปรึกษาและคำแนะนำ มีผลกระทบเชิงบวกต่อมาตรฐานด้านการวางแผน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในส่งผลกระทบเชิงบวกต่อมาตรฐานการตรวจสอบภายใน ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบ

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ปัจจัยการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในส่งผลกระทบเชิงบวกต่อมาตรฐานการตรวจสอบภายใน ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบ

	B	Std. Error	Beta	t	Sig	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	1.312	0.249		5.341	0.000		
ปัจจัยด้านความรู้ ความเชี่ยวชาญ	0.149	0.084	0.156	1.777	0.077	0.339	2.949
ปัจจัยด้านความเป็นอิสระและความเที่ยงธรรม	0.144	0.074	0.156	1.931	0.055	0.401	2.491

ปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาและคำแนะนำ	0.402	0.082	0.372	4.909	0.000*	0.456	2.192

R = 0.619, R2 = 0.383, Adjusted. R2 = 0.375, SEest = 0.392, F = 48.779 *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 5 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามสมมติฐานที่ 2 ผลการทดสอบพบว่า ปัจจัยการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายใน ด้านการให้คำปรึกษาและคำแนะนำมีผลกระทบเชิงบวกต่อมาตรฐานด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในส่งผลกระทบเชิงบวกต่อมาตรฐานการตรวจสอบภายใน ด้านการรายงานผลการตรวจสอบ

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ปัจจัยการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในส่งผลกระทบเชิงบวกต่อมาตรฐานการตรวจสอบภายใน ด้านการรายงานผลการตรวจสอบ

	B	Std. Error	Beta	t	Sig	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	1.177	0.250		4.710	0.000		
ปัจจัยด้านความรู้ ความเชี่ยวชาญ	0.146	0.085	0.147	1.716	0.087	0.339	2.949
ปัจจัยด้านความเป็นอิสระและความเที่ยงธรรม	0.339	0.076	0.354	4.483	0.000*	0.401	2.491
ปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาและคำแนะนำ	0.235	0.083	0.209	2.823	0.005*	0.456	2.192

R = 0.641, R2 = 0.410, Adjusted. R2 = 0.403, SEest = 0.399, F = 54.724 *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 6 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามสมมติฐานที่ 3 ผลการทดสอบพบว่า ปัจจัยการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในด้านความเป็นอิสระและความเที่ยงธรรม และด้านการให้คำปรึกษาและคำแนะนำมีผลกระทบเชิงบวกต่อมาตรฐานด้านการรายงานผลการตรวจสอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

ปัจจัยการปฏิบัติงานคือด้านความเป็นอิสระและความเที่ยงธรรม ($\overline{x}$=4.27 ,s.d.=0.539) ด้านการให้คำปรึกษาและคำแนะนำ ($\overline{x}$=4.26 ,s.d.=0.458) อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านความรู้ ความเชี่ยวชาญ ($\overline{x}$=4.15 ,s.d.=0.521) อยู่ในระดับมาก และภาพรวม ($\overline{x}$=4.23 ,s.d.=0.506) อยู่ในระดับมากที่สุด และมาตรฐานด้านการปฏิบัติงานคือด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบ ($\overline{x}$=4.25 ,s.d.=0.496) ด้านการรายงานผลการตรวจสอบ ($\overline{x}$=4.23 ,s.d.=0.516) อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการวางแผน ($\overline{x}$=4.15 ,s.d.=0.495) อยู่ในระดับมาก และภาพรวม ($\overline{x}$=4.21 ,S.D.=0.495) อยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในส่งผลกระทบเชิงบวกต่อมาตรฐานการตรวจสอบภายในด้านการวางแผน พบว่า ปัจจัยด้านความเป็นอิสระและความเที่ยงธรรม และปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาและคำแนะนำ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลทดสอบดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรธิดา (2561 : 65) ได้ศึกษาเรื่องอิทธิพลของกระบวนการตรวจสอบภายในและการบริหารความเสี่ยงที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่ากระบวนการการตรวจสอบภายในด้านการวางแผนการปฏิบัติงานและด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบมีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานในทุกด้าน และปัจจัยการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในส่งผลกระทบเชิงบวกต่อมาตรฐานการตรวจสอบภายในด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบ พบว่า ปัจจัยด้านการให้คำปรึกษาและคำแนะนำ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลทดสอบดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ วราพร (2560 : 33) ได้ศึกษาเรื่องมาตรฐานการสอบกิจการสหกรณ์ที่มีผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในเขตภาคกลาง พบว่าด้านการปฏิบัติงานและด้านขีดความสามารถมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการดำเนินงานสหกรณ์ออมทรัพย์ด้านเงินฝากธนาคาร/สหกรณ์อื่น และปัจจัยการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในส่งผลกระทบเชิงบวกต่อมาตรฐานการตรวจสอบภายในด้านการรายงานผลการตรวจสอบ พบว่า ปัจจัยด้านความเป็นอิสระและความเที่ยงธรรม และด้านการให้คำปรึกษาและคำแนะนำ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลทดสอบดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประไพพรรณ (2560 : 65-84) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้ทางการตรวจสอบภายในกับประสิทธิผลการตรวจสอบภายในของผู้ตรวจสอบภายในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย พบว่าการจัดการความรู้ทางการตรวจสอบภายใน ด้านการระดมความคิด มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิผลการตรวจสอบภายในโดยรวม ด้านการปฏิบัติงานการตรวจสอบภายในด้านการรายงานผล การปฏิบัติงานและการติดตามผล ด้านการส่งเสริมการกำกับดูแลที่ดี ด้านการประเมินความเสี่ยงและให้สัญญาณเตือนภัย และด้านการให้ความรู้และการให้คำปรึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ผู้ตรวจสอบภายในควรจัดทำรายงานผลการตรวจสอบเสนอผู้บริหารสำนักงาน เพื่อแจ้งถึงประเด็นที่ตรวจพบอย่างถูกต้อง ครบถ้วน และเกิดประสิทธิภาพด้านคุณภาพในงานตรวจสอบมากที่สุด

2. ผู้รับตรวจควรพัฒนาความรู้ในด้านการตรวจสอบของตัวเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มีความชำนาญในงานที่ทำ และสามารถตอบคำถามของผู้ตรวจสอบภายในได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน

3. ผู้ตรวจสอบภายในควรปฏิบัติงานด้วยความเป็นอิสระ และเที่ยงธรรม ไม่ละเลยการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบภายใน และมีคุณสมบัติของผู้ตรวจสอบภายในที่เหมาะสม

4. ผู้ตรวจสอบภายในและผู้รับตรวจ ควรคำนึงถึงผลสำเร็จของการตรวจสอบภายใน อย่างมีประสิทธิผล เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยในด้านอื่น ๆ ที่มีผลต่อมาตรฐานการตรวจสอบภายใน เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อมาตรฐานการตรวจสอบของผู้ตรวจสอบภายใน ได้อย่างครอบคลุมทุกด้านของการปฏิบัติงานการตรวจสอบภายในมากยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาจากกลุ่มประชากรอื่นหรือหน่วยงานอื่น เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์แก่หน่วยงานต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมบัญชีกลาง. (2560). *มาตรฐานการตรวจสอบภายในและจริยธรรมการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในของส่วนราชการ.*

ประไพพรรณ โสภา. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้ทางการตรวจสอบภายในกับประสิทธิผลการตรวจสอบภายในของผู้ตรวจสอบภายในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.* 13 (1), 65-84.

พรธิดา สีคำ. (2561). *อิทธิพลของกระบวนการตรวจสอบภายใน และการบริหารความเสี่ยงที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.* การค้นคว้าอิสระ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการตรวจสอบภายใน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

วราพร ดอกเทียน. (2560). *มาตรฐานการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ที่มีต่อผลการดำเนินงาน ของสหกรณ์ออมทรัพย์ในเขตภาคกลาง.* วิทยานิพนธ์ บัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

สภาพและแนวทางพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

States and Guidelines for Student Affairs Management in Digital Age in School under the Office of Khon Kaen Educational Service Area 4

ปฏิญญา คลังกลาง และ อาคม อึ่งพวง
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
Patinya Klungklang and Arkom Eungpuang
Northeastern University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: Patinyaklungklang@gmail.com

****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการงานกิจการนักเรียน 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการจัดการงานกิจการนักเรียน และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ระยะที่ 1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรTaro Yamane และสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามตำแหน่งหน้าที่ ได้ตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 67 คน และครู จำนวน 245 คน รวมเป็น 312 คน ระยะที่ 2 กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้าฝ่ายงานกิจการนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าดัชนีความต้องการจำเป็น PNI modified และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่าสภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เรียงตามลำดับดังนี้ 1) ด้านงานสวัสดิการนักเรียนนักเรียน 2) ด้านงานกิจกรรมนักเรียน 3) ด้านงานปกครอง และ 4) ด้านงานแนะแนว

3. แนวทางพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 สรุปได้ดังนี้ 1) ด้านงานสวัสดิการนักเรียนนักเรียน มี 5 แนวทาง

วันที่รับบทความ: 30 กรกฎาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 23 สิงหาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 24 สิงหาคม 2565
Received: July 30, 2022; Revised: August 23, 2022; Accepted: August 25, 2022

2) ด้านงานกิจกรรมนักเรียน มี 4 แนวทาง 3) ด้านงานปกครอง มี 3 แนวทาง และ 4) ด้านงานแนะแนว มี 3 แนวทาง

คำสำคัญ: การจัดการงานกิจการนักเรียน; แนวทางพัฒนา; ยุคดิจิทัล

Abstracts

The purposes of this research were: 1) to study current state and desirable state of student affairs management 2) to study the needs of student affairs management and 3) to study the guidelines for the development of student affairs management in digital age of schools under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 4. The sample group used in the study consisted of 2 phases: In 1st phase, the sample size was determined by Taro Yamane's table using stratified random sampling, the sample group consisted of 67 administrators, 245 teachers, with the total number of 312 people. In 2nd phase, the target group consisted of 9 experts selected by purposive sampling method including school administrators and heads of student affairs department. The instruments used in this research included a 5-level rating scale questionnaire and semi-structured interview form. The statistics used for analyzing data comprised frequency, percentage, mean, standard deviation and PNI modified index.

The research results were found that:

1. The current state and the desirable state of student affairs management in digital age of schools under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 4 were found that the current state, in overall, was rated at a high level, the desirable state, in overall, was found at the highest level.

2. Needs for the development of student affairs management in digital age of schools under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 4 ranked from the most to the least were as follows: 1) students' welfare, 2) students' activities, 3) students' governance and discipline, and 4) guidance.

3. Guidelines for the development of student affairs management in digital age of schools under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 4 can be summarized as follows: 1) Student welfare consisted of 5 approaches. 2) Student activities consisted of 4 approaches. 3) Administrative work consisted of 3 approaches. 4) Guidance consisted of 3 approaches.

Keywords: Student Affairs Management; Guidelines for Development; Digital Age

บทนำ

ปัจจุบัน รัฐธรรมนูญของราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้การศึกษากับเด็กทุกคนเป็นเวลา 12 ปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ อย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐมีหน้าที่ดำเนินการส่งเสริม กำกับ สนับสนุนการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล การศึกษาต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ มีความสามารถ เชี่ยวชาญตามความถนัดของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (สำนักงานเลขาธิการ

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2560 : 14) ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มุ่งหมายพัฒนาคนในทุกด้านและทุกช่วงวัย เพื่อให้เป็นคนดี เก่งและมีคุณภาพ เด็กและเยาวชนมีพัฒนาการทักษะ สามารถปรับตัวกับสภาพแวดล้อมได้เป็นอย่างดี พึ่งพาตนเองได้ และเป็นประชาชนคนไทยที่สมบูรณ์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561 : 30) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2545 และพระราชบัญญัติการศึกษาพุทธศักราช 2553 (ฉบับที่ 3) กำหนดไว้ว่า การศึกษานั้นเป็นกระบวนการเรียนรู้ เป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ เพื่อมุ่งหมาย สร้างให้บุคคลและสังคม เกิดความเจริญงอกงาม สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ จนทำให้บุคคลสามารถศึกษาเล่าเรียนได้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา การจัดการศึกษาของชาติไทย มุ่งเน้นพัฒนาคนให้สมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี ร่วมมือกันมุ่งสู่การพัฒนาประเทศ ให้ยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ 2560-2579 กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 79) สอดคล้องกับการส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่ได้กำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษา เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความสุข มีปัญญา มีศักยภาพในการศึกษาเข้าเรียนต่อ สามารถประกอบอาชีพได้ ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีคุณธรรมจริยธรรม มองเห็นคุณค่าในตนเอง อยู่ในระเบียบวินัย มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองที่ดีและพลโลกที่ดี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 5)

กฎกระทรวงได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 39 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ.2545 ไว้ว่า ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พิจารณาดำเนินการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือสถานศึกษา ในอำนาจหน้าที่ของตน (“พระราชบัญญัติว่าด้วยกฎกระทรวงฯ”, 2550 : 29) สถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่ ในการจัดการศึกษา เพื่อสนับสนุน ส่งเสริม พัฒนาผู้เรียน พร้อมทั้งจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนมีความรู้ มีมาตรการและแนวทางป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาและชุมชน มีระบบดูแลช่วยเหลือ ติดตามนักเรียน ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้คำปรึกษา ชี้แนะและช่วยเหลือ อย่างทันการณ์ทันเวลา รวมทั้งการอบรมบ่มนิสัยด้วย เพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ได้อย่างสงบสุขและมีคุณภาพ งานบริหารทั่วไป นั้น ถือเป็นภารกิจหลักหนึ่งของสถานศึกษา ในการสนับสนุนส่งเสริมการปฏิบัติงานของโรงเรียน ให้บรรลุตามเป้านโยบาย และมาตรฐานการศึกษา ที่ได้กำหนดไว้ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งภารกิจในการบริหารงานทั่วไปมีหลากหลาย ได้แก่ การดำเนินงานปกครอง การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การดูแลอาคารสถานที่ การดูแลสภาพแวดล้อม การประชาสัมพันธ์ งานงบประมาณ งานบริการสาธารณะ และการจัดการงานกิจการนักเรียน ซึ่งเป็นงานที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554 : 5) งานกิจการนักเรียน เป็นหนึ่งในงานสำคัญของงานบริหารงานทั่วไป มีบทบาทส่งเสริมและ

พัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพเหมาะสมตามวัย และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียนครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน ช่วยให้ครูเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนานักเรียน ตามกระบวนการวางแผนและการบริหารจัดการ เพื่อสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ให้สอดคล้องกับสภาวะเศรษฐกิจสังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป โดยผ่านกระบวนการและกิจกรรมต่างๆในโรงเรียน เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ภาคภูมิใจในความเป็นคนไทย เรียนรู้ เข้าใจในระบอบประชาธิปไตย จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีจิตสาธารณะ รู้จักใช้ชีวิตอย่างพอเพียง สามารถปรับตัว มีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกัน สามารถเลือกดำเนินชีวิตอย่างมีภูมิรู้และมีภูมิธรรมในสังคมได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554 : 13)

สภาพสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปจากวิถีเดิมมาก มีผลกระทบต่อการปรับตัวของผู้เรียนในสังคม อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้ อาทิเช่น ปัญหานักเรียนติดยาเสพติด นักเรียนออกกลางคัน การขาดคุณธรรม จริยธรรม ปัญหาเด็กถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง เด็กได้รับการกระทำความรุนแรง เด็กถูกล่วงละเมิดทางเพศ รวมถึงการตกเป็นเหยื่อของการบริโภควัตถุนิยมต่าง ๆ เด็กที่ผู้ปกครอง พ่อ แม่ ต้องไปทำงาน นอกพื้นที่ภูมิลำเนาของครอบครัว เด็กที่ตกอยู่ในสภาวะขาดการดูแลเอาใจใส่ มักพบกับปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต (คณะกรรมการส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2561 : 12) สอดคล้องกับบริบทและสภาพปัญหาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 4 โดยส่วนมากสถานศึกษาจะมีความใกล้ชิดกับชุมชนจึงสามารถพบเห็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน และชุมชนในเขตบริการได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็กที่กำลังเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น อายุประมาณ 11–15 ปี หรือระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายถึงมัธยมศึกษาตอนต้น ถือเป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีความอ่อนไหวต่อสภาวะสังคมต่าง ๆ ได้ง่าย อาจถูกชักจูงไปในทางที่ผิดได้ง่าย จากการสำรวจการกระทำผิดระเบียบวินัยของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 4 พบว่า นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายไปจนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียน มีความประพฤติที่ไม่เหมาะสมกับวัย เป็นจำนวนมาก ได้แก่ หนีโรงเรียน เที่ยวเตร่ แต่งกายไม่เรียบร้อย ประพฤติผิดระเบียบวินัย ทะเลาะวิวาท แสดงกิริยาก้าวร้าว ถูกชักจูง ล่อลวงให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้ง่าย ประกอบกับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 4 ยังขาด แนวทางพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนที่เหมาะสม เพื่อใช้สำหรับพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดี ดำเนินชีวิตปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในสภาวะต่าง ๆ ได้ และสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ผู้เรียนได้ คือ การมีภูมิคุ้มกันในตนเองที่ดี เมื่อก้าวเข้าสู่วัยรุ่น จึงจะไม่ถูกล่อลวง ชักจูง ไปในทางที่ผิดได้ง่าย จากเหตุผลข้างต้น ผู้บริหารสถานศึกษา มีความจำเป็นต้องทราบแนวทางพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนที่สอดคล้องยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้สามารถพัฒนาผู้เรียน ให้เกิดประสิทธิผลยุคดิจิทัลที่ดีอย่างประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล

ดังนั้น ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษา เรื่อง สภาพและแนวทางพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เพื่อหาแนวทางในการสนับสนุนและส่งเสริมสถานศึกษา ให้สามารถดำเนินงานจัดการงานกิจการนักเรียนได้อย่างเต็มที่ สามารถพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ การควบคุมอารมณ์ การปรับตัวเข้ากับสังคมต่าง ๆ ได้ดี มีสติปัญญา ความรู้ คุณธรรมและจริยธรรมที่ดี มีภูมิคุ้มกันในตนเองที่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม และส่งผลดีโดยตรง ต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนเกิดประสิทธิผลที่ดีอย่างมีประสิทธิภาพ ได้ผลผลิตที่ดีและมีคุณภาพแก่ประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4
3. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง สภาพและแนวทางพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

ขั้นที่ 1 ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์วรรณกรรม เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพและแนวทางพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

ขั้นที่ 3 ศึกษาความต้องการจำเป็นการพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

ขั้นตอนดำเนินการ นำผลจากศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มาวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็น ของพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

ระยะที่ 2 เพื่อหาแนวทางพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

ขั้นที่ 1 นำองค์ประกอบของการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มาจัดเรียงตามลำดับความสำคัญตามดัชนีความต้องการจำเป็น PNI modified เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สำหรับไปสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาที่เป็น Best Practice ด้านการจัดการงานกิจการนักเรียน

ขั้นที่ 2 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน จากโรงเรียนที่เป็น Best Practice ด้านการจัดการงานกิจการนักเรียน เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา

ขั้นที่ 3 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละคนมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เรียบเรียงเป็นแนวทางการพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนและนำเสนอเป็นความเรียงในแต่ละประเด็น

ขั้นที่ 4 สรุปเป็นแนวทางพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จากสถานศึกษาจำนวน 175 แห่ง จำนวน 1,417 คน เป็นผู้บริหาร 162 คน และครู 1,255 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ผู้บริหารสถานศึกษาและครู กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ความคาดเคลื่อน .05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 312 คน จากประชากรทั้งหมด 1,417 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามตำแหน่งหน้าที่ ได้ตัวอย่างเป็น ผู้บริหาร 67 คน และครู 245 คน รวม 312 คน

1.3 กลุ่มเป้าหมาย สำหรับการสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการงานกิจการนักเรียน สถานศึกษาดีเด่น (Best Practice) จำนวน 9 คน โดยใช้เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติงานดีเด่นด้านการจัดการงานกิจการนักเรียน

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 แบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ และในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured interviews) เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยดำเนินการ ดังนี้

2.1 แบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้ **ตอนที่ 1** แบบสอบถาม ลักษณะเป็นเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ใช้เก็บข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู **ตอนที่ 2** แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ของคะแนนสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์

นำเครื่องมือไปหาค่าความตรงตามเนื้อหา (IOC) กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่าความตรง ตามเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 จากนั้นนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Tryout) กับผู้ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น ผลการหาค่าความเชื่อมั่นได้เท่ากับ 0.97

2.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured interviews) เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียน โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นกลุ่มเป้าหมายจากสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติงานดีเด่น (Best Practice) ด้านการจัดการงานกิจการนักเรียน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ทำเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 ผู้วิจัยทำบันทึกเสนอขอหนังสือจาก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาขอนแก่น เขต 4 แจ้งให้บุคลากรของสถานศึกษาทราบและเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 175 โรงเรียน

3.2 ผู้วิจัยนำส่งหนังสือขออนุญาตไปยังผู้อำนวยการสถานศึกษา ทั้ง 175 แห่ง เพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่ดังกล่าว จำนวน 312 ชุด ให้พิจารณาตอบแบบสอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม และพิจารณาให้คะแนนในแบบสอบถามข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

3.3 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างก่อนนำไปวิเคราะห์

3.4 นำผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ มาวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็นการพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา ใช้ดัชนีค่าสถิติการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น Modified Priority Needs Index : (PNI modified) เพื่อระบุความต้องการจำเป็นจากสูตร PNI modified แบบปรับปรุง (สุวิมล ว่องวานิช, 2558 : 279)

3.5 นำผลจากการวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็นการพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มาเรียงลำดับเพื่อจัดทำแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured interviews) สำหรับนำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ ด้านการพัฒนากิจการนักเรียน เพื่อจะหาแนวทางการพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียน

3.6 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิถึงแนวทางพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน จากโรงเรียนที่มีผลปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ (Best Practice) ที่มีความโดดเด่นด้านงานกิจการนักเรียน

3.7 สรุปแนวทางพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณ ได้จากแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ spss ดังต่อไปนี้

4.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

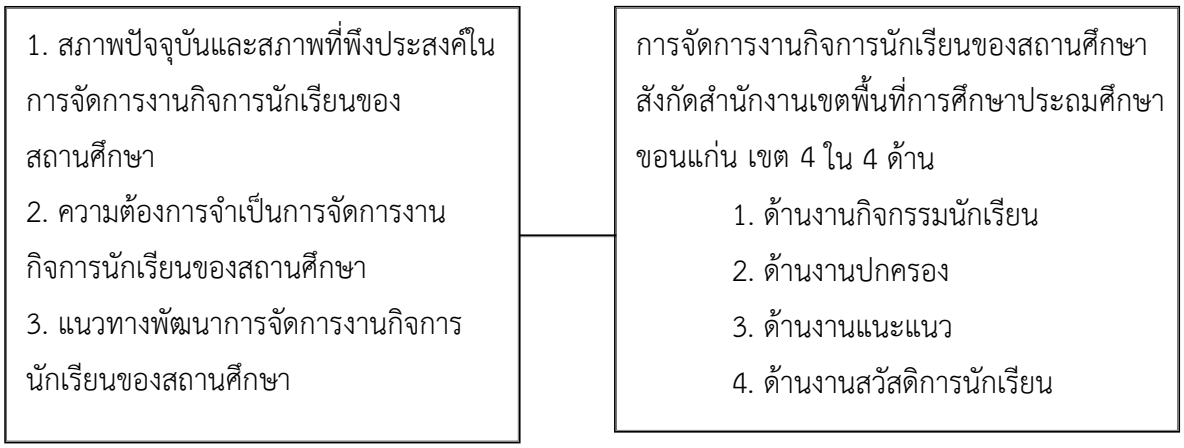
4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านงานกิจกรรมนักเรียน 2) ด้านงานปกครอง 3) ด้านงานแนะแนว 4) ด้านงานสวัสดิการนักเรียนนักเรียน โดยคำถามสนองคู่ (Dual Responses) มาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

4.4 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียน จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง สภาพและแนวทางพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ซึ่งการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัล ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถสรุป ผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึ่งประสงค์ของการพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

การจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา	สภาพที่เป็นปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านงานกิจกรรมนักเรียน	3.93	0.42	มาก	1	4.72	0.34	มากที่สุด	1
2. ด้านงานปกครอง	3.85	0.46	มาก	2	4.61	0.39	มากที่สุด	2
3. ด้านงานแนะแนว	3.85	0.40	มาก	3	4.56	0.48	มากที่สุด	4
4. ด้านงานสวัสดิการนักเรียน	3.78	0.44	มาก	4	4.60	0.38	มากที่สุด	3

โดยรวม	**3.85**	**0.43**	**มาก**	**4.62**	**0.40**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันในการพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.85, S.D. = 0.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสูด คือ ด้านงานกิจกรรมนักเรียน ($\bar{x}$ = 3.93, S.D. = 0.42) รองลงมาคือ ด้านงานปกครอง ($\bar{x}$ = 3.85, S.D. = 0.46) และด้านงานแนะแนว ($\bar{x}$ = 3.85, S.D. = 0.40) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านงานสวัสดิการนักเรียน ($\bar{x}$ = 3.78, S.D. = 0.44)

ในส่วนของสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ($\bar{x}$ = 4.62, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านงานกิจกรรมนักเรียน ($\bar{x}$ = 4.72, S.D. = 0.34) รองลงมาคือ ด้านงานปกครอง ($\bar{x}$ = 4.61, S.D. = 0.39) และ ด้านงานสวัสดิการนักเรียน ($\bar{x}$ = 4.60, S.D. = 0.38) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านงานแนะแนว ($\bar{x}$ = 4.56, S.D. = 0.48)

2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็น การพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

ตารางที่ 2 แสดงค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยรวมและรายด้าน

การจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา	**สภาพปัจจุบัน**			**สภาพที่พึงประสงค์**			PNI	ลำดับ
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ		
1. ด้านงานกิจกรรมนักเรียน	3.93	0.42	มาก	4.72	0.34	มากที่สุด	0.200	2
2. ด้านงานปกครอง	3.85	0.46	มาก	4.61	0.39	มาก	0.197	3
3. ด้านงานแนะแนว	3.85	0.40	มาก	4.56	0.48	มาก	0.185	4
4. ด้านงานสวัสดิการนักเรียน	3.78	0.44	มาก	4.60	0.38	มาก	0.217	1
รวม	**3.85**	**0.43**	**มาก**	**4.62**	**0.40**	**มาก**	**0.200**	

จากตารางที่ 2 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยเรียงตามความสำคัญ ดังนี้

1. ด้านงานสวัสดิการนักเรียนนักเรียน (PNI Modified = 0.217)
2. ด้านงานกิจกรรมนักเรียน (PNI Modified = 0.200)
3. ด้านงานปกครอง (PNI Modified = 0.197)
4. ด้านงานแนะแนว (PNI Modified = 0.185)

3. แนวทางพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า มีแนวทางในการพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในงาน 4 ด้าน จำนวน 15 แนวทาง ดังนี้

1. ด้านงานสวัสดิการนักเรียนนักเรียน มี 5 แนวทาง ดังนี้ 1) สถานศึกษาควรมีการจัดการและการบริการรถรับ–ส่ง ที่เหมาะสม สำหรับนักเรียนเพื่อให้การเดินทางมาเรียนของนักเรียนเกิดความเหมาะสมกับยุคปัจจุบัน 2) สถานศึกษาควรนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยในยุคดิจิทัล มาใช้สำหรับการจัดทำฐานข้อมูลและบัตรข้อมูลสุขภาพของนักเรียนให้เป็นปัจจุบันตลอดเวลา 3) สถานศึกษาควรมีแผนงานและการประเมินผลการดำเนินงานด้านสวัสดิการนักเรียนอย่างสม่ำเสมอเหมาะสมกับยุคปัจจุบัน 4) สถานศึกษาควรมีการพัฒนาห้องสมุด แหล่งค้นคว้า เครื่องมือค้นคว้าข้อมูล ให้มีความทันสมัย เหมาะสมกับยุคแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเน้นไปที่การสืบค้นแบบออนไลน์ และส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเต็มที่และมีคอมพิวเตอร์หรือเครื่องมือที่ใช้ในการสืบค้นอย่างเพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน และ 5) สถานศึกษาควรมีระบบดูแลรักษาความปลอดภัยที่ทันสมัย มีกล้องวงจรปิด มีระบบบันทึกการมาเรียน สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักเรียนได้ตลอดเวลา สอดคล้องและเหมาะสมกับยุคดิจิทัลในปัจจุบัน

2. ด้านงานกิจกรรมนักเรียน มี 4 แนวทางดังนี้ 1) สถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ตอบสนองต่อความต้องการ ความถนัดและความสามารถของนักเรียนตามบริบทของชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ รวมถึงการนำผลการประเมินการจัดกิจกรรมนักเรียน ไปพัฒนาปรับปรุงและแก้ไขเพื่อใช้ในครั้งต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ 2) สถานศึกษาควรมีการดำเนินการคัดกรองนักเรียน ตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้มีความครอบคลุมและทั่วถึง ไปยังกลุ่มปกติ (วางใจ) และกลุ่มเสี่ยง (ห่วงใย) อย่างเหมาะสมกับสภาวการณ์ในปัจจุบัน 3) สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ผู้เรียนอย่างเหมาะในยุคดิจิทัล โดยมีช่องทางการส่งเสริมที่หลากหลาย ทั้งในรูปแบบภายในสถานศึกษาหรือรูปแบบออนไลน์ เพื่อส่งผลให้ผู้เรียนกลายเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านความคิดและจิตใจ และ 4) สถานศึกษาควรมีการใช้สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ของนักเรียน แก่ผู้ปกครองและบุคคลภายนอก เพื่อให้ทราบถึงการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียนของสถานศึกษาโดยทั่วกันและสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนักเรียนได้

3. ด้านงานปกครอง มี 3 แนวทาง ดังนี้ 1) สถานศึกษาควรมีการจัดอบรมและเสริมสร้างวินัยให้แก่นักเรียน มีการเผยแพร่คู่มือนักเรียน ให้กับนักเรียนและผู้ปกครอง ในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องกับยุคปัจจุบันที่เป็นยุคดิจิทัล ทำให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบถึงระเบียบ วินัยและข้อปฏิบัติต่าง ๆ ของโรงเรียน 2) สถานศึกษาควรมีการจัดทำแผนการดำเนินงาน และขอบข่ายหน้าที่งานปกครอง เพื่อให้เกิดความชัดเจน มีการกำหนดและแต่งตั้งครูฝ่ายปกครอง ที่มีความสามารถและทักษะในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ดี รวมถึงสถานศึกษาต้องมีวิธีการนำผลการประเมินการดำเนินงานปกครองมาปรับปรุงการปฏิบัติงานของฝ่ายปกครองให้ทันยุคสมัยปัจจุบัน และ 3) สถานศึกษาควรมีการประสานงานกับสารวัตรนักเรียน เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่หลากหลายมาช่วยในการประสานงาน เพื่อให้สามารถดำเนินการป้องกันและแก้ปัญหาความประพฤติของนักเรียน ได้อย่างทันท่วงที ทันเวลาและทันเหตุการณ์

4. ด้านงานแนะแนว มี 3 แนวทาง ดังนี้ 1) สถานศึกษาควรมีการจัดบุคลากรด้านแนะแนวที่เหมาะสม เพื่อให้ความรู้ ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาแก่นักเรียน จึงจะทำให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพที่ดี และสามารถติดตามผลการแนะแนวของนักเรียนที่เคยได้รับคำปรึกษาไปแล้วตลอดเวลา 2) สถานศึกษาควรมีการจัดห้องหรือหน่วยบริการแนะแนว มีการจัดบรรยากาศห้องแนะแนว การจัดทำป้ายนิเทศและข้อมูลข่าวสารต่างๆ โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสารที่ทันสมัย เพื่อให้ความรู้และสารสนเทศแก่นักเรียนอย่างเหมาะสมในยุคดิจิทัล และ 3) สถานศึกษาควรมีการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียนที่มีอยู่ในปัจจุบัน ก่อนนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนงานแนะแนวของสถานศึกษาอย่างเหมาะสมและเกิดประสิทธิผลดีอย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอนำเสนอเฉพาะประเด็นที่สำคัญในการอภิปราย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

สภาพปัจจุบัน ในการพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสูด คือ ด้านงานกิจกรรมนักเรียน รองลงมาคือ ด้านงานปกครอง และด้านงานแนะแนวตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านงานสวัสดิการนักเรียน

ทั้งนี้ อาจเนื่องจากภาวะปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปสู่ยุคดิจิทัล ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับสถานการณ์ ทำให้ไม่สามารถดำเนินการจัดการงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา ด้านสวัสดิการได้อย่าง

เต็มที่ เช่น สถานศึกษายังไม่มีการจัดบริการรถรับ - ส่ง นักเรียนที่ครอบคลุม การจัดทำบัตรข้อมูลสุขภาพของนักเรียนและบันทึกผลยังไม่เป็นเป็นปัจจุบัน สถานศึกษาไม่มีแผนงานด้านสวัสดิการนักเรียนที่ชัดเจน การประเมินผลการดำเนินงานด้านสวัสดิการนักเรียนยังไม่สม่ำเสมอ ระบบดูแลรักษาความปลอดภัยสำหรับนักเรียนยังไม่ทันสมัย และห้องสมุด แหล่งค้นคว้า เครื่องมือค้นคว้าข้อมูลยังไม่ทันสมัย เหมาะสมตามยุคและสภาวะปัจจุบันซึ่งเป็นยุคดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ มัลลิกา คูสืวิน (2559 : 67) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการกิจการนักเรียนของโรงเรียนบ้านป่าซางนาเงิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ซึ่งพบว่า ระดับสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน สภาพปัญหาการจัดการกิจการนักเรียน คือ บุคลากรขาดความรู้ความสามารถเฉพาะด้านที่ตรงกับภาระงานแต่ละด้าน ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมงานกิจการนักเรียน งบประมาณที่ใช้ดำเนินการมีไม่พอเพียง ขาดการวางแผนและตรวจสอบที่ชัดเจน วัสดุอุปกรณ์ไม่มีคุณภาพและมีไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้งาน ขาดการประชาสัมพันธ์และการประสานงานเพื่อทำงานร่วมกันกับหน่วยงานอื่น สอดคล้องกับทิพสุคลธ์ หงส์ชู (2560 : 933) ที่ได้ศึกษาการพัฒนางานกิจการนักเรียนสู่ศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนขยายโอกาส เครือข่ายการจัดการศึกษาที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง ผลการศึกษาพบว่า สภาพการจัดการงานกิจการนักเรียนสู่ศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนขยายโอกาส เครือข่ายการจัดการศึกษาที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนองและในภาพรวมอยู่ในระดับมาก หากพิจารณารายด้าน จะพบว่าด้านงานกิจกรรมนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านงานแนะแนว ด้านงานปกครองและด้านงานบริการนักเรียน ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ ในการพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และทุกด้านมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าสภาพปัจจุบัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบ ด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านงานกิจกรรมนักเรียน รองลงมาคือ ด้านงานปกครอง และด้านงานสวัสดิการนักเรียน ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านงานแนะแนว ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ในสภาวะปัจจุบันเป็นยุคดิจิทัล ที่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินงานต่างจากเดิม สถานศึกษาจึงไม่สามารถดำเนินการด้านงานแนะแนวได้อย่างเต็มที่ ประกอบกับสถานศึกษายังไม่มีบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจด้านการให้คำแนะนำปรึกษาเพื่อทำหน้าที่แนะแนว การจัดห้องหรือหน่วยบริการแนะแนว พร้อมทั้งบรรยากาศห้องแนะแนวยังไม่เอื้อต่อการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ป้ายนิเทศและข้อมูลข่าวสารต่างๆยังไม่ทันสมัย การสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนงานแนะแนวยังไม่ปัจจุบัน ขาดการติดตามผลการแนะแนวของนักเรียนที่เคยได้รับคำปรึกษาไปแล้ว ทำให้เกิดอุปสรรคในการดำเนินงาน สอดคล้องกับ ธิดาแก้ว แสงสุทธิ, จิรวัฒน์ วรุณโรจน์ (2564 : 318) ได้ศึกษา แนวทางการจัดการกิจการนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 ได้สรุปว่า โรงเรียนต้องจัดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจเพื่อทำหน้าที่แนะแนว ควรมีการประชุมเพื่อวางแผนการแนะแนว มีการกำหนดคุณสมบัติและแต่งตั้งบุคลากรแนะแนวที่เหมาะสม รวมถึงจัดอบรมพัฒนาครูในโรงเรียนให้สามารถดำเนินการด้านแนะแนวได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ ต้องมีจัดทำป้ายนิเทศเพื่อเป็นข้อมูลข่าวสารให้ความรู้แก่นักเรียนอยู่เสมอ มีการประเมินผลงาน แนะแนว และมีการเชิญผู้ที่ประสบความสำเร็จในอาชีพและศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จ มาให้คำแนะนำแก่นักเรียนเพื่อเป็นแบบอย่างและเกิดผลดีต่อสถานศึกษา

2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็น เพื่อพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านงานสวัสดิการนักเรียนนักเรียน สูงเป็นอันดับหนึ่ง ทั้งนี้อาจเนื่องจาก การจัดให้บริการรถรับ - ส่ง นักเรียนของสถานศึกษายังมีไม่เพียงพอ การจัดทำบัตรข้อมูลสุขภาพของนักเรียนและบันทึกผลให้เป็นปัจจุบันยังไม่ครอบคลุม สถานศึกษาวางแผนงานด้านสวัสดิการนักเรียนยังไม่ชัดเจน การประเมินผลการดำเนินงานด้านสวัสดิการนักเรียนยังไม่สม่ำเสมอ สถานศึกษาขาดห้องสมุด แหล่งค้นคว้า เครื่องมือค้นคว้าข้อมูลที่ทันสมัย สำหรับนักเรียนในยุคดิจิทัล และสถานศึกษายังไม่มีระบบดูแลรักษาความปลอดภัยที่ดีและมีความทันสมัยให้แก่นักเรียน สอดคล้องกับกับสวภพ เทพกสิกุล (2559 : 142) แนวทางการจัดการกิจการนักเรียนตามแนวคิดการเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 สรุปว่า การบริการและสวัสดิการนักเรียน มีจุดมุ่งหมายในการส่งเสริมและพัฒนาบุคคลให้มีความเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดบริการตรวจสุขภาพ การบริการและสวัสดิการแก่นักเรียนเพื่อป้องกันปัญหาต่างๆ ในสังคม การจัดระบบความปลอดภัยและป้องกันภัยคุกคามต่างๆ การสร้างขวัญและกำลังใจแก่นักเรียนเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม การมีสุขภาพพลานามัยที่แข็งแรงสมบูรณ์ จะส่งผลที่ดีต่อการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตแก้ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนสนับสนุนประกอบอาชีพในอนาคต สามารถดำรงชีวิตอยู่ในโรงเรียนได้อย่างมีความสุข

3. แนวทางพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ใน 4 ด้าน พบว่ามี 15 แนวทาง ทั้งนี้อาจเนื่องจากการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงสู่ยุคดิจิทัล คือยุคแห่งการนำเทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ในการจัดการงานกิจการนักเรียนและการจัดการศึกษา ผู้บริหารจำเป็นต้องมีแนวทางในการจัดการสู่เป้าหมายและมีตัวชี้วัดความสำเร็จของแนวทางดังกล่าว สอดคล้องกับจักรพงษ์ ตระการไทย (2564 : 57) ที่กล่าววไว้ว่าสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในการบริหารงานของสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดการกิจการนักเรียน ซึ่งเป็นงานของสถานศึกษาในทุกด้าน ต้องมีระบบจัดการฐานข้อมูลของสถานศึกษาเพื่อการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มาใช้ในการบริหารและการจัดการความรู้ เพื่อให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เพื่อให้แนวทางพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อแนะนำในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ในการการพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครูและผู้บริหารมีความประสงค์หรือมีความต้องการให้สถานศึกษาดำเนินการด้านการจัดการงานกิจการนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียนให้มากเป็นพิเศษ โดยเฉพาะด้านกิจกรรมนักเรียนที่มีระดับสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในอันดับที่ 1 เป็นต้น

1.2 เมื่อพิจารณาจากค่าดัชนีความต้องการจำเป็นพบว่าด้านงานสวัสดิการนักเรียนมีความต้องการจำเป็นอยู่ในอันดับแรก ดังนั้นผู้บริหารและครูในสถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนางานด้านสวัสดิการนักเรียนให้มากเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานศึกษาขนาดเล็กหรือสถานศึกษาที่อยู่ตามชายขอบ ซึ่งมักจะพบว่าครอบครัวของนักเรียนส่วนใหญ่มีความขาดแคลนและเสียเปรียบนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่ในเขตเมือง ความต้องการจำเป็นอันดับรองลงมาคือด้านงานกิจกรรมนักเรียน ครูและผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญและส่งเสริมสนับสนุนให้มีกิจกรรมนักเรียนให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาทั้งด้านวิชาการและลักษณะที่พึงประสงค์ต่าง ๆ ไปพร้อม ๆ กัน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเจาะลึกลงไปในด้านการพัฒนาการจัดการงานกิจการนักเรียน ว่ากิจกรรมนักเรียนที่เหมาะสมกับยุคดิจิทัลควรมีลักษณะอย่างไรและควรมีกิจกรรมอะไรบ้าง

2.2 ควรมีการศึกษาถึงงานสวัสดิการนักเรียนที่สำคัญควรมีอะไรบ้างและควรจัดอย่างไรจึงจะเป็นธรรมแก่นักเรียนในชนบทหรือโรงเรียนชายขอบที่ยังมีความขาดแคลนในหลาย ๆ ด้าน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการ-บริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550.* กรุงเทพมหานคร.

กระทรวงศึกษาธิการ (2560). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง.* กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

คณะกรรมการส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. (2561). แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ.2560-2564. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: เจ.เอส.การพิมพ์.

จักรพงษ์ ตระการไทย. (2564). การดำเนินการงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ทิพสุคลธ์ หงส์ชู. (2560). การพัฒนางานกิจการนักเรียนสู่ศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนขยายโอกาสเครือข่ายการจัดการศึกษาที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ธิดาแก้ว แสงสุทธิ และจิรวัฒน์วรุณโรจน์. (2564). แนวทางการจัดการกิจการนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

พระราชบัญญัติว่าด้วยกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการ จัดการศึกษา พ.ศ.2550. (2550). *ราชกิจจานุเบกษา*. 124 (24ก), 29-33.

มัลลิกา คูสีวิน. (2559). *แนวทางการจัดการกิจการนักเรียนของโรงเรียนบ้านป่าซางนาเงิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3.* ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

สวภพ เทพกสิกุล. (2559). *แนวทางการจัดการกิจการนักเรียนตามแนวคิดการเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545.* กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (ฉบับประกาศราชกิจจานุเบกษา**)**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2560). *รัฐธรรมนูญของราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560.* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

ผลกระทบโรคระบาดโควิด-19 ต่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา : กรณีศึกษา วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดพิษณุโลก

The Impact of COVID-19 Pandemic on Buddhist Tourism : A Case Study of Phra Sri Rattana Mahathat Woramahawihan Temple, Phitsanulok Province

ณัฐพล แจ่มสุวรรณ และ สุวัฒนา ธาดานิติ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Nattapol Jamsuwan and Suwattana Thadaniti
Chulalongkorn University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: armychan@hotmail.com

****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลกระทบการระบาดของโรคโควิด-19 ที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา : กรณีศึกษา วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดพิษณุโลก และ 2) จัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา : กรณีศึกษา วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดพิษณุโลก ในโรคระบาดโควิด-19 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 15 คน โดยใช้การสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ และสถิติที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาใช้วิธีการแบบสามเส้า

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลกระทบการระบาดของโรคโควิด19 ที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ พบว่า (1) ด้านเศรษฐกิจ ชาวบ้านและนักท่องเที่ยวไม่ค่อยได้เข้ามาที่วัดส่งผลให้อาหารและปัจจัยที่นำมาถวายลดน้อยลง เพราะชาวบ้านกลัวโรคโควิด19 จนไม่กล้าออกจากบ้าน ทำให้รายได้ลดลงมากเมื่อเทียบกับช่วงที่ยังไม่มีโรคโควิด19 (2) ด้านสังคม เป็นช่วงเวลาที่ยากลำบากของทุกคน การจะผ่านเหตุการณ์นี้ได้ต้องสู้ทั้งกับตัวเองและการใช้ชีวิตในสังคมภาวะวิกฤติ เนื่องจากวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนคู่กับสังคมไทยมานานจนถึงทุกวันนี้ และ (3) ด้านสิ่งแวดล้อม ภายในวัดเงียบเหงาไม่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาทำบุญ เนื่องจากผู้คนไม่กล้าออกจากบ้าน และรถบนท้องถนนก็ไม่ค่อยมีเพราะทุกคนกลัวกันหมด

2. ข้อเสนอแนะแนวทางแนวทางการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา พบว่า (1) ด้านเศรษฐกิจ การช่วยเหลือเยียวยาให้ครอบคลุมตามแนวทางกระทรวงสาธารณสุข (2) ด้านสังคม การช่วยเหลือเงินเยียวยา

วันที่รับบทความ: 14 กรกฎาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 10 สิงหาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 11 สิงหาคม 2565
Received: July 14, 2022; Revised: August 10, 2022; Accepted: August 11, 2022

ส่งเสริมการสร้างอาชีพ การใช้มาตรการช่วยเหลือเกี่ยวกับค่าครองชีพ มีการปรับตัวเพื่อหลีกเลี่ยงโรคโควิด19 และ (3) ด้านสิ่งแวดล้อม การพัฒนาทิศทางการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: ผลกระทบ; โรคระบาดโควิด-19; การท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา

Abstracts

The objectives of this research were 1) study the impact of COVID-19 pandemic on buddhist tourism : A case study of Phra Sri Rattana Mahathat Woramahawihan temple, Phitsanulok province, and 2) make recommendations on Buddhist tourism guidelines: a case study of Wat Phra Sri Rattana Mahathat Woramahawihan, Phitsanulok province in the COVID-19 pandemic. This research was a qualitative research. Sampling group of 15 key informants using purposive sampling. The tools of this research were interview and statistical analysis of content by using a triangulation method.

The following were the results:

1. The impact of the COVID-19 pandemic on buddhist tourism : A case study of Wat Phra Si Rattana Woramahawihan temple. There were (1) Economy, people and tourists rarely visit the temple, resulting in reduced food and factors contributing for fear of getting caught. The COVID-19 disease therefore did not dare to leave the house, causing the income to be greatly reduced compared to the period without COVID-19, (2) Social, it's a difficult time for everyone. To get through this, have to fight both yourself and life in society that is in crisis. Since the temple is the center of people and Thai society for a long time until today, and (3) Environment, inside the temple is lonely, no tourists come to make merit because people do not dare to leave the house. And there are not many cars on the road because everyone is afraid of COVID-19.

2. Recommendations for buddhist tourism guideline found that (1) Economic, aspect assistance and remedies are covered in accordance with the guidelines of the Ministry of Public Health, (2) Social, financial assistance career building promotion and the use of measures to help with the cost of living including adaptation to avoid COVID-19, and (3) Environment, development of directions for driving environmental health policies and strategies.

Keywords: Impact; COVID-19 Pandemic; Buddhist Tourism

บทนำ

ปัจจุบันนับตั้งแต่มีการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในประเทศไทย ซึ่งเริ่มตั้งแต่ช่วงเดือนธันวาคม 2562 ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวไทยและการท่องเที่ยวโลกอย่างมาก ทำให้การเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศหยุดชะงัก รวมถึงส่งผลกระทบต่อจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย จากข้อมูลกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559-2563 พบว่า การเติบโตของการท่องเที่ยวในประเทศไทยในช่วง 4 ปีแรก (2559-2562) อย่างต่อเนื่อง แต่ในช่วงปีหลัง (2563) ซึ่งเป็นการลดลงของจำนวนนักท่องเที่ยวที่ไม่เคยเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์การท่องเที่ยวโลก และถือเป็นช่วงตกต่ำที่สุดในรอบ 10 ปีที่ผ่านมาหลังจากวิกฤติการเงินของโลกในปี2552 และแน่นอนว่าปัจจัยสำคัญที่สุดคือ ผลกระทบที่เกิดจากการระบาดของไวรัสโควิด-19 ที่เริ่มมีมาตั้งแต่ปลายเดือนธันวาคม 2562 และจนถึงปัจจุบัน และยังคงมีการระบาดอย่างต่อเนื่องทั่วโลก จากสถิติของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศไทย และชาวต่างชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 – 2564 แสดงให้เห็นถึงการเติบโตของการท่องเที่ยวในประเทศไทยในช่วง 4 ปีแรก (2559-2562) อย่างต่อเนื่องแต่ในช่วงปีหลัง (2564) ซึ่งเป็นการลดลงของจำนวนนักท่องเที่ยวที่ไม่เคยเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์การท่องเที่ยวโลก และถือเป็นช่วงตกต่ำที่สุดในรอบ 10 ปีที่ผ่านมาหลังจากวิกฤติการเงินของโลกในปี2552 และแน่นอนว่าปัจจัยสำคัญที่สุดคือ ผลกระทบที่เกิดจากการระบาดของไวรัส โควิด-19 ที่เริ่มมีมาตั้งแต่ปลายเดือนธันวาคม 2562 และจนถึงปัจจุบัน และยังคงมีการระบาดอย่างต่อเนื่องทั่วโลก (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564 : ออนไลน์)

การท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาในสังคมไทยนั้น สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยจะนึกถึงวัดและทุก ๆ ส่วนที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นวัด เช่น การได้มีสถานที่ทำบุญ ได้ไหว้พระ และได้มีสถานที่ปฏิบัติธรรม เป็นต้น ส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติต่างศาสนา จะมองไปที่ความงดงามของงานก่อสร้างที่แปลกตา ความงดงามของพระพุทธรูป โดยวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาคือ 1) เพื่อการศึกษาเรียนรู้และปฏิบัติในแนวทางที่ถูกต้องตามหลักของพระพุทธศาสนา 2) เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและจิตใจของผู้เดินทางให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง 3) เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีงามระหว่างเพื่อนมนุษย์ สังคม และสิ่งแวดล้อม และ 4) เพื่อเป็นการสร้างประโยชน์ ความสงบสุข สันติภาพ ต่อมวลมนุษย์และต่อสรรพสิ่งอย่างเกื้อกูล (พระมหาสุทิตย์ อาภากโร (อบอุ่น) และคณะ, 2556 : 48) และผลงานเกี่ยวกับพุทธศิลป์ต่าง ๆ ปัจจุบันนี้มีนักท่องเที่ยวต่างชาติ ได้สนใจศึกษาพระพุทธศาสนากันมากขึ้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าบรรดานักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย ยังมีนักท่องเที่ยวกลุ่มหนึ่งที่ให้ความสนใจศึกษา และถึงขั้นเข้ามาปฏิบัติตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาอย่างจริงจัง ซึ่งจัดเป็นการเดินทางที่ก่อประโยชน์และความสงบสุขต่อผู้เดินทาง และการปฏิบัติในแนวทางที่ถูกต้องแก่เพื่อนมนุษย์ สอดรับกับนโยบายของหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนหลายแห่งที่ให้การสนับสนุนและร่วมรับผิดชอบ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาให้เจริญก้าวหน้าขึ้น

การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบครั้งแรกในนครอู่ฮั่น สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งเป็นเมืองที่มีประชากรมากที่สุด การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลกระทบในหลายๆด้าน นอกจากด้านสุขภาพแล้วยังส่งผลกระทบอย่างรุนแรงในด้านเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวต่างๆ ซึ่งสภาวการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบอย่างมาก โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจและสังคม (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563 : ออนไลน์) จึงจำเป็นจะต้องมีมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจในรูปแบบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เศรษฐกิจกลับมาทำงานได้ปกติ ดังนั้น ผู้ประกอบการท่องเที่ยวประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีแนวทางเตรียมความพร้อมทางด้านการท่องเที่ยวเพื่อรองรับกับการระบาดของโควิด-19 และการเตรียมความพร้อมสำหรับการปรับตัวเข้าสู่วิถีชีวิตใหม่ (New normal) ด้วยการจัดหาประสบการณ์ที่ปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว ด้วยการเตรียมความพร้อมในดำเนินงานที่ได้คุณภาพ และที่สำคัญต้องการสร้างความเชื่อมั่นและความน่าเชื่อถือให้กลับคืนมาด้วยการประสานความร่วมมือกับบริษัทประกันการเดินทาง และประกันสุขภาพเพื่อให้ครอบคลุมโควิด-19 ส่งผลกระทบในด้านสังคม จากมาตรการต่าง ๆ ที่รัฐบาลออกมา ไม่ว่าจะเป็นsocial distancing หยุดอยู่บ้านช่วยชาติการทำงานที่บ้าน (Work from home) การเลื่อนการเปิดเทอม ทำให้เกิดการปรับตัวในการดำเนินชีวิตทำให้เกิดเป็น วิถีชีวิตใหม่ (New Normal) (สุพัตรา รุ่งรัตน์ และคณะ, 2563 : 34)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาผลกระทบโรคระบาดโควิด-19 ต่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา : กรณีศึกษา วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดพิษณุโลก เพื่อหาวิธีการฟื้นฟูภาคท่องเที่ยวและธุรกิจที่เกี่ยวข้องในการปรับตัวให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยววิถีใหม่ และให้ความสำคัญกับเรื่องสุขภาพความสะอาดและความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นแนวทางที่ถูกต้องในการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ให้เหมาะสมกับพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบการระบาดของโรคโควิด-19 ที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา : กรณีศึกษา วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดพิษณุโลก

2. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา : กรณีศึกษา วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดพิษณุโลก ในโรคระบาดโควิด-19

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ พระภิกษุ ผู้ประกอบการร้านค้า นักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดพิษณุโลก

1.2 ผู้ใช้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ พระภิกษุ จำนวน 3 รูป ผู้ประกอบการร้านค้าภายในวัด จำนวน 5 คน นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 5 คน และเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 2 คน ทั้งหมดจำนวน 15 คน โดยใช้เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยดำเนินการ ดังนี้

แบบสัมภาษณ์ มีลักษณะปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 3 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับผลกระทบการระบาดของโรคโควิด-19 ที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา : และการจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา : กรณีศึกษา วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดพิษณุโลก ในโรคระบาดโควิด-19

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. นัดหมายการสัมภาษณ์
2. ดำเนินการสัมภาษณ์
3. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์ต่อไป

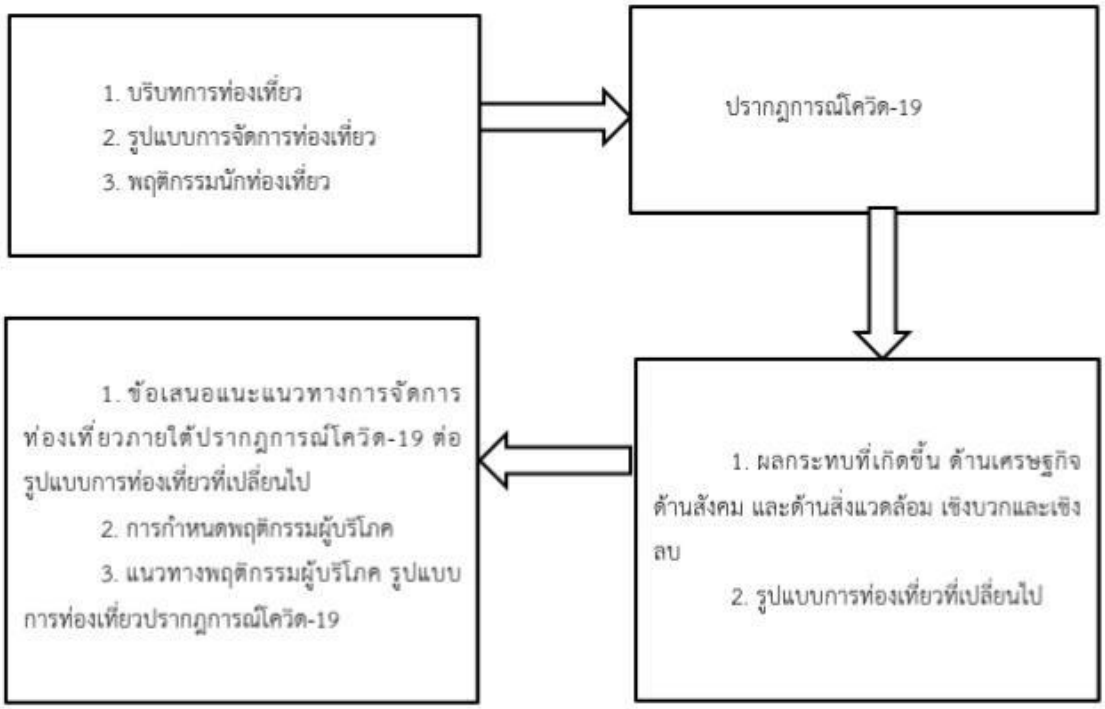
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) รวมทั้งใช้แนวคิดจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนในการวิเคราะห์ เพื่อให้เห็นภาพรวมได้จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การทบทวนวรรณกรรม และการสัมภาษณ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ผลกระทบโรคระบาดโควิด-19 ต่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา : กรณีศึกษาวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิด ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถสรุป ผลการวิจัยได้ดังนี้ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างรายบุคคลกับผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ พระภิกษุ จำนวน 3 รูป ผู้ประกอบการร้านค้าภายในวัด จำนวน 5 คน นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 5 คน และเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 2 คน ทั้งหมดจำนวน 15 คน

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก

จากการศึกษาพบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 8 คน มีอายุอยู่ระหว่าง 41-60 ปี จำนวน 9 คน และทุกคนมีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า

2. ผลกระทบของการแพร่ระบาดของเชื้อโรคโควิด-19 ต่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาวัดพระศรีรัตนมหาธาตุในปัจจุบัน

1) ด้านเศรษฐกิจ

จากการศึกษาพบว่า ประชาชนและนักท่องเที่ยวไม่ได้เดินทางมาทำบุญที่วัดเหมือนแต่ก่อน ส่งผลให้อาหารและปัจจัยที่ญาติโยมนำมาถวายลดน้อยลง เพราะกลัวการแพร่ระบาดโรคโควิด19 และไม่กล้าออกจากบ้าน โดยรายได้จำนวนลดลงมากเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงก่อนการแพร่ระบาดโควิด 19 เพราะไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยวเหมือนแต่ก่อน ต้นทุนของสินค้าที่ขายก็สูงขึ้นกำไรจึงลดน้อยลง ช่วงที่ประชาชนในชุมชนติดเชื้อโควิดจำนวนมากทำให้ไม่กล้าไปขายของ ต้องอยู่แต่ในบ้านกลัวติดเชื้อการแพร่ระบาดโรคโควิด19 ส่งผลให้ขาดรายได้ติดต่อกันเป็นเวลานาน

2) ด้านสังคม

จากการศึกษาพบว่า เป็นช่วงเวลาที่ยากลำบากและทุกข์ใจของทุกคน การจะผ่านเหตุการณ์นี้ไปต้องสู้กับทั้งตัวเองและสู้กับการใช้ชีวิตในสังคมในภาวะวิกฤติ เนื่องจากวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนคู่กับสังคมไทยมานานจนถึงทุกวันนี้ เพราะวัดไม่เพียงแต่เป็นที่พำนักของพระภิกษุ สามเณร แต่ยังเป็นสถานที่สาธารณสงเคราะห์ของชาวบ้านในชุมชน และยังส่งผลกระทบสร้างความเดือดร้อนต่อพ่อค้าแม่ค้าที่ใช้พื้นที่ภายในบริเวณวัดในการประกอบอาชีพค้าขาย

3) ด้านสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาพบว่า ภายในวัดเงียบเหงาไม่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาทำบุญเหมือนเช่นแต่ก่อน เนื่องจากผู้คนไม่กล้าออกจากบ้าน รถบนท้องถนนก็ไม่ค่อยจะมีเพราะทุกคนกลัวกันหมด บรรยากาศในชุมชนย่ำแย่ จะมีก็แต่ในครอบครัวกลุ่มเล็กๆ ที่ยังพอได้มีการทำกิจกรรมร่วมกันตามโอกาสสมควร

3. ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการลดผลกระทบของการแพร่ระบาดของเชื้อโรคโควิด-19 ต่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ

1) ด้านเศรษฐกิจ

จากการศึกษาพบว่า การช่วยเหลือเงินเยียวยาให้ครอบคลุตามแนวทางของกระทรวงสาธารณสุข การส่งเสริมสร้างอาชีพภายในชุมชน โดยการสร้างกลุ่มอาชีพให้เป็นอาชีพเสริมแก่ประชาชนเพื่อเพิ่มรายได้ เช่น ส่งเสริมการผลิตสินค้าโอท้อป โดยชุมชนมีการส่งเสริมกิจกรรมสร้างรายได้จากช่องทางต่าง ๆ อาทิเช่น การค้าขายออนไลน์ การส่งเสริมการจ้างงานในภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนในลักษณะของการจ้างงานแบบชั่วคราว เพื่อบรรเทาภาวการณ์ตกงานของภาคแรงงานให้มีงานทำ และการใช้มาตรการช่วยเหลือเกี่ยวกับค่าครองชีพ โดยการควบคุมราคาสินค้า

2) ด้านสังคม

จากการศึกษาพบว่า จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโควิด 19 โดยการช่วยเหลือเงินเยียวยา การส่งเสริมสร้างอาชีพ การใช้มาตรการช่วยเหลือเกี่ยวกับค่าครองชีพ มีการปรับตัวเพื่อหลีกเลี่ยงเชื้อของโรค โดยสวมหน้ากากอนามัย มีการล้างมือด้วยสบู่ก่อนและหลังปรุงอาหาร มีการพกแอลกอฮอล์เจลบางครั้ง และความเข้าใจเกี่ยวกับการเว้นระยะห่าง การอยู่ในพื้นที่สาธารณะ จะช่วยลดโอกาสการระบาดของโรคโควิด-19 ตามแนวทางของกระทรวงสาธารณสุข

3) ด้านสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาพบว่า การพัฒนาและทิศทางการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมหลักการ/เหตุผลการกำหนดมาตรการ จากการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปี 2563 ที่ผ่านมาสาเหตุส่วนหนึ่งคือการให้ข้อมูลความรู้สร้างความเข้าใจในทิศทางการขับเคลื่อนการดำเนินงาน จึงควรมีการจัดประชุมชี้แจง/ให้ความรู้ สร้างความเข้าใจในแต่ละประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประเด็นสำคัญประการหนึ่ง คือ การพัฒนาศักยภาพเพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้ภาคีเครือข่ายเพื่อการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อม ที่เป็นมาตรการสำคัญที่ควรดำเนินการ

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงผลกระทบโรคระบาดโควิด-19 ต่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา : กรณีศึกษา วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดพิษณุโลก สามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูลหลัก จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุอยู่ระหว่าง 41-60 ปี และทุกคนมีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ณัฏฐวรรณ คำแสน (2564 : 42) ได้ทำการศึกษาเรื่องความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ของประชาชนในเขตอำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า (1) ประชาชนในอำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรีส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 30-49 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรีร้อยละ 46.07 มีความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อโควิด-19 ในระดับมาก ร้อยละ 80.70 เชื่อมั่นว่าประเทศไทย จะเอาชนะโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้ และร้อยละ 83.40 มั่นใจว่าในที่สุดโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 จะถูกควบคุมได้กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 99.80 สวมหน้ากากอนามัยเมื่อออกจากบ้าน (2) ระดับการศึกษา ความรู้และทัศนคติมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันตนเอง จากการติดเชื้อไวรัสโควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .10, .18,$ และ .16 ตามลำดับ) บุคลากรทางสุขภาพ สามารถนำผลการศึกษาไปใช้เพื่อส่งเสริมประชาชนให้มีความรู้ และป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้

2. ผลกระทบของการแพร่ระบาดของเชื้อโรคโควิด-19 ต่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ

1) ด้านเศรษฐกิจ ชาวบ้านและนักท่องเที่ยวไม่ค่อยได้เข้ามาที่วัด ส่งผลให้อาหารและปัจจัยที่ญาติโยมนำมาถวายลดน้อยลงเพราะชาวบ้านก็กลัวติดโรคกันจนไม่กล้าออกจากบ้าน รายได้ลดลงมากเมื่อเทียบกับช่วงที่ยังไม่มีโควิด 19 เพราะไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยวเหมือนแต่ก่อน ต้นทุนของสินค้าที่ขายก็สูงขึ้นกำไรก็ได้น้อยลง ช่วงที่คนในชุมชนติดเชื้อโควิดกันมากก็ไม่กล้าออกไปขายของ เพราะต้องอยู่แต่ในบ้านกลัวติดเชื้อทำให้ขาดรายได้ติดต่อกันเป็นเวลานาน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ธนาภรณ์ ก่องแก้ว ดารารัตน์ ก้อนอิน และพรรษพร เครือวงษ์ (2564 : 43) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลกระทบด้านเศรษฐกิจจากสถานการณ์โควิด-19 ต่อธุรกิจนวดแผนไทยในเขตพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผลการศึกษาพบว่า ด้านรายได้ของผู้ประกอบธุรกิจนวดแผนไทย มีรายได้รวมก่อน 87,526.32 บาท หลัง 41,342.10 บาท โดยช่วงหลังสถานการณ์โควิด-19 มีรายได้ลดลง 46,184.22 บาท คิดเป็นร้อยละ 52.77 ด้านต้นทุน มีต้นทุนรวมก่อน 56,371.83 บาท หลัง 35,046.31 บาท โดยช่วงหลัง มีต้นทุนลดลง 21,325.52 บาท คิดเป็นร้อยละ 37.83 และกิจการมีกำไรลดลง 24,858.70 บาท คิดเป็นร้อยละ 79.79 ผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 มีผลกระทบอยู่ในระดับสูง เนื่องมาจากการที่ต้องใช้มาตราการตามที่รัฐบาลกำหนดไว้ อีกทั้งยังมีผลกระทบโดยรวมต่อภาคธุรกิจอื่นๆ ร่วมด้วย

2) ด้านสังคม เป็นช่วงเวลาที่ยากลำบากและทุกข์ใจของทุกคน การจะผ่านเหตุการณ์นี้ไปต้องสู้กับทั้งตัวเองและสู้กับการใช้ชีวิตในสังคมในภาวะวิกฤติ เนื่องจากวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนคู่กับสังคมไทยมานานจนถึงทุกวันนี้ เพราะวัดไม่เพียงแต่เป็นที่พำนักของพระภิกษุ สามเณร แต่ยังเป็นสถานที่สาธารณสงเคราะห์ของชาวบ้านในชุมชน และยังส่งผลกระทบสร้างความเดือดร้อนต่อพ่อค้าแม่ค้าที่ใช้พื้นที่ภายในบริเวณวัดในการประกอบอาชีพค้าขาย สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ TDRI (2563 : ออนไลน์) ได้ทำการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ผลกระทบของของโควิด-19 ต่อธุรกิจท่องเที่ยว ผลการศึกษาพบว่า สำหรับธุรกิจท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่บริเวณอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ พบว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด19 รวมถึงมาตรการล็อกดาวน์และปิดอุทยานแห่งชาติส่งผลให้ผู้ประกอบการที่ทำธุรกิจอยู่ในบริเวณอุทยานฯ ได้รับผลกระทบอย่างมาก เนื่องจากไม่มีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการเลย ส่งผลให้ช่วงนั้นผู้ประกอบการไม่มีรายได้เข้ามาเลย ยกเว้นผู้ประกอบการที่มีการปรับตัวโดยทำกิจกรรมอื่นเสริม เช่น การปลูกผักหรือได้รับรายได้จากงานประจำ อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่าอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์จะเปิดทำการและเปิดรับนักท่องเที่ยวอีกครั้งในช่วงเดือนสิงหาคมที่ผ่านมา แต่จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในอุทยานฯ ยังค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีอื่น ๆ อีกทั้งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย ส่งผลให้รายได้ของเจ้าของธุรกิจท่องเที่ยวบริเวณอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ยังค่อนข้างน้อย และผู้ประกอบการเหล่านี้ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” ของภาครัฐ

3) ด้านสิ่งแวดล้อม ภายในวัดเงียบเหงาไม่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาทำบุญเหมือนเช่นแต่ก่อน เนื่องจากผู้คนไม่กล้าออกจากบ้าน รถบนท้องถนนก็ไม่ค่อยจะมีเพราะทุกคนกลัวกันหมด บรรยากาศในชุมชนย่ำ จะมีก็แต่ในครอบครัวกลุ่มเล็กๆ ที่ยังพอได้มีการทำกิจกรรมร่วมกันตามโอกาสสมควร สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พงษ์มนัส ดีอด (2563 : 131-144)) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลกระทบของการแพร่ระบาดโรคไวรัสโคโรนา 2019 ต่อการประกอบอาชีพบริการจัดส่งอาหาร ผลการศึกษาพบว่า สภาพการทำงานในสภาวะการเกิดโรคระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 มีการป้องกันตัวเองเพื่อไม่ให้มีการติดต่อของโรคระบาด และทางบริษัทมีมาตรการป้องกันต่าง ๆ ออกมาช่วยเหลือ เช่น ให้เว้นระยะและเลี่ยงการสัมผัส เป็นต้น ส่งผลให้การบริการส่งอาหารไปยังที่พักยังคงที่จะดำเนินการประกอบอาชีพต่อไปได้เป็นจำนวนมาก ต่อมาในประเด็นมาตรการเยี่ยวยาจากทางภาครัฐ ผู้ให้บริการส่งอาหารไปยังที่พักเห็นว่ารัฐบาลควรมีมาตรการเยียวยาอื่น และควรมีการแจกเงินเยี่ยวยาประชาชนให้มากขึ้น ส่วนด้านมาตรการบริหารจัดการสถานการณ์ที่ดี และมาตรการที่ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชนพัฒน์ ช่วยครุฑ อมรฤทัย ภูสนาม และอรอนงค์ เดชมณี (2563 : 33) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของเยาวชนไทยหลังยุคโควิด 19 ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 21-25 ปี ระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี สถานภาพการสมรส โสด ประกอบอาชีพนักศึกษา ระดับรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท และมีภูมิลำเนาอยู่ที่ภาคกลาง ผลของพฤติกรรมการท่องเที่ยวของเยาวชนไทยหลังโควิด-19 เริ่มจากการหาข้อมูลการท่องเที่ยว โดยเยาวชนไทยนิยมหาข้อมูลการท่องเที่ยวจากอินเทอร์เน็ต รองลงมาเป็นข้อมูลที่ได้มาจากญาติและเพื่อน การท่องเที่ยวนิยมไปรับประทานอาหารนอกบ้าน ชมวิวและถ่ายรูปลงโซเชียล ลักษณะการเดินทางนิยมไปกับเพื่อน รองลงมาเป็นครอบครัวและนิยมเดินทางโดยรถส่วนตัวมากกว่ารถสาธารณะ ด้านปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของเยาวชนไทยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญไปที่ปัจจัยด้านค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายสำหรับห้องพัก

3. แนวทางการลดผลกระทบของการแพร่ระบาดของเชื้อโรคโควิด-19 ต่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ

1) ด้านเศรษฐกิจ การช่วยเหลือเงินเยียวยาให้ครอบคลุตามแนวทางของกระทรวงสาธารณสุข การส่งเสริมสร้างอาชีพภายในชุมชน โดยการสร้างกลุ่มอาชีพให้เป็นอาชีพเสริมแก่ประชาชนเพื่อเพิ่มรายได้ เช่น ส่งเสริมการผลิตสินค้าโอท้อป โดยชุมชนมีการส่งเสริมกิจกรรมสร้างรายได้จากช่องทางต่าง ๆ อาทิเช่น การค้าขายออนไลน์ การส่งเสริมการจ้างงานในภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนในลักษณะของการจ้างงานแบบชั่วคราว เพื่อบรรเทาภาวการณ์ตกงานของภาคแรงงานให้มีงานทำ และการใช้มาตรการช่วยเหลือเกี่ยวกับค่าครองชีพ โดยการควบคุมราคาสินค้า สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พงษ์มนัส ดีอด (2563 : 131-144) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลกระทบของการแพร่ระบาดโรคไวรัสโคโรนา 2019 ต่อการประกอบอาชีพบริการจัดส่งอาหาร ผลการศึกษาพบว่า รัฐบาลยังไม่สามารถที่จะจัดการและทำให้ประชาชนเข้าถึงมาตรการต่าง ๆ ของรัฐบาลได้ง่าย อีกทั้งในประเด็นเรื่องของความวิตกกังวล พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ให้บริการส่งอาหารมีความกังวลใน

ด้านเศรษฐกิจมากที่สุด เห็นได้ว่าการเกิดการแพร่ระบาดไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง ไม่เพียงแต่ในประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้นโดยส่งผลกระทบทุกประเทศทั่วโลก ดังนี้หากการแก้ปัญหาวิกฤตจึงต้องร่วมกันแก้ปัญหาโดยประชาชนทุกคนทั่วโลกเพื่อเป็นการยับยั้งการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นภาพร ทาระอาธร (2563 : 55) ได้ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาในหวัดร้อยเอ็ดสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ควรส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาให้โดดเด่นและมีเอกลักษณ์เฉพาะ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ควรพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้พร้อมต่อการรองรับกลุ่มผู้สูงอายุด้านการเข้าถึง ภาครัฐและเอกชนควรให้ความร่วมมือในการพัฒนาเส้นทางการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวให้สะดวกต่อการเดินทาง ด้านที่พัก ควรปรับปรุงและพัฒนาที่พักให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุและด้านกิจกรรม ควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของจังหวัดร้อยเอ็ด

2) ด้านสังคม สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโควิด 19 โดยการช่วยเหลือเงินเยียวยา การส่งเสริมสร้างอาชีพ การใช้มาตรการช่วยเหลือเกี่ยวกับค่าครองชีพ มีการปรับตัวเพื่อหลีกเลี่ยงเชื้อของโรค โดยสวมหน้ากากอนามัย มีการล้างมือด้วยสบู่ก่อนและหลังปรุงอาหาร มีการพกแอลกอฮอล์เจลบางครั้ง และความเข้าใจเกี่ยวกับการเว้นระยะห่าง การอยู่ในพื้นที่สาธารณะ จะช่วยลดโอกาสการระบาดของโรคโควิด-19 ตามแนวทางของกระทรวงสาธารณสุข

3) ด้านสิ่งแวดล้อม การพัฒนาและทิศทางการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมหลักการ/เหตุผลการกำหนดมาตรการ จากการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปี 2563 ที่ผ่านมาสาเหตุส่วนหนึ่งคือการให้ข้อมูลความรู้ สร้างความเข้าใจในทิศทางการขับเคลื่อนการดำเนินงาน จึงควรมีการจัดประชุมชี้แจง/ให้ความรู้ สร้างความเข้าใจในแต่ละประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประเด็นสำคัญประการหนึ่ง คือ การพัฒนาศักยภาพเพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้ภาคีเครือข่ายเพื่อการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อม ที่เป็นมาตรการสำคัญที่ควรดำเนินการ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พระศรีสังคม ชยานุวฑฺโฒ (2563 : 24) ได้ทำการศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา : รูปแบบและเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวของวัดในสังคมไทย ผลการศึกษาพบว่า มีการส่งเสริมกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันสำคัญของชาติ จัดงานวัฒนธรรม และบางวัดจะมีการสอดแทรกให้มีการเจริญสมาธิ มีการปฏิบัติธรรมร่วมอยู่ด้วยเสมอตามความเหมาะสม เป็นการสร้างความเชื่อมโยงให้เกิดพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงขึ้นในจิตใจของนักท่องเที่ยวยั่งยืน ปัจจุบันแม้มีนักท่องเที่ยวเข้าชมงานพุทธศิลป์เป็นจำนวนมาก และมีผู้สนใจเดินทางไปปฏิบัติธรรมเพิ่มขึ้น พบว่า ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มของผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ ยังมีจำนวนของเยาวชนที่ค่อนข้างน้อย และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุมาลี จุทอง (2563 : ออนไลน์) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการภัยพิบัติโรคระบาดโควิด 19 ในพื้นที่ชุมชนริมคลองหัวหมากน้อยสำนักงานเขตบางกะปิ ผลการศึกษาพบว่า นโยบายและแนวทางของ

รัฐในการควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 กำหนดนโยบายในรูปแบบของกฎหมายคือ ประกาศ และข้อกำหนด หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนต้องถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด กรุงเทพมหานครแปลงนโยบายของรัฐบาลออกเป็นประกาศกรุงเทพมหานครและให้หน่วยงานในสังกัดนำนโยบายไปปฏิบัติสำนักงานเขตบางกะปิเป็นหน่วยงานในสังกัดกรุงเทพมหานครมีหน้าที่ลดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่ให้ปลอดจากการติดเชื้อ จึงนำมาตรการควบคุมและป้องกันโรคโควิด 19 มาปฏิบัติ โดยหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนร่วมเป็นทีมงานในศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด 19 (ศบค.กทม.) ขับเคลื่อนนโยบายของกรุงเทพมหานครให้เกิดผลสำเร็จ สำนักงานเขตบางกะปิได้ดำเนินงานเชิงรุก อาทิ การค้นหาผู้ป่วยในพื้นที่เสี่ยง ตรวจสอบ ควบคุม กำกับกิจการหรือกิจกรรมที่สั่งปิดชั่วคราวหรือได้รับการผ่อนคลาย การตั้งจุดตรวจคัดกรอง การทำความสะอาดพื้นที่สาธารณะ สะพานลอย ป้ายรถประจำทาง จัดหาถังขยะและจัดสถานที่ที่วางถังติดเชื้อ จัดเก็บขยะติดเชื้อไปทำลาย สร้างการรับรู้ความเข้าใจในการป้องกันโรคโควิด 19 ในทุกช่องทาง และประสานความร่วมมือกับประธานชุมชน เจ้าของกิจการให้ช่วยในการควบคุมและป้องกันโรคโควิด 19 ส่วนในชุมชนริมคลองหัวหมากน้อย

ข้อเสนอแนะ

1. ชุมชนหรือผู้มีส่วนได้เสียและวัดร่วมมือกันวางแผนบริหารจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวให้ปลอดภัยตามมาตรการป้องกันโควิด 19 และส่งเสริมสนับสนุนการผลิตสินค้าชุมชนออกจำหน่ายในพื้นที่และช่องทางออนไลน์

2. ชุมขนและวัดร่วมกันจัดการแยกผู้ป่วยหรือมีความเสี่ยงติดโควิด 19 ออกจากประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ ในสถานที่ควบคุมภายในวัดได้อย่างปลอดภัย จะช่วยลดความรุนแรงของปัญหาในพื้นที่ลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การกำหนดพื้นที่ปลอดภัยในชุมชนและพื้นที่ควบคุมผู้ป่วยโควิด 19 อย่างชัดเจนเป็นไปตามมาตรการควบคุมโรคติดต่อหรือนโยบายด้านสาธารณสุขของประเทศไทย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. เพื่อให้สามารถเข้าถึงปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน ควรใช้วิธีการสนทนากลุ่มเพื่อการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในประเด็นสำคัญต่าง ๆ เพื่อนำไปสร้างหรือพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

2. เพื่อให้ได้ข้อมูลในการนำไปใช้ที่ครอบคลุมและเกิดประโยชน์มากที่สุด ควรเพิ่มพื้นที่ทำการศึกษาในพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงพุทธที่สำคัญในจังหวัดหรือพื้นที่อื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2564). สถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทย (International Tourist Arrivals to Thailand). *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2564. แหล่งที่มา: https://www.mots.go.th/more_news_new.php.

ชนพัฒน์ ช่วยครุฑ, อมรฤทัย ภูสนาม และอรอนงค์ เดชมณี. (2563). *ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของเยาวชนไทยหลังยุคโควิด 19.* นิเทศศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

ธนาภรณ์ ก่องแก้ว, ดารารัตน์ ก้อนอิน และพรรษพร เครือวงษ์. (2564). *ผลกระทบด้านเศรษฐกิจจากสถานการณ์โควิด-19 ต่อธุรกิจนวดแผนไทยในเขตพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก.* คณะวิทยาการจัดการ. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด.

พงษ์มนัส ดีอด. (2563). ผลกระทบของการแพร่ระบาดโรคไวรัสโคโรนา 2019 ต่อการประกอบอาชีพบริการจัดส่งอาหาร. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์.* 7 (6), 131-144.

พระมหาสุทิตย์ อาภากโร (อบอุ่น) และคณะ. (2556). *การพัฒนารูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย.* รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

พระศรีสังคม ชยานุวฑฺโฒ. (2563). *การท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา : รูปแบบและเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวของวัดในสังคมไทย.* บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

ณัฏฐวรรณ คำแสน. (2564). *ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ของประชาชนในเขตอำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี.* วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี คณะพยาบาลศาสตร์. สถาบันพระบรมราชชนนี.

นภาพร ทาระอาธร. (2563). *แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุ.* ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวและโรงแรม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). การสำรวจผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2564. แหล่งที่มา: http://ittdashboard.nso.go.th/covid19.php.

สุพัตรา รุ่งรัตน์ และคณะ. (2563). *ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์โควิด-19 ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองยะลา จังหวัดยะลา.* คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

สุมาลี จุทอง. (2563). การจัดการภัยพิบัติโรคระบาดโควิด 19 ในพื้นที่ชุมชนริมคลองหัวหมากน้อย สำนักงานเขตบางกะปิ. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2564. แหล่งที่มา : http://www3.ru.ac.th/mpa-abstract/files/2562_1597737114_6114832048.pdf.

TDRI. (2563). การวิเคราะห์ผลกระทบของของโควิด-19 ต่อธุรกิจท่องเที่ยว. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2563. แหล่งที่มา: https://tdri.or.th/2021/02/covid-112.

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน : กรณีศึกษาโรงเรียนชัยสิทธาวาส “พัฒน์ สายบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

The Innovative Organization Model in the Secondary Schools Under the Basic Education Commission ; A Case Study of Chaiyasitthawat “Pat Saibumrung” School in the Secondary Education Service Area Office Pathum Thani

ชนัญชิดา ม่วงทอง
ผู้อำนวยการโรงเรียน
Chananchida Muangthong
School Director
E-mail: buanakow@gmail.com

****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาและพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรม โดยใช้การสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากข้อมูลเชิงประจักษ์ของสถานศึกษาต้นแบบ ในการสร้างรูปแบบและพัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย และ 2) เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรม ของโรงเรียนชัยสิทธาวาส “พัฒน์ สายบำรุง” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมและการประเมินความเหมาะสม ความพึงพอใจ ตลอดจนผลเชิงประจักษ์ที่เกิดจากการใช้รูปแบบ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน สรุปผลวิจัยดังนี้

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรม ประกอบด้วย 2 มิติ คือ 1) มิติด้านองค์ประกอบของการเป็นองค์การนวัตกรรมในสถานศึกษา ประกอบด้วย 1.1) การกำหนดเป้าหมาย 1.2) การทำความเข้าใจร่วมกัน 1.3) การเปลี่ยนแปลง 1.4) การปรับพฤติกรรมการทำงาน 1.5) การพัฒนาการเรียนการสอน 1.6) สร้างบรรทัดฐานการทำงาน 1.7) การประเมินผล และ 2) มิติการขับเคลื่อนองค์การ ประกอบด้วย 2.1) การใช้กระบวนการชุมชนทางวิชาชีพ (PLC) และ 2.2) การใช้ระบบบริหารเชิงคุณภาพ (PDCA) การพัฒนารูปแบบด้วยเทคนิคแบบเดลฟาย (3 รอบ) โดยผู้เชี่ยวชาญ มีค่ามัธยฐาน (Mdn) มากกว่า 3.50 และพิสัยควอไทล์ (IR) น้อยกว่า 1.50 ทุกประเด็นการพิจารณา และผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรม ของโรงเรียนชัยสิทธาวาส “พัฒน์ สายบำรุง” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี พบว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องโดยรวมในระดับมาก

* วันที่รับบทความ: 26 กรกฎาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 14 ตุลาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 16 ตุลาคม 2565
Received: July 26, 2022; Revised: October 14, 2022; Accepted: October 16, 2022

และส่งผลให้สถานศึกษามีผลงานเชิงประจักษ์และได้รับรางวัลด้านนวัตกรรมในระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับประเทศ

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา; องค์การนวัตกรรม; โรงเรียนชัยสิทธาวาส “พัฒน์ สายบำรุง”

Abstracts

The purposes of this research were to; 1) Studied model of the secondary schools administrative to Innovation Organization and development on the secondary school, under the Basic Education Commission , By literature reviews, research related and empirical data from the schools were success and model development by Delphi technique. And 2) Evaluated the model was implementation of the Chaiyasitthawat "Pat Saibamrung" school under the secondary school Pathum Thani service area. By the cooperative research and evaluation on suitability and satisfaction evaluated of the administrators, teachers, parents and students. The data were collected by the interviewers form and the questionnaires. The results as followed;

The model of the secondary schools administrative to Innovation Organization and development on the secondary school under the Basic Education Commission were 2 dimensions; 1) Dimension on component of administrative school which composts on 1.1)Target Cleary,1.2) Understanding together, 1.3) Reform, 1.4) Behavioral change, 1.5) Instructional development, 1.6) New normal and 1.7) Evaluation and 2) Dimension on organizational driven were by The Professional Learning Community (PLC) and Quality cycle management system (PDCA). The model confirmation with the professional commented by the 3 rounds of Delphi technique research.(Mdn > 3.50, IR < 1.50). And the suitable for school implemented model were at high level, and the result of model were satisfied evaluation by the stakeholders were at high level, Moreover, there were innovation reward more too.

Keywords: School administrative model Innovative; Organization Chaiyasitthawat "Pat Saibamrung" school

บทนำ

จากแนวนโยบายตามยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ และยุทธศาสตร์ในด้านความสามารถในการแข่งขัน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายและมุ่งเน้นดำเนินการส่งเสริมให้สถานศึกษามีการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุผลเป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติ โดยเฉพาะในโรงเรียนมัธยมศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีความสำคัญในการสร้างหรือเตรียมความพร้อมสำหรับแรงงานเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจและสังคม จึงกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพในการแข่งขันและรองรับการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการเสริมสร้างเยาวชนให้มีความรู้และทักษะในการคิดสร้างสรรค์และสามารถผลิตนวัตกรรม โดยส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะพื้นฐานที่เหมาะสมกับอาชีพ มีคุณธรรม

ตลอดจนรู้จักใช้ชีวิตอย่างพอเพียง และมีการใช้หลักสูตร แบบ STEM หรือการใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบ Education Maker Space มากขึ้น เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้แบบบูรณาการและสามารถสร้างสรรค์ผลงานจากสิ่งที่เรียนรู้ได้ โดยกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาในปัจจุบันที่ต้องมีการพัฒนาทั้งในระบบการบริหารจัดการและการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ที่สามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยมและคุณภาพของผู้เรียนตลอดจนสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานอย่างแท้จริง ที่สำคัญอย่างยิ่งควรมีการศึกษารูปแบบการบริหารโรงเรียนให้เหมาะสมกับการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสริมสร้างให้โรงเรียนเป็นองค์การแห่งนวัตกรรม เพื่อให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนมีแนวคิดและแนวปฏิบัติในลักษณะของนวัตกร ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนหรือการสร้างผู้เรียนสู่การเป็นนักคิดหรือนวัตกร ตามนโยบายและเป้าหมายของยุทธศาสตร์การพัฒนาต่อไป

ปัจจุบันแนวคิดในการบริหารจัดการองค์การสู่ความเป็นเลิศ ของ McKinsey หรือการใช้รูปแบบ 7S (Peter and Waterman, 1982 : 98) นั้น เป็นแบบแผนการจัดการที่มีการนำมาใช้อย่างกว้างขวางในองค์การต่างๆและมีประสิทธิผล สามารถสนับสนุนเสริมสร้างให้หน่วยงานหรือองค์การได้รับการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปสู่คุณภาพตามเป้าหมายที่ต้องการ เพราะเป็นการบูรณาการหลักการ แนวคิดให้เอื้อประโยชน์ต่อการปรับปรุงกระบวนการและผลผลิตของหน่วยงาน ทั้งในด้านการวินิจฉัยตรวจสอบสภาพปัญหาและลักษณะการขาดประสิทธิภาพในหน่วยงาน รวมทั้งกำหนดกระบวนการวางแผนปรับปรุงแก้ไข ตลอดจนส่งเสริมให้เกิดการสร้างสรรค์นวัตกรรมของหน่วยงาน ซึ่งเป็นกลยุทธ์สำหรับการป้องกันหรือเป็นภูมิคุ้มกันไม่ให้เกิดความล้มเหลวในการบริหารจัดการ โดยการตรวจสอบจุดอ่อนขององค์กร และสร้างแบบแผนหรืองานสำหรับใช้ในการปรับปรุงพัฒนาองค์การสู่ความเป็นองค์การชั้นนำ ด้วยรูปแบบ 7’S (Srivastava et, al, 2001 : 777) หรือปัจจัยสำคัญของการจัดการประสิทธิภาพองค์การ ด้วยการกำหนดวิธีการที่ดีที่สุดเพื่อเป็นกลยุทธ์สำคัญในการออกแบบการพัฒนาที่มุ่งเน้นคุณภาพและตรวจสอบคุณภาพการปฏิบัติงานในปัจจุบันให้สัมพันธ์สอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงาน (Dixon, 2014 : 13)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษา รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์การนวัตกรรม โดยศึกษาข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎีที่หลากหลาย และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากบุคลากร ในโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติความเป็นเลิศทางการส่งเสริมนวัตกรรมทั้งผู้บริหาร ครู และนักเรียน ที่มีประสบการณ์ในการบริหารจัดการหรือการจัดการด้านการเรียนการสอน มีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติของผู้เรียน ที่แตกต่างจากโรงเรียนทั่วไป จนมีผลงานปรากฏ เป็นที่ประจักษ์ทั่วประเทศ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่สามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ในการบริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนาศักยภาพสู่ความเป็นองค์การนวัตกรรมได้ นอกจากนี้ยังสามารถเป็นต้นแบบของการบริหารจัดการโรงเรียนส่งเสริมความเป็นองค์การแห่งนวัตกรรมให้กับโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาอื่นโดยทั่วไป รวมทั้งเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องได้มีความรู้ ความเข้าใจ มองเห็นความสำคัญในการเอาใจใส่ดูแล และส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน เป็นการเตรียมกำลังคนในการพัฒนาประเทศ ตลอดจนได้ข้อเสนอแนะ เชิงนโยบายต่อผู้บริหารกระทรวงศึกษาธิการทุกระดับให้ เข้าใจความแตกต่างของการบริหาร

จัดการโรงเรียนส่งเสริมความเป็นองค์การแห่งนวัตกรรม และเพื่อเผยแพร่ให้สังคมและสาธารณชนได้รับรู้และร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาของประเทศให้มั่นคงมั่งคั่งและยั่งยืนต่อไป นอกจากนี้ยังได้นำรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนสู่ความเป็นองค์การแห่งนวัตกรรมไปทดลองใช้จริงในโรงเรียนชัยสิทธาวาส “พัฒน์ สายบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปทุมธานี เพื่อประเมินยืนยันถึงประสิทธิผลของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้ด้วย

จุดประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสู่ความเป็นองค์การนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษาการใช้รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นองค์การนวัตกรรมของสถานศึกษา กรณีโรงเรียนชัยสิทธาวาส “พัฒน์ สายบำรุง” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปทุมธานี
3. เพื่อศึกษาประสิทธิผลจากการใช้รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นองค์การนวัตกรรมของสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้น กรณีโรงเรียนชัยสิทธาวาส “พัฒน์ สายบำรุง” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปทุมธานี

ระเบียบวิธีวิจัย

ขั้นที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์การนวัตกรรม การสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนใช้การสัมภาษณ์จากผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นต้นตามแนวทางการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมในสถานศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ และแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา โดยการศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้น เกี่ยวกับแนวคิด หลักการ นโยบายและยุทธศาสตร์การดำเนินการพัฒนาของสถานศึกษาเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการดำเนินงานวิจัย โดยการศึกษาจากเอกสารงานวิจัยและรายงานที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด หลักการ ตลอดจนนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนา หรือโครงการของกระทรวงศึกษาธิการที่ส่งเสริมให้สถานศึกษาดำเนินการในโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์การนวัตกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการวิเคราะห์เอกสารและการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ ตลอดจนใช้การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ (Best Practice) หรือสถานศึกษาต้นแบบด้านการส่งเสริมนวัตกรรมของกระทรวงศึกษาธิการ

ขั้นที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์การนวัตกรรม

1.การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์การนวัตกรรม โดยนำผลการศึกษาในขั้นที่ 1 มากำหนดมิติขององค์ประกอบการบริหารงานที่สำคัญของโรงเรียนและมิติของการขับเคลื่อนหรือการบริหารจัดการองค์การไปสู่เป้าหมาย โดยการจัดทำเป็นแบบสอบถามความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความเห็นโดยอิสระโดยประยุกต์ใช้กระบวนการลงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญตามเทคนิควิธีการวิจัยแบบเดลฟาย (Delphi Technique)

2.การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และถูกต้องสมบูรณ์ ของรูปแบบทั้งในเชิงทฤษฎีและในเชิงปฏิบัติ โดยใช้กระบวนการสัมมนาอิงประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้เกิดความมั่นใจในแนวทางปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนของรูปแบบก่อนนำไปทดลองใช้ในการบริหารในสถานศึกษาอีกครั้งหนึ่ง

ขั้นที่ 3 ศึกษาการใช้รูปแบบและการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์การนวัตกรรม กรณีศึกษาโรงเรียนชัยสิทธาวาส “พัฒน์ สายบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยใช้กระบวนการเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยมีการดำเนินการร่วมกันตั้งแต่การวิเคราะห์องค์การ กำหนดทิศทาง การดำเนินการและการประเมินผลการดำเนินการ ตลอดจนการให้ข้อเสนอแนะย้อนกลับเพื่อการปรับปรุงตามรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์การนวัตกรรม ตามบริบทของโรงเรียนชัยสิทธาวาส “พัฒน์ สายบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปทุมธานี ซึ่งมีรายละเอียดการดำเนินการกิจการประชุมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 9 ครั้ง ดังนี้

1. ดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจต่อนโยบาย เป้าหมายและยุทธศาสตร์การพัฒนา ตลอดจนรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์การนวัตกรรม ที่พัฒนาขึ้นและร่วมกันกำหนดแนวทางการดำเนินการ ตามขั้นการกำหนดเป้าหมายขององค์การ (Target : T) (โดยการประชุมปฏิบัติการ ครั้งที่ 1 , 2) ดังนี้

1) การประชุมเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ 1 (6 พฤศจิกายน 2562) เพื่อร่วมกันวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของโรงเรียน ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ SWOT Analysis เพื่อนำไปสู่การกำหนด กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และยุทธศาสตร์หลัก ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์การนวัตกรรม ของโรงเรียนชัยสิทธาวาส “พัฒน์ สายบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปทุมธานี

2) การประชุมปฏิบัติการ ครั้งที่ 2 (27 พฤศจิกายน 2562) เพื่อการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์กับเป้าหมายตามยุทธศาสตร์การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์การนวัตกรรม ของโรงเรียนชัยสิทธาวาส “พัฒน์ สายบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยร่วมกันจัดทำเป็นแผนบูรณาการของโรงเรียนและแผนปฏิบัติการประจำปี 2563 โดยมีองค์ประกอบ ทั้ง 7 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านเป้าหมายองค์การ 2) ด้านการสร้างความเข้าใจร่วมกัน 3) ด้านการเปลี่ยนแปลง 4) ด้าน

การทำงานเป็นทีม 5) ด้านการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน 6) ด้านการสร้างแนวปฏิบัติใหม่ และ7) ด้านการประเมินผล

3). การจัดทำตัวชี้วัด (Key Performance Indicators : KPI) ความสำเร็จของโรงเรียน (การประชุมปฏิบัติการ ครั้งที่ 3 (7 ธันวาคม 2562) แต่ละกลุ่มสาระ/งาน)

4) จัดทำแผนการปฏิบัติการประจำปีการศึกษา ตลอดจนการกำหนดโครงการ/กิจกรรม (การประชุมปฏิบัติการ ครั้งที่ 4, 26 ธันวาคม 2562)

5) การกำกับ ติดตาม และประเมินผล โดยผู้วิจัยกำหนดให้มีการประชุม ติดตามและนำเสนอผล (ทุกเดือน) ทั้งหมด 4 ครั้ง ตามปฏิทินการดำเนินงาน ดังนี้

การประชุมครั้งที่ 5 ระหว่างวันที่ 14-16 พฤษภาคม 2563 เพื่อเตรียมการดำเนินการตามแผนงานที่กำหนดก่อนเปิดภาคเรียน ที่ห้องประชุมโรงเรียน

การประชุม ครั้งที่ 6 ระหว่างวันที่ 6-7 มิถุนายน 2563 เพื่อติดตามผลและรับทราบปัญหาการดำเนินการ ที่ห้องประชุมโรงเรียน

การประชุมครั้งที่ 7 ระหว่างวันที่ 16-17 กรกฎาคม 2563 เพื่อติดตามผลและรับทราบปัญหาการดำเนินงาน ที่ห้องประชุมโรงเรียน

การประชุมครั้งที่ 8 ระหว่างวันที่ 19-20 กันยายน 2563 เพื่อติดตามผลและรับทราบปัญหาการดำเนินงาน ที่ห้องประชุมโรงเรียน

6) การประชุมปฏิบัติการครั้งที่ 9 (10-11 ตุลาคม 2563) เพื่อการสรุปและนำเสนอผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์การนวัตกรรม กรณีศึกษาโรงเรียนชัยสิทธาวาส “พัฒน์สายบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปทุมธานี

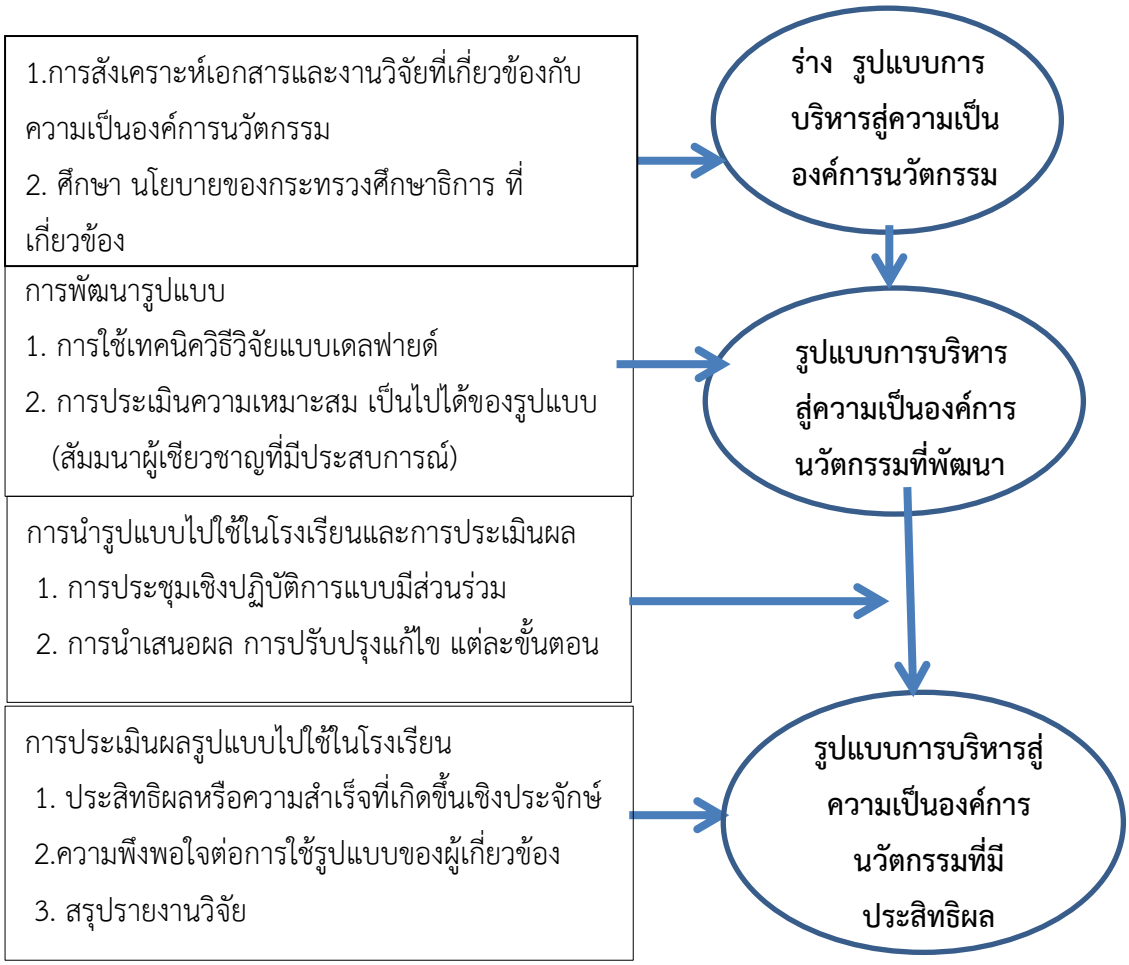
ขั้นที่ 4 การประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์การนวัตกรรม กรณีศึกษาโรงเรียนชัยสิทธาวาส “พัฒน์ สายบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ดังนี้

1. การประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์การนวัตกรรม กรณีศึกษาโรงเรียนชัยสิทธาวาส “พัฒน์ สายบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปทุมธานี โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้บริหาร ครูและคณะกรรมการสถานศึกษา

2. การประเมินประสิทธิผลโดยรวมที่เกิดจากการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์การนวัตกรรม กรณีศึกษาโรงเรียนชัยสิทธาวาส “พัฒน์ สายบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปทุมธานี โดยดำเนินการประเมินภาพความสำเร็จและข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา และ ผลการประเมินตามตัวชี้วัดของสำนักงานประเมินและรับรองมาตรฐานการศึกษา (สมศ) ตลอดจนการทำรายงานผลการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดของนักการศึกษา นักบริหารการศึกษา และแนวนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ตลอดจนการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง สามารถสรุปแนวคิดการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นองค์การนวัตกรรม โดยกำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 2 มิติ ดังนี้

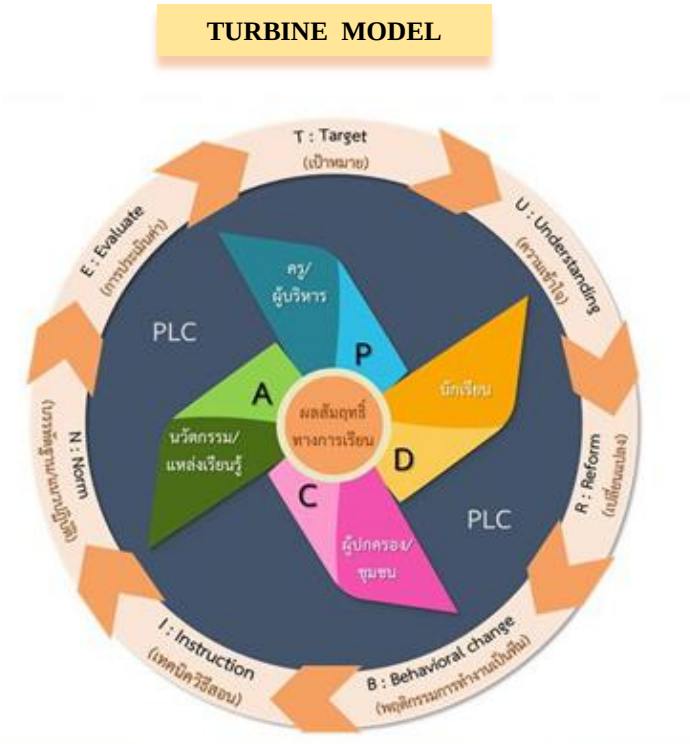
1.1 มิติด้านองค์ประกอบของการจัดการสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรม ประกอบด้วย 7 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการกำหนดเป้าหมาย 2) ด้านการสร้างความเข้าใจร่วมกัน 3) ด้านการมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลง

4) ด้านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำงาน 5) ด้านการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ 6) ด้านเสริมสร้างวิธีการทำงานแนวใหม่ และ7) ด้านการประเมินผล

1.2 มิติการใช้กระบวนการขับเคลื่อนสู่องค์การนวัตกรรม เป็นการบริหารจัดการเพื่อผลักดันให้องค์ประกอบทั้ง 7 ด้าน ของสถานศึกษาได้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมหลัก 2 ด้าน ดังนี้ 1) การเสริมสร้างชุมชนทางวิชาชีพในองค์การ (PLC) และ 2) การใช้กระบวนการบริหารเชิงคุณภาพ (PDCA)

2. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้เทคนิคแบบเดลฟาย (3 รอบ) โดยผู้เชี่ยวชาญสรุปความเห็นต่อรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรม พบว่าทุกด้านในแต่ละองค์ประกอบทั้งมิติด้านองค์ประกอบของสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรม และมิติการบริหารขับเคลื่อนที่เน้นการมีส่วนร่วม ด้วยการสร้างชุมชนทางวิชาชีพและการบริหารด้วยระบบคุณภาพ มีค่ามัธยฐานมากกว่า 3.50 และพิสัยควอไทล์น้อยกว่า 1.50 ทุกประเด็นการพิจารณา

จากขั้นตอนที่ 1 และ ขั้นตอนที่ 2 สรุปผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสู่องค์การนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พัฒนาขึ้น ได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบการบริหารจัดการสู่องค์การนวัตกรรมของสถานศึกษา (TURBINE MODEL) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

TURBINE Model โมเดล เป็น โมเดลเชิงตรรกะ (Logic Model) รูปกังหัน เป็นรูปแบบเชิงระบบที่แสดงด้วยรูปภาพ ประกอบข้อความที่มีความสัมพันธ์กันระหว่างองค์ประกอบและกระบวนการดำเนินงาน เพื่อสื่อให้เข้าใจถึงกระบวนการบริหารจัดการขององค์การสู่องค์การนวัตกรรมที่มีองค์ประกอบหลัก 7 ด้าน และต้องมีการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาหรือผลักดันให้องค์ประกอบขององค์การ ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายหรือการเป็นองค์การนวัตกรรม มีองค์ประกอบ ดังนี้

T : Target (เป้าหมาย) ; สถานศึกษาต้องมีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาหรือดำเนินการอย่างชัดเจน โดยใช้กระบวนการที่ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม ตั้งแต่การกำหนดแนวทาง การพัฒนา และการรับรู้ความสำเร็จ

U : Understanding (ความเข้าใจ) ; สถานศึกษาจะต้องมีการสื่อสารความเข้าใจถึงแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจน โดยใช้กระบวนการ PLC และ PDCA ในการร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา ดำเนินการหาแนวทางแก้ไขปัญหา และสะท้อนความคิดเห็น จนเกิดเป็นความเข้าใจร่วมกัน แล้วหาข้อสรุปเพื่อเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน

R : Reform (เปลี่ยนแปลง) ; สถานศึกษาต้องสร้างความตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมในศตวรรษที่ 21 โดยมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาทั้งด้านโครงสร้างการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ กระบวนการเรียนการสอนโดยเปลี่ยนแปลงจากวิธีการสอนแบบเดิมเป็นการร่วมกันใช้ความรู้จากประสบการณ์เดิม และนำทฤษฎีการสอนแบบใหม่อย่างหลากหลาย มาใช้จัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

B : Behavioral change (การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม) ; สถานศึกษาต้องเสริมสร้างการทำงานเป็นทีม/เป็นกลุ่มสาระ สร้างพฤติกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อปรับปรุง แก้ไขและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ด้วยกระบวนการ PLC นำมาซึ่งการปรับวิธีคิด และลงมือปฏิบัติ สร้างสรรค์สื่อ และนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ พัฒนาเทคนิควิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้

I : Instruction (การแนะนำ/การนิเทศ) ; สถานศึกษาต้องมีกระบวนการบริหารจัดการและกระบวนการเรียนรู้ การนิเทศ กำกับ และติดตามที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้จัดการเรียนการสอนตามรูปแบบที่เหมาะสมตามการประชุมและตกลงกันในการทำ PLC และใช้กระบวนการนิเทศที่หลากหลาย แนะนำแนวทางเพื่อให้เกิดการพัฒนา เป็นการยอมรับฟังเสียงสะท้อนอย่างรอบด้านที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอนของครู

N : Norm (บรรทัดฐาน) ; สถานศึกษาต้องส่งเสริมและดำเนินการใช้รูปแบบที่ต่อเนื่อง และส่งเสริมให้ทุกคนได้ยึดถือเป็นแบบแผน/แนวปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นการดำเนินการให้สอดคล้องเป็นปกติของวิถีการทำงาน (new normal)

E : Evaluate (การประเมินค่า) ; สถานศึกษาต้องมีการประเมินผลการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ และนำผลการประเมินสู่การแก้ไข ปรับปรุง เพื่อพัฒนาที่ต่อเนื่อง หรือควรปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

นอกจากนี้ “ TURBINE MODEL” จะสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายจำเป็นต้องใช้กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้วยกระบวนการที่เป็นระบบเชิงคุณภาพ (PDCA) และการใช้ชุมชนทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อขับเคลื่อนให้องค์ประกอบขององค์การทั้ง 7 ด้าน ดำเนินการไปด้วยประสิทธิภาพ

3. การใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรม ของโรงเรียนชัยสิทธาวาส“พัฒน์ สายบำรุง” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปทุมธานี โดยใช้กระบวนการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน พบว่าทั้งมิติด้านองค์ประกอบของสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรม ทั้ง 7 องค์ประกอบ และมิติการบริหารขับเคลื่อนสู่องค์การนวัตกรรม ด้วยกระบวนการชุมชนทางวิชาชีพและกระบวนการบริหารเชิงคุณภาพ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

4. การประเมินผลที่เกิดจากการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรมของโรงเรียนชัยสิทธาวาส “พัฒน์ สายบำรุง” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปทุมธานีพบว่าสถานศึกษามีผลงานการพัฒนานวัตกรรมทั้งในระดับองค์การ ผู้บริหาร ครู และนักเรียน จนได้รับรางวัลทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับภาค และระดับประเทศ ผลงานเชิงประจักษ์ตามเกณฑ์การประเมินของระบบประกันคุณภาพการศึกษามีการพัฒนาที่สูงขึ้นจำนวนมากอย่างต่อเนื่อง และมีผลการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรมของโรงเรียนชัยสิทธาวาส “พัฒน์ สายบำรุง ” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปทุมธานี ของผู้ที่เกี่ยวข้องโดยรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษาโรงเรียนชัยสิทธาวาส “พัฒน์ สายบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปทุมธานี ครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาสู่การอภิปรายผล มีประเด็นดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาและพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 2 มิติ คือ มิติด้านองค์ประกอบของสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์การนวัตกรรม และมิติของกระบวนการเพื่อขับเคลื่อนสู่องค์การนวัตกรรม ดังนี้

1) มิติขององค์ประกอบของสถานศึกษา ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลัก คือ การกำหนดเป้าหมาย การทำความเข้าใจร่วมกัน การปรับเปลี่ยนองค์การ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงาน การ

พัฒนาการเรียนการสอน การปรับสู่วิถีใหม่ และการประเมินผล ทั้งนี้สถานศึกษาต้องมีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาหรือดำเนินการอย่างชัดเจน โดยใช้กระบวนการที่ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม โดยเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์องค์การ และการร่วมกันกำหนดทิศทางสู่เป้าหมายของการพัฒนา และการรับรู้ถึงภาพความสำเร็จขององค์การร่วมกัน เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจแนวทางวิธีการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างชัดเจนและเป็นทิศทางเดียวกัน เข้าใจการปรับเปลี่ยนองค์การ การปรับตัวหรือพฤติกรรมการทำงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม การพัฒนาเทคนิคการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับนวัตกรรมและเทคโนโลยี หรือกระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกกาภิวัฒน์ การร่วมกันสร้างเสริมแนวทางการทำงานในองค์การยุคใหม่ที่หรือเรียกกันว่า “new normal” และสร้างความคุ้นชินกันวิถีการประเมินผลขององค์การ โดยเฉพาะการพัฒนาสู่องค์การนวัตกรรม ที่ต้องใช้กระบวนการในการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการพัฒนาองค์กรสู่ความสำเร็จของ McKensay ที่เสนอไว้ว่าการนำองค์การสู่ความสำเร็จนั้น จะเริ่มต้นด้วยการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Share vision) เพื่อให้ทุกคนเข้าใจถึงทิศทางในการพัฒนาก่อนลงมือปฏิบัติ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของการบริหารระบบคุณภาพโดยรวมทั้งองค์การ (TQM : Total Quality Management) ที่เริ่มด้วยการนำองค์การเป็นส่วยสำคัญของการพัฒนาองค์การคุณภาพ และ Dundon (2002 : 173-187) ได้เสนอว่าองค์การนวัตกรรมเริ่มด้วยการสร้างวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ร่วมในการสร้างนวัตกรรม (Shared Innovation Vision and Strategy) บุคลากรทุกระดับในองค์การต้องมีส่วนร่วมในการสร้าง นวัตกรรม เพราะนวัตกรรมสามารถมาจากทุกๆ คนและสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกๆที่

2). มิติการขับเคลื่อนสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรม ด้วยระบบคุณภาพ (PDCA) และกระบวนการชุมชนทางวิชาชีพ (PLC) ที่เน้นการมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายหรือความคาดหวัง ต้องอาศัยกระบวนการบริหารจัดการที่มีระบบที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพที่เน้นการมีส่วนร่วม เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อน สนับสนุน ส่งเสริม แก้ปัญหาและเป็นการระดมทรัพยากรเพื่อการพัฒนาที่เหมาะสม สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560 : 7) ที่ได้สรุปไว้ว่าการสร้างชุมชนทางวิชาชีพ หรือ ชุมชนกัลยาณมิตร (Caring community) ของกลุ่มคนที่อยู่ร่วมโดยมีวิถีและวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกัน ในชุมชน มีคุณลักษณะคือ มุ่งเน้นความเป็นชุมชนแห่งความสุข ทั้งการทำงานและการอยู่ร่วมกันที่มีลักษณะวัฒนธรรมแบบ “วัฒนธรรมแบบเปิดเผย” ที่ทุกคนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของตนเป็นวิถีแห่งอิสรภาพ และเป็นพื้นที่ให้ความรู้สึกปลอดภัยหรือปลอดการใช้อำนาจกดดัน บนพื้นฐานความไว้วางใจ เคารพซึ่งกันและกัน มีจริยธรรมแห่งความเอื้ออาทรเป็นพลังเชิงคุณธรรม คุณงามความดีที่สมาชิกร่วมกันทำงานแบบอุทิศตนเพื่อวิชาชีพโดยมีเจตคติเชิงบวกต่อการศึกษาและผู้เรียนสอดคล้องกับ Sergiovanni (1994 : 37) ที่ว่า PLC เป็นกลุ่มที่มีวิทยสัมพันธ์ต่อกันเป็นกลุ่มที่เหนียวแน่นจากภายใน ใช้ความเป็นกัลยาณมิตรเชิงวิชาการต่อกัน ทำให้ลดความโดดเดี่ยวระหว่าง ปฏิบัติงานสอนของครู มีความศรัทธาร่วมอยู่ร่วมกันแบบเชิงบวก การเชื่อมโยงการพัฒนา PLC ไปกับวิถีชีวิตตนเองและวิถีชีวิตชุมชนอันเป็นพื้นฐานสำคัญของ สังคมฐานการพึ่งพาตนเอง มีบรรยากาศของ

“วัฒนธรรมแบบเปิดเผย” ทุกคนมีเสรีภาพที่จะแสดงความคิดเห็นของตน เป็นวิถีแห่งอิสรภาพ ยึดความสามารถ และสร้างพื้นที่ปลอดการใช้อำนาจกดดัน

2. ผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ของโรงเรียนชัยสิทธาวาส “พัฒน์ สายบำรุง” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปทุมธานี มีผลการประเมินด้านความเหมาะสมของรูปแบบในการนำไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรม ทั้งมิติด้านองค์ประกอบขององค์การนวัตกรรมในโรงเรียน และมิติการใช้กระบวนการบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนสู่องค์การนวัตกรรมด้วยระบบบริหารเชิงคุณภาพและการใช้ชุมชนทางวิชาชีพที่เน้นการมีส่วนร่วม โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรมของโรงเรียนชัยสิทธาวาส “พัฒน์ สายบำรุง” ของผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียนและผู้ปกครอง พบว่ามีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรม “TURBINE MODEL” ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นโดยรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังพบว่าโรงเรียนมีผลการพัฒนาด้านนวัตกรรมโดยรวมทั้งในระดับองค์การ ระดับผู้บริหาร ระดับครูและนักเรียน เป็นอย่างดียิ่งส่งผลให้ได้รับรางวัลด้านนวัตกรรมทั้งในระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับภาค และระดับประเทศ อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากการใช้รูปแบบการบริหารรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีกระบวนการที่ช่วยขับเคลื่อนในการบริหารจัดการที่เหมาะสม โดยเน้นการมีส่วนร่วมทำให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องได้มีความเข้าใจจุดหมาย แนวดำเนินการ ที่ชัดเจนตลอดจนการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมส่งผลต่อความรับผิดชอบตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และการทำงานร่วมกันเป็นทีม ทำให้เกิดประสิทธิผลที่ชัดเจนขึ้นเป็นรูปธรรมและส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับผลการศึกษาต่อรูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของรุ่งรัชดาพร เวหะชาติ (2548 : 75) พบว่า ผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษามีความพึงพอใจต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับจุฑามาส พัฒนศิริ (2560 : 126) ที่ได้ศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 พบว่าความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาไปใช้โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในมิติของการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพที่เน้นการมีส่วนร่วม ควรมุ่งเน้นการพัฒนาด้านกระบวนการบริหารจัดการมากขึ้น รองลงมาเป็นด้านผลลัพธ์ และด้านอื่นๆ ตามลำดับ

2. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปทุมธานี ในมิติของการใช้ภาวะผู้นำเพื่อการจัดการเรียนรู้ ควรเน้นการพัฒนาด้านทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มากขึ้น รองลงมาเป็นด้านเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตและด้านอื่นๆ ตามลำดับ

3. สถานศึกษาสามารถนำรูปแบบการบริหารสู่องค์การนวัตกรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามบริบทของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

จุฑามาส พัฒนศิริ. (2560). *แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ. (2548). *การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.* วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *คู่มือการอบรมคณะกรรมการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) "ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ" สู่สถานศึกษาระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.* กระทรวงศึกษาธิการ.

Dixon, N. (1994). *The Organizational Learning Cycl, How we can learn collectively*. London: McGraw-Hill.

Dundon, Elaine. (2002). *The Seeds of Innovation: Cultivating the Synergy that Fosters New Ideas.* New York: AMACOM.

Peters, T. J., & Waterman, R. H. Jr. (1982). *In search of excellence: lessons from America's best run companies.* New York: Harper & Row.

Sergiovanni, T. (1998). International *Journal of Leadership in Education*. 1 (1), 37

Srivastava, M. (2011). A Case Study and Survey-Based Assessment of the Management Of Innovation and Technology. J. *Technol. Manag Innov*. 6

ปัจจัยการควบคุมภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชี และผลการดำเนินงานขององค์กรในภาคตะวันตกของประเทศไทย

Internal Control Factor Affecting Operational Efficiency of Accountant and Corporate Performance in the West of Thailand

ธนศักด์ กุศลสร้าง และ พรทิวา แสงเขียว

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Thanasak kusolsrang and Porntiwa Saengkhiew

Sripatum University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: boombathanasak@gmail.com

****

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยการควบคุมภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีและผลการดำเนินงานขององค์กรในภาคตะวันตกของประเทศไทย กลุ่มตัวอย่าง คือ นักบัญชีอิสระในพื้นที่ภาคตะวันตก จำนวน 384 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานใช้การทดสอบการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Analysis) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยพบว่าภาพรวมของปัจจัยการควบคุมภายใน คือด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม ค่าเฉลี่ย 4.47 (s.d.=0.30) ด้านการติดตามและประเมินผล ค่าเฉลี่ย 4.45 (s.d.=0.36) ด้านกิจกรรมการควบคุม ค่าเฉลี่ย 4.43 (s.d.=0.31) ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร ค่าเฉลี่ย 4.43 (s.d.=0.32) และด้านการประเมินความเสี่ยง ค่าเฉลี่ย 4.33 (s.d.=0.31) อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านความรู้ ความเชี่ยวชาญ ค่าเฉลี่ย 4.15 (s.d.=0.521) ภาพรวมของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานนักบัญชี คือด้านคุณภาพของงาน ค่าเฉลี่ย 4.51 (s.d.=0.32) ด้านมาตรฐานและความเชื่อถือได้ ค่าเฉลี่ย 4.49 (s.d.=0.30) ด้านความทันต่อเวลา ค่าเฉลี่ย 4.49 (s.d.=0.34) ด้านการบรรลุเป้าหมาย ค่าเฉลี่ย 4.48 (s.d.=0.29) ด้านความคุ้มค่า ค่าเฉลี่ย 4.46 (s.d.=0.34) อยู่ในระดับมากที่สุด และภาพรวมของผลการดำเนินงานขององค์กร คือด้านการวางแผนการดำเนินงาน ค่าเฉลี่ย 4.43 (s.d.=0.31) ด้านความยั่งยืนขององค์กร ค่าเฉลี่ย 4.43 (s.d.=0.36) อยู่ในระดับมากที่สุด

*วันที่รับบทความ: 29 มิถุนายน 2565; วันแก้ไขบทความ 24 กรกฎาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 25 กรกฎาคม 2565

Received: June 29, 2022; Revised: July 24, 2022; Accepted: July 25, 2022

คำสำคัญ : การควบคุมภายใน; ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน; ผลการดำเนินงานขององค์กร

Abstracts

This research aims to study the internal control factors which affect the accountants and the western organizations' performances in Thailand. The samples are including 384 independent accountants in the western. The instrument used in this study is questionnaire. The statistics used in the data analysis were descriptive statistics, frequency, percentage, mean and standard deviation. The hypothesis testing was performed using Inferential Analysis, Pearson Product Moment Correlation, and Multiple Regression Analysis. The level of significance statistical is at 0.05.

The results showed the overall of internal control factors were the environment controlling, mean 4.47 (s.d.=0.30). Monitoring and evaluation, mean 4.45 (s.d.=0.36). Control activities, mean 4.43 (s.d.=0.31). Information and communication, mean 4.43 (s.d. =0.32). Risk assessment, mean 4.33 (s.d.=0.31) was at the highest level. Knowledge expertise, mean 4.15 (s.d.=0.521). The overall of accountant performance were the quality of work, mean 4.51 (s.d.=0.32). Standard and reliability, mean 4.49 (s.d.=0.30). Timeliness, mean 4.49 (s.d.=0.34). Achieving objectives, mean 4.48 (s.d.= 0.29). The value, mean 4.46 (s.d.=0.34) and was at the highest level. The overall of the organization's performance were operational planning, mean 4.43 (s.d.=0.31). Organizational sustainability, mean 4.43 (s.d.=0.36) and was at the highest level.

Keywords: Internal control factors; Performance efficiency; Organization's performance

บทนำ

เนื่องจากการควบคุมภายในเป็นพื้นฐานและเป็นเครื่องในการกำกับดูแลกิจการที่ดี ที่นำมาใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย ในการดำเนินงานของหน่วยงานและกิจการต่างๆ ซึ่งมุ่งหวังให้กิจการของตนเอง บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของหน่วยงานและกิจการต่างๆ ที่ได้ตั้งไว้ จึงให้ความสำคัญกับขั้นตอนในการดำเนินงานทุกขั้นตอนของธุรกิจ ในปัจจุบันที่เทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทและความสำคัญมากขึ้นในการดำเนินงานในธุรกิจต่างๆ ภายใต้การขับเคลื่อนเพื่อเข้าสู่ความเป็นดิจิทัลที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในทุกด้าน

นักบัญชีเป็นอีกหนึ่งอาชีพที่สำคัญในธุรกิจ เมื่อเข้าสู่เศรษฐกิจดิจิทัล วิชาชีพบัญชียังมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและตลาดทุนในฐานะผู้ให้ข้อมูลทางการเงินที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้มีส่วนได้เสียของกิจการ ซึ่งจะสะท้อนสภาพความเป็นจริงของธุรกิจ และผู้มีส่วนได้เสียของกิจการยังใช้ข้อมูลเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานตามกลยุทธ์และประสิทธิภาพในด้านต่างๆ

ในหน่วยงานและกิจการต่างๆ มีการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ก็คือ การดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและต้องมีความรวดเร็วทันต่อเวลา จะต้องอาศัยการควบคุมภายใน โดยการควบคุมภายใน เป็น

ส่วนหนึ่งที่สำคัญที่จัดอยู่ในกระบวนการที่แทรกอยู่ในกระบวนการบริหารงานของการปฏิบัติงานในองค์กร ภายใต้การควบคุมของฝ่ายบริหาร การดำเนินงานของกิจการจะเป็นไปอย่างมีระบบ ระเบียบ ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งกิจการจะต้องปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ประการ 1. ด้านการปฏิบัติงาน 2.ด้านการรายงานทางการเงิน และ 3.ด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบ ในการศึกษาการควบคุมภายใน ได้นำแนวทาง COSO มาเป็นกรอบแนวคิด ซึ่งประกอบไปด้วย 5 ประการ 1. สภาพแวดล้อมของการควบคุม การกำหนดโครงสร้าง ระเบียบ หลักเกณฑ์และข้อบังคับ เพื่อส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่บัญชีทุกคนเกิดจิตสำนึกในเรื่องความซื่อสัตว์ มีจริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง 2. การประเมินความเสี่ยง การประเมินเพื่อให้ทราบถึงความเสี่ยงที่ธุรกิจจะได้รับ 3.กิจกรรมการควบคุม กิจกรรมควบคุมนโยบาย มาตรการ และวิธีการดำเนินงานต่างๆ 4.ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร 5.การติดตามและประเมินผล ซึ่งจะดำเนินไปพร้อมกับการประเมินประสิทธิภาพขององค์กร ซึ่งทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์กับคุณภาพรายงานทางการเงิน กิจการที่มีการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพจะทำให้รายงานทางการเงินมีคุณภาพและน่าเชื่อถือยิ่งขึ้นตามไปด้วย

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง ปัจจัยการควบคุมภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีและผลการดำเนินงานขององค์กรในภาคตะวันตกของประเทศไทย เพื่อให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยการควบคุมภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชี และผลการดำเนินงานขององค์กร

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจจากกลุ่มตัวอย่าง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือ โดยการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักบัญชีอิสระในภาคตะวันตกของประเทศไทย มีจำนวน 9,409 คน (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561) ผู้ศึกษาได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ จำนวน 384 คน

เครื่องมือวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เลือกใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้ศึกษาได้สร้างแบบสอบถามขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Close-Ended) และปลายเปิด (Open Ended Question) ประกอบด้วยเนื้อหา 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ในคำถามส่วนนี้จะถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และประสบการณ์ทำงานในตำแหน่ง

ส่วนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับการควบคุมภายในตามแนวคิด COSO 5 ประการ

ส่วนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชี

ส่วนที่ 4 ข้อมูลคำถามผลการดำเนินงานขององค์กร

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะเป็นคำถามลักษณะปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมได้

วิธีการแปลผลแบบสอบถาม ใช้ค่าเฉลี่ย ตามเกณฑ์คะแนน ดังนี้ การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อและรายด้าน พร้อมนำเสนอข้อมูลในตารางประกอบคำบรรยาย โดยได้กำหนดระดับผลกระทบออกเป็น 5 ระดับ และกำหนดระดับคะแนน ดังต่อไปนี้

ระดับ 5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน 5 คะแนน
ระดับ 4 เห็นด้วย	ให้คะแนน 4 คะแนน
ระดับ 3 ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน 3 คะแนน
ระดับ 2 ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน 2 คะแนน
ระดับ 1 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน 1 คะแนน

นอกจากนี้ยังกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยการหาพิสัยและอันตรภาคชั้นของมาตรฐานส่วนประเมินค่าทางสถิติคะแนนเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ใช้สูตรดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5-1}{5} = 0.8$$

ผู้ศึกษาได้กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์การแปลผลคะแนนดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย		ระดับความคิดเห็น
ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00
ความคิดเห็นอยู่ในระดับบมาก	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.50
ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40

ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย หมายถึง ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60

ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด หมายถึง ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้ศึกษาทำการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ดำเนินการส่งแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ไปทางอีเมลเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้ตอบคำถาม และแสดงความคิดเห็นได้อย่างเปิดเผย โดยเก็บข้อมูลจากนักบัญชีอิสระ จำนวน 386 คน

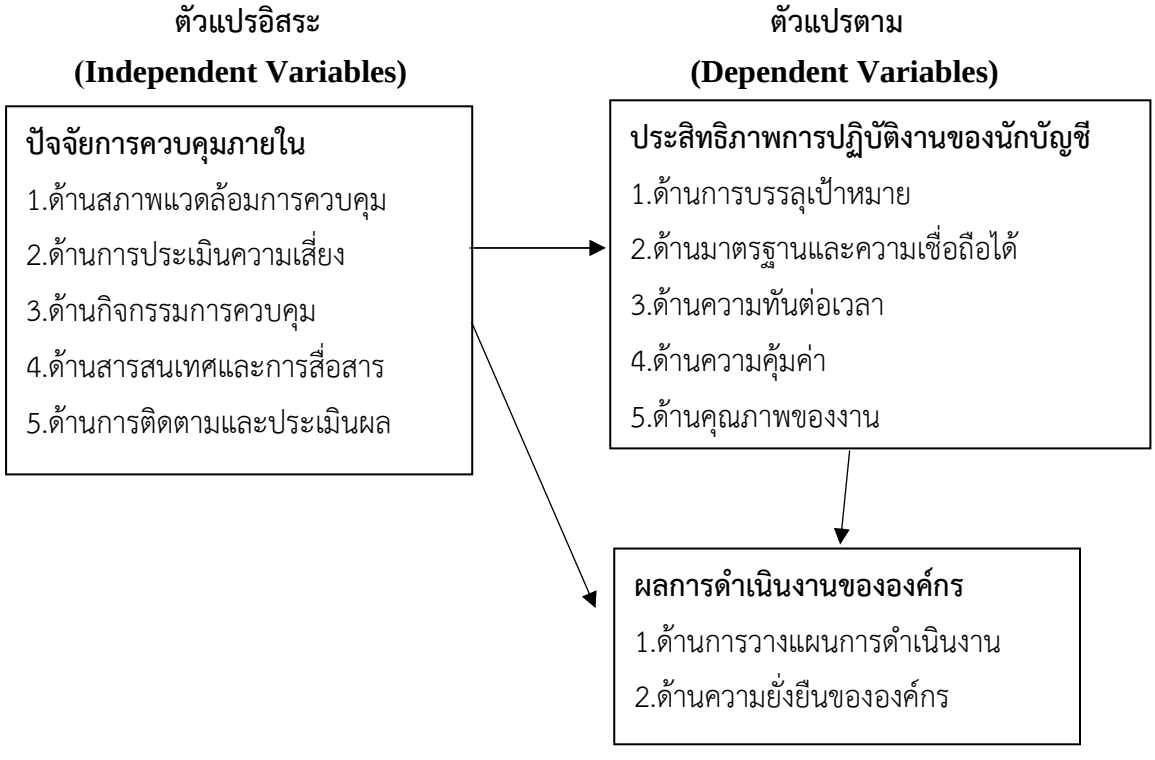
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) การเก็บข้อมูลมาจากการศึกษาค้นคว้าจากสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยต่างๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐานที่นำมาวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปในแบบสอบถาม ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นสถิติในการสรุปผลข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Analysis) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาปัจจัยการควบคุมภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีและผลการดำเนินงานขององค์กรในภาคตะวันตกของประเทศไทย จากการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 283 คน มีอายุน้อยกว่า 31 ปี จำนวน 282 คน ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 320 คน และประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 3 ปี จำนวน 236 คน สำหรับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการควบคุมภายในโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.42 (ตารางที่ 1) ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานนักบัญชีโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.48 (ตารางที่ 2) ความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับผลการดำเนินงานขององค์กรโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.43 (ตารางที่ 3) และผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปรอิสระอยู่ในช่วงต่ำสุด 0.101 และสูงสุด 0.371 ซึ่งอยู่ในช่วงที่ยอมรับได้ (ตารางที่ 4) และผลการศึกษาตามสมมติฐาน พบว่าปัจจัยการควบคุมภายในมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานนักบัญชีและผลการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งปรากฏดังตารางที่ 5 - 11 ตามรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการควบคุมภายใน โดยภาพรวม

การควบคุมภายใน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
1. ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม	4.47	.30	มากที่สุด
2. ด้านการประเมินความเสี่ยง	4.33	.31	มากที่สุด
3. ด้านกิจกรรมการควบคุม	4.43	.31	มากที่สุด
4. ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร	4.43	.32	มากที่สุด
5. ด้านการติดตามและประเมินผล	4.45	.36	มากที่สุด
รวม	**4.42**	**0.32**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 พบว่า การควบคุมภายในตามแนว COSO โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.42 (S.D.=0.32) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับของค่าเฉลี่ย พบว่า มากที่สุด คือ ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม ค่าเฉลี่ย 4.47 (S.D.=0.30) รองลงมาคือ ด้านการติดตามและประเมินผล ค่าเฉลี่ย 4.45 (S.D.= 0.36) รองลงมาคือ ด้านกิจกรรมการควบคุม และด้านสารสนเทศและการสื่อสาร ค่าเฉลี่ย 4.43 (S.D.= 0.31,S.D.=32) และด้านการประเมินความเสี่ยง ค่าเฉลี่ย 4.33 (S.D.=0.31) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานนักบัญชี โดยภาพรวม

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานนักบัญชี	$\overline{x}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
1. ด้านการบรรลุเป้าหมาย	4.48	.29	มากที่สุด
2. ด้านมาตรฐานและความเชื่อถือได้	4.49	.30	มากที่สุด
3. ด้านความทันต่อเวลา	4.49	.34	มากที่สุด
4. ด้านความคุ้มค่า	4.46	.34	มากที่สุด
5. ด้านคุณภาพของงาน	4.51	.32	มากที่สุด
รวม	**4.48**	**.32**	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานนักบัญชี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.48 (S.D.=.32) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับของค่าเฉลี่ย พบว่า มากที่สุด คือ ด้านคุณภาพของงาน ค่าเฉลี่ย 4.51 (S.D.=0.32) รองลงมาคือ ด้านมาตรฐานและความเชื่อถือได้ และด้านความทันต่อเวลา ค่าเฉลี่ย 4.49 (S.D.=0.30,0.34) และด้านความคุ้มค่า ค่าเฉลี่ย 4.46 (S.D.=0.34) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการดำเนินงานขององค์กร โดยภาพรวม

ผลการดำเนินงานขององค์กร	$\overline{x}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
1. ด้านการวางแผนการดำเนินงาน	4.43	.31	มากที่สุด
2. ด้านความยั่งยืนขององค์กร	4.43	.36	มากที่สุด
รวม	**4.43**	**.34**	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการดำเนินงานขององค์กร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.43 (S.D.=0.34) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับของค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านการวางแผนการดำเนินงาน และด้านความยั่งยืนขององค์กร ค่าเฉลี่ย 4.43 (S.D.=0.31 และ 0.36) เท่ากัน

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

	ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม	ด้านการประเมินความเสี่ยง	ด้านกิจกรรมการควบคุม	ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร	ด้านการติดตามและประเมินผล
ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม	1				
ด้านการประเมินความเสี่ยง	.120*	1			
ด้านกิจกรรมการควบคุม	.371**	.333**	1		
ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร	.202**	.101*	.309**	1	
ด้านการติดตามและประเมินผล	.325**	.337**	.327**	.216**	1
รวม					

จากตารางที่ 4 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระของด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม ด้านการประเมินความเสี่ยง ด้านกิจกรรมการควบคุม ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการติดตามและประเมินผลรวม พบว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน จากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์แบบเพียร์สัน อยู่ในช่วงต่ำสุด 0.101 และสูงสุด 0.371 ซึ่งอยู่ในช่วงระหว่าง ±0.8 เป็นค่าที่ยอมรับได้ จึงถือว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์จนทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยการควบคุมภายในส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีด้านการบรรลุเป้าหมาย

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ปัจจัยการควบคุมภายในส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีด้านการบรรลุเป้าหมาย

	B	Std. Error	Beta	t	Sig	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	2.110	0.304		6.940	0.000		
ด้านสภาพแวดล้อมในการควบคุม	0.141	0.051	0.144	2.749	0.006*	0.808	1.237
ด้านการประเมินความเสี่ยง	0.099	0.048	0.107	2.065	0.040*	0.826	1.210
ด้านกิจกรรมในการควบคุม	-0.005	0.052	-0.005	-0.088	0.930	0.721	1.387
ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร	0.260	0.045	0.287	5.708	0.000*	0.884	1.131
ด้านการติดตามและประเมินผล	0.510	0.043	0.051	0.953	0.341	0.776	1.289
R = 0.396, R2 = 0.157, Adjusted. R2 = 0.146, SEest = 0.267, F = 14.055 *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05							

จากตารางที่ 5 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามสมมติฐานที่ 1 ผลการทดสอบพบว่าปัจจัยการควบคุมภายในด้านสภาพแวดล้อมในการควบคุม ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการประเมินความเสี่ยงมีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีด้านการบรรลุเป้าหมายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยการควบคุมภายในส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีด้านมาตรฐานและความเชื่อถือได้

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ปัจจัยการควบคุมภายในส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีด้านมาตรฐานและความเชื่อถือได้

	B	Std. Error	Beta	t	Sig	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	1.593	0.301		5.285	0.000		
ด้านสภาพแวดล้อมในการควบคุม	0.236	0.051	0.230	4.624	0.000*	0.808	1.237
ด้านการประเมินความเสี่ยง	0.139	0.047	0.144	2.931	0.004*	0.826	1.210
ด้านกิจกรรมในการควบคุม	-0.052	0.051	-0.053	-1.016	0.310	0.721	1.387
ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร	0.078	0.045	0.083	1.737	0.083	0.884	1.131
ด้านการติดตามและประเมินผล	0.252	0.043	0.297	5.859	0.000*	0.776	1.289

R = 0.496, R2 = 0.246, Adjusted. R2 = 0.236, SEest = 0.264, F = 24.661 *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 6 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามสมมติฐานที่ 2 ผลการทดสอบพบว่าปัจจัยการควบคุมภายในด้านสภาพแวดล้อมในการควบคุม ด้านการประเมินความเสี่ยง และด้านการติดตามและประเมินผลมีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีด้านมาตรฐานและความเชื่อถือได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยการควบคุมภายในส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีด้านความทันต่อเวลา

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ปัจจัยการควบคุมภายในส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพ

	B	Std. Error	Beta	t	Sig	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	1.768	0.343		5.161	0.000		
ด้านสภาพแวดล้อมในการควบคุม	0.123	0.058	0.108	2.122	0.034*	0.808	1.237
ด้านการประเมินความเสี่ยง	-0.114	0.054	-0.106	-2.109	0.036*	0.826	1.210
ด้านกิจกรรมในการควบคุม	0.222	0.058	0.206	3.816	0.000*	0.721	1.387
ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร	0.220	0.051	0.209	4.290	0.000*	0.884	1.131
ด้านการติดตามและประเมินผล	0.158	0.049	0.168	3.230	0.001*	0.776	1.289

$R = 0.453$, $R^2 = 0.206$, Adjusted. $R^2 = 0.195$, $SE_{est} = 0.301$, $F = 19.557$ *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

การปฏิบัติงานของนักบัญชีด้านความทันต่อเวลา

จากตารางที่ 7 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามสมมติฐานที่ 3 ผลการทดสอบพบว่าปัจจัยการควบคุมภายในด้านสภาพแวดล้อมในการควบคุม ด้านกิจกรรมในการควบคุม ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการติดตามและประเมินผลมีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีด้านความทันต่อเวลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ปัจจัยการควบคุมภายในด้านการประเมินความเสี่ยงมีผลกระทบเชิงลบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีด้านความทันต่อเวลา

สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยการควบคุมภายในส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีด้านความคุ้มค่า

ตารางที่ 8 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ปัจจัยการควบคุมภายในส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีด้านความคุ้มค่า

	B	Std. Error	Beta	t	Sig	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	1.775	0.348		5.105	0.000		
ด้านสภาพแวดล้อมในการควบคุม	0.074	0.059	0.065	1.262	0.208	0.808	1.237
ด้านการประเมินความเสี่ยง	-0.105	0.055	-0.097	-1.914	0.056	0.826	1.210
ด้านกิจกรรมในการควบคุม	0.201	0.059	0.184	3.404	0.001*	0.721	1.387
ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร	0.241	0.052	0.227	4.645	0.000*	0.884	1.131
ด้านการติดตามและประเมินผล	0.190	0.050	0.200	3.830	0.000*	0.776	1.289
$R = 0.448$, $R^2 = 0.201$, Adjusted. $R^2 = 0.190$, $SE_{est} = 0.305$ $F = 19.003$ *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05							

จากตารางที่ 8 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามสมมติฐานที่ 4 ผลการทดสอบพบว่าปัจจัยการควบคุมภายในมีด้านกิจกรรมการควบคุม ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการติดตามและประเมินผลมีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีด้านความคุ้มค่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 5 ปัจจัยการควบคุมภายในส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีด้านคุณภาพของงาน

ตารางที่ 9 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ปัจจัยการควบคุมภายในส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพ

	B	Std. Error	Beta	t	Sig	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	1.866	0.325		5.744	0.000		
ด้านสภาพแวดล้อมในการควบคุม	0.278	0.055	0.252	5.053	0.000*	0.808	1.237
ด้านการประเมินความเสี่ยง	0.106	0.051	0.103	2.085	0.038*	0.826	1.210
ด้านกิจกรรมในการควบคุม	-0.028	0.055	-0.027	-0.507	0.613	0.721	1.387
ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร	-0.055	0.049	-0.054	-1.128	0.260	0.884	1.131
ด้านการติดตามและประเมินผล	0.294	0.046	0.323	6.338	0.000*	0.776	1.289

$R = 0.488$, $R^2 = 0.238$, Adjusted. $R^2 = 0.228$, $SE_{est} = 0.285$, $F = 23.641$ *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

การปฏิบัติงานของนักบัญชีด้านคุณภาพของงาน

จากตารางที่ 9 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามสมมติฐานที่ 5 ผลการทดสอบพบว่าปัจจัยการควบคุมภายในด้านสภาพแวดล้อมในการควบคุม ด้านการประเมินความเสี่ยง และด้านการติดตามและประเมินผลมีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีด้านคุณภาพของงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 6 ปัจจัยการควบคุมภายในส่งผลกระทบเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กรด้านการวางแผนการดำเนินงาน

ตารางที่ 10 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ปัจจัยการควบคุมภายในส่งผลกระทบเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กรด้านการวางแผนการดำเนินงาน

ตารางที่ 10 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ปัจจัยการควบคุมภายในส่งผลกระทบเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กรด้านการวางแผนการดำเนินงาน

	B	Std. Error	Beta	t	Sig	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	1.310	0.301		4.350	0.000		
ด้านสภาพแวดล้อมในการควบคุม	0.029	0.051	0.028	0.564	0.573	0.808	1.237
ด้านการประเมินความเสี่ยง	0.095	0.047	0.097	2.009	0.045*	0.826	1.210
ด้านกิจกรรมในการควบคุม	0.080	0.051	0.081	1.567	0.118	0.721	1.387
ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร	0.309	0.045	0.321	6.856	0.000*	0.884	1.131
ด้านการติดตามและประเมินผล	0.192	0.043	0.223	4.460	0.000*	0.776	1.289

$R = 0.515$, $R^2 = 0.265$, Adjusted. $R^2 = 0.255$, $SE_{est} = 0.264$, $F = 27.287$ *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 10 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามสมมติฐานที่ 6 ผลการทดสอบพบว่าปัจจัยการควบคุมภายในด้านการประเมินความเสี่ยง ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการติดตามและประเมินผล มีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กรด้านการวางแผนการดำเนินงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 7 ปัจจัยการควบคุมภายในส่งผลกระทบเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กรด้านความยั่งยืนขององค์กร

ตารางที่ 11 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ปัจจัยการควบคุมภายในส่งผลกระทบเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กรด้านความยั่งยืนขององค์กร

	B	Std. Error	Beta	t	Sig	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	1.645	0.375		4.388	0.000		
ด้านสภาพแวดล้อมในการควบคุม	0.122	0.063	0.100	1.927	0.055	0.808	1.237
ด้านการประเมินความเสี่ยง	0.045	0.059	0.039	0.765	0.445	0.826	1.210
ด้านกิจกรรมในการควบคุม	0.148	0.064	0.127	2.321	0.021*	0.721	1.387
ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร	0.016	0.056	0.014	0.291	0.771	0.884	1.131
ด้านการติดตามและประเมินผล	0.295	0.054	0.291	5.510	0.000*	0.776	1.289
R = 0.641, R2 = 0.410, Adjusted. R2 = 0.403, SEest = 0.399, F = 54.724 *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05							

จากตารางที่ 11 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามสมมติฐานที่ 7 ผลการทดสอบพบว่าปัจจัยการควบคุมภายในด้านกิจกรรมในการควบคุม และด้านการติดตามและประเมินผลมีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กรด้านความยั่งยืนขององค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่องปัจจัยการควบคุมภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีและผลการดำเนินงานขององค์กรในภาคตะวันตกของประเทศไทย สามารถอธิปรายผลได้ดังนี้

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 ปัจจัยการควบคุมภายในด้านสภาพแวดล้อมในการควบคุม ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการประเมินความเสี่ยงมีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีด้านการบรรลุเป้าหมาย พบว่าปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการควบคุม ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการประเมินความเสี่ยง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลทดสอบดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติยา จิตต์อาจหาญ (2560 : 76) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยการควบคุมภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายใน พบว่าสภาพแวดล้อมของการควบคุมภายในส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในของธุรกิจ เขตกรุงเทพมหานคร

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 ปัจจัยการควบคุมภายในด้านสภาพแวดล้อมในการควบคุม ด้านการประเมินความเสี่ยง และด้านการติดตามและประเมินผลมีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีด้านมาตรฐานและความเชื่อถือได้ พบว่าปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการควบคุม ด้านการประเมิน

ความเสี่ยง และด้านการติดตามและประเมินผล มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลทดสอบดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตรลดา สีหามาตย์ (2561 : 33) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของประสิทธิภาพการควบคุมภายในที่มีต่อคุณภาพรายงานทางการเงินของหน่วยงานภาครัฐ ในมุมมองของเจ้าหน้าที่ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน พบว่าประสิทธิภาพการควบคุมภายในด้านการประเมินความเสี่ยงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภายรายงานทางการเงิน

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 3 ปัจจัยการควบคุมภายในด้านสภาพแวดล้อมในการควบคุม ด้านกิจกรรมในการควบคุม ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการติดตามและประเมินผลมีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีด้านความทันต่อเวลา พบว่าด้านสภาพแวดล้อมในการควบคุม ด้านกิจกรรมในการควบคุม ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการติดตามและประเมินผล มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ปัจจัยการควบคุมภายในด้านการประเมินความเสี่ยงมีผลกระทบเชิงลบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีด้านความทันต่อเวลา ซึ่งผลทดสอบดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ สกุณา มาอู๋ (2562 : 6) ได้ศึกษาเรื่องทักษะของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานขอองบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่าทักษะของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในกการปฏิบัติงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 4 ปัจจัยการควบคุมภายในมีด้านกิจกรรมการควบคุม ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการติดตามและประเมินผลมีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีด้านความคุ้มค่า พบว่าปัจจัยด้านกิจกรรมการควบคุม ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการติดตามและประเมินผล มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลทดสอบดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลวรรณ พุฒชาต (2553 : 8) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการควบคุมภายในโดยการประเมินตนเอง (Control Self – Assessment CSA) ของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ พบว่าพนักงานสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ที่มีต่อการควบคุมในตามแนวของ COSO

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 5 ปัจจัยการควบคุมภายในด้านสภาพแวดล้อมในการควบคุม ด้านการประเมินความเสี่ยง และด้านการติดตามและประเมินผลมีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีด้านคุณภาพของงาน พบว่าด้านสภาพแวดล้อมในการควบคุม ด้านการประเมินความเสี่ยง และด้านการติดตามและประเมินผล มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลทดสอบดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราพรรณ แซซี (2562 : 6) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์จรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของนักบัญชี พบว่าจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีด้านความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรมและความซื่อสัตว์สุจริตของผู้ทำบัญชีและผู้บริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิในการปฏิบัติงาน

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 6 ปัจจัยการควบคุมภายในด้านการประเมินความเสี่ยง ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการติดตามและประเมินผลมีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กรด้าน

การวางแผนการดำเนินงาน พบว่าปัจจัยด้านการประเมินความเสี่ยง ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการติดตามและประเมินผล มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลทดสอบดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลรัตน์ ฟักเกาะ (2560 : 4) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าจรรยาบรรณของผู้ตรวจสอบและรับรองบัญชีมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 7 ปัจจัยการควบคุมภายในด้านกิจกรรมในการควบคุม และด้านการติดตามและประเมินผลมีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กรด้านความยั่งยืนขององค์กร พบว่าปัจจัยด้านกิจกรรมในการควบคุม และด้านการติดตามและประเมินผล มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลทดสอบดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธิดา เจริญผล (2562 : 44) ได้ศึกษาเรื่องผลกระทบของระบบควบคุมในด้านบัญชีและการเงิน ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บัญชีในอุตสาหกรรมบริการเขตกลาง พบว่าผลกระทบของระบบควบคุมภายในด้านการบัญชีและการเงิน ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บัญชีในอุตสาหกรรมบริการเขตกลาง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษา ปัจจัยการควบคุมภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีและผลการดำเนินงานขององค์กรในภาคตะวันตกของประเทศไทย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานได้ และส่งผลดีต่อผลการดำเนินงานขององค์กร ดังนี้

1. นักบัญชีควรปฏิบัติงาน อย่างถูกต้อง ครบถ้วน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายขององค์กร

2. นักบัญชีควรพัฒนาความรู้ในด้านการทำบัญชีของตัวเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มีความชำนาญในงานที่ทำ และสามารถทำงานได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน

3. นักบัญชีควรปฏิบัติงานด้านการบรรลุเป้าหมาย ด้านมาตรฐานและความเชื่อถือได้ และด้านความทันต่อเวลา ด้านความคุ้มค่า และด้านคุณภาพของงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในทำงานสูงสุด

4. หน่วยงานต่าง ๆ ควรมุ่งเน้นการควบคุมภายในในหน่วยงานต่าง ทั้ง 5 องค์ประกอบ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับนโยบาย แนวทางการปฏิบัติการจัดการควบคุมภายใน ให้ถูกต้องตามหลักการ และส่งเสริมบุคลากรในหน่วยงาน ให้มีความรู้และความเข้าใจในการให้ความสำคัญของการควบคุมภายในว่าประโยชน์และมีผลดีต่อการดำเนินงานอย่างไร

5. นักบัญชีควรปฏิบัติงานด้านการวางแผนการดำเนินงาน และด้านความยั่งยืนขององค์กร เพื่อให้เกิดผลดีต่อผลการดำเนินงานขององค์กรมากที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยในด้านอื่น ๆ ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชี เพื่อศึกษาถึงปัจจัยการควบคุมภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชี ได้อย่างครอบคลุมทุกด้านของการปฏิบัติงานของนักบัญชีมากยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาจากกลุ่มประชากร หน่วยงาน และภูมิภาคอื่น เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์แก่หน่วยงานต่างๆ ต่อไป

3. ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเพิ่มเติมควบคู่ไปกับการศึกษาเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลและผลการวิจัยที่มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กมลวรรณ พุฒชาต. (2553). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการควบคุมภายในโดย การประเมินตนเอง (Control Self-Assessment :CSA) ของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.* การค้นคว้าอิสระ สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กมลรัตน์ ฟักเกาะ. (2560). *ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตกรุงเทพมหานคร.* การค้นคว้าอิสระ บัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

กิตติยา จิตต์อาจหาญ. (2560). *ปัจจัยการควบคุมภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายใน.* การค้นคว้าอิสระ บัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

จิตรลดา สีหามาตย์. (2561). *ความสัมพันธ์ของประสิทธิภาพการควบคุมภายในที่มีต่อคุณภาพรายงานทางการเงินของหน่วยงานภาครัฐ ในมุมมองของเจ้าหน้าที่ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน.* การค้นคว้าอิสระ บัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

จิราพรรณ แซ่ซี. (2562). *ความสัมพันธ์จรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของนักบัญชี.* การค้นคว้าอิสระ บัญชีมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

สกุณา มาอู๋. (2562). *ทักษะของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานขอองบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.* การค้นคว้าอิสระ บัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

สุธิดา เจริญผล. (2562). *ผลกระทบของระบบควบคุมในด้านบัญชีและการเงิน ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บัญชีในอุตสาหกรรมบริการเขตกลาง.* การค้นคว้าอิสระ บัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ ที่สอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้กับการสอนแบบปกติ

The Comparison of Learning Achievements in Science on the Topic of Fossil Fuel on Matthayomsuksa 2 of Mathayomwatsing School by Using the Learning Activity Package and Normal Teaching

ทิพากร ลั่นนาวา และ สิริพัชร์ เจษฎาวิโรจน์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Thipakorn Lannawa and Siripat Jetsadawiroj

Ramkhamhaeng University, Thailand

Corresponding Author, Email: 6312440002@rumail.ru.ac.th

****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80, 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้กับการสอนแบบปกติและ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ จำนวน 2 ห้องเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลาก คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/7 เป็นกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/6 เป็นกลุ่มควบคุมที่เรียนโดยการสอนแบบปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) แผนการจัดการเรียนรู้ที่สอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งอยู่ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) แผนการจัดการเรียนรู้ที่สอนโดยใช้วิธีการสอนแบบปกติ 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ 5) แบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มเป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 89.33/80.83, 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าการสอน

* วันที่รับบทความ: 20 กรกฎาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 10 สิงหาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 15 สิงหาคม 2565

Received: July 20, 2022; Revised: August 10, 2022; Accepted: August 15, 2022

แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจต่อการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมการเรียนรู้; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน; ความพึงพอใจ

Abstracts

The objectives of this research were 1) to create and to find the effectives of using the learning activity package on the topic Fossil Fuel with efficiency according to the criteria 80/80, 2) to compare students' learning achievement on the topic of Fossil Fuel on Matthayomsuksa 2 by using the learning activity package and normal teaching, 3) study the satisfaction of Matthayomsuksa 2 students towards teaching using a package on the topic Fossil Fuel. The sample was Matthayomsuksa 2 students at Matthayomwatsing School, which were obtained based on a simple random sampling by drawing lots from two classrooms. Matthayomsuksa 2/7 was the experimental group taught by the learning activity package and Matthayomsuksa 2/6 was the control group taught by normal teaching. The instruments of the research were 1) the learning activity package, 2) the lesson plan on learning activity package, 3) the lesson plan on normal teaching, 4) the test of learning achievement, and 5) Questionnaire on satisfaction. The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation and t-test independent.

The findings found that 1) package on the topic Fossil Fuel of Matthayomsuksa 2 students showed the efficiency of 89.33/80.83 which followed the prescribed standard, 2) the learning achievement of science subject on the topic Fossil Fuel of Matthayomsuksa 2 which were taught by the learning activity package was significantly higher than the normal teaching at statistics .05, 3) Matthayomsuksa 2 students were satisfied with being taught by package on the topic Fossil Fuel at the highest degree.

Keywords: Learning Activity Package; Learning Achievement; Satisfaction

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ได้กำหนดคุณภาพของผู้เรียน เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จะต้องมีทักษะการคิด วิเคราะห์และประเมินความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้จากการสำรวจตรวจสอบจากพยานหลักฐาน โดยใช้ความรู้และหลักการทางวิทยาศาสตร์ในการแปลความหมายและลงข้อสรุปและสื่อสารความคิด ความรู้จากผลการสำรวจตรวจสอบหลากหลายรูปแบบหรือใช้เทคโนโลยีข้อมูลสารสนเทศเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจและการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยในการพัฒนาผู้เรียนทางด้านความคิด ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ รวมไปถึงการนำทักษะในศตวรรษที่ 21 มาใช้สร้างองค์ความรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้

ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักกระบวนการแก้ปัญหาอย่างมีระบบ สามารถตัดสินใจได้โดยต้องใช้ข้อมูลที่หลากหลายและต้องมีประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 87)

รายงานประเมินผลการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 พบว่า ผู้เรียนที่มีผลการเรียนรู้สูงกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด คิดเป็นร้อยละ 55.87 จากสภาพปัญหาการเรียนการสอนในวิชาวิทยาศาสตร์ที่เกิดขึ้นจะพบว่าในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนไม่ว่าจะเป็นด้านกระบวนการหรือด้านความรู้จะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหา หลักการ ทฤษฎีมากกว่าการที่จะให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าและปฏิบัติการทดลองเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (แบบแสดงผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน, 2563 : ออนไลน์)

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสื่อการเรียนการสอน ซึ่งเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่ผู้สอนเป็นผู้สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาและปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในชุดกิจกรรม ผู้สอนเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำช่วยเหลือ (ศิริพร เชื้อวังคำ (2557 : 8) และช่วยให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้ สามารถดำเนินกิจกรรมจากคำแนะนำที่อยู่ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปตามลำดับขั้นตอน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถค้นคว้าหาความรู้และหาคำตอบได้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้จนบรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ, 2550 : 76) ดังการศึกษาของจีรวรรณ เกิดร่วม (2563 : 15-28) พบว่า ชุดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นมีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 81.10/86.20 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์เป้าหมาย 80/80 และคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เนินการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ ของนักเรียนของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ขึ้น เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในด้านพัฒนาการสอนให้มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. สร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้กับการสอนแบบปกติ

3. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ ปีการศึกษา 2564 จำนวน 16 ห้อง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 2 ห้องเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลาก คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/7 เป็นกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/6 เป็นกลุ่มควบคุมที่เรียนโดยการสอนแบบปกติ

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1) การสอนโดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้

2) การสอนแบบปกติ

2.2 ตัวแปรตาม

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์

2) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ จำนวน 5 ชุด

3.2 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ จำนวน 5 แผน ซึ่งอยู่ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้

3.3 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบปกติ เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ จำนวน 5 แผน

3.4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ ซึ่งเป็นแบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ มีค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.20 - 0.80 อำนาจจำแนก (R) อยู่ระหว่าง 0.20 - 1.00 และผ่านการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรของ Kuder-Richardson: KR-20 เท่ากับ 0.80

3.5 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนิน การตามแบบแผนการทดลองแบบมีกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง โดยทำการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (Randomized Control - Group Pretest - Posttest Design)

ตารางที่ 1 รูปแบบการวิจัย

กลุ่ม	สอบก่อน	การทดลอง	สอบหลัง
E_1	T_1	X_1	T_1
E_2	T_2	X_2	T_2

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

E_1 แทน กลุ่มทดลอง

E_2 แทน กลุ่มควบคุม

T_1 แทน การสอบก่อนที่จะกระทำการทดลอง

T_2 แทน การสอบหลังจากที่ได้จัดกระทำการทดลอง

X_1 แทน วิธีสอนโดยใช้เกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

X_2 แทน วิธีสอนด้วยวิธีการสอนแบบ 3 ขั้นตอน

4.2 ขั้นตอนการทดลอง ดังนี้

1) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ จำนวน 20 ข้อ ไปทดสอบกับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 50 นาที

2) ดำเนินการทดลองตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน คือ กลุ่มทดลองที่สอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้และกลุ่มควบคุมที่สอนโดยใช้การสอนแบบปกติ ใช้เวลาเรียนกลุ่มละ 8 คาบ (คาบละ 50 นาที)

3) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ จำนวน 20 ข้อ ไปทดสอบกับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 50 นาที

4) นักเรียนกลุ่มทดลองตอบแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์

5) นำข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

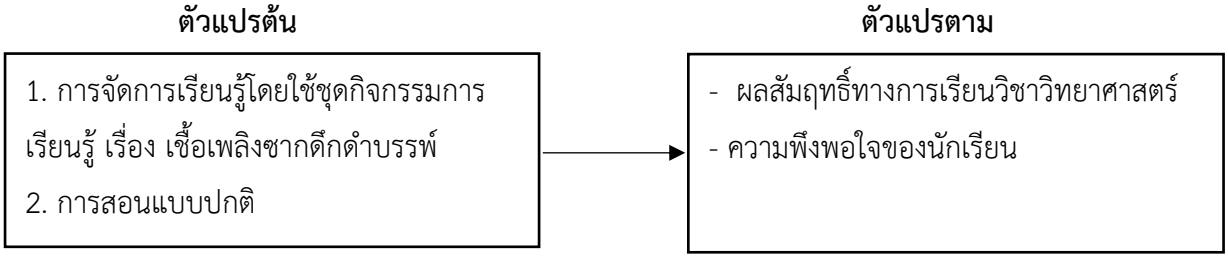
5.1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามเกณฑ์ 80/80

5.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่สอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้กับการสอนแบบปกติ โดยการทดสอบค่าที (t-test independent)

5.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ ที่สอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้กับการสอนแบบปกติ มีผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผลการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

การทดลอง	จำนวนนักเรียน	คะแนนระหว่างเรียน		คะแนนทดสอบหลังเรียน		ประสิทธิภาพ
		ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ (E_1)	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ (E_2)	E_1/E_2
รายบุคคล	3	34.33	85.83	16.33	81.67	85.83/81.67
กลุ่มย่อย	9	33.89	84.72	16.00	80.00	84.72/80.00
ภาคสนาม	30	35.73	89.33	16.17	80.83	89.33/80.83

จากตารางที่ 2 ผลการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามขั้นตอนการหาประสิทธิภาพของ 3 ขั้นตอน พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 89.33/80.83 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้กับการสอนแบบปกติ

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้กับการสอนแบบปกติ

นักเรียน	N	M	S.D.	ค่า t	Sig.
กลุ่มทดลอง	44	7.07	2.16	.337	.737
กลุ่มควบคุม	42	6.93	1.63		

*P<.05

จากตารางที่ 3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้กับการสอนแบบปกติ

นักเรียน	N	M	S.D.	ค่า t	Sig.
กลุ่มทดลอง	44	13.91	2.38	4.212	.000
กลุ่มควบคุม	42	12.00	1.79		

*P<.05

จากตารางที่ 4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ ของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า การสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ สูงกว่าการสอนแบบปกติ

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์

ตารางที่ 5 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์

รายการ	M	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านบรรยากาศ	4.53	0.49	มากที่สุด
2. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.63	0.47	มากที่สุด
3. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.56	0.54	มากที่สุด

รายการ	M	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
เฉลี่ยรวม	**4.57**	**0.50**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 5 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ ที่สอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้กับการสอนแบบปกติ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ 89.33/80.83 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนและกระบวนการอย่างมีระบบ โดยศึกษาจาก เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้และนำเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณา แล้วทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะให้ดียิ่งขึ้น จากนั้นทดลองหาค่าประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 แบบรายบุคคล (1:1:1) จำนวน 3 คน มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 85.83/81.67 ขั้นที่ 2 แบบกลุ่มย่อย (3:3:3) จำนวน 9 คน มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 84.72/80.00 และขั้นที่ 3 แบบภาคสนาม (10:10:10) จำนวน 30 คน มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 89.33/80.83 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 สอดคล้องกับการศึกษาของ ไอลัดดา ป่ามุทา (2560 : ออนไลน์) ผลสัมฤทธิ์และความคงทนทางการเรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบการเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) เรื่อง สารและการเปลี่ยนแปลง ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.82/83.71 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับการศึกษาของ ธันวาวุฒิ ดังชัยภูมิ (2562 : ออนไลน์) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม เรื่อง เซลล์ของสิ่งมีชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมมีประสิทธิภาพ 80.52/81.35 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้เนื่องมาจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ มีความน่าสนใจต่อผู้เรียน ทั้งด้านเนื้อหา ภาษา การเชื่อมโยงองค์ความรู้และการวัดและประเมินผล เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ตามความต้องการและความสนใจของตนเอง อีกทั้งผู้เรียนยังได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามขั้นตอนของรูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ทำให้ผู้เรียนได้รู้จักศึกษาค้นคว้าหาความรู้และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดย

ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก ซึ่งทำให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าหาความรู้และสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุกัญญา อินทรแปลง (2560 : ออนไลน์) ศึกษาการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลังงานความร้อน สาหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนเรองพลังงานความร้อนหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้ชุดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ อยู่ในระดับมากขึ้นไป ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความรู้สึกของผู้เรียนที่มีต่อการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นความรู้สึกที่ดีสามารถสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านสติปัญญาและความสนใจ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เกิดการมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล สอดคล้องกับแนวคิดของ เกริก ท่วมกลาง และจินตนา ท่วมกลาง (2555 : 3) หมายถึง ความรู้สึกพอใจ ประทับใจ ความรู้สึกที่ดี ชอบใจ ในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีสื่อหรือนวัตกรรมที่สร้างขึ้นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญจนทำให้บรรลุผลสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของการสร้างสื่อหรือนวัตกรรม และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธีรพงษ์ เทศชวน (2564 : 95-108) พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามวัฏจักรการเรียนรู้แบบ 5 ขั้น เรื่อง การแยกสาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามวัฏจักรการเรียนรู้แบบ 5 ขั้น เรื่อง การแยกสาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 80.60/83.00 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้, 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามวัฏจักรการเรียนรู้แบบ 5 ขั้น เรื่อง การแยกสาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามวัฏจักรการเรียนรู้แบบ 5 ขั้น เรื่องการแยกสาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ขอเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูผู้สอนต้องชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้แก่ผู้เรียนทุกครั้งเพื่อทำความเข้าใจก่อนดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้

1.2 ครูผู้สอนอาจปรับจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์การสอน เช่น การสอนในรูปแบบ Online หรือ Onsite และต้องแจ้งขั้นตอนการทำกิจกรรม ระยะเวลาในการทำกิจกรรมเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบก่อนดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้

1.3 ครูผู้สอนอาจปรับกิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน

2. ขอเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

2.2 ควรเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้กับวิธีการสอนอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)*. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). แบบแสดงผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน. *ออนไลน์.* สืบค้น 17 มกราคม 2565. แหล่งที่มา: https://sgs4.bopp-obec.info/sgs/Reports/PP5.aspx

เกริก ท่วมกลาง และ จินตนา ท่วมกลาง. (2555). *การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมทางการศึกษากรุงเทพมหานคร*: เยลโล่การพิมพ์.

จีรวรรณ เกิดร่วม. (2563). การพัฒนาชุดกิจกรรมแบบสืบเสาะวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย. *วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*. 14 (1), 15-28.

ธีรพงษ์ เทศชวน. (2564). การวิจัยพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามวัฏจักรการเรียนรู้แบบ 5 ขั้น เรื่อง การแยกสาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.* 15 (2), 95-108.

ธันวาวุฒิ ดังชัยภูมิ. (2562). การวิจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม เรื่อง เซลล์ของสิ่งมีชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านบุ่งคล้าวิทยา. *ออนไลน์.* สืบค้น 20 มกราคม 2565. แหล่งที่มา: https://dept.npru.ac.th/jssr/data/files/10.1jss7.pdf

ศิริพร เชื้อวังคำ. (2557). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เพื่อเน้นการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู การดำรงชีวิตของพืช กลุมสาระการเรียนรูวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปที่ 4.* วิทยานิพนธ ค.ม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สุกัญญา อินทรแปลง. (2560). การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลังงานความร้อน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *ออนไลน์.* สืบค้น 20 มกราคม 2565. แหล่งที่มา: https://kukrdb.lib.ku.ac.th/proceedings/index.php?/PKPS/search_detail/result/20002359

สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ. (2550). *19 วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ.* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.

ไอลัดดา ป่ามุทา. (2560). การศึกษาผลสัมฤทธิ์และความคงทนทางการเรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบการเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) เรื่อง สารและการเปลี่ยนแปลง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *ออนไลน์.* สืบค้น 20 มกราคม 2565. แหล่งที่มา: http://www.ska2.go.th/reis/data/research/25640702_203122_7954.pdf

การพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย สำหรับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก วิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีน

A Development of Multimedia with Active Learning Management in Thai Conversation Courses for Chinese Students

กมลวรรณ เลิศสุวรรณ และ วราภรณ์ ไทยมา
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
Kamonwan lerdsuwan and Waraporn Thaima
Sripatum University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: Kamon.lsw@gmail.com

****

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนา และหาประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดียวิชาการสนทนาภาษาไทยสำหรับนักศึกษาชาวจีน 2) ออกแบบแผนการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก วิชาการสนทนาภาษาไทยสำหรับนักศึกษาชาวจีน ร่วมกับการใช้สื่อมัลติมีเดีย 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาก่อนเรียน และหลังเรียนจากการใช้สื่อมัลติมีเดีย วิชาการสนทนาภาษาไทยสำหรับนักศึกษาชาวจีน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบแผนการทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Research Design) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาภาษาไทย Hainan Tropical Ocean University จำนวน 50 คน ซึ่งใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) สื่อมัลติมีเดีย วิชาการสนทนาภาษาไทยสำหรับนักศึกษาชาวจีน 2) แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาประสิทธิภาพ E1/ E2 และสถิติ t-test

ผลวิจัยพบว่า 1) สื่อมัลติมีเดียมัลติมีเดีย วิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีน มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 82.67/81.98 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้คือ 80/80 2) ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก วิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีน มีประสิทธิภาพมีผลรวมการพิจารณาคุณภาพระดับมากที่สุด (= 4.85, S.D. = 0.29) 3) จากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนจากการเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการใช้สื่อมัลติมีเดีย วิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีน ผลการวิเคราะห์พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

* วันที่รับบทความ: 27 กรกฎาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 5 สิงหาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 9 สิงหาคม 2565
Received: July 27, 2022; Revised: August 5, 2022; Accepted: August 9, 2022

คำสำคัญ: สื่อมัลติมีเดีย; การเรียนรู้เชิงรุก; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน; วิชาการสนทนาภาษาไทย

Abstracts

The objectives of this research were: 1) to develop and find the effectiveness of using multimedia media in Thai conversation for Chinese students, 2) to design and find the effectiveness of active teaching and learning management plan in Thai conversation courses for Chinese students together with the use of multimedia, and 3) to compare the differences in the learning achievement scores earned before and after studying through using multimedia in Thai conversation course for Chinese students. This research was an Pre-Experimental Research Design. The samples used in the research were 50 second-year students in the Thai language program at Hainan Tropical Ocean University, which were obtained by Cluster Random Sampling. The research tools used in this study were: 1) multimedia media for Thai Conversation for Chinese Students, 2) active learning management plan, and 3) learning achievement test. The statistics used to for the data analysis were percentage, mean, standard deviation, E1/ E2, and t-test.

The results indicated that: 1) the multimedia media in Thai conversation for Chinese students showed efficiency at 82.67/81.98 which was higher than that of the 80/80 standard criteria. 2) The effectiveness of the active learning management plan was overall at the highest level. (= 4.85, S.D. = 0.29) the result meets the specified criteria. 3) The comparison of the students' learning achievement scores earned before and after studying through using multimedia revealed that students' scores after studying through using multimedia were higher than before studying at the statistical significance at a level of 0.5.

Keywords: Multimedia; Active Learning; Learning achievement; Thai conversation courses

บทนำ

ในยุคปัจจุบันสื่อมัลติมีเดียและเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น เป็นการผสมผสานเชิงบูรณาการของสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาจากฐานแห่งการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนรู้ (Computer-Based Learning) ได้ก่อให้เกิดการพัฒนารูปแบบและวิธีการเรียนการสอนที่หลากหลาย สื่อประเภทมัลติมีเดีย (Multimedia) เป็นสื่ออีกรูปแบบหนึ่งซึ่งกลายเป็นสื่อทางการศึกษาเรียนรู้ที่สำคัญและมีบทบาทอย่างยิ่งในวงการศึกษายุคปัจจุบัน และการศึกษาในศตวรรษที่ 21

สื่อมัลติมีเดียสามารถเชื่อมทฤษฎีและการปฏิบัติเข้าด้วยกัน กล่าวคือให้โอกาสผู้ใช้บทเรียนได้ทดลองฝึกปฏิบัติในสิ่งที่ได้เรียนในห้องเรียน อีกทั้งยังเปลี่ยนให้ผู้ใช้บทเรียนจากสภาพการเรียนรู้ในเชิงรับ (passive) มาเป็นเชิงรุก (Active) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนรู้สึกตื่นเต้น เรียนรู้อย่างสนุกสนาน สร้างแรงจูงใจและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเข้าใจเนื้อหาได้ดี สามารถจดจำและเชื่อมโยงเนื้อหาของบทเรียนได้ดีกว่าการสื่อสารทางเดียว ผู้เรียนยังสามารถเรียน และทบทวนบทเรียนได้

ตลอดเวลา ทำให้ผู้เรียนสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น ปัจจุบันผู้สอนต้องศึกษาเรียนรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่และเลือกนำวิธีการสอนที่หลากหลายมาประยุกต์ใช้ในชั้นเรียน

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเพื่อใช้ในการเรียนการสอนวิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีน และใช้การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active learning) จากการศึกษาสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้วิชาการสนทนาภาษาไทยพบว่า ผู้เรียนมีความแตกต่างระหว่างบุคคล และมีความสามารถในการเรียนรู้ไม่เท่ากัน อีกทั้งสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ต่าง ๆ ไม่เอื้อให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาไทย การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก จะนำไปสู่กระบวนการฝึกทักษะทางภาษาที่มีประสิทธิภาพ และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการใช้สื่อมัลติมีเดียที่ผ่านการออกแบบและพัฒนาอย่างเป็นระบบ เนื้อหาที่นำเสนอด้วยภาพเคลื่อนไหว ประกอบด้วย กราฟิก และเสียง จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีรหัสคู่ (Dual Coding Theory) ที่กล่าวถึงการได้ยินคำพูด (Verbal) และ การเห็นภาพ (Visual) ในขณะเดียวกัน จะทำให้ประสิทธิภาพในการเรียนรู้ดีกว่าการได้รับสารเพียงทางใดทางหนึ่งเท่านั้น อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองตามศักยภาพ ตามความต้องการ และความสะดวกของตนเอง สามารถสร้างองค์ความรู้ และจัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ในการเรียนการสอน วิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีน จะเน้นทักษะการพูดเป็นสำคัญ รุ่งฤดุ แผลงศร (2560 : 6) ได้กล่าวว่า ทักษะการพูดเป็นทักษะการใช้ถ้อยคำ น้ำเสียงตลอดจนกิริยาท่าทางต่าง ๆ ส่งสารไปยังผู้รับสาร เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึก หรือความต้องการของตนเอง การพูดจึงเป็นทักษะการส่งสารที่สำคัญอย่างหนึ่งในการใช้ชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะการเรียนภาษาต่างประเทศ ทักษะการพูดเป็นทักษะแรกที่ผู้เรียนต้องเริ่มเรียนรู้เป็นอันดับแรกเพื่อใช้สื่อสารกับเจ้าของภาษาเบื้องต้นในการเรียนภาษาต่างประเทศ ครูผู้สอนมักเริ่มให้ผู้เรียนชาวต่างประเทศสามารถพูดสื่อสารได้ในระดับหนึ่งก่อนเพื่อง่ายต่อการเรียนรู้ทักษะการอ่านและการเขียนต่อไป

ดังนั้นการที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะดังกล่าว ผู้สอนจะต้องเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ สื่อมัลติมีเดีย และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จึงเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยเลือกนำมาใช้ ประสิทธิผลของสื่อมัลติมีเดียจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเองด้วยการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้เรียนจะเป็นผู้ที่มีส่วนร่วม ในการดำเนินกิจกรรม สามารถบูรณาการความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ ซึ่งมีรูปแบบและเทคนิคของการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เทคนิคที่ผู้วิจัยนำมาใช้ออกแบบกระบวนการการจัดการเรียนรู้ ของแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ เทคนิคการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ (Role Playing) เทคนิคการเรียนรู้แบบใช้คำถาม (Questioning Method) เทคนิคการเรียนรู้แบบวิเคราะห์วีดีโอ (Analysis

or reactions to videos) เทคนิคการเรียนรู้แบบการระดมสมอง (Analysis or reactions to videos) และเทคนิคการเรียนรู้แบบทบทวนโดยผู้เรียน (Student-led review sessions) ซึ่งเทคนิคเหล่านี้จะให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ทุกขั้นตอน โดยลงมือปฏิบัติในกิจกรรมการเรียนรู้และเป็นศูนย์กลาง ในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้

การวิจัยในครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนในด้านการพัฒนาทักษะการพูดสนทนาภาษาไทย และเป็นประโยชน์ต่อผู้สอนในการนำสื่อมาพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศให้มีคุณภาพดีขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนา และหาประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดีย วิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีน

2. เพื่อออกแบบแผนการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก วิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีน ร่วมกับการใช้สื่อมัลติมีเดีย

3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาก่อนเรียน และหลังเรียนจากการใช้สื่อมัลติมีเดีย วิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการวิจัยแบบแผนการทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Research Design) โดยมีการดำเนินการและจัดทำตามรูปแบบและกระบวนการดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 กลุ่มประชากร คือ นักศึกษาจีน สาขาวิชาภาษาไทย ในมณฑลไหหลำ ประเทศจีน จำนวน 352 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาภาษาไทย Hainan Tropical Ocean University จำนวน 50 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยได้คัดเลือกโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

สื่อมัลติมีเดีย วิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีน

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

ประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดีย วิชาการสนทนาภาษาไทยสำหรับนักศึกษาชาวจีน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชาวจีน วิชาการสนทนาภาษาไทย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

3.1 สื่อมัลติมีเดีย วิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีน

3.2 แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 7 แผน

3.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 50 ข้อ

เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือ

1. การพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย วิชาการสนทนาภาษาไทยสำหรับ นักศึกษาชาวจีน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียตามขั้นตอนของ ADDIE Model มาใช้ในการออกแบบ และพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย วิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีน โดย ADDIE Model มีกระบวนการ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นการวิเคราะห์ (Analysis)

1) วิเคราะห์หลักสูตรการเรียนการสอนรายวิชาการสนทนาภาษาไทย ของ Hainan Tropical Ocean University

2) วิเคราะห์ผู้เรียน คุณลักษณะ และความสามารถในการใช้ภาษาไทย

3) วิเคราะห์เนื้อหารายวิชาการสนทนาภาษาไทยจากเอกการสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4) วิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

5) วิเคราะห์กลวิธีการสอนภาษาไทยจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6) วิเคราะห์การออกแบบ และการสร้างสื่อมัลติมีเดีย รวมถึงคัดเลือกโปรแกรม และทรัพยากรที่จะใช้สร้างสื่อมัลติมีเดีย ที่เหมาะสม เว็บไซต์ จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ขั้นออกแบบ (Design) จากขั้นการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์มาพัฒนาเป็นสื่อมัลติมีเดีย โดยแบ่งเนื้อหาบทเรียนของสื่อมัลติมีเดีย แบ่งเป็น 7 บทเรียนดังต่อไปนี้

บทที่ 1 การทักทาย และการแนะนำตัว

บทที่ 2 การนับเลข การบอกเวลา วันเดือนปี

บทที่ 3 อาหารการกิน

บทที่ 4 การซื้อของ และการต่อรองราคา

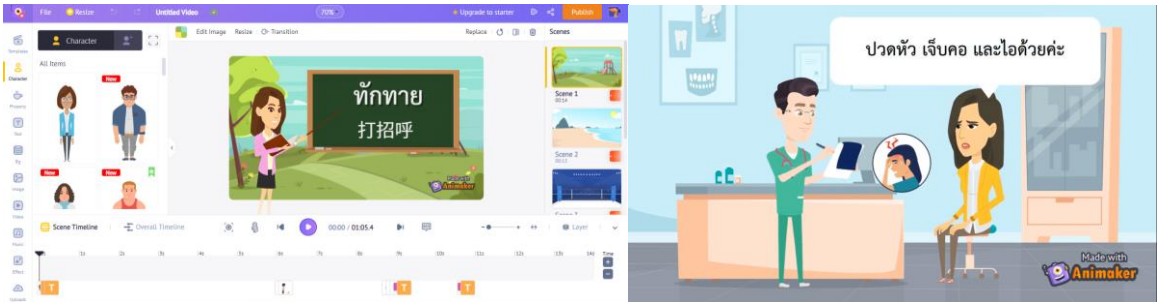
บทที่ 5 การถาม และการบอกทาง

บทที่ 6 เจ็บป่วยไม่สบาย

บทที่ 7 เมื่อไปเที่ยวประเทศไทย

ในการออกแบบ และพัฒนาสื่อผู้วิจัยสร้างผังโครงสร้าง (Flowchart) และสตอรี่บอร์ด (Storyboard) ของสื่อมัลติมีเดีย วิชาการสนทนาภาษาไทยสำหรับนักศึกษาชาวจีน เพื่อนำไปดำเนินการสร้างตามลำดับซึ่งจะช่วยให้สามารถควบคุมการผลิตให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้

3. ขั้นการพัฒนา (Development) ในการพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย วิชาการสนทนาภาษาไทยสำหรับนักศึกษาชาวจีน ผู้วิจัยออกแบบกราฟิก การจัดวางเนื้อหา การใช้ภาษา การใช้ภาพประกอบ เสียงดนตรี สำหรับสื่อมัลติมีเดียโดยใช้โปรแกรม Animaker ให้สัมพันธ์กับเนื้อหา ซึ่งประกอบด้วย ตัวอักษร ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียงบรรยายประกอบเนื้อหา และดนตรีประกอบ ตัวอย่างของการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียแสดงดังภาพที่ 1

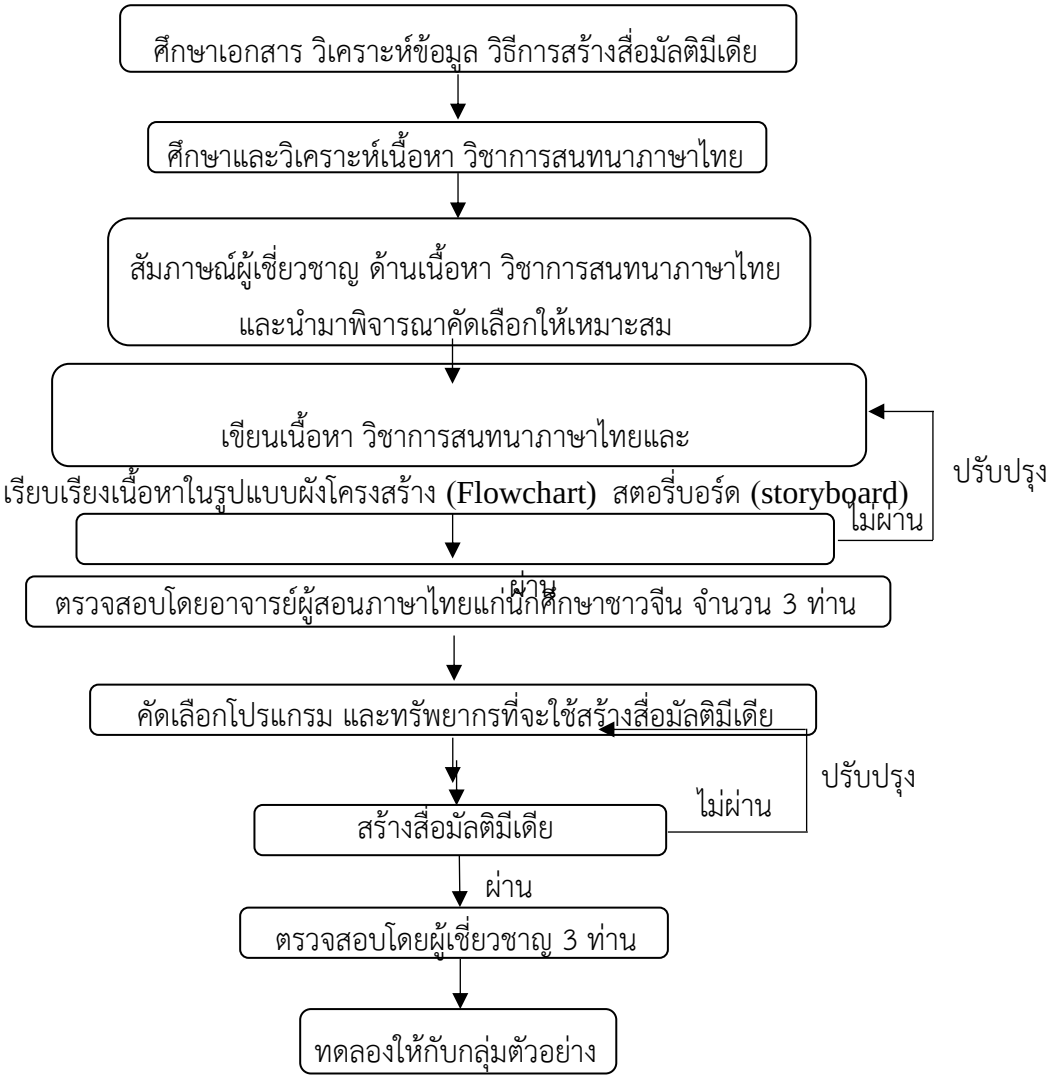

ภาพที่ 1 การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียโดยใช้โปรแกรม Animaker

4. ขั้นการนำไปใช้ (Implementation) ผู้วิจัยนำเสนอสร้างสื่อมัลติมีเดีย วิชาการสนทนาภาษาไทยไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาภาษาไทย Hainan Tropical Ocean University จำนวน 50 คน

5. ขั้นการประเมินผล (Evaluation) นำสื่อมัลติมีเดียที่สร้างขึ้นตรวจสอบคุณภาพโดยอาจารย์ผู้สอนภาษาไทยแก่นักศึกษาชาวจีน ผู้วิจัยปรับปรุงเนื้อหาจากข้อเสนอแนะของอาจารย์ผู้สอนภาษาไทยแก่นักศึกษาชาวจีน และนำสื่อมัลติมีเดียที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประเมินคุณภาพสื่อ

ผู้วิจัยได้ออกแบบแนวคิดเพื่อพัฒนาสื่อตามขั้นตอนของ ADDIE Model ดังแสดงในภาพที่ 2

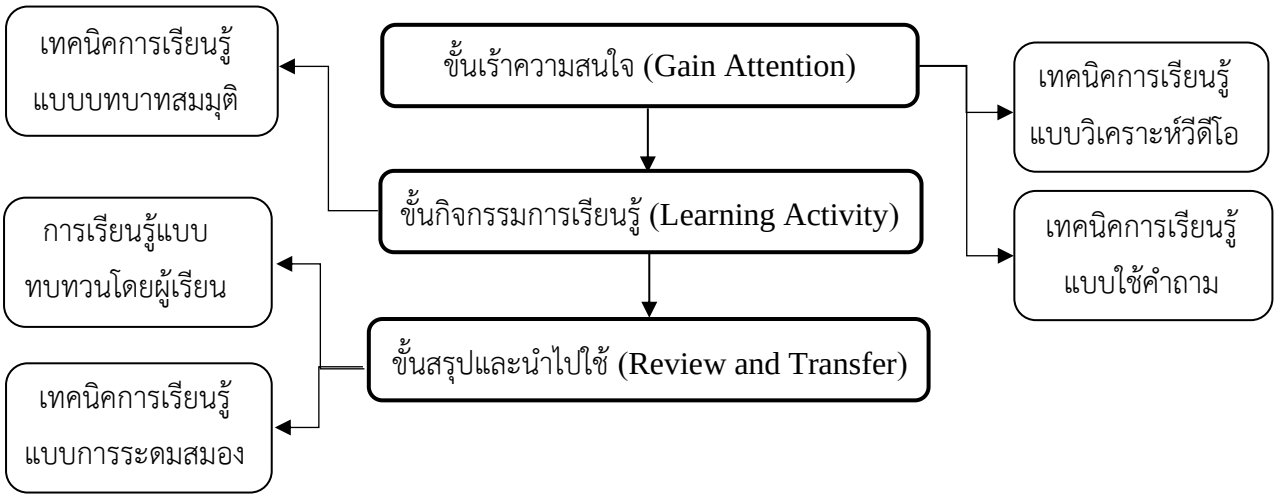

ภาพที่ 2 แผนการวิจัย และพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย

2. การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการใช้สื่อมัลติมีเดีย วิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีน

2.1 ออกแบบ และพัฒนา ผู้วิจัยได้ออกแบบ และพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยศึกษาทฤษฎีกระบวนการเรียนการสอนของ Robert Gagne ยึดหลักการนำเสนอเนื้อหา และจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ ศึกษารู้แบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA MODEL) ตามรูปแบบของ

ทิศนา แขมมณี (2550 : 65) และศึกษาเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้เชิงรุก โดยเลือกใช้เทคนิคในกระบวนการการจัดการเรียนรู้เชิงรุก นำมาสังเคราะห์เป็นแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับการใช้สื่อมัลติมีเดีย โดยมีกระบวนการการจัดการเรียนรู้ ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ 3 กระบวนการการจัดการเรียนรู้ ของแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2.2 ประเมินผล ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการใช้สื่อมัลติมีเดีย นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านประเมินคุณภาพ ด้วยแบบประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2.3 นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ที่ผ่านการประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ไปทดลองสอนกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาภาษาไทย Hainan Tropical Ocean University จำนวน 50 คน

ตาราง 1 ระยะเวลาในการทดลอง

สัปดาห์ที่	วันที่	รายการทดสอบ
1	2 พฤษภาคม 2565	บทที่ 1 การทักทายและการแนะนำตัว
2	9 พฤษภาคม 2565	บทที่ 2 การนับเลข การบอกเวลา วันเดือนปี
3	16 พฤษภาคม 2565	บทที่ 3 อาหารการกิน
4	23 พฤษภาคม 2565	บทที่ 4 การซื้อของและการต่อรองราคา
5	30 พฤษภาคม 2565	บทที่ 5 การถามทางและการบอกทาง
6	13 มิถุนายน 2565	บทที่ 6 เจ็บป่วยไม่สบาย

7	20 มิถุนายน 2565	บทที่ 7 เมื่อไปเที่ยวประเทศไทย
8	22 และ 27 มิถุนายน 2565	ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีน

3.1 ศึกษาการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้จากตำรา และเอกสารเพิ่มเติม

3.2 สังเคราะห์ผู้เรียน และนำผลการเรียนรู้ของเนื้อหาวิชาการสนทนาภาษาไทย มาวิเคราะห์เพื่อจำแนกพฤติกรรมที่ต้องการวัด

3.3 นำผลการวิเคราะห์ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาว่าในแต่ละผลการเรียนรู้ควรวัดพฤติกรรมใดบ้าง และแต่ละพฤติกรรมควรจะออกขอสอบจำนวนกี่ข้อ

3.4 สร้างแบบทดสอบเพื่อทดสอบก่อนเรียน และทดสอบหลังเรียน จำนวน 50 ข้อ ให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ และพฤติกรรมที่วิเคราะห์ไว้

3.5 นำแบบทดสอบเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านพิจารณาตรวจสอบคุณภาพ ด้วยแบบประเมินคุณภาพแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองทุกขั้นตอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ผู้วิจัยชี้แจงและทำความเข้าใจกับผู้เชี่ยวชาญถึงวัตถุประสงค์ของการทำการวิจัยในครั้งนี้
2. ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินคุณภาพสื่อมัลติมีเดีย แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และแบบประเมินแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพของแบบประเมิน
3. นำหนังสือขออนุญาตหัวหน้าภาควิชาภาษาไทย Hainan Tropical Ocean University เพื่อเก็บข้อมูลวิจัยจากนักศึกษา
4. ขี้แจ้งรายละเอียด การใช้สื่อมัลติมีเดีย วิชาการสนทนาภาษาไทยแก่นักศึกษากลุ่มตัวอย่าง และอธิบายวิธีการศึกษาบทเรียนในแต่ละบท
5. ให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างทดลองใช้สื่อมัลติมีเดีย วิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีน
6. เมื่อนักศึกษากลุ่มตัวอย่างเรียนครบทุกบทเรียนแล้ว ให้นักศึกษาทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน
7. เก็บข้อมูลจากแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

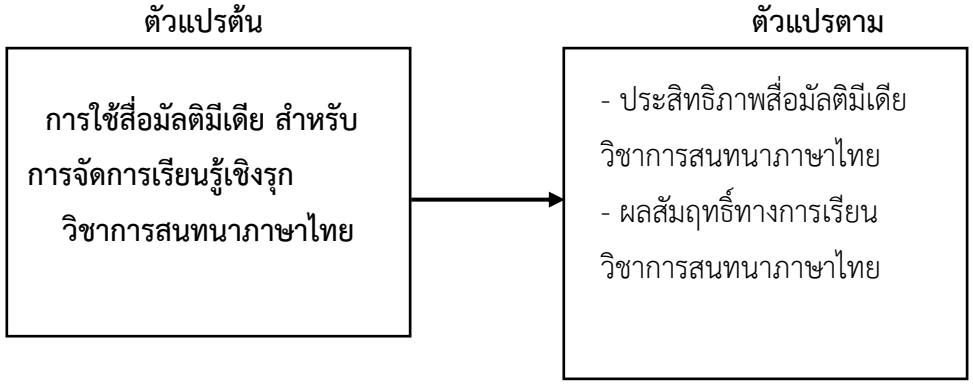
1. หาประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดีย วิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีน โดยเทียบกับเกณฑ์ 80/80 ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556 : 7-20) ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลัง โดยใช้สถิติทดสอบ (t-test)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย สำหรับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก วิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีน ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยแสดงดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย สำหรับจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในวิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีน ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังนี้

ตาราง 1 ผลการหาประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดีย สำหรับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก วิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีน

การหาประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดียมัลติมีเดีย วิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีน ตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน

จำนวนนักเรียน (N)	กระบวนการ			การทดสอบหลังเรียน (ผลลัพธ์)		
	คะแนนเต็ม (A)	คะแนนรวม ∑X	ประสิทธิภาพ E1	คะแนนเต็ม B	คะแนนที่ได้ ∑F	ประสิทธิภาพ E2
50	70	2893.5	82.67	100	4099	81.98

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน E1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 82.676 และผลคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบหลังเรียน E2 มีค่าเฉลยเท่ากับ 81.98 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 สรุปได้ว่าประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดียมัลติมีเดีย วิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีน ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้

ตาราง 2 ผลการประเมินคุณภาพของสื่อมัลติมีเดีย สำหรับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก วิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีนโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ส่วนนำของบทเรียน	4.66	0.33	มากที่สุด
การออกแบบระบบการเรียนการสอน	4.93	0.25	มากที่สุด
องค์ประกอบด้านเนื้อหา	4.95	0.21	มากที่สุด
องค์ประกอบด้านมัลติมีเดีย	4.88	0.29	มากที่สุด
องค์ประกอบด้านการใช้ภาษา	4.86	0.31	มากที่สุด
องค์ประกอบด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับผู้เรียน	4.80	0.31	มากที่สุด
รวม	**4.87**	**0.28**	**มากที่สุด**

จากตาราง 2 พบว่า ผลประเมินคุณภาพของสื่อมัลติมีเดีย สำหรับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก วิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีน โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มีผลรวมการพิจารณาคุณภาพสื่อระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.87, S.D. = 0.28)

ตาราง 3 ผลการประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก วิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีน โดยใช้สื่อมัลติมีเดียโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

รายการประเมิน	$\bar{x}$	*S.D.*	แปลผล
ด้านองค์ประกอบ	4.6	0.57	มากที่สุด
ด้านตัวชี้วัด/วัตถุประสงค์	5	0	มากที่สุด
ด้านสาระการเรียนรู้	5	0	มากที่สุด
ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้	4.6	0	มากที่สุด
ด้านกิจกรรม	4.6	0	มากที่สุด
ด้านสื่อ/แหล่งเรียนรู้	5	0	มากที่สุด
ด้านวิธีการวัดผลและเครื่องมือ	5	0	มากที่สุด
รวม	**4.85**	**0.29**	**มากที่สุด**

จากตาราง 3 พบว่า ผลประเมินคุณภาพของของแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก วิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีน โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มีผลรวมการพิจารณาคุณภาพระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.85, S.D. = 0.29)

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา หลังจากการใช้สื่อมัลติมีเดีย ร่วมกับแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก วิชาการสนทนาภาษาไทยสำหรับนักศึกษาชาวจีน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน แล้วจึงดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หลังจากเสร็จสิ้นการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 7 แผน จึงได้ทดสอบวัดหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบชุดเดิม และได้นำผลจากการทดสอบมวิเคราะห์เปรียบเทียบ โดยใช้สถิติทดสอบ t–test (Dependent Sample t-test) ปรากฏผลดังตาราง

การทดสอบ	n	$\bar{x}$	S.D.	df	t
ก่อนเรียน	50	38.30	5.34	49	12.439
หลังเรียน	50	40.99	5.16		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 พบว่า คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน ด้วยการเรียนโดยใช้สื่อมัลติมีเดียร่วมกับการเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก วิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีน มีคะแนน

เฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แสดงให้เห็นว่าผลสมฤทธิ์ทางการเรียนจากคะแนนแบบทดสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถติที่ ระดับ .05

ตาราง 5 ผลการประเมินแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีนโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

บทที่	จำนวนข้อ	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC
		คนที่ 1 $\sum R$	คนที่ 2 $\sum R$	คนที่ 3 $\sum R$	
1	3	3	3	3	1.00
2	13	13	13	11	0.66
3	3	3	3	3	1.00
4	3	3	3	3	1.00
5	10	10	10	10	1.00
6	15	15	15	15	1.00
7	3	3	3	3	1.00

จากตาราง 5 พบว่า ผลการประเมินแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มีความเห็นสอดคล้องกันว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีนมีความเหมาะสม สามารถวัดได้ตามวัตถุประสงค์ของรายวิชา จากการประเมินประสิทธิภาพค่า IOC อยู่ในช่วง 0.66 –1.00 ซึ่งเป็นค่าที่สามารถนำไปใช้ได้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการพัฒนา และหาประสิทธิภาพสื่อมัลติมีเดีย วิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีน ผู้วิจัยได้พัฒนาสื่อมัลติมีเดียตามขั้นตอนของ ADDIE Mode สุไม บิลไบ (2557 : ออนไลน์) ได้สื่อมัลติมีเดีย 7 บทเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรัญญา เสนสม (2563 : 65) ที่ได้พัฒนาสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง ประโยคเพื่อการสื่อสารวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปี ที่ 1 โดยผลการวิจัยพบว่า สื่อมัลติมีเดีย เรื่อง ประโยคเพื่อการสื่อสารวิชาภาษาไทย มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด เท่ากับ 81.58/ 82.86 และสองคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย สหพงษ์ (2563 : 7-14) ที่ได้พัฒนาสื่อมัลติมีเดียเรื่อง ผลการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมตามรูปแบบ ADDIE Model ในรายวิชา

การพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการเรียนการสอน โดยผลการวิจัยพบว่า ผลพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมตามรูปแบบ ADDIE Model ในรายวิชาการพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการเรียนการสอน และผลการหาคุณภาพของสื่อมัลติมีเดียเพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมตามรูปแบบ ADDIE Model ในรายวิชาการพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดอยู่โดยภาพรวม อยู่ระดับมาก

การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียตามขั้นตอนของ ADDIE Mode สามารถสร้างสื่อมัลติมีเดียที่มีประสิทธิภาพสูง เนื่องจาก ADDIE Mode มีขั้นตอนกำหนดเอาไว้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนา และสามารถดำเนินงานได้อย่างชัดเจน นับตั้งแต่ขั้นการวิเคราะห์ ขั้นการออกแบบ ขั้นการพัฒนาขั้นการนำไปใช้ จนถึงขั้นการประเมินผล สื่อที่สร้างขึ้นจึงเหมาะสำหรับการนำไปใช้ประกอบเรียนการสอน ดังที่ ณัฐกร สงคราม (2554 : 66) กล่าวว่า มัลติมีเดียกลายมาเป็นสื่อที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการเรียนการสอนในปัจจุบันและอนาคต ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน เช่น สร้างแรงจูงใจ และกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ โดยการใช้เทคนิคการนำเสนอที่หลากหลาย สามารถดึงดูดและคงความสนใจของผู้เรียน ช่วยให้เกิดการจดจำ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้และสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ดี ขยายสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมขึ้น

ซึ่งทำให้ผลการพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย วิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีน พบว่า การหาประสิทธิภาพสื่อตามเกณฑ์ 80/80 เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ เท่ากับ 82.67/81.98 และผลการประเมินคุณภาพสื่อโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.87, S.D. = 0.28)

2. ผลการออกแบบ และหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการใช้สื่อมัลติมีเดีย วิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีน ผู้วิจัยศึกษากระบวนการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการใช้สื่อมัลติมีเดีย วิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีน การหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.85, S.D. = 0.29) เนื่องจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ทำให้ผู้เรียนทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจพร้อมกับเกิดการเรียนรู้ที่สนุกสนาน เกิดทักษะจากการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ พิมพ์วรรณ มุสิกรัตน์ (2563 : 77) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยเรื่อง คำราชาศัพท์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ร่วมกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง คำราชาศัพท์ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 14.20 คิดเป็นร้อยละ 47.33 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 25.50 คิดเป็นร้อยละ 85 ซึ่งคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนตรี ดีโนนโพธิ์ (2562 : 77) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนเบื้องต้นด้วยกิจกรรมการเรียนแบบเชิงรุก (Active Learning) สำหรับ

นักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม โดยผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนเบื้องต้น มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 91.36/94.67 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา สาขาวิชาภาษาจีน ชั้นปีที่ 1 หลังทดลองใช้กิจกรรมสูงกว่าก่อนทดลอง และผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนเบื้องต้นมีภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อันเนื่องมาจาก กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีทั้งกิจกรรม เทคนิค วิธีการ ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้วิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีน ซึ่งเน้นทักษะการพูด การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจึงทำให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างหลังจากการใช้สื่อมัลติมีเดีย วิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างหลังจากใช้สื่อมัลติมีเดีย ร่วมกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก วิชาการสนทนาภาษาไทย คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกชน มั่นปาน (2559 : 86) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ผ่านสื่อมัลติมีเดียของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปี ที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย วรรณคดี เรื่องสังข์ทอง ผลการวิจัยพบว่า คะแนนหลังเรียนของกลุ่มควบคุมเพิ่มสูงขึ้น และผู้เรียนมความพึงพอใจต่อสื่อมัลติมีเดีย วรรณคดี เรื่อง สังข์ทอง ตอนกำเนิดพระสังข์อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการทำแบบทดสอบหลังเรียน ด้วยการเรียนโดยใช้สื่อมัลติมีเดีย ร่วมกับการเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก วิชาการสนทนาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาชาวจีน มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถติที่ ระดับ .05 จึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรมีการนำรูปแบบการพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในวิชาอื่น เช่น วิชาวรรณกรรม วิชาวัฒนธรรมไทย เพื่อให้นักศึกษาชาวจีนเกิดแรงจูงใจในการเรียน และเน้นให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจเนื้อหาสาระด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระ ได้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเพื่อช่วยแก้ไขการขาดแคลนผู้สอนในวิชานั้น ๆ

1.2 ผู้สอนสามรถนำการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนในวิชาอื่น ๆ และควรเลือกใช้เทคนิคที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรม จะช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาและการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียในเนื้อหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ เพื่อสร้างความรู้ ความสนใจ และความสนุกสนานแก่ผู้เรียน

2.2 ควรพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดียสำหรับการเรียนรู้ออนไลน์ เพื่อศึกษาแนวทางการออกแบบและแนวทางในการจัดรูปแบบการเรียนรู้ ให้เหมาะสมกับผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. *วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์*. 5 (3), 7-20.

ณัฐกร สงคราม. (2554). การออกแบบและพัฒนามัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิศนา แขมมณี. (2550).การสอนจิตวิทยาการเรียนรู้ เรื่องศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธวัชชัย สหพงษ์. (2563) เรื่อง ผลการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมตามรูปแบบ ADDIE Model ในรายวิชาการพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการเรียนการสอน. *วารสารวิชาการ "การจัดการเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม"*. 7 (2), 7-14.

พิมพ์วรรณ มุสิกรัตน์. (2563). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยเรื่องคำราชาศัพท์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ร่วมกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก*. การค้นคว้าอิสระ กศ.ม., บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

มนตรี ดีโนนโพธิ์. (2562)**.** *การพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนเบื้องต้นด้วยกิจกรรมการเรียนแบบเชิงรุก (Active Learning) สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม***.** คณะมนุษยศาสตร์และสังคสมศาสตร์. สถาบันวิจัยและพัฒนา: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

รุ่งฤดี แผลงศร. (2560). *ศาสตร์การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรัญญา เสนสม. (2563). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Active learning โดยใช้สื่อมัลติมีเดีย เรื่อง ประโยคเพื่อการสื่อสาร วิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปี ที่ 1*. วิทยานิพนธ์

ปริญญา ศึกษาศาสต์มหาบัญฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. กศ.ม., บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุไม บิลไบ. (2557). การออกแบบและพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดียโดยใช้ ADDIE Model.. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 9 มีนาคม 2565. แหล่งที่มา: https://drsumaibinbai.files.wordpress.com/2014/12/addie_ design_ sumai.pdf.

เอกชน มั่นปาน. (2559). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ผ่านสื่อมัลติมีเดียของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปี ที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย วรรณคดี เรื่องสังข์ทอง*. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา.

การเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง โลกและทรัพยากรธรรมชาติ ที่ได้รับการสอนโดยใช้เกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กับการสอนแบบ 3 ขั้นตอน

Comparison of Science Process Skills of Grade 2 students on the Topic of Earth and Natural Resources which have been taught by Scientific Learning Games and 3-step Model

รอพิดา หลงเป๊าะ และ อัมพร วัจนะ
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Ropida Longpoh and Umporn Wutchana
Ramkhamhaeng University, Thailand
Corresponding Author, Email: 6312440003@rumail.ru.ac.th

****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้เกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์กับการสอนแบบ 3 ขั้นตอน 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/3 โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ แขวงบางบอน เขตจอมทอง จังหวัดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียน 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 79 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) เกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 2) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 3) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบ 3 ขั้นตอน 4) แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ 5) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ T-test independent

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีค่าประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 80.25/80.17 2) ผลการเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้เกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มีคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบ 3 ขั้นตอน 3) ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ของกลุ่มที่เรียนโดยใช้เกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ พบว่า ภาพรวมของนักเรียนกลุ่ม

* วันที่รับบทความ: 20 กรกฎาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 14 สิงหาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 15 สิงหาคม 2565
Received: July 20, 2022; Revised: August 14, 2022; Accepted: August 15, 2022

ที่เรียนโดยใช้เกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มีความพึงพอใจต่อเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ

คำสำคัญ: ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์; เกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์; การสอนแบบ 3 ขั้นตอน

Abstracts

The purposes of the study were 1) to create and to find the effectiveness of the use of scientific learning games resources on Grade 2 students, 2) to compare the science process skill of Grade 2 students before and after studying by science game and 3-step Model, and 3) to study the satisfaction levels of the students resources through science game. The population of the study was Grade 2/2 and Grade 2/3 of Mathayomwatsing School, Bangbon , Jomthong, Bangkok. The sample group was 79 students of semester 2 obtained by Simple Random Sampling, academic year 2021. The instruments of the study were 1) scientific learning games, 2) the lesson plan of science game learning, 3) the lesson plan of 3 step-teaching approach, 4) the test on science process skill, and 5) the survey of students' satisfaction levels on the use of science game. The employed statisticalanalyses were mean, standard deviation, percentage and tested hypotheses with t-test dependent sample.

The research findings shown that, 1) the efficiency level of scientific learning games of Grade 2 students was at E1/E2 equally 80.25/80.12, 2) the result of the comparison on science process skill on scientific learning games of Grade 2 students by studying through science game was significantly higher than 3 step-teaching approach, and 3) the result of the satisfaction level on the use of scientific learning games from the sample group was shown at the high level from overall students which had average number at 4.25 and each item was highly satisfied.

Keywords: Science Process Skill; Science Game; 3 Step- Model

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้สาระการเรียนรู้ กลุ่มวิทยาศาสตร์ เป็นสาระการเรียนรู้ที่สำคัญสาระหนึ่ง เพื่อมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ที่เน้นกระบวนการเพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ของผู้เรียน โดยผู้เรียนนั้นมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนทุกขั้นตอน เนื่องจากวิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคต เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพต่างๆ ตลอดจนเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาวิธีคิด ทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ วิจารณ์ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบสามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและมี ประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้ วิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ซึ่งเป็นสังคมแห่งการ เรียนรู้ (Knowledge – based society) ดังนั้นทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์เพื่อที่จะได้มีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผลสร้างสรรค์ และมีคุณธรรม วิทยาศาสตร์เป็นกระบวนการทางความคิดที่ยิ่งใหญ่ของมนุษยชาติในอันที่จะสืบเสาะเพื่อรู้ให้จงได้ถึง

ความลึกลับดำมืดที่แอบซ่อนอยู่กับธรรมชาติหรือปรากฏการณ์ธรรมชาติทั้งมวลช่วยให้คนเรารู้จักความสัมพันธ์ของสิ่งใกล้ตัวสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรจัดการเรียนรู้ที่ยึดนักเรียนเป็นสำคัญให้ฝึกปฏิบัติ ลงมือกระทำงานด้วยตนเองเผชิญกับสถานการณ์จริง ทั้งนี้การวางรากฐานของหลักสูตรที่ปรับเปลี่ยนวิธีคิดและการเรียนการสอนตามแนวคิดดังกล่าว เปรียบเสมือนสิ่งที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมและการดำรงชีวิตในปัจจุบัน โดยที่ครูจะต้องเป็นผู้คอยให้คำแนะนำอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ คือพฤติกรรมที่เกิดจากการคิดการปฏิบัติ การศึกษา ค้นคว้าทดลองและการฝึกฝนในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลโดยการใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ให้ได้มาซึ่ง ความรู้โดยการปฏิบัติและฝึกฝนความนึกคิดอย่างมีระบบ ซึ่งก่อให้เกิดความงอกงามทางสติปัญญา สามารถแก้ปัญหาและแสวงหาความรู้ใหม่ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้เรียนจึงควรได้รับการพัฒนาทางด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนักสำรวจ นักคิด นักแก้ปัญหา มีพฤติกรรมที่ชอบการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติและสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ ดังนั้นจึงควรมีการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

เกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เป็นเกมหรือสื่อหนึ่งที่สร้างขึ้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ด้วยรูปแบบออนไลน์ ควบคู่ไปกับการสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินให้กับนักเรียนนักเรียนมีการพัฒนาทั้งด้านรูปแบบและเนื้อหาอย่างต่อเนื่องตลอดจนมีบทบาทที่ทวีความสำคัญเพิ่มขึ้นทุกขณะ วิธีการสอนโดยใช้เกมได้ให้เทคนิคและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของวิธีการสอนโดยการใช้เกม (Game) ดังนี้ เป็นวิธีการสอนที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการให้ผู้เรียนเล่นเกมตามกติกาและนำเนื้อหาและข้อมูลของเกม พฤติกรรมการเล่น วิธีการเล่น และผลการเล่นเกมของผู้เรียนมาใช้ในการอภิปรายเพื่อสรุปการเรียนรู้วิธีสอนโดยใช้เกมเป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องต่างๆ อย่างสนุกสนานและท้าทายความสามารถ โดยผู้เรียนเป็นผู้เล่นเอง ทำให้ได้รับประสบการณ์ตรง เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสูง

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าเกมสามารถส่งเสริมและพัฒนาทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ การแก้ปัญหาต่างๆ รวมทั้งเป็นแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพ และส่งผลให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 ได้พัฒนาทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ เรื่องโลกและทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนสามารถนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องโลกและทรัพยากรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้เกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์กับการสอนแบบ 3 ขั้นตอน

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องโลกและทรัพยากรธรรมชาติ

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ แขวงบางบอน เขตจอมทอง จังหวัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ภาคเรียน 2 ปีการศึกษา 2564 มีทั้งหมด 16 ห้องเรียน จำนวน 558 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ของโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ เขตจอมจอง จังหวัดกรุเทพมหานคร จำนวน 79 คน สุ่มนักเรียนมาจำนวน 2 ห้อง ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ดังนี้

1). กลุ่มการทดลอง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 จำนวน 40 คน ได้รับการสอนโดยใช้เกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

2) กลุ่มควบคุม คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/3 จำนวน 39 คน ได้รับการสอนแบบ 3 ขั้นตอน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

1) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ วิธีการเรียน มี 2 รูปแบบ คือ การเรียนรู้โดยใช้เกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และวิธีการสอนแบบ 3 ขั้นตอน

2) ตัวแปรตาม คือ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1) เกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง โลกและทรัพยากรธรรมชาติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 4 เกม เป็นบอร์ดเกมรูปแบบออนไลน์ที่ใช้ผ่านแพล็ตฟอร์ม Quizwhizzer, การ์สุ่มหมายเลข

Flippity.net และWordwal เป็นเกมที่ฝึกให้ผู้เรียนมีการใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ผู้เรียนสามารถสังเกต ค้นคว้าหาความรู้ จำแนกประเภท นำข้อมูลที่รวบรวมได้มานำเสนอในรูปแบบใหม่ที่เข้าใจง่าย สามารถอธิบายหรือสรุปเพิ่มความคิดเห็นของตนเองและสรุปประเด็นได้ด้วยตนเอง ซึ่งทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มี 5 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการสังเกต ทักษะการจำแนกประเภท ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล ทักษะการลงความเห็นจากข้อมูล และทักษะการตีความหมายข้อมูลและการลงข้อมูล เมื่อนำเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกเกม และประสิทธิภาพ E1/E2 ของเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (รายบุคคล กลุ่มย่อย ภาคสนาม)

ภาพที่ 1 ตัวอย่างเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์รูปแบบออนไลน์

2) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง โลกและทรัพยากร ธรรมชาติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 4 แผน จำนวน 9 ชั่วโมง เมื่อนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกแผน

3) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบ 3 ขั้นตอน เรื่อง โลกและทรัพยากร ธรรมชาติสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 4 แผน จำนวน 9 ชั่วโมง เมื่อนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกแผน

4) แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง โลกและทรัพยากรธรรมชาติสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.17-0.83 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.00-0.44 และผ่านการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตรของ Kuder Richardson: KR-20 มีค่าเท่ากับ 0.82

5) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง โลกและทรัพยากรธรรมชาติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งเป็นแบบแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทั้งหมด โดยมีขั้นตอนการดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนิน การตามแบบแผนการทดลองแบบมีกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง โดยทำการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (Randomized Control - Group Pretest - Posttest Design)

ตารางที่ 1 รูปแบบการวิจัย

กลุ่ม	สอบก่อน	การทดลอง	สอบหลัง
E_1	T_1	X_1	T_1
E_2	T_2	X_2	T_2

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

E_1 แทน กลุ่มทดลอง

E_2 แทน กลุ่มควบคุม

T_1 แทน การสอบก่อนที่จะกระทำการทดลอง

T_2 แทน การสอบหลังจากที่ได้จัดกระทำการทดลอง

X_1 แทน วิธีสอนโดยใช้เกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

X_2 แทน วิธีสอนด้วยวิธีการสอนแบบ 3 ขั้นตอน

2) ขั้นตอนการทดลอง ดังนี้

ผู้วิจัยได้ทำการทดลองและเก็บข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โดยเก็บข้อมูลกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ รวมเวลาที่ใช้ทั้งสิ้น 9 คาบมีขั้นตอนการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. เลือกกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 จำนวน 40 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/3 จำนวน 39 คน โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ โดยแบ่งเป็น กลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม จำนวนกลุ่มละ 79 คน โดยใช้วิธีการสอนดังนี้ กลุ่มทดลองสอนโดยใช้เกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และกลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบ 3 ขั้นตอน

2. จัดปฐมนิเทศเพื่อทำความเข้าใจกับผู้เรียนเกี่ยวกับวิธีการ บทบาทของผู้เรียนและผู้สอน เป้าหมาย และจุดประสงค์การเรียนรู้ และวิธีการวัดและประเมินผล

3. ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่องโลกและทรัพยากรกธรรมชาติ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและหาคุณภาพแล้ว

4. ดำเนินการทดลอง โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนเองทั้ง 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองใช้แผนการสอนโดยใช้เกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และกลุ่มควบคุมสอนโดยใช้แผนการสอนแบบ 3 ขั้นตอน ซึ่งมีขั้นตอนการสอน 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นนำ 2) ขั้นสอน 3) ขั้นสรุป โดยขั้นสอนและขั้นสรุปนักเรียนจะได้ใช้เกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และการสอนทั้ง 2 รูแบบเป็นการสอนในรูปแบบออนไลน์ ผ่าน Google meet

5. ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนโดยผลการทดสอบย่อยในเกม

6. ทดสอบหลังเรียน (Posttest) ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง โลกและทรัพยากรกธรรมชาติ ซึ่งเป็นข้อสอบฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและหาคุณภาพแล้ว

7. รวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยตรวจและให้คะแนนการตอบแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

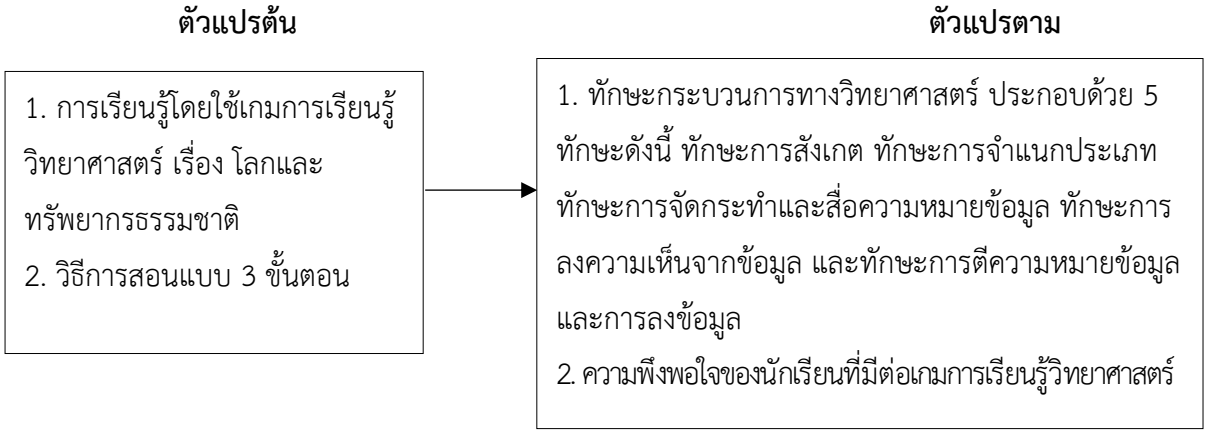
1) วิเคราะห์ผลการหาประสิทธิภาพของเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องโลกและทรัพยากรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยมีค่าประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 80.25/80.17 ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

2) วิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้เกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์กับการสอนแบบ 3 ขั้นตอน โดยใช้ค่าที (T-test independent)

3) วิเคราะห์ผลของความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องโลกและทรัพยากรธรรมชาติ โดยหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลผลคะแนนตามเกณฑ์มาตราส่วน 5 ระดับที่กำหนดไว้

กรอบแนวคิดการในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่องโลกและทรัพยากรธรรมชาติ ที่ได้รับการสอนโดยใช้เกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์กับการสอนแบบ 3 ขั้นตอน โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการสร้างและพัฒนาเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องโลกและทรัพยากรธรรมชาติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ คือ E_1/E_2 เท่ากับ 80/80

ตารางที่ 2 ผลการหาประสิทธิภาพของเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องโลกและทรัพยากรธรรมชาติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

การทดลอง	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม		คะแนนระหว่างเรียน		คะแนนทดสอบหลังเรียน		ประสิทธิภาพ
		(E_1)	(E_2)	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ (E1)	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ (E2)	E_1/E_2
รายบุคคล	3	40	20	31.67	80.83	16.00	80.00	80.83/80.00
กลุ่มย่อย	9	40	20	32.67	81.67	16.00	80.00	81.67/80.00

ภาคสนาม	30	40	20	34.39	80.25	17.18	80.17	80.25/80.17

จากตารางที่ 2 พบว่าผลการหาประสิทธิภาพของเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องโลกและทรัพยากรธรรมชาติตามลำดับขั้นตอนทั้ง 3 ขั้นตอน มีประสิทธิภาพดังนี้ ขั้นที่ 1 รายบุคคล มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.83/80.00 ขั้นที่ 2 กลุ่มย่อย มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.67/80.00 และขั้นที่ 3 ภาคสนาม มีประสิทธิ ภาพเท่ากับ 80.25/80.17แสดงให้เห็นว่า ประสิทธิภาพของเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องโลกและทรัพยากรธรรมชาติ มีค่าประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 80.25/80.17

สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพของเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องโลกและทรัพยากรธรรมชาติ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ E1/E2 เท่ากับ 80/80 ซึ่งเป็นไปตามจุดประสงค์และสมมุติฐานข้อที่ 1

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

นักเรียน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t	Sig
กลุ่มทดลอง	40	6.25	2.11	.628	.532
กลุ่มควบคุม	39	5.97	1.77		

*P<.05

จากตารางที่ 3 พบว่า การเปรียบเทียบคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม พบว่า คะแนนก่อนเรียนของกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.25 คะแนนก่อนเรียนของกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.97 เมื่อเปรียบเทียบแล้วมีความแตกต่าง เท่ากับ 0.28

สรุปได้ว่า จากการทดสอบสถิติ t พบว่า คะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนของกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

นักเรียน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t	Sig
กลุ่มทดลอง	40	15.08	2.85	3.516	.001*
กลุ่มควบคุม	39	12.08	3.72		

* P < .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า คะแนนหลังเรียนของกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.08 คะแนนหลังเรียนของกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.08

สรุปได้ว่า จากการทดสอบสถิติ t พบว่า คะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนของกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามจุดประสงค์และสมมุติฐานข้อที่ 2

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองที่ใช้เกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องโลกและทรัพยากรธรรมชาติ

นักเรียน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t	Sig
ก่อนเรียน	40	6.25	2.11	15.348	.000*
หลังเรียน	40	15.08	3.85		

* P < .05

จากตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลอง พบว่า คะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.25 คะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.08 คะแนนตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มควบคุมที่สอนแบบ 3 ขั้นตอน

นักเรียน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t	Sig
ก่อนเรียน	39	5.97	1.77	11.902	.000*
หลังเรียน	39	12.08	3.72		

* P < .05

จากตารางที่ 6 พบว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มควบคุม พบว่า คะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.25 คะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.08 คะแนนตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 7 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องโลกและทรัพยากรธรรมชาติของกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้เกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ข้อ	ข้อความ	M	S.D.	แปลผล
1	ความสอดคล้องของเนื้อหา	4.41	0.61	มาก
2	เนื้อหามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	4.38	0.66	มาก
3	การเรียงลำดับเนื้อหาตามความเหมาะสม	4.21	0.82	มาก
4	ความน่าสนใจของเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์	4.26	0.72	มาก
5	เกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ทั้ง 5 ทักษะ	4.21	0.91	มาก
6	มีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับภาพ	4.50	0.72	มาก
7	ความรู้ที่ได้รับจากเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์	4.32	0.69	มาก
8	การมีส่วนร่วมภายในห้องเรียน	3.82	0.90	มาก
9	ระยะเวลาในการเล่นเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์	4.18	0.68	มาก
10	ความสนุกสนานระหว่าการเล่นเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์	4.26	0.84	มาก
11	การใช้ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์	4.12	0.93	มาก
12	การอธิบายวิธีการเล่นเกม มีความเหมาะสมเข้าใจง่าย	4.32	0.79	มาก
13	เกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มีการสอนดึงดูดความสนใจ	4.15	0.87	มาก
14	เกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่าย	4.26	0.92	มาก
15	ความพึงพอใจต่อการเข้าเล่นเกมในครั้งนี้ในภาพรวมทั้งหมด	4.32	0.78	มาก
	เฉลี่ยรวม	**4.25**	**0.79**	**มาก**

จากตารางที่ 7 พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องโลกและทรัพยากรธรรมชาติของกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้เกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ พบว่า ภาพรวมของนักเรียนมีความพึงพอใจต่อเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องโลกและทรัพยากรธรรมชาติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ

สรุปได้ว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องโลกและทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเป็นไปตามจุดประสงค์และสมมุติฐานข้อที่ 3

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่องโลกและทรัพยากรธรรมชาติ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้เกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์กับการสอนแบบ 3 ขั้นตอน โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องโลกและทรัพยากรธรรมชาติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีค่าประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 80.25/80.17 ตามเกณฑ์คือ E1/E2 เท่ากับ 80/80 แสดงว่าเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องโลกและทรัพยากรธรรมชาติ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นั้นมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องมาจากเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ฝึกให้ผู้เรียนมีการใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ผู้เรียนสามารถสังเกต ค้นคว้าหาความรู้ จำแนกประเภท นำข้อมูลที่รวบรวมได้มานำเสนอในรูปแบบใหม่ที่เข้าใจง่าย สามารถอธิบายหรือสรุปเพิ่มความคิดเห็นของตนเองและสรุปประเด็นได้ด้วยตนเอง ที่สอดคล้องกับแนวคิดในการเลือกเกมทางวิทยาศาสตร์ของลัดดาวัลย์ กัณหสุวรรณ ที่ได้กล่าวไว้ว่าเกมสามารถกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียน สามารถส่งเสริมให้รู้จักคิดแบบวิทยาศาสตร์ สามารถฝึกทักษะกระบวนทางวิทยาศาสตร์ สามารถสอนแนวคิดหลักทางวิทยาศาสตร์ สามารถสร้างเจตคติทางวิทยาศาสตร์ และสามารถปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกตุแก้ว ยิ่งยืนยง (2562 : 5) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับการเรียนรู้เรื่องเซลล์และโครงสร้างของเซลล์เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า แอปพลิเคชันสำหรับการเรียนรู้ มีคุณภาพด้านสื่ออยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 และมีคุณภาพด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.67/82.44 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.50/17.40 และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อแอปพลิเคชันสำหรับการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60

2. จากการเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่องโลกและทรัพยากรธรรมชาติ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 คะแนนหลังเรียนของกลุ่มทดลองที่ใช้เกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบ 3 ขั้นตอน มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ การเรียนโดยใช้เกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนสนใจการเรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของสุพัตรา เชื้อสะอาด ได้ให้ความหมายว่าเกมทางวิทยาศาสตร์ หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้เกิดความสนุกสนานซึ่งมีการแข่งขัน ที่มีจุดมุ่งหมายและกฎเกณฑ์ ซึ่งเป็นการฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ โดยมีการประเมินผลความสำเร็จของการเล่นแต่ละ

ครั้ง และเกมวิทยาศาสตร์สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนสนใจการเรียนมากขึ้น

3. จากศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องโลกและทรัพยากรธรรมชาติของกลุ่มทดลอง พบว่า ภาพรวมของนักเรียนกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องโลกและทรัพยากรธรรมชาติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เพราะเมื่อนำเกมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนไม่ว่าจะเป็นในขั้นใดก็ตามจะส่งผลให้ผู้เรียนสนใจเรียนเกิดการเรียนรู้หรือจดจำสิ่งต่าง ๆ ได้รวดเร็วและแม่นยำมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับประโยชน์ของเกมของสุนิสา สิริวิพัธน์ ที่ได้กล่าวว่า เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะต่าง ๆ ตามเนื้อหาของเกม ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือจดจำสิ่งต่าง ๆ ได้รวดเร็วและแม่นยำมากขึ้น ครูสามารถใช้เกมส่งเสริมการเรียนการสอนโดยการนำเกมเข้าไปสอดแทรก นำเข้าสู่บทเรียน หรือช่วยในการทบทวนบทเรียน เป็นการสร้างบรรยากาศของการเรียนการสอนให้สนุกสนาน ผ่อนคลายความตึงเครียดจากบทเรียน ช่วยให้ผู้เรียนสนใจต่อบทเรียนมากยิ่งขึ้น เกมทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน เกมเป็นสื่อช่วยส่งเสริมให้ผู้เล่นมีความสามารถหลาย ๆ ด้าน ช่วยให้ผู้เล่นประสบผลสัมฤทธิ์ได้กว้างขวาง ทั้งด้านพุทธิพิสัยและจริยศึกษาและเพื่อปลูกฝังความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ มีระเบียบวินัย เสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏฐา ผิวมา (2564 : 76) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานด้วยบูรณาการเทคโนโลยีเกมคอมพิวเตอร์ พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเกมคอมพิวเตอร์ส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางการเรียนดีขึ้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และผู้เรียนมีความพึงพอใจในการเรียนรู้จากกิจกรรมการใช้เกมส่งผลให้บรรยากาศในการเรียนมีความสนุกสนานพร้อมกับได้รับความรู้ควบคู่ไปด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำวิธีการสอนโดยใชเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ไปทำวิจัยกับนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ และในรายวิชาอื่นที่มีลักษณะเนื้อหาวิชาคล้ายกัน เพราะจากการทดลองพบวา เกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มีผลทำให้นักเรียนมีความพอใจ สนใจ และมีความสามารถสูงขึ้น

2. ควรออกแบบเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่มีความหลากหลายเหมาะสมกับความแตกต่างในการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนทุกคนเกิดกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้อย่างเท่าเทียมกันไว้

3. จัดสรรเวลาให้มีความหยืดหยุ่นและเหมาะสมกับความแตกต่างของนักเรียนและตามรูปแบบของเกมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

4. ก่อนใช้เกมควรชี้แจงวิธีหรือขั้นตอนการเล่นให้ชัดเจนและมากกว่า 1 ครั้ง (ย้ำในระหว่างเล่น) เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจตรงกัน เล่นเกมได้อย่างถูกต้อง

เอกสารอ้างอิง

เกตุแก้ว ยิ่งยืนยง. (2562). *การพัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับการเรียนรู้เรื่องเซลล์และโครงสร้างของเซลล์ เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.* คณะศึกษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ณัฏฐา ผิวมา. (2564). *การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานด้วยบูรณาการเทคโนโลยีเกมคอมพิวเตอร์.* คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

The Curriculum Development of Social Media Literacy Through Integrated Learning Techique for Junior High School Stusents

ชนัญชิดา สุขทัศน์ และ ผุสดี กลิ่นเกษร
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
Chanunchida Suktus and Phussadee Klinkesorn
Sripatum University, Thailand
Corresponding Author E-mail: chanunchidasuktus@gmail.com

****

บทคัดย่อ

การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรฯ (2) พัฒนาหลักสูตรฯ (3) เปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเทศบาลบ้านปากทาง สังกัดเทศบาลเมืองพิจิตร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 30 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบอาสาสมัคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1. หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ 2. แบบวัดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ t – test dependent ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวทางการพัฒนาหลักสูตรฯ ควรเน้นให้นักเรียนเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่สามารถเรียนรู้ถึงกลวิธีในการรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสารบนสื่อสังคมออนไลน์ โดยยกตัวอย่างสถานการณ์หรือประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริงกับนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารและรู้เท่าถึงวิธีการเอาตัวรอดจากการกระทำผิดของผู้ไม่หวังดีในสื่อสังคมออนไลน์ เป็นเนื้อหาสาระที่ทันสมัย ใช้สื่อหรือนวัตกรรมที่มีอยู่แล้วมาประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ทั้งนี้หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยมี $\bar{x} = 4.31$, S.D. = 0.17 และ $\bar{x} = 4.40$, S.D. = 0.24 ตามลำดับ 3) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

* วันที่รับบทความ: 2 สิงหาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 9 สิงหาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 10 สิงหาคม 2565
Received: August 2, 2022; Revised: August 9, 2022; Accepted: August 10, 2022

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร; การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์; เทคนิคกิจกรรมการบูรณาการ; การจัดการเรียนรู้

Abstracts

The curriculum development of social media literacy through integrated learning technique for junior high school students aimed to: (1) study the guideline of the curriculum development, (2) develop the curriculum, and (3) compare junior high school students' social media literacy between pre-and post-test. The curriculum was implemented with paired sample of 30 junior high school students, who were selected through voluntary selection from Tedsabanbanpaktang School in the first semester of 2021 academic year. Research instruments consisted of: 1) the curriculum and lesson plans, and 2) a social media literacy assessment test. Content analysis, mean, standard deviation, and paired t-test were used for data analysis. The findings revealed that: 1) The curriculum should encourage students' access to reliable sources, which are used by students to learn social media literacy strategies. Learning activities should be based on real-life situations or experiences with students in order to encourage students to analyze information or news on social media and learn how to avoid cybercrime. To incorporate with learning activities, teachers should use learning materials created by others. 2) The curriculum was developed consisting of 5 components: principle, aim, learning content, learning activities, and assessment. The curriculum and lesson plans were at the high level of appropriateness ($\bar{x}$ = 4.31, S.D. = 0.17 and $\bar{x}$ = 4.40, S.D. = 0.24) respectively. 3) After curriculum implementation, junior high school students' social media literacy was significantly higher than before, with a significance level of .05.

Keywords: The curriculum development; Social media literacy; Integrated learning technique; Learning management

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเพื่อสร้างการรู้เท่าทันสื่อให้แก่เด็กและเยาวชน กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมที่มีนโยบายที่ชัดเจนในการควบคุมหรือกำกับดูแลข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์รวมทั้งการให้ความรู้กับประชาชนผ่านช่องทางและมีการสื่อสารที่ง่ายต่อการเข้าถึงของประชาชน รวมถึงวงการสื่อมวลชนที่ให้ความรู้ในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อแก่คนในสังคมผ่านช่องทางที่ตนเองมีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นการสอดแทรกเนื้อหาให้เข้าใจง่ายอยู่ในละคร รวมถึงรายการต่างๆ เพื่อให้ผู้คนในสังคมหันมาตระหนักถึงความสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อ (พัชราภา เอื้ออมรวนิช, 2561 : 29) แต่อย่างไรก็ตามปัญหาการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่อยู่ที่การขาดวิจารณญาณในการรับสื่อ หลายครั้งที่ทุกคนโดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ส่วนมากจะเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวมากกว่าผู้ใหญ่ ซึ่งจะทำให้ตกเป็นเหยื่อของผู้ไม่ประสงค์ดีได้ง่าย โดยเฉพาะการแบ่งปันข้อมูล (Share) หรือการกดเพื่อแสดงความชอบ (Like) ด้วยความรวดเร็ว ขาดการไตร่ตรอง จนเกิดความเสียหายเนื่องจากข้อมูลที่เผยแพร่บางครั้งเป็นการเผยแพร่ที่ไม่เหมาะสม ข้อมูลมีทั้งที่

เป็นเท็จหรือเป็นข้อมูลที่ละเมิดสิทธิผู้อื่น รวมทั้งข้อมูลเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมต่อศีลธรรมและวัฒนธรรมในด้านต่างๆ หลากหลายประเด็น (อุษณี กังวารจิตต์, 2559 : 82)

ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาหลักสูตรที่ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนโดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ แนวคิด ทฤษฎีที่สำคัญที่จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเกิดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องเน้นให้ผู้เรียนเกิดการสร้างความรู้มากกว่าการส่งผ่านข้อมูล หรือการบันทึกข้อมูลที่ถูกส่งมาโดยบุคคลอื่น ซึ่งเป็นหลักสำคัญของทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) ที่ผู้เรียนรู้เป็นผู้สร้างความรู้โดยการลงมือกระทำ มีการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับข้อมูลข่าวสารใหม่ จนนำมาสู่การสร้างความรู้ใหม่หรือเกิดการเรียนรู้ (Devries R, 2008 : 925-927) ประกอบกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน (Constructionism) ที่พัฒนาโดย Seymour Papert กล่าวว่านอกเหนือจากการเรียนรู้ที่ดีเกิดจากการสร้างพลังความรู้ในตนเองและด้วยตนเองของผู้เรียนแล้ว หากผู้เรียนได้มีโอกาสสร้างความคิดและนำความคิดไปสร้างสรรค์ชิ้นงานโดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมก็จะทำให้ผู้เรียนเห็นความคิดนั้นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน สามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจความคิดของตนได้จากความรู้ที่สร้างขึ้น และยังเป็นฐานให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ใหม่ต่อไปได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด (ทิศนา แขมมณี, 2554 : 96)

นอกจากนี้ทฤษฎีการเรียนรู้ที่จะมาช่วยสร้างความพร้อม เกิดการฝึกฝนนำการเรียนรู้ไปใช้และเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อเป็นบุคคลที่มีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ได้นั้น จะมีทฤษฎีที่สำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ และทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบโอเปอร์แรนต์ของสกินเนอร์ ซึ่งทั้งสองทฤษฎีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการของการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ผ่านการสร้างความพร้อมของผู้เรียนให้เกิดความอยากรู้อยากเรียน การเชื่อมโยงความรู้เดิมมาสู่ความรู้ใหม่ การให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนบ่อยๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะและเกิดความเข้าใจในเรื่องนั้นอย่างแท้จริง เมื่อผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แล้วก็ให้ผู้เรียนฝึกนำการเรียนรู้ที่ได้ไปใช้บ่อยๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับผลที่ตนเองพึงพอใจ ทั้งนี้การเสริมแรงรวมถึงการศึกษาว่าสิ่งใดเป็นสิ่งเร้าที่ผู้เรียนพึงพอใจก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ หากต้องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือปลูกฝังนิสัยให้แก่ผู้เรียนในระหว่างการสอนการให้การเสริมแรงหลังการตอบสนองที่เหมาะสมของผู้เรียนจะช่วยเพิ่มอัตราการตอบสนองที่เหมาะสมนั้นได้ เช่น การให้คำชมเชย การให้เกียรติบัตร การให้โอกาสแสดงตัว เป็นต้น เมื่อผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ก็ควรให้การเสริมแรงที่เหมาะสมในทันที (ทิศนา แขมมณี, 2554 : 51-52) สอดคล้องกับงานวิจัยของปทิตตา รอดประพันธ์ (2559 : 156-157) ได้พัฒนาหลักสูตรเยาวชนรู้เท่าทันสื่อตามแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า 1) ค่าเฉลี่ยคะแนนจากการทดสอบการรู้เท่าทันสื่อหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ค่าเฉลี่ยจากแบบสอบถามความตระหนักในการรู้เท่าทันสื่อหลังทดลองมีค่าสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ค่าเฉลี่ยจากแบบประเมินพฤติกรรมการรู้เท่าทันสื่อหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยดังกล่าวเป็นไปในทำนองเดียวกับผลงานวิจัยของสุมาลี

เชื้อชัย (2561 : 65) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัลแก่นิสิต ในรายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษา ซึ่งผลการทดลองใช้หลักสูตรพบว่า ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ MIDL สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำนวนผู้เรียนที่มีพฤติกรรม MIDL ในระดับสูงเพิ่มจากก่อนเรียนร้อยละ 43.33 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Reddy et al. (2021 : 34-35) ได้ศึกษาระดับการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในฟิจิ พบว่าการปฏิวัติทางดิจิทัลได้สร้างพื้นที่สำหรับทุกคนในการเข้าถึงข้อมูลและใช้วิธีการสื่อสารให้เป็นดิจิทัล จึงเป็นการสร้างสังคมสื่อดิจิทัล การเข้ามาของดิจิตอลนี้สื่อต้องการให้บุคคลมีทักษะและความรู้ที่จะอยู่รอดในสังคมสื่อดิจิทัลตลอด ดังนั้น การศึกษาการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญที่นำไปสู่ความสามารถของแต่ละบุคคลในการรู้เท่าทันสื่อ

จากสภาพปัญหาและความท้าทายของการจัดการศึกษาที่ประเทศไทยกำลังเผชิญ สำหรับการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมผู้เรียนด้านการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนา หลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่เกิดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ สามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการผลิต นำเสนอหรือเผยแพร่ข้อมูลต่างๆ ในสื่อสังคมออนไลน์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยเทคนิคกิจกรรมการ บูรณาการการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

3. เพื่อเปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยเทคนิคกิจกรรมการ บูรณาการการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แบบแผนของการวิจัยเป็นการทดลองแบบกลุ่มเดี่ยว (One Group Pretest Posttest Design) โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเทศบาลบ้านปากทาง สังกัดเทศบาลเมืองพิจิตร ปีการศึกษา 2565 จำนวน 429 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเทศบาลบ้านปากทาง สังกัดเทศบาลเมืองพิจิตร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 30 คน ที่ได้จากวิธีการคัดเลือกแบบอาสาสมัคร โดยมีคุณสมบัติที่สำคัญคือ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่ส่งเสริมให้เกิดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ โดยผู้วิจัยกระจายจำนวนของนักเรียนตามระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2 และ 3 อย่างเท่าเทียมกัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 หลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีวิธีการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

2.1.1 ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎีการสร้างความรู้ ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบโอเปอร์แรนต์ของสกินเนอร์

2.1.2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการรู้เท่าทันสื่อ จำนวน 1 คน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีผลงานทางวิชาการด้านการวิจัยในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อ

2.1.3 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสารงานวิจัย รวมทั้งจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิมาสร้างหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ จากนั้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 3 ท่าน ประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสม ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกณฑ์เพื่อตัดสินผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญว่าหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมหรือไม่ ใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.51 คะแนน (Best J W, 1970 : 47) พบว่าหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 และ 4.40 ตามลำดับ

2.1.4 นำหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองนำร่อง (Pilot study) กับกลุ่มทดลองนำร่องที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2 และ 3 ที่สมัครใจเข้าร่วมการทดลองนำร่อง เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ ปัญหาและอุปสรรคของการทดลองนำร่องใช้หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนนำไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย

2.2 แบบวัดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์แบบปรนัย 4 ตัวเลือก

2.2.1 ศึกษาองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ของการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ โดยผู้วิจัยเลือกใช้องค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ รวมทั้งแนวทางในการวัดและประเมินผลการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ตามแนวคิดของ Center for Media Literacy (2008 : 27-30) ปกรณ์ ประจัญบาน และอนุชา กอนพ่วง (2559 : 5-6) โดยมีองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ที่สำคัญ ได้แก่ ทักษะการเข้าถึง ทักษะการวิเคราะห์ ทักษะการประเมินสื่อ ทักษะการสร้างสรรค์ ทักษะการมีส่วนร่วม

2.2.2 นำแบบวัดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ มาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC จากผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 3 ท่าน คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (อนุวัติ คูณแก้ว, 2558 : 199) พบว่า มีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

2.2.3 นำแบบวัดไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย เพื่อวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) แบบวัดที่มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.20 – 0.80 ถือว่าใช้ได้ ค่าอำนาจจำแนก (r) แบบวัดที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไปถือว่าใช้ได้ (อารยา องค์เอี่ยม และพงศ์ธารา วิจิตเวชไพศาล, 2561 : 40-41) และค่าความเชื่อมั่นด้วยสูตร KR20 แบบวัดที่มีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ถือว่าใช้ได้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 100) พบว่ามีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.23-0.80 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.45-0.80 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 วัดและประเมินการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นก่อนเรียนด้วยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น โดยใช้แบบวัดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์

3.2 ดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาชุมนุม/ชมรม ตามแผนการจัดการเรียนรู้ 9 แผน รวม 15 ชั่วโมง

3.3 วัดและประเมินการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นหลังเรียนด้วยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น โดยใช้แบบวัดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

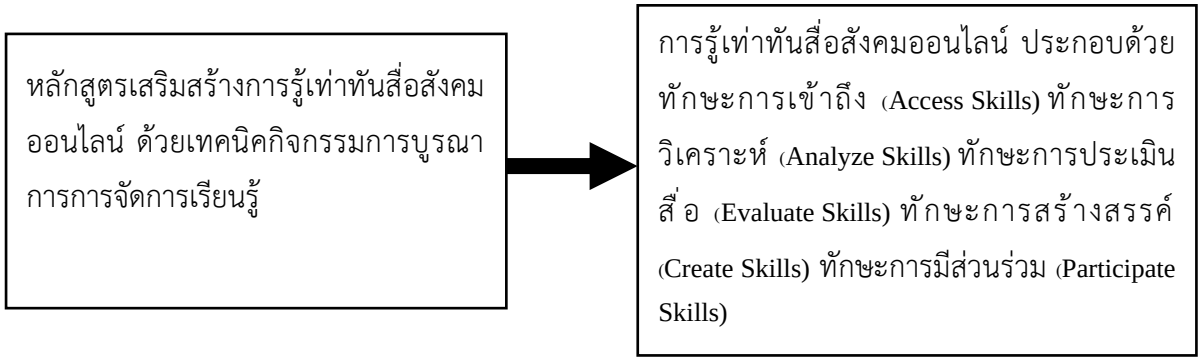
4.1 การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา สำหรับการศึกษาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฯ

4.2 การหาคุณภาพของหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ ใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์

4.3 การเปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างระหว่างก่อนและหลังเรียนด้วยหลักสูตรฯ ใช้สถิติทดสอบทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t – test dependent)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้นำแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของชาติชาย ม่วงปฐม (2557 : 128-131) ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) ของ Devries (2008:925-927) ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน (Constructionism) ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ และทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบโอเปอร์แรนต์ของสกินเนอร์ของทิศนา แขมมณี (2554:96) มาสังเคราะห์เพื่อออกแบบและพัฒนาหลักสูตรโดยผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

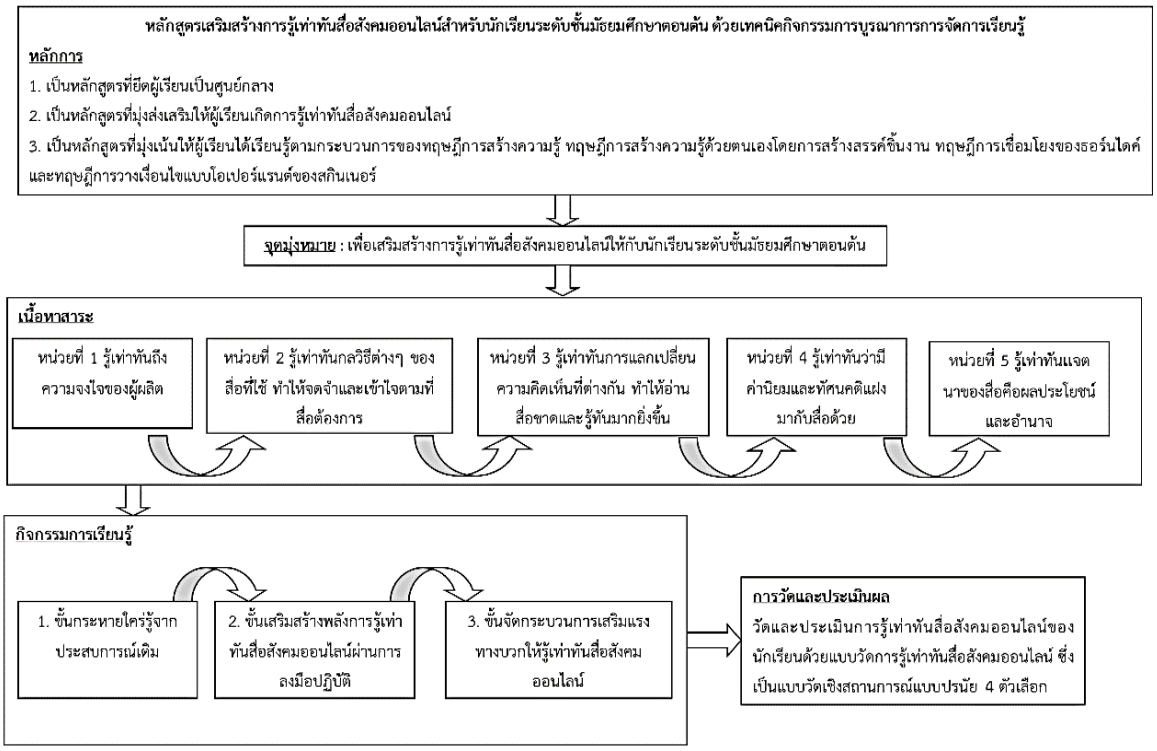
1. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรฯ ควรเน้นให้นักเรียนเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่สามารถเรียนรู้ถึงกลวิธีในการรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสารบนสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้กิจกรรมในลักษณะของการยกตัวอย่างสถานการณ์หรือประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริงกับนักเรียนหรือบุคคลในสถานการณ์นั้นๆ สอนให้นักเรียนได้วิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารและ

รู้เท่าถึงวิธีการเอาตัวรอดจากการกระทำผิดของผู้ไม่หวังดีในสื่อสังคมออนไลน์ เนื้อหาสาระสำคัญควรเน้นเรื่องที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงของนักเรียน และต้องเป็นเนื้อหาสาระที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยนำเนื้อหาที่ปรากฏในข่าว หรือประเด็นที่นักเรียนกำลังให้ความสนใจในสื่อสังคมออนไลน์มาให้นักเรียนได้ร่วมกันวิเคราะห์ผ่านการโต้วาทีที่นักเรียนแต่ละคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างหลากหลาย เพื่อฝึกให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ เกิดการวิพากษ์ต่อข้อมูลข่าวสารนั้นๆ ได้อย่างสมเหตุสมผล ใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ หรือนวัตกรรมที่มีอยู่แล้วมาใช้ประกอบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น Infographic แอพลิเคชั่น Be Internet Awesome ของ Google เป็นต้น ทั้งนี้ครูผู้สอนควรวัดและประเมินผลจากการทำกิจกรรมของนักเรียน โดยพิจารณาจากการที่นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนรู้

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสารงานวิจัย รวมทั้งจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิมาสร้างหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยสามารถแสดงองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรได้ดังรูป

รูปที่ 2 หลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งผลการทดลองนำร่อง พบว่า หลักสูตรฯ ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.31, S.D. = 0.17) แผนการจัดการเรียนรู้ ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.40, S.D. = 0.24) และจากการนำหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองนำร่อง พบว่า มีความเหมาะสมต่อการนำไปทดลองใช้จริง

3. ผลการเปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ระหว่างก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น

กิจกรรม	คะแนนเต็ม	N	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	25	30	14.27	3.17	10.58*	.000
หลังเรียน	25	30	20.57	1.99		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.27 และ 20.57 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ควรเน้นให้นักเรียนเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่สามารถเรียนรู้ถึงกลวิธีในการรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสารบนสื่อสังคมออนไลน์เพื่อให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และมีวิธีการในการป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่อของข้อมูลข่าวสารปลอมที่ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้กิจกรรมในลักษณะของการยกตัวอย่างสถานการณ์หรือประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริงกับนักเรียนหรือบุคคลในสถานการณ์นั้นๆ สอนให้นักเรียนได้วิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารและรู้เท่าถึงวิธีการเอาตัวรอดจากการกระทำผิดของผู้ไม่หวังดีในสื่อสังคมออนไลน์ ให้นักเรียนได้เข้าไปมีบทบาทหรือประสบการณ์ร่วมกับ

การกระทำของบุคคลที่ไม่ตระหนักถึงการรู้เท่าทันสื่อ เพื่อให้นักเรียนได้วิเคราะห์และทำความเข้าใจถึงเหตุผลของการกระทำดังกล่าวที่เกิดขึ้น สอดแทรกความรู้ด้านพระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์ การมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี และหลักการสำคัญในการใช้เทคโนโลยีสำหรับการแชร์หรือส่งต่อข้อมูลบนสื่อสังคมออนไลน์

เนื้อหาสาระสำคัญควรเน้นเรื่องที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงของนักเรียน และต้องเป็นเนื้อหาสาระที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยนำเนื้อหาที่ปรากฏในข่าว หรือประเด็นที่นักเรียนกำลังให้ความสนใจในสื่อสังคมออนไลน์มาให้นักเรียนได้ร่วมกันวิเคราะห์ผ่านการโต้วาทีที่นักเรียนแต่ละคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างหลากหลายเพื่อฝึกให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ เกิดการวิพากษ์ต่อข้อมูลข่าวสารนั้นๆ ได้อย่างสมเหตุสมผล ใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ หรือนวัตกรรมที่มีอยู่แล้วมาใช้ประกอบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น Infographic แอพลิเคชั่น Be Internet Awesome ของ Google เป็นต้น ทั้งนี้ครูผู้สอนควรวัดและประเมินผลจากการทำกิจกรรมของนักเรียน โดยพิจารณาจากการที่นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Center for Media Literacy (2008 : 57) ที่กล่าวว่า การรู้เท่าทันสื่อควรจะต้องส่งเสริมให้บุคคลเกิดทักษะการเข้าถึงสื่อเพื่อทำความเข้าใจต่อความหมายของเนื้อหาจากสารที่สื่อนำเสนอได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะการวิเคราะห์ที่ช่วยให้บุคคลสามารถตรวจสอบการออกแบบรูปแบบของเนื้อหาสาร มีทักษะการประเมินสื่อที่ช่วยให้บุคคลสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาสารไปยังประสบการณ์ส่วนบุคคลและทำการตัดสินเกี่ยวกับความถูกต้อง คุณภาพ และความเกี่ยวข้องของเนื้อหาสาร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสถาบันสื่อเด็กและเยาวชน (2560 : 13-14) ที่กล่าวว่าการรู้เท่าทันสื่อควรส่งเสริมให้บุคคลมีความสามารถในการเข้าถึงสื่อประเภทต่างๆ เพื่อที่จะรับรู้และเข้าใจเนื้อหาสื่อ อย่างเต็มที่ มีความสามารถในการวิเคราะห์ วิพากษ์เนื้อหาสื่อตามองค์ประกอบและรูปแบบของสื่อ ว่าสิ่งที่นำเสนอนั้นส่งผลกระทบอย่างไร มีความสามารถในการประเมินคุณค่าของสื่อว่ามีคุณค่าต่อผู้รับสารอย่างไร รวมทั้งมีความสามารถในการสร้างสรรค์สื่อในแบบฉบับของตนเอง

2. หลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่พัฒนาขึ้นได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มาสร้างเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรที่มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เกิดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ โดยมีการนำแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ที่สำคัญมาใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ ทฤษฎีการสร้างความรู้ ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ และทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบโอเปอร์แรนต์ของสกินเนอร์ ซึ่งหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามโครงสร้างของเนื้อหาสาระที่ใช้ในหลักสูตร ได้แก่ หน่วยที่ 1 รู้เท่าทันถึงความจงใจของผู้ผลิต หน่วยที่ 2 รู้เท่าทันกลวิธีต่างๆ ของสื่อที่ใช้ ทำให้จดจำและเข้าใจตามที่สื่อต้องการ หน่วยที่ 3 รู้เท่าทันการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่ต่างกัน ทำให้

อ่านสื่อขาดและรู้ทันมากยิ่งขึ้น หน่วยที่ 4 รู้เท่าทันว่ามีค่านิยมและทัศนคติแฝงมากับสื่อด้วย และหน่วยที่ 5 รู้เท่าทันเจตนาของสื่อคือผลประโยชน์และอำนาจ ทั้งนี้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญรวมทั้งการทดลองนำร่อง (Pilot study) พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความเหมาะสมต่อการนำไปทดลองใช้จริง สอดคล้องกับชาติชาย ม่วงปฐม (2557 : 128-131) ที่ได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่สำคัญว่าจะต้องมีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานต่างๆ ที่จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตร จากนั้นกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรเพื่อนำไปสู่การทดลองใช้หลักสูตร รวมทั้งจะต้องการประเมินและติดตามผลหลักสูตร เพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมเพียงใด โดยอาศัยวิธีการประเมินตามแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ของการประเมินพร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้หลักสูตรที่สมบูรณ์ขึ้นก่อนมีการนำหลักสูตรไปใช้

3. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่ผลเป็นเช่นนี้เนื่องมาจากหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามกระบวนการของทฤษฎีการสร้างความรู้ ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ และทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบโอเปอร์แรนต์ของสกินเนอร์ โดยเรียนเนื้อหาสาระที่สำคัญต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ที่มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกัน ได้แก่ รู้เท่าทันถึงความจงใจของผู้ผลิต รู้เท่าทันกลวิธีต่างๆ ของสื่อที่ใช้ ทำให้จดจำและเข้าใจตามที่สื่อต้องการ รู้เท่าทันการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่ต่างกัน ทำให้อ่านสื่อขาดและรู้ทันมากยิ่งขึ้น รู้เท่าทันว่ามีค่านิยมและทัศนคติแฝงมากับสื่อด้วย และรู้เท่าทันเจตนาของสื่อคือผลประโยชน์และอำนาจ

นอกจากนี้กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตรได้ดำเนินตามแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ที่นำมาใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรซึ่งมีส่วนช่วยสร้างความพร้อม เกิดการฝึกฝนนำการเรียนรู้ไปใช้และเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ได้ โดยทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน (Constructionism) ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ผ่านการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยผ่านการลงมือกระทำ ลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง เมื่อนักเรียนเกิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองแล้ว นักเรียนก็ได้มีโอกาสในการนำองค์ความรู้ที่ได้มาสร้างสรรค์เป็นชิ้นงานหรือผลงานผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้มองเห็นองค์ความรู้นั้นได้อย่างเป็นรูปธรรม และสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจความคิดของตนได้จากความรู้ที่สร้างขึ้น นอกจากนี้ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ และทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบโอเปอร์แรนต์ของสกินเนอร์ยังมีส่วนช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการของการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ผ่านการสร้างความพร้อมของนักเรียนให้เกิดความอยากรู้อยากเรียน การเชื่อมโยงความรู้เดิมมาสู่ความรู้ใหม่ การให้นักเรียนได้ฝึกฝนบ่อยๆ เพื่อให้นักเรียนมีทักษะและเกิดความเข้าใจในเรื่องนั้นอย่างแท้จริง

เมื่อนักเรียนเกิดการเรียนรู้แล้วก็ให้นักเรียนฝึกนำการเรียนรู้ที่ได้ไปใช้บ่อยๆ เพื่อให้นักเรียนได้รับผลที่ตนเองพึงพอใจ ทั้งนี้การเสริมแรงยังเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ โดยมีส่วนช่วยในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือปลูกฝังนิสัยให้แก่นักเรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการให้การเสริมแรงหลังการตอบสนองที่เหมาะสมของนักเรียนซึ่งช่วยเพิ่มอัตราการตอบสนองที่เหมาะสมต่อพฤติกรรมการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ได้ เช่น การให้คำชมเชย การให้เกียรติบัตร การให้โอกาสแสดงตัว เป็นต้น

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลงานวิจัยของปทิตตา รอดประพันธ์ (2559 : 156-157) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรเยาวชนรู้เท่าทันสื่อตามแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า 1) ค่าเฉลี่ยคะแนนจากการทดสอบการรู้เท่าทันสื่อหลังทดลองสูงกว่าก่อนทด ลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ค่าเฉลี่ยจากแบบสอบถามความตระหนักในการรู้เท่าทันสื่อหลังทดลองมีค่าสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ค่าเฉลี่ยจากแบบประเมินพฤติกรรมการรู้เท่าทันสื่อหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุมาลี เชื้อชัย (2561 : 65) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัลแก่นิสิต ในรายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษา ซึ่งผลการทดลองใช้หลักสูตรพบว่าผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ MIDL สูงกว่าก่อนเรียนอยางมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำนวนผู้เรียนที่มีพฤติกรรม MIDL ในระดับสูงเพิ่มจากก่อนเรียนร้อยละ 43.33

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1.1 การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สามารถเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนั้นควรนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายในระดับอื่นๆ เช่น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับอาชีวศึกษา หรือการการจัดการศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวก็มีปัญหาด้านการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ แต่ควรปรับรูปแบบกิจกรรมในหลักสูตรให้สอดคล้อง เหมาะสมกับศักยภาพการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายในระดับอื่นๆ

1.2 การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สามารถเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากการให้นักเรียนเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่สามารถเรียนรู้ถึงกลวิธีในการรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสารบนสื่อสังคมออนไลน์ ดังนั้นควรมีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่นๆ เช่น การใช้เทคโนโลยีโลกเสมือนผสานโลกแห่งความจริง (Augmented Reality หรือ AR) เทคโนโลยีโลกเสมือนจริง (Virtual

Reality หรือ VR) เข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพิ่มเติมควบคู่กับการใช้หลักสูตรที่สามารถเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ให้กับนักเรียนได้

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สามารถเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนั้นควรมีการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาครูให้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมผู้เรียนด้านการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ เป็นนโยบายระดับชาติและจัดสรรงบประมาณการพัฒนาไปยังระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ให้มีการพัฒนาศึกษานิเทศก์ให้สามารถดำเนินบทบาทโค้ชและพี่เลี้ยงทางวิชาการ เพื่อพัฒนาครูให้สามารถพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมผู้เรียนด้านการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งจะตอบโจทย์นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาเพื่อสร้างการรู้เท่าทันสื่อให้แก่เด็กและเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมกับจัดให้เพียงพอต่อความต้องการของโรงเรียนในเขตพื้นที่ของตน ศึกษานิเทศก์มีเวลาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับโรงเรียนอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง ทั้งนี้แนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ของครูควรใช้ระบบเครือข่ายทางวิชาการที่มีระบบและต่อเนื่อง เพื่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมผู้เรียนด้านการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ผ่านหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษาที่ให้ความสำคัญ ให้งบประมาณสนับสนุน และเสนอผลความต้องการของครูจนนำไปสู่การขยายผลสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการศึกษาระดับอื่นๆ เพื่อช่วยให้เกิดคุณภาพ ประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่โรงเรียนอย่างยั่งยืน

3. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

3.1 การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สามารถเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนั้นการนำหลักสูตรไปใช้ควรให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ โดยเน้นการจัดกิจกรรมตามเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย หน่วยที่ 1 รู้เท่าทันถึงความจงใจของผู้ผลิต หน่วยที่ 2 รู้เท่าทันกลวิธีต่างๆ ของสื่อที่ใช้ ทำให้จดจำและเข้าใจตามที่สื่อต้องการ หน่วยที่ 3 รู้เท่าทันการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่ต่างกัน ทำให้อ่านสื่อขาดและรู้ทันมากยิ่งขึ้น หน่วยที่ 4 รู้เท่าทันว่ามีค่านิยมและทัศนคติแฝงมากับสื่อด้วย และหน่วยที่ 5 รู้เท่าทันเจตนาของสื่อคือผลประโยชน์และอำนาจ

3.2 การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สามารถเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนั้นควรนำผลการวิจัยการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ มาพิจารณาว่าในองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ในข้อใดยังไม่น่าพอใจหรือต้องดูแลอย่างใกล้ชิด หรือองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ใดที่น่าพอใจแต่ต้องการ

ส่งเสริมให้ดีขึ้นจนถึงระดับยอดเยี่ยม มาทำแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาแต่ละองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้เฉพาะด้าน

เอกสารอ้างอิง

ชาติชาย ม่วงปฐม. (2557). *เอกสารประกอบการสอน รายวิชาการพัฒนาหลักสูตร*. อุดรธานี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

ทิศนา แขมมณี. (2554). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุรีวิทยาสาส์น.

ปกรณ์ ประจัญบาน และอนุชา กอนพ่วง. (2559). *การวิจัยและพัฒนาแบบวัดทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้านการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา*. พิษณุโลก: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ปทิตตา รอดประพันธ์. (2559). การพัฒนาหลักสูตรเยาวชนรู้เท่าทันสื่อตามแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 18 (4), 156-170.

พัชราภา เอื้ออมรวนิช. (2561). การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์. *สักทอง : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.)*, 24 (ฉบับพิเศษ), 22-30.

สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน. (2561). *ตัวบ่งชี้การรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัลระดับบุคคลเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน.

สุมาลี เชื้อชัย. (2561). การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัลแก่นิสิตในรายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษา. *วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย*. 10 (2), 65-79.

อนุวัติ คุณแก้ว. (2558). *การวัดผลและประเมินผลการศึกษาแนวใหม่*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิยาลัย.

อารยา องค์เอี่ยม และพงศ์ธารา วิจิตเวชไพศาล. (2561). การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย. *วิสัญญีสาร*. 44 (1), 36-42.

อุษณี กังวารจิตต์. (2559). การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของเด็กและเยาวชน. *The National Defence College of Thailand Journal*. 58 (3), 79-92.

Best, J.W. (1970). *Research In Education*. (2nd ed). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.

Center for Media Literacy, (2008). *Literacy for the 21st century: An overview & orientation guide to media literacy education*. (2nd ed.). Malibu. CA: Center for Media Literacy.

Devries, R. (2008). Study compares teachers and classroom atmospheres. *The Constructivist*, 6 (Spring), 925-927.

Reddy, P., Chaudhary, K., and Sharma, B. (2021). *Predicting Media Literacy Level of Secondary School Students in Fiji*. Fiji National University.

ศึกษาวิธีคิดและการจัดการป่าของชุมชนหมู่บ้านพุทธเกษตรในจังหวัดอุดรธานี

A Study of thinking Method and community Forest Management of Buddhist Agriculture community in UdonThani Province

พระมหาณัฐพันธ์ สุทสฺสนวิภาณี (หาญพงษ์)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
PhramahaNatthabhan Sudassanavipani (Hanpong)
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus Thailand
E-mail: pmnatsila2525@gmail.com

****

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัย “ศึกษาวิธีคิดและการจัดการป่าของชุมชนหมู่บ้านพุทธเกษตรในจังหวัดอุดรธานี” นี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาผลกระทบด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชนหมู่บ้านพุทธเกษตรในจังหวัดอุดรธานี 2) ศึกษาการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการประกอบอาชีพของชุมชนหมู่บ้านพุทธเกษตรในจังหวัดอุดรธานี และ3) ศึกษาวิธีคิดและการจัดการป่าขุมชนของหมู่บ้านพุทธเกษตรในจังหวัดอุดรธานี โดยมีวิธีการศึกษาใน 2 ลักษณะการศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณ ศึกษาความคิดเห็นจากประชาชนในพื้นที่เป็นกรณีที่ศึกษา โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือเพื่อทราบถึงการจัดการป่าของชุมชนหมู่บ้านพุทธเกษตรในจังหวัดอุดรธานี เชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ พบว่า ศึกษาวิธีคิดและการจัดการป่าของชุมชนหมู่บ้านพุทธเกษตรในจังหวัดอุดรธานี ปัญหาผลกระทบด้านทรัพยากร การจัดสรรป่าไม่มีความเสมอภาคจากประโยชน์ในผืนป่าชุมชน เศรษฐกิจในชุมชน การสร้างเครือข่ายเกษตรกรวิถีพุทธการพัฒนาการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยังไม่ทั่วถึงและสม่ำเสมอชุมชนไม่เกิดความหวงแหนในการอนุรักษ์ ในระยะเวลายาวนาน และก่อให้เกิดผลเสียหายจากการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมการนำกลับมาใช้ซ้ำอีกได้น้อย จากภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างเครือข่ายการฟื้นฟู รื้อฟื้นสิ่งที่ดีงามที่หายไปภูมิปัญญาท้องถิ่น พิธีกรรมประเพณีจากภูมิปัญญาชุมชน ไม่มีการประยุกต์และเปลี่ยนแปลงปัญญาท้องถิ่น การพึ่งพาความสมบูรณ์เพื่อสร้างรายได้เสริม ได้น้อมนำพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและโครงการของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี มีการรวมกลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การเลี้ยงวัวพื้นบ้าน แบบปล่อย เลี้ยงกบ ปลา ไก่ แบบธรรมชาติ เพื่อลดค่าใช้จ่าย มีกิจกรรมร่วมกัน ได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่าทาง สังคม เศรษฐกิจ ความมั่นคงและ สิ่งแวดล้อมมากที่สุด โดยเน้นให้มีการประสานกันระหว่างทรัพยากรป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติอื่น ส่งเสริมบทบาท และหน้าที่ของส่วนราชการต่าง ๆ และภาคเอกชนให้มี ส่วนรับผิดชอบในการจัดการและพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ ร่วมกัน

* วันที่รับบทความ: 8 พฤศจิกายน 2565; วันแก้ไขบทความ 2 ธันวาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 3 ธันวาคม 2565
Received: November 8, 2022; Revised: December 2, 2022; Accepted: December 3, 2022

กำหนดให้ มีสิ่งจูงใจในการส่งเสริมการปลูกป่า ตั้งถิ่นฐานในท้องถิ่น มีอาหารธรรมชาติแหล่งสมุนไพร แหล่งท่องเที่ยว แหล่งเลี้ยงสัตว์แหล่งวัตถุดิบเพื่อการผลิตวัสดุอุปกรณ์ในครัวเรือนและการเกษตร สร้างรายได้และแหล่งศึกษาเรียนรู้ สำหรับนักอนุรักษ์หรือนักเรียน การจัดการป่าชุมชนให้เกิดประโยชน์

คำสำคัญ : การจัดการ; ป่าชุมชน; หมู่บ้านพุทธเกษตร

Abstracts

This research aims to 1) study the problem of resource and environmental impacts of the buddhist agriculture community in Udonthani Province 2) study the dependence on natural resources and the environment in the occupation of the buddhist agricultural community in Udonthani province and 3) study the way of thinking and management of community forests of buddhist agricultural community in Udonthani Province. There are two methods of study in quantitative research and study the opinions of people in the area as a case study by using a questionnaire. It was a tool to know about the forest management of buddhist agricultural community in Udonthani province qualitatively and interviewing. The results found that the study the thinking and forest management of buddhist agricultural community in Udon Thani province. Resource Impact Problems The allocation of forests is unequal from the benefits of community forests. Community economy Creating a network of Buddhist farmers, developing natural resources and environment conservation. It is not thorough and consistent, the community does not have a passion for conservation. In a long time and causing damage from the use of natural resources and the environment, the reuse is less from local wisdom build a regeneration network resurrecting the lost goodness of local wisdom traditional rituals from community wisdom. There is no application and change of local wisdom. Relying on Integrity to generate extra income has brought the royal speech of His Majesty the King According to the Sufficiency Economy Philosophy and the Project of Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn there is a group of agricultural products processing. Raising local cows in a natural way, raising frogs, fish, and chickens in a natural way to reduce costs have joint activities benefit worthy of social, economic, security and the most environmental emphasis is placed on the coordination between forest resources and other natural resources. Promote the role and duties of various government agencies and the private sector to have the division is responsible for the management and development of forest resources together. Establish incentives to promote forest planting set up local. There are natural foods, herbal sources. tourist attraction animal husbandry, source of raw materials for the production of household and agricultural supplies. Generate income and learning resources for conservationists or students Community forest management for benefits

Keywords: Management; Community Forest; Buddhist Agricultural Community

บทนำ

ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับสิ่งมีชีวิตไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือสัตว์ ทั้งนี้เนื่องจากมนุษย์ได้รับประโยชน์จากป่าไม้มากมาย นับตั้งแต่ในอดีตที่มนุษย์ได้เริ่มพึ่งพาตนเอง มนุษย์เรียนรู้ที่จะใช้ประโยชน์จากป่าไม้เนื่องจากป่าไม้เนื่องจากป่าไม้เป็นแหล่งปัจจัยสี่ อันได้แก่อาหาร เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค และเมื่อมนุษย์มีวิวัฒนาการการตั้งถิ่นฐานอยู่ร่วมกันเป็นสังคมก็เริ่มมีการจับจองพื้นที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองมีการปฏิสัมพันธ์กันภายในสังคมมนุษย์เริ่มเรียนรู้ที่จะใช้พื้นที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยทำกิจกรรมต่างๆเช่นการสร้างที่อยู่อาศัยการทำเกษตรกรรมซึ่งกิจกรรมต่างๆเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าไม้ทั้งสิ้นการวิวัฒนาการดังกล่าวนี้สืบเนื่องเรื่อยมาจนกระทั่งถึงยุคสมัยที่ความก้าวหน้าในสังคมมนุษย์มีมากขึ้นมนุษย์เรียนรู้ที่จะคิดค้นเทคโนโลยีและวิทยาการความก้าวหน้าต่างๆขึ้นมาใหม่เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตทำให้มนุษย์เริ่มเข้าสู่สังคมอุตสาหกรรมมีการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติจากป่าไม้มาใช้ประโยชน์ทั้งในเรื่องการใช้พื้นที่การนำทรัพยากรธรรมชาติต่างๆที่ได้จากป่าไม้เป็นวัตถุดิบทำให้ป่าไม้ถูกทำลายมากขึ้นทั้งนี้ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ถือได้ว่ามีคุณประโยชน์ต่อสิ่งมีชีวิตไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนในการทำให้วัฏจักรของน้ำสมบูรณ์การช่วยอนุรักษ์ดินและเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารการช่วยปรับสภาพบรรยากาศให้ดำรงความสมดุลและอื่นๆดังนั้นการทำลายป่าไม้หรือการทำให้ป่าไม้มีความเสื่อมโทรมจะส่งผลต่อความเป็นอยู่และสภาวะการดำรงชีวิตทั้งของสิ่งมีชีวิตทั้งมวลไม่ว่าจะเป็นมนุษย์พืชและสัตว์ก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงและโดยธรรมชาติของป่าไม้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาตินั้นยากที่จะฟื้นฟูให้กลับคืนสู่สภาพเดิมได้ดังนั้นการอนุรักษ์ป่าไม้จึงถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่มนุษย์ผู้ใช้ประโยชน์จากป่าไม้ทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมกัน

ในการจัดทำแผนพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ 12 ครั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้จัดทำบนพื้นฐานของ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ นอกจากนั้น ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนทั้งในระดับกลุ่มอาชีพ ระดับภาค และระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนฯ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่องเพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ”การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในการเชื่อมต่อกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีในลักษณะการแปลงยุทธศาสตร์ระยะยาวสู่การปฏิบัติ โดยในแต่ละยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้กำหนดประเด็นการพัฒนา พร้อมทั้งแผนงาน/โครงการสำคัญที่ต้องดำเนินการให้เห็นผลเป็นรูปธรรมในช่วง 5 ปีแรกของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมขณะเดียวกัน ยังได้กำหนดแนวคิดและกลไกการขับเคลื่อนและติดตามประเมินผลที่ชัดเจนเพื่อ

กำกับให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีทิศทางและเกิดประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทยได้กำหนด (Twelve Years National Economic and Social Development Plan (2017-2036)

ยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนปัจจุบันสภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกำลังเป็นจุดอ่อนสำคัญต่อการรักษาฐานการผลิตและการให้บริการรวมทั้งการดำรงชีวิตของคนไทยซึ่งปัญหาดังกล่าวเกิดจากการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ทรัพยากรดินเสื่อมโทรมความหลากหลายทางชีวภาพถูกคุกคามความเสี่ยงในการขาดแคลนทรัพยากรน้ำในอนาคตปัญหาสิ่งแวดล้อมเพิ่มสูงขึ้นตามการขยายตัวของเศรษฐกิจและชุมชนเมืองการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติมีความผันผวนและรุนแรงมากขึ้นและข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทวีความเข้มข้นซึ่งจะส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาประเทศในอนาคต

ดังนั้นการพัฒนาในระยะต่อไปจึงมุ่งเน้นการรักษาและฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติการสร้างความมั่นคงด้านน้ำและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้มีประสิทธิภาพการสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีลดมลพิษและลดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและระบบนิเวศการเพิ่มประสิทธิภาพการลดก๊าซเรือนกระจกและขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติและลดความสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินที่เกิดจากสาธารณภัย

ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับสิ่งมีชีวิตไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือสัตว์ ทั้งนี้เนื่องจากมนุษย์ได้รับประโยชน์จากป่าไม้มากมาย นับตั้งแต่ในอดีตที่มนุษย์ได้เริ่มพึ่งพาตนเอง มนุษย์เรียนรู้ที่จะใช้ประโยชน์จากป่าไม้เนื่องจากป่าไม้เนื่องจากป่าไม้เป็นแหล่งปัจจัยสี่ อันได้แก่อาหาร เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค และเมื่อมนุษย์มีวิวัฒนาการการตั้งถิ่นฐานอยู่ร่วมกันเป็นสังคมก็เริ่มมีการจับจองพื้นที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองมีการปฏิสัมพันธ์กันภายในสังคมมนุษย์เริ่มเรียนรู้ที่จะใช้พื้นที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยทำกิจกรรมต่างๆเช่นการสร้างที่อยู่อาศัยการทำเกษตรกรรมซึ่งกิจกรรมต่างๆเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าไม้ทั้งสิ้นการวิวัฒนาการดังกล่าวนี้สืบเนื่องเรื่อยมาจนกระทั่งถึงยุคสมัยที่ความก้าวหน้าในสังคมมนุษย์มีมากขึ้นมนุษย์เรียนรู้ที่จะคิดค้นเทคโนโลยีและวิทยาการความก้าวหน้าต่างๆขึ้นมาใหม่เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตทำให้มนุษย์เริ่มเข้าสู่สังคมอุตสาหกรรมมีการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติจากป่าไม้มาใช้ประโยชน์ทั้งในเรื่องการใช้พื้นที่การนำทรัพยากรธรรมชาติต่างๆที่ได้จากป่าไม้เป็นวัตถุดิบทำให้ป่าไม้ถูกทำลายมากขึ้นทั้งนี้ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ถือได้ว่ามีคุณประโยชน์ต่อสิ่งมีชีวิตไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนในการทำให้วัฏจักรของน้ำสมบูรณ์การช่วยอนุรักษ์ดินและเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารการช่วยปรับสภาพบรรยากาศให้ดำรงความสมดุลและอื่นๆดังนั้นการทำลายป่าไม้หรือการทำให้ป่าไม้มีความเสื่อมโทรมจะส่งผลต่อความเป็นอยู่และสภาวะการดำรงชีวิตทั้งของสิ่งมีชีวิตทั้งมวลไม่ว่าจะเป็นมนุษย์พืชและสัตว์ก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงและโดยธรรมชาติของป่าไม้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาตินั้นยากที่จะฟื้นฟูให้

กลับคืนสู่สภาพเดิมได้ดังนั้นการอนุรักษ์ป่าไม้จึงถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่มนุษย์ผู้ใช้ประโยชน์จากป่าไม้ทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมกัน

ประเทศไทยได้มีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างชัดเจนผ่านแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 พ.ศ. 2504 – พ.ศ. 2509 จนถึงปัจจุบันอยู่ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2560 – พ.ศ. 2564การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นนั้นล้วนแล้วแต่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับทิศทางการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติทั้งสิ้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12พ.ศ. 2560 – พ.ศ. 2564 (National Economic and Social Development Plan No. 12, 2017 – 2021.)

ยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนปัจจุบันสภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกำลังเป็นจุดอ่อนสำคัญต่อการรักษาฐานการผลิตและการให้บริการรวมทั้งการดำรงชีวิตของคนไทยซึ่งปัญหาดังกล่าวเกิดจากการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ทรัพยากรดินเสื่อมโทรมความหลากหลายทางชีวภาพถูกคุกคามความเสี่ยงในการขาดแคลนทรัพยากรน้ำในอนาคตปัญหาสิ่งแวดล้อมเพิ่มสูงขึ้นตามการขยายตัวของเศรษฐกิจและชุมชนเมืองการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติมีความผันผวนและรุนแรงมากขึ้นและข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทวีความเข้มข้นซึ่งจะส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาประเทศในอนาคต

ดังนั้นการพัฒนาในระยะต่อไปจึงมุ่งเน้นการรักษาและฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติการสร้างความมั่นคงด้านน้ำและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้มีประสิทธิภาพการสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีลดมลพิษและลดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและระบบนิเวศการเพิ่มประสิทธิภาพการลดก๊าซเรือนกระจกและขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติและลดความสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินที่เกิดจากสาธารณภัย

แนวทางการพัฒนาสำคัญประกอบด้วย (1) การรักษาฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติสร้างสมดุลของการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเป็นธรรม (2) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อให้เกิดความมั่นคงสมดุลและยั่งยืน (3) การแก้ไขปัญหาวิกฤตสิ่งแวดล้อม (4) ส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (5) สนับสนุนการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (6) การบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงด้านภัยพิบัติ (7) การพัฒนาระบบการบริหารจัดการและกลไกแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและ (8) การพัฒนาความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศนอกจากการแสดงออกให้เห็นถึงความตระหนักและรับผิดชอบในความเสื่อมโทรมของทรัพยากรป่าไม้ที่สะท้อนออกมาเป็นส่วนหนึ่งในนโยบายและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติดังกล่าวข้างต้นแล้วนั้นการเปิดโอกาสให้กับประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ซึ่งเป็นทรัพยากรของชุมชนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรของท้องถิ่นด้วยตนเองยังนับเป็นกระบวนการสำคัญที่จะทำให้เกิดศักยภาพในการอนุรักษ์และดำรงไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพนอกจากนี้ยังทำให้ประชาชนในท้องถิ่นซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศและมี

ความผูกพันกับป่ามาเป็นเวลานานมีโอกาสและมีสิทธิที่จะจัดการป่าไม้ของชุมชนได้อย่างยั่งยืนแนวคิดนี้จึงได้รับการยอมรับและแพร่หลายเกิดเป็นการจัดการที่เรียกว่าป่าชุมชนซึ่งให้โอกาสประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการและดูแลรักษาป่าเพื่อใช้ประโยชน์ในชุมชนในปัจจุบันได้มีการศึกษาและพัฒนารูปแบบของการจัดการป่าชุมชนที่หลากหลายมากขึ้นทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมการจัดการป่าชุมชนผ่านนโยบายของรัฐการร่างกฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการป่าชุมชนเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจนในการดูแลป่าชุมชนมากขึ้น

ปัญหาและผลกระทบสิ่งแวดล้อมในชุมชนประชาชนในพื้นที่ยังมีการลักรอบเผาป่าซึ่งประสบปัญหาหมอกควันปกคลุมในช่วงฤดูแล้ง ทำให้หมอกควันแผ่ปกคลุมทั่วริเวรแนวป่าชุมชน ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพและเกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจปาชุมชน และในช่วงนี้เกษตรกรส่วนใหญ่จำเป็นต้องเตรียมพื้นที่ทำการเกษตรเพื่อเพาะปลูกพืชในฤดูฝนที่จะมาถึงได้อนุโลมให้เผาได้เฉพาะพื้นที่เกษตร เนื่องด้วยประชาชนในพื้นที่ยังมีการทำลายป่าจึงก่อให้เกิดผลกระทบในด้านต่าง ๆ ดังนี้ เกิดการชะล้างพังทลายของดิน ป่าที่ถูกทำลายจะทำให้ไม่มีต้นไม้ วัชพืช หญ้าปกคลุมดิน เมื่อฝนตกลงมาน้ำฝนจะกัดเซาะหน้าดินที่อุดมสมบูรณ์ให้ไหลไปกับกระแสน้ำ และคุณภาพของน้ำเสื่อมลง เมื่อฝนตกในบริเวณป่าไม้ที่ถูกทำลายก็จะพัดพาเอาดินโคลนตะกอนลงสู่ แหล่งน้ำทำให้น้ำขุ่นและเกิดการตื้นเขินส่งผล ให้คุณภาพน้ำทั้งทางด้าน กายภาพ และชีวภาพด้อยลง ไม่สามารถใช้น้ำในการอุปโภค บริโภค ซึ่งปัญหาดังกล่าวได้ทำทำลายป่าในชุมชน ประชาชนเกษตรกรรมในพื้นที่ยังมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในทางการเกษตร ที่สารป้องกันกำจัดวัชพืช สารป้องกันกำจัดเชื้อรา สารกำจัดหนูและสัตว์แทะ สารเคมีกำจัดหอยและปู ทุกวันนี้ มีผู้บริโภคจำนวนมากที่ยังไม่ตระหนักว่าชีวิตได้ถูกคุกคามจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสารเคมีอื่น ๆ ที่อาจปนเปื้อนมาจากกระบวนการผลิต ซึ่งเมื่อสารเคมีเหล่านี้เมื่อเข้าสู่ร่างกายจนเกิดผลกระทบต่อร่างกายทำให้เกิดปัญหาสุขภาพตามมา ซึ่งมีอีกอย่างคือขยะมูลฝอยนั้น นับวันจะเพิ่มมากขึ้นตามจำนวนของประชากร ถ้าหากไม่มีการกำจัดขยะมูลฝอยให้ถูกต้อง และเหมาะสมแล้ว ปัญหาความสกปรกต่าง ๆ ที่เกิดจากขยะมูลฝอยในพื้นที่ชุมชน

นอกจากนี้การตัดไม้ทำลายป่าและพัฒนาด้านอุตสาหกรรมที่ทำให้ปริมาณแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์สูงขึ้นจนเกิดปรากฏการณ์เรือนกระจก อีกทั้งการทำลายชั้นโอโซนซึ่งทำให้พลังงานความร้อนลงมาสู่ชั้นบรรยากาศใกล้ผิวโลกทำให้อุณหภูมิของอากาศสูงขึ้น และยังมีปัจจัยอื่น ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ ทำให้ระยะการพัดปกคลุมพื้นที่น้อยลง ความหนาวเย็นและความแห้งแล้งจึงพัดลงมาเร็วกว่าปกติ สถานการณ์การเกิดความแห้งแล้ง “ภูเขาหัวโล้น” ที่ถูกกล่าวถึงมาก เพราะความอุดมสมบูรณ์ที่มีมากมายในอดีตสูญหายไปอย่างรวดเร็วกว่าที่อื่นในปัจจุบัน“เขาหัวโล้น” ไม่ได้มีเฉพาะ “ป่าสงวนแห่งชาติ” ที่อยู่ในการดูแลของกรมป่าไม้เท่านั้น แต่ใน “ป่าอนุรักษ์” ทั้งที่เป็นอุทยานแห่งชาติ ที่มาของปัญหาการไม่สามารถยึดคืนพื้นที่ป่ากลับมาได้จริง ซึ่งการตัดไม้เพื่อเอาประโยชน์จากเนื้อไม้ทั้งวิธีที่ถูกและผิดกฎหมาย ปริมาณป่าไม้ที่ถูกทำลายนี้นับวันจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามอัตราเพิ่มของจำนวนประชากร ยิ่งมีประชากรเพิ่มขึ้นเท่าใด ความต้องการในการใช้ไม้ก็เพิ่มมาก รวมไปถึงมลภาวะอันเกิดจากการเผาไหม้สามารถฟุ้งกระจายเข้าสู่อากาศได้ทั้ง

ในระยะใกล้หรือไกลออกไปเป็นวงกว้าง และสะสมอยู่ในดินและน้ำ เช่นสารอันเกิดจากการเผาไหม้พีวีซี สารไดออกซิน ซึ่งสามารถสะสมอยู่ได้ในระยะเวลาที่ยาวนาน กระจายเข้าสู่ระบบห่วงโซ่อาหาร ซึ่งจะส่งผลต่อการเกิดโรคของทั้งคนและสัตว์ เช่นการทำลายระบบประสาท เป็นสาเหตุให้เกิดโรคมะเร็งทั้งในคนและสัตว์ สำหรับในคนสามารถรับสารตกค้างเหล่านี้ได้โดยผ่านการบริโภคปลา เนื้อสัตว์ พืชผักผลไม้รวมทั้งผลิตภัณฑ์จากนมขยะทั่วไปที่เกิดจากการอุปโภค บริโภค ประชาชนยังยึดติดกับการแก้ไขปัญหาขยะแบบเดิม ๆ สถานที่มีกลิ่นเหม็น สกปรกไม่น่าชวนมอง จนทำให้ไม่มีใครในชุมชนยอมที่จะให้มีการสร้างโรงกำจัดขยะในบริเวณใกล้เคียงกับที่ตนเองอยู่อาศัย เนื่องจาก หน่วยงานทางภาครัฐไม่มีแหล่งกำจัดขยะเนื่องจากสาเหตุข้อแรกเพราะไม่รู้ว่าจะชี้แจงยังไงให้ประชาชนในพื้นที่เข้าใจ จึงต้องนำขยะไปทิ้งในพื้นที่ห่างไกล นอกพื้นที่ ในป่าสถานที่รกร้าง สร้างปัญหาให้กับชุมชนในพื้นที่นั้น ๆ ตามมา โดยเฉพาะทุกคนในชุมชนยังมองไม่เห็นคุณค่าของขยะเพราะว่ามีมูลค่าเล็กน้อยยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนปัจจุบันสภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกำลังเป็นจุดอ่อนสำคัญต่อการรักษาฐานการผลิตและการให้บริการรวมทั้งการดำรงชีวิตของคนไทยซึ่งปัญหาดังกล่าวเกิดจากการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ทรัพยากรดินเสื่อมโทรมความหลากหลายทางชีวภาพถูกคุกคามความเสี่ยงในการขาดแคลนทรัพยากรน้ำในอนาคตปัญหาสิ่งแวดล้อมเพิ่มสูงขึ้นตามการขยายตัวของเศรษฐกิจและชุมชนเมืองการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติมีความผันผวนและรุนแรงมากขึ้นและข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทวีความเข้มข้นซึ่งจะส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาประเทศในอนาคต

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาถึงวิธีคิดและการจัดการป่าของชุมชนหมู่บ้านพุทธเกษตรในจังหวัดอุดรธานี เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงแก้ไขอันจะนำไปสู่การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนตลอดจนองค์กรท้องถิ่นและหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพต่อไปโครงการวิจัยเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เกิดการผสมผสานกับวิธีกาเรียนรู้ใหม่ๆที่เหมาะสมกับท้องถิ่นอันจะก่อให้เกิดการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนได้อย่างยั่งยืนอีกทั้งยังจะนำไปสู่การจัดการป่าชุมชนเพื่อเป็นต้นแบบให้กับชุมชนในพื้นที่อื่น ๆของภูมิภาคประกอบกับในปัจจุบันมีกลุ่มทุนและบุคคลภายนอกเข้ามาใช้ประโยชน์และประกอบกิจกรรมในพื้นที่ชุมชนมากขึ้นซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อการจัดการป่าชุมชนดังนั้นกระบวนการของโครงการวิจัยจะนำไปสู่การรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยจัดการทำแผนหรือแนวทางการจัดการป่าชุมชนให้กับองค์การหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาผลและกระทบด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชนหมู่บ้านพุทธเกษตรในจังหวัดอุดรธานี

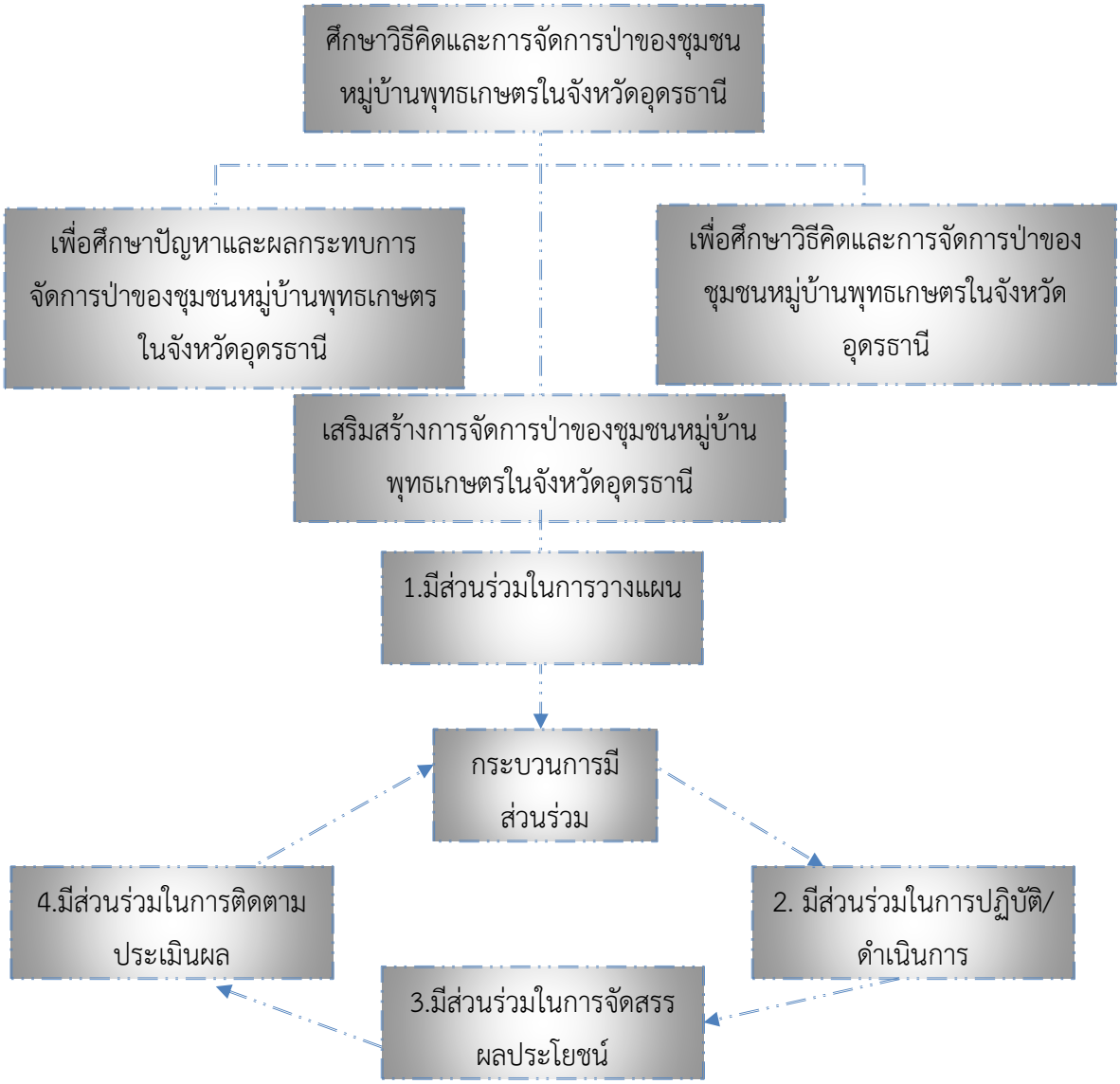
2. เพื่อศึกษาการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการประกอบอาชีพของชุมชนหมู่บ้านพุทธเกษตรในจังหวัดอุดรธานี

3. เพื่อศึกษาวิธีคิดและการจัดการป่าขุมชนของหมู่บ้านพุทธเกษตรในจังหวัดอุดรธานี

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาวิจัย “ศึกษาวิธีคิดและการจัดการป่าของชุมชนหมู่บ้านพุทธเกษตรในจังหวัดอุดรธานี” ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาผลกระทบด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชนหมู่บ้านพุทธเกษตรในจังหวัดอุดรธานี เพื่อศึกษาการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการประกอบอาชีพของชุมชนหมู่บ้านพุทธเกษตรในจังหวัดอุดรธานี และเพื่อศึกษาวิธีคิดและการจัดการป่าขุมชนของหมู่บ้านพุทธเกษตรในจังหวัดอุดรธานี โดยมีวิธีการศึกษาใน 2 ลักษณะการศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ศึกษาความคิดเห็นจากประชาชนในพื้นที่เป็นกรณีที่ศึกษา โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือเพื่อทราบถึงการจัดการป่าของชุมชนหมู่บ้านพุทธเกษตรในจังหวัดอุดรธานี เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์ (Inter view)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของประชากรกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 201 มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 29.8 ประถมศึกษา จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 35.3 อาชีพเกษตรกร จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 43.8 รายได้ต่ำกว่า - 5,000 จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 45.5 และสถานภาพสมรส จำนวน 251คน คิดเป็นร้อยละ 62.8

2) ข้อมูลเชิงปริมานการศึกษาวิธีคิดและการจัดการป่าของชุมชนหมู่บ้านพุทธเกษตรในจังหวัดอุดรธานี

การศึกษาวิธีคิดและการจัดการป่าของชุมชนหมู่บ้านพุทธเกษตรในจังหวัดอุดรธานีโดยภาพรวมจำแนกรายด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตค่าเฉลี่ยสูงสุดในด้านนี้ ($\overline{X}$ =3.51) รองลงมาคือด้านการพัฒนาการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\overline{X}$ =3.48) ด้านมีการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\overline{X}$ =3.35) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์($\overline{X}$ =3.23) และด้านการพัฒนาด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน($\overline{X}$ =2.93) ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยเกี่ยวกับการศึกษาวิธีคิดและการจัดการป่าของชุมชนหมู่บ้านพุทธเกษตรในจังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมจำแนกรายด้าน ที่น้อยที่สุด

3) ปัญหาผลกระทบด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชนหมู่บ้านพุทธเกษตรในจังหวัดอุดรธานี

การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ กระบวนการอนุรักป่าจากการสวดมนต์ยังคงเป็นพิธีกรรมการจัดแบบมีโครงการรองรับซึ่งขาดจิตสำนึกที่แท้จริงกับรูปแบบการอนุรักษ์ เพราะรายได้พอเพียงต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของป่าชุมชนมีน้อย เกิดจากการจัดสรรป่าของชุมชนไม่มีความเสมอภาคอย่างเพียงพอ เนื่องจากในชุมชนได้รับผลกระทบจากการประโยชน์ในผืนป่าชุมชน จากการนำหลักสัมมาอาชีพในชุมชนเกษตร การพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจในชุมชนมีการขยายตัวสามารถนำมาประกอบเป็นอาชีพหลักได้อยากหลากหลาย เกิดจากการเปลี่ยนแปลงความรู้ และทักษะเพื่อแก้ปัญหาได้ อย่างเหมาะสมด้านความเป็นอยู่ สามารถนำเทคโนโลยีอื่น ๆ มาประยุกต์ใช้กับการเกษตรกรวิถีพุทธ พร้อมกับการพัฒนาให้ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและมีความสุข ด้านสติปัญญาจากการสร้างเครือข่ายเกษตรกรวิถีพุทธการพัฒนาการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการพัฒนาการอนุรักษ์รวมถึงการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ยังไม่ทั่วถึงและสม่ำเสมอโดยให้ชุมชนเกิดความหวงแหนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การคำนึงถึงระยะเวลาในการใช้ให้ยาวนาน และก่อให้เกิดผลเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมจากการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมการนำกลับมาใช้ซ้ำอีกได้น้อยการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น การสนับสนุนกระบวนการสร้างเครือข่ายจากภูมิปัญญาท้องถิ่น การฟื้นฟู รื้อฟื้นสิ่งที่

ดีงามที่หายไปของภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดถึงพิธีกรรมประเพณีจากภูมิปัญญาชุมชน ไม่มีการประยุกต์และเปลี่ยนแปลงด้านการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างและสร้างความเข้มแข็งของภูมิปัญญาท้องถิ่น

4) การพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการประกอบอาชีพของชุมชนหมู่บ้านพุทธเกษตรในจังหวัดอุดรธานี

การพึ่งพาทรัพยากรในการประกอบอาชีพ ประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรในพื้นที่อาศัยความสมบูรณ์ด้วยการหาของป่าในป่าชุมชนเพื่อสร้างรายได้เสริม มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยได้น้อมนำพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและโครงการของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี มีเกษตรผสมผสานในครอบครัว มีการรวมกลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การพึ่งสิ่งแวดล้อมในการประกอบอาชีพ กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่เลี้ยงวัวพื้นบ้านเป็นอาชีพ และเป็นการเลี้ยงแบบปล่อยให้หากินเองตามธรรมชาติเพื่อเป็นการลดต้นทุนการเลี้ยง มีการพึ่งพิงสิ่งแวดล้อมเพื่อทำการเกษตรกรรม โดยอาศัยภูมิปัญญาการเลี้ยงกบ ปลา ไก่ แบบธรรมชาติ เพื่อลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่จะสังเกตปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น มดอพยพ เพื่อดูว่า ฝนก็จะตกและชาวนาจะเริ่มเตรียมดินไถนาปลูกข้าวยางพารา โดยเน้นการพึ่งสิ่งแวดล้อมในการประกอบอาชีพเกษตรวิธีคิดและการจัดการป่าของชุมชนหมู่บ้านพุทธเกษตรชาวบ้านในพื้นที่มีความสัมพันธ์กันและเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันก็จะรวมตัวกันอยู่เป็นกลุ่ม สร้างบ้านเรือนแหล่งที่อยู่อาศัย ทำไร่ทำนาเลี้ยงสัตว์ มีกิจกรรมร่วมกัน และมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การรวมตัวกันอยู่เป็นกลุ่มในลักษณะนี้เรียกว่าชุมนุมชน ให้มีการกำหนดแนวทางการจัดการและการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ ในระยะยาวอันจะ ทำให้ประเทศได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่าทาง สังคม เศรษฐกิจ ความมั่นคงและ สิ่งแวดล้อมมากที่สุด โดยเน้นให้มีการประสานกันระหว่างทรัพยากรป่า ไม้และทรัพยากรธรรมชาติอื่น ส่งเสริมบทบาท และหน้าที่ของส่วนราชการต่าง ๆ และภาคเอกชนให้มี ส่วนรับผิดชอบในการจัดการและพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ ร่วมกัน กำหนดให้ มีสิ่งจูงใจในการส่งเสริมการปลูกป่า ภาคเอกชนทรัพยากรมนุษย์ และการตั้งถิ่นฐานในท้องถิ่น ให้ สอดคล้องกับการใช้ทรัพยากรและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

5) วิธีคิดและการจัดการป่าขุมชนของหมู่บ้านพุทธเกษตรในจังหวัดอุดรธานี

การจัดการป่าชุมชนให้เกิดประโยชน์ แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดนโยบายในการจัดการป่าชุมชนเกษตรกรรมสร้างรายได้แก่ครอบครัว เพื่อลดปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคม มีการใช้ทรัพยากรการจัดการป่าตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากแหล่งอาหารธรรมชาติ/แหล่งสมุนไพร /แหล่งท่องเที่ยว /แหล่งเลี้ยงสัตว์/แหล่งวัตถุดิบเพื่อการผลิตวัสดุอุปกรณ์ในครัวเรือนและการเกษตร สร้างรายได้และแหล่งศึกษาเรียนรู้ สำหรับนักอนุรักษ์หรือนักเรียน การจัดการป่าชุมชนให้เกิดประโยชน์ ยังสร้างความชุ่มชื้นของดินและผิวดินที่อุดมสมบูรณ์จากพื้นที่ป่า ช่วยบรรเทาอุทกภัยความรุนแรงของอุทกภัยให้เบาบางลงได้

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ““ศึกษาวิธีคิดและการจัดการป่าของชุมชนหมู่บ้านพุทธเกษตรในจังหวัดอุดรธานี” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

1. ภาครัฐควรจะกำหนดนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนมีปัญหาและส่งผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมให้มีความสอดคล้องกับประเด็นที่เกิดขึ้นบริเวณพื้นที่เกษตรกรรม โดยการหาข้อมูล เก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล ตามความเป็นจริง พร้อมทั้งมีความตั้งใจจริงที่จะนำเอาปัญหาไปสู่การจัดทำนโยบายและประกาศ เป็นนโยบายในที่สุด

2. ควรจะมีการตั้งองค์กรเฉพาะกิจขึ้นมาเพื่อพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมโดยเฉพาะ ซึ่งองค์กรเฉพาะกิจนี้ บุคลากรอาจจะสังกัดกรมต่างๆ แล้วคัดสรรบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะด้านมาร่วมทำงาน และบุคลากรเหล่านั้นอาจจะมาจากหลายหน่วยงานที่มีความเกี่ยวเนื่องกับภารกิจการบริหารจัดการพื้นที่ป่า ตลอดถึงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เช่น นักวิชาการเกษตร นักวิชาการป่าไม้ นักวิชาการธรณี นักวิชาการน้ำ นักวิชาการดิน เป็นต้น โดยบุคลากรทั้งหมดเข้ามาทำงานร่วมกันในหน่วยงานเฉพาะกิจ คล้ายกับมาปฏิบัติราชการในพื้นที่เดียวกันเป็นการบูรณาการทุกๆ องค์ความรู้ โดยขึ้นตรงต่อหัวหน้าชุดเฉพาะกิจ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการต่างประเทศ. แผนปฏิบัติการ 21 เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: อมรินทร์ พริ้นติ้งแอนด์ พับลิชชิ่ง, 2537.

เกษม จันทร์แก้ว. วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร : อักษรสยามการพิมพ์,2537.

เกษม จันทร์แก้ว. วิทยาศาสตร์กับสิ่งแวดล้อม. พิมพ์ครั้งที่ 7.กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2551.

โกวิทย์ พวงงาม. “รายงานการวิจัยประเมินองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นเลิศด้านความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน”. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มิสเตอร์ก็อปปี้, 2551.

โกวิทย์ พวงงาม. การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น, พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : บริษัท บพิธการพิมพ์ จำกัด, 2553.

จินตวีร์ เกษมศุข. หลักการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร : บริษัทแอคทีฟ พริ้นท์ จำกัด, 2557.

ชูชัย สมิทธิไกร. “แนวทางการจัดการพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมโดยอาศัยชุมชน”. เอกสารประกอบการสอนกระบวนวิชาจิตวิทยาสิ่งแวดล้อม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,2542.

ณัชพงศ จันจุฬา. “โครงการวิจัยการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการลุ่มน้ำสายบุรี กรณีศึกษา : การจัดการน้ำแบบรัฐและแบบชาวบ้าน ในพื้นที่ตำบลกาเยาะมาตี อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส”, รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, 2552.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

Developing maths learning activities by using the DAPIC problem solving process through a digital platform to promote the mathematical problems solving for students in grade 6

อุษณีย์ สีม่วง และ จักรกฤษณ์ จันทะคุณ
มหาวิทยาลัยนเรศวร
Autsani Simuang and Jakkrit Jantakoon
Naresuan University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: E-mail: autsanis63@nu.ac.th

****

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม ตามเกณฑ์ 75/75 2) ศึกษาผลการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม 2.1) เปรียบเทียบความสามารถ ในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนและหลังเรียน 2.2) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 โดยดำเนินการศึกษาตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 ห้องเรียน 21 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. กิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 82.96/84.17 ซึ่งมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75

* วันที่รับบทความ: 19 กรกฎาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 5 สิงหาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 10 สิงหาคม 2565
Received: July 19, 2022; Revised: August 5, 2022; Accepted: August 10, 2022

2. นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ หลังเรียน ($\bar{X}$ =31.24, S.D.=2.28) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ =9.86, S.D =5.51) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังเรียน($\bar{X}$ =31.24, S.D.=2.28) สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์; กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC; ดิจิทัลแพลตฟอร์ม; ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

Abstracts

This research aims to 1) create and determine the effectiveness of maths learning activities using the DAPIC problem solving process through a digital platform based on the 75/75 criteria via a digital platform, 2) study the results of an experiment on maths learning activities using the DAPIC problem-solving process through a digital platform; 2.1) compare grade 6 students' maths problem solving abilities before and after the treatment, 2.2) compare the maths problem solving abilities of Grade 6 students after the treatment with 75% of the criteria followed by research and development processes. The sample group was twenty-one Grade 6 students who were studying during semester 2 academic year, 2021 that were chosen by cluster sampling. The research instrument are maths learning activities by using the DAPIC problem solving process through a digital platform to promote the mathematical problems solving for students in grade 6 and maths problem solving ability test. The statistics were analysed using mean, standard deviation, and t-test.

The results of the research were as follows:

1. The results of creating and determining the efficiency (E_1/E_2) of maths learning activities by using the DAPIC problem-solving process through a digital platform. was 82.96/84.17, which met the the 75/75 criteria.

2. ability to solve maths problems after the treatment ($\bar{X}$ =31.24, S.D.=2.28) was significantly higher than before ($\bar{X}$ =9.86, S.D =5.51) at the 0.05 level of significance and ability to solve maths problems after the treatment ($\bar{X}$ =31.24, S.D.=2.28) was 75 percent higher than the criteria. at the 0.05 level of significance.

Keywords: Maths Learning Activities; DAPIC Problem Solving Process; Digital Platform; Maths Problem Solving Ability

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคมและสร้างชาติเป็นกลไกหลัก พัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 ได้กำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษาตามแผนการจัดการศึกษาแห่งชาติ คือ ประชากร โดยทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานอย่างทั่วถึง ได้รับบริการการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานอย่างเท่าเทียม มีระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนเต็มตามศักยภาพมีระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และมีระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ที่เป็นพลวัตและบริบทที่เปลี่ยนแปลง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 65) คณิตศาสตร์ ยังช่วยพัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์ มีความสมดุลทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและอารมณ์ สามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (ยุพิน พิพิธกุล, 2545 : 6) คณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาศักยภาพทางสมองในด้านความคิด การให้เหตุผลและการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นความรู้พื้นฐานของวิทยาการแขนงต่าง ๆ เป็นเครื่องมือจำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การคิดแบบมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา การสื่อสาร การร่วมมือและการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ควบคู่ไปกับความสามารถในการใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2560 : 8) จะเห็นว่า การจัดการศึกษาในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาคนให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีคุณภาพและการศึกษาวิชาคณิตศาสตร์ จะมุ่งเน้นพัฒนาในด้านของความสามารถในการแก้ปัญหาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาฝึกกระบวนการคิด รู้จักการคิดวิเคราะห์หาเหตุผล ผู้เรียนสามารถนำวิธีการแก้ปัญหาไปปรับใช้ต่อการเปลี่ยนแปลงบริบทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากรายงานของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ ได้ประกาศผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2561-2563 เมื่อวิเคราะห์ค่าสถิติ สำหรับคะแนนโรงเรียนแยกตามมาตรฐานการเรียนรู้ พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนลดลงอย่างเห็นได้ชัด คะแนนเฉลี่ย 29.52 25.68 และ 24.38 ตามลำดับ ระดับประเทศคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 37.50 32.90 และ 29.99 จะเห็นได้ว่าผลคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนทั้งสามปีการศึกษาต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2561-2563 : ออนไลน์) จากรายงานผลการทดสอบดังกล่าวได้มีการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของมาตรฐานและตัวชี้วัด แสดงให้เห็นว่านักเรียนไม่สามารถนำความรู้คณิตศาสตร์ไปใช้ในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้ เนื่องจากขาดความรู้ความสามารถทางคณิตศาสตร์ทั้งในเรื่องของความรู้พื้นฐาน การคิดและการแก้ปัญหาและความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยสนใจวิธีการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่สามารถพัฒนาความสามารถและเหมาะสมบริบทกับนักเรียน คือ การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC

การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC เป็นกระบวนการแก้ปัญหาที่บูรณาการกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และกระบวนการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์เข้าด้วยกัน (Center for Mathematics Science and Technology, 1998) อ้างถึงใน อัมพร ม้าคนอง (2553 : 1-8) โดย DAPIC เป็นชื่อที่เกิดจากการนำตัวอักษรตัวแรกขององค์กระบวนการแก้ปัญหามาเรียงเป็นชื่อเรียกกระบวนการ เพื่อให้สื่อถึงความหมายของกระบวนการและเพื่อให้ง่ายต่อการนำไปใช้งาน มี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ทำความเข้าใจปัญหา (define) 2) ประเมินปัญหา (access) 3) วางแผนการดำเนินงาน (plan) 4) ปฏิบัติการตามแผน (implement) และ5) นำผลการดำเนินการมาวิเคราะห์ สรุปและสื่อสาร (communicate) จะเห็นได้ว่า กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC เป็นกระบวนการแก้ปัญหา ที่มีความยืดหยุ่นไม่ซับซ้อนและมีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid-19) ทำให้การเรียนรู้มีการปรับเปลี่ยนมาใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อความสะดวกในการเรียนรู้มากขึ้น ทั้งนี้การใช้งานดิจิทัลแพลตฟอร์ม ยังเป็นอีกวิธีหนึ่งที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ใช้ได้ตลอดเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถใช้ได้ทุกที่เหมาะสมกับสถานการณ์ ช่วยแก้ปัญหาระหว่างการเรียนรู้ เช่นการสืบค้น รวบรวมข้อมูลอีกทั้งกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนและเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน และ Google Classroom บริการจากกูเกิลที่ช่วยให้ครู นักเรียน และผู้ปกครอง สามารถมอบหมายงาน ส่งงาน ประเมินผล แสดงความคิดเห็นและติดต่อสื่อสารกัน (Google for Education, 2021 : online) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้มีการวางแผนแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบมีความยืดหยุ่น ไม่ซับซ้อน สามารถเรียนรู้ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มที่สะดวกและเหมาะสมกับการเรียนรู้สามารถใช้ได้ทุกที่เหมาะสมกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid-19) ซึ่งแต่ละกระบวนการแก้ปัญหาสอดคล้องกับขั้นตอนของกระบวนการแก้ปัญหา DAPIC จะช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จะส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปัทมาภรณ์ พูลสมบัติ (2560 : 76) ที่กล่าวว่า นักเรียนที่เรียนโดยกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดสมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิค DAPIC เรื่องโจทย์ปัญหาระคน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และความสามารถในการคิด อย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยได้สนใจนำกระบวนการแก้ปัญหา DAPIC มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และเกิดประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์

ที่ช่วยให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้และเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการสอนวิชาคณิตศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 75/75

2. เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนี้

2.1 เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนและหลังเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม

2.2 เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ ร้อยละ 75 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยของกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 75/75

ขั้นตอนที่ 2 ทดลองการใช้กิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนี้

2.1 เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนและหลังเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม

2.2 เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ ร้อยละ 75 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม

1. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนวัดยาง(มีมานะวิทยา) อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวน 21 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 กิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มเรื่อง โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับรูปเรขาคณิต จำนวน 6 กิจกรรม ทั้งหมด 12 ชั่วโมง ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยพัฒนาแนวคิดจาก อัมพร ม้าคนอง (2553 : 1-8) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ตรวจสอบเพื่อประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.88 อยู่ในระดับคุณภาพความเหมาะสม มากที่สุด และนำกิจกรรมที่ได้ปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่องตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปหาประสิทธิภาพ ดังนี้ ทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านกร่าง (พระขาวชัยสิทธิ์) กลุ่มโรงเรียนบ้านกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 1 จำนวน 3 คน พบว่า กิจกรรมมีเนื้อหามีความยาก ทำให้เกิดความท้อถอยในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เวลาในการทำแบบทดสอบน้อยเกินไป ทำแบบทดสอบไม่ได้เนื่องจากขาดอุปกรณ์การทำแบบทดสอบออนไลน์และสถานการณ์ของแบบทดสอบกับตัวละครคล้ายคลึงกัน ทำให้สับสนในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และทดลองแบบกลุ่มเล็ก นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านกร่าง (พระขาวชัยสิทธิ์) กลุ่มโรงเรียนบ้านกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 1 จำนวน 9 คน สำหรับหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ประสิทธิภาพเท่ากับ 82.96/84.17 ซึ่งมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนดไว้และสามารถนำไปใช้ได้

2.2 คู่มือการใช้กิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจปัญหา define ขั้นที่ 2 ประเมินปัญหา access ขั้นที่ 3 วางแผนการดำเนินงาน plan ขั้นที่ 4 ปฏิบัติการตามแผน implement ขั้นที่ 5 นำผล

การดำเนินการมาวิเคราะห์ สรุปและสื่อสาร communicate ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม โดยผู้วิจัยได้กำหนดองค์ประกอบของคู่มือการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ ในด้านของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องโจทย์ปัญหาเกี่ยวกับรูปเรขาคณิต จำนวน 6 กิจกรรม ทั้งหมด 12 ชั่วโมง ดังนี้

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 โจทย์ปัญหาความยาวรอบรูปสามเหลี่ยม จำนวน 2 ชั่วโมง
แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 โจทย์ปัญหาพื้นที่รูปสามเหลี่ยม จำนวน 2 ชั่วโมง
แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 โจทย์ปัญหาความยาวรอบรูปหลายเหลี่ยม จำนวน 2 ชั่วโมง
แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 โจทย์ปัญหาพื้นที่รูปหลายเหลี่ยม จำนวน 2 ชั่วโมง
แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5 โจทย์ปัญหาความยาวรอบรูปวงกลม จำนวน 2 ชั่วโมง
แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 6 โจทย์ปัญหาพื้นที่รูปวงกลม จำนวน 2 ชั่วโมง

คู่มือการใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม Google Classroom สำหรับครูและนักเรียน และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้กิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 อยู่ในระดับคุณภาพความเหมาะสม มากที่สุด

2.3 แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมุ่งวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหา DAPIC เป็นแบบอัตนัย จำนวน 4 ข้อ 40 คะแนน โดยนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 15 คน ซึ่งผ่านการเรียนเนื้อหานี้มาแล้ว เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ ได้แก่ ค่าความยาก และอำนาจจำแนกสูตรของ D.R. Sabers พบว่า ค่าความยาก ตั้งแต่ 0.36 - 0.65 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.60 – 0.80 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับตามสูตรของ สัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบราค (cronbach) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

1. นำแบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประเมินและตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรม พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.88 อยู่ในระดับคุณภาพความเหมาะสม มากที่สุด

2. หาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

2.1 นำกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านกร่าง(พระขาวชัยสิทธิ์) จำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษา และเวลา

2.2 นำกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ปรับปรุงแล้ว ไปหาประสิทธิภาพแบบกลุ่มเล็กโดยใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านกร่าง(พระขาวชัยสิทธิ์) จำนวน 9 คน

3. นักเรียนโรงเรียนวัดยาง(มีมานะวิทยา) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม จำนวน 21 คน ทำการชี้แจงและทำการทดสอบก่อนเรียน ซึ่งเป็นแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

4. จัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้มาจากการเลือกแบบสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม จำนวน 21 คน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาเป็นเวลา 12 ชั่วโมง

5. หลังจากเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรม จำนวน 12 ชั่วโมง ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบหลังเรียน ซึ่งเป็นแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. แบบประเมินกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

2.1 นำผลคะแนนที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.2 การหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 75/75 ผู้วิจัยมีขั้นตอนการวิเคราะห์จากสูตร E1/E2 ดังนี้

2.2.1 หาค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนในการทำกิจกรรมระหว่างเรียนและหลังเรียนในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (E1)

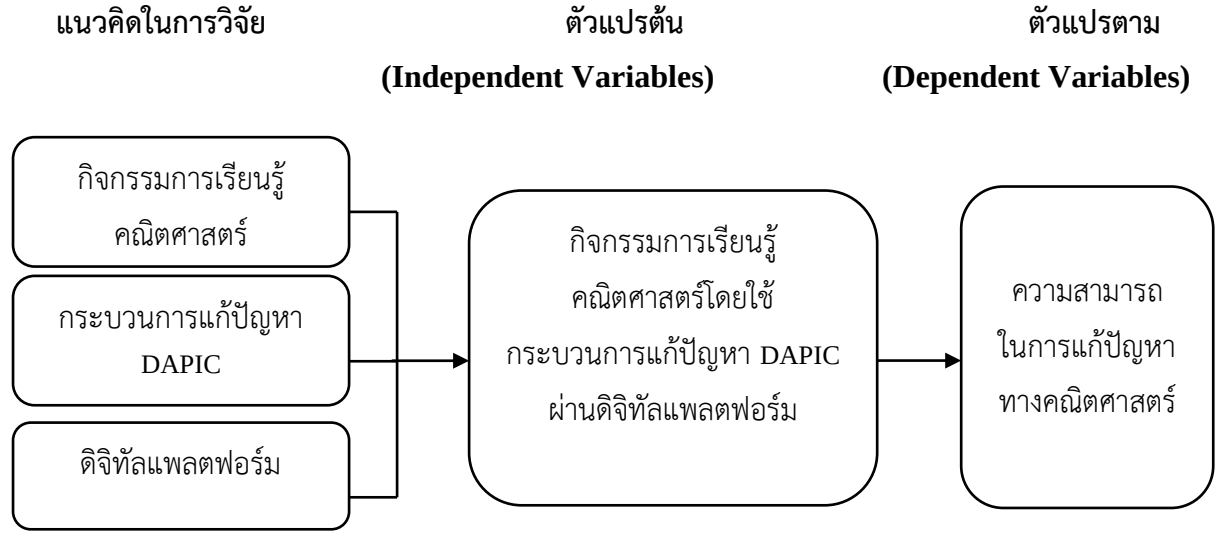
2.2.2 หาค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (E2)

3. เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4. เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังเรียน โดยใช้สถิติ t-test แบบ Dependent

5. เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนและเกณฑ์ร้อยละ 75 โดยใช้โปรแกรมสถิติ SPSS

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการทดลองหาประสิทธิของกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 9 คน พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประสิทธิภาพ เท่ากับ 82.96/84.17 ซึ่งมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนดไว้และสามารถนำไปใช้ได้

2. ผลการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนและหลังเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กับนักเรียน 21 คน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังเรียน ($\bar{X}$ =31.24, S.D.=2.28) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ =9.86, S.D =5.51) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ระหว่างหลังเรียน กับเกณฑ์ร้อยละ 75 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กับนักเรียน 21 คน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังเรียน $\bar{X}$ =31.24 คิดเป็นร้อยละ 78.10 และเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75 คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังเรียนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่สำคัญที่ค้นพบมาอภิปรายผล โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. การสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.88) และกิจกรรมมีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.96/84.17 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างกิจกรรมตามลำดับขั้นตอน โดยเริ่มจากการศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิเคราะห์โครงสร้างรายวิชา คำอธิบายรายวิชา ตัวชี้วัดของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รวมถึงศึกษาขั้นตอนและหลักการหาประสิทธิภาพของรัตนะ บัวสนธ์ (2552 : 64) และได้ศึกษากระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ตามแนวคิดของอัมพร ม้าคนอง (2553 : 1-8) ที่อธิบาย ขั้นตอนของกระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนดังนี้ 1) ทำความเข้าใจปัญหา (define) 2) ประเมินปัญหา (access) 3) วางแผนการดำเนินงาน (plan) 4) ปฏิบัติการตามแผน (implement) และ 5) นำผลการดำเนินการมาวิเคราะห์ สรุปและสื่อสาร (communicate) รวมถึงศึกษารูปแบบการใช้งานดิจิทัลแพลตฟอร์ม Google for Education (2021 : online) ที่ได้อธิบายว่า เป็นการเรียนการสอนแบบครบวงจร Google Classroom คือเครื่องมือที่ปลอดภัยและการใช้งานง่าย ติดต่อสื่อสาร แบบเห็นหน้ากันได้อย่างราบรื่น และปลอดภัย ช่วยเพิ่มขีดความสามารถให้ชั้นเรียนและทำให้เข้าถึงได้ง่ายขึ้น เพราะสามารถใช้งานได้กับอุปกรณ์ทุกประเภท โดยผู้วิจัยได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยเลือก เรื่อง โจทย์ปัญหาที่เกี่ยวกับรูปเรขาคณิตและนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม ผู้วิจัยได้มีการปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมการเรียนรู้ตามข้อเสนอแนะและดำเนินการหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียน ซึ่งกิจกรรมมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนดไว้และสามารถนำไปใช้ได้ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของปัทมาภรณ์ พูลสมบัติ (2560 : 76) ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดสมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิค DAPIC เรื่อง โจทย์ปัญหาระคนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ 89.87/83.24 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 ซึ่งมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. การทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนี้ เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนและหลังเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหา ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นเพราะกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้ตามกระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มมีจุดเด่นที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนฝึกวางแผนแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มีความยืดหยุ่น ไม่ซับซ้อน เข้าถึงได้ง่ายและสะดวกในการเรียนรู้ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มโดยผู้วิจัยได้สร้างกิจกรรมการเรียนรู้โดยปรับตามแนวคิดของ อัมพร ม้าคนอง (2553 : 1-8) และรูปแบบการใช้งานดิจิทัลแพลตฟอร์ม Google Classroom ได้สำเร็จเป็นกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้ตามกระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม 5 ขั้นตอนโดยแต่ละขั้นตอนจะช่วยส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ดังนี้ ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจปัญหา define ครูนำเสนอโจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ให้นักเรียนแก้ปัญหาโดยวิธีการทางคณิตศาสตร์ที่นักเรียนคุ้นเคยให้นักเรียนวิเคราะห์และทำความเข้าใจปัญหาแล้วกำหนดหรือระบุปัญหาที่จะแก้ให้มีความชัดเจนบนกระดานสนทนาผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม ขั้นที่ 2 ประเมินปัญหา access นักเรียนรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากแหล่งข้อมูลที่ครูแนะนำหรือสืบค้นด้วยตนเองและประเมินปัญหาของปัญหาทางคณิตศาสตร์ ขั้นนี้ครูให้คำแนะนำเกี่ยวกับเข้าถึงแหล่งข้อมูลให้คำแนะนำกับนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มตามความต้องการของนักเรียน ขั้นที่ 3 วางแผนการดำเนินงาน plan นักเรียนหาวิธีการที่เหมาะสม จากการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จากนั้นวางแผนการดำเนินงานแก้ปัญหาอย่างเป็นลำดับขั้นตอนและนำเสนอการวางแผนการดำเนินการแก้ปัญหาอย่างเป็นลำดับขั้นตอนผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม ขั้นนี้ครูให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหา ขั้นที่ 4 ปฏิบัติการตามแผน implement นักเรียนแสดงวิธีการแก้ปัญหาตามแผนที่วางไว้ ตรวจสอบความสมเหตุสมผลว่าสอดคล้องกับสิ่งที่โจทย์ต้องการทราบและสิ่งที่โจทย์กำหนดให้หรือไม่ พร้อมทั้งปรับปรุงแผนให้ดีขึ้นผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม ขั้นนี้ครูดูแลและอำนวยความสะดวกแก่นักเรียนในปฏิบัติตามแผนการ

ดำเนินการแก้ปัญหาและขั้นที่ 5 นำผลการดำเนินการมาวิเคราะห์ สรุปและสื่อสาร communicate นักเรียนนำคำตอบมาวิเคราะห์ความสมเหตุสมผลว่าสอดคล้องกับสิ่งที่โจทย์ต้องการทราบและสิ่งที่โจทย์กำหนดให้และสรุปคำตอบโดยนำเสนอคำตอบซึ่งใช้รูปแบบการเขียน พูดรายงาน ผ่านการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดร่วมกับนักเรียน ในห้องและครูผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐาน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของปัทมาภรณ์ พูลสมบัติ (2560 : 76) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามแนวคิดสมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิค DAPIC เรื่อง โจทย์ปัญหาระคน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเรื่อง โจทย์ปัญหาระคนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิค DAPIC สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนเรื่อง โจทย์ปัญหาระคน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิค DAPIC สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รวมถึงสอดคล้อง กับงานวิจัยของทิวทัศน์ ชัชวาลย์ (2563 : 23-41) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลการใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามของบาดแฮมที่ส่งผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ พบว่า 1) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง บทประยุกต์ โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามของบาดแฮมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 2) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง บทประยุกต์ โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามของบาดแฮมหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่อง บทประยุกต์ โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามของบาดแฮม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์เรื่อง บทประยุกต์ โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามของบาดแฮมหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้และการวิจัย ดังนี้

1.ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มขั้นทำความเข้าใจปัญหาเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะกระตุ้นความสนใจควรกำหนดสถานการณ์เพื่อให้นักเรียนได้ประยุกต์ใช้ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ในชีวิตประจำวันและ ควรเป็นสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับนักเรียนจะเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจและท้าทายในการทำความเข้าใจปัญหานำสู่การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มควรกำหนดเวลายืดหยุ่นในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ได้ตามบริบทของนักเรียน โดยคำนึงข้อจำกัดของนักเรียนในด้านของการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มและเครื่องมือในการเรียนรู้ของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจปัญหา Define เนื่องจากนักเรียนยังไม่คุ้นเคยกับปัญหาทำให้ใช้เวลามากกว่าขั้นตอนอื่น ๆ ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบคำถามให้มีความชัดเจนและยกตัวอย่างโจทย์ปัญหาที่มีลักษณะคล้ายกันเพื่อให้นักเรียนฝึกฝนและเริ่มทำความเข้าใจปัญหาด้วยตนเอง

2.2 ควรนำกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มไปปรับใช้กับแพลตฟอร์มอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับบริบทของนักเรียนและสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ทิวทัศน์ ชัชวาลย์. (2563). ผลการใช้กระบวนการแก้ปัญหา DAPIC ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามของบาดแฮมที่ส่งผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.* 12 (2), 23-41.

ปัทมาภรณ์ พูลสมบัติ. (2560). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดสมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิค DAPIC เรื่อง โจทย์ปัญหาระคน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา.* 28 (2), 237-250.

ยุพิน พิพิธกุล. (2545). *การเรียนการสอนคณิตศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.

รัตนะ บัวสนธ์. (2552). *วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2561). สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2561.*ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 27 กรกฎาคม 2564. แหล่งที่มา: https://drive.google.com/file/d/1Hu4GQWq6jflAud2TmK8WwRDxi1NXvMiJ/view?usp=sharing

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2562). สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2562. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 27 กรกฎาคม 2564. แหล่งที่มา: https://drive.google.com/file/d/1Gn9ZMPvV1DMFDXZ1hCPrdYDubNvlBayR/view?usp=sharing

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2563). *สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน* (O-NET) *ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2563.ออนไลน์*.สืบค้นเมื่อ 27 กรกฎาคม 2564. แหล่งที่มา: https://drive.google.com/file/d/17NlroJEFjhsatr06MhoLmDJp6q1NLUJ5/view?usp=sharing

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2560). *หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช2551.* สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการจัดการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

อัมพร ม้าคนอง. (2553). *ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์: การพัฒนาเพื่อพัฒนาการ*. ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Google for Education. (2021). Google Classroom. *Online*. Retrieved july 23, 2021. from : https://edu.google.com/intl/ALL_th/workspace-for-education/classroom/

การพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

Development of Effective Public Relations Model of Schools under Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 2

สุวิทย์ หอมสมบัติ,
วัลนิกา ฉลากบาง และ บุญมี ก่อบุญ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
Suwit Homsombat,
Wannika Chalakbang and Boonmee Koboon
Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: suwit.homsombat@gmail.com

****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาโดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน และระยะที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผล โดยศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 327 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20-0.85 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผล ขอบข่ายการประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา กระบวนการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผล และ ผลการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา

* วันที่รับบทความ: 29 กรกฎาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 6 กันยายน 2565; วันตอบรับบทความ: 9 กันยายน 2565
Received: July 29, 2022; Revised: September 6, 2022; Accepted: September 9, 2022

2. รูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.75, S.D. = 0.11) สามารถจัดลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ผลการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา ($\bar{x}$ = 4.79, S.D. = 0.15) ปัจจัยสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผล ($\bar{x}$ = 4.76, S.D. = 0.13) กระบวนการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผล ($\bar{x}$ = 4.69, S.D. = 0.15) และขอบข่ายงานประชาสัมพันธ์ ($\bar{x}$ = 4.64, S.D. = 0.19) ตามลำดับ

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ; การประชาสัมพันธ์ในสถานศึกษา; การประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผล

Abstracts

The objectives of this study were to develop and examine the suitability Of an Effective Public Relations Model of Schools under Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 2. The study adopted the mixed methods research design between quantitative research and qualitative research which was divided into 2 phases. In Phase 1 developing the schools' effective public relations model, relevant concepts, theories, documents, research works were studied and synthesized while opinions were sought and collected from 7 specialists. Regarding Phase 2—an examination of the developed effective public relations model, 327 administrators and teachers under Nakhon Phanom Primary Educational Office Area 2 in 2021 academic year selected by multi-stage random sampling. The tool used in data collection was a 5-level rating scale questionnaire with 1.00 IOC questionnaire with discrimination power between 0.20 - 0.85 and reliability value at 0.99. Statistics implemented in data analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation (S.D.)

The research results were as follows:

1. The effective public relations model in the schools under Nakhon Phanom Primary Educational Office Area 2 incorporated 4 elements: the factors that supported the effective public relations, schools' public relations scope, effective public relations process, and the outcomes of the schools' efficient public relations.

2. Development of Effective Public Relations Model of Schools under Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 2, both as a whole and on each aspect, was suitable at the highest level ($\bar{x}$ = 4.75, S.D. = 0.11). All aspects were arranged from the highest to the lowest means of suitability in this way: the school effectiveness ($\bar{x}$ = 4.79, S.D. = 0.15), factors which supported the effective public relations ($\bar{x}$ = 4.76, S.D. = 0.13), effective public relations process ($\bar{x}$ = 4.69, S.D. = 0.15), and public relations scope ($\bar{x}$ = 4.64, S.D. = 0.19).

Keywords: Model Development; Schools' Public Relations; Effective Public Relations

บทนำ

ปัจจุบันการประชาสัมพันธ์มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับบุคคลและหน่วยงาน ตลอดจนงานด้านการศึกษา งานราชการ งานด้านศาสนา และงานสังคมสงเคราะห์ ทั้งนี้เพราะการประชาสัมพันธ์เป็นงานเชิงสร้างสรรค์ที่ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนด้วยการสร้างสัมพันธภาพอันดีและการพัฒนาส่งเสริมความเข้าใจที่ถูกต้องร่วมกันเพื่อให้เกิดความรู้สึกนึกคิดที่ดี โรงเรียนเป็นองค์กรหนึ่งในสังคมทำหน้าที่ให้การศึกษาอบรมแก่เยาวชนเพื่อให้เป็นผู้มีความรู้ เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม รวมทั้งให้มีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม งานหลักของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่อไปนี้ คือ การสอน การแนะแนวการศึกษาและอาชีพ กิจกรรมต่างๆ ของนักเรียนและบริการของโรงเรียน เพื่อสนองความสนใจและความต้องการอันจำเป็นของนักเรียน ชุมชน หรือสังคมใกล้โรงเรียนและประเทศชาติ (จันทรานี สงวนนาม, 2551 : 5)

การประชาสัมพันธ์โรงเรียนหรือการดำเนินงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนมีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอสารสนเทศต่อประชาชนด้วยวิธีติดต่อสื่อสารเพื่อให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจและความรู้สึกที่ดีต่อโรงเรียน งานประชาสัมพันธ์เป็นงานสำคัญในการส่งเสริมความเข้าใจอันดีในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรสถาบันกับกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้อง การประชาสัมพันธ์ที่ดีเป็นการสร้างความนิยมให้แก่กลุ่มประชาชนต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนด้วยวิธีการบอกกล่าวให้ประชาชนได้ทราบถึงนโยบาย วัตถุประสงค์และสิ่งต่างๆ ที่โรงเรียนหรือสถาบันทำลงไป การประชาสัมพันธ์ที่ดีจะมีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อการดำเนินงานขององค์กรสถาบัน (ระภีพรรณ ร้อยพิลา, 2553 : 23) การประชาสัมพันธ์เป็นการทำงานที่ต่อเนื่องและหวังผลระยะยาว เป็นการกระทำที่ต่อเนื่องไม่มีวันจบสิ้นทั้งนี้เพราะผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำเป็นต้องได้รับข้อมูลที่ถูกต้องสม่ำเสมอ การขาดการรับรู้เกี่ยวกับข่าวสารและกิจกรรมนานๆ จะเป็นสาเหตุของการเกิดความรู้ที่คลาดเคลื่อนและจะเป็นบ่อเกิดของความรู้สึกที่ไม่ดีซึ่งส่งผลต่อปฏิกิริยาในทิศทางที่เป็นผลเสียต่อหน่วยงานได้ โรงเรียนเป็นสถาบันที่ต้องดำเนินการติดต่อสัมพันธ์กับมวลชน โรงเรียนมีหน้าที่บริการการศึกษาแก่ประชาชนในท้องถิ่น โรงเรียนต้องเป็นแบบอย่างของสถาบันที่ดีเพราะเป็นแหล่งปลูกฝังความรู้ความคิดอันเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต ดังนั้นการดำเนินกิจกรรมใดของโรงเรียนอยู่ก็จะประสบความล้มเหลวไม่เป็นที่ประทับใจของคนทั่วไป ตราบใดที่โรงเรียนยังเป็นสถาบันที่ต้องติดต่ออยู่ การประชาสัมพันธ์จึงถือเป็นความสำคัญที่โรงเรียนจะต้องวางแผนดำเนินการเพื่อภาพพจน์ที่ดีงาม น่าศรัทธาเลื่อมใสมาสู่โรงเรียนโดยตรง (มิ่งขวัญ ทาสีภู, 2553 : 3)

การประชาสัมพันธ์จะบรรลุเป้าหมายได้นั้น ทุกหน่วยงานจำต้องพัฒนาความสัมพันธ์เชิงบวกกับกลุ่มต่างๆ โดยทำความเข้าใจทัศนคติและค่านิยมของชุมชน ดังนั้นการปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ต้องยึดถือปฏิบัติในการทำความดีมีคุณธรรม เผยแพร่ข้อเท็จจริงไปสู่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง สร้างความสนใจให้เกิดขึ้นด้วยการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและใช้เครื่องมือสื่อสารประชาสัมพันธ์อย่างหลากหลาย การประชาสัมพันธ์โรงเรียน

มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ นโยบายของผู้บริหารโรงเรียน เครื่องมือและลักษณะการสื่อสารที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ ข่าวสารที่ตองการเผยแพรประชาสัมพันธ์ และประชาชนกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่สนับสนุนทำให้งานประชาสัมพันธ์ประสบผลสำเร็จ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์จะต้องพิจารณาเกี่ยวกับสถานศึกษา ความรู้และเจตคติของบุคลากรประชาสัมพันธ์ งบประมาณสนับสนุน ความชัดเจนและต่อเนื่องของนโยบาย ความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ การใช้ช่องทางสื่อสารที่หลากหลายและทันสมัย และความเหมาะสมและต่อเนื่องของเวลาในการประชาสัมพันธ์ โดยจะต้องพิจารณาตัดสินใจเป็นอย่างดี จะเป็นผลการดำเนินงานประชาสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ดังนั้น การประชาสัมพันธ์จึงเป็นภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษเพราะถ้าประชาสัมพันธ์ดีจะมีผลดีต่อชื่อเสียง ความนิยมชมชอบ และเกียรติคุณของโรงเรียน และจะต้องให้ความสำคัญมากเท่าๆ กับการบริหารโรงเรียนด้านอื่นด้วย การบริหารงานประชาสัมพันธ์ที่ดีจะต้องเริ่มจากผู้บริหารจนถึงเจ้าหน้าที่ทุกคนในหน่วยงาน เพราะเมื่อทุกคนเกิดความเข้าใจอย่างถูกต้องก็จะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่ดี เมื่อมีพฤติกรรมที่ดีแล้วก็จะก่อให้เกิดความสามัคคีและความราบรื่นในการปฏิบัติงาน (จามรี มาลีหวล, 2554 : 4) งานประชาสัมพันธ์โรงเรียนจะดำเนินการไปด้วยดีมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นอย่างยิ่งต้องมีข้อมูลเบื้องต้นเพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนได้อย่างถูกต้องง แต่โรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดการสำรวจข้อมูลที่จำเป็นในการวางแผนงานประชาสัมพันธ์ จึงทำให้การดำเนินงานขาดประสิทธิภาพ ไม่ต่อเนื่อง ไม่เป็นไปตามหลักวิชาการ ส่วนใหญ่จะดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารโรงเรียนมากกว่าการดำเนินงานไปตามแผนและไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทำให้ประสิทธิภาพของการประชาสัมพันธ์ด้อยลง การบริหารงานประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนผู้บริหารต้องสร้างความพึงพอใจใหแก่บุคลากรในโรงเรียนให้เข้าใจซึ่งกันและกัน ปรารถนาที่จะสร้างสรรค์และทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น หากโรงเรียนประสบความล้มเหลวในงานนี้แล้วผลเสียก็จะตามมา เช่น ความเข้าใจผิด ความแคลงใจซึ่งกันและกัน การขัดแย้งกันเอง การนินทาว่าร้าย การสร้างข่าวลือในเรื่องอกุศลต่างๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคที่ทำให้การบริหารโรงเรียนเป็นไปด้วยความยากลำบาก (ประทีปแสง พลรักษา, 2553 : 3)

ดังนั้นรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องร่วมกันระหว่างบุคลากรทุกฝ่ายภายในโรงเรียนหรือกับบุคคลภายนอกโรงเรียน เป็นสื่อกลางสร้างความเข้าใจที่ดีร่วมกัน (มโนชา จงหมื่นไวย, 2553 : 32) ทำให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสถานศึกษา ช่วยให้เกิดความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับชุมชน และเป็นการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (ศรายุทธ ชื่นชมบุญ, 2556 : 27) การประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลจึงส่งผลให้สถานศึกษาได้รับการยอมรับและเกิดภาพลักษณ์ที่ดี เป็นการขับเคลื่อนให้สถานศึกษาได้เผยแพร่ข่าวสารออกไปยังบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมายผ่านกระบวนการสื่อสารด้วยวิธีต่างๆ อย่างมีระบบเป็นขั้นตอน และต้องใช้การประชาสัมพันธ์เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงานของสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามความมุ่งหมายในที่สุด

จากรายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2563 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 2 เพื่อประมวลผลการดำเนินงานตามภารกิจต่างๆ ที่สอดคล้องกับนโยบาย เป้าหมาย และแผนงานประจำปี พบว่า การบริหารงานประชาสัมพันธ์ในโรงเรียน จัดได้ว่ายังไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากยังมีอุปสรรคปัญหาในเรื่องของการบริหารงานอยู่มาก ปัญหาที่พบก็คือการขาดแผนงานที่ชัดเจน ไม่มีบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะด้าน ขาดการจัดสรรงบประมาณ การผลิตสื่อด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียนยังไม่แพร่หลาย และขาดการรายงานผล การติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ทำให้ส่งผลต่อการประสานงานกันในทุกหน่วยงานทั้งในระดับเดียวกัน และระดับที่ต่างกัน จากปัญหาดังกล่าวสรุปได้ว่า สภาพและปัญหาในการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนที่พบ โดยทั่วไปส่วนใหญ่ คือ การขาดทรัพยากรด้านอุปกรณ์และงบประมาณ บุคลากรขาดความรู้ และประสบการณ์ในการดำเนินงานด้านประชาสัมพันธ์ (สำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2, 2563 : ออนไลน์)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการประชาสัมพันธ์ในสถานศึกษามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งเพราะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาให้มีความเหมาะสมให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในสภาพปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 เพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นไปประยุกต์ใช้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

2. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยรายละเอียดระเบียบวิธีวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 (ข้อมูลจากกลุ่มนโยบายและแผนสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ประจำปีการศึกษา 2564) จำนวน 2,256 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 206 คน และครูผู้สอน จำนวน 2,050 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (อ้างถึงใน วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2551 : 191) จำนวน 322 คน แต่ผู้วิจัยจะใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 332 คน เพื่อจะได้เก็บข้อมูลให้ครบตามที่กำหนดไว้ โดยจำแนกจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสถานภาพ ดังนี้

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายรูปแบบ โดยเรียงลำดับการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ ขอบข่ายการประชาสัมพันธ์ กระบวนการประชาสัมพันธ์ และผลของการประชาสัมพันธ์

2.2 นำขอบเขตด้านเนื้อหาที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในข้อ 2.1 มาร่างรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา ซึ่งองค์ประกอบของร่างรูปแบบประกอบด้วย

2.2.1 ปัจจัยสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา มี 6 ด้าน ได้แก่

1) บุคลากรประชาสัมพันธ์
2) งบประมาณสนับสนุน
3) ความชัดเจนและต่อเนื่องของนโยบาย
4) ความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์
5) การใช้สื่อที่หลากหลายและทันสมัย
6) ความเหมาะสมและต่อเนื่องของเวลาในการประชาสัมพันธ์

2.2.2 ขอบข่ายการประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา มี 4 ด้าน ประกอบด้วย

1) การรวบรวมข่าวสาร
2) การผลิตและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนตอสาธารณชน
3) งานประชาสัมพันธ์ภายในและภายนอกโรงเรียน
4) การสร้างเครือข่ายการประชาสัมพันธ์

2.2.3 กระบวนการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา มี 4 ขั้นคือ

1) การศึกษาข้อมูลและรับฟังความคิดเห็น
2) การวางแผน
3) การปฏิบัติการประชาสัมพันธ์(การสื่อสาร)
4) การประเมินผล

2.2.4 ผลการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา มี 5 ด้าน ประกอบด้วย

1) ความร่วมมือสามัคคีในการปฏิบัติงาน

2) การปองกันแก้ไขความเขาใจคลาดเคลื่อนของผู้ปกครองและชุมชน

3) การเกิดเจตคติที่ดีตอสถานศึกษา

4) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครู ผู้ปกครอง และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวของ

5) การเกิดภาพพจนที่ดีกับสถานศึกษา

2.3 นำร่างรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือในการประเมินองค์ประกอบเป็นแบบสอบถามลักษณะเห็นด้วยให้ 1 และไม่เห็นด้วยให้ 0 โดยมีเกณฑ์พิจารณาร่างรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปัจจัยสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา 2) ขอบข่ายการประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา 3) กระบวนการประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา 4) ผลของการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามนั้นกับประเด็นหลักของเนื้อหาที่มีความสอดคล้องตั้งแต่ ร้อยละ 80 และค่าสถิติพื้นฐาน ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเนื้อหา

2.4 ดำเนินการสร้าง และพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale)

2.5 เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง โดยใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale)

2.6 ตรวจสอบและปรับปรุงเครื่องมือตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ แล้วส่งให้กลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล

2.7 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อหาค่าสถิติต่างๆ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การกำหนดค่าคะแนนและเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย

1) การกำหนดค่าคะแนน

ในการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อศึกษาระดับความเหมาะสมของรูปแบบ ผู้วิจัยกำหนดค่าคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

ระดับความเหมาะสมมากที่สุด ให้ค่าคะแนน 5

ระดับความเหมาะสมมาก ให้ค่าคะแนน 4

ระดับความเหมาะสมปานกลาง ให้ค่าคะแนน 3

ระดับความเหมาะสมน้อย ให้ค่าคะแนน 2

ระดับความเหมาะสมน้อยที่สุด ให้ค่าคะแนน 1

2) การแปลผลคะแนน

นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 21)

4.51 - 5.00 หมายถึง รูปแบบมีความเหมาะสมมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง รูปแบบมีความเหมาะสมมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง รูปแบบมีความเหมาะสมปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง รูปแบบมีความเหมาะสมน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง รูปแบบมีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ผู้วิจัยกำหนดค่าเฉลี่ยที่เป็นเกณฑ์ขั้นต่ำในการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบที่ 3.51 ขึ้นไป

3.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

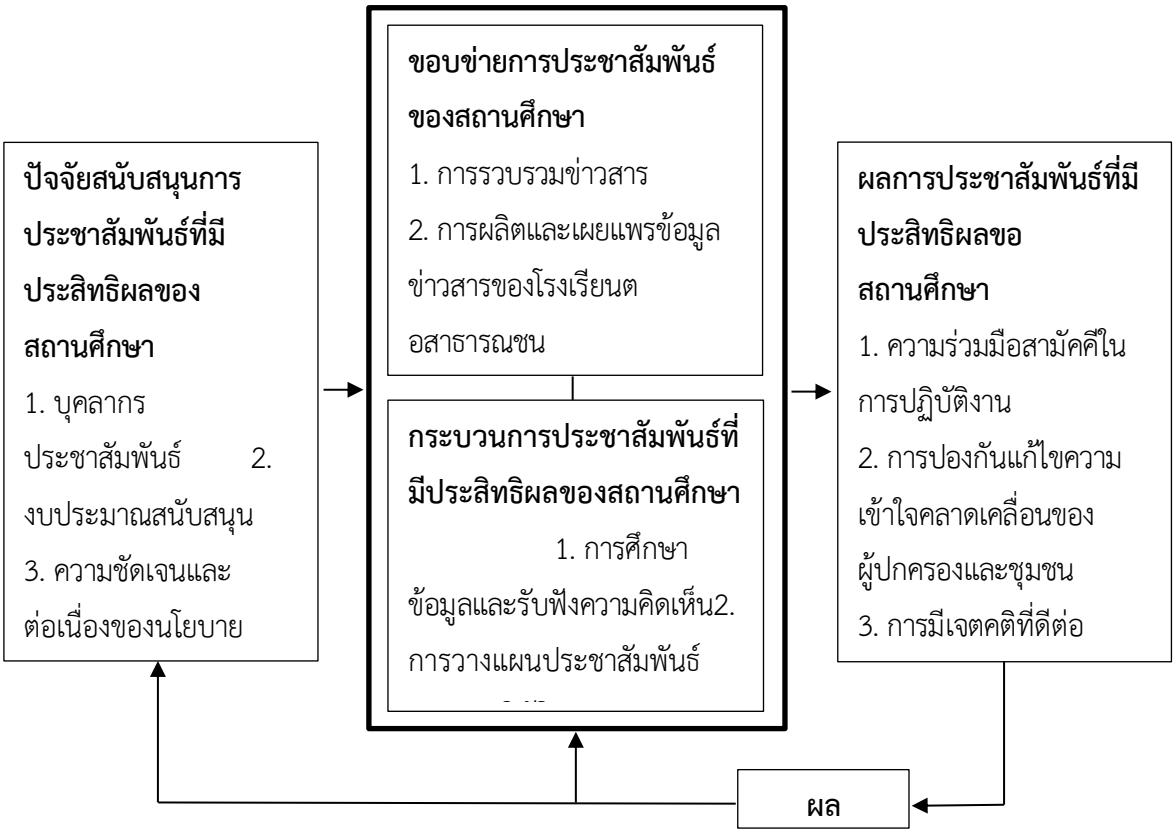
การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการ โดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่ได้รับทั้งหมดมาวิเคราะห์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบนเบนมาตรฐาน เกณฑ์พิจารณา ถ้าข้อความใดมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป แสดงว่าข้อคำถามนั้นมีความเหมาะสม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของวาโร เพ็งสวัสดิ์ (2553 : 9) มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 สามารถสรุปผลตามลำดับ ดังนี้

1. การดำเนินการวิจัย
2. สรุปผลการวิจัย
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบ และระยะที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ

การวิจัยระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบ ประกอบด้วย 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) นำขอบเขตด้านเนื้อหาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาร่างรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา และ 3) นำร่างรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา

การวิจัยระยะที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 2,256 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 206 คน และครูผู้สอน จำนวน 2,050 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ปีการศึกษา 2564 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan, (อ้างถึงใน วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2551 : 191) จำนวน 322 คน แต่ผู้วิจัยจะใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 332 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 63 คน และครูผู้สอน จำนวน 269 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืน 327 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.50 การได้มาของกลุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ซึ่งมีความตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20-0.85 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99 โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

สรุปผลการวิจัย

1. รูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผล ขอบข่ายการประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา กระบวนการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผล และผลการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมของรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สรุปได้ดังตาราง 5

ตาราง 5 ความเหมาะสมของรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

รูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2	ค่าสถิติ (n = 327)		ระดับความเหมาะสม
	$\bar{x}$	S.D.	
1. ปัจจัยสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผล	4.76	0.13	มากที่สุด
2. ขอบข่ายงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา	4.64	0.19	มากที่สุด
3. กระบวนการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผล	4.69	0.15	มากที่สุด
4. ผลการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา	4.79	0.16	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	**4.77**	**0.12**	**มากที่สุด**

จากตาราง 5 พบว่าความเหมาะสมของรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.77, S.D. = 0.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย เป็นดังนี้ ผลการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา ($\bar{x}$ = 4.79, S.D. = 0.16) ปัจจัยสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผล ($\bar{x}$ = 4.76, S.D. = 0.13) กระบวนการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผล ($\bar{x}$ = 4.69, S.D. = 0.15) และขอบข่ายงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา ($\bar{x}$ = 4.64, S.D. = 0.19) ตามลำดับ ซึ่งมีรายละเอียดแต่ละด้านสรุปได้ดังนี้

1.1 ปัจจัยสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผล ประกอบด้วย บุคลากรประชาสัมพันธ์ งบประมาณสนับสนุน ความชัดเจนและต่อเนื่องของนโยบาย ความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ การใช้สื่อที่หลากหลายและทันสมัย และความเหมาะสมและต่อเนื่องของเวลาในการประชาสัมพันธ์ พบว่าความเหมาะสมของปัจจัยสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.76, S.D. = 0.13) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ งบประมาณสนับสนุน ($\bar{x}$ = 4.80, S.D. = 0.30) บุคลากรประชาสัมพันธ์ ($\bar{x}$ = 4.79, S.D. = 0.20) ความเหมาะสมและต่อเนื่องของเวลาในการประชาสัมพันธ์ ($\bar{x}$ = 4.79, S.D. = 0.20) การใช้สื่อที่หลากหลายและทันสมัย ($\bar{x}$ = 4.74, S.D. = 0.27) ความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ ($\bar{x}$ = 4.73, S.D. = 0.21) และความชัดเจนและต่อเนื่องของโยบาย ($\bar{x}$ = 4.73, S.D. = 0.26) ตามลำดับ

1.2 ขอบข่ายการประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา ประกอบด้วย การรวบรวมข่าวสาร การผลิตและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนต่อสาธารณชน งานประชาสัมพันธ์ภายในและภายนอกโรงเรียน และการสร้างเครือข่ายการประชาสัมพันธ์ ขอบข่ายการประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษาในแต่ละด้านใช้กระบวนการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา 4 ขั้น คือ ขั้นการศึกษาข้อมูลและรับฟังความคิดเห็น

ขั้นการวางแผนประชาสัมพันธ์ ขั้นการปฏิบัติการประชาสัมพันธ์(การสื่อสาร) และขั้นการประเมินผล พบว่า ความเหมาะสมของขอบข่ายของงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.64, S.D. = 0.19) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การสร้างเครือข่ายการประชาสัมพันธ์ ($\bar{x}$ = 4.65, S.D. = 0.28) งานประชาสัมพันธ์ภายในและภายนอกโรงเรียน ($\bar{x}$ = 4.64, S.D. = 0.24) การผลิตและเผยแพรข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนต่อสาธารณชน ($\bar{x}$ = 4.64, S.D. = 0.27) และการรวบรวมข่าวสาร ($\bar{x}$ = 4.62, S.D. = 0.33) ตามลำดับ

1.3 กระบวนการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา ประกอบด้วย การศึกษาข้อมูลและรับฟังความคิดเห็น การวางแผนประชาสัมพันธ์ ปฏิบัติการประชาสัมพันธ์(การสื่อสาร) และการประเมินผล กระบวนการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาในแต่ละด้านใช้ขอบข่ายการประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา 4 ด้าน มาเป็นกระบวนการหลักในการดำเนินงานขับเคลื่อนงานประชาสัมพันธ์ คือ การรวบรวมข่าวสาร การผลิตและเผยแพรข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนต่อสาธารณชน งานประชาสัมพันธ์ภายในและภายนอกโรงเรียน และการสร้างเครือข่ายการประชาสัมพันธ์ สรุปได้ดังตาราง 6

ตาราง 6 ความเหมาะสมของการใช้กระบวนการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา

กระบวนการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา	ค่าสถิติ (n = 327)		ระดับความเหมาะสม
	$\bar{x}$	S.D.	
1. การรวบรวมข่าวสาร	4.64	0.22	มากที่สุด
2. การเผยแพรข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนต่อสาธารณชน	4.66	0.20	มากที่สุด
3. งานประชาสัมพันธ์ภายในและภายนอกโรงเรียน	4.74	0.19	มากที่สุด
4. การสร้างเครือข่ายการประชาสัมพันธ์	4.77	0.15	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	**4.69**	**0.15**	**มากที่สุด**

จากตาราง 6 พบว่าความเหมาะสมของการใช้กระบวนการประชาสัมพันธ์ในขอบข่ายของงานประชาสัมพันธ์ในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.69, S.D. = 0.15) เมื่อพิจารณา เป็นรายด้านเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย เป็นดังนี้ การสร้างเครือข่ายการประชาสัมพันธ์ ($\bar{x}$ = 4.77, S.D. = 0.15) งานประชาสัมพันธ์ภายในและภายนอกโรงเรียน ($\bar{x}$ = 4.74, S.D. = 0.19) การเผยแพรข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนต่อสาธารณชน ($\bar{x}$ = 4.66, S.D. = 0.20) และการรวบรวมข่าวสาร ($\bar{x}$ = 4.61, S.D. = 0.20) ตามลำดับ

1.4 ผลการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา ประกอบด้วย ความร่วมมือสามัคคีในการปฏิบัติงาน การปองกันแก้ไขความเขาใจคลาดเคลื่อนของผู้ปกครองและชุมชน การเกิดเจตคติที่ดีตอสถานศึกษา การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครู ผู้ปกครองและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข่อง และการเกิดภาพพจนที่ดีกับสถานศึกษา พบว่าความเหมาะสมของผลการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยรวมในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.79, S.D. = 0.16) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครู ผู้ปกครอง และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข่อง ($\bar{x}$ = 4.86, S.D. = 0.18) การเกิดภาพพจนที่ดีกับสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.85, S.D. = 0.18) การเกิดเจตคติที่ดีตอสถานศึกษา ($\bar{x}$ = 4.78, S.D. = 0.28) การปองกันแก้ไขความเขาใจคลาดเคลื่อนของผู้ปกครองและชุมชน ($\bar{x}$ = 4.77, S.D. = 0.24) และความร่วมมือสามัคคีในการปฏิบัติงาน ($\bar{x}$ = 4.70, S.D. = 0.28) ตามลำดับ

2. รูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 มีความเหมาะสมทั้งโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.77, S.D. = 0.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ผลการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา ($\bar{x}$ = 4.79, S.D. = 0.16) ปัจจัยสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผล ($\bar{x}$ = 4.76, S.D. = 0.13) กระบวนการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผล ($\bar{x}$ = 4.69, S.D. = 0.15) และขอบข่ายการประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา ($\bar{x}$ = 4.64, S.D. = 0.19) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ผู้วิจัยขอนำเสนอประเด็นเพื่ออภิปรายผลตามความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ปัจจัยสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผล ได้แก่ บุคลากรประชาสัมพันธ์ งบประมาณสนับสนุน ความชัดเจนและต่อเนื่องของนโยบาย ความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ การใช้สื่อที่หลากหลายและทันสมัย ความเหมาะสมและต่อเนื่องของเวลาในการประชาสัมพันธ์ 2) ขอบข่ายการประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา ได้แก่ การรวบรวมข่าวสาร การผลิตและเผยแพรข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนต่อสาธารณชน งานประชาสัมพันธ์ภายในและภายนอกโรงเรียน การสร้างเครือข่ายการประชาสัมพันธ์ 3) กระบวนการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผล ได้แก่ การศึกษาข้อมูลและรับฟังความคิดเห็น การวางแผนประชาสัมพันธ์ การปฏิบัติการประชาสัมพันธ์(การสื่อสาร) การประเมินผล 4) ผลการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา ได้แก่ ความร่วมมือสามัคคีในการปฏิบัติงาน การปองกันแก้ไขความเขาใจคลาดเคลื่อนของผู้ปกครองและชุมชน การมีเจตคติที่ดีต่อสถานศึกษา การสร้าง

ความสัมพันธ์ระหว่างครู ผู้ปกครอง และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวของ การมีภาพพจนที่ดีกับสถานศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดของรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ดังนี้

1.1 ปัจจัยสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผล ประกอบด้วย บุคลากรประชาสัมพันธ์ งบประมาณสนับสนุน ความชัดเจนและต่อเนื่องของนโยบาย ความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ การใช้สื่อที่หลากหลายและทันสมัย และความเหมาะสมและต่อเนื่องของเวลาในการประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวจะทำให้การบริหารงานประชาสัมพันธ์บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ เช่น บุคลากรที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในวิธีการดำเนินการประชาสัมพันธ์อย่างถูกต้อง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความซื่อสัตย มีจรรยาบรรณ และแกไขปญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี การได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจะช่วยให้การทำงานมีความคล่องตัวขึ้น การมีนโยบาย เป้าหมายที่ชัดเจน และวิสัยทัศน์ของผู้นำในการกำหนดภาพลักษณ์ของหน่วยงาน จะนำไปสู่กลยุทธ์และขยายผลสู่กิจกรรมเพื่อการประชาสัมพันธ์เชิงรุกให้ประสบความสำเร็จ สิ่งที่จะช่วยอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานทั้งมวลและการติดต่อสื่อสาร ถ้าหากขาดวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นก็จะมีส่วนลดความก้าวหน้าของงาน สื่อที่ใช้ในการดำเนิน งานประชาสัมพันธ์ที่มีอยู่หลากหลาย ขึ้นอยู่กับนักประชาสัมพันธ์จะพิจารณาเลือกวิธีที่เหมาะสมในแต่ละสถานการณ์และต้องพัฒนาสื่อต่างๆ ให้ทันสมัยและมีหลากหลาย การประชาสัมพันธ์จะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลจำเป็นต้องอาศัยสื่อต่างๆ ควรเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับเรื่องหรือกิจกรรมที่ต้องการประชาสัมพันธ์ โดยศึกษาถึงข้อดีและข้อจำกัดของสื่อที่จะนำมาใช้อย่างละเอียดรอบคอบ นอกจากนี้การใช้สื่อที่หลากหลายจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการประชาสัมพันธ์โรงเรียนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับกนกวรรณ ใจรื่น (2556 : 4) ได้กล่าวถึงปัจจัยของการประชาสัมพันธ์ไว้ ดังนี้ 1) นโยบาย 2) ผู้บริหาร 3) บุคลากรด้านการประชาสัมพันธ์ 4) วิธีการดำเนินงาน 5) งบประมาณ 6) สื่อประชา สัมพันธ์และกระบวนการประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้พธูรำไพ ประภัสสร (2557 : 93) ได้กล่าว ถึงปัจจัยของการประชาสัมพันธ์ไว้ ดังนี้ 1) ด้านบริหารจัดการ 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านงบประมาณ 4) ด้านสื่อในการสื่อสาร 5) ด้านข่าวสาร 6) ด้านวัสดุนำเสนอ สอดคล้องกับศิริวรรณ จุลทับ และ จินตนา ตันสุวรรณนนท์ (2558 : 184) ได้กล่าวถึงปัจจัยของการประชาสัมพันธ์ไว้ ดังนี้ 1) การมีนโยบาย เป้าหมายที่ชัดเจนนำสู่การปฏิบัติและวิสัยทัศน์ของผู้นำ 2) ความพร้อมขององค์กร และบุคลากรที่มีความรู้ตรงสายงาน 3) การสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร 4) การมีส่วนร่วมของผู้นำและบุคลากร 5) การใช้ช่องทางที่หลากหลายและทันสมัย และ6) การจัดกิจกรรมสื่อมวลชนสัมพันธ์ สร้างสัมพันธ์กับสื่อมวลชน

1.2 ขอบข่ายการประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา ประกอบด้วย การรวบรวมข่าวสาร การผลิตและเผยแพรข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนตอสาธารณชน งานประชาสัมพันธ์ภายในและภายนอกโรงเรียน และการสร้างเครือข่ายการประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้เนื่องจากขอบข่ายงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษาเป็นภารกิจที่ผู้ประชาสัมพันธ์ต้องดำเนินการเพื่อทำให้การประชาสัมพันธ์บรรลุจุดมุ่งหมาย เช่น การจัดทำข้อมูล ข้อคิด ระเบียบของสถานศึกษา เพื่อแจ้งให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบ เป็นการประชาสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้าง

ความรู้ ความเข้าใจ เรื่องราวที่ได้แจ้งให้ทราบเพื่อให้มีแนวปฏิบัติและความเข้าใจไปในแนวทางเดียวกัน การประชาสัมพันธ์ผลงานของสถานศึกษาให้บุคลากรภายในหน่วยงานและนอกหน่วยงานได้รับทราบ เป็นการสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีภายในหน่วยงานให้มีความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน และ การประชาสัมพันธ์ภายนอกสถานศึกษาเป็นการเผยแพรผลงานของสถานศึกษาออกสู่ชุมชน ทำให้ชุมชนได้ทราบถึงผลงานของโรงเรียนที่ได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้น ทั้งที่เป็นการร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ การดำเนินงานประชาสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เป็นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การสร้างความรู้ความเข้าใจ การป้องกันและแก้ไขความเข้าใจผิด การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน รวมทั้งการสร้างเครือข่ายภายนอกองค์กรเป็นการจัดให้มีเครือข่ายการประสาน งานการประชาสัมพันธ์โรงเรียนด้วยการสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มบุคคลภายนอกโรงเรียน เพื่อการติดต่อสื่อสารในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารจากโรงเรียน ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภายนอก สอดคล้องกับทองมี สามารถ (2554 : 44) ได้กล่าวว่าขอบข่ายของการประชาสัมพันธ์ในสถาน ศึกษามี 3 ด้าน 1) การศึกษาความจำเป็นในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและความต้องการในการได้รับข้อมูลข่าวสารของชุมชน 2) จัดให้มีเครือข่ายการประสานงานการประชาสัมพันธ์ 3) การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานต่อสาธารณชน และ4) การติดตามประเมินผลการประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้ปรีชา จันทร์เทพ (2554 : 66) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของการประชาสัมพันธ์ ดังนี้ 1) การรวบรวมข่าวสาร 2) การผลิตสื่องานประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ข่าวสารและประสานงานกับชุมชน 3) การดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของศูนย์การติดต่อภายในและภายนอกสถานศึกษา 4) การติดตามและประเมินผล เช่นเดียวกับสุภาพร ทันสี (2555 : 32) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของการประชาสัมพันธ์ ดังนี้ 1) การศึกษาความจำเป็นในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและความต้องการในการได้รับข้อมูลข่าวสารของชุมชน 2) การจัดเครือข่ายประสานงานประชาสัมพันธ์ 3) การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานต่อสาธารณชน 4) การติดตามประเมินผลการประชาสัมพันธ์

1.3 กระบวนการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผล ประกอบด้วย การศึกษาข้อมูลและรับฟังความคิดเห็น การวางแผนประชาสัมพันธ์ การปฏิบัติการประชาสัมพันธ์(การสื่อสาร) และการประเมินผล ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผล เป็นขั้นตอนการทำงานที่ผู้ประชาสัมพันธ์ต้องดำเนินการเพื่อทำให้การประชาสัมพันธ์บรรลุจุดมุ่งหมาย ประกอบด้วย การศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานทั้งความต้องการและปัญหา การแสวงหาข้อมูลและรับฟังความคิดเห็น และมีการตรวจสอบประชามติ ทัศนคติตลอดจนปฏิกิริยาของประชากรที่เกี่ยวข้องต่อการบริหารจัดการการปฏิบัติงานของโรงเรียน หรือต่อนโยบายของโรงเรียนเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนดำเนินงาน การกำหนดสิ่งที่ต้องปฏิบัติในการประชาสัมพันธ์เพื่อให้งานมีความสอดคล้องต่อเนื่องบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ การวางแผนนั้นจะต้องใช้ความรอบคอบในการตัดสินใจ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และมีความสอดคล้องกับนโยบายขององค์การ การดำเนินการหรือลงมือปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้ โดยการอาศัยวิธีการสื่อสารในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งเทคนิคการสื่อสารในการเผยแพร่แนวคิดหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้ในการวางแผนไปยังกลุ่มเป้าหมายที่

เกี่ยวข้อง ตามสถานการณ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ในการปฏิบัติการจะต้องให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และทันเวลา จึงจะได้ผลเป็นที่น่าพอใจ การรวบรวมข้อมูลเพื่อตัดสินประสิทธิภาพของงานที่กระทำไปแล้วว่าส่วนใดที่ต้องแก้ไขหรือปรับปรุงให้ดีขึ้น การดำเนินงานขององค์การไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์มากน้อยเพียงใด สื่อที่องค์การใช้ประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มเป้าหมายครอบคลุมทั่วถึงหรือไม่ สอดคล้องกับนงลักษณ์ สุทธิวัฒนพันธ์ (2556 : 55-56) ได้กล่าวถึงกระบวนการประชาสัมพันธ์ ดังนี้ 1) การศึกษาวิจัยหรือการค้นคว้าหาข้อเท็จจริงและรับฟัง 2) การวางแผนและตัดสินใจ 3) การติดต่อสื่อสารถึงประชาชน และ 4) การประเมินผล และเกรียงไกร สุพรรณ (2561 : 30) ได้กล่าวถึงกระบวนการประชาสัมพันธ์ ดังนี้ 1) การศึกษาข้อมูล 2) การวางแผน 3) การปฏิบัติงาน-การสื่อสาร และ4) การประเมินผล เช่นเดียวกับนิพนธ์ สุนทโรทก (2561 : 54) ได้กล่าวถึงกระบวนการประชาสัมพันธ์ ดังนี้ 1) การศึกษาหาข้อมูล 2) การวางแผนประชาสัมพันธ์ 3) การดำเนินงาน และ4) การประเมินผล

1.4 ผลการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา ประกอบด้วย ความร่วมมือสามัคคีในการปฏิบัติงาน การปองกันความเขาใจคลาดเคลื่อนของผู้ปกครองและชุมชน การมีเจตคติที่ดีต่อสถานศึกษา การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครู ผู้ปกครอง และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข่อง และการเกิดภาพพจนที่ดีกับสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาเป็นการแสดงถึงความสำเร็จที่เกิดจากการดำเนินการประชาสัมพันธ์ในสถานศึกษา โดยพิจารณาจากการกระทำของครูที่รับผิดชอบการประชาสัมพันธ์และปฏิกิริยาที่เกิดกับผู้เกี่ยวข้อง โดยการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเพื่อทำให้บุคลากรในโรงเรียนและประชาชนร่วมมือกับสถานศึกษา การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องนั้นต้องกระทำโดยการนำเสนอข่าวสารที่เป็นจริง ให้เกิดความเข้าใจอย่างมีเหตุผล มิใช่การโฆษณาชวนเชื่อ เมื่อมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องก็จะให้ความร่วมมือสนับสนุนต่อสถานศึกษา การดำเนินงานประชาสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากการวางแผนและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อป้องกันการเกิดภาพลักษณ์กับหน่วยงานในทางลบ การป้องกันความเข้าใจผิดซึ่งย่อมมีผลดีกว่าที่จะต้องมาทำการแก้ไขในภายหลัง รวมถึงการแก้ไขความเข้าใจผิดซึ่งจะต้องรีบดำเนินการแก้ไขโดยด่วนอย่างเหมาะสมหรือทันต่อเหตุการณ์ มิฉะนั้นอาจเป็นผลเสียหายกระทบกระเทือนต่อสถาบันได้ การสร้างความนิยมความคิดความรู้สึกที่ดีความศรัทธาเลื่อมใสให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน จะมีผลทำให้การดำเนินงานของสถาบันเป็นไปอย่างราบรื่น บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การทำให้เกิดความมั่นคงในการดำเนินงาน การประชาสัมพันธ์ที่ดีต้องมุ่งต่อกลุ่มเป้าหมายทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน ทำให้เกิดความเข้าใจร่วมกันเป็นความสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งเป็นผลให้หน่วยงานปลอดจากการเข้าใจผิด และปราศจากปัญหาขัดแย้งภายในหน่วยงาน สภาพของโรงเรียนในด้านต่างๆ ที่บุคคลรับรู้จากประสบการณ์ เป็นการสะท้อนถึงความรู้สึก
และความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียน จากการบริหารจัดการ การกระทำหรือพฤติกรรมของบุคลากรในโรงเรียน โดยพิจารณาจากองค์ประกอบใน 3 ด้าน คือ ด้านความเชื่อถือ ด้านการยอมรับ และด้านความศรัทธา สอดคล้องกับทองมี สามารถ (2554 : 33) ได้กล่าวถึงผลของการประชาสัมพันธ์ ดังนี้ 1) สร้างภาพพจนที่ดีของโรงเรียน สร้างความนิยมชมชอบ เลื่อมใสศรัทธาจากประชาชน 2) ป องกันแกไขความเขาใจผิด

คลาดเคลื่อนของผู้ปกครองและชุมชน 3) เพิ่มพูนความสัมพันธ์เพิ่มขวัญกำลังใจบุคลากรที่เกี่ยวของลดความตึงเครียดทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียนได้ และ4) สงเสริมเกลี้ยกลอมชักจูงกลุมคนให้เกิดศรัทธามีทัศนคติที่ดีต่อผลิตผลของโรงเรียน นอกจากนี้สุภัสสร โกสุมสม และอัลฮามิธ มะลิซ้อน (2555 : ออนไลน์) ได้กล่าวว่า ประโยชน์ของการประชาสัมพันธ์ ดังนี้ 1) ก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดี 2) ทำให้ข้าราชการ เจ้าหน้าที่และประชาชนได้ทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆ 3) ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดี 4) ช่วยแก้ไขความขัดแย้ง ข้อข้องใจในด้านต่างๆ 5) ทำให้ประชาชนได้รับข่าวสารข้อมูลความรู้ที่ทันสมัย 6) ทำให้ได้รับความสนับสนุนร่วมมือ เช่นเดียวกับอนันต์ ปัตตังทานัง (2555 : 30) ได้กล่าวถึงผลของการประชาสัมพันธ์ดังนี้ 1) เผยแพร่ชื่อเสียงของโรงเรียนให้เป็นที่รู้จักทั่วไป 2) เป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างครู ผู้ปกครองและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง 3) ก่อให้เกิดความร่วมมือสามัคคีในการปฏิบัติงาน 4) กระตุ้นให้บุคลากรในโรงเรียนได้กระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน 5) ทำให้บุคคลภายนอกมีเจตคติที่ดีต่อโรงเรียน

2. ความเหมาะสมของรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ปัจจัยสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผล ได้แก่ บุคลากรประชาสัมพันธ์ งบประมาณสนับสนุน ความชัดเจนและต่อเนื่องของนโยบาย ความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ การใช้สื่อที่หลากหลายและทันสมัย ความเหมาะสมและต่อเนื่องของเวลาในการประชาสัมพันธ์ 2) ขอบข่ายการประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา ได้แก่ การรวบรวมข่าวสาร การผลิตและเผยแพรข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนตอสาธารณชน งานประชาสัมพันธ์ภายในและภายนอกโรงเรียน การสร้างเครือข่ายการประชาสัมพันธ์ 3) กระบวนการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผล ได้แก่ การศึกษาข้อมูลและรับฟังความคิดเห็น การวางแผนประชาสัมพันธ์ การปฏิบัติการประชาสัมพันธ์(การสื่อสาร) การประเมินผล 4) ผลการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา ได้แก่ ความร่วมมือสามัคคีในการปฏิบัติงาน การปองกันแก้ไขความเขาใจคลาดเคลื่อนของผู้ปกครองและชุมชน การมีเจตคติที่ดีต่อสถานศึกษา การสร้างความ สัมพันธ์ระหว่างครู ผู้ปกครอง และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวของ และการมีภาพพจนที่ดีกับสถานศึกษา พบว่า มีความเหมาะสมทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผลการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผล ส่วนองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ขอบข่ายการประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำหรับสถานศึกษา

การนำรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาไปใช้นั้น สถานศึกษาควรปฏิบัติ ดังนี้

1) จากผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 มีความเหมาะสมในระดับมาก ดังนั้น โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 จึงควรนำรูปแบบดังกล่าวไปปรับใช้ตามความเหมาะสมในบริบทสถานศึกษาของตน

2) จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านงบประมาณสนับสนุน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนงบประมาณในการประชาสัมพันธ์ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ปัจจัยด้านความชัดเจนและต่อเนื่องของนโยบาย ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีนโยบายวิสัยทัศน์ และเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อให้การประชาสัมพันธ์ในสถานศึกษาบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

3) จากผลการวิจัย พบว่า กระบวนการประชาสัมพันธ์ในขอบข่ายของงานประชาสัมพันธ์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การรวบรวมข่าวสาร ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการจัดทำข้อมูลข่าวสาร และระเบียบของสถานศึกษา เพื่อแจ้งให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบ เป็นการประชาสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ เรื่องราวที่ได้แจ้งให้ทราบเพื่อให้มีแนวปฏิบัติและความเข้าใจไปในแนวทางเดียวกัน

4) จากการศึกษารูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า การประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครู ผู้ปกครอง และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวของมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงที่สุด ซึ่งชี้ให้เห็นว่าหากผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญในการประชาสัมพันธ์ต่อกลุ่มเป้าหมายทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน ย่อมจะส่งผลทำให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน เกิดความสัมพันธ์ที่ดี เป็นผลให้หน่วยงานปลอดจากการเข้าใจผิด และปราศจากปัญหาขัดแย้งทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน อันจะไปสู่ความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรทุกคนในการปฏิบัติงาน

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ควรนำรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในการวางแผนการประชาสัมพันธ์ เช่น การจัดทำคู่มือการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาได้นำไปใช้อย่างเหมาะสม และจัดอบรม

ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรประชาสัมพันธ์ให้สามารถใช้คู่มือการประชาสัมพันธ์ได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้จากผลการวิจัยพบว่ากระบวนการประชาสัมพันธ์ในขอบข่ายของงานประชาสัมพันธ์ในสถานศึกษามีความเหมาะสมน้อยที่สุดในบรรดาองค์ประกอบทั้งหมดของรูปแบบ ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ควรจัดอบรมให้ความรู้กับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรประชาสัมพันธ์ให้ตระหนักถึงขอบข่ายงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษาเพื่อจะได้เห็นความสำคัญของการประชาสัมพันธ์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเชิงทดลองโดยนำรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับสถานศึกษาและศึกษาผลที่เกิดขึ้น

2.2 ควรทำการวิจัยเชิงประเมินรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น เพื่อจะนำข้อค้นพบที่ได้จากการประเมินไปปรับปรุงรูปแบบต่อไป

2.3 ควรทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา/มัธยมศึกษา เพื่อให้เกิดผลการพัฒนาที่มีความยั่งยืนในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ ใจรื่น. (2556). *การนำเสนอกระบวนการประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่ข่าวสารมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน*. การค้นคว้าอิสระ ศษ.ม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เกรียงไกร สุพรรณ. (2561). *รูปแบบการบริหารจัดการการประชาสัมพันธ์ในสถานศึกษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

จันทรานี สงวนนาม. (2551). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2).* กรุงเทพมหานคร: บุ๊ค พอยท์.

จามรี มาลีหวล. (2554). *การพัฒนาระบบงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนบ้านจารย อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร*. การศึกษาคนคว้าอิสระ กศ.ม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ทองมี สามารถ. (2554). *การพัฒนาระบบงานประชาสัมพันธ์ โรงเรียนบ้านนาไหม อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

นงลักษณ์ สุทธิวัฒนพันธ์. (2556). *ประชาสัมพันธ์อย่างไรให้โดนใจผู้รับ.* กรุงเทพมหานคร: บุ๊คส์ทูยู.

นิพนธ์ สุนทโรทก. (2561). *กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์โรงเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนสตรีราชินูทิศ จังหวัดอุดรธานี*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ นศ.ม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 8).* กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

ประทีปแสง พลรักษา. (2553). *การพัฒนาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ โรงเรียนหนองตา อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ปรีชา จันทร์เทพ. (2554). *การดำเนินงานประชาสัมพันธ์ในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พธูรำไพ ประภัสสร. (2557). *กลยุทธ์การบริหารงานประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคเหนือ.* วิทยานิพนธ์ ปร.ด. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

มโนชา จงหมื่นไวย. (2553). *การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 5*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

มิ่งขวัญ ทาสีภู. (2553). *การพัฒนาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนมารีย์พิทักษ์อุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ระภีพรรณ ร้อยพิลา. (2553). *การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำในการประชาสัมพันธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ ค.ด. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2551). *วิธีวิทยาการวิจัย.* กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

ศรายุทธ ชื่นชมบุญ. (2556). *สภาพและปัญหาการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

ศิริวรรณ จุลทับ และ จินตนา ตันสุวรรณนนท์. (2558). *กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เชิงรุกของสถาบันอุดมศึกษาเขตภูมิศาสตร์ภาคใต้.* วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี. 2 (2), 184.

สำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. (2563). *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2564. แหล่งที่มา: https://www.nkp2.go.th/.

สุภัสสร โกสุมสม และอัลฮามิธ มะลิซ้อน. (2555). *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2564. แหล่งที่มา: https://mitmayzii07.wordpress.com/tag/.

สุภาพร ทันสี. (2555). *การพัฒนาระบบงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนบ้านนางิ้ว อำเภอสังคม จังหวัดหนองคาย.* การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อนันต์ ปัตตังทานัง. (2555). *การพัฒนาระบบงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนวังไม้แดงพิทยาคม อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา.* การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

การพัฒนาศักยภาพผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดน่าน

Potential Development of Phrapariyatthamma School Administrators Department of General Education, Nan Province

ชัชภูมิ สีชมภู, หยกแก้ว กมลวรเดช,
พิมผกา ธรรมสิทธิ์ และ วจี ปัญญาใส
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
Chatphum Sichomphoo, Yokkaew kamolvoradej,
Phimphaka Thammasit and Vajee Panyasai
Uttaradit Rajabhat University,Thailand
Corresponding Author, E-mail : chat.chomphoo@gmail.com

****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดน่าน 2) เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดน่าน 3) เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ จังหวัดน่าน ประชากรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดน่าน จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้การสัมภาษณ์ แบบบันทึกการจัดเวทีประชาคมและการประชุมกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าความถี่ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

ผู้บริหารโรงเรียน ต้องการได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับแนวคิดบริหาร ความรู้และนวัตกรรม ในการบริหารโรงเรียน ผลการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารโรงเรียน โดยการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการระดมสมองเพื่อวิเคราะห์บริบทของโรงเรียน การวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ การนำเสนอกระบวนการบริหารจัดการที่ดีของแต่ละโรงเรียน ผลการหาแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารทุกโรงเรียนได้นำความรู้มาปรับใช้ในการบริหารโรงเรียน มีการประชุม และร่วมกันวิเคราะห์หาแนวทางการพัฒนาโดยการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย เพื่อการบรรลุผลสำเร็จ มีการจัดทำแผนพัฒนาของโรงเรียน โดยเน้นการมุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

คำสำคัญ: โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา; การพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร

* วันที่รับบทความ: 28 ธันวาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 29 ธันวาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2565
Received: December 28, 2022; Revised: December 29, 2022; Accepted: December 30, 2022

Abstracts

This research aims to 1) to study the basic information necessary for the development of administrator potential, Phrapariyattham school, department of general education, Nan province. 2) to develop the potential of administrator of Phrapariyattham school, department of general education, Nan province. 3) to find guidelines for the management of Phrapariyattham School, department of general education, Nan province. The population used in the study consisted of 60 people of School administrators, department of general education, Nan province. The research tools used were interviews, the community forum record forms and group meeting. The data were analyzed by frequency and content analysis.

The result show that the school administrators want to develop knowledge management concepts and innovations in school management. The results of the development of school administrators through workshop seminars and brainstorming to analyze the school context, planning to improve the quality of education and the presentation of good management processes of each school, and finding guidelines for school management by Coaching and Mentoring found that all school administrators have applied their knowledge in school administration, meetings were held and jointly analyzed to find ways to develop by defining the vision, mission and goals for achieving results, and the school development plan has been developed with an emphasis on student achievement.

Keywords: Department of General Education Phrapariyattham School; Development of Administrator Potential

บทนำ

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งของการศึกษาคณะสงฆ์ที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ โดยจัดการศึกษาให้แก่พระภิกษุสามเณร ด้านวิชาการทางโลกควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ส่วนการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีสภาการศึกษาของคณะ สงฆ์เป็นองค์กรหลักมีหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยตรง ดังนั้นการบริหารโรงเรียนจึงอยู่ในความปกครองของคณะสงฆ์ในแต่ละระดับได้ช่วยกันรับผิดชอบดูแล โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะทำให้การศึกษาในโรงเรียนดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายศาสนจักร และฝ่ายบ้านเมือง กล่าวคือ ทางฝ่ายศาสนจักรจะได้ศาสนทายาทที่ดี มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เป็นผู้ประพฤติดีปฏิบัติชอบ ดำรงอยู่ในสมณธรรม สมควรแก่ภาวะ สามารถธำรงและสืบต่อพระพุทธศาสนาให้เจริญสถาพรต่อไป และถ้าหากพระภิกษุสามเณรเหล่านี้ลาสิกขาบทไปแล้ว สามารถเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาของรัฐ หรือเป็นพลเมืองที่ดีสืบต่อไป (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2557 : 1) โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจึงเป็นจัดการศึกษาที่วัดโดยพระสงฆ์ ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ให้แก่พระภิกษุสามเณรได้เล่าเรียนวิชา พระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ควบคู่ไปกับวิชาสามัญตาม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ โดยโรงเรียนมีสถานภาพเป็นสถานศึกษาขั้น พื้นฐานตามกฎกระทรวง ว่าด้วยสิทธิในการ

จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสถาบันพระพุทธศาสนา พุทธศักราช 2548 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จึงเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นสถานศึกษาแห่งสถาบันพระพุทธศาสนา ภายใต้การกำกับดูแลของคณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม จึงเป็นสถานศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการ สร้างโอกาสทางการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนที่ไม่สามารถหรือไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐและเอกชนทั่วไปได้ นอกจากนี้ยังเป็นสถานศึกษาที่มีเป้าหมายในการจัด การศึกษาเป็นเอกลักษณ์และมีวัตถุประสงค์พิเศษ กล่าวคือเป็นโรงเรียนเฉพาะทางด้านพระพุทธศาสนา ที่มุ่งเน้นการสร้างศาสนทายาทที่ดีเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้พร้อมเป็นพุทธศาสนทายาทที่เปี่ยมปัญญาประพฤติปฏิบัติตนถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัยที่เป็น พุทธบัญญัติ มีหลักพุทธธรรมนำชีวิต อันเป็นคุณลักษณะปริยัติสามัญที่พึงประสงค์และสามารถทำ หน้าที่เผยแผ่พุทธธรรม เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณภาพชีวิตของประชาชนในเชิงบูรณาการวิชาการทั้งทางธรรมและทางโลกได้อย่างดี มีวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันอีกด้วย เจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้รับใบอนุญาตจัดตั้งโรงเรียน พร้อมทั้งผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีบทบาทร่วมกันกำหนดแนวทางบริหารจัดการศึกษาพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเพื่อให้ ได้รับความศรัทธาเชื่อมั่นจากผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้ามาบวชเรียนซึ่งนับว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีแนวทางการปฏิบัติงานที่สืบทอดกันมาโดยลำดับ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 กำหนดให้มีสำนักงานการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจในการสนองงานเกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนพระปริยัติธรรม มีโครงสร้างการบริหารงานและการจัดการศึกษา เป็นสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา 14 เขต โรงเรียนปริยัติธรรมจังหวัดน่าน อยู่ในเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 6 เขตและ (สำนักงานการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา, 2565 : ออนไลน์)

การบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมสู่ความสำเร็จและมีคุณภาพนั้น ผู้บริหารต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญหลายประการและต้องเป็นผู้ที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักการบริหาร และมีศิลปะในการประยุกต์ใช้ความรู้นั้น จากผลการวิจัยของพระมหาสุวัฒน์ เสนเพ็ง และคณะ (2563 : 266-282) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 พบว่าองค์ประกอบด้านคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษ ที่ 21 ประกอบด้วย 5 ทักษะ ได้แก่ 1) มีความรอบรู้ (Mastery) 2) มีความรู้ในขอบข่ายของศตวรรษที่ 21 (Themes of 21st century) 3) มีทักษะ การเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and innovation) 4) มีทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Information media and technology skills) 5) มีทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and career skill)

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดน่าน ถือเป็นโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการทางวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ มีจำนวนโรงเรียน 16 โรงเรียนได้แก่ โรงเรียนเชียงกลางปริยัติศึกษา โรงเรียนนันทจริมเขตศึกษา โรงเรียนนันทบุรีวิทยา วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดนิโครธาราม โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุแช่แห้ง โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดภูเก็ต โรงเรียนพระปริยัติธรรมอนุสรณ์วัดฟ้าสวรรค์ โรงเรียนพระศาสนาภิพัฒน์วัดเมืองราม โรงเรียนวัดดอนมงคลสันติสุขวิทยา โรงเรียนวัดนาราบวิทยา โรงเรียนวัดน้ำไคร้วิทยา โรงเรียนวัดบ่อหลวงวิทยาธรรม โรงเรียนวัดบุญยืน โรงเรียนวัดแม่จริมโสภิตาราม โรงเรียนวัดกลาง และโรงเรียนวัดราษฎร์บำรุงวิทยา จากการดำเนินงานที่ผ่านมา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดน่าน มีจัดการเรียนการสอนอยู่ในขอบเขตจำกัดมากและไม่สามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 แก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง และยังประสบกับสภาพและปัญหาการบริหารงานด้านวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ทำให้การบริหารจัดการ ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร มีจำนวนพระภิกษุสามเณรลดลง การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน ยังมีขีดจำกัด จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ โดยหลักสูตรการบริหารการศึกษาร่วมกับสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดน่านและวิทยาลัยน่าน จึงจัดโครงการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดน่าน เพื่อพัฒนาผู้บริหารโรงเรียน ให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่เก่งคิด เก่งงาน และเก่งคน มีความรู้ ความเข้าใจในบริบทของโรงเรียน พร้อมที่จะพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพ เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดน่าน

2. เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดน่าน

3. เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ จังหวัดน่าน ที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้

ระเบียบวิธีวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ จำเป็นในการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดน่าน

2. การพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดน่าน

3. แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ จังหวัดน่าน

1.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดน่าน 16 โรงเรียน จำนวน 60 รูป/คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดน่าน จำนวน 16 โรงเรียน

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

พฤษภาคม – สิงหาคม 2565

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสัมภาษณ์/แบบบันทึกการสัมภาษณ์
2. แบบบันทึกการประชุมกลุ่ม
3. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ข้อ 1 โดยการใช้แบบบันทึกการสัมภาษณ์และการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ใช้แบบบันทึกการประชุมกลุ่ม และการเก็บข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 3 ใช้การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าความถี่ และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ดำเนินการ 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารโรงเรียน ระยะที่ 2 เป็นการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้บริหารโรงเรียน ระยะที่ 3 เป็นการหาแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียน ที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์แต่ละข้อ ดังนี้

1. **ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารโรงเรียน โดยการจัดประชุม อภิปรายแสดงความคิดเห็นและการสัมภาษณ์** ผู้ร่วมประชุมและให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดน่าน จำนวน 60 รูป/คน จัดขึ้นที่ห้องประชุมวิทยาลัยสงฆ์นครน่าน ในวันที่ 27 พฤษภาคม 2565 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า สภาพการดำเนินงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดน่าน ทั้ง 16 โรงเรียนดังนี้ ด้านการบริหารจัดการ โรงเรียนที่อยู่อำเภอรอบนอกยังขาดแคลนทรัพยากรในการบริหารสถานศึกษาครูขาดความมั่นคงในวิชาชีพจึงมีการเข้าออกบ่อย งบประมาณได้รับการสนับสนุนไม่เพียงพอการสนับสนุนจากภาคเอกชนและชุมชนยังมีน้อย ผู้บริหารบางส่วนขาดแรงจูงใจเนื่องจากสวัสดิการและค่าตอบแทนน้อย ด้านครูผู้สอน พบว่ายังมีครูที่ไม่มีวุฒิทางครูและสอนไม่ตรงเอก ยังขาดครูบางสาขาเช่น คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ครูยังได้รับค่าตอบแทนไม่เป็นไปตามวุฒิทางการศึกษา ยังขาดสวัสดิการที่เหมาะสม ส่วนด้านนักเรียน จำนวนผู้เรียนมีอัตราส่วนลดลงทุกปี อัตราการออกกลางคันหรือไม่ศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีมากขึ้น อันเนื่องมาจากครอบครัวมีฐานะยากจน ขาดโอกาส รวมทั้งค่านิยมของวัยรุ่นที่ต้องการความอิสระและไม่ต้องการอยู่ในเพศบรรพชิต ความต้องการได้รับการพัฒนา พบว่า ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารโรงเรียนต้องการได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับ ความรู้และนวัตกรรมการบริหารการศึกษาเพื่อนำไปบริหารงานของโรงเรียน ต้องการความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ผู้บริหารโรงเรียนโดยเฉพาะบทบาทหน้าที่ในการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารงบประมาณและด้านบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารโรงเรียนต้องการเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย ต้องการเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ต้องการพัฒนาศักยภาพตนเองเกี่ยวกับภาวะความเป็นผู้นำ ต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับการบริหารและการจัดการโรงเรียน ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศไทยในยุค New Normal ต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา ด้านครูผู้สอน ครูต้องการได้รับการพัฒนาวิชาชีพเช่นเดียวกับข้าราชการครูสังกัดอื่น ครูต้องการได้รับการพัฒนาด้านเทคนิคการสอนที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ครูต้องการได้รับการพัฒนาการผลิตสื่อและเทคนิคการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ส่วนด้านนักเรียน นักเรียนต้องการได้รับการสนับสนุนด้านทุนการศึกษาปัจจัยการดำรงชีพที่เหมาะสมเพียงพอในการศึกษาและต้องการสื่ออุปกรณ์ที่เพียงพอเหมาะสมของโรงเรียนและชั้นเรียน

2. ผลการศึกษาการพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการของผู้บริหารโรงเรียน โดยการจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ผู้ร่วมประชุมสัมมนาและให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดน่าน 16 โรงเรียน จำนวน 60 รูป/คน จัดขึ้นที่ห้องประชุมวิทยาลัยสงฆ์นครน่าน ในวันที่ 12 มิถุนายน 2565 มีกิจกรรมบรรยาย โดยคณะวิทยากรกระบวนการ พร้อมทั้งการเปิดอภิปราย

และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ภายใต้หัวข้อ “โรงเรียนพระปริยัติธรรมในยุควิถีใหม่กับการปรับเปลี่ยนเชิงกระบวนทัศน์ เพื่อการปฏิรูปการศึกษายุคดิจิทัล” มีกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับภาวะความเป็นผู้นำในยุค ไทยแลนด์ 4.0 ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียน ความรู้เกี่ยวกับระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ผู้บริหารโรงเรียนโดยเฉพาะบทบาทหน้าที่ในการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารงบประมาณและด้านบริหารงานทั่วไป ความรู้กับการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ความรู้เกี่ยวกับการบริหารและการจัดการโรงเรียน ความรู้เกี่ยวกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา โดยใช้รูปแบบวิทยากรกระบวนการ มีการบรรยายและผู้ร่วมประชุมสัมมนาร่วมอภิปรายและแสดงความคิดเห็น ส่วนในภาคบ่ายมีกิจกรรมการระดมสมองในกลุ่มย่อยเพื่อวิเคราะห์บริบทของแต่ละโรงเรียนพร้อมทั้งนำเสนอแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน สรุปลงในใบงานและนำเสนอเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบริบทโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดน่าน พบว่ามีจุดแข็ง (Strength) คือ ชุมชนมีทัศนคติที่ดี ให้การยอมรับและให้ความร่วมมือสนับสนุนการจัดการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนมีความมุ่งมั่นเสียสละในการทำงาน มีความรู้มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม ทุกโรงเรียนเข้าร่วมโครงการพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า ในโครงการพัฒนาเด็กในถิ่นทุรกันดาร (กพด.) และระบบการบริหารงานของโรงเรียนมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ จุดอ่อน (Weakness) ที่พบคือ ชุมชนในเขตอำเภอรอบนอกมีฐานะเศรษฐกิจไม่ดีส่งผลให้มีคนบริจาคทำบุญน้อยลง ครูมีวุฒิทางการศึกษาไม่ตรงวิชาที่สอน ครูขาดขวัญกำลังใจขาดความมั่นคงในวิชาชีพ ทำให้มีอัตราการลาออกบ่อยเมื่อได้งานใหม่ที่ดีกว่า ครูบรรพชิตรับกิจนิมนต์มาก มีภาระงานหลายด้านและยังขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อการจัดการศึกษา ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่ามาตรฐาน การนิเทศกำกับติดตามยังไม่เป็นระบบดีพอ ด้านงบประมาณ ได้รับการจัดสรรงบประมาณล่าช้าและยังไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน บุคลากรอย่างขาดความรู้เกี่ยวกับระเบียบบริหารงบประมาณ ด้านโอกาส (Opportunity) มีกฎหมายพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 และกำลังมีการออกกฎหมายลูกตามมา ทุกโรงเรียนเข้าร่วมโครงการพัฒนาเด็กในถิ่นทุรกันดาร (กพด.)และมีการดำเนินการตามแผนของโครงการที่ชัดเจน มีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการของกระทรวงดิจิตอลเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมหรือ ICT มีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในพระบรมราชูปถัมภ์หรือ DLTV ด้านอุปสรรคหรือภาวะคุกคาม (Threat) สัญญาณอินเทอร์เน็ตบางโรงเรียนไม่เสถียร บุคลากรยังขาดความรู้ทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการจัดการศึกษา

ผลการระดมความคิด อภิปรายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเสนอแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ ควรมีการวิเคราะห์ผลการจัดการศึกษา ผลการทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (O-NET) ผลการทดสอบระดับชาติด้านพุทธศาสนา (B-NET) เพื่อนำมาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา

เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามหลักสูตรพระปริติธรรม แผนกสามัญศึกษา ควรมีการนิเทศติดกำกับติดตามการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ควรเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิมาให้ความรู้ด้านการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ควรมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นคุณภาพผู้เรียนทั้งทางโลกและทางธรรม ด้านการบริหารงานบุคคล ควรบริหารงานบุคคลด้วยหลักธรรมาภิบาลและหลักพรหมวิหารธรรม ควรมีการสรรหาบรรจุแต่งตั้งและพัฒนาบุคลากรตามระบบการบริหารงานบุคคลของภาครัฐ ควรจะตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาวิชาชีพและการจัดสวัสดิการ ควรจัดอบรมถวายความรู้ด้านการบริหารและการจัดการศึกษาให้กับเจ้าอาวาสที่มีโรงเรียนพระปริติธรรมแผนกสามัญศึกษา ควรศึกษารูปแบบการบริหารและยกย่องเชิดชูผู้บริหารที่เป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการบริหารงบประมาณ ควรให้ความสำคัญกับการบริหารงบประมาณแบบมีส่วนร่วม การบริหารงบประมาณควรเน้นความมีประสิทธิภาพและความโปร่งใส ควรมีนโยบายและแนวทางในการรับการสนับสนุนการจัดการศึกษาพระปริติธรรม ควรหารูปแบบและวิธีการระดมทรัพยากรเพื่อจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริธรรมที่เหมาะสม ควรพัฒนาและให้ความรู้ เกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแก่ผู้รับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง ด้านการบริหารงานทั่วไป ควรพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารงานโรงเรียน ควรมีการสำรวจความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่เพื่อจัดการศึกษา ควรจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนและห้องเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ควรรณรงค์ให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ ควรจัดหาแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

3. ผลการศึกษาการหาแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียน ที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) พบว่า หลังจากการอบรม ผู้บริหารโรงเรียนได้นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมมาปรับใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียน โดยมีการประชุมบุคลากรเพื่อทำการวิเคราะห์หาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค เพื่อนำมากำหนดกลยุทธ์และแนวทางการพัฒนาโรงเรียน มีการทบทวนวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายการพัฒนาเพื่อการบรรลุผลสำเร็จ มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อต่อยอดความรู้และจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยเน้นการมุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และยังพบว่า โรงเรียนมีความต้องการได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม ได้แก่ เทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ใช้ในการบริหารและการจัดการเรียนการสอน การใช้โปรแกรมต่างๆ การใช้เกมเป็นสื่อการเรียนการสอน การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร การพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อให้มีวิทยฐานะ รวมทั้งการพัฒนาครูที่ยังไม่มีใบประกอบวิชาชีพครู การส่งนักศึกษามาฝึกปฏิบัติการสอนในสาขาที่ขาดแคลนและต้องการให้มีนักศึกษามาออกค่ายวิชาการในโรงเรียน นอกจากนั้นเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนทางมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ได้ประสานความร่วมมือกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาน่าน ให้ประสานสั่งการโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดที่มีความพร้อมและตั้งอยู่ใกล้กับโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาเพื่อจัดทำข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) เพื่อให้ความร่วมมือและสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนตามบริบทและความเหมาะสมต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน ต้องการได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับ ความรู้และนวัตกรรมการบริหารการศึกษาเพื่อนำไปบริหารงานของโรงเรียน ความรู้เกี่ยวกับระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ผู้บริหารโรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความรู้จากสื่อที่มากับเทคโนโลยีสมัยใหม่สืบค้นหาได้อย่างไร้ขีดจำกัด การบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการศึกษาชาติ จำเป็นที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องเรียนรู้เกี่ยวระเบียบกฎหมายที่ใช้ในการบริหารงานทั้ง 4 ด้านและต้องพัฒนาศักยภาพตัวเองตลอดเวลา สอดคล้องกับ ทิพวรรณ ล้วนปสิทธิ์สกุล (2562 : 124) ได้กล่าว่า ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เพื่อให้สามารถที่จะเลือกใช้กับการบริหารสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม คุ้ม ค่าและเพียงพอต่อการใช้งาน ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องแสดงศักยภาพทางด้านการบริหารสถานศึกษาให้มีความทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระมหาสุวัฒน์ เสนเพ็ง และคณะ. (2563 : 266-282) ที่ได้ศึกษา รูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษาที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 พบว่า สภาพการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในปัจจุบัน มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน และรูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยงานหลักการบริหาร 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป

2. จากการศึกษาการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารโรงเรียน โดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ พบว่าผู้บริหารได้รับความรู้จากทีมวิทยากรกระบวนการและได้ร่วมอภิปรายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับหลักการแนวคิดการบริหารจัดการโรงเรียน และการระดมสมองเพื่อวิเคราะห์บริบท จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคพร้อมกับนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการที่เหมาะสมของแต่ละโรงเรียน และมีการอภิปรายสนับสนุนแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารของแต่ละโรงเรียน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของพระครูสังฆรักษ์ปัญญาพล ปญฺญาพโล และคณะ (2560 : 91-104) พบว่า การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมสู่ความเป็นเลิศ ต้องมีการสร้างและพัฒนาบุคลากรให้มีสุขภาพและคุณภาพ มีการพัฒนามาตรฐานสำนักศาสนศึกษาให้เข้มแข็งและมีคุณภาพ ต้องมีการสร้างนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีประสิทธิภาพ และมีการพัฒนาระบบ การบริหารที่เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม และสอดคล้องกับพัชราภรณ์ ดวงชื่น (2561 : 248-256) ได้เสนอมุมมองการบริหารองค์กรการศึกษาในโลก Disruptive ไว้ว่าผู้บริหารต้องสร้างวัฒนธรรมการทำงานและบรรยากาศในสถานศึกษาให้มีการใช้เทคโนโลยี การสื่อสารและเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างแพร่หลาย ต้องมีการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยี การสื่อสารและเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ผู้บริหารต้องส่งเสริม สนับสนุน สร้างแรงจูงใจครูและบุคลากรของสถานศึกษาให้นำความรู้ ความสามารถด้าน

เทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีดิจิทัล รวมถึงเทคโนโลยีอื่น ๆ ที่สถานศึกษา จัดให้มาสร้างนวัตกรรมใหม่ในการจัดการเรียนรู้หรือการปฏิบัติงาน รวมทั้งจัดให้มีระบบการกำกับติดตามและการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีการ สื่อสารและเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษาทั้งครู-อาจารย์ บุคลากรทุกคน

3. การหาแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารทุกโรงเรียนได้นำความรู้มาปรับใช้ในการบริหารโรงเรียน มีการประชุม และร่วมกันวิเคราะห์หาแนวทางการพัฒนา มีการจัดทำแผนพัฒนาของโรงเรียน โดยเน้นการมุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ทั้งนี้เป็นผลเนื่องจากจัดกิจกรรมการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ได้ให้ความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติการระดมสมอง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางการบริหารนำมากำหนดกลยุทธ์และแนวทางการพัฒนาโรงเรียน สอดคล้องกับ ชัชชญา พีระธรณิศร์ (2563 : 126-139) ได้กล่าวถึงความท้าทายการจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในยุค Disruptive Change ต้องเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำสูง ใช้กระบวนการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้มีประสิทธิภาพและเกิด ประสิทธิผลสูงสุดและทันต่อสถานการณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ต้องเข้าใจและใช้สื่อ สังคมออนไลน์ เพื่อการสื่อสารข้อมูลที่รวดเร็วทั่วถึงและยังต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีดิจิทัลให้รู้ทันความเปลี่ยนแปลงและต้องกำหนดวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ และทิศทางขององค์การให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ และสอดคลองกับผลวิจัยของพระณัฐพงศ์ คงเพชร (2563 : 86-87) ได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา นครชัยบุรินทร์ ว่า สถานศึกษาควรมีการวางแผนจัดทำแผนการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ สถานศึกษาควรมีการใช้อินเทอร์เนตเพื่อกำกับติดตามงานการบริหารงานบุคคล สถานศึกษาควรมีการจัดทำรายละเอียดแผนงบประมาณ แผนงาน งาน โครงการ ให้มีความเชื่อมโยงกับผลผลิตและผลลัพธ์ ตามตัวชี้วัดความสำเร็จของต้นสังกัด และสถานศึกษาควรมีการปรับการศึกษาวิเคราะห์โครงสร้าง ภารกิจ การดำเนินงาน ปริมาณและคุณภาพการศึกษา เพื่อออกแบบการจัดระบบงานภายในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ภาครัฐและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรเพิ่มงบประมาณด้านการพัฒนาบุคลากรให้กับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้มากขึ้น

2. องค์กรคณะสงฆ์ควรมีนโยบายและแนวทาง เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรภาครัฐและเอกชน สมาคม มูลนิธิฯ เข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

2. ควรศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

3. ควรศึกษาตัวชี้วัดความสำเร็จของการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

4. ควรศึกษารูปแบบการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

เอกสารอ้างอิง

ชัชชญา พีระธรณิศร์. (2563). ความท้าทายการจัดการศึกษาในยุค Disruptive Change ของผู้บริหารสถานศึกษา. *ศึกษาศาสตร์สาร*. 4 (2), 126-139.

ทิพวรรณ ล้วนปสิทธิ์สกุล. (2562). *คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาของนโยบายไทยแลนด์ 4.0.* ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พระครูสังฆรักษ์ปัญญาพล ปญฺญาพโล และคณะ. (2560). การบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมสู่ความเป็นเลิศ. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.* 8 (2), 91-104.

พระมหาสุวัฒน์ เสนเพ็ง, 2ณรงค์ พิมสารและณกมล ปุญชเขตต์ทิกุล. (2563). รูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่21. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ.* 7 (3), 266-282.

พระณัฐพงศ คงเพชร**.** (2564). *การศึกษาการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา นครชัยบุรินทร์.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.

พัชราภรณ์ ดวงชื่น. (2561). เปลี่ยนมุมมองการบริหารองค์กรการศึกษาในโลก Disruptive. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.* 8 (2), 248-256.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ,กองพุทธศาสนา. (2557). *คู่มือปฏิบัติงานโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา*. โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สำนักงานการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. (2565). โครงสร้างสำนักงานการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน2565. **แหล่งที่มา:** http://www.pariyatdharma.ac.th

เหล้า : บทบาทในชุมชนอีสาน
Whiskey : Role in Isan society

ทรงศร รักประเทศ, พัสสน พรมมา, อนันตศักดิ์ พลแก้วเกษ,
กฤษณะ ศรีกกโพธิ์, เอกฉัท จารุเมธีชน, อัจฉราพร ใครบุตร,
พิธพิบูลย์ ทองเกลี้ยง, ทัศนีย์ มงคลรัตน์ และ พระวชิรวิชญ์ ฐิตฺวโส
โรงเรียนบ้านคำสร้างบ่อ ตำบลน้ำปลีก อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ

Songsorn Rakpratet, Phasson Promma, Anantasak Ponkaewkes,
Kritsana Srikokpho, Aekachat Jarumethichom, Adcharaporn Kraiboot,
Phitphiboon Thongkliang, Tassanee Mongkolrat
and PhraVachiravich Pattarakiattinan
Ban Kham Sang Bo School, Nam Prik Subdistrict,
Mueang District, Amnat Charoen Province
Corresponding Author, E-mail : kapko1990@gmail.com

****

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัย เหล้า : บทบาทในชุมชนอีสาน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของเหล้าในชุมชนอีสานโดยการวิเคราะห์/ตีความ ตามบทบาทหน้าที่ทางด้านคติชนวิทยาของวิลเลียม บาสคอม (William Bascom) ที่ได้จำแนกทฤษฎีว่าด้วยบทบาทหน้าที่ของคติชนไว้ 4 ประการ ดังนี้ 1) ให้ความเพลิดเพลิน 2) ยืนยันความสำคัญของพิธีกรรม 3) ให้การศึกษา 4) รักษาปทัสถานของสังคม ซึ่งบทบาทเป็นสิ่งที่บุคคลมักให้ความสำคัญกับสถานะภาพนั้น เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งทำให้สังคมรักษาเสถียรภาพของสังคมไว้ได้

ผลการศึกษาพบว่า บทบาทของเหล้าในชุมชนอีสาน แบ่งออกได้ 4 บทบาทดังนี้ 1.บทบาทในการคลายความคับข้องใจ ได้แก่ 1.1 เป็นเครื่องมือในการสังสรรค์ สร้างความสนุกสนาน 1.2 เป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์ 1.3 เป็นเครื่องมือในการผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อย 2.บทบาทเป็นองค์ประกอบของพิธีกรรม ได้แก่ 2.1บายศรีสู่ขวัญ 2.3 2.2ยกครูหมอล. เช่นไหว้ผีไร่ผีนา 3. บทบาทในการใช้เป็นเครื่องมือบำรุงร่างกาย ได้แก่ การใช้เหล้าเป็นยา 4.บทบาทในการเป็นปทัสถานทางสังคม ได้แก่ 4.1 เป็นเครื่องมือจัดระเบียบสังคม 4.2 การธำรงรักษาประเพณีและพิธีกรรม สรุปว่าบทบาทของเหล้าในชุมอีสานเมื่อเทียบตามแนวทฤษฎีของวิลเลียม บาสคอม (William Bascom) ปรากฏครบทั้ง 4 บทบาท ได้แก่ คลายความคับข้องใจหรือความเพลิดเพลิน ยืนยันความสำคัญของพิธีกรรม ให้การศึกษา และรักษาปทัสถานของสังคม

คำสำคัญ: เหล้า; บทบาท; อีสาน

---

* วันที่รับบทความ :28 ธันวาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 29 ธันวาคม 2565; วันตอบรับบทความ :30 ธันวาคม 2565
Received: December 28, 2022; Revised: December 29, 2022; Accepted: December 30, 2022

Abstracts

The purpose of the study was to study role of whiskey in Isan community through the Structuralism and Functionalism of William Bascom which including 4 functions and structures; 1) for entertaining, 2) for ceremony significance, 3) for education, and 4) for social norms. Roles are significant for giving status because they are one of conservative of social stabilities.

The results shown that there were 4 roles of Whiskey in Isan; 1) to cope with frustration; tools for entertainment, tools for making friends, tools for relaxing, 2) to be the part of the ceremonies; feeding ancestral spirits, being in wrist-binding ceremony, paying respect for local Isan songs, sacrificing, and paying respect for field ghosts, 3) to be nutrient as a medicine, 4) to be the social norms; social organization, and the conservation of tradition and ceremony. In conclusion, there were 4 roles of whiskey in Isan based on the Structuralism and Functionalism of William Bascom; for entertaining, for ceremony significance, for education, and for social norms.

Keywords: Whiskey; Roles; Isan

บทนำ

สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ทุกขณะ ท่ามกลางการไหลผ่านของวิทยาการที่มีบทบาทต่อวิถีชีวิตของชาวอีสาน ทำให้คุณค่าดั้งเดิมถูกลบเลือนความเป็นอีสาน และสร้างค่านิยมที่แตกต่าง ทำให้สูญเสียความเป็นอีสานในทุกขณะ

การดำรงชีวิตตามสภาพความเป็นอยู่ในวิถีสังคมภาคอีสาน สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่หลากหลายผ่านสภาพชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อมที่มีประเพณี คติความเชื่อ และค่านิยมของสังคมเป็นสิ่งห่อหุ้ม ควบคุม และกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคมภาคอีสานตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเสียชีวิต ซึ่งล้วนเป็นวิถีทางที่เกิดจากการดำรงชีวิตในแต่วัน โดยมีความเชื่อเป็นเครื่องหล่อหลอมวิถีสังคมให้ไปในทิศทางเดียวกัน บนพื้นฐานของความเป็นอีสาน สอดคล้องกับ อนันตศักดิ์ พลแก้วเกษ (2559 : 139) กล่าวว่า ภาคอีสาน หมายถึง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ สามารถชี้วัดตัวตนผ่านประเพณีวัฒนธรรมทั้งการดำรงชีวิต การบริโภค หัตถกรรมพื้นบ้าน การละเล่น การปลูกสร้างที่อยู่อาศัยรวมกันเข้า ฉะนั้นความเป็นอีสานจึงไม่ได้หมายความเฉพาะบุคคลผู้ถือกำเนิดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่านั้น แต่หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างดังกล่าวข้างต้น หลอมรวมเรียงร้อยเข้ากันอย่างเป็นระบบจึงเกิดคำว่า “อีสาน”

วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนอีสานที่มีความเชื่อในเรื่องผีสาง เทวดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ซึ่งเป็นวัฒนธรรมความเชื่อที่ผสมผสานกันระหว่างพุทธศาสนากับศาสนาพราหมณ์ขึ้น จึงทำให้เกิดพิธีกรรมใหม่ ๆ ที่หลากหลาย เช่น การบวงสรวง เซ่นไหว้ บายศรีสู่ขวัญ ซึ่งพิธีกรรมเหล่านี้คือสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการเป็นเครื่องคาย หรือเครื่องเซ่นไหว้เลย นั่นคือเหล้า เพราะใช้สื่อสารถึงสิ่งลี้ลับ และสื่อถึงสิ่งที่เป็นศิริมงคล อำนวย พิรุณสาร (2538 : 25) กล่าวว่า สังคมไทยเป็นสังคมผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ มากที่สุดสังคมหนึ่งจึงหนีไม่พ้น ที่จะรับเอาพิธีกรรมต่าง ๆ ของแต่ละคณะทำมาด้วย สาเหตุที่ใช้เหล้าในพิธีกรรมก็เพื่อเซ่นสังเวยสิ่ง

ศักดิ์สิทธิ์ เพื่อให้เกิดภาวะทางจิตใจแบบเนื้อสามัญคือเหล้ามีผลทำให้มึนเมา มีสภาพจิตสู่ภาวะลึกล้ำทางวิญญาณที่สามารถติดต่อกับเทพและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้ และการดื่มสุราเป็นไปเพื่อความเป็นศิริมงคล งานพิธีที่ต้องการความผาสุกสวัสดีจึงต้องมีเหล้าเป็นส่วนประกอบ

คนอีสานยังมีวัฒนธรรมที่ชอบการสังสรรค์ เห็นได้จากการที่มีการแสดงมหรสพ สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะนิสัยของคนอีสานที่ชอบความสนุกสนาน กล่าวคือ หลังจากการทำงานหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่คนอีสานมักจะมีวิธีผ่อนคลายร่างกายและจิตใจจากความเหน็ดเหนื่อยจากการต้องใช้แรงงาน ด้วยการพบปะสังสรรค์ซึ่งการพบปะสังสรรค์นั้นจะมีการดื่มเหล้า เพื่อเป็นการคลายความคับข้องใจและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้มีความแน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับเทพินทร์ พัชรานุรักษ์ (2541 : 23) กล่าวว่า เหล้าเป็นเครื่องพักผ่อนหย่อนใจ เป็นสื่อทางสังคม โดยมักเป็นส่วนหนึ่งของงานเลี้ยงสังสรรค์ เพราะการดื่มเหล้าร่วมกันหมายถึงการยอมรับเป็นสมาชิกในกลุ่มสังคมเดียวกัน และค่านิยมบางกลุ่มทั้งในเมืองและชนบท มีการบริโภคเหล้าเพื่อระงับความกดดัน ระบายความเครียดจากปัญหาชีวิตและการงาน

เหล้าเป็นเครื่องดื่มที่มีส่วนประกอบของแอลกอฮอล์ ทำให้เกิดความมึนเมา สอดคล้องกับไพทูรย์ ดอกบัวแก้วและไชยยง รุจนเวท (2548 : 83) ได้กล่าวว่า เหล้า หรือ สุรา หมายถึง เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ (ชนิดเอทิล) เป็นส่วนประกอบที่สำคัญ การทำเหล้าอาศัยยีสต์ซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กชนิดหนึ่งซึ่งเปลี่ยนน้ำตาลให้เป็นแอลกอฮอล์ ดังนั้น อะไรที่มีน้ำตาลก็สามารถทำเหล้าได้ทั้งสิ้น เมื่อทำจากน้ำตาลของต้นตาลก็เรียกน้ำตาลเมา ทำจากน้ำตาลขององุ่นก็เรียกไวน์ เป็นต้น ยิ่งไปกว่านั้นมนุษย์ยังรู้จักใช้เชื้อรา (บางชนิด) เปลี่ยนเป็นแป้งให้เป็นน้ำตาลได้ เช่น ข้าว ข้าวโพด ข้าวฟ่าง ข้าวสาลี ข้าวบาเล่ย์ ก็เอามาทำเหล้าได้ จึงมีการทำสาโท น้ำขาว อุกระแช่ และเมื่อต้องการให้มีฤทธิ์แรงขึ้น ก็นำเอาไปกลั่น จากนั้นจะกินเลยหรือไปหมักไปบ่มอย่างไรก็ทำได้

ในขณะเดียวกันเทพินทร์ พัชชานุรักษ์ (2541 : 2) ได้กล่าวว่า เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่สังคมได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

1. เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถูกจัดให้มีสถานภาพเท่ากับน้ำ น้ำผลไม้และน้ำอัดลม เห็นได้จากการให้ชื่อว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คือ beverage หรือเครื่องดื่มประเภทหนึ่ง การให้ความหมายในลักษณะนี้ ทำให้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์กลายเป็นสิ่งปกติทั่วไปที่สามารถดื่มพร้อมกับมื้ออาหารได้

2. เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสัญลักษณ์ของการเลื่อนสถานภาพ กล่าวคือ เด็กเมื่อมีการเจริญเติบโตถึงช่วงหนึ่งก็จะมีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งเกิดจากความเชื่อว่า การกระทำนี้เป็นของผู้ใหญ่ เมื่อเขาดื่มได้ก็หมายความว่าตนเป็นผู้ใหญ่แล้ว หรือการใช้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อ เลื่อนสถานภาพทางสังคมเศรษฐกิจ เช่น เหล้าขาวเป็นเหล้าของชนชั้นล่างที่มีระดับฐานะทาง เศรษฐกิจต่ำ เหล้าต่างประเทศเป็นเหล้าของชนชั้นสูงหรือชนชั้นกลางที่มีระดับฐานะทางเศรษฐกิจ ค่อนข้างดี ไวน์เป็นเครื่องดื่มของชนชั้นสูงและผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดี

3. เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นชาย ความเป็นอิสระในปัจจุบันมีการแบ่งประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยบรั่นดีเป็นเครื่องดื่มของเพศชาย เครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ที่มีรสหวานมีระดับแอลกอฮอล์ต่ำเป็นของเพศหญิง

4. เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสัญลักษณ์ของความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ ในกลุ่มเพศหญิงมีแนวโน้มของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มมากขึ้น

5. เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสัญลักษณ์ของความสัมพันธ์ทางสังคมและความสำเร็จทางธุรกิจการงาน การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ร่วมกันแสดงถึงความเป็นสมาชิกในกลุ่มเดียวกัน หมายถึงระดับความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน

6. เครื่องดื่มแอลกอฮอล์กลายเป็นสิ่งบำรุงสุขภาพ เช่น ไวน์สามารถป้องกันเป็น โรคหัวใจได้

จึงสรุปได้ว่า สุรา หรือเหล้า คือเครื่องดื่มประเภทหนึ่ง เมื่อดื่มเข้าไปแล้วทำให้เกิดอาการมึนเมา ซึ่งเกิดจากปริมาณของแอลกอฮอล์ที่ผสมอยู่ในเครื่องดื่มนั้น ๆ เช่น เหล้า เบียร์ ซึ่งจะมีปริมาณของเอทิลแอลกอฮอล์แตกต่างกัน พร้อมใช้เป็นเครื่องดื่มในการสังสรรค์ในงานมงคลและอวมงคล รวมถึงพิธีกรรมต่าง ๆ ในสังคมอีสาน

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า เหล้ามีบทบาทกับวิถีชีวิตของคนอีสานหลายอย่าง ทั้งงานมงคล อวมงคล และพิธีกรรมต่าง ๆ แม้กระทั้งใช้เป็นเครื่องมือในการเข้าสังคม ทำให้เห็นประโยชน์ของเหล้าในทางที่ไม่ใช่แค่เครื่องดื่มที่ทำให้เกิดความมึนเมาเพียงอย่างเดียว ดังนั้นจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา เหล้า : บทบาทในชุมชนอีสาน โดยอาศัยกรอบแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างบทบาทหน้าที่ทางด้านคติชนวิทยาของวิลเลียม บาสคอม (William Bascom) ได้จำแนกทฤษฎีว่าด้วยบทบาทหน้าที่ของคติชนไว้ 4 ประการ ดังนี้ 1) ให้ความเพลิดเพลิน 2) ยืนยันความสำคัญของพิธีกรรม 3) ให้การศึกษา 4) รักษาปทัสถานของสังคม ในการศึกษาวิเคราะห์ ซึ่งการใช้กรอบแนวคิดนี้จะแสดงให้เห็นถึงเหล้าในหลากหลายแง่มุม และจะสะท้อนคุณค่าของเหล้าต่อสังคมอีสานมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาบทบาทของเหล้าในชุมชนอีสาน

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง เหล้า : บทบาทในชุมชนอีสาน มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1.1 ขอบเขตด้านข้อมูล

ชุมชนตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งมีความหนาแน่นทางวัฒนธรรม ในทางการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อ มีการจัดงานเลี้ยงที่เป็นมงคลเกือบทุกประเภท เช่น งานแต่งงาน งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ งานนมัสการพระธาตุพนมจำลอง และงานประเพณีตาม
ฮีตสิบสองของคนอีสาน

1.2 กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูล

1.2.1 กลุ่มเป้าหมาย

บุคคลที่ตั้งถิ่นฐาน ชุมชนตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ชาวบ้านในเขตชุมชนตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

1.2.2. ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลบทบาทของเหล้า คือชาวบ้านในเขตชุมชนตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แบ่งเป็นกลุ่มที่ประกอบพิธีกรรม กลุ่มที่จัดงานเลี้ยงทั้งงานมงคลและอวมงคล กลุ่มหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และปราชญ์ชาวบ้าน

2. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้สำหรับดำเนินการวิจัย (methodology) ด้วยกระบวนวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unructurered Interview) เป็นการพูดคุยสนทนาอย่างอิสระ ซึ่งผู้สัมภาษณ์ไม่ได้ตั้งคำถามหรือเตรียมเนื้อหาไว้ล่วงหน้า เพียงแต่กำหนดประเด็นของการสัมภาษณ์ไว้ ได้แก่ ประเด็นบทบาทของเหล้าในชุมชนอีสาน

2.2 การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. สำรวจแหล่งข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการบทบาทของเหล้า โดยสำรวจด้านเอกสาร ตำราวิชาการทั่วไปที่เขียนถึงบทบาทของเหล้า

2. สำรวจแหล่งข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับพื้นที่กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์

2.3 ขั้นตอนดำเนินการเก็บข้อมูล

1. กำหนดวันเวลาที่จะทำการเก็บข้อมูล และติดต่อผู้นำชุมชนเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลในพื้นที่ชุมชน

2. ดำเนินการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลภาคสนามการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูล ตามวันเวลาที่กำหนด โดยสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงประเด็น

2.4 การดำเนินการบันทึกข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการบันทึกข้อมูลโดยใช้วิธีการจดบันทึกข้อมูลที่ได้จากผู้ให้สัมภาษณ์ และเพื่อเสริมการบันทึกข้อมูลให้ได้ทุกรายละเอียด จึงใช้เครื่องอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เข้ามาประกอบเป็นเครื่องช่วยเก็บข้อมูลเชิงลึกให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ตีความจากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ในบทบาทหน้าที่ทางด้านคติชนวิทยาของวิลเลียม บาสคอม (William Bascom) ที่ได้จำแนกทฤษฎีว่าด้วยบทบาทหน้าที่ของคติชนไว้ 4 ประการ ดังนี้ 1) ให้ความเพลิดเพลิน 2) ยืนยันความสำคัญของพิธีกรรม 3) ให้การศึกษา 4) รักษาปทัสถานของสังคม

ผลการวิจัย

1. บทบาทในการคลายความคับข้องใจ

ในชุมชนอีสานนั้นเหล้าได้เข้ามามีสถานภาพและบทบาททางสังคมวัฒนธรรมมาตั้งแต่สมัยโบราณ สังเกตได้จากการมีเหล้าเป็นส่วนหนึ่งของการประกอบพิธีต่าง ๆ ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาพราหมณ์และการนับถือผี ซึ่งมีมาก่อนที่พุทธศาสนาจะแพร่เข้ามาในสังคมไทย และสังคมอีสาน ดังนี้

1.1 เป็นเครื่องมือในการสังสรรค์ สร้างความสนุกสนาน

เหล้ามีความเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมอีสานมาช้านาน สังเกตได้จากการที่มีเหล้าไปเป็นส่วนเกี่ยวข้องในงานเฉลิมฉลอง เทศกาลต่าง ๆ ของคนอีสาน ซึ่งเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้เมื่อมีการจัดงานขึ้น เพราะว่าเหล้านั้นเป็นสัญลักษณ์ของการคลายความคับข้องใจ สอดคล้องกับ เทพินทร์ พัชรานุรักษ์ (2541 : 23) กล่าวว่า เหล้าเป็นเครื่องพักผ่อนหย่อนใจ เป็นสื่อทางสังคมโดยมากเป็นส่วนหนึ่งของงานเลี้ยงสังสรรค์ ลดการดื่มสุราร่วมกันหมายถึงการยอมรับเป็นสมาชิกในกลุ่มสังคมเดียวกันและค่านิยมบางกลุ่มของคนทั้งในเมืองและชนบทมีการบริโภคเพื่อลดความกดดันและระบายความเครียดจากปัญหาชีวิตและการงาน แสดงให้เห็นว่าเหล้าเป็นสื่อกลางทางสังคมในการสังสรรค์ การจัดงาน กล่าวคือ เป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตและสังคมอีสาน

1.2 เป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์

ธรรมชาติของมนุษย์มีสัญชาตญาณของการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม คนอีสานก็เช่นกัน มีความสัมพันธ์และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยความสัมพันธ์นั้นจะเริ่มจากตัวเองเป็นศูนย์กลางกับกลุ่มที่ใกล้ตัวมากที่สุดคือครอบครัว และเครือญาติ นอกจากนี้แล้วยังมีความสัมพันธ์กับคนอื่นที่ไกลออกไปอีก เช่น เพื่อนพ้อง หรือคนที่ไม่เคยรู้จักมาก่อน ซึ่งเหล้ามีบทบาทเป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์ของชาวอีสานตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน และในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ของชวนอีสาน เช่น พิธีบายศรีสู่ขวัญชวนอีสานจะใช้เหล้าแทนน้ำ

พระพุทธมนต์ เป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์ของผู้เข้าร่วมพิธีกรรม สอดคล้องกับปรีชา พิณทอง (2534 : 209) ได้รวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับประเพณีต่าง ๆ ของชาวอีสานได้กล่าวถึงรายละเอียดของ “การฟายเหล้า” ซึ่งเป็นธรรมเนียมปฏิบัติในการดื่มเหล้าร่วมกันไว้ว่า คนโบราณก่อนจะแผง (ตัก) เหล้าแจกกัน จะเอามือสองข้างจับเหล้าสองแก้วยกขึ้นสูง เสมอปากแล้วกล่าวคำอวยพร ดังมีตัวอย่าง

“ศรีศรีสิทธิการ จงสำราญลื่นโลกพ้นจากโศกโสกาทั้งวงศาพี่น้อง มานั่งห้องสอนลอน บัดนี้ข้อยขอถวายพรดีพรงามดวงวิเศษลือเดชด้วยพรไท มีทั้งเหล้าให้ดีใหงามตั้งไว้แวนชอบ ฝูงหมู่สาวพี่น้องหาบออกมาแปนแลน นิ้วนงฮามไขออกนั่งสะพรั่งพร้อมฝูงหมู่ขุนกวาน ตามบูฮานแต่เค้า เหล้าสองแผ่งนี้ชอบที่เฒ่าแก่ทั้งหลายหวิดก็บ่อหวิด ชอบที่เถ้าแก่ทั้งหลายฟายก็บ่ฟาย จึงหมายให้ข้อยฟาย ข้อยจึงบายปานเงินปานคำเปลื้องฟาด น้ำเหล้าหยาดไหลตก น้ำเหล้าตกใส่ดิน ให้นางธรณีอันอยู่ดินจงมาช่อยแก่เจ้าเยอ น้ำเหล้าตกใส่น้ำให้พญาครุฑ พญานาคอันอยู่น้ำมา ช่อยซูข้อยจักฟายไปเบื้องวันตก ให้เจ้าได้จกขุมเงินขุมคำท่วมศอก ข้อยจักฟายไปเบื้องวันออก ให้เจ้าได้เงินล้านเงินปอกขาวดี ข้อยจักฟายไปเบื้องหรดีคีรีแลด่านด้าว ทุกประเทศท้าวเทพา เทพยาดาฝูงยายยังอยู่คู่หมู่ไม้ไพรพนอม จอมเขาแลนิโคตรจงให้มาผายโผดปราณี จงให้เจ้าได้ทั้งดาบดวงดีด้ามแก้วได้ทั้งเสื้อสนแส้วมุกดา ได้ทั้งแก้วพิลาแดงปลอด แก้วปั่นปลอดแดงเฮือง พิฑูรย์เหลืองน้ำเพิ่งมีค่าเกิ่งพันคำสัพพันนานาต่าง ๆ แต่นี้เมื่อหน้า.....”

(ปรีชา พิณทอง 2534: 209 - 210)

จากตัวอย่างคำอวยพรนั้นจะเห็นได้ว่าเหล้าได้เข้ามามีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ของคนอีสานมาเป็นเวลาช้านาน โดยจะใช้เหล้าเป็นสื่อกลางในการเชื่อมความสัมพันธ์ พร้อมกับเป็นสัญลักษณ์ของการอวยพรและการให้คำมั่นสัญญา ซึ่งมีรายละเอียดที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่าง ๆ ดังนี้

ก. สร้างความสัมพันธ์กับครอบครัวและเครือญาติ

คนอีสานให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัวเป็นอย่างมาก มีความเอื้ออาทรให้แก่กัน การที่ได้ร่วมวงรับประทานอาหารพร้อมกับดื่มเหล้าด้วยกัน จะทำให้เกิดความสนิทสนมกันมากขึ้น เพราะเมื่อมีการดื่มเหล้าในวงเดียวกันแล้วมักจะกล้าพูด กล้าเปิดใจ และหลอมรวมเป็นความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นมากขึ้น

ข. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน

เพื่อนในภาษาอีสาน เรียกว่า “เสี่ยว” เป็นสิ่งที่คนอีสานนั้นให้ความสำคัญเป็นรองจากสถานบันครอบครัว กล่าวคือ คนอีสานเป็นเพื่อนกันแล้ว ย่อมเปรียบเหมือนครอบครัวเดียวกัน สามารถขอหรือให้คำปรึกษา คอยช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ซึ่งเหล้าเป็นอีกสิ่งที่เข้ามามีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน เป็นเครื่องดื่มในวงสนทนาระหว่างเพื่อน เพื่อเพิ่มอรรถรสในการสนทนาให้เกิดความกล้าในเรื่องต่าง ๆ ที่แฝงฝังอยู่ภายในใจ เพื่อคลายความคับข้องใจ และเมื่อต่างคนต่างเป็นผู้รับฟังและผู้

พูดความในใจ ก็ย่อมเกิดความรักความสนิทสนมมากขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสม่ำเสมอในการร่วมวงสังสรรค์กันด้วย

การใช้เหล้าเพื่อเป็นเครื่องมือเพิ่มอรรถรสในวงสนทนานั้นได้ถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติมาตั้งแต่บรรพบุรุษแล้ว ดังวรรณกรรมต่อไปนี้

“ตื่นขึ้นแต่ไก่ขัน ปลุกเรียกกันทุกเคหา
หุงข้าวกินสุรา พูดจาเล่นเสียงฮือฮือ”
(สุบินสำนวนเก่า: 117)

จากบทกลอนข้างต้นจะเห็นว่า การรับประทานอาหารนั้นจะต้องมีเหล้าเป็นเครื่องดื่มด้วย เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์กันโดยการใช้เหล้า เป็นเครื่องเพิ่มอรรถรสในการสนทนาเพื่อคลายความขับข้องใจในเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรักใคร่และเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น จึงทำให้เหล้านั้นมีบทบาทกลายเป็นเครื่องมือในการเชื่อมความสัมพันธ์กับเพื่อนที่ขาดไม่ได้

ค. สร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นหรือการต้อนรับแขก

สังคมอีสานมีความเชื่อว่าเมื่อมีแขกบ้านแขกเมืองเข้ามาเยี่ยมเยือนที่บ้านนั้นต้องมีการต้อนรับเป็นอย่างดี เพื่อเป็นการสร้างความประทับใจให้กับผู้มาเยือน พร้อมกับเป็นการเริ่มความสัมพันธ์ที่ดีซึ่งกันและกันด้วย นอกจากอาหารที่ต้องมีการเตรียมต้อนรับแล้วยังต้องมีเหล้าที่ต้องใช้เป็นเครื่องดื่มให้กับแขกที่มาร่วมงาน จนทำให้เกิดคำว่า “เหล้ายา ปลาปิ้ง” ซึ่งเป็นสำนวนที่กล่าวถึงอาหารหรือการรับรองผู้มาเยือนเป็นอย่างดีในการจัดงาน หรือในพิธีกรรม (ผู้มาเยือนคือเทวดาที่กล่าวเชิญมาร่วมพิธี) ของชาวอีสาน สอดคล้องกับ อุษา กลมพันธ์ (255 7: 7) กล่าวว่า เหล้ามีความเกี่ยวข้องและมีความสำคัญในการเชื่อมความสัมพันธ์ของคนในสังคม เมื่อมีงานหรือเทศกาลต่าง ๆ สิ่งที่ขาดเสียมิได้คือ “เหล้ายา ปลาปิ้ง” ซึ่งเป็นสำนวนไทยที่มีมาตั้งแต่โบราณ คนไทยถือว่าเป็นธรรมเนียมประเพณี เมื่อมีงานมงคลหรือช่วงเทศกาลก็จะมีการดื่มเหล้า และรับประทานกับแกล้มต่าง ๆ หรือแม้แต่มีแขกบ้านแขกเมืองมาเยี่ยม เจ้าของบ้านก็จะนำเหล้ายาปลาปิ้งมาเพื่อเป็นการรองรับแขก ดังวรรณกรรมต่อไปนี้

“เนื้อพล่าปลายำเหล้ากัน ตกแต่งครบครัน
ใส่ถาดปกปิดชอบกล
บ้างแบกบ้างทูนทุกคน ยกมาบัดดล
รักษาเลี้ยงดูหมู่ทนาย
อมาตย์ดึกเหล้าเข้าหลาย เมาถึงตาลาย
พูดจาปราศรัยไมตรี.”

(สุบินสำนวนเก่า : 26)

จากวรรณกรรมข้างต้นจะเห็นได้ว่าเมื่อมีแขกบ้านแขกเมืองมาเยี่ยมเยือนก็ต้องมีข้าวปลาอาหารพร้อมกับเหล้ามาให้รับประทานเพื่อเป็นการต้อนรับ แล้วร่วมกินด้วยกันเพื่อพูดจาปราศรัย คลาย

ความคับข้องใจจนเกิดความสัมพันธ์เกิดขึ้น จึงทำให้เหล้าเป็นส่วนสำคัญที่เข้ามามีบทบาทในการเชื่อมความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นหรือการต้อนรับแขกไปโดยปริยาย

1.3 เป็นเครื่องมือในการผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อย

คนอีสานส่วนใหญ่นั้นจะยึดอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก ซึ่งเป็นอาชีพที่ต้องใช้พละกำลังของร่างกายและจิตใจ ทำให้เกิดความเหน็ดเหนื่อยหลังจากการทำงาน จึงต้องหาทางออกโดยการดื่มเหล้าเพื่อที่จะให้ร่างกายและจิตใจนั้นได้ผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยให้หายไป หลังจากที่ต้องใช้ร่างกายพร้อมกับจิตใจในทำงานอย่างหนักมาตอลดทั้งวัน กล่าวคือ เมื่อคนอีสานเหน็ดเหนื่อยจากการทำงาน จะหาทางออกจากความเหน็ดเหนื่อยโดยการดื่มเหล้า เพราะเหล้านั้นจะออกฤทธิ์ทำให้ร่างกายเกิดความกระปี้กระเป่าสดชื่นขึ้น สอดคล้องกับอดุลย์ รัตนมั่นเกษม (2555 : 51) กล่าวว่า ส่วนประกอบสำคัญในโลกคือแอลกอฮอล์ที่ดื่มแล้วจะมีผลช่วยกระตุ้นประสาททำให้หลอดเลือดขยายตัว เลือดไหลเวียนแรงขึ้นดังนั้นเราจึงสามารถกระตุ้นให้คึกคัก ผ่อนคลายความเหนื่อยเราจะกระตุ้นประสาทรับกลิ่นและรสทำให้หายใจแรงขึ้น และขับหลั่งน้ำย่อย ดังนั้นการดื่มเหล้าเล็กน้อยก่อนอาหารจึงช่วยให้เจริญอาหารและขับลม ทำให้อยากอาหารมากขึ้น ดื่มสักเล็กน้อยก่อนนอนช่วยให้นอนหลับ กลางวันดื่มเหล้าสักนิดจะทำให้กระชุ่มกระชวยมีเรี่ยวแรงในการทำงาน

จะเห็นได้ว่าเหล้านั้นได้เข้ามามีบทบาทในการคลายความคับข้องใจของคนอีสาน ในการเหน็ดเหนื่อยจากการทำงาน หรือเหน็ดเหนื่อยจากการทำกิจกรรมอื่น ๆ เพราะสรรพคุณของเหล้าในปริมาณที่เหมาะสมนั้น ส่งผลต่อระบบไหลเวียนโลหิตร่างกายได้เป็นอย่างดี

2. บทบาทเป็นองค์ประกอบของพิธีกรรม

คุณค่าความสำคัญของพิธีกรรมชาวอีสาน เกิดจากการทำตามจารีตประเพณีสืบต่อกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยมีความเชื่อว่า หากทำแล้วจะได้รับการคุ้มครองจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ร่มเย็นผาสุก หากไม่นับถือปฏิบัติตามจะเกิดสิ่งไม่ดีในชีวิต ในพิธีกรรมต่าง ๆ ของชาวอีสานนั้นเหล้าเข้ามามีบทบาทเป็นตัวแทนของความศักดิ์สิทธิ์ ความเป็นสิริมงคล และเป็นเครื่องเซ่นไหว้ในการบวงสรวงบูชาครู เทพยดา เจ้าที่ ผีบรรพบุรุษ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่คอยปกปักรักษาคุ้มครอง

วัตถุในพิธีกรรมในชุมชนอีสานมีความสำคัญที่ขาดมิได้แม้แต่อย่างเดียว ซึ่งเหล้าเป็นเป็นส่วนประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในพิธีกรรม เช่น พิธีบายศรีสู่ขวัญ พิธีเลี้ยงผีปู่ตา ดังนั้น เหล้าจึงกลายเป็นองค์ประกอบสำคัญในพิธีกรรมไปโดยปริยาย จากการศึกษาพบว่ามีพิธีกรรมที่มีเหล้าเป็นองค์ประกอบมีดังนี้

2.1 บายศรีสู่ขวัญ

การบายศรีสู่ขวัญนั้นเป็นพิธีกรรมที่ชาวอีสานปฏิบัติต่อกันมาช้านาน เป็นพิธีที่มีความสัมพันธ์กับขวัญ หรือกำลังใจ เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดจนกระทั้งเสียชีวิต โดยเชื่อว่าเมื่อมีการบายศรีสู่ขวัญ เป็นการเรียกกำลังใจหรือเสริมกำลังใจในชีวิต สอดคล้องกับฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2540 : 51) กล่าวว่า พิธีกรรมบายศรีสู่ขวัญ เป็นพิธีกรรมเดียวเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทยตั้งแต่เกิดจนตาย ความสำเร็จในทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงสำคัญของชีวิต เมื่อแต่งงาน เมื่อเจ็บป่วย เมื่อหายจาก

เจ็บป่วย เมื่อมีแขกบ้านแขกเมืองเดินทางมาเยี่ยมเยือน สู่ขวัญผู้สูงอายุ นอกจากนี้ยังมีความเกี่ยวข้องกับสัตว์ สิ่งของที่มีคุณค่า คุณประโยชน์ต่อคน เช่น การสู่ขวัญวัวควาย ตัวหม่อน การสู่ขวัญข้าว สู่ขวัญเกวียน บ้านเรือน เป็นต้น พิธีกรรมบายศรีสู่ขวัญเป็นพิธีกรรมโบราณของชนเผ่าไท ซึ่งปรากฏในทุกกลุ่ม ความสำคัญของพิธีกรรมนี้คือการที่มีสมาชิกชุมชนร่วมกันให้กำลังใจกันและกันเอง เป็นวิธีที่ชุมชนให้พลังสมาชิกทางจิตใจให้มีพลังสู้ความยากลำบากทั้งหลายไม่ได้สู้คนเดียวอย่างเด็ดเดี่ยวและทุกคนช่วยเหลือและเอาใจใส่อย่างเต็มที่

พิธีกรรมบายศรีสู่ขวัญนั้นจะมีเหล้าเป็นส่วนหนึ่งในพิธีกรรม กล่าวคือ จะมีการทำพิธีฟายเหล้าโดยหมอสูด เพื่อที่จะทำให้เหล้านั้นเป็นน้ำที่บริสุทธิ์ มีความเป็นศิริมงคล สามารถปัดเป่าพยันอันตรายออกไปจากผู้ที่เข้าร่วมพิธีกรรมบายศรีสู่ขวัญได้ สอดคล้องกับ จีรพงษ์ โปร่งจิตร (2550 : 27) กล่าวว่า หมอสูดฟายเหล้า หรือกำมิดฟาย โดยเริ่มสวดคำสู่ขวัญอยู่สักครู่หนึ่ง ครั้นสวดคำสู่ขวัญเสร็จแล้วก็จะกล่าวคำอวยพรเป็นภาษาบาลีว่า สัพพะพุทธานุภาเวนะ สัพพธัมมานุภาเวนะ สัพพะสังฆานุภาเวนะ สวดจบหมอสูตรจะทำพิธีฟายเหล้า โดยหยิบเอาใบคูณ ใบยอ และใบพลูในพาขวัญ จุ่มลงในน้ำเหล้าขาวที่เทลงในแก้ว พร้อมทั้งสวดคำฟายเหล้าไปพร้อม ๆ ทั้งสลัดน้ำที่ติดใบไม้ใส่มือ ใส่หัวของผู้เข้าพาขวัญ เพื่อเป็นการขับไล่เสนียดจัญไร และสิ่งที่ไม่ดี ทั้งหลายให้ออกไปจากผู้พาขวัญ จบแล้วจึงใช้ด้ายผูกแขน

2.2 ยกครูหมอลำ

ชาวอีสานมีความเชื่อว่าถ้าจะกระทำสิ่งใดนั้น ต้องนึกถึงครูบาอาจารย์ผู้ที่ประสิทธิประสาทสรรพวิชา การยกครูหลอลำจึงมีพิธีกรรมยกครู เพื่อเป็นการระลึกถึงพระคุณของครูก่อนที่จะทำการแสดงต่อสาธารณชน

การยกครูหมอลำมีเหล้าที่เป็นคายหรือคายอ้อที่ใช้ไหว้ครู สอดคล้องกับ ปริยัติ นามสง่า (2553 : 163) ได้กล่าวว่า ก่อนการแสดงทุกครั้ง หมอลำจะทำการไหว้ครูเพื่อระลึกถึงผู้มีพระคุณทุกท่าน ครูบาอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาในแขนงต่าง ๆ และยังแสดงออกถึงความเป็นศิษย์มีครู และเป็นผู้มีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณอีกด้วย นอกจากนี้ยังกล่าวถึงผู้คนต่าง ๆ เช่น เจ้าภาพผู้ว่าจ้าง บิดามารดาหรือแม้กระทั่งผู้ชมการแสดง ซึ่งจะมีการไหว้ครูก่อนการแสดงอยู่เสมอ สิ่งที่นำมาไหว้ครูจะเรียกว่าใครหรือใครอ้อซึ่งหมอลำใช้ในการไหว้ครู ได้แก่ 1. ผ้าขาว 2. เงิน 1 สลึง 3. ดอกไม้ 5 คู่ 4. เชียน 5 คู่ 5. ไข่ไก่ดิบ 1 ฟอง 6. เหล้าขาว 1 ขวด

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเหล้านั้นได้เข้ามามีบทบาทในพิธีกรรมการยกครูหมอลำโดยเป็นส่วนประกอบของคายหรือคายอ้อ ทำให้เห็นถึงนัยสำคัญของเหล้าที่เป็นสัญลักษณ์ของความบันเทิงความสุข และการผ่อนคลายความคับข้องใจ

2.3 เซ่นไหว้ผีไร่ผีนา

สังคมชาวอีสานมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะการทำนา ทำให้เกิดความเชื่อผีไร่ผีนา ซึ่งเป็นผีที่คอยดูแลรักษาไร่นา พืชพันธุ์ ทำให้มีการเซ่นไหว้ผีไร่ผีนาก่อนฤดูทำนา เพื่อบอกกล่าวว่าให้ได้รับการคุ้มครอง มีความอุดมสมบูรณ์ และขอพรให้การทำนาสำเร็จลุล่วงได้ผลผลิตงอกงาม ในพิธีเซ่นไหว้นี้

จะมีเครื่องเซ่นต่าง ๆ ที่ต้องนำมาเซ่นไหว้ หนึ่งในนั้นก็คือเหล้า โดยภูมิจิต เรืองเดช (2546 : 159) กล่าวถึงเครื่องเซ่นในพิธีกรรมเซ่นไหว้ผีไร่ผีนาประกอบด้วย 1. ไก่ต้ม 2. ไข่ต้ม 3. ข้าวสุกสีข้าวต้มมัด 5. กล้วยสุก 1 หวี 6. น้ำมะพร้าวอ่อน 1 ลูก 7. หมากพลูบุหรี่ 8. กรวยดอกไม้ 5 กรวย 9. ธูปเทียน 10. ต้นกล้วยต้นอ้อย 11. ไม้ไผ่เหลาเป็นรวงข้าว 4 ต้น 12. เหล้า 1 ขวด

จะเห็นได้ว่าเหล้านั้นได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในพิธีเซ่นไหว้ผีไร่ผีนา โดยที่เหล้านั้นได้เป็นหนึ่งในเครื่องเซ่นไหว้ที่ขาดไม่ได้ เพราะเป็นวัตถุในพิธีเซ่นสรวงผีบรรพบุรุษ ทำให้เห็นว่าเหล้าเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์หรือผู้ที่ยังมีกิเลสที่ยังมีความมัวเมาในตัณหา

บทบาทของเหล้าที่เป็นองค์ประกอบของพิธีกรรม จากการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างพบว่ามีหลายพิธีกรรม ได้แก่ เลี้ยงผีปู่ตา บายศรีสู่ขวัญ ยกครูหมอลำ และเซ่นไหว้ผีไร่ ผีนา ในข้างต้นที่กล่าวมานั้นพบว่าเหล้านั้นมีบทบาทต่อพิธีกรรม โดยการเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องบวงสรวง เซ่นไหว้ ใช้เป็นสิ่งที่สื่อถึงครูบาอาจารย์ ผู้มีพระคุณ ผีสางเทวดา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แสดงให้เห็นว่าเหล้านั้นไม่ได้เป็นแค่เครื่องดื่มที่ให้ความมึนเมาแค่อย่างเดียว แต่เหล้ามีนัยสำคัญอย่างอื่นแฝงฝังอยู่อีกด้วย กล่าวคือ เป็นเครื่องบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย และเป็นน้ำที่ใช้ทำเป็นน้ำมนต์ที่มีความศักดิ์สิทธิ์ เชื่อว่าปัดเป่าสิ่งชั่วร้าย และเสริมความเป็นศิริมงคลให้แก่ชีวิต สอดคล้องกับอำนวย พิรุณสาร (2538 : 22) กล่าวว่า ในภาคอีสาน มีพิธีซ้อมหรือเสียงภายในการรักษาเครื่องส้องหรือของทายมีเหล้ารวมอยู่ด้วย บางครั้งก็เช่นผีเรียกว่าการ “แต่งแก้” การเรียกขวัญสำหรับผู้ป่วยในบางแห่งก็ใช้เหล้า โดยพิธีกรรมการเซ่นในทางภาคอีสานจะกระทำต่อผีที่สามารถให้คุณและให้โทษแก่มนุษย์เท่านั้น และพิธีกรรมเกี่ยวกับเทศกาลต่าง ๆ เช่น พิธีเลี้ยงปู่ตา ผีประจำบ้าน ผีบรรพบุรุษ ซึ่งพิธีกรรมต่าง ๆ นั้นมีสุราเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ขาดไม่ได้เห็นได้ว่าสุราจึงเป็นลักษณะที่คู่สังคมไทยมาตั้งแต่อดีตโดยเฉพาะบทบาททางด้านองค์ประกอบของพิธีกรรม จากคำกล่าวนี้เป็นการยืนยันว่าเหล้านั้นมีบทบาทต่อพิธีกรรมในชุมชนอีสานเป็นอย่างมาก ถ้าเกิดขาดเหล้าที่เป็นองค์ประกอบหลักในพิธีกรรมไปก็จะทำให้พิธีกรรมนั้นไม่สมบูรณ์

3. บทบาทในการใช้เป็นเครื่องมือบำรุงร่างกาย

คนอีสานนั้นมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย โดยเฉพาะในการคิดค้นยาพื้นบ้าน โดยใช้ความรู้สมัยใหม่ผสมผสานเข้ากับภูมิปัญญาชาวบ้านจนทำให้เกิดสรรพคุณทางยา

3.1 การใช้เหล้าเป็นยา

คนอีสานมีภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการแพทย์ ซึ่งมีหลากหลากในท้องถิ่น ซึ่งส่วนมากจะใช้สิ่งที่มีอยู่ในชีวิตประจำวันมาประยุกต์ให้มีสรรพคุณทางยา เช่น ขิงต้านการอักเสบ ไพลลดอาการปวด รวมถึงการใช้เหล้าในการรักษาทั้งภายในและภายนอกร่างกายด้วย นั่นคือ การใช้เหล้าในปริมาณที่เหมาะสมเป็นยารักษาการเจ็บป่วย หรือการใช้เหล้าผสมกับพืชสมุนไพรให้เกิดมีสรรพคุณทางยา สอดคล้องกับชญาณิศร์ โพธิ์ทอง (2558 : 1) กล่าวว่า ยาดองเหล้ามีมาตั้งแต่สมัยโบราณ เป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านดั้งเดิมที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาจากบรรพชนไทย โดยการนำเอาสมุนไพรมาหั่นเป็นชิ้นเล็ก ๆ แล้วนำไปตากแดดหรืออบแห้งหลังจากนั้น ให้นำตัวยาทั้งหมดห่อด้วยผ้าขาว บางใส่ลงในขวดโหลแช่ทิ้งไว้ 30 ถึง 60 วันเป็นอย่างน้อย หน่วยย่อยที่จะ

นำมาใช้เป็นส่วนผสมนั้นมักจะใช้เป็นเหล้าโรงหรือเหล้าขาว ที่มีปริมาณความเข้มข้นของแอลกอฮอล์บริสุทธิ์ 28 ถึง 40 ดีกรี เพื่อสกัดเอาสารสำคัญในสมุนไพรออกมา แล้วนำไปใช้รักษาโรคหรือใช้บำรุงร่างกาย เช่น ในกลุ่มผู้ใช้แรงงานจะมีการบริโภคเพื่อบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ และช่วยบำรุงกำลัง ขับปัสสาวะ หรือในกลุ่มสตรีหลังคลอดจะบริโภคเพื่อกระตุ้นการบีบตัวของมดลูกทำให้เลือดไหล หมุนเวียนสะดวกขึ้นโดยตัวยาจะเข้าไปช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพทำให้ร่างกายคืนสู่สภาพเดิมเร็วขึ้น เป็นต้น

นอกจากสรรพคุณที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว คนอีสานยังมีความเชื่อว่าเหล้ายาดองนี้สามารถเพิ่มสมรรถนะทางเพศให้กับผู้ชาย ทำให้มีอารมณ์ทางเพศที่มากขึ้น สามารถปฏิบัติกิจกรรมทางเพศหรือมีเพศสัมพันธ์ได้มีอย่างมีประสิทธิภาพและยาวนานยิ่งขึ้น

4. บทบาทเป็นปทัสถานทางสังคม

สังคมอีสานเป็นสังคมแบบครอบครัว ช่วยเหลือเผื่อแผ่ซึ่ง เช่น การเชื้อเชิญแขกหรือคนแปลกหน้าที่เข้ามาร่วมวงรับประทานอาหาร ซึ่งถือว่าเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของคนอีสานที่สืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น และในวงอาหารนั้นมักจะมีเหล้าเป็นส่วนหนึ่ง เมื่อได้ดื่มเหล้าด้วยกันแล้ว จะมีความรู้สึกว่าเป็นกลุ่มเดียวกัน จึงทำให้ผู้วิจัยนั้นได้วิเคราะห์บทบาทของเหล้าในการเป็นปทัสถานของสังคม ดังต่อไปนี้

4.1 เป็นเครื่องมือจัดระเบียบสังคม

สังคมอีสานมีความหลากหลายในมิติเชิงวัฒนธรรม ทำให้สังคมเห็นความสำคัญของค่านิยมหรือการยอมรับของคนในสังคมเป็นหลัก ภายใต้กรอบของความเชื่อที่คนในสังคมร่วมกันสร้างขึ้นเพื่อเป็นแบบแผนในการรักษาสมดุลทางสังคม กล่าวคือ สังคมมีการใช้เหล้ามาเป็นเครื่องมือในการจัดระเบียบทางสังคม เช่น ทำให้เกิดความรักความสามัคคี (การดื่มเหล้าสาบาน) เพราะเป็นกลุ่มที่มีวิธีคิด หรือสถานะทางความรู้สึกเดียวกัน เช่น ดีใจ เสียใจ ฯลฯ ทำให้การดื่มเหล้าเป็นเครื่องมือเชิงสัญลักษณ์ที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารกันได้ ซึ่งเมื่อสามารถสื่อสารกันเข้าใจ จะเกิดความสนิทสนม เกิดความรักความสามัคคีกันในระดับบุคคลและระดับสังคม สามารถเปลี่ยนสถานะความสัมพันธ์ในระดับที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เช่น จากความสัมพันธ์แบบเพื่อนกลายเป็นความสัมพันธ์แบบเพื่อนสนิทหรือ “เสี่ยว” เป็นต้น สอดคล้องกับเทพินทร์ พัชรานุรักษ์ (2541 : 4) กล่าวว่า เครื่องดื่มแอลกอฮอล์สามารถใช้เพื่อสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม และความสำเร็จทางธุรกิจการงาน ความหมายของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในลักษณะที่ปรากฏให้เห็นชัดเจนในยุคปัจจุบันมากกว่ายุคก่อน คือการที่ได้ดื่มร่วมกัน จะมีนัยว่าเป็นสมาชิกในกลุ่มสังคมเดียวกันคืออยู่ในระดับเดียวกันมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน รวมถึงเป็นการแสดงความสัมพันธ์ที่จริงใจต่อกัน

4.2 การธำรงรักษาประเพณีและพิธีกรรม

เหล้าเป็นวัตถุที่ใช้ในพิธีกรรมเกี่ยวกับภูตผีวิญญาณ การบวงสรวงเซ่นไหว้ต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ กล่าวคือ เหล้ามีบทบาทต่อการรักษาประเพณีที่สืบทอดกันมาจากโบราณ โดยใช้เป็นเครื่องคายในการประกอบพิธี สอดคล้องกับอำนวย พิรุณสาร (2538 : 21- 26) กล่าวว่า การดื่มสุราในพิธีกรรมเป็นพฤติกรรมที่ปรากฏขึ้นในเกือบทุกวัฒนธรรมและทุกสังคมเช่น สังคมจีน สุราเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้เวลาไหว้เจ้า ในสังคม

อินเดียสุราถือเป็นเครื่องสังเวยเทวดา ในทางคริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิก มีการดื่มเหล้าองุ่นระหว่างพิธีมิซซา เป็นต้น และในสังคมไทยซึ่งถือว่าเป็นสังคมผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ มากที่สุดสังคมหนึ่งจึงหนีไม่พ้น ที่จะรับเอาพิธีกรรมต่าง ๆ ของแต่ละวัฒนธรรมมาด้วย

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “เหล้า : บทบาทในชุมชนอีสาน” ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

1. บทบาทของเหล้าในชุมชนอีสาน สามารถแบ่งออกได้ 4 ประการ ดังนี้

1.1 บทบาทในการคลายความคับข้องใจ ซึ่งแบ่งออกได้ 3 บทบาท ดังต่อไปนี้

1) เป็นเครื่องมือในการสังสรรค์ สร้างความสนุกสนาน เหล้านั้นได้มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมอีสานมาอย่างช้านาน สังเกตได้จากการที่มีเหล้าไปเป็นส่วนเกี่ยวข้องในงานเฉลิมฉลอง เทศกาลต่าง ๆ ของคนอีสาน

2) เป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์ ซึ่งเหล้ามีบทบาทการเป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์ โดยจะใช้เหล้าเป็นสื่อกลางในการเชื่อมความสัมพันธ์ พร้อมกับเป็นสัญลักษณ์ของการอวยพรและการให้คำมั่นสัญญา

3) เป็นเครื่องมือในการผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อย เหล้านั้นได้เข้ามามีบทบาทในการคลายความคับข้องใจของคนอีสาน ในการเหน็ดเหนื่อยจากการทำงาน หรือเหน็ดเหนื่อยจากการทำกิจกรรมอื่น ๆ เพราะสรรพคุณของเหล้านั้นได้ส่งผลต่อระบบไหลเวียนโลหิตในร่างกาย

1.2 บทบาทเป็นองค์ประกอบของพิธีกรรม พิธีกรรมในชุมชนอีสานนั้นมีหลากหลายพิธีกรรมที่ใช้เหล้าเป็นส่วนประกอบ ถึงแม้ว่าจะไม้ได้เป็นสิ่งที่โดดเด่นในพิธีกรรมนั้น ๆ แต่เหล้าก็เป็นองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ เพราะพิธีกรรมนั้นขาดองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งไม่ได้ ดังนั้น เหล้าจึงกลายเป็นองค์ประกอบสำคัญในพิธีกรรมไปโดยปริยาย

1.3 บทบาทในการใช้เป็นเครื่องมือบำรุงร่างกาย การใช้เหล้าเป็นยา ในชุมชนอีสานโดยการใช้เป็นยา ซึ่งมีสรรพคุณมากมาย เช่น เพิ่มความกระชุ่มกระชวยให้กับร่างกาย ลดความเหนื่อย (เหล้ายาดอง) ล้าของร่างกาย ช่วยให้ระบบไหลเวียนเลือดทำงานได้ดีขึ้น ซึ่งการใช้เหล้าให้เป็นยานั้นสื่อถึงว่ามีภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านและการใช้เหล้าอย่างสร้างสรรค์

1.4 บทบาทเป็นปทัสถานทางสังคม มีบทบาทดังต่อไปนี้

เป็นเครื่องมือจัดระเบียบสังคม การดื่มเหล้าเป็นเครื่องมือทางภาษาเชิงสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารกันได้ เช่น จากความสัมพันธ์แบบเพื่อนกลายเป็นความสัมพันธ์แบบเพื่อนสนิทหรือ “เสี่ยว” และเป็นการธำรงรักษาประเพณีและพิธีกรรม เพราะเหล้าเป็นวัตถุที่ใช้ในพิธีกรรมเกี่ยวกับภูตผีวิญญาณ การบวงสรวงเซ่นไหว้ต่าง ๆ

อภิปรายผลการวิจัย

เหล้ามีอิทธิพลต่อสังคมอีสานมาก เนื่องจากเป็นการปฏิบัติที่สืบต่อกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ จนกลมกลืนเข้ากับพิธีกรรม ประเพณีและความเชื่อในสังคมอีสานจนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ จนเกิดการหล่อหลอมให้กลายเป็นเครื่องมือทางสังคม ซึ่งผู้วิจัยจะได้อภิปรายในประเด็นต่อไปดังนี้

1. บทบาทของเหล้ากับการต่อรอง

สังคมในยุคปัจจุบันนี้เกิดการแข่งขันขึ้นอย่างมามาย จึงทำให้มีการแย่งชิงตำแหน่งหน้าที่การงาน กันเกิดขึ้นเพื่อที่จะแย่งชิงกันให้ก้าวขึ้นไปประสบความสำเร็จในชีวิต จึงทำให้เกิดการต่อรองขึ้น ซึ่งเหล้านั้นได้เข้ามามีบทบาทในการต่อรองในทางการดำเนินธุรกิจระหว่างทั้งสองฝ่ายให้ประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับเทพินทร์ พัชรานุรักษ์ (2541 : 13) กล่าวว่า เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ถูกใช้เป็นวิธีในการดำเนินธุรกิจ เช่นการเจรจาต่อรองพิจารณาทางธุรกิจอย่างไม่เป็นทางการด้วย นอกจากนั้นในตัวของคุณเองการดื่มถูกให้ความหมายโดยนัยว่าต้องมีพวกผู้ร่วมดื่มเป็น จะเห็นได้ว่าเหล้านั้นได้เข้ามามีบทบาทในการต่อรองการดำเนินธุรกิจโดยการเป็นสื่อกลางในการเจรจา และบอกความหมายเป็นนัยว่าได้เข้ามาเป็นกลุ่มเดียวกันหรือเป็นพักพวกกันแล้ว

2. บทบาทในการบอกฐานะทางสังคม

เหล้ามีบทบาทในการบอกฐานะทางสังคม กล่าวคือ บุคคลที่มีรายได้สูงจะมีต้นทุนในการซื้อและดื่มเหล้าที่มีราคาแพง ส่วนบุคคลที่มีรายได้น้อยก็จะดื่มเหล้าที่ราคาน้อยลงตามลำดับ นอกจากนี้การดื่มเหล้าสามารถเป็นเครื่องมือในการวัดความเปลี่ยนแปลงช่วงอายุของมนุษย์ได้ เช่น วัยรุ่นต้องการแสดงตนว่าเป็นผู้ใหญ่ จึงการเริ่มดื่มเหล้าเพื่อต้องการบอกกับสังคมว่าตนไม่ใช่เด็ก เพราะการดื่มเหล้าส่วนจะเป็นสังคมผู้ที่บรรลุนิติภาวะแล้ว ขณะเดียวกันการดื่มเหล้ายังสามารถทำให้หน้าที่งานดีขึ้น เช่น การร่วมวงดื่มเหล้ากับผู้บังคับบัญชา ขณะที่ร่วมดื่มถ้าพูดจาถูกใจผู้บังคับบัญชาจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชากล้าพูดหรือเสนอเรื่องที่ไม่กล้าเสนอในเวลาปกติ โดยส่วนใหญ่ผู้บังคับบัญชาจะเห็นด้วยกับข้อเสนอนั้น ๆ และตอบตกลงที่จะดำเนินการตามข้อมเสนอในเวลาทำการ โดยมีคำกล่าวว่า “ข้อตกลงในวงเหล้า” หลังจากนั้นผู้ใต้บังคับบัญชาคนดังกล่าวจะได้รับผลประโยชน์ในการเสนองานดังกล่าว และทำให้หน้าที่การงานดีขึ้นในเวลาต่อมา

ข้อเสนอแนะ

ควรศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของเหล้าที่มีสังคมไทยและต่างชาติ

เอกสารอ้างอิง

จีรพงษ์ โปร่งจิตร.(2550). *วิถีชีวิตหางเครื่องหมอลำหมู่ คณะรัตนศิลป์อินตาไทยราษฎร์ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น.* ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยศึกษาเพื่อการพัฒนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และ พรพิไล เลิศวิชา. (2539). *ทิศทางวัฒนธรรมไทย.* กรุงเทพมหานคร.

ชญาณิศร์ โพธิ์ทอง. (2558). *มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการผลิตและการจำหน่ายยาดองเหล้า.* หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษม

เทพินทร์ พัชรานุรักษ์. (2541). *พฤติกรรมการบริโภคสุรา ทบทวนองค์ความรู้ สถานการณ์และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิชาการแพทย์

ปริยัติ นามสง่า. (2553). *ชีวิตผลงาน บทบาทต่อสังคม และอัตลักษณ์ ของหมอลำสำอาง เชียงคำ บ้านขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม.* ปริญญานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปรีชา พิณทอง. (2534). *ประเพณีโบราณไทยอีสาน.* อุบลราชธานี: โรงพิมพ์ศิริธรรมออฟเซ็ท.

ไพทูรย์ ดอกบัวแก้ว และ ไชยยง รุจนเวท. (2548). *เหล้าล้านนา การต่อสู้ของเครือข่ายเหล้าพื้นบ้านของประเทศไทย***.** เชียงใหม่ : มิ่งเมือง

ภูมิจิต เรืองเดช. (2546). *ความเชื่อและการนับถือผีในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร.* วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรศิลปศาสตร์มหาบันฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันราชภัฏสุรินทร์.

อนันตศักดิ์ พลแก้วเกษ. (2559). ถอดรหัสความเป็นอีสานผ่านสัญญะในห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลพลาซ่าขอนแก่น จังหวัดข่อนแก่น. *วารสารวิถีสังคมมนุษย์.* 4 (1), 139

อดุลย์ รัตนมั่นเกษม. (2555). *อาหารจีนบำรุงสุขภาพ สำหรับบุคคลทั่วไป.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ แสงดาว.

อุษา กลมพันธ์. (2556). *เหล้ายาเพื่อสุขภาพของคนในกลุ่มชาติพันธุ์ออสโตรเอเชียติก.* สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค (สาธารณสุขชุมชน) คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

อำนวย พิรุณสาร. (2538). *การดื่มและการให้คุณค่าของเหล้าของเยาวชนชายในกรุงเทพมหานครศึกษาเฉพาะกรณีผู้ขับขี่มอเตอร์ไซด์รับจ้าง* . กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.

วิถีการกินของพระสงฆ์ : การสร้างอารมณ์ขันในนิทานก้อมอีสาน

Nutritional Consumption Behaviors of Thai Monks : Creating a Sense of Humor in Isan Storytelling

พระครูคัมภีร์ธรรมานุวัตร, พชรกฤต ศรีบุญเรือง,
กัลยา กุลสุวรรณ, พิธพิบูลย์ ทองเกลี้ยง,
ทัศนีย์ มงคลรัตน์, พระวชิรวิชญ์ ฐิตฺวโส และ อัจฉราพร ใครบุตร
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Phrakrukampeedammanuwat, Phacharakrit Sribunrueang,
Kalaya Kuluwan, Phitphiboon Thongkliang, Tassanee Mongkolrat,
PhraVachiravich Pattarakiattinan and Adcharaporn Kraiboot
Mahachulalongkorn Rajavidyalay University, Khon Kaen Campus
Corresponding Author, E-mail : kapko1990@gmail.com

****

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา “วิถีการกิน” ของพระสงฆ์กับการสร้างอารมณ์ขันในนิทานก้อมอีสาน จากการศึกษาพบว่า ภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ในเรื่องการกินที่ปรากฏในนิทานก้อมอีสานนั้น แสดงให้เห็นถึง “ระบบคิดและโลกจินตนาการ” ของชาวบ้านที่มีต่อพระสงฆ์ โดยได้ “รื้อสร้างขึ้นใหม่” ให้ปะทะกันระหว่างหลัก “ความจริง” ของพระธรรมวินัยสงฆ์ที่เป็นพุทธบัญญัติและ “ความลวง” จากโลกจินตนาการ แล้วส่งผ่านเป็นเรื่องเล่าในรูปของวิถีการกินของพระสงฆ์กับการสร้างอารมณ์ขันในนิทานก้อมอีสาน ซึ่งแสดงให้เห็นถึง “ชุดความคิดความเชื่อ” ที่เป็นคู่ตรงข้าม แล้วนำเสนอเพื่อการระบายหรือผ่อนคลาย “ความเก็บกด” รวมถึงระบาย “ความกดดัน” ของชาวบ้านที่อยู่ในสังคมที่เคร่งครัดอันเต็มไปด้วยระบบระเบียบ ประเพณีวัฒนธรรม คติความเชื่อ ดังนั้นจึงได้หาวิธีระบายอารมณ์โดยเอานิทานก้อมเป็นเครื่องมือในการหาทางออกเท่านั้นเอง ในโลกของความเป็นจริงสังคมชาวพุทธมีคติว่า การกล่าวถึงพระสงฆ์ในภาพลักษณ์ที่ไม่เหมาะสมลบหลู่หรือตลกขบขันหรือล้อเลียนเป็น “เรื่องต้องห้าม” เน้นย้ำอีกว่า ไม่ควรนำเรื่องของพระสงฆ์มาวิพากษ์วิจารณ์เป็นอันขาด เพราะจะมีผลทำให้ตกนรกหรือเกิดเป็นอสูรกายจำพวกเปรต ดังมีคำกล่าวรับรองไว้ว่า “ชั่วชั่งชีดีชั่งสงฆ์” แต่ในระบบความคิดและโลกจินตนาการที่ปรากฏในนิทานก้อมอีสานนั้น เปิดโอกาสให้ชาวบ้านผูกเรื่องและเล่าเรื่องล้อเลียนวิพากษ์วิจารณ์พระสงฆ์ได้ เป็นการสร้างสาระจากความลวง พระสงฆ์ในฐานะตัวละครเอกของเรื่องจึงปรากฏภาพลักษณ์ที่ไม่เหมาะสมเพียงเพื่อสร้างมุขตลกให้เกิดขึ้นในนิทานก้อมอีสาน

คำสำคัญ: การกิน; พระสงฆ์; นิทานก้อม

---

* วันที่รับบทความ :28 ธันวาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 29 ธันวาคม 2565; วันตอบรับบทความ :30 ธันวาคม 2565
Received: December 28, 2022; Revised: December 29, 2022; Accepted: December 30, 2022

Abstracts

The purpose of the study was to study the nutritional consumption behaviors of Thai monks in Isan storytelling. The results shown that the nutritional consumption behaviors of Thai monks in Isan storytelling presented “Thought System and Imagination” of the local people to Thai monks by “renovating” between the “Truth” from disciplines and “lying” from imagination. Consequently, these occurred storytelling about the nutritional consumption behaviors of Thai monks, and the opposite of “Though and Belief” which presented for relieving and relaxing “repressing” and for venting “pressing” of the local people who were in the force of society, for example, regulations, traditions, belief. Therefore, Isan storytelling was used as an instrument. In the real world of Buddhist society believes that mentioning to Thai monks in sense of humor is the prohibition. If talking or gossiping about Thai monks, these could bring you to hell and turn to be monsters. It is said that “depends on the fate”. However, in the imagination of Isan storytelling gave chances for people to write stories, tell stories, parody, and criticize Thai monks in order to create story from lying. Therefore, the images of Thai monks who were the main characters were not appropriate because this is the style of telling stories.

Keywords: Eating; Monks; Bending Tales

บทนำ

นิทานก้อมในฐานะเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะของชาวบ้านอีสาน ได้ถูกประกอบสร้างขึ้นมาเพื่อเป็นเครื่องมือด้านความบันเทิงใจให้กับบุคคลในสังคม ซึ่งเป็นชุดของระบบความคิดในโลกจินตนาการที่ต้องการเบียดขับอารมณ์ที่เคร่งเครียดจากการทำงาน รวมถึงภาวะกฎระเบียบกติกาทางสังคมที่เคร่งครัด ความเชื่อศาสนา วัฒนธรรมประเพณี และยังต้องการเบียดขับความกดดันที่ทับซ้อนอยู่ในใจให้ผ่อนคลายลง

เนื้อเรื่องของนิทานก้อมอีสานโดยทั่วไป ประกอบไปด้วยเรื่องทะลึ่งทะเล้นหยาบโลน ล้อเลียนบุคคลในสังคม แหวกขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม เน้นความเพลิดเพลินสนุกสนานตลกขบขัน ตัวละครที่ผูกขึ้นในเนื้อเรื่องส่วนมากจะเป็นบุคคลที่มีพลังอำนาจทางสังคม เช่น กษัตริย์หรือบุคคลชั้นปกครอง พระสงฆ์สามเณร ชี พ่อตา แม่ยาย ปู่ ย่า ลูกเขย ลูกสะใภ้ เป็นต้น (ปฐม หงส์สุวรรณ, 2551 : 185)

การผูกเรื่องมักจะสร้างตัวละครที่เป็นคู่ตรงข้ามให้ได้ปะทะกันอยู่เสมอ การช่วงชิงความเด่นของตัวละครเห็นได้ชัด การได้เปรียบเสียเปรียบเกิดจากองค์ประกอบของตัวละครที่ถูกสร้างขึ้นมาให้มีไหวพริบมีปัญญา เก่งกว่าดีกว่า ที่สำคัญผู้ที่เป็นฝ่ายได้เปรียบจะเป็นผู้ด้อยอำนาจทางสังคมเป็นส่วนมาก การได้เปรียบเสียเปรียบนี้จะถูกผลิตซ้ำในเหตุการณ์เสมอ เช่น กษัตริย์หรือชนชั้นผู้ปกครองปะทะกับประชาชน พระสงฆ์ปะทะกับสามเณร พระสงฆ์ปะทะกับชี พ่อตาปะทะกับลูกเขย แม่ยายปะทะกับลูกเขย พี่เขยปะทะกับน้องเมีย ปู่ปะทะกับลูกสะใภ้ เพื่อนปะทะกับเพื่อน เป็นต้น ซึ่งบุคคลที่กล่าวถึงทั้งหมดนี้มีพฤติกรรมบางอย่างเป็นสิ่งต้องห้ามไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม

แต่ในนิทานก้อมอีสานนั้น ยิ่งตัวละครมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเท่าใดยิ่งสร้างความตลกขบขันสนุกสนานเพลิดเพลินเท่านั้น จุดเด่นของนิทานก้อมอยู่ที่การเสียรู้เสียเหลี่ยมของตัวละครที่เป็นคู่ตรงข้ามที่ผูกเล่าขึ้นมา แต่ผู้เสียรู้เสียเหลี่ยมส่วนมากเป็นกษัตริย์หรือชนชั้นผู้ปกครอง พระสงฆ์ พ่อตา แม่ยาย ลูกสะใภ้ แม่ยาย น้องเมีย ผู้ที่เอาชนะได้ส่วนมากจะเป็นชาวบ้าน สามเณร ลูกเขย พี่เขย ปู่ และจบลงด้วยความสนุกสนานขบขัน

พระสงฆ์สามเณรก็เป็นอีกกลุ่มที่ถูกประกอบสร้างขึ้นมาในนิทานก้อมอีสานเช่นเดียวกัน ภาพลักษณ์จะถูกนำเสนอให้เป็นตัวตลกขบขัน โดยส่งผ่านทางพฤติกรรมการทุศีล การละโมบโลภมาก การขาดไหวพริบปัญญา การบริโภคที่ผิดปกติ ซึ่งทั้งหมดล้วนแล้วแต่เกิดจากชุดความคิดที่เป็นจินตนาการทางสังคมที่ผูกเรื่องขึ้นมาเพื่อผ่อนคลายทั้งสิ้น

แต่ในความเป็นจริงพระสงฆ์สามเณรเป็นภาพแทนของผู้ทรงศีล ผู้ปฏิบัติตนตามธรรมคำสอน เป็นผู้เพียรละจากสิ่งที่เป็นอธรรม เป็นต้นแบบของชาวพุทธ เป็นที่เคารพสักการะของชาวพุทธ บุคคลใด ๆ จะล้อเลียนลบหลู่ไม่ได้ แต่ในโลกของจินตนาการที่ปรากฏในวรรณกรรมนิทานก้อมอีสานนั้น กลับกลายเป็นเรื่องตลกขบขันทั้งสิ้น

วิถีการกินของพระสงฆ์นั้น ตามพระธรรมวินัยได้บัญญัติไว้ในสิกขาบทหมวดโภชนวรรค และยังปรากฏในหมวดของเสขิยะวัตรอีกด้วย นอกจากนั้นยังระบุถึงการบริโภคเนื้อสัตว์ที่ต้องห้าม 10 ประเภทอีกด้วย พระสงฆ์ต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด หากไม่ปฏิบัติตามเรียกว่า “ต้องอาบัติ” หรือ “ทุศีล” หรือ “ละเมิดพระธรรมวินัย” แต่พระสงฆ์ที่ปรากฏในนิทานก้อมอีสานกลับเป็นคู่ตรงข้ามปะทะกับพระธรรมวินัยที่เป็นพุทธบัญญัติไว้ ซึ่งที่ปรากฏในนิทานก้อมอีสานกลับเป็นการสร้างภาพลักษณ์วิถีการกินของพระสงฆ์ให้เป็นมุขตลกขบขัน และได้แตกเรื่องไปสู่สื่อบันเทิงอื่นอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความหมาย อัตลักษณ์ การสร้างพื้นที่ การผลิตซ้ำ และพลวัตของนิทานก้อมอีสาน
2. เพื่อศึกษาวิถีการกินของพระสงฆ์กับการสร้างอารมณ์ขันในนิทานก้อมอีสาน

ระเบียบวิธีวิจัย

บทความวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quantitative Research) ทางวรรณกรรม ข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์คือเรื่องเล่านิทานก้อมอีสาน จากวีดีทัศน์ชุดนิทานก้อมของ สี คันโซ่ และจากอินเตอร์เน็ท โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้ ขั้นตอนแรก ผู้วิจัยได้สำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้ (1) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคติชนวิทยา (2) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานก้อมของ สี คันโซ่

ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งเป็นการศึกษาดังนี้ 1.เพื่อศึกษาความหมาย อัตลักษณ์ การสร้างพื้นที่การผลิตซ้ำ และพลวัตของนิทานก้อมอีสาน 2.เพื่อศึกษาวิถีการกินของพระสงฆ์กับการสร้างอารมณ์ขันในนิทานก้อมอีสาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้ทฤษฎีคติชนวิทยาที่ได้ให้ความหมายว่า คติชนวิทยาเป็นวิธีการศึกษาถึงกระบวนการคิด ความศรัทธา ความเชื่อ และแบบแผนการปฏิบัติการทางทางสังคมและวัฒนธรรมเพื่อการระบายความเก็บกดผ่านเรื่องเล่าประเภทนิทาน ซึ่งต่างจากความเป็นจริง มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

บทความเรื่อง วิถีการกินของพระสงฆ์กับการสร้างอารมณ์ขันในนิทานก้อมอีสาน ผลการวิเคราะห์มีดังต่อไปนี้

นิทานก้อม : ความหมาย

นิทานก้อม หมายถึง เรื่องเล่าที่เป็นวรรณกรรมมุขปาฐะขนาดสั้น สื่อความเข้าใจง่าย ไม่มีความสลับซับซ้อนของโครงเรื่องและตัวละคร ใช้เวลาเล่าเพียงน้อยนิดก็จบเรื่อง เป็นชุดความคิดของโลกจินตนาการที่เกิดขึ้นในสังคมมนุษย์ ถึงแม้ว่าในนิทานก้อมบางเรื่องอาจสอดคล้องกับชีวิตจริงของมนุษย์ก็มี หรือชีวิตจริงของมนุษย์อาจสอดคล้องกับนิทานบางเรื่องก็มี แต่ในการเล่าเรื่องไม่ได้ระบุพาดพิงถึงบุคคลใดให้ได้รับความเสียหาย นิทานก้อมจึงมีอิสระในตัวเองและสามารถเพิ่มอรรถรสได้อย่างไร้ขีดจำกัด เพียงแต่กล่าวขึ้นต้นการเล่าเรื่องว่า ในกาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว.... หรือ มีเมืองอยู่เมืองหนึ่ง..... หรือมีวัดอยู่วัดหนึ่ง..... หรือมีครอบครัวอยู่ครอบครัวหนึ่ง..... เป็นต้น และที่สำคัญ นิทานก้อมจะมีเนื้อหาที่ฟังแล้วเพลิดเพลินสนุกสนานตลกขบขัน ปะปนไปด้วยเรื่องลามกหยาบโลน

อีสาน : ความหมาย

อีสาน หมายถึง ชื่อที่ใช้เรียกพื้นที่อาณาเขตบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ซึ่งนิยมเรียกให้สั้นว่าภาคอีสาน นอกจากนั้นยังรวมถึงเป็นชื่อเรียกบุคคลที่กำเนิดในภาคอีสานด้วย ซึ่งนิยมเรียกว่าคนอีสาน และยังรวมถึงภาษาที่บุคคลใช้สื่อสารในวิถีชีวิตเรียกว่าภาษาอีสาน อีสานมีคำที่ใช้ร่วมกันอยู่ 1 คำ คือ คำว่า อิสาณ หากให้ความหมายจะหมายถึงการระบุบ่งบอกทิศตะวันออกเฉียงเหนือเท่านั้น แต่คำว่า อีสาน มีการสื่อความหมายถึงพื้นที่ภาคอีสาน กลุ่มคนอีสาน และภาษาอีสานด้วย

อัตลักษณ์ของนิทานก้อมอีสาน

ลักษณะความเป็นตัวตนของนิทานก้อมอีสานนั้น

1.ฟังได้ทุกเพศทุกวัย คือ เด็กก็ฟังได้ ผู้ใหญ่ก็ฟังดี ผู้สูงวัยยิ่งชอบฟัง ไม่มีเส้นแบ่งอายุและเพศของผู้ฟัง

2.เนื้อเรื่องสั้น คือ เป็นเรื่องเล่าที่มีขนาดสั้นสามารถใช้เวลาไม่มากนักก็จบ

3.สื่อความเข้าใจง่าย คือ โครงเรื่องหรือแก่นเรื่องไม่สลับซับซ้อน

4.ตลกปะปนกับหยาบโลน คือ การเดินเรื่องมีลักษณะตลกขบขันหรือบางครั้งปนกับหยาบโลนไปด้วย และโดยทั่วไปจะจบลงด้วยการได้ฮา

5.อิสระจากทุกระบบของสังคม คือ การผูกเรื่องขึ้นมาเล่านั้นจะไม่ยึดติดกับกรอบระบบระเบียบของสังคม ไม่เกรงกลัวต่อความผิดใด ๆ ทั้งทางพฤตินัยและนิตินัย

6.อยู่ในโลกของจินตนาการ คือ สามารถผูกเรื่องเล่าให้สมจริงหรือเหนือจริงได้จากชุดความคิดของจินตนาการ

7.สอดคล้องและเป็นคู่ตรงข้ามกับคติวิถีสังคม คือ จากตัวละคร พฤติกรรมตัวละคร วิถีการเป็นอยู่ที่สอดคล้องกับวิถีชนของเจ้าของนิทานก้อม แต่กลับสร้างพฤติกรรมตัวละครให้เป็นคู่ตรงข้ามกับคติวิถีทางสังคมให้มากที่สุด

การสร้างพื้นที่ของนิทานก้อมอีสาน

การสร้างพื้นที่ของนิทานก้อม มีดังต่อไปนี้

1.กิจกรรมลงแขกแรงงานของสังคม การลงแขกขอแรงงานกันเป็นวิถีปฏิบัติของชุมชนในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะชุมชนพื้นที่คนอีสานก็เช่นกัน ฤดูการกสิกรรมจะปรากฏการขอแรงงานจากเพื่อนร่วมชุมชนให้มาช่วยงานเสมอ ขณะช่วยแรงงานของกลุ่มชนก็จะผ่อนคลายด้วยการสนทนา ถามข่าวคราว รวมถึงการการเล่าเรื่องต่าง ๆ สู่กันฟัง ยิ่งไปกว่านั้นคนใดที่มีเรื่องเล่ามุกตลกขบขันก็จะพยามเล่าให้กลุ่มผู้ช่วยแรงงานได้ฟัง เป็นการทำลายบรรยากาศความเงียบ ความเหน็ดเหนื่อย รวมถึงระบายอารมณ์ความเคร่งเครียดไปด้วย และในกลุ่มผู้ช่วยแรงงานก็จะชอบฟังเรื่องเล่าที่สนุกสนานตลกขบขันเป็นอย่างมาก นิทานก้อมจึงได้รับความนิยมและมีพื้นที่ในขณะช่วยแรงงานจากการลงแขก พบว่า หากคนใดเล่านิทานก้อมได้หลากหลายเรื่องและเล่าด้วยความสนุกสนานเฮฮา คนนั้นจะได้รับเชิญเป็นกรณีพิเศษ และผู้ไปช่วยงานมักจะถามเจ้างานว่าคนที่เล่านิทานก้อมเก่ง ๆ ไปช่วยงานด้วยหรือไม่ (ประคอง นิมมานเหมินท์, 2551 : 193)

2. กิจกรรมงานวัฒนธรรมประเพณีของสังคม พื้นที่ของนิทานก้อมจะปรากฏในกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณีของสังคม เช่น งันเฮือนดีในงานศพ ลงข่วงตอนเย็น ลงงันช่วยงานที่วัด เตรียมงานแต่งงาน เตรียมงานบุญประเพณี ซึ่งกิจกรรมงานเหล่านี้จะจะต้องมีเรื่องเล่าประเภทนิทานก้อมเข้าไปเกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพราะกิจกรรมเหล่านี้ต้องใช้ระยะเวลาอยู่รวมกันนานหลายชั่วโมง หรือหลายวันหลายคืน จึงเป็นพื้นที่ให้นิทานก้อมได้สื่อความบันเทิงกับผู้ร่วมงาน

3. กิจกรรมนันทนาการของสังคม การรื่นเริงบันเทิงใจมีหลากหลายรูปแบบที่เป็นนันทนาการให้กับสังคม นิทานก้อมก็เป็นอีกสื่อบันเทิงหนึ่งที่มีพื้นที่ให้ความบันเทิงสนุกสนานเพลิดเพลิน อาจอยู่ในรูปแบบของการแข่งขันเล่านิทานก้อม การว่าจ้างนักเล่านิทานก้อมเพื่อสมโภชงาน หรืออยู่ในรูปของการแสดงละครเวที

4. ในวงสนทนา การร่วมวงสนทนากันนับตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปย่อมมีเรื่องสนทนากันหลากหลายเรื่อง ทั้งเรื่องงาน เรื่องกิน เรื่องเที่ยว เรื่องเกี้ยว รวมถึงเรื่องเล่นด้วย และในวงสนทนาก็เป็นพื้นที่ของนิทานก้อมอีกด้วย วงสนทนาจะสนุกสนานเพลิดเพลินมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับเรื่องที่นำมาสนทนา ยิ่งนำนิทานก้อมมาเล่าเพื่อความเฮฮาแล้ว ในวงสนทนานั้นยิ่งสนุกสนานไม่ อยากเลิกลา

การถูกเบียดขับและถูกช่วงชิงพื้นที่ของนิทานก้อมอีสาน

การถูกเบียดขับและถูกช่วงชิงพื้นที่ของนิทานก้อมอีสาน มีดังต่อไปนี้

1. เพลง นิทานก้อมถูกเบียดขับและถูกชิงพื้นที่จากสื่อบันเทิงประเภทเพลงหลาย ๆ ประเภท ที่กล่าวเช่นนี้เพราะว่า เพลงเป็นสื่อบันเทิงที่ได้รับความนิยมจากผู้ฟังทุกเพศทุกวัย แต่ละเพศแต่ละวัยอาจชื่นชอบเพลงต่างประเภทกัน เช่น เพลงเพื่อชีวิต เพลงสากล เพลงไทยสากล เพลงสตริง เพลงหวาน เพลงอมตะ เพลงลูกทุ่ง เพลงลูกกรุง เป็นต้น เพลงแต่ละเพลงมีขนาดเนื้อร้องพร้อมประกอบดนตรีมีความยาวประมาณ 3-5 นาที หรือสั้นยาวกว่านี้ก็ไม่มากนัก ในเนื้อหาของเพลงแต่ละเพลงจะเป็นเรื่องเล่าหนึ่งเรื่องที่เล่าจบลงในเพลงนั้น ๆ เหมือนกับการเล่านิทานก้อม นอกจากนั้นเพลงก็หาฟังได้ง่ายด้วย แต่นิทานก้อมนั้นต้องมีทั้งผู้เล่าและมีทั้งผู้ฟัง หากมีผู้ฟังอยากฟังแต่ไม่มีผู้เล่า หรือหากมีผู้เล่าอยากเล่าแต่ไม่มีผู้ฟังก็ไม่สามารถเล่าหรือฟังได้ ส่วนเพลงนั้นหาฟังง่ายและได้รับความนิยมจากผู้ฟังเรื่อยมา ในเนื้อหาของเพลงก็มีทั้งมุกตลกสนุกสนานฟังแล้วเพลิดเพลินคลายอารมณ์ และมีหลากหลายรสที่ปรากฏในบทเพลง นิทานก้อมจึงถูกเบียดขับและถูกช่วงชิงพื้นที่จากบทเพลงประเภทต่างๆ อีกด้วย

2. หมอลำ หากกล่าวถึงหมอลำแล้วสามารถจัดเป็นประเภทตามรูปแบบการลำได้ คือ หมอลำกลอน จะลำจบเป็นกลอน ๆ เช่น กลอนไหว้ครู กลอนถามข่าว กลอนบอกที่อยู่ กลอนสอน กลอนเล่าเรื่องนิทาน กลอนประวัติศาสตร์ การลำก็จะแบ่งออกเป็น ลำทางสั้น ลำทางยาว ลำล่อง ลำเต้ย ลำเดิน การลำกลอนจะมีหมอลำเพียงฝ่ายชาย 1 คน ฝ่ายหญิง 1 คน และหมอแคน 1-2 คนเท่านั้น แต่ในปัจจุบันมีหมอลำกลอนซิ่งหรือหมอลำซิ่งที่ใช้คนลำมีฝ่ายชาย ฝ่ายหญิง หมอแคน นักดนตรี หางเครื่อง ตัวประกอบ ตัวตลก รวมแล้วระหว่าง 30-50 คน การลำก็ประยุกต์ระหว่างลำกลอนเดิมกับเพลงและหมอลำอื่น จากหมอลำกลอนแล้วก็กล่าวถึงหมอลำชิงชู้ ซึ่งจะมีหมอลำฝ่ายชาย 2 คน ฝ่ายหญิง 1 คน และหมอแคน 1-3 คน การลำด้านฝ่ายชายก็จะชิงไหวพริบอวดปัญญาอ้างความสามารถของตนให้ฝ่ายหญิงรับพิจารณาว่าจะเลือกใคร เป็นที่สนุกสนานเพลิดเพลินเฮฮาทั้งผู้ลำและผู้ฟัง ต่อมาก็เป็นลำเพลิน ซึ่งลำเพลินนี้จะลำเป็นเรื่องและใช้เวลาลำตั้งแต่เวลาประมาณ 3 ทุ่ม จนถึงสว่าง แต่ที่เรียกว่าเพลิน คือ การเดินกลอนสลับเรื่องไปเรื่อย ๆ ฟังแล้วเพลินและได้พัฒนาแตกชื่อเป็นลำแพลนอีกประเภทหนึ่ง และสุดท้ายเป็นหมอลำเรื่อง หรือหมอลำหมู่ หรือหมอลำเรื่องต่อกลอน การลำเรื่องต้องใช้เวลายาวนานเหมือนกับหมอลำเพลินที่กล่าวแล้ว แต่มีข้อแตกต่างกันคือหมอลำกลอนจะมีเอกลักษณ์คำเกริ่นกลอนว่า พอแต่เปิดผ้าม่านกั้งแจ้งสว่างวิไลตา.... หรือ พอแต่เปิดผ้าม่านกั้ง..... การแต่งกายของหมอลำกลอนก็จะแตกต่างจากหมอลำหมู่ ท่วงท่าของสังวาทการฟ้อนก็แตกต่างกับหมอลำหมู่ ส่วนหมอลำหมู่จะไม่เน้นการเดินกลอนหรือเต้ยกลอน จะลำเป็นเรื่องเป็นราวไปจนจบ ทั้งหมดที่

กล่าวถึงนี้เชื่อมโยงให้เห็นถึงการนำนิทานก้อมไปปรับเรื้อสร้างเพื่อเล่นหรือแสดงแทนการเล่าเรื่องของนิทานก้อม

3. ภาพยนตร์/ละคร การดูหรือฟังภาพยนตร์/ละครนั้นก็ได้รับความนิยมอีกวิธีหนึ่ง เรื่องราวที่ปรากฏในภาพยนตร์/ละครก็เป็นเรื่องเล่าที่มีฉาก มีตัวละคร มีบทแสดง มีแก่นเรื่อง มีการเดินเรื่องเหมือนกันกับนิทานก้อม แต่ในภาพยนตร์/ละครอาจใช้เวลายาวนานกว่านิทานบ้าง แต่ทั้งหมดก็สร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินบันเทิงใจได้เป็นอย่างดี บทบาทสมมุติที่ตัวแสดงหรือตัวละครทำให้เห็นภาพสมจริงชัดเจนกว่าการเล่านิทานก้อม นอกจากนั้นภาพยนตร์/ละครก็สามารถปรับสร้างให้อยู่ในรูปแบบของภาพยนตร์การ์ตูน ภาพยนตร์สั้น ภาพยนตร์โฆษณา ละครสั้น ละครเวที และทั้งภาพยนตร์/ละครก็เป็นส่วนหนึ่งของการเล่าเรื่องนิทานก้อมอีกด้วย

4. เรื่องสั้น/นวนิยาย การผูกเรื่องขึ้นของโลกจินตนาการเป็นชุดความคิดของบุคคลในสังคม การผูกเรื่องขึ้นในแต่ละยุคสมัยจะได้รับการเรียกขานชื่อผู้ผูกเรื่องตามผลงานที่ออกมาให้มีความแตกต่างกัน เช่น นักปราชญ์ กวี นักแต่ง นักเขียน ผู้ประพันธ์ ผู้แปล ผู้เรียบเรียง เป็นต้น ซึ่งเรื่องสั้น/นวนิยายก็เป็นส่วนหนึ่งของชุดความคิดที่ผูกเรื่องขึ้นในโลกของจินตนาการมนุษย์ เรื่องสั้น/นวนิยายถูกส่งผ่านสู่ผู้เสพด้วยกลวิธีที่หลากหลายรูปแบบ แต่ทั้งหมดก็มีตัวบทและบริบทเหมือนกับนิทานก้อมที่เคยเป็นที่นิยมเสพกันมา เพียงแต่ปรับรื้อโครงสร้างให้แปลกแตกต่างออกไป

5. เทคโนโลยี การเบียดขับและช่วงชิงพื้นที่ของนิทานก้อมอีสานจากเทคโนโลยีทวีความรุนแรงมากขึ้น จากบทบาทสื่อที่เป็นผลผลิตจากนวัตกรรมเทคโนโลยีทำให้สังคมยอมรับและมีความจำเป็นต่อวิถีชีวิตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้นั้น ทำให้การส่งผ่านข้อมูลข่าวสารการบันเทิงถึงผู้บริโภคอย่างรวดเร็วทันใจ และทุกเรื่องที่ต้องการ ทำให้นิทานก้อมถูกเบียดขับและช่วงชิงพื้นที่ไป หาผู้มานั่งเล่านิทานก้อมในกิจกรรมของชุมชุนลดน้อยลงและหมดในที่สุด หาผู้ที่จะมานั่งฟังนิทานก้อมในกิจกรรมของชุมชนเหมือนแต่ก่อนก็ลดน้อยลงและหมดไปในที่สุดเช่นเดียวกัน หากต้องการฟังก็สามารถหาซื้อวีดีทัศน์เกี่ยวกับนิทานก้อมมาฟังมาดูกัน หรือบางทีก็เข้าเว็บไซส์สืบค้นหาข้อมูลเพื่อสนองความต้องการของตนเองเท่านั้น

นิทานก้อมอีสานกับการผลิตซ้ำ

การผลิตซ้ำที่ปรากฏในนิทานก้อมอีสาน มีดังต่อไปนี้

1. การผลิตซ้ำตัวละคร ที่ปรากฏในนิทานก้อมอีสานที่เป็นตัวละครถูกผลิตซ้ำ เช่น กษัตริย์ไม่สู้ฉลาด ไม่เก่งกล้าสามารถ พ่อตาหรือแม่ยายที่เป็นฝ่ายเสียเปรียบลูกเขยทุกเรื่อง น้องเมียเป็นฝ่ายเสียรู้พี่เขยอยู่เสมอ หลวงพ่อหรือหลวงตาเป็นฝ่ายเสียเล่ห์เหลี่ยมสามเณรทุกครั้ง

2. การผลิตซ้ำพฤติกรรมตัวละคร พฤติกรรมของตัวละครที่ผลิตซ้ำในนิทานก้อมอีสาน เช่น พฤติกรรมการแสดงไหวพริบสติปัญญา พฤติกรรมแสดงความโง่ฉลาด พฤติกรรมการขยันเกียจคร้าน พฤติกรรมการได้เปรียบเสียรู้ พฤติกรรมคุยโม้โอ้อวด พฤติกรรมลามกหยาบโลน เป็นต้น

3. การผลิตซ้ำโครงเรื่อง การผลิตซ้ำโครงเรื่องที่ปรากฏในนิทานก้อมอีสาน เช่น โครงเรื่องที่เกี่ยวกับกษัตริย์หรือชนชั้นผู้ปกครอง เกี่ยวกับพระสงฆ์สามเณรรวมถึงชี เกี่ยวกับบุคคลต้องห้ามในครอบครัว และที่สำคัญในโครงเรื่องแสดงถึงคู่ตรงข้ามเสมอ

4. การผลิตซ้ำของเหตุการณ์ การผลิตซ้ำของเหตุการณ์ที่ปรากฏในนิทานก้อมอีสาน เช่น มุกตลกขบขัน ผู้มีพลังอำนาจทางสังคมด้อยกว่า จบลงด้วยการคลี่คลายและผ่อนคลาย

พลวัตของนิทานก้อมอีสาน

พลวัตของนิทานก้อมอีสาน มีดังต่อไปนี้

1. มุขปาฐะ การเล่าเรื่องนิทานก้อมอีสานไม่ทราบแน่ชัดว่าเกิดขึ้นในช่วงใดสมัยใด แต่ที่สำคัญเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่ส่งผ่านจากรุ่นสู่รุ่นด้วยการเล่า การเล่าเรื่องต้องประกอบด้วยองค์สำคัญ เช่น ผู้เล่าต้องมีโวหาร มีน้ำเสียงลีลา มีองค์ความรู้เพียงพอ เป็นพหุสูต ถึงจะได้รับความสนใจจากผู้ฟัง

2. ลายลักษณ์ การเล่าเรื่องนิทานก้อมอีสานที่เป็นวรรณกรรมมุขปาฐะได้เลื่อนไหลสู่วรรณกรรมลายลักษณ์ โดยมีผู้สนใจออกเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้รู้ผู้เล่านิทานในท้องถิ่นต่าง ๆ แล้วนำมารวบเรียงและวิเคราะห์ออกเป็นหนังสือเอกสารตลอดถึงงานวิจัย ทั้งหมดนี้เป็นการสืบค้นข้อมูลจากมุกขปาฐะเปลี่ยนผ่านเป็นลายลักษณ์

3. วีดีทัศน์ ความเป็นอัตลักษณ์ของนิทานก้อมอีสานพร้อมกับความเป็นมรดกทางสังคม ก็มีกลุ่มบุคคลที่ต้องการจะสื่อนิทานก้อมอีสานจากมุขปาฐะสู่ลายลักษณ์และด้วยวีดีทัศน์ ซึ่งจะเล่าเรื่องโดยส่งผ่านฉาก ตัวละคร เหตุการณ์ที่สมจริงมากขึ้น สามารถส่งเรื่องเล่าผ่านทางหูและทางตาไปพร้อม ๆ กันได้

4. เทคโนโลยี ศูนย์กลางการรวบรวมข้อมูลข่าวสารการบันเทิงในปัจจุบันต้องยอมรับกับนวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่พัฒนาให้สังคมมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปทุกด้าน นิทานก้อมอีสานก็ถูกบันทึกเป็นข้อมูลทั้งลายลักษณ์และวีดีทัศน์ให้ได้ศึกษาหาความรู้และเพื่อความบันเทิงทางอารมณ์ได้สะดวกและง่ายขึ้น

พระสงฆ์ : ความหมาย และพลังอำนาจทางสังคม

พระสงฆ์ ภาษาอีสานเรียกขานได้หลายศัพท์ ขึ้นอยู่กับบริบททางสัมพันธ์และเกณฑ์อายุ หากมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติก็จะเรียกขานตามชั้นของญาติ เช่น หลวงพี่ หลวงน้า หลวงอาว หลวงลุง หลวงพ่อ หลวงพ่อใหญ่ หลวงปู่ ขึ้นอยู่กับผู้เรียกขานและผู้ถูกเรียกขานว่าเกี่ยวข้องสัมพันธ์ทางสายญาติอย่างไร ต่อมาก็เรียกตามเกณฑ์อายุ หากผู้เรียกขานอายุมากกว่าพระสงฆ์ที่ถูกเรียกขานก็มีคำเรียกว่า หม่อม หลวงพี่ อาจารย์ แต่หากได้ยกฐานะการฮดสรงเปลี่ยนผ้าครองตามประเพณีปฏิบัติ ก็จะต้องเรียกตามลำดับ เช่น ญาซา เจ้าหัวซา สูงขึ้นไปอีกเรียกว่า ญาครู เจ้าหัวครู และหากได้รับการแต่งตั้งสมณศักดิ์ก็จะเรียกตามราชทินนาม เช่น พระครู เจ้าคุณ แต่ถ้าพระสงฆ์อายุมากกว่าผู้เรียกขาน มีคำเรียกว่า หลวงพี่ หลวงพ่อ หลวงพ่อใหญ่ หลวงปู่

นอกจากนั้น ยังมีคำเรียกขานจำเพาะบ่งบอกถึง “ตัวตน” ของผู้ถูกเรียกได้ชัดเจน คือคำเรียกขานว่า หลวงพ่อ กับ หลวงตา คำว่าหลวงพ่อนั้นบ่งบอกถึงความมีอายุมาก ส่วนคำว่าหลวงตาบ่งบอกถึงว่าเคยแต่งงานมีเมียมีลูกมาแล้ว และได้มาบวชเมื่อตอนแก่ ตัวตนของพระสงฆ์ที่ปรากฏในนิทานก้อมอีสานจึงถูกเรียกว่า “หลวงพ่อ” หรือ “หลวงตา”

หลวงพ่อหรือหลวงตาในนิทานก้อมอีสานจึงเป็นผู้มีอายุมาก ไม่สู้ฉลาด ละโมบโลภมาก ดื้อรั้นไม่ยอมใคร มีทิฏฐิสูง และทุศีล

ส่วนสามเณร ภาษาอีสานมีคำเรียกขานว่า จัว จัวน้อย เจ้าหัวน้อย อ้ายจัว อ้ายจัวน้อย เณร สามเณร อ้ายเณร ลูกจัว ลูกเณร ขึ้นอยู่กับบริบทของผู้เรียกขานและผู้ถูกเรียกขาน

จากที่ศึกษานิทานก้อมอีสานที่ผูกเรื่องตัวละครที่เป็นภาพลักษณ์ของพระสงฆ์พบว่า กล่าวถึงเฉพาะหลวงพ่อหรือหลวงตาที่อยู่ในพื้นที่วัดบ้านนอก และมีจำนวนพระสงฆ์ไม่มากนัก ตัวละครที่เป็นคู่ตรงข้ามของหลวงพ่อหรือหลวงตา คือ ญาติโยม สามเณรหรือจัวน้อย รวมถึงชีด้วย

พระสงฆ์หากกล่าวในโลกของความเป็นจริงแล้ว เป็นผู้มีพลังอำนาจทางสังคมมาก เป็นกลุ่มชนชั้นสูง เป็นที่เคารพสักการะกราบไหว้ของเหล่าพุทธศาสนิกชน

พระสงฆ์กับวิถีการกินตามหลักพระธรรมวินัย

การกินของพระสงฆ์มีคำศัพท์เรียกจำเพาะว่า “ฉัน” เช่น กินข้าว เรียกให้ถูกต้องว่า “ฉันข้าว” กินน้ำ เรียกว่า “ฉันน้ำ” ที่สำคัญพระสงฆ์ต้องปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยเกี่ยวกับการฉันอย่างเคร่งครัด หากไม่ปฏิบัติตามเรียกว่า “ต้องอาบัติ” หมายถึงการก้าวล่วงสิกขาบทหรือข้อห้ามตามพระธรรมวินัย เรียกให้เข้าใจง่ายว่า “ผิดศีล”

การฉันของพระสงฆ์ได้กล่าวไว้ในพระไตรปิฎกหมวดพระวินัยปิฎก ว่าด้วยเรื่องโภชนวรรคหรือการฉันอาหารของภิกษุ มี 10 ข้อ พอสรุปได้ดังนี้

สิกขาบทที่ 1 ห้ามฉันอาหารในโรงพักเดินทางเกิน 1 มื้อ สาเหตุเกิดจากภิกษุฉัพพัคคีย์ไปฉันอาหารในโรงพักเดินทางที่คณะเจ้าของเขาจัดอาหารให้เป็นทานแก่คนเดินทางที่มาพัก แล้วถือโอกาสไปพักและฉันเป็นประจำ เป็นที่ติเตียนของผู้พบเห็น พระพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติสิกขาบทว่า ภิกษุพึงฉันอาหารในโรงพักเพียงมื้อเดียว ถ้าฉันเกินกว่านั้น ต้องอาบัติปาจิตตีย์ และภายหลังได้ทรงผ่อนผันอนุญาตให้ภิกษุผู้เป็นไข้ ซึ่งเดินทางต่อไปไม่ไหวฉันเกินมื้อเดียวได้

สิกขาบทที่ 2 ห้ามฉันอาหารรวมกลุ่ม มีสาเหตุที่เกิดจากพระเทวทัตได้เสื่อมลาภสักการะ จึงต้องเที่ยวออกหาขออาหารตามสกุล แล้ฉันรวมกลุ่มกับบริษัทของตน มนุษย์ทั้งหลายพากันตำหนิติเตียน พระพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติสิกขาบทว่า ภิกษุฉันอาหารรวมกัน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ภายหลังทรงอนุญาตผ่อนผันให้เมื่อเป็นไข้ เมื่อถึงหน้าถวายจีวร เมื่อถึงคราวทำจีวร เมื่อเดินทางไกล เมื่อไปทางเรือ เมื่อประชุมกันอยู่มาก ๆ เมื่อนักบวชเป็นเจ้าภาพเลี้ยงอาหาร

สิกขาบทที่ 3 ห้ามรับนิมนต์แล้วไปฉันอาหารที่อื่น สาเหตุเกิดจากกรรมกรผู้ยากจนคนหนึ่ง ได้นิมนต์ภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุขไปฉันที่บ้าน ภิกษุทั้งหลายไปเที่ยวบิณฑบาตและได้ฉันเสียก่อนไปงานนิมนต์ อาจจะคิดไปว่าอาหารจะไม่ประณีตหรือไม่พอฉัน เมื่อเข้าไปฉันที่บ้านกรรมกรคนนั้นจึงฉันได้เพียงเล็กน้อยเพราะอิ่มมาก่อนแล้ว ความจริงในวันนั้นอาหารมีมาก เพราะชาวบ้านรู้ข่าวการทำบุญก็ได้เอาของขบเคี้ยวไปช่วยอย่างมาก พระพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติสิกขาบทว่า เป็นอาบัติปาจิตตีย์ เพราะรับนิมนต์แล้วไปฉันอาหารในที่อื่นก่อน ภายหลังทรงผ่อนผันอนุญาตให้ในยามเจ็บไข้ ในหน้าถวายจีวร ในคราวทำจีวร มอบให้ภิกษุอื่นฉันในที่นิมนต์แทน

สิกขาบทที่ 4 ห้ามรับบิณฑบาตเกิน 3 บาตร มูลเหตุกล่าวถึงมารดานางกาณาทำขนมไว้จะให้บุตรีนำไปสู่สกุลแห่งสามี ภิกษุเข้าไปรับบิณฑบาตแล้วกลับบอกกันต่อไปให้ไปรับ นางจึงถวายจนหมด แม้ในครั้งที่ 2 ครั้งที่ 3 ที่ทำขนมก็หมดเช่นครั้งก่อน จนบุตรีของนางกาณาไม่ได้ไปสู่สกุลสามีตามที่ตั้งใจไว้ ทำให้เกิดความเสียหายแก่บุตรีของนาง พระพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติสิกขาบทว่า ภิกษุเข้าไปสู่สกุล ถ้าเขาปวารณาด้วยขนมหรือด้วยข้าวสัตตุผงเพื่อนำไปได้ตามปรารถนาไว้ พึงรับเพียงเต็ม 2-3 บาตร ถ้ารับเกินกว่านั้น ต้องปาจิตตีย์ ทางที่ชอบ ภิกษุรับ 2-3 บาตรแล้ว พึงนำไปแบ่งกับภิกษุทั้งหลาย

สิกขาบทที่ 5 ห้ามฉันอีกเมื่อฉันในที่นิมนต์เสร็จแล้ว สาเหตุเกิดจากภิกษุรับนิมนต์ไปฉันบ้านพราหมณ์คนหนึ่ง แล้วบางรูปไปฉันที่อื่นอีกหรือไปรับบิณฑบาตอีก พราหมณ์ได้กล่าวติเตียนและแสดงความน้อยใจ พระพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติสิกขาบทว่า ภิกษุฉันเสร็จแล้วบอกไม่รับอาหารที่เขาเพิ่มให้แล้ว เคี้ยวหรือฉันของเคี้ยวของฉันอีก ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ภายหลังทรงอนุญาตให้ฉันอาหารที่เป็นเดนได้

สิกขาบทที่ 6 ห้ามพูดให้ภิกษุที่ฉันแล้วฉันอีกเพื่อจับผิด จากเหตุที่ภิกษุรูปหนึ่งรู้ว่า ภิกษุอีกรูปหนึ่งฉันในที่นิมนต์เสร็จแล้ว แกล้งชักชวนให้ฉันอาหารอีก เพื่อจับผิดตามสิกขาบที่ 5พระพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติสิกขาบทปรับอาบัติปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้ทำเช่นนั้น

สิกขาบทที่ 7 ห้ามฉันอาหารในเวลาวิกาล (ตั้งแต่เที่ยงวันไปจนรุ่งอรุณของวันใหม่) เหตุเกิดจากภิกษุพวก 17 ฉันอาหารในเวลาวิกาล พระพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติสิกขาบท และปรับอาบัติปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้ฉันอาหารในเวลาวิกาล

สิกขาบทที่ 8 ห้ามฉันอาหารที่เก็บไว้ค้างคืน เหตุเกิดจากพระเวลัฏฐสีสะเก็บข้าวตากไว้ฉันในวันอื่น พระพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติสิกขาบท ปรับอาบัติปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้ฉันอาหารที่เก็บไว้ค้างคืน

สิกขาบทที่ 9 ห้ามขออาหารประณีตมาเพื่อฉันเอง สาเหตุเกิดจากภิกษุฉัพพัคคีย์ขออาหารประณีต คือ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย ปลา เนื้อ นมสด นมส้ม มาเพื่อฉันเอง เป็นที่ถูกติเตียน พระพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติสิกขาบท ปรับอาบัติปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้ทำเช่นนั้น เว้นไว้แต่อาพาธ

สิกขาบทที่ 10 ห้ามฉันอาหารที่มิได้รับประเคน สาเหตุเกิดขึ้นจากภิกษุรูปหนึ่งไม่ชอบรับอาหารที่มนุษย์ถวาย จึงไปถือเอาเครื่องเซ่นที่เขาทิ้งไว้ตามสุสานบ้าง ตามต้นไม้บ้าง ตามหัวบันไดบ้าง เพื่อ

นำมาฉัน เป็นที่ถูกติเตียนของคนทั้งหลาย พระพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติสิกขาบทปรับอาบัติปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้ฉันอาหารที่เขามิได้ให้หรือประเคน เว้นไว้แต่น้ำและไม้สีฟัน

จากที่กล่าวถึงข้างต้นนั้น เป็นสิกขาบทหรือพระวินัยข้อห้ามภิกษุเกี่ยวกับวิถีการกินจำนวน 10 ข้อด้วยกัน นอกจากนั้นยังมีข้อกล่าวถึงภิกษุไม่ควรกินเนื้อสัตว์ 10 อย่าง คือ เนื้อมนุษย์ เนื้อราชสีห์ เนื้อช้าง เนื้อหมี เนื้อม้า เนื้อเสือโคร่ง เนื้อสุนัข เนื้อเสือดาว เนื้องู และเนื้อเสือเหลือง

อีกส่วนหนึ่ง วิถีการกินของพระสงฆ์ต้องปฏิบัติตามเสขิยวัตรที่กล่าวไว้ในนวโกวาท หมวดที่ 2 เรื่องโภชนปฏิสังยุต คือว่าด้วยการฉันอาหาร มีทั้งหมด 30 ข้อ ดังนี้ (สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2550 : 271)

1. พึงทำศึกษาว่า "เราจักรับบิณฑบาตโดยเอื้อเฟื้อ"
2. พึงทำศึกษาว่า "เราจักจ้องดูอยู่ในบาตรรับบิณฑบาต"
3. พึงทำศึกษาว่า "เราจักรับบิณฑบาตมีสูปะเสมอกัน”
4. พึงทำศึกษาว่า "เราจักรับบิณฑบาตเสมอขอบ"
5. พึงทำศึกษาว่า "เราจักฉันบิณฑบาตโดยเอื้อเฟื้อ"
6. พึงทำศึกษาว่า "เราจักจ้องดูอยู่ในบาตรฉันบิณฑบาต"
7. พึงทำศึกษาว่า "เราจักฉันบิณฑบาตไม่แหว่ง"
8. พึงทำศึกษาว่า "เราจักฉันบิณฑบาตมีสูปะเสมอกัน"
9. พึงทำศึกษาว่า "เราจักไม่ขยุมลงแต่ยอดฉันบิณฑบาต"
10. พึงทำศึกษาว่า "เราจักไม่กลบแกงก็ดี กับข้าวก็ดี ด้วยข้าวสุก อาศัยความอยากได้มาก"
11. พึงทำศึกษาว่า "เราไม่อาพาธ จักไม่ขอสูปะก็ดี ข้าวสุกก็ดี เพื่อประโยชน์แก่ตนฉัน"
12. พึงทำศึกษาว่า "เราจักไม่เพ่งโพนทะนาแลดูบาตรของผู้อื่น"
13. พึงทำศึกษาว่า "เราจักไม่ทำคำข้าวให้ใหญ่นัก"
14. พึงทำศึกษาว่า "เราจักทำคำข้าวให้กลมกล่อม"
15. พึงทำศึกษาว่า "เมื่อคำข้าวยังไม่นำมาถึง เราจักไม่อ้าช่องปาก"
16. พึงทำศึกษาว่า "เราฉันอยู่ จักไม่สอดมือทั้งนั้นเข้าในปาก”
17. พึงทำศึกษาว่า "ปากยังมีคำข้าวเราจักไม่พูด"
18. พึงทำศึกษาว่า "เราจักไม่ฉันเดาะ คำข้าว”
19. พึงทำศึกษาว่า "เราจักไม่ฉันกัดคำข้าว"
20. พึงทำศึกษาว่า "เราจักไม่ฉันทำให้ตุ่ย”
21. พึงทำศึกษาว่า "เราจักไม่ฉันสลัดมือ"
22. พึงทำศึกษาว่า "เราจักไม่ฉันทำเมล็ดข้าวตก"
23. พึงทำศึกษาว่า "เราจักไม่ฉันแลบลิ้น”
24. พึงทำศึกษาว่า "เราจักไม่ฉันทำเสียงจับๆ”

25. พึงทำศึกษาว่า "เราจักไม่ฉันทำเสียงซูดๆ”
26. พึงทำศึกษาว่า "เราจักไม่ฉันเลียมือ"
27. พึงทำศึกษาว่า "เราจักไม่ฉันขอดบาตร"
28. พึงทำศึกษาว่า "เราจักไม่ฉันเลียริมฝีปาก"
29. พึงทำศึกษาว่า "เราจักไม่รับโอน้ำด้วยมือเปื้อนอามิส"
30. พึงทำศึกษาว่า "เราจักไม่เทน้ำล้างบาตรมีเมล็ดข้าวในละแวกบ้าน"

จากพระธรรมวินัยบัญญัติสู่วิถีการกินของพระสงฆ์ พบว่า การกินไม่ใช่เพียงแต่ให้อิ่มเท่านั้น แต่หากมีมรรยาททางกาย วาจา ใจ เข้าไปเกี่ยวข้องด้วย พระสงฆ์จึงต้องศึกษาให้เข้าใจแล้วนำไปสู่การปฏิบัติให้เป็นผู้มีเสขิยวัตรอันเหมาะสม

วิถีการกินของพระสงฆ์ : ภาพลักษณ์การสร้างอารมณ์ขันในนิทานก้อมอีสาน

นิทานก้อมอีสานได้นำเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระสงฆ์เพื่อสร้างอารมณ์ตลกขบขันอยู่หลายเรื่อง แต่ละเรื่องพระสงฆ์จะอยู่ในวัยสูงอายุมีชื่อเรียกขานตามภาษาอีสานว่า หลวงพ่อ ส่วนตัวละครที่ปรากฏในเรื่องจะมีสามเณรหรือเณรน้อยหรือจัวน้อยบ้าง หรือโยมบ้าง

การกินของพระสงฆ์ในนิทานก้อมอีสานเป็นอีกกลวิธีหนึ่งเพื่อมุ่งเปิดพื้นที่ของนิทานมุขตลก การกินจึงแปลกและแตกต่างจากการกินโดยปกติทั่วไป ด้วยต้องการสร้างอารมณ์ตลกขบขันสนุกสนานเพลิดเพลินเท่านั้น จากนิทานก้อมอีสานที่เล่าถึงวิถีการกินของพระสงฆ์ เช่น หลวงพ่อขี้ไก้โป่ หลวงพ่อน้องงัว หลวงพ่อบักมี้ หลวงพ่อข้าวแดกงา หลวงพ่อบ่มักของหวาน เป็นต้น ซึ่งแต่ละเรื่องจะเล่าเรื่องโดยมีตัวละครเป็นหลวงพ่อกับเณรน้อยที่คอยปะทะเหลี่ยมหรือแก้เผ็ดกัน (ศิราพร ณ ถลาง, 2537 : 74)

ตัวอย่างนิทานก้อมอีสาน เรื่อง หลวงพ่อกินขี้ไก่โป่

มีวัดอยู่วัดหนึ่ง ในวัดมีหลวงพ่อกับเณรน้อยอาศัยอยู่เพียง 2 รูปเท่านั้น วันหนึ่งในตอนเช้าก่อนหลวงพ่อจะออกไปบิณฑบาต กะได้สั่งเณรน้อยว่า “น้อยน้อย หลวงพ่อสิไปบิณฑบาตเด้อ ให้เจ้าอยู่เฝ้าวัดเฝ้ากุฏิแล้วก็ให้ดูดีๆ อย่าให้ไก่ขึ้นมาขี้ใส่เด้อ ถ้าไก่ขึ้นมาขี้ใส่กุฏิใส่ศาลาระวังไว้เดี๋ยวจะถูกลงโทษอย่างหนัก ” แล้วหลวงพ่อก็เข้าไปบิณฑบาต ฝ่ายเณรน้อยก็ได้วางแผนกลอุบายแกล้งหลวงพ่อ คือ นำเอาน้ำอ้อยเหลวไปหยดไว้ตามบริเวณกุฏิและศาลา เริ่มตั้งแต่บันไดขึ้นไปหาพื้นกุฏิพื้นศาลา สามเณรพยายามที่จะหยดน้ำอ้อยให้เหมือนกองขี้ไก่และมีจำนวนกองหลายสิบกอง พอหยดเสร็จแล้วก็คอยเฝ้าไล่ไก่ไม่ให้ขึ้นมาบนกุฏิและบนศาลาเป็นอย่างดี พอประมาณเวลาว่าหลวงพ่อจะกลับมาจากบิณฑบาต เณรน้อยก็แกล้งทำเป็นไม่ได้อยู่เฝ้ากุฏิและศาลาไปเดินเล่นอยู่ทางสระน้ำท้ายวัด หลวงพ่อกลับมาเห็นกองน้ำอ้อยเข้าใจว่าเป็นขี้ไก่ จึงได้ตะโกนร้องหาสามเณรว่า “น้อยเอ้ยน้อย เจ้าไปเฮ็ดอี่หยังอยู่ไสเดียวเนียะ เป็นหยังจั่งบ่มาเฝ้ากุฏิเฝ้าศาลา เจ้าปล่อยให้ไก่ขึ้นมาขี้ใส่เต็มไปเหมิดเลยเนี่ย” พอเณรน้อยมาแล้ว หลวงพ่อก็เลยทำโทษโดยให้เณรน้อยกินขี้ไก่ เณรน้อยก็แสร้งทำเป็นปฏิเสธไม่อยากกิน แต่ในที่สุดก็กิน สามเณรเอานิ้วชี้มือข้างขวาแตะที่กองน้ำอ้อยและงอขึ้นเพื่อให้น้ำอ้อยติดนิ้วให้มาก แล้วยกขึ้นมาใกล้จมูกสูดดมเข้าไป สามเณรแสร้งทำหน้าสะอิดสะเอียน แล้วลดนิ้วมือลง

มาที่ปากพร้อมอ้าปากงับนิ้วมือที่ติดด้วยน้ำอ้อย หลวงพ่อเห็นเณรทำเช่นนั้น ก็แสดงความสะใจที่ได้ลงโทษในความผิด ครั้งต่อไปจะได้บอกง่ายฟังความ แต่ในความรู้สึกลึก ๆ หลวงพ่อนึกรังเกียจขี้ไก่มากจึงเบือนหน้าหนีพร้อมกับโก่งคอจะอาเจียนให้ได้ แต่เหตุการณ์การกินขี้ไก่ของสามเณรกลับทำให้หลวงพ่อสงสัย เมื่อสามเณรทั้งกินขี้ไก่และอุทานพึมพำว่า “ฮู้ แซบ ๆ ฮู้ หวานดี แซบ..”

หลวงพ่อเห็นเณรน้อยกินท่าทางเอร็ดอร่อยก็เลยถามไปว่า “ขี้ไก่โป่มันแซบอีหลีติน้อย มันบ่เหม็นติเจ้าคือทรงกินเป็นตาแซบแท้...” สามเณรก็ได้ตอบหลวงพ่อไปว่า “แซบอีหลีหลวงพ่อ ลองชิมเบิ่งบ่ครับ” หลวงพ่อก็ได้เอานิ้วมือไปแตะที่กองน้ำย้อย แล้วเอาขึ้นแตะที่ปลายลิ้นก่อน หลวงพ่อก็ตอบกลับว่า “โฮ้ หวานหอม แซบดี.... อืม ป้าดโธ่ ขี้ไก่มันกะแซบปานนี้ตั๋วหนิแมะ คันฮู้จั่งซี้ ข่อยสิปล่อยให้ไก่ขึ้นมาขี้ใส่กุฏิแต่โดนแล้วน้อยเอ้ย..... มื้อลุนเอาจั่งซี้ บ่ต้องไล่มันเด้อน้อย ปล่อยให้มันมาขี้ใส่หลาย ๆ โลดเด้อ ข้อยบ่ว่าหยังดอก” สามเณรนึกขำอยู่ในใจ

วันต่อมา ก่อนที่หลวงพ่อจะไปบิณฑบาตก็ได้ร้องสั่งสามเณรว่า “น้อย ๆ มื้อนี้ ปล่อยให้ไก่ขึ้นมาขี้ใส่กุฏิหลาย ๆ เด้อ” เณรน้อยก็ได้ไปหาเล่นในที่อื่นโดยไม่สนใจดูแลและไล่ไก่ที่ขึ้นมาขี้ใส่พื้นกุฏิและศาลา ได้ปล่อยให้ไก่ขึ้นมาขี้ใส่กุฏิและศาลาตามคำสั่งของหลวงพ่อ พอหลวงพ่อกลับจากบิณฑบาต เห็นไก่ขึ้นกุฏิเต็มไปหมดหลวงพ่อดีใจอย่างใหญ่ และแลเห็นกองขี้ไก่ขนาดกองใหญ่กองเล็กเต็มไปหมด หลวงพ่อนึกในใจว่า “เฮาสิจัดการกินให้เรียบเหมิดสุกอง สิบ่แบ่งให้จัวน้อยดอกเว้ย... เดี๋ยวสิบ่อิ่ม” คิดดังนั้นแล้ว หลวงพ่อก็ค่อย ๆ คลานเข้าไปหากองขี้ไก่ ทั้งกลัวไก่ตกใจตื่นหนีจากกุฏิ แล้วค่อย ๆ เอานิ้วมือแตะกองขี้ไก่ขึ้นมาใส่ปาก พอแตะถึงลิ้นหลวงพ่อก็พูดพึมพำว่า “เอ๊ะ กองนี้มันคือบ่แซบหว่า เป็นเหม็น ๆ ส้ม ๆ ปุ๊ยลุ๊ยซะ” หลวงพ่อเกิดความสงสัยแต่ก็ไม่หยุด ได้ขยับเข้าไปชิมรสของกองอื่นเพื่อเปรียบเทียบกับกองที่แล้ว

ส่วนสามเณรน้อยได้แอบดูอยู่ ก็ร้องถามหลวงพ่อว่า “เป็นจั่งได๋ครับหลวงพ่อ แซบบ่” หลวงพ่อก็ได้ร้องตอบไปว่า “มังคือเป็งเหม็ง ๆ ฉ่ง ๆ จั๊งซี้หละจัว (มันคือเป็นเหม็น ๆ ส้มๆ แบบนี้หละเณร)” เณรน้อยฟังแล้วก็หัวเราะชอบใจ

ตัวอย่างนิทานก้อมอีสาน เรื่อง หลวงพ่อกินน้องงัว

มีวัดอยู่วัดหนึ่ง ในวัดนั้นมีหลวงพ่อกับเณรน้อยอยู่นำกัน 2 รูป ในวันหนึ่งมีโยมนำต้มน้องงัวมาถวายเพลหลวงพ่อ พร้อมกับทำแจ่วน้ำพริกมาด้วย ทางหลวงพ่อก็ฉันเพลกับต้มน้องงัวอย่างอร่อยเต็มอิ่มและมีความรู้สึกว่าอาหารเพลวันนี้ถูกใจถูกปากหลวงพ่อมาก พอฉันเพลเสร็จหลวงพ่อได้ถามสามเณรว่า “น้อย น้อย หว่างตอนเพล แมนโยมเอาต้มอีหยังเกาะฮึมาถวาย จั่งแม่นแซบดีคัก” สามเณรก็ตอบว่า “ต้มน้องงัว ครับหลวงพ่อ” หลวงพ่อเลยพูดต่อว่า “โอ... ต้มน้องงัววะติ แซบอี่หลีน้อ ต้มน้องงัว โอ.... สิจำไว้”

ในวันต่อมา หลวงพ่อก็คิดอยากฉันต้มน้องงัวอีก แต่หากรอโยมนำมาถวายอีกคงไม่แน่นอนว่าจะมาวันไหน หลวงพ่อทนไม่ไหวจึงได้ถามสามเณรว่า “เอ..น้อย .. น้องงัวเขาไปเอามาแต่ไสหือ เขาไปเอาบ่อนจั่งได๋มันหละน้อยจั่งสิมี” ฝ่ายสามเณรก็ตอบหลวงพ่อว่า “เขากะไปจกเอาจากดากงัวนั่นแหล่วหลวงพ่อ” เณรน้อยตอบ

ต่อมาหลวงพ่อได้ชวนเณรน้อยไปที่ทุ่งนา ในใจคิดว่าจะไปล้วงเอาน้องวัว พอเห็นวัวกำลังกินหญ้าอยู่ที่ทุ่งนา หลวงพ่อก็บอกเณรน้อยว่า “น้อย น้อย ให้เจ้าเข้าไปจกเอาน้องงัวมาให้หลวงพ่อแหน่ไป” สามเณรตอบหลวงพ่อว่า “ผมผู้น้อยกับเตี้ยโพด จกบ่เถิงดอกครับหลวงพ่อ งัวมันเทิงโตสูงโตใหญ่ปานหนิ หลวงพ่อจัดการโลดครับ ผมสิถือกะต่าให้” หลวงพ่อก็ได้ย่องเบา ๆ เข้าไปด้านหลังของวัว แล้วค่อย ๆ เอามือล้วงเขี่ยเข้าไปใต้โคนหางของวัวพร้อมกับพูดว่า “ตุ่ย ๆ ๆ ๆ ๆ ” วัวมันก็ยกหางขึ้น ยืนหลับตาปี๋ด้วยความจักจี้ พอได้จังหวะหลวงพ่อก็เอามือล้วงเข้าที่ก้นวัวทันที ด้วยความตกใจและเจ็บของวัวที่ถูกจู่โจมโดยไม่ทันระวัง วัวก็ดีดขากลับด้านหลังถูกระหว่างหน้าท้องของหลวงพ่ออย่างจัง หลวงพ่อล้มหงายท้องลงไม่เป็นท่า พร้อมกับพูดขึ้นว่า “ อู๊ย... ๆ.... เจ็บ ๆ งัวฮ่ามึงเอ้ย ปะสาน้องซื่อ ๆ ซ่างมาหวงคักหวงแหน่แท้ว่า โอย...” สามเณรอยู่ในเหตุการณ์ก็ได้พูดกับหลวงพ่อว่า “โอย. หลวงพ่อกะดาย... กะมันยังบ่ทันได้เบ่งออกมา มันกะหวงนั่นตั๋วครับ หลวงพ่อกะหาเลือกเอาโตที่มันกำลังเบ่งออกมาแหน่แหม” เณรน้อยแนะนำ หลวงพ่อทำทีเข้าใจแล้วพูดว่า “จั่งซั่นบ้อน้อย... เอ้อ...กะบอกกันจั่งซี้แหน่แหม”

จากนั้นหลวงพ่อก็ลุกขึ้นเดินหาวัวตัวที่กำลังเบ่งน้องตามคำบอกของสามเณร สักครู่สามเณรก็ร้องขึ้นด้วยเสียงอันดังพร้อมชี้นิ้วไปที่วัวตัวหนึ่งว่า “นั่น ๆ หลวงพ่อ งัวโตนั้นกำลังเบ่งน้องออกเฮ็ดดากตูนพู่ยู่ พู่ยู่ออกมาอยู่นั่น ฟ้าวจก หลวงพ่อ ฟ้าวจก” หลวงพ่อกลัวไม่ทันกาลก็รีบวิ่งตรงเข้าไปใกล้กับด้านก้นของวัว แล้วรีบล้วงมือสวนเข้าไปในตูดของวัวทันที หลวงพ่อรู้สึกอุ่น ๆ ที่มือ แล้วก็ล้วงเข้าไปจนมิดแขน ฝ่ามือก็ควาญหาน้องวัวอย่างรีบเร่ง ฝ่ายวัวตั้งใจว่าจะเบ่งขี้ให้สบายอารมณ์ แต่กลับมีสิ่งมาขัดขวางทางเดินของขี้ และที่สำคัญก็มีนิ้วมือขยุ้มขยิบยั้วเยี้ยตามทางเดินของขี้อย่างไม่ลดละและลึกลงไปเรื่อย ๆ ทำให้วัวทั้งตกใจทั้งเจ็บจึงรีบบีบรัดตูดอย่างกะทันหัน แขนของหลวงพ่อก็ถูกตูดวัวรัดเอาไว้ จากนั้นด้วยความเจ็บและตกใจวัวก็วิ่งหนีสิ่งแปลกปลอมอย่างสุดชีวิต แต่วิ่งหนีและเร็วเท่าใดสิ่งแปลกปลอมก็ไม่ยอมหลุดออกจากตูดของตน วัวทั้งวิ่งทั้งถีบคืนด้านหลังหลวงพ่อก็ยังวิ่งตามวัวอย่างไม่ลดละ เพราะว่าแขนของหลวงพ่อถูกบีบรัดไว้อย่างเหนียวแน่น วัวพาหลวงพ่อวิ่งทยานวนไปเวียนมาจนฝุ่นตลบทั่วท้องทุ่ง หลวงพ่อก็ไม่ละความพยายามมือยังกำขี้ของวัวที่เข้าใจว่าน้องวัวไว้อย่างแน่น ในที่สุดเห็นจะไม่ไหวเพราะวัววิ่งไม่มีทีท่าว่าจะหยุด จึงร้องตะโกนหาสามเณรว่า “น้อย ๆ น้อยเอ้ย.... ซ่อยข่อยแหน่... ซ่อยข่อยแหน่” ส่วนสามเณรด้วยความตกใจก็ร้องบอกหลวงพ่อไปว่า “หลวงพ่อ แยคันทัน หลวงพ่อ แยคันทัน แยคันทัน” พอดีกับวัวได้ลากหลวงพ่อไปถึงคันนาพอดี หลวงพ่อก็เอาเท้าไปยันที่คันนาไว้ มือก็หลุดออกจากตูดวัวอย่างเป็นอิสระ ด้วยความดีใจหลวงพ่อพูดบอกสามเณรทั้งที่เสียงหอบเหนื่อยอยู่ว่า “น้อย ๆ น้อยเอ้ย ได้แล้ว ได้แล้วน้องงัว ฟ้าวเอากะต่ามาใส่ เร็ว ๆ ” สามเณรถือตะกร้ามาให้หลวงพ่อใส่น้องวัว แต่พอหลวงพ่อแบมือออกสามเณรกลับบอกว่า “โอย.. หลวงพ่อนี้มันขี้งัวตั้วมันบ่แม่นน้องงัว หลวงพ่อจกเข้าตื้นโพด น้องงัวมันอยู่เลิก ๆ พุ้น โฮ้ หลวงพ่อเก่งคักเนาะ สุดยอดเลย สู้งัวได้” แล้วหลวงพ่อเลยถามสามเณรว่า “แล้วที่น้อยว่า แยคันทัน แยคันทัน น่ะ มันแม่นหยังล่ะ น้อย” สามเณรก็ตอบหลวงพ่อว่า “แยคันทัน กะ ยันคันแท นั่นเด้หลวงพ่อ” ในที่สุดหลวงพ่อก็ไม่ได้กินต้มน้องวัวตามที่อยาก แถมยังถูกเณรน้อยหลอกต้มให้ไปกำขี้วัวจนเกือบเอาชีวิตไม่รอดอีกด้วย

จากการนำเสนอวิถีการกินของพระสงฆ์กับการสร้างภาพลักษณ์อารมณ์ตลกขบขันผ่านนิทานก้อมอีสานที่ยกเป็นตัวอย่างทั้ง 2 เรื่องนั้น พบว่า ตัวละครที่เป็นพระสงฆ์ถูกสร้างขึ้นมาให้รับบทที่ไม่สู้ฉลาดจนต้องเสียรู้เสียเหลี่ยมหรือเป็นผู้ถูกกระทำอยู่เสมอ ซึ่งส่วนหนึ่งพบได้จากวิถีการกินของพระสงฆ์ที่ถูกเล่าผ่านในนิทานก้อมอีสานจะถูกสามเณรเป็นผู้กระทำหลอกให้กินขี้ไก่และหาแหล่งที่อยู่ของน้องวัว จนทำให้บทกินทั้ง 2 เรื่องที่ยกตัวอย่างนั้นสร้างอารมณ์ขบขันได้ ทั้งหมดสามารถสรุปชุดความรู้ความคิดจากนิทานก้อมอีสานที่ศึกษาได้ดังนี้

1.ตัวละครจะสมมุติจากกลุ่มบุคคลพิเศษที่มีตัวตนจริงในสังคม และพระสงฆ์ก็เป็นหนึ่งในกลุ่มบุคคลที่มีจริงในสังคมด้วย ซึ่งพระสงฆ์เป็นกลุ่มบุคคลที่สังคมสมมุติให้มีพลังอำนาจสูง การสมมุติตัวละครแทนบุคคลที่มีตัวตนจริงในสังคมจึงง่ายต่อการสื่อความ นอกจากนั้นยังสร้างพฤติกรรมลวงให้เกิดขึ้นเพื่อความตลกขบขันในเรื่องเล่าให้เกินจริง

2.ศาสนาความเชื่อสอดคล้องกับการผลิตสร้างนิทานก้อมอีสาน พบได้ว่าในพื้นที่อีสานนับถือพระพุทธศาสนาเป็นส่วนมาก และคติความเชื่อก็ได้รับอิทธิพลจากศาสนาที่ตนนับถือ เมื่อกล่าวถึงศาสนาต้องนึกถึงศีลธรรมที่เป็นส่วนขัดเกลาให้สังคมมีวิถีปฏิบัติอันพึงประสงค์ ชุดความคิดของนิทานก้อมจึงออกมาในรูปของการแหวกกฎระเบียบของศีลธรรม เป็นการสร้างสาระในความลวงให้เกิดตลกขบขัน

3.วิถีการกินกับอัตลักษณ์อาหารในนิทานก้อมอีสาน อาหารการกินเป็นส่วนหนึ่งที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของคนอีสาน อาหารที่ปรากฏในนิทานก้อมอีสาน เช่น ซุบหมากมี้ ซุมหมากเขือ หมากกะโต่น ข้าวลอดช่อง น้ำอ้อย น้องวัว เป็นต้น จากเรื่องหลวงพ่อขี้ไก่โป่พบว่า น้ำอ้อยเป็นที่ชอบกินของคนอีสานโดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงวัยจะกินเพื่อแก้กระหาย หรือกินกับข้าวเหนียวร้อน ๆ อิ่มได้เช่นเดียวกัน หลวงพ่อเป็นผู้มีอายุมากย่อมนิยมชมชอบในรสของน้ำอ้อย แต่ในนิทานก้อมกลับผลิตสร้างความเหมือนมาทดแทน ตามความเป็นจริงขี้ไก่เป็นมูลสัตว์ มีกลิ่นเหม็นเป็นที่รังเกียจของสังคม แต่การสร้างมุขตลกอารมณ์ขันในนิทานก้อมก็นำเสนอให้หลวงพ่อได้เสียรู้กินขี้ไก่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ต่อมาเรื่องของน้องวัวตามความเป็นจริงแล้วเป็นอาหารที่คนอีสานนิยมกินกันมาก พบได้จาก หากเรือนหลังใดเลี้ยงวัวตัวเมียและวัวนั้นออกลูก สิ่งที่ผูกสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านคือการนำต้มน้องวัวไปส่งกัน และเป็นไปไม่ได้ที่หลวงพ่อจะไม่รู้จักที่มาหรือที่เกิดของน้องวัว แต่ในนิทานก้อมต้องการผูกเรื่องให้ตลกขบขันมากที่สุด

นอกจากนั้น การแตกเรื่องเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของพระสงฆ์กับการสร้างมุขตลกอารมณ์ขันในนิทานก้อมอีสานนั้น ยังได้ปรากฏผ่านไปสู่สื่ออื่นอีก เช่น การนำไปเล่าผ่านวรรณกรรมเพลง หมอลำ เรื่องสั้น นวนิยาย ภาพยนตร์ และสื่ออื่น ๆ อีกด้วย จะพบว่าหากบทใดที่เกี่ยวกับพระสงฆ์จะเป็นภาพลักษณ์ของความตลกขบขันเป็นส่วนใหญ่ แสดงให้เห็นว่าในชุดความคิดของโลกจินตนาการต้องการจะสร้างสาระด้วยความลวงเพื่อสื่อสิ่งที่เป็นคู่ตรงข้ามให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ และยิ่งมากเท่าใดยิ่งจะสื่อให้เกิดความตลกขบขันมากขึ้นเท่านั้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากบทความทั้งหมดนี้ มิได้มีเจตนาล้อเลียนหรือลบหลู่พระสงฆ์ที่มีอยู่ในโลกของความจริงแต่อย่างใด แต่ต้องการสื่อถึงชุดกระบวนคิดที่เกิดขึ้นของโลกจินตนาการมนุษย์ในฐานะเป็นวรรณกรรมพื้นบ้านอีสานเท่านั้น ซึ่งทั้งหมดเป็นภาพลักษณ์ของตัวละครในโลกของจินตนาการที่ผูกสร้างขึ้นมาเพื่อปะทะกับโลกของความเป็นจริง เมื่อเกิดการปะทะแล้วผลตามมาคือผ่อนคลายความตึงเครียดและสะใจได้ระบายอารมณ์ความรู้สึกคับแน่นใจในกรอบระเบียบวินัยที่เคร่งครัด พระสงฆ์ในฐานะตัวละครเอกของเรื่องจึงถูกประกอบสร้างในภาพลักษณ์ของมุขตลกขบขันเท่านั้นเอง ยิ่งผูกเรื่องได้ผิดปกติเท่าใดยิ่งมีความสนุกสนานเฮฮามากเท่านั้น พบว่าแม้ในนิทานก้อมอีสานจะเล่าเรื่องให้ผิดไปจากความเป็นจริงอย่างไรก็ไม่สามารถเอาผิดหรือรับบทลงโทษทางพฤตินัยและนิตินัยได้ เพราะนิทานก้อมอีสานเป็นเพียงเรื่องเล่ามีจุดประสงค์เพียงเพื่อสร้างเสียงหัวเราะให้กับผู้ฟังเท่านั้น และพบอีกว่าภาพลักษณ์พระสงฆ์ที่ปรากฏในนิทานก้อมอีสานกับการสร้างมุขตลกยังได้แตกเรื่องไปในสื่อบันเทิงอื่น ๆ อีก

เอกสารอ้างอิง

ปฐม หงส์สุวรรณ. (2551). *กาลครั้งหนึ่งว่าด้วยตำนานกับวัฒนธรรม.* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.

ประคอง นิมมานเหมินท์. (2551). *นิทานพื้นบ้านศึกษา.* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2550). *พระไตรปิฎก ฉบับสำหรับประชาชน.* (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราวิทยาลัย.

ศิราพร ณ ถลาง. (2537). *ในท้องถิ่นมีนิทานและการละเล่น.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อผลการดำเนินงานทางธุรกิจของอุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออกของประเทศไทย

A Confirmatory Factor Analysis of Factors Influencing the Business Performance of Thai Food Export Industry

วัลยา ตั้งมุทาสวัสดิ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Wanlaya Tangmuthasawat
Ramkhamhaeng University, Thailand
E-mail: wanlayatan78@gmail.com

****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อพัฒนาองค์ประกอบของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานทางธุรกิจของอุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออกของประเทศไทย 2) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานทางธุรกิจของอุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออกของประเทศไทยที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีสุ่มแบบมีสัดส่วนในการสุ่มเลือกตัวอย่าง ประกอบด้วยผู้บริหารของบริษัทที่ประกอบอุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออกของประเทศไทย จำนวน 480 คน เครื่องมือสำหรับการวิจัย คือ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน สรุปผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของปัจจัยที่มีผลต่อผลการดำเนินงานทางธุรกิจของอุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออกของประเทศไทย ได้แก่ (1) การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ ความมุ่งมั่นของผู้บริหารสูงสุด การจัดการกระบวนการ การมีส่วนร่วมของพนักงาน และการให้ความสำคัญกับลูกค้า (2) ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ ความรับผิดชอบทางจริยธรรม ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ความรับผิดชอบต่อพนักงาน และความรับผิดชอบต่อลูกค้า (3) ความสามารถทางการตลาด ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ ความสามารถด้านพัฒนาผลิตภัณฑ์ ความสามารถด้านราคา ความสามารถด้านช่องทางจำหน่าย และความสามารถทางการสื่อสาร (4) ความสามารถเชิงพลวัต ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ ความสามารถเห็นโอกาส ความสามารถในการดูดซับความรู้ ความสามารถในการปรับตัว และความสามารถในการประสานงาน (5) นวัตกรรมขององค์การ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ นวัตกรรมการจัดการ นวัตกรรมการตลาด นวัตกรรมกระบวนการ และนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ และโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันแต่ละโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

* วันที่รับบทความ: 28 พฤศจิกายน 2565; วันแก้ไขบทความ 28 ธันวาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 29 ธันวาคม 2565
Received: November 28, 2022; Revised: December 28, 2022; Accepted: December 29, 2022

คำสำคัญ การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การ; ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การ; ความสามารถทางการตลาด; ความสามารถเชิงพลวัต; นวัตกรรมขององค์การ

Abstracts

The objectives of this research: to develop the components of factors influencing the business performance of the export food industry of Thailand, and to examine the congruence of confirmatory factor model of factors influencing business performance of Thailand's export food industry with empirical data. This research is a quantitative research. The researcher used proportional random sampling. There were 480 executives of companies engaged in the food industry for export in Thailand. The research instrument were questionnaires and data analysis by confirmatory factor analysis (CFA). The results showed that factors affecting the business performance of the food industry for export in Thailand are: (1) total quality management consists of 4 observable variables: the commitment of the top management, process management, employee involvement and customer focus (2) corporate social responsibility consists of 4 observable variables: ethical responsibility, environmental responsibility, employee responsibility and customer responsibility (3) marketing capabilities consists of 4 observable variables: product development, pricing, channel linking and communication (4) dynamic capabilities consists of 4 observable variables: sensing, absorptive, adaptive and integration (5) organizational innovation consists of 4 observable variables: managerial innovation, process innovation, market innovation and product innovation. And the aforementioned model was congruent with the empirical data.

Keywords: Total Quality Management; Corporate Social Responsibility; Marketing Capabilities; Dynamic Capabilities; Organizational Innovation.

บทนำ

ประเทศไทยถือเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกสินค้าอาหารที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก ทั้งในแง่ของคุณภาพและความหลากหลายของสินค้า เป็นผลจากความพร้อมด้านวัตถุดิบหลักที่เป็นผลผลิตจากภาคการเกษตรของประเทศที่มีการพัฒนามาอย่างยาวนาน สามารถป้อนวัตถุดิบหลักที่มีคุณภาพสูงให้แก่ภาคอุตสาหกรรมได้อย่างต่อเนื่อง ประกอบกับศักยภาพของผู้ประกอบการไทยที่สามารถพัฒนาคุณภาพและรูปแบบของสินค้าที่หลากหลาย สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไทยจึงจัดได้ว่าเป็นประเทศผู้ส่งออกสินค้าอาหารแปรรูปอันดับต้น ๆ ของโลกในหลายรายการ อาทิ ไก่แช่แข็ง กุ้งแช่แข็ง และทูน่ากระป๋อง เป็นต้น และมีการส่งออกไปยัง 6 ทวีป รวม 222 ประเทศทั่วโลก นอกจากนี้ ภาครัฐได้มีนโยบายผลักดันอุตสาหกรรมอาหารมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้มูลค่าการส่งออกมีมูลค่าเพิ่มจาก 822,776 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2556 มาเป็น 1,031,956 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2561 คิดเป็นมูลค่าที่เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 14.98

ตารางที่ 1 มูลค่าการส่งอออกอาหารไทยระหว่างปี พ.ศ. 2556-2563

ปี	มูลค่า (ล้านบาท)
2556	822,776
2557	915,325
2558	908,614
2559	950,114
2560	1,000,000
2561	1,031,956
2562	1,016,932
2563	980,703

(ที่มา : ศูนย์อัจฉริยะอาหารเพื่อการส่งออก : ออนไลน์)

อย่างไรก็ตามในปี พ.ศ. 2562 มูลค่าการส่งออกของอาหารไทยได้ลดลงเป็น 1,016,932 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 14.55 และได้ลดลงอย่างต่อเนื่องในปี พ.ศ. 2563 มูลค่าการส่งออกของอาหารไทยได้ลดลงเหลือ 980,703 ล้านบาท อันเป็นผลมาจาการมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิค-19 ซึ่งแพร่ระบาดอยู่ทั่วโลกในปัจจุบัน

จากการที่ผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมอาหารไทยได้ลดลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้องค์การอุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออกต้องพัฒนาสมรรถภาพของธุรกิจเพื่อให้สามารถอยู่รอดและเติบโตได้ ทางหนึ่งคือการนำระบบจัดการมาตรฐานคุณภาพสินค้าและบริการให้มีสมรรถภาพสูงขึ้น นั่นคือ ระบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การ (Total quality management: TQM) มาใช้ในการบริหารจัดการ

การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การ (Total quality management: TQM) ช่วยให้ผู้บริหารและองค์การสามารถรับรู้ปัญหาของลูกค้า และความต้องการที่แท้จริงของตลาด เพื่อให้การผลิตสินค้าและบริการตรงกับความต้องกาของลูกค้า และสามารถตอบสนองความพึงพอใจแก่ลูกค้า โดยให้ความสำคัญกับระบบที่เรียบง่ายตลอดจนผลลัพธ์ที่ลดความสูญเสียและความสูญเปล่าในการดำเนินงาน นอกจากนี้ ยังมีการบริหารต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาระบบ ขั้นตอน และการจัดเก็บข้อมูลการทำงานให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ แก้ไขง่าย ไม่เสียเวลากับงานที่ไม่เพิ่มคุณค่าให้กับธุรกิจ รวมไปถึงพนักงานมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การแก้ไขปัญหา และการสร้างรายได้ของธุรกิจ ทำให้พนักงานมีความพึงพอใจในงานมุ่งพัฒนาการดำเนินงานขององค์การ ให้มีคุณภาพสูงสุดในทุกมิติ

จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารองค์การทั่วโลกกว่า 1,700 องค์การทั่วโลก ของ Brain and Company ในปี 2015 พบว่าผู้บริหารมีความพึงพอใจกับการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การมากเป็นอันดับสอง รองจาก Big Data Analysis (Rigby & Bilodeau, 2015 : online) อีกทั้งมีงานวิจัยที่ยืนยันได้ว่า การ

บริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางว่าสามารถนำมาพัฒนาองค์การเพื่อสร้างผลการดำเนินงานขององค์การ และการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การยังก่อให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมขึ้นในองค์การด้วย (Munizu, 2013 : 188)

อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่พบในปัจจุบันเกิดจากการดำเนินงานของภาคธุรกิจต่างมุ่งหวังประสบความสำเร็จในกิจการ โดยมุ่งหวังเฉพาะเพื่อสร้างผลประโยชน์หรือผลกำไร แต่ขาดความรับผิดชอบต่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ชุมชน และสังคมที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการดำเนินกิจการขององค์การ ด้วยเหตุดังกล่าว ส่งผลให้เกิดปัญหาวิกฤติด้านสังคมเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และแรงงานในทั่วโลก อีกทั้งเป็นสาเหตุของปัญหาภาวะโลกร้อนที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรง และสามารถรับรู้มองเห็นเป็นรูปธรรมได้โดยทั่วไป ความรับผิดชอบต่อสังคมจึงกลายเป็นเรื่องจำเป็นที่ทุกฝ่ายต้องหันมาให้ความสำคัญ ไม่ใช่หวังเพียงเพื่อสร้างผลทางการตลาด หรือเพื่อใช้แก้ไขปัญหาทางธุรกิจให้ได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้นเท่านั้น แต่ความรับผิดชอบต่อสังคมกำลังทวีความสำคัญและกลายเป็นแนวคิดและวิธีการบริหารจัดการทางธุรกิจที่ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ (Adeyemo, Oyebamiji & Alimi, 2013 : 58)

นอกจากการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การและความรับผิดชอบต่อสังคมที่กล่าวมา ปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่ธุรกิจต้องให้ความสำคัญในการดำเนินธุรกิจในยุคปัจจุบัน นั่นคือ ความสามารถทางการตลาด เพราะเป็นตัวแปรที่ส่งผลให้ธุรกิจมองเห็นภาพรวมของข้อมูลต่างๆ ที่สามารถนำไปสู่การพัฒนากิจกรรมทางการตลาดในอนาคต และยังส่งผลให้ธุรกิจสามารถแสวงหาโอกาสต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น เพื่อนำมาปรับวิธีการดำเนินงานทางการตลาดให้สามารถตอบสนองความต้องการได้ตรงกับที่ลูกค้าหรือตลาดต้องการ (Kayabashi & Mtetwa, 2016 : 535)

การที่ธุรกิจในภาคอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปของไทยนั้น มีการเจริญเติบโตได้อย่างต่อเนื่องภายใต้สภาวะการแข่งขันที่รุนแรง เป็นสิ่งที่ความสามารถเชิงพลวัตสามารถเข้าไปอธิบายถึงลักษณะการดำเนินกิจการที่มีความสอดคล้องกับการสร้างความสามารถในด้านต่าง ๆ ทั้งการสร้างการเปลี่ยนแปลงของกิจการที่สอดคล้องกับ สภาวะแวดล้อมของอุตสาหกรรมเพื่อกิจการได้รับโอกาสที่จะเกิดขึ้น การดูดซับความรู้จากภายนอกมาพัฒนาศักยภาพของกิจการ และเกิดการสร้างนวัตตกรรมใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นกับกิจการได้ (Wilden & Gudergan, 2015 : 185)

นวัตกรรม (Innovation) หมายถึง ความคิด การปฏิบัติและการกระทำใหม่ ๆ ที่ไม่เคยมีมาก่อน หรือการพัฒนาดัดแปลงมาจากของเดิมที่มีอยู่แล้วให้ทันสมัยและใช้ได้ผลดียิ่งขึ้น เมื่อนำนวัตกรรมมาใช้จะช่วยให้การทำงานนั้นได้ผลดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงกว่าเดิม นวัตกรรมเป็นตัวแปรที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงองค์การด้านต่าง ๆ ในเชิงธุรกิจ ได้แก่ ความอยู่รอด การเจริญเติบโต การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน การสร้างโอกาสทางธุรกิจใหม่และสมรรถนะหลัก ซึ่งนวัตกรรมไม่ใช่แค่การพัฒนาสินค้าใหม่เท่านั้น แต่เกี่ยวข้องกับกระบวนการและการบริหารที่ทำให้เกิดการลดต้นทุน การแสวงหาแนวทางการตอบสนองความต้องการของตลาด การยกระดับคุณภาพชีวิตและการสร้างคุณภาพเพิ่ม

การพัฒนานวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและคุณภาพชีวิตของสังคมในโลกโดยรวม ประเทศพัฒนาแล้วต่างให้ความสำคัญต่อนวัตกรรม เพราะนวัตกรรมสามารถสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจให้กับประเทศก่อให้เกิดอาชีพและธุรกิจใหม่ รวมถึงยกระดับ คุณภาพชีวิตให้กับประชาชน หากมองในแง่ของธุรกิจ พบว่า องค์การต้องมีการสร้างนวัตกรรม เพื่อทำให้การดำเนินธุรกิจขององค์การอยู่รอดในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (ปรารถนา หลีกภัย, 2557 : 15)

กล่าวได้ว่า อุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออกเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้ให้แก่ประเทศไทยเป็นจำนวนมาก แต่ปัจจุบันประสบปัญหาผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมอาหารไทยได้ลดลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้ต้องมีการปรับตัว โดยการนำปัจจัยการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การ ปัจจัยความรับผิดชอบต่อสังคม ปัจจัยความสามารถการตลาด ปัจจัยความสามารถเชิงพลวัต และปัจจัยนวัตกรรมมาปรับใช้ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาองค์ประกอบของปัจจัยทั้ง 5 ปัจจัยดังกล่าวที่มีผลต่อผลการดำเนินงานทางธุรกิจของอุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออกของประเทศไทยโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมประเทศชาติ นักศึกษา ประชาชนทั่วไป และผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออกของประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาองค์ประกอบของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานทางธุรกิจของอุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออกของประเทศไทย

2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานทางธุรกิจของอุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออกของประเทศไทยที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อผลการดำเนินงานทางธุรกิจของอุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออกของประเทศไทย ออกแบบเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative method research) มีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารของบริษัทที่ประกอบอุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออกของประเทศไทย จำนวน 686 บริษัท โดยมาจากทะเบียนรายชื่อบริษัทที่ประกอบอุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออกของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยจำนวน 326 บริษัท และทะเบียนบริษัทที่ประกอบอุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออกของสภาผู้ส่งสินค้าทางเรือแห่งประเทศไทยจำนวน 360 บริษัท

ตัวอย่าง

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสถิติสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) ในการวิเคราะห์ผลการวิจัย ดังนั้นขนาดของตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์ด้วยสถิติสมการเชิงโครงสร้าง จึงใช้เกณฑ์ตามคำแนะนำของ Hair, Black, Babin, & Anderson (2010 : 510) ที่ได้กล่าวว่า จำนวนตัวอย่างที่มีความเหมาะสมของการวิเคราะห์ด้วยสถิติสมการเชิงโครงสร้างคือ 5-20 เท่าของจำนวนตัวแปรสังเกตได้ ซึ่งจำนวนเท่าที่สูงสุด ทำให้วิเคราะห์ข้อมูลได้เหมาะสมที่สุด จากโมเดลการวิจัยครั้งนี้พบว่ามีตัวแปรสังเกตได้จำนวน 20 ตัวแปร ดังนั้นตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้จึงเท่ากับ 20*20 เท่ากับ 400 คน และได้กำหนดจำนวนตัวอย่างเพิ่มขึ้นอีกเป็น 480 คน สำหรับกรณีที่ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ครบตามจำนวนและกรณีที่แบบสอบถามไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มแบบมีสัดส่วน (Proportional random sampling) จำนวนตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

2. เครื่องมือในการวิจัย

2.1 การพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม และกรอบแนวคิดของการวิจัยเพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โครงสร้างของแบบสอบถามสามารถแบ่งได้เป็น 6 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบปลายปิด (Close-ended Response Questions) คือ แบบมีหลายทางเลือกโดยเลือกตอบเพียง 1 คำตอบ

ส่วนที่ 2 การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การ

ส่วนที่ 3 ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การ

ส่วนที่ 4 ความสามารถทางการตลาด

ส่วนที่ 5 ความสามารถเชิงพลวัต

ส่วนที่ 6 นวัตกรรมขององค์การ

ข้อคำถามในส่วนที่ 2-6 เป็นข้อคำถามแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale questions) ซึ่งมีการวัดข้อมูลประเภทเรียงลำดับ (Ordinal scale) โดยให้เลือกคำตอบได้เพียงคำตอบเดียว กำหนดระดับมาตราส่วน 5 ระดับ ดังนี้

มากที่สุด	5	คะแนน
มาก	4	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน
น้อย	2	คะแนน
น้อยที่สุด	1	คะแนน

โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน (Best & Kahn, 2014 : 215)

ค่าเฉลี่ย	4.51 – 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51 – 4.50	หมายถึง	มาก
ค่าเฉลี่ย	2.51 – 3.50	หมายถึง	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51 – 2.50	หมายถึง	น้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.50	หมายถึง	น้อยที่สุด

2.2 การทดสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ถูกพัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ไปทำการทดสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือความตรง (Validity) และ ความเที่ยง (Reliability) ดังนี้

การทดสอบความตรง (Validity)

ผู้วิจัยทดสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) โดยนำเสนอแบบสอบถามที่สร้างขึ้นปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อคำถาม และมีความตรงของเนื้อหา (Content validity) แนวคิด สำนวนภาษา และการใช้ข้อความที่เป็นการแสดงความคิดเห็น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence : IOC) เกณฑ์ที่ใช้ตัดสินความสอดคล้องเป็นรายข้อคือ ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 - 1.00 มีค่าความเที่ยงตรง ใช้ได้ ส่วนข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ต้องได้รับการปรับปรุง **(**Ronna & Laurie, 2003 : 166**)** ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือดำเนินการโดยการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item objective congruence index : IOC) พบว่าข้อคำถามในแบบสอบถามมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงไม่มีการตัดข้อคำถามใด ๆ ออกไป

การทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability)

เมื่อนำแบบสอบถามที่ได้ตรวจสอบว่ามีความถูกต้องและความตรงของเนื้อหาแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทำการทดสอบ (Pilot test) กับตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของแบบสอบถามก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง โดยตัวอย่างควรมีลักษณะ เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ต้องการจะเก็บข้อมูลจริง และให้ตัวอย่างตอบแบบสอบถามที่สร้างมา จากนั้น นำผลที่ได้นำไปมาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (Alpha Coefficient) ด้วยการใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Cronbach’s Alpha Coefficient) ผลการวิเคราะห์พบว่า ข้อคำถามในแต่ละองค์ประกอบมีค่าตั้งแต่ 0.842-0.887 และมีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับ 0.878 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ 0.80 **(**Eisinga, Te Grotenhuis, & Pelzer, 2012 : 640**)** ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นสูงและสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากแหล่งข้อมูลโดยตรงด้วยวิธีแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยการแจกแบบสอบถามให้ตัวอย่างซึ่งเป็นผู้บริหารบริษัทที่ประกอบอุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออกของประเทศไทย จำนวนตัวอย่างที่เก็บข้อมูลทั้งหมด 480 คน หรือ 480 ชุดแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถส่งไฟล์แบบสอบถามกลับมาภายใน 2 สัปดาห์ หากยังได้จำนวนแบบสอบถามไม่ครบ ผู้วิจัยติดตามจนได้จำนวนแบบสอบถามครบถ้วน รวมใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 10 สัปดาห์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA)) ในการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างองค์ประกอบของตัวแปรต่างๆ ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลกับเชิงประจักษ์ (Goodness of Fit) ทั้งการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันและการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุ ดังข้อมูลในตารางที่ 2

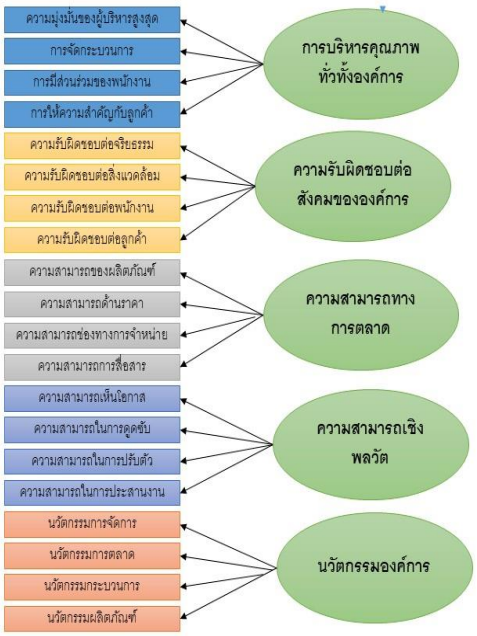
ตารางที่ 2 ค่าสถิติ ดัชนี และเกณฑ์การประเมินความสอดคล้องของโมเดล

ค่าสถิติ/ดัชนี	เกณฑ์การตัดสินใจ
ค่าสถิติไคสแควร์(χ^2)	p-value > 0.05
ค่าสถิติไคสแควร์ต่ออองศาความเป็นอิสระ (χ^2/df)	≤ 2
ดัชนีวัดความสอดคล้องเชิงสัมบูรณ์	
-ค่า Goodness of Fit (GFI)	≥ 0.95
- ค่า Adjusted Goodness of Fit (AGFI)	≥ 0.95
ดัชนีวัดความสอดคล้องเชิงสัมพัทธ์	
-ค่า Comparative Fit Index (CFI)	≥ 0.95
ดัชนีวัดความสอดคล้องในรูปความคลาดเคลื่อน	
-ค่า Root Mean Square Residual (RMR)	≤ 0.05
ค่า Root Mean Square Error of Approximate (RMSEA)	≤ 0.05
ค่าสถิติ *CN* (Critical *N*, CN)	> 200

ที่มา. สุภมาส อังศุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณา และรัชนีกูล ภิญโญภานุวัฒน์, 2557 : 149

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทบทวนองค์ประกอบของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานทางธุรกิจของอุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออกของประเทศไทย ดังนี้ งานวิจัยของ Patyal, Ambekar, & Prakash (2020 : 907) ที่กล่าวว่า การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การ (TQMALL) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ ความมุ่งมั่นของผู้บริหารสูงสุด (TQM1) การจัดการกระบวนการ (TQM2) การมีส่วนร่วมของพนักงาน (TQM3) การให้ความสำคัญกับลูกค้า (TQM4) งานวิจัยของ Pérez & Bosque (2016 : 741) ซึ่งกล่าวว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การ (CSRALL) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ ความรับผิดชอบทางจริยธรรม (CSR1) ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (CSR2) ความรับผิดชอบต่อพนักงาน (CSR3) ความรับผิดชอบต่อลูกค้า (CSR4) งานวิจัยของ Kaleka & Morgan (2019 : 111) ซึ่งกล่าวว่า ความสามารถทางการตลาด (MKCALL) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ ความสามารถด้านพัฒนาผลิตภัณฑ์ (MKC1) ความสามารถด้านราคา (MKC2) ความสามารถด้านช่องทางจำหน่าย (MKC3) ความสามารถทางการสื่อสาร (MKC4) งานวิจัยของ Yi, Han, & Chan (2018 : 141) ซึ่งกล่าวว่า ความสามารถเชิงพลวัต (DYCALL) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ ความสามารถเห็นโอกาส (DYC1) ความสามารถในการดูดซับความรู้ (DYC2) ความสามารถในการปรับตัว (DYC3) ความสามารถในการประสานงาน (DYC4) งานวิจัยของ Alosani, Yusoff, & Al-Dhaafri (2020 : 18) ซึ่งกล่าวว่า นวัตกรรมขององค์การ (INOALL) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ นวัตกรรมการจัดการ (INO1) นวัตกรรมการตลาด (INO2) นวัตกรรมกระบวนการ (INO3) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (INO4) ตัวแปรทั้งหมดนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

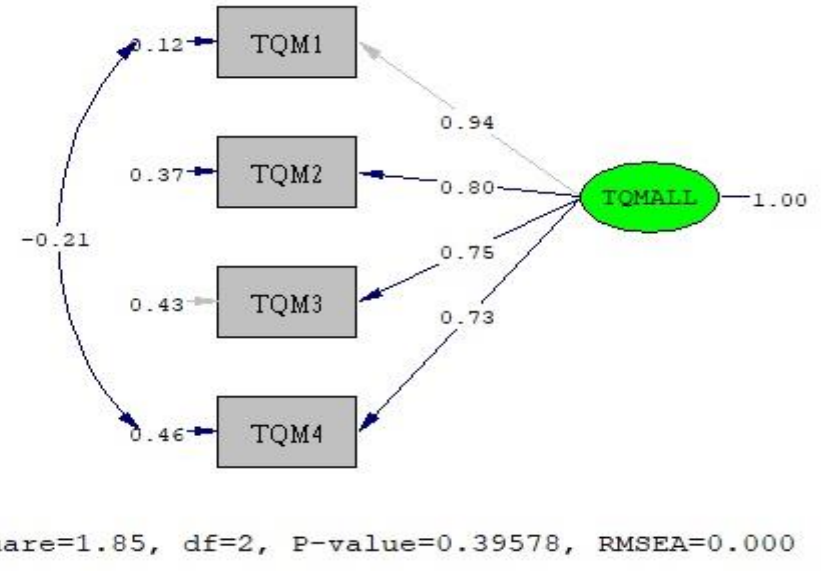
ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการพัฒนาองค์ประกอบของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานทางธุรกิจของอุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออกของประเทศไทย ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานทางธุรกิจของอุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออกของประเทศไทยด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ดังต่อไปนี้

1.1. ปัจจัยการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การ (TQMALL)

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การ ปรากฏตามแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 องค์ประกอบเชิงยืนยันการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การ

ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเชิงยืนยันการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประมาณค่าการวิเคราะห์การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การ

องค์ประกอบ	B	SE	t-value	R^2	CR	AVE
TQM1	0.94	-	-	0.78	0.85	0.56
TQM2	0.80	0.04	20.96**	0.63		
TQM3	0.75	0.04	19.45**	0.57		
TQM4	0.73	0.04	14.91**	0.54		

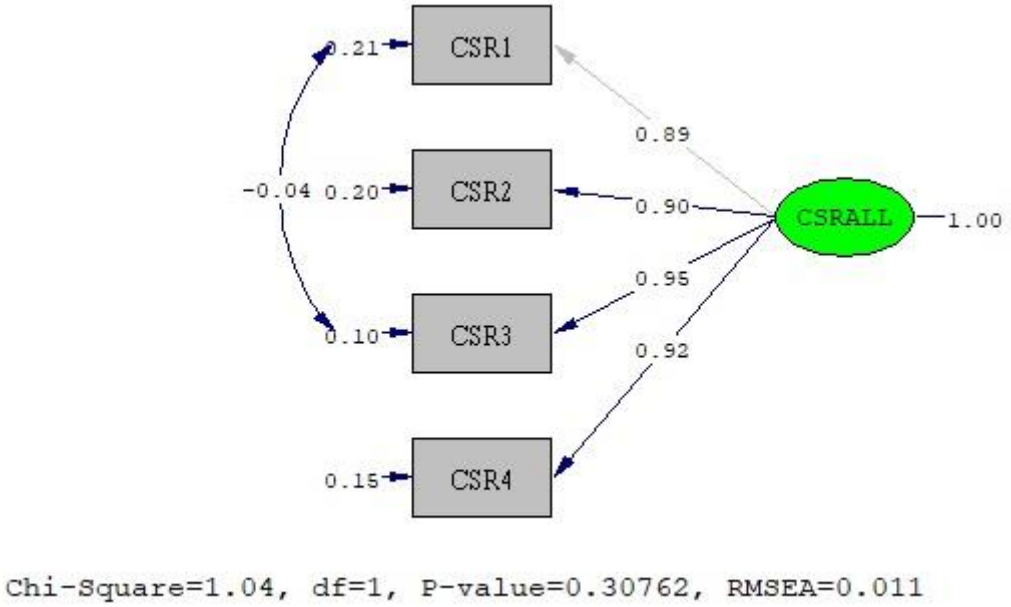
** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (t-value > 2.58)

- ไม่รายงานค่า SE และ t-value เนื่องจากเป็นพารามิเตอร์บังคับ (Constrained Parameter)

จากตารางที่ 3 พิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (B) พบว่า มีค่าเกินกว่า 0.50 ทุกองค์ประกอบ มีค่าตั้งแต่ 0.73-0.94 โดยตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าสูงที่สุด คือ TQM1 เท่ากับ 0.94 รองลงมา TQM2 เท่ากับ 0.80 และต่ำที่สุด TQM4 เท่ากับ 0.73 เมื่อพิจารณาค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SE) และค่าสถิต t-value พบว่า แตกต่างจาก 0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (p-value < .01) ส่วนค่า R^2 ซึ่งเป็นค่าที่บอกสัดส่วนความแปรผันระหว่างตัวแปรสังเกตได้กับองค์ประกอบร่วม (Communalities) พบว่า TQM1 มีค่าสูงที่สุด เท่ากับ 0.78 รองลงมา TQM2 เท่ากับ 0.63 และต่ำที่สุด TQM4 เท่ากับ 0.54 นอกจากนี้ มีค่าความเที่ยง (CR) สูงเท่ากับ 0.85 (ค่ามากกว่า 0.60) และความแปรปรวนของตัวแปรที่สกัดได้ (AVE) มีค่าสูงเท่ากับ 0.56 (ค่ามากกว่า 0.50) ดังนั้น ตัวแปรสังเกตได้ภายในแต่ละตัวแปรในองค์ประกอบเชิงยืนยันการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การมีความสัมพันธ์กันทุกตัว ซึ่งความสัมพันธ์ที่ได้นี้เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างความแปรปรวน และความแปรปรวนร่วมที่ปรับให้เป็นค่ามาตรฐานแล้ว จึงสรุปได้ว่าองค์ประกอบเชิงยืนยันการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การมีความเหมาะสม และกลมกลืนกันกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากตัวอย่าง มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และความน่าเชื่อถือในระดับที่ยอมรับได้

1.2. ปัจจัยความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การ (CSRALL)

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การปรากฏตามแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 องค์ประกอบเชิงยืนยันความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การ

ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเชิงยืนยันความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การ แสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการประมาณค่าการวิเคราะห์ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การ

องค์ประกอบ	B	SE	t-value	R^2	CR	AVE
CSR1	0.89	-	-	0.69	0.88	0.63
CSR2	0.90	0.04	24.88**	0.71		
CSR3	0.95	0.04	26.76**	0.79		
CSR4	0.92	0.04	26.29**	0.74		

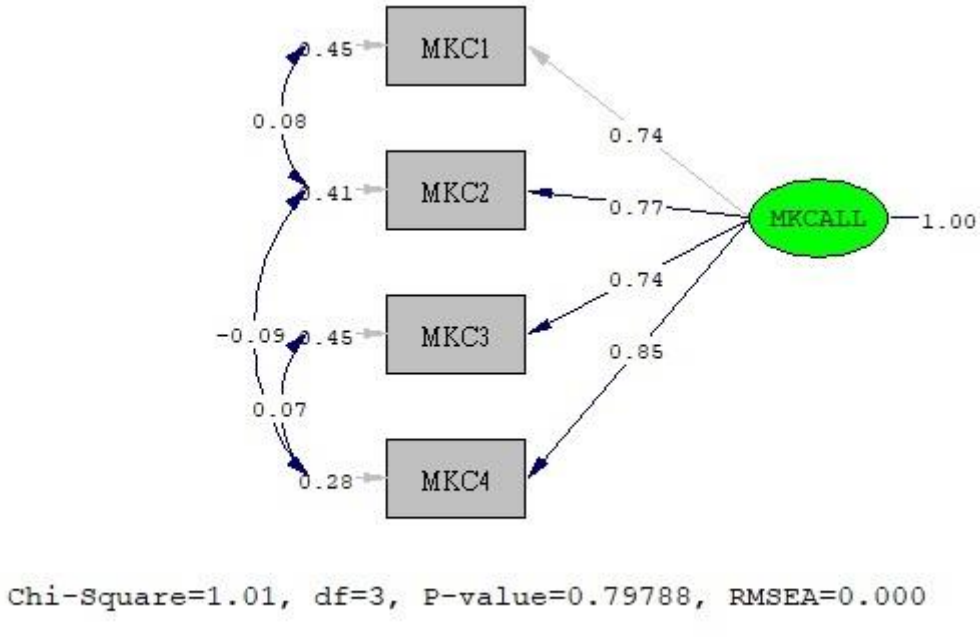
** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (t-value > 2.58)

- ไม่รายงานค่า SE และ ***t-value*** เนื่องจากเป็นพารามิเตอร์บังคับ (Constrained Parameter)

จากตารางที่ 4 พิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (B) พบว่า มีค่าเกินกว่า 0.50 ทุกองค์ประกอบ มีค่าตั้งแต่ 0.89-0.95 โดยตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าสูงที่สุด คือ CSR3 เท่ากับ 0.95 รองลงมา CSR4 เท่ากับ 0.92 และต่ำที่สุด CSR1 เท่ากับ 0.89 เมื่อพิจารณาค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SE) และค่าสถิต *t-value* พบว่า แตกต่างจาก 0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (p-value < .01) ส่วนค่า R^2 ซึ่งเป็นค่าที่บอกสัดส่วนความแปรผันระหว่างตัวแปรสังเกตได้กับองค์ประกอบร่วม (Communalities) พบว่า CSR3 มีค่าสูงที่สุด เท่ากับ 0.79 รองลงมา CSR4 เท่ากับ 0.74 และต่ำที่สุด CSR1 เท่ากับ 0.69 นอกจากนี้ มีค่าความเที่ยง (CR) สูงเท่ากับ 0.88 (ค่ามากกว่า 0.60) และความแปรปรวนของตัวแปรที่สกัดได้ (AVE) มีค่าสูงเท่ากับ 0.63 (ค่ามากกว่า 0.50) ดังนั้น ตัวแปรสังเกตได้ภายในแต่ละตัวแปรในองค์ประกอบเชิงยืนยันความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การมีความสัมพันธ์กันทุกตัว ซึ่งความสัมพันธ์ที่ได้นี้เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างความแปรปรวน และความแปรปรวนร่วมที่ปรับให้เป็นค่ามาตรฐานแล้ว จึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบเชิงยืนยันความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การมีความเหมาะสมและกลมกลืนกันกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากตัวอย่างมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

3. ปัจจัยความสามารถทางการตลาด (MKCALL)

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความสามารถทางการตลาด ปรากฏตามแผนภาพที่ 4

แผนภาพที่ 4 องค์ประกอบเชิงยืนยันความสามารถทางการตลาด

ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเชิงยืนยันความสามารถทางการตลาดแสดงในตารางงที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการประมาณค่าการวิเคราะห์ความสามารถทางการตลาด

องค์ประกอบ	B	SE	t-value	R^2	CR	AVE
MKC1	0.74	-	-	0.55	0.84	0.67
MKC2	0.77	0.05	22.16**	0.59		
MKC3	0.74	0.05	19.38**	0.55		
MKC4	0.85	0.06	22.52**	0.62		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (t-value > 2.58)

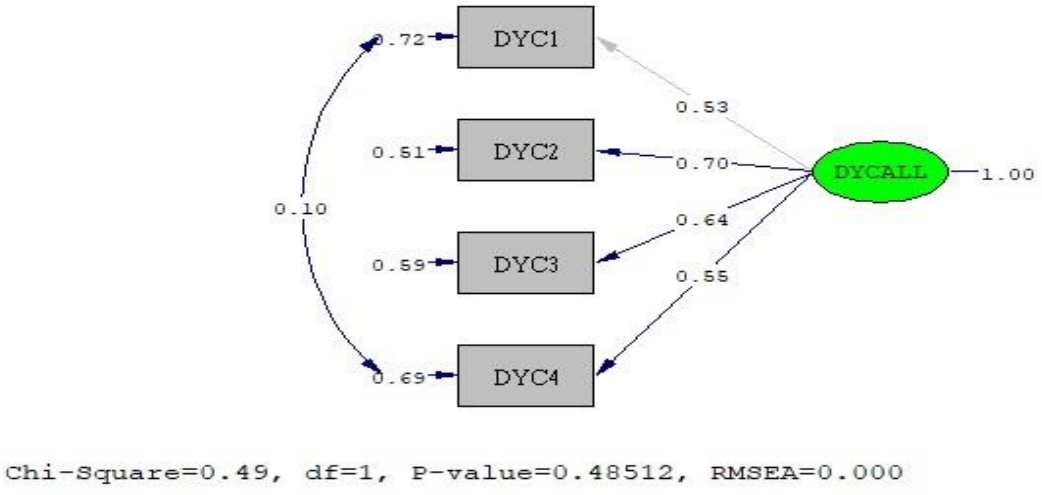
- ไม่รายงานค่า SE และ t-value เนื่องจากเป็นพารามิเตอร์บังคับ (Constrained Parameter)

จากตารางที่ 5 พิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (B) พบว่า มีค่าเกินกว่า 0.50 ทุกองค์ประกอบ มีค่าตั้งแต่ 0.74-0.85 โดยตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าสูงที่สุด คือ MKC4 เท่ากับ 0.85 รองลงมา MKC2 เท่ากับ 0.77 และต่ำที่สุด MKC1 เท่ากันกับ MKC3 โดยมีค่า 0.74 เมื่อพิจารณาค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SE) และค่าสถิต t-value พบว่า แตกต่างจาก 0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (p-value < .01) ส่วนค่า R^2 ซึ่งเป็นค่าที่บอกสัดส่วนความแปรผันระหว่างตัวแปรสังเกตได้กับองค์ประกอบร่วม (Communalities) พบว่า MKC4 มีค่าสูงที่สุด เท่ากับ 0.62 รองลงมา MKC2 เท่ากับ 0.59 และต่ำที่สุด MKC1 เท่ากันกับ MKC3 โดยมีค่า 0.55 นอกจากนี้ มีค่าความเที่ยง (CR) สูงเท่ากับ 0.84 (ค่ามากกว่า 0.60) และความแปรปรวนของตัวแปรที่สกัดได้ (AVE) มีค่าสูงเท่ากับ 0.67 (ค่ามากกว่า 0.50) ดังนั้น ตัวแปรสังเกตได้

ภายในแต่ละตัวแปรในองค์ประกอบเชิงยืนยันความสามารถทางการตลาดมีความสัมพันธ์กันทุกตัว ซึ่งความสัมพันธ์ที่ได้นี้เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างความแปรปรวน และความแปรปรวนร่วมที่ปรับให้เป็นค่ามาตรฐานแล้ว จึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบเชิงยืนยันความสามารถทางการตลาดมีความเหมาะสม และกลมกลืนกันกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากตัวอย่าง มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และความน่าเชื่อถือในระดับที่ยอมรับได้

4. ปัจจัยความสามารถเชิงพลวัต (DYCALL)

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความสามารถเชิงพลวัต ปรากฏตามแผนภาพที่ 5

แผนภาพที่ 5 องค์ประกอบเชิงยืนยันความสามารถเชิงพลวัต

ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเชิงยืนยันความสามารถเชิงพลวัต แสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการประมาณค่าการวิเคราะห์ความสามารถเชิงพลวัต

องค์ประกอบ	B	SE	t-value	R^2	CR	AVE
DYC1	0.53	-	-	0.28	0.78	0.57
DYC2	0.70	0.06	18.05**	0.49		
DYC3	0.64	0.05	18.13**	0.41		
DYC4	0.55	0.04	18.74**	0.31		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (*t-value* > 2.58)

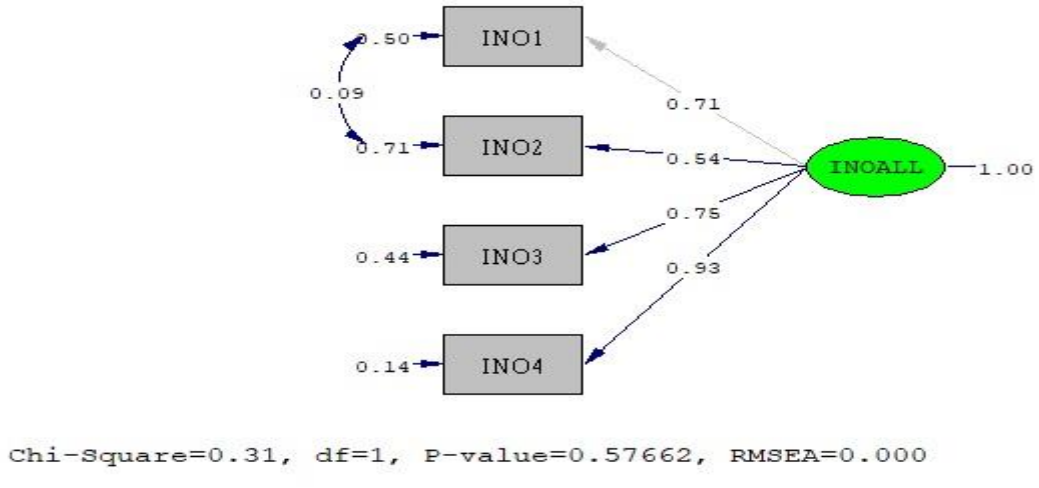
- ไม่รายงานค่า SE และ t-value เนื่องจากเป็นพารามิเตอร์บังคับ (Constrained Parameter)

จากตารางที่ 6 พิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (B) พบว่า มีค่าเกินกว่า 0.50 ทุกองค์ประกอบ มีค่าตั้งแต่ 0.53-0.70 โดยตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าสูงที่สุด คือ DYC2 เท่ากับ 0.70 รองลงมา DYC3 เท่ากับ 0.64 และต่ำที่สุด DYC1 เท่ากับ 0.53 เมื่อพิจารณาค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SE) และค่าสถิต t-value พบว่า แตกต่างจาก 0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (p-value < .01) ส่วนค่า R^2 ซึ่งเป็นค่าที่บอกสัดส่วนความแปรผันระหว่างตัวแปรสังเกตได้กับองค์ประกอบร่วม (Communalities) พบว่า DYC2 มีค่าสูงที่สุด เท่ากับ 0.49 รองลงมา DYC3 เท่ากับ 0.41 และต่ำที่สุด DYC1 เท่ากับ 0.28 นอกจากนี้ มี

ค่าความเที่ยง (CR) สูงเท่ากับ 0.78 (ค่ามากกว่า 0.60) และความแปรปรวนของตัวแปรที่สกัดได้ (AVE) มีค่าสูงเท่ากับ 0.57 (ค่ามากกว่า 0.50) ดังนั้น ตัวแปรสังเกตได้ภายในแต่ละตัวแปรในองค์ประกอบเชิงยืนยันความสามารถเชิงพลวัตมีความสัมพันธ์กันทุกตัว ซึ่งความสัมพันธ์ที่ได้นี้เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างความแปรปรวน และความแปรปรวนร่วมที่ปรับให้เป็นค่ามาตรฐานแล้ว จึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบเชิงยืนยันความสามารถเชิงพลวัตมีความเหมาะสม และกลมกลืนกันกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากตัวอย่าง มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และความน่าเชื่อถือในระดับที่ยอมรับได้

5. ปัจจัยนวัตกรรมขององค์การ (INOALL)

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันนวัตกรรมขององค์การ ปรากฏตามแผนภาพที่ 6

แผนภาพที่ 6 องค์ประกอบเชิงยืนยันนวัตกรรมขององค์การ

ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเชิงยืนยันนวัตกรรมองค์การแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ผลการประมาณค่าการวิเคราะห์นวัตกรรมขององค์การ

องค์ประกอบ	B	SE	t-value	R^2	CR	AVE
INO1	0.71	-	-	0.60	0.89	0.61
INO2	0.54	0.04	12.17**	0.39		
INO3	0.75	0.05	15.47**	0.66		
INO4	0.93	0.06	15.95**	0.86		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (*t-value* > 2.58)

- ไม่รายงานค่า SE และ *t-value* เนื่องจากเป็นพารามิเตอร์บังคับ (Constrained Parameter)

จากตารางที่ 7 พิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (B) พบว่า มีค่าเกินกว่า 0.50 ทุกองค์ประกอบ มีค่าตั้งแต่ 0.54-0.93 โดยตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าสูงที่สุด คือ INO4 เท่ากับ 0.93 รองลงมา INO3 เท่ากับ 0.75 และต่ำที่สุด INO2 เท่ากับ 0.54 เมื่อพิจารณาค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SE) และค่าสถิต

t-value พบว่า แตกต่างจาก 0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (p-value < 0.01) ส่วนค่า R^2 ซึ่งเป็นค่าที่บอกสัดส่วนความแปรผันระหว่างตัวแปรสังเกตได้กับองค์ประกอบร่วม (communalities) พบว่า INO4 มีค่าสูงที่สุด เท่ากับ 0.86 รองลงมา INO3 เท่ากับ 0.66 และต่ำที่สุด INO2 เท่ากับ 0.39 นอกจากนี้ มีค่าความเที่ยง (CR) สูงเท่ากับ 0.89 (ค่ามากกว่า 0.60) และความแปรปรวนของตัวแปรที่สกัดได้ (AVE) มีค่าสูงเท่ากับ 0.61 (ค่ามากกว่า 0.50) ดังนั้น ตัวแปรสังเกตได้ภายในแต่ละตัวแปรในตัวแปรแฝงภายในนวัตกรรมขององค์การมีความสัมพันธ์กันทุกตัว ซึ่งความสัมพันธ์ที่ได้นี้เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างความแปรปรวน และความแปรปรวนร่วมที่ปรับให้เป็นค่ามาตรฐานแล้ว จึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบนวัตกรรมขององค์การมีความเหมาะสม และกลมกลืนกันกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากตัวอย่าง มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และความน่าเชื่อถือในระดับที่ยอมรับได้

2.ผลการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานทางธุรกิจของอุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออกของประเทศไทยที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการตรวจสอบความสอดคล้องและความกลมกลืนของโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันตามดัชนีที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องและความกลมกลืน ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องและความกลมกลืนของโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานทางธุรกิจของอุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออกของประเทศไทย

องค์ประกอบ	χ^2/df	P-value	CFI	GFI	AGFI	RMSEA	RMR	CN
1.การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การ	0.925	0.396	1.00	0.99	0.98	0.000	0.004	784.85
2.ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การ	1.04	0.308	1.00	1.00	0.99	0.011	0.003	718.04
3.ความสามารถทางการตลาด	0.337	0.798	1.00	0.98	0.97	0.000	0.002	874.52
4.ความสามารถเชิงพลวัต	0.49	0.485	1.00	1.00	0.98	0.000	0.002	690.58
5.นวัตกรรมขององค์การ	0.31	0.577	1.00	0.99	0.99	0.000	0.002	618.81

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่าโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานทางธุรกิจของอุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออกของประเทศไทย ความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามเกณฑ์ดังนี้ χ^2 /df $\leq$ 2.00, P-value > 0.05, CFI >0.95, GFI >0.95, AGFI >0.95, RMSEA

<0.05, RMR <0.05, RMR > 200 (Hair *et al*, 2010 : 665) และแต่ละองค์ประกอบแสดงค่า Goodness of fit statistics ดังนี้

องค์ประกอบเชิงยืนยันการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การ (TQMAll) มีค่าสถิติวัดความกลมกลืนขององค์ประกอบเชิงยืนยันกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด โดยพิจารณาได้จาก χ^2 เท่ากับ 1.85 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 2 โดยค่า χ^2/df เท่ากับ 0.925 ซึ่งน้อยกว่า 2 มีค่าความน่าจะเป็น (p-value) เท่ากับ 0.396 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ค่า CFI มีค่า 1.00 ค่า GFI มีค่า 0.99 และค่า AGFI มีค่า 0.98 ซึ่งทั้ง 3 ดัชนี มีค่ามากกว่า 0.95 ส่วนค่า RMR มีค่า 0.004 และค่า RMSEA มีค่า 0.000 ซึ่งทั้ง 2 ดัชนีมีค่าน้อยกว่า 0.05 และค่า CN มีค่า 784.85 ซึ่งมากกว่า 200

องค์ประกอบเชิงยืนยันความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การ (CSRALL) มีค่าสถิติวัดความกลมกลืนขององค์ประกอบเชิงยืนยันกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด โดยพิจารณาได้จาก χ^2 เท่ากับ 1.04 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 1 โดยค่า χ^2/df เท่ากับ 1.04 ซึ่งน้อยกว่า 2 มีค่าความน่าจะเป็น (p-value) เท่ากับ 0.308 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ค่า CFI มีค่า 1.00 ค่า GFI มีค่า 1.00 และค่า AGFI มีค่า 0.99 ซึ่งทั้ง 3 ดัชนี มีค่ามากกว่า 0.95 ส่วนค่า RMR มีค่า 0.003 และค่า RMSEA มีค่า 0.011 ซึ่งทั้ง 2 ดัชนีมีค่าน้อยกว่า 0.05 และค่า CN มีค่า 784.85 ซึ่งมากกว่า 200 แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบเชิงยืนยันมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความสามารถทางการตลาด (MKCALL) มีค่าสถิติวัดความกลมกลืนขององค์ประกอบเชิงยืนยันกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด โดยพิจารณาได้จาก χ^2 เท่ากับ 1.01 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 3 โดยค่า χ^2/df เท่ากับ 0.337 ซึ่งน้อยกว่า 2 มีค่าความน่าจะเป็น (p-value) เท่ากับ 0.798 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ค่า CFI มีค่า 1.00 ค่า GFI มีค่า 0.98 และค่า AGFI มีค่า 0.97 ซึ่งทั้ง 3 ดัชนี มีค่ามากกว่า 0.95 ส่วนค่า RMR มีค่า 0.002 และค่า RMSEA มีค่า 0.000 ซึ่งทั้ง 2 ดัชนีมีค่าน้อยกว่า 0.05 และค่า CN มีค่า 874.52 ซึ่งมากกว่า 200 แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบเชิงยืนยันมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความสามารถเชิงพลวัต (DYCALL) มีค่าสถิติวัดความกลมกลืนขององค์ประกอบเชิงยืนยันความสามารถเชิงพลวัตกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด โดยพิจารณาได้จาก χ^2 เท่ากับ 0.49 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 1 โดยค่า χ^2/df เท่ากับ 0.49 ซึ่งน้อยกว่า 2 มีค่าความน่าจะเป็น (p-value) เท่ากับ 0.485 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ค่า CFI มีค่า 1.00 ค่า GFI มีค่า 1.00 และค่า AGFI มีค่า 0.98 ซึ่งทั้ง 3 ดัชนี มีค่ามากกว่า 0.95 ส่วนค่า RMR มีค่า 0.002 และค่า RMSEA มีค่า 0.000 ซึ่งทั้ง 2 ดัชนีมีค่าน้อยกว่า 0.05 และค่า CN มีค่า 690.58 ซึ่งมากกว่า 200 แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบเชิงยืนยันมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันนวัตกรรมขององค์การ (INOALL) มีค่าสถิติวัดความกลมกลืนขององค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด โดยพิจารณาได้จาก χ^2 เท่ากับ 0.31 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 1 โดยค่า χ^2/df เท่ากับ 0.31 ซึ่งน้อยกว่า 2 มีค่าความน่าจะเป็น (*p-value*) เท่ากับ 0.577 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ค่า CFI มีค่า 1.00 ค่า GFI มีค่า 0.99 และค่า AGFI มีค่า 0.99 ซึ่งทั้ง 3 ดัชนี มีค่ามากกว่า 0.95 ส่วนค่า RMR มีค่า 0.002 และค่า RMSEA มีค่า 0.000 ซึ่งทั้ง 2 ดัชนีมีค่าน้อยกว่า 0.05 และค่า CN มีค่า 618.81 ซึ่งมากกว่า 200 แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบเชิงยืนยันมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่มีผลต่อผลการดำเนินงานทางธุรกิจของอุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออกของประเทศไทย มีประเด็นที่สามารถอภิปรายผล ตามวัตถุประสงการวิจัยได้ดังนี้

1.จากผลการพัฒนาองค์ประกอบของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานทางธุรกิจของอุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออกของประเทศไทยพบว่า ปัจจัยที่พัฒนาขึ้นทั้งหมดจำนวน 5 ปัจจัย ซึ่งแต่ละปัจจัย มีองค์ประกอบ ดังนี้

(1) การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ ความมุ่งมั่นของผู้บริหารสูงสุด การจัดการกระบวนการ การมีส่วนร่วมของพนักงาน และการให้ความสำคัญกับลูกค้า ซึ่งอภิปรายได้ว่า การบริหารการจัดการทั่วทั้งองค์การของอุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออกของประเทศไทยเป็นการบริหารเพื่อให้เกิดคุณภาพที่สมบูรณ์จากทั้งภายในและภายนอกของอุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออก ประกอบด้วยความมุ่งมั่นของผู้บริหารสูงสุด การจัดการกระบวนการ การมีส่วนร่วมของพนักงาน และการให้ความสำคัญกับลูกค้าสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sharma & Modgil (2020 : 341) ซึ่งพบว่า การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การ ประกอบด้วยตัวความมุ่งมั่นของผู้บริหารสูงสุด การจัดการกระบวนการ การมีส่วนร่วมของพนักงาน และการให้ความสำคัญกับลูกค้า

(2) ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ ความรับผิดชอบทางจริยธรรม ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ความรับผิดชอบต่อพนักงาน และความรับผิดชอบต่อลูกค้า ซึ่งอภิปรายได้ว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรของอุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออกของประเทศไทยเป็นการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ที่อุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออกจัดขึ้นโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุขซึ่งประกอบด้วย ความรับผิดชอบทางจริยธรรม ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ความรับผิดชอบต่อลูกค้า และความรับผิดชอบต่อพนักงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mohammed & Rashid (2018 : 361)

ซึ่งพบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การ ประกอบด้วยความรับผิดชอบทางจริยธรรม ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ความรับผิดชอบต่อพนักงาน และความรับผิดชอบต่อลูกค้า

(3) ความสามารถทางการตลาด ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ ความสามารถด้านพัฒนาผลิตภัณฑ์ ความสามารถด้านราคา ความสามารถด้านช่องทางจำหน่าย และความสามารถทางการสื่อสาร ซึ่งอภิปรายได้ว่า ความสามารถการตลาดของธุรกิจของอุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออกของประเทศไทยเป็นความสามารถขององค์กรในการวิเคราะห์ พัฒนา และรวบรวมกิจกรรมต่าง ๆ จากกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ซึ่งประกอบด้วยความสามารถด้านพัฒนาผลิตภัณฑ์ ความสามารถด้านราคา ความสามารถด้านช่องทางจำหน่ายและความสามารถทางการสื่อสาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jean & Kim (2020 : e100690) ซึ่งพบว่า ความสามารถทางการตลาด ประกอบด้วย ความสามารถด้านพัฒนาผลิตภัณฑ์ ความสามารถด้านราคา ความสามารถด้านช่องทางจำหน่าย และความสามารถทางการสื่อสาร

(4) ความสามารถเชิงพลวัต ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ ความสามารถเห็นโอกาส ความสามารถในการดูดซับความรู้ ความสามารถในการปรับตัว และความสามารถในการประสานงาน ซึ่งอภิปรายได้ว่า ความสามารถเชิงพลวัตของธุรกิจของอุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออกของประเทศไทยเป็นพฤติกรรมที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ การบูรณาการ การสร้างหรือพัฒนาพื้นฐานทรัพยากรหรือความสามารถขององค์กรเพื่อให้ตอบสนองต่อความเป็นพลวัตทางตลาดและรักษาไว้ซึ่งความยังยืนของความได้เปรียบทางการแข่งขัน ซึ่งประกอบด้วย ความสามารถเห็นโอกาส ความสามารถในการดูดซับความรู้ ความสามารถในการปรับตัว และความสามารถในการประสานงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Torres, Sidorova, & Jones (2018 : 831) ซึ่งพบว่า ความสามารถเชิงพลวัต ประกอบด้วยความสามารถเห็นโอกาส ความสามารถในการดูดซับความรู้ ความสามารถในการปรับตัว และความสามารถในการประสานงาน

(5) นวัตกรรมขององค์การ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ นวัตกรรมการจัดการ นวัตกรรมการตลาด นวัตกรรมกระบวนการ และนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ ซึ่งอภิปรายได้ว่า นวัตกรรมขององค์การของธุรกิจของอุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออกของประเทศไทยเป็นการนำแนวคิด การปฏิบัติและการกระทำใหม่มาการประยุกต์ใช้ในเชิงปฏิบัติ เพื่อให้ได้สิ่งใหม่ หรือกระบวนการใหม่ ที่มีคุณค่าเชิงพาณิชย์สำหรับการนำไปสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วยนวัตกรรมการจัดการ นวัตกรรมการตลาด นวัตกรรมกระบวนการและนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kohnke, Zhang, & Zou (2020 : 687) ซึ่งพบว่า นวัตกรรมขององค์การ ประกอบด้วย นวัตกรรมการจัดการ นวัตกรรมการตลาด นวัตกรรมกระบวนการ และนวัตกรรมผลิตภัณฑ์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

อุตสาหกรรมอาหารนั้นมีการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินงานอยู่ตลอดเวลา เมื่อสภาพแวดล้อมทางการแข่งขันเปลี่ยนไป เช่น ไลฟ์สไตล์ วัตถุดิบ คู่แข่ง ความต้องการของลูกค้า ดังนั้น อุตสาหกรรมอาหารจึงมีความจำเป็นต้องสร้าง และรักษาไว้ซึ่งความสามารถทางการแข่งขัน ด้วยการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การ ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การ ความสามารถการตลาด ความสามารถเชิงพลวัต และการสร้างนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีผลต่อการดำเนินงานขององค์การด้วย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

(1) ศึกษาเกี่ยวกับผลการดำเนินงานทางธุรกิจของอุตสาหกรรมอาหารเพื่อการส่งออกเปรียบเทียบกับธุรกิจของอุตสาหกรรมประเภทอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบกันว่ามีผลการดำเนินงานที่แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

(2) ศึกษากลยุทธ์การตลาดของธุรกิจของอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกตามความคิดเห็นของผู้ประกอบการ วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ และรูปแบบความสำเร็จกลยุทธ์การตลาดของธุรกิจของอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำไปเขียนแผนการตลาดธุรกิจของอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกให้มีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ปรารถนา หลีกภัย.(2557). ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถทางนวัตกรรมของธุรกิจโรงแรมในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนของประเทศไทย.*วารสารการจัดการสมัยใหม่*. 12 (1), 11-21.

ศูนย์อัจฉริยะอาหารเพื่อการส่งออก (2563). มูลค่าการส่งอออกอาหารไทยระหว่างปี พ.ศ. 2556-2563. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 17 กุมภาพันธ์ 2565. แหล่งที่มา **:** http://fic.nfi.or.th/index.php

สุภมาส อังศุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณา และรัชนีกูล ภิญโญภานุวัฒน์. (2557). *สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์: เทคนิคการใช้โปรแกรม* ***LISREL.*** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.

Adeyemo, S. A., F. F. Oyebamiji, and K. O. Alimi. (2013). An evaluation of factors influencing corporate social Responsibility in Nigerian manufacturing companies. *International Journal of Academic Research in Economics and Management Sciences*. 2 (6), 54-63.

Alosani, M.S., Yusoff, R., & Al-Dhaafri, H. (2020). The effect of innovation and strategic planning on enhancing organizational performance of Dubai police. *Innovation and Management Review*. 17 (1), 2-24.

Best, J.W.,& Kahn, J.V. (2014). *Research in Education*. (10th Ed.). Harlow England: Pearson Education.

Eisinga,R., Te Grotenhuis, M., & Pelzer, B. (2012). The reliability of a two-item scale: Pearson, Cronbach or Spearman-Brown. *International Journal of Public Health*. *58* (4), 637-642.

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J. & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis* (7th ed.). New Jersey: Pearson Education.

Jean, R.-J., & Kim, D. (2020). Internet and SMEs' internationalization: The role of platform and website. *Journal of International Management*, 26(1), e100690.

Kayabasi, A., & Mtetwa, T. (2016). Impact of marketing effectiveness and capabilities, and export market orientation on export performance: Evidence from Turkey. *European Business Review*. 28 (5), 532-559.

Kaleka, A. & Morgan, N.A. (2019). How marketing capabilities and current performance drive strategic intentions in international markets. *Industrial Marketing Management*, 78, 108-121.

Kohnke, L., Zhang, R., & Zou, D. (2020). Using mobile vocabulary learning apps as aids to knowledge retention: Business vocabulary acquisition. *Journal of Asia TEFL*, 16(2), 683-690.

Mohammed, A. & Rashid, B. (2018). A conceptual model of corporate social responsibility dimensions, brand image, and customer satisfaction in Malaysian hotel industry. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 39, 358-364

Munizu,M (2013). The Impact of Total Quality Management Practices towards competitive advantage and organizational performance: Case of fishery industry In South Sulawesi Province of Indonesia. *Pakistan Journal of Commerce and Social Sciences.* 7 (1), 184-197.

Patyal,V.S., Ambekar, S. & Prakash, A. (2020).Organizational culture and total quality management practices in Indian construction industry. *International Journal of Productivity and Performance Management*. 69 (5), 895-913.

Pérez, A., & Bosque,I. R.D. (2016). The stakeholder management theory of CSR: A multidimensional approach in understanding customer identification and satisfaction. *International Journal of Bank Marketing*. 34(5), 731-751

Rigby, D. and B. Bilodeau. (2015). *Management Tools & Trends 2015***.** (Online) . http://www.bain.com/publications/articles/management-tools-and-trends-2015.aspx

Ronna CT. & Laurie C. (2003). Indexes of item-objective congruence for multidimensional items. *International Journal of Testing. 3* (2), 163-171.

Sharma, S. & Modgil, S. (2020).TQM, SCM and operational performance: an empirical study of Indian pharmaceutical industry. *Business Process Management Journal*, (1),331-370.

Torres, R., Sidorova, A., & Jones, M.C. (2018). Enabling firm performance through business intelligence and analytics: A dynamic capabilities perspective, *Information and Management*. 55 (7), 822-839.

Wilden, R. & Gudergan, S. (2015). The impact of dynamic capabilities on operational marketing and technological capabilities: Investigating the role of environmental turbulence. *Journal of the Academy of Marketing Science*. 43 (2), 181-199.

Yi, H-T., Han, C-N., & Chan, Y-B. (2018). The effect of entrepreneurship of SMEs on corporate capabilities, dynamic capability and technical performances in South Korea. *Journal of Asian Finance, Economics and Business*. 5 (4), 135-147.

Excellent team management and innovation policy model of colleges and University in Liaoning Province

Tang Wei,
Somsak Chanphong and Sutida Howattanakul
Bangkok Thonburi University,Thailand
Corresponding Author, E-mail:somsak.cha@bkkthon.ac.th

****

Abstracts

The objectives of this research were: 1) To find and determine of elements and relevant factors of effective policies and innovative team management in art major teachers for private universities on Liaoning province. 2) To formulate the direction and model for team management in art major teacher for private universities in Liaoning province. This research is a mixed method research, including quantitative research and qualitative research. The population consists of 642 art teachers and administrators from 10 universities in Liaoning Province. The sample size was determined by Krejcie and Morgan's Table (1970) and obtained through stratified random sampling technology. There were 261 administrators and teachers in total. Key information providers are 10 experts/professionals, who are presidents or deans and lecturers of art majors from 10 private universities in Liaoning province and project directors, with more than 5 years of work experience. Experience gained through purposeful sampling methods. The tools used for data collection are semi-structured interview form and five point rating scale questionnaire. Statistical data used for data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, exploratory factor analysis and content analysis.

The results show that:; (1) The teacher team management of art majors in private colleges and universities in Liaoning Province includes four components: talent demand, organizational function management, effective leadership and teaching output; (2) There are 38 guiding principles for the management of teachers' teams of art majors in private colleges and universities in Liaoning Province, including 11 guiding principles for the management of talent demand components, 12 guiding principles for the management of organizational business components, 11 guiding principles for the management of organizational effective leadership components, and 4 guiding principles for the management of teaching achievements output components.

Keywords: Private Universities; Art Majors; Teacher Team Management

Introduction

In China, private education rose in the late Qing Dynasty and reached its first peak in the period of the Republic of China. However, with the founding of the people's Republic of China, all private universities were converted to public universities or banned in 1952. After the reform and opening up, private education has ushered in new development opportunities. In 1993, the State Council approved 15 private colleges and universities in Beijing as the first batch of academic qualifications examination pilot colleges and universities, and then started nationwide. This has greatly promoted the development of today's private colleges and universities. By 2020, China's private undergraduate colleges and universities have reached

* Received: December 28, 2022; Revised: December 29, 2022; Accepted: December 30, 2022

433, becoming an indispensable part of China's higher education. However, in the development process of private colleges and universities, some problems are also highlighted. First of all, private colleges and universities, as private capital investment, often have the attribute of chasing profits. His tuition is generally 2.5-3 times that of public colleges and universities; Secondly, due to the positioning of the school, private colleges also have low admission scores, and the students admitted are often those whose scores are not enough for public colleges; Thirdly, in terms of teaching staff, and also due to China's unique national conditions, the teaching staff of private colleges and universities is often composed of retired teachers from individual public colleges and universities and some relatively young free teachers. In private colleges and universities, the enrollment of art majors has always been the top priority of private colleges and universities. Basically, every university will set up art majors. Taking Liaoning Province as an example, there are 24 private undergraduate colleges and universities in the province, including 16 art colleges and universities. It can be seen that art majors occupy a very important position in the enrollment proportion of private colleges and universities.

This study is committed to theoretical research, verifying the application of education management theory in practice, and trying to achieve the following purposes: 1. It is a new exploration of the construction of administrative management in private colleges and universities. 2. This paper is a case study on the administration of art majors by using scientific management theory. 3. Predict the development trend of the administrative management of Art Majors in private colleges. It provides a theoretical and practical path for the development of private colleges and universities in Liaoning Province.Through research, on the basis of combing and summarizing the advantages and disadvantages of Art Majors in private colleges and public universities, this paper finds the advantages of Art Majors in private colleges, further improves the scientific system of its management, and improves its teaching management practice level.

Analyzing the effectiveness of the current policy of art major in private colleges and universities in Liaoning Province, finding the drawbacks of administrative policy, and combining with modern management theory, finding the policy suitable for the development of art major in private colleges and universities in Liaoning Province will help to solve the problem of high loss rate of art teachers in private colleges and universities in Liaoning Province, help to solve the problem of poor enrollment effect of art major in private colleges and universities in Liaoning Province, and help to improve the employment rate of art major in private colleges and universities in Liaoning Province.

Research Objectives

1) To find and determine of elements and relevant factors of effective policies and innovative team management in art major teachers for private universities on Liaoning province.

2) To formulate the direction and model for team management in art major teacher for private universities in Liaoning province.

Research Methodology

Using quantitative technology, the questionnaire was sent to five public and five private universities in Liaoning Province through the professional online questionnaire platform "questionnaire star". Teachers and managers were randomly selected for questionnaire survey. The researchers went to the scene to explain and guide the respondents to fill in the questionnaire to ensure the correctness and recovery rate of the questionnaire. The questionnaire is divided into three parts: the first part is the personal information of the respondents, including basic information such as gender / age / professional title / education of the respondents..Population is art teachers and managers from five public universities and five private universities in Liaoning Province. 267 questionnaires were distributed to the respondents and 261 valid data were used for data analysis. Sampling technique Multistage sampling technology is adopted, which is divided into three stages. In the first stage, the art teachers and managers of five public universities and five private universities in Liaoning Province were selected as the research objects. The second stage is stratified random sampling to determine the sample size of each layer. The last stage is convenience sampling and sending online questionnaires to sample.

2. Research instruments

The questionnaire used Likert five point scale. A range from 1 to 5 represents a range from (1) completely inconsistent to (5) very consistent. After five experts scored the project goal consistency index (IOC), a preliminary test was conducted on 30 respondents. Cronbach α The scale evaluated the validity and internal consistency reliability of the scale. The overall reliability of the questionnaire was 0.995. After the reliability test, 261 complete answers were collected and analyzed. SPSS 26.0 statistical software was used to analyze the data, and exploratory factor analysis (EFA) was used to evaluate the accuracy and effectiveness of convergence. The model fitting measurement is estimated through the comprehensive evaluation of the given data to ensure the effectiveness and reliability of the model. The so-called questionnaire is a set of questions related to the research objectives, or a table of questions prepared for investigation, also known as the questionnaire. It is a common tool for people to collect data in social investigation and research activities. Researchers use this tool to accurately and concretely measure the process of social activities, and use sociological statistical methods to describe and analyze the quantity, so as to obtain the required survey data. The tool is a questionnaire developed from step (1). Content validity and reliability were used to evaluate the quality of the questionnaire. The reliability was checked by five experts and analyzed by the consistency of project objectives (IOC). Item value >0.60. For reliability, Cronbach's alpha is ≥ 0.90

3. Data collection procedure

At this stage, the researchers used the methods of literature research and interview research. Using the content analysis method and focus group method, this paper analyzes the literature and expert data, and finds out the influencing factors of the effectiveness of the excellent management team of art teachers' quality in private colleges and universities in Liaoning Province. The questionnaire was sent online, by email and by researchers.1) Contact relevant universities to show your identity and willingness.2) Determine the specific contact person of each university3) Send questionnaires via email and other Internet4) Collect questionnaireThe data of demographic variables were analyzed by descriptive statistics; Frequency and percentage. Descriptive statistical analysis of the effectiveness variables of education policy management; Mean, standard deviation (S.D.). This paper analyzes the

components of the effectiveness of education policy and education management through exploratory factor analysis (EFA), in order to reduce irrelevant variables.

4. Data analysis

The data analysis methods used include mixed methods and qualitative methods. Comparative analysis, group analysis, structural analysis, comprehensive evaluation analysis, etc. It is in the form of charts and analyzed by SPSS software. The relevant questionnaires were analyzed.After data collection, descriptive statistics (such as frequency content analysis and average value) will be used to analyze the collected data. The above data sample variables are analyzed by percentage and average. The model derives and analyzes the main influencing factors and their direct and indirect effect data

Research Conceptual Framework

This research is mainly composed of four dimensions.

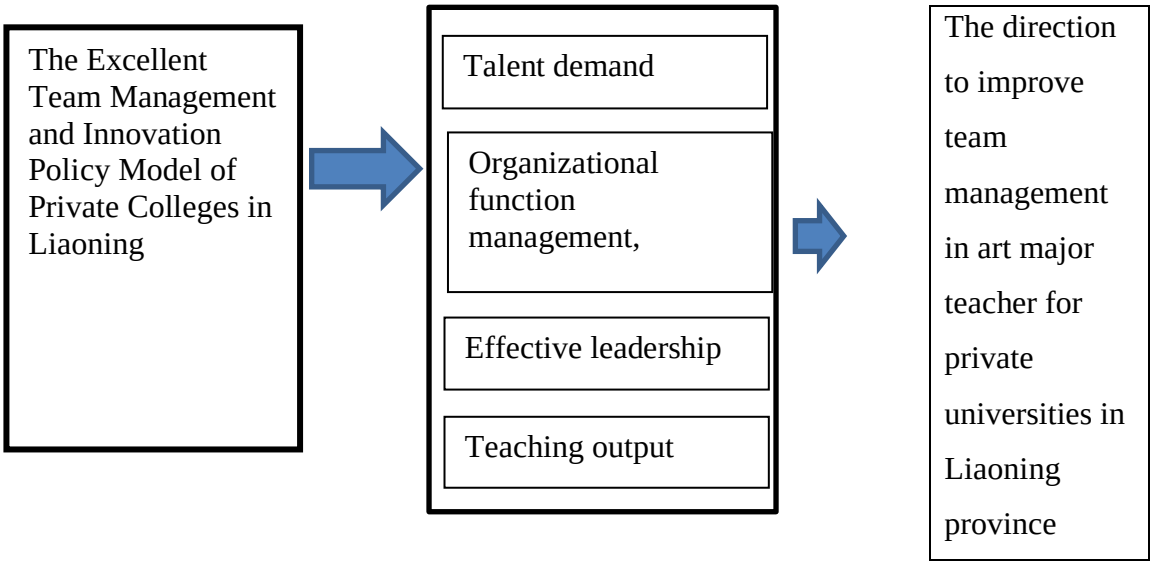

Figure 1 The Excellent Team Management and Innovation Policy Model Of Colleges in Liaoning

Research Results

1. Demographic information

The demographic data of the respondents (n = 261) showed that the respondents were male (49.43%) and female (50.57%); Teaching assistants (16,86%), lecturers (44.44%), associate professors (32.18%) and professors (6.51%); 86%), master (66. 26%) and doctor (16. 86%); Public universities (51.52%) and private universities (48.28%).

2. Exploratory factor analysis EFA

In this study, Pearson correlation coefficient was used to measure. According to (Kaiser, 1974), in factor analysis, kmo index value greater than 0.6 is suitable for analysis, and less than 0.6 is not suitable for exploratory factor analysis. The questionnaire was analyzed. The kmo sampling measurement value of each item of the scale is 0.977, the degree of freedom

is 218, and the significance p value is 0.000. Through the significance test, the significance level is 1%. The results show that the scale is very suitable for factor analysis.

According to the principle that the eigenvalue is greater than 1, the number of extracted factors is 5, and the variance contribution rates after factor rotation are 20.018%, 17.722%, 12.194%, 15.695%, 10.636% and 5.031%, respectively. The cumulative variance contribution rate of the five main factors reached 69.103%, higher than 60%, indicating that these five factors can explain most of the information of the original data.

Table 1; Interpretation of the total variance of the excellent teacher team composition scale

Component	Rotation sums of squared loads		
	Eigenvalues	Percentage of variance	Percentage of cumulative
1	15.614	20.018	20.018
2	13.823	17.722	37.740
3	12.242	15.695	53.435
4	8.296	10.636	64.071
5	3.924	5.031	69.103

4. Exploratory factor analysis (EFA)

First, researchers test the applicability of data and models to see whether the models used are reasonable. Referring to the previous research results, the goodness of fit of the research model and data in this paper is tested, and several key indicators are in line with the recommended values, indicating that the overall goodness of fit of the theoretical model in this paper is good, and the model diagram is acceptable.

Table 2: Data analysis results of the third part of the questionnaire: factor load

Factor loading					
Variable	Component				
	1	2	3	4	5
Var00072	0.714				
Var00069	0.699				
Var00064	0.692				
Var00061	0.686				
Var00074	0.684				
Var00073	0.675				
Var00071	0.666				
Var00070	0.658				
Var00062	0.633				
Var00065	0.631				
Var00068	0.623				
Var00067	0.618				
Var00063	0.615				
Var00078	0.613				
Var00077	0.596				

Factor loading					
Variable	Component				
	1	2	3	4	5
Var00066	0.595				
Var00075	0.580				
Var00076	0.575				
Var00040	0.558				
Var00059	0.516				
Var00060	0.514				
Var00020	0.499				
Var00057	0.453				
Var00028		0.668			
Var00035		0.658			
Var00024		0.628			
Var00031		0.617			
Var00033		0.610			
Var00036		0.609			
Var00026		0.608			
Var00027		0.606			
Var00034		0.602			
Var00037		0.589			
Var00023		0.583			
Var00039		0.573			
Var00021		0.573			
Var00038		0.569			
Var00029		0.566			
Var00041		0.562			
Var00022		0.547			
Var00032		0.547			
Var00030		0.536			
Var00016		0.536			
Var00018		0.535			
Var00025		0.529			
Var00019		0.498			
Var00005			0.741		
Var00006			0.733		
Var00003			0.718		
Var00008			0.699		
Var00004			0.679		
Var00002			0.664		
Var00007			0.635		
Var00013			0.631		
Var00011			0.611		
Var00009			0.599		
Var00014			0.595		

Factor loading					
Variable	Component				
	1	2	3	4	5
Var00012			0.590		
Var00001			0.585		
Var00010			0.529		
Var00017			0.519		
Var00015			0.509		
Var00047				0.780	
Var00046				0.738	
Var00045				0.674	
Var00053				0.572	
Var00055				0.522	
Var00058				0.487	
Var00042				0.470	
Var00052				0.456	
Var00048				0.454	
Var00049				0.453	
Var00043				0.436	
Var00044				0.411	
Var00056				0.408	
Var00050					0.500
Var00054					0.474
Var00051					0.467

According to the research standard, delete the items with factor load score lower than 0.5, and retain the items with factor load score higher than 0.5. According to the criteria of selection factors, this paper studies the factors and related factors of effective policy and innovative team management of art teachers in private colleges and universities in Liaoning Province. There are 4 parts in total; The first part: 21 variables; The second part: 22 variables; The third part: 16 variables; Part IV: five variables.

There are 4 qualified parts as follows:; Component 1 contains 21 variables that describe the component. Coefficient load is between 0.514-0.714; Component 2 contains 22 variables, and the component load factor is between 0.529 and 0.668; The third part contains 16 variables describing the components, and the factor load is between 0.509-0.741; Component 4 contains five variables, and the load between the component and the factor is 0.522-0.780. The total number of variables describing these five variables is 78 variables, and the factor load is 0.509-0.780

Table 3 Component 1.

variable	Presentation	Factor load
Var00072	Sustainability of talent pool,	0.714
Var00069	We should give talents more rights, including freedom, autonomy and domination	0.699
Var00064	The unit should be able to formulate policies to meet the development needs of individuals and society	0.692
Var00061	All units shall provide targeted solutions according to teachers' personal goals and needs	0.686
Var00074	All units should strengthen teachers' participation in decision-making and strengthen the degree of democratization of management	0.684
Var00073	All units should create a relaxed talent environment	0.675
Var00071	The unit should be able to coordinate the relationship between individual and collective aspirations	0.666
Var00070	Units can provide more resources for talent development	0.658
Var00062	The unit can establish a reward mechanism to encourage teachers to carry out relevant work	0.633
Var00065	The company has a multi-level salary system that meets the standards of talent development	0.631
Var00068	All units should attach importance to teachers' international exchanges and create conditions for teachers' international exchanges	0.623
Var00067	Teachers of the unit should have certain industry and social influence	0.618
Var00063	Teachers should engage in social part-time work related to the industry in the society	0.615
Var00078	Units should create a good talent environment to prevent brain drain	0.613
Var00077	Improve the treatment of teachers and optimize the teaching staff through multiple channels	0.596
Var00066	Formulate corresponding salary system according to the working years of Teachers	0.595
Var00075	Avoiding unfair competition among teachers	0.580
Var00076	Establish teacher knowledge base to support teacher development	0.575
Var00040	We should use the breadth of knowledge to promote the development of the organization	0.558
Var00059	Pay attention to the communication and guidance of teachers' psychological level	0.516
Var00060	Effective teacher training should be organized	0.514
Variable variable (eigenvalue)		15.614
Percentage difference		20.018

According to table 3, component 1 is described by 21 key variables. After rotation, on the axis, the variable factor load of the component is between 0.514 and 0.714, and the maximum eigenvalue is 15.614, indicating that the total variance is 20.018%. Compared with the variance of other components, it is found that this part is the most important, that is, 21 variables are the best combination with the component. Researchers named it "talent demand
Table 4 component 2

variable	Presentation	Factor load
Var00028	Effective integration and utilization of network information resources	0.668
Var00035	Innovation degree of organization and management	0.658
Var00024	Sufficient knowledge	0.628
Var00031	School financial and human resources allocation	0.617
Var00033	Construction of organizational innovation thinking	0.610
Var00036	Organizations can introduce advanced technology to improve efficiency and comprehensive competitiveness	0.609
Var00026	Be good at using network resources	0.608
Var00027	The complementarity and inclusiveness of these units are based on knowledge management and managed with the assistance of the Department of administration	0.606
Var00034	Smooth organizational information channels	0.602
Var00037	In terms of structure, organizations can use the development and renewal of knowledge to influence the development of organizations	0.589
Var00023	Promote industrial innovation and future development	0.583
Var00039	Organizations can use the breadth of knowledge to think about the development of organizations	0.573
Var00021	The knowledge imparted by units should be popularized	0.573
Var00038	Organizations can attach importance to education and cooperate with management	0.569
Var00029	Good at docking resources in different fields	0.566
Var00041	Focus on the positioning, planning and construction of education brand in organizational development	0.562
Var00022	The team has enough creativity	0.547
Var00032	Effectiveness of school policies	0.547
Var00030	Sustainability of school policies	0.536
Var00016	The leadership style of colleges and universities should support the development and innovation of colleges and Universities	0.536
Var00018	Educational innovation	0.535
Var00025	Sustainability of school education development	0.529
Variable variable (eigenvalue)		13.823
Percentage difference		17.722

From table 4, component 2 is described by 22 key variables. After rotation, on the shaft, the factor load in the assembly is between 0.529-0.668, and the maximum eigenvalue is 13.823, which can explain 17.722% of the total variance. Comparing the variance of variables with other components, it is found that this part is the second priority, that is, 22 variables are the best variables combined with this component. Researchers named it "organizational function management.

Table 5 component 3

variable	Presentation	Factor load
Var00005	Leaders should have comprehensive abilities and professional advantages	0.741
Var00006	Leaders should understand the development needs of the organization and provide solutions	0.733
Var00003	Leaders should have communication skills and cross industry knowledge reserve	0.718
Var00008	Leaders should let teachers participate in the decision-making of school development and strengthen democratic management	0.699
Var00004	Leaders should formulate the enterprise development plan and develop according to the plan	0.679
Var00002	Leaders should have personal charm	0.664
Var00007	Leaders should make a complete development plan for the organization	0.635
Var00013	Leaders dare to break through the status quo and are forward-looking	0.631
Var00011	Leaders can solve general problems for team members	0.611
Var00009	Leaders understand the development needs of the organization and can provide solutions	0.599
Var00014	Leaders have the quality of Justice	0.595
Var00012	Leaders are good at integrating resources	0.590
Var00001	Leaders should provide effective school support	0.585
Var00010	Leaders have an international perspective	0.529
Var00017	Unit development should keep pace with the times	0.519
Var00015	Leadership style should influence the development and innovation of schools	0.509
Variable variable (eigenvalue)		12.242
Percentage difference		15.695

From table 5, component 3 is described by 16 key variables. When the shaft rotates, the factor load of the assembly is between 0.509 and 0.741, and the maximum characteristic value is 12.242, indicating that the total variance is 15.695%. When a variable is compared with the variance of other components, it is found that this part is the third important part, that is, 16 variables are the variables with the best combination of this component. Called "effective leadership.

Table 6 component 4

variable	Presentation	Coefficient pickup
Var00047	Strict student attendance system	0.780
Var00046	Strict student management system	0.738
Var00045	Strict examination discipline	0.674
Var00053	Promoting student employment	0.572
Var00055	Educational philosophy keeping pace with the times	0.522
Variable variable (eigenvalue)		8.296
Percentage difference		10.636

According to table 6, component 4 is described by five key variables. When the rotation axis is variable, the factor load of the component is between 0.522 and 0.780, and the maximum characteristic value is 8.696, which can explain 10.636%. Comparing the variance of variables with other components, it is found that this part is the fourth priority, that is, the combination of 13 variables and this component is the best. The researchers named it "educational achievement output".

Discussion

Policy management of art teachers' team in Private Colleges.The discussion is as follows

5.2.1 There are four components of the teacher team management of Art Majors in private colleges and universities in Liaoning Province

Including talent demand, organizational function management, effective leadership and output of educational achievements, the main findings are as follows: This is because these four aspects are crucial to the development of Art Majors in private colleges and universities in Liaoning Province.

Therefore, the four components obtained from the study are important factors for constructing the management policy of art teachers' team in private colleges and universities in Liaoning Province, and also an important means to improve the management of water bottles by the education department.

Part I: talent demand. This study is in line with Frederick Herzberg's Two-Factor Theory and Abraham H. Maslow's Theory of Needs。The findings of this study are in line with the theory or research findings of Su Baozhen (2021:130-131) and adhere to the humanistic concept. We will strengthen education. Innovation management system. Establish a management team. In line with the creation of Li Dan (2019:90-91) competition mechanism. Performance evaluation mechanism. Incentive mechanism. Feedback mechanism. Interactive multimedia to publicize the management system of private colleges and universities. It is consistent with the research results of sunxiaoe (2017:118) and Zhang Yanhua (2016:30-33). According to Huang Honglan's research, we should improve the support policy for non-profit private university educators: implement the teacher security mechanism of non-profit private university. Attach importance to the teacher development mechanism of non-profit private colleges and universities. Provide a non-profit private university teachers' appeal mechanism.

Improve the support policy for non-profit private colleges' educatees: guarantee the same medical insurance rights. Improve the support policies of non-profit private colleges and Universities: establish a long-term mechanism of public financial investment. Corresponding to the research results of rosnah.ishak., & mahaliza, mansor, (2019), Li Aixiang (2016:36-37),.Lynn.c.emerson., & zane.l.berge, (2018).

Part II: Organization function management. This study is in line with Chester Irving Barnard's theory of organizational management.The findings of this study are consistent with those of guojianing (2021) and Liu Shuang (2021). Liushuhan (2020:113-114) also proposed to establish the positioning of education brand. The brand positioning of colleges and universities should be investigated. Systematically plan the brand positioning of colleges and universities. Promote the connotation construction of the school with professional characteristics. The research of ShiJiHua (2018) also shows that we should change the concept of fairness and reposition private higher education. We will improve policies and regulations to promote equity in private higher education. We will increase financial support and guide social funds to invest in private higher education. Strengthen the supervision of fairness and effectiveness, and improve the education level of private colleges and universities. This study also cooperated with kristina.buhagiar., & amitabh The research results of Anand, (2021) and Tang Jing (2017) are consistent. In addition, according to the research of Longyang (2014:43), we should establish and improve the mechanism of professional training of managers, and improve the professional quality and ideological and moral quality of managers.

Part III: Effective leadership. This study is in line with Fred E. Fiedler's contingency theory and charismatic leadership theory.This study is closely related to wanghaiqiao (2013), denise.a.d., bedford., marion.georgieff., & johel.brown-grant (2017), and chenjinxiu (2014) The research results of Han you (2012), guojianing (2021), Zhang Xuan (2015:371-372) and qufengling (2018 :54-55) are consistent. Zhaoxuedong (2018) emphasized the leadership role of local governments for private colleges and universities, and also studied the role of governments as regional leaders according to the current situation of private colleges and universities in Liaoning Province. Wangshuqing and Shi Meng (2017:142-149) studied the relationship between managers and professional development.

Part IV:Output of educational achievements. This study is in cooperation with Li Jingwei (2017:165-166), Peng Jin (2016:6-8), andDu fan (2015:128-129) and Zhang Junxia (2014:124-125) had the same results. Dong Bo (2014:25-26) also mentioned the importance of counselors for student management, through practice, to improve students' ideological quality.

5.2.2 There are 38 guidelines for the management of art teachers in private colleges and universities in Liaoning Province.

The main findings are as follows. There are 38 guiding principles for the management of teachers' teams of art majors in private colleges and universities in Liaoning Province, including 11 guiding principles for the management of talent demand components, 12 guiding principles for the management of organizational business components, 11 guiding principles for the management of organizational effective leadership components, and 4 guiding principles for the management of teaching achievements output components.

The research results are consistent with those of Su Baozhen (2021:130-131), Li Dan (2019:90-91), rosnah.ishak., & mahaliza, mansor (2019), Li Aixiang (2016:36-37),.Lynn.c.emerson., & zane.l.berge (2018), wangqingru (2012), guojianing (2021), Liu Shuang (2021), liushuhan (2020:113-114), Tang Jing (2017), wanghaiqiao (2013), denise.a.d., bedford., marion.georgieff., & johel.brown-grant, (2017) Chenjinxiu (2014)

The results of Han you (2012), guojianing (2021), Zhang Xuan (2015:371-372), qufengling (2018:54-55), Li Jingwei (2017:165-166), Peng Jin (2016:6-8), Du fan (2015:128-129), Zhang Junxia (2014:124-125), Wang Shanshan (2013:147-148), Wang Bin (2013), Han you (2012), Zhang Jia (2016:64) and Wu Peng (2016:119-120) are consistent. Xu Xiaoyun (2017:79-80) also studied the characteristics of art students and the teaching management of art majors. In Component 1, it is mainly formulated for the needs of talents, which conforms to Frederick Herzberg's two factor theory and Abraham H. Maslow's demand theory. On the basis of meeting the needs of talents, we will manage. This conclusion is consistent with the research of Su Baozhen (2021:130-131), who insists on people-oriented, coordinates the relationship between employees' personal ideal and organizational ideal, and supports the realization of employees' personal ideal. When formulating policies, we should pay attention to the equality and mutual benefit of talents.; Consistent with the study of Tensionmind (2020: 181-183), improve the status and welfare of teachers; Consistent with the research results of Zhang Yanhua (2016:30-33), improve the treatment of teachers in private colleges and universities, and optimize the teaching staff from multiple perspectives.In Component 2, it is mainly formulated for the operation of organizational functions, which is in line with Chester Irving Barnard's organizational management theory. It optimizes the operation of organizational functions to meet the needs of talents. This conclusion is consistent with Liu Shuang's (2021) research and focuses on the rationality of organizational structure. Consistent with the research of Peng Jin (2016:6-8), establish a sound management mechanism for private colleges and universities, strengthen the organizational culture management system and implement effective feature management. Consistent with the research results of Zhang Junxia (2014:124-125), the institutionalization of management and diversification of management means are combined. Consistent with the research results of Wang Shanshan (2013): 147-148, the educational management model of private colleges and universities should reflect the people-oriented characteristics; The educational management mode of private colleges and universities should reflect the characteristics of sustainable development. Li Dan (2019,: 90-91) also proposed to create a competition mechanism, establish a performance evaluation mechanism, and use an incentive mechanism. Strengthen the feedback mechanism.In Component 3, it is mainly formulated for leaders, which is consistent with Fred E. Fiedler's leadership contingency theory and charismatic leadership theory. Consistent with the research of Liu Shuhan (2020:113-114), leaders should attach importance to talents and prevent brain drain. Consistent with Zhao Xuedong's (2018: 214) research results, leaders should understand the needs of the organization and translate them into knowledge to plan for future development. Consistent with the research results of Sun Jian (2017), leaders should let members of organizations participate in the integration and problem solving of knowledge production and knowledge management organizations, and play a certain role in the operation of these matters. In component 4, it is mainly formulated for the output of educational achievements, and this study conforms to the performance management theory. Consistent with the research results of Yao Wei and Yang Maosheng (2014,: 95-97), we pay attention to the actual needs of students and teach in a way more suitable for their needs. Consistent with the research results of Dong Bo (2014 :25-26), strict discipline, strict classroom teaching and strict assessment. Zhang Junxia (2014: 124-125) also mentioned that the cultivation of humanistic quality and innovation spirit should be strengthened. Keep pace with the times and combine teaching with ideology and politics.

Recommendation

5.3.1 Policy making suggestions

(1) Formulate talent security policies As private colleges and universities, when formulating talent policies, they should give full attention to talents, give them high welfare treatment, mobilize the enthusiasm of talents in work, do a good job in the logistics of talents, solve the worries of talents, understand the ideological movement of talents, and avoid brain drain, which will be conducive to the good development of the Department. Let talents be fully respected.

(2) People oriented system.As a private university, when formulating talent policies, it must first consider its own regional characteristics and school nature. When formulating policies, we should fully consider the people-oriented concept. We should understand the ideas of talents and enable them to participate in policy-making. When formulating policies, departments should also fully consider the actual needs of talents, and effectively combine the needs of talents with the needs of departments. Appropriate reward and punishment system should be formulated, which can ensure that talents can make full use of their abilities in work.

(3) System guarantee achievements When formulating policies, we should also take into account the ultimate purpose of education, that is, the cultivation of students, and the educational policy should be more inclined to the teaching results. Let teachers put more time and experience into teaching to ensure teaching results.

5.3.2 practical application suggestions

The practical application of the teacher management policy of Art Majors in private colleges and universities in Liaoning Province

According to the research results of this paper, the following practical application suggestions are put forward to the school of art and design of Shenyang Institute of urban construction Suggestions on practical application of College of art and design

（1）Leaders should understand the ideological trends of teachers and the reasons for the loss of teachers. We should try our best to meet the needs of talents, understand the relationship between the needs of departments and teachers, and protect the interests of teachers without losing the interests of departments.

（2）To improve the welfare of teachers, at least it should not be lower than that of public colleges and universities in the same region. So that teachers can balance their mentality at work. On the basis of basic salary, we should use incentive mechanism to give material rewards to teachers' work. In order to protect teachers' remuneration.

（3）Formulate reasonable standards for measuring teachers' work, so that teachers can truly feel the value of their work. Improve the reward and punishment system. The leader of the Department should set an example, understand the needs of employees in time, and provide solutions in time.

5.3.3 Suggestions for further study

For the management and application of art teachers in private colleges and universities in Liaoning Province, There are further in-depth research contents, as follows:

1) Further expand the sample size, so as to more accurately understand the talent demand and talents' ideas for the Department.

2) Comparative study: compare the actual situation of different private colleges and universities to understand their policy-making and implementation methods. Analyze the specific situation of each private university, compare all aspects, and find the comparison of

brain drain, from light to heavy. So as to more accurately analyze the effectiveness of policies among schools, and compare the effectiveness of their policies to find the best policy plan.

3) Carry out comparative research for different provinces and cities, repeatedly compare the same type of colleges and universities, and verify and analyze similar research topics, so as to find out the optimal scheme.

References

Ke Wei, Liu tie. (2010*). Research on the standardized management of private colleges and Universities Education in Chin.* Beijing: Law Press.

Taoxiping. (2010). *Private education in China*. Beijing: Educational Science Press.

Zhaxibin. (2010). Research on the development and Countermeasures of private colleges and Universities university. Shijiazhuang: Hebei Education Press.

United States]d. (2014) . *brucejohnston. Translated by Shenhong. Higher education finance:Cost sharing from an international perspective*. Wuhan: Huazhong University of science and Technology Press.

Paul Sabatier. (2004). *Translated by pengzongchao et al. Policy process theory.Shanghai: life. Read*. Xinzhi Sanlian Bookstore press.

Luo Yin. (2014). *Research on government guidance and support for the development of small and medium-sized enterprises Private higher education*. Education and careers.

Wang qingru. (2012). *Research on strategies for improving the running level of private colleges and Universities.*

Mao Yunfang, (2011). *theory review of western leadership style*, enterprise reform and management:12

Duan Shichang, (2012). *Cao Feng, a brief introduction to several characteristics of art discipline education*, Northern Literature :161

Lou Chengwu, (2002). *principles of modern management*, Beijing, Renmin University of China Press.

Li Junjie, analysis of the characteristics of art students in Colleges and strategies for intellectual education, cultural journal, 2015

Wanggenshun. (2012) . The construction of modern university system in Private CollegesSWOT Analysis Perspective . *Journal of Yellow River University of science and technology.*

Yangyaozhong. (2013). The changes of legal norms and the healthy development of private economy Education "; On the improvement of the property right system of private higher Education *Journal of Changzhou University (SOCIAL SCIENCES EDITION).*

Shengzhengfa, (2008). leimingqiang. Regulation and support: a study of duality The track relationship between government and private universities. *Higher Education Research, 2008 (04)*

Wangjunsheng. (2012) . *Research on the development of interactive relationship model Between the government and private universities*. Economist (12)

Li ailiang. (2007) . The orientation of the government in the field of private higher educationeducation. *Exploration of higher education, 03*.

Xialuhui. (2014). Reshape the relationship between government and University. 2 *China development observation, 2014 (10)*

Long Xianzhong. (2004) . On the perspective of government role transformationOn the governance of Higher Education. *Modern university education, 2004 (01)*

Li Qinggang. (2015). The lack and reconstruction of public governance of private education . *Educational theory and practice*, (11)

Zhangyufang. (2008). *On the public governance structure of colleges and Universities Education in China*. Jianghan forum, (07)

Zhengyangbo. (2010). Government responsibility in the development of private colleges and Universities Chinese education from the perspective of governance[J] . *Journal of Zhejiang Province Shuren University (HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES EDITION).*

Study on the Influence of Employees' Information Literacy on Innovative Behavior

Yuhua Huang and Long Ye
Panyapiwat Institute of Management, Thailand
Corresponding Author: 33290519@qq.com

****

Abstracts

In today's information age, information literacy has a very important impact on individuals and organizations. Many enterprises have obtained a certain amount of data and information, but they may not be able to make good use of this information and bring innovation. Whether information literacy can promote innovative behavior and how to affect innovative behavior are very worthy of discussion. This study holds that information literacy may impact innovative behavior through creative self-efficacy. Therefore, this study takes employees' information literacy as an independent variable, creative self-efficacy as an intermediary variable, and employees' innovative behavior as a dependent variable to explore the relationship among the three. The statistical results show that the four dimensions of information literacy have a significant positive impact on innovative behavior; the three dimensions namely information consciousness, information ability and information ethics have significant positive impacts on creative self-efficacy, while information knowledge has no significant impact on creative self-efficacy; employees' creative self-efficacy has a significant positive impact on innovative behavior; creative self-efficacy mediates the relationship between employees' information literacy and innovative behavior. Enterprises should attach importance to the training and guidance of employees from different aspects of information literacy, so as to more effectively stimulate employees' innovative behavior and improve the innovation performance of enterprises as a whole.

Keywords: Employees' Information Literacy; Creative Self-Efficacy; Innovative Behavior

Introduction

Innovation plays a significant role in social development, scientific progress and national prosperity. At present, great changes have taken place in the survival and development environment of enterprises. The unstable international situations, especially the pandemic of COVID-19, have brought great shocks to the world economy and challenges to many enterprises. If enterprises want to survive and develop in this complex environment with fierce competition, they must have strong innovation. Only when those enterprises keep pace with the times and dare to innovate can they achieve stable and rapid development. The innovation of enterprises lies in the innovation of employees. Therefore, this study selects employees' innovative behavior as the research object.

For the influencing factors of innovative behavior, scholars mainly analyze them from the following three perspectives: one is from the perspective of individual characteristics, the other is from the environmental characteristics, and the third is to comprehensively investigate the impact of the interaction between individual and situational factors on individual innovative behavior. For the individual characteristics, people analyzed them from different aspects such as education level and personality traits. However, researches that take individual information

* Received: June 15, 2022; Revised: August 26, 2022; Accepted: August 30, 2022

literacy as an independent variable on innovative behavior is still very limited.

Information literacy mainly refers to people's literacy and ability to search, analyze and use information. In today's information age, information literacy has a very important impact on individuals and organizations. For the personal level, information literacy is one of the basic qualities that everyone is supposed to have for survival and development in the information society (Suo Xingmei, 2018 : 8). For the organizational level, enterprises need a large number of employees with high information literacy, so as to promote the effective integration and full utilization of existing resources and facilitate the organization's breakthroughs in technology, patents and other fields.

The current fact is that, on the one hand, the employees' information literacy is of great importance for individuals and enterprises. On the other hand, the research on information literacy of enterprise employees is very insufficient. Based on this, this study selects the information literacy of enterprise employees as the starting point.

Research Objectives

What is the impact mechanism between employees' information literacy and innovative behavior? There are few empirical studies in this area, especially the research taking information literacy as an independent variable is rare. What factors does information literacy promote innovative behavior? What is the impact of each dimension of information literacy on innovative behavior? Therefore, this paper studies the influence mechanism of information literacy on innovative behavior, tries to find out the "bridge" between them, and explores its internal mechanism and action process, so as to enrich the understandings for innovative behavior. Through the study of theory and literature, this study believes that information literacy may affect innovative behavior through creative self-efficacy. Therefore, this study takes employees' information literacy as an independent variable, creative self-efficacy as an intermediary variable and employees' innovative behavior as a dependent variable to explore the impact of the relationship between and among them. Specifically, it has the following research purposes:

1. to summarize the new connotation and elements of employees' information literacy in the new era, and formulate the *Information Literacy Scale of Employees* in present age as an important measuring and judging tool for selecting, investigating and evaluating employees;

2. to explore the direct impact of each dimension of employees' information literacy on innovative behavior;

3. to explore whether the creative self-efficacy has a mediating effect in the relationship between employees' information literacy and innovative behavior, whether it plays a complete mediating effect or a partial mediating effect;

4. to put forward corresponding management strategies to provide enlightenment for enterprises to select, train and evaluate innovative talents, so as to finally promote the innovation performance of enterprises.

Literature Review

Relevant Research on Information Literacy

The concept of information literacy was first proposed in 1974 by Paul Zurkowski, President of the American Information Industry Association. He believes that people with information literacy are those who can apply information resources to work. These people have the skills to use various information tools and integrate information resources (Suo Xingmei, 2018:8). Some other scholars have analyzed and defined the concept and connotation of information literacy (LV Qingyang and Liu Xiaowen, 2008: 40-42; Zhong Zhixian, 2013: 21-29+95). After reviewing we can find that people's understandings on information literacy have become richer and its constituent elements have become more abundant, as shown in the table below:

Table 1 Elements of Information Literacy

Constituent elements	Specific point of view
One-element theory	use and integrate information
Two-element theory	information awareness; information capability
Three-element theory	information awareness; information knowledge; information capability
	information awareness; information capability; information ethics
Five-element theory	information awareness; information knowledge; information capability; information intelligence; information ethics
Multi-factor theory	aware information; identify sources of information; search information; evaluate information; organize information; integrate information; apply information

The research on Information Literacy Standards started earlier in the United States. In 2000, the American Association of College and Research Libraries (ACRL) released the *Information Literacy Competency Standards for Higher Education* which formulated a comprehensive and detailed framework for information literacy. The standard includes 5 standards and 22 specific evaluation indicators. Since then, Britain, China, Japan and other countries have also constructed information literacy evaluation standards in line with their own national conditions.

At present, there are few researches on the relationship between information literacy and innovative behavior. The existing literature mainly studies the relationship between information literacy and innovative ability or creativity. At present, the relevant research in this field shows two characteristics: firstly, it mainly focuses on the relationship between information literacy and innovative ability or creativity, and there is little research on information literacy and innovative behavior; secondly, the research mainly falls in the educational and medical fields, and there is little research on enterprise employees; thirdly, many studies focus on experience summary or simple correlation analysis, and there are few in-depth empirical studies.

Relevant Research on creative self-efficacy

Self-efficacy was first proposed in 1977 by Albert Bandura, the founder of social cognitive theory. This term means "the degree of individual confidence in using their own skills to complete a certain task" (Bandura, 1977: 191-215). According to social cognitive theory, self-efficacy determines an individual's way of thinking and behavior. The concept of self-efficacy was first adopted in the psychological field, and triggered a large number of theoretical exploration and empirical research, which has become an important variable in psychological research. Subsequently, the research on self-efficacy gradually expanded to the field of organizational behavior and other disciplines, and became an important research object for many management scholars and researchers (Liang tao, 2012:12).

An important research branch of self-efficacy is self-efficacy in specific fields. Tierney and farmer put forward the concept of "creative self-efficacy" in 2002 on the basis of self-efficacy research and innovation theory, which means the degree of employees' confidence in achieving innovative results in the work.

As for the measurement of creative self-efficacy, Tierney and Farmer, while putting forward the concept of creative self-efficacy, developed the creative self-efficacy scale in 2002. The initial scale had only three items. In the follow-up study, they modified the scale, adopted four items and measured with Likert 7 scale. The internal consistency coefficient was 0.76 (Yang jie, 2011:4). Many scholars at home and abroad have adopted the scale compiled by Tierney and Farmer in their researches.

Relevant Research on innovative behavior

Experts and scholars have different views on the connotation of employees' innovative behavior. The more representative standpoints are as follows. West & Farr (1989: 15-30) propose that innovative behavior includes the generation and implementation of innovative ideas. Scott & Bruce (1994) believe that innovative behavior refers to the generation, promotion and realization of creative ideas. Amabile (1997: 39-58) believes that innovative behavior means that individuals put forward new ideas or new solutions. Kleysen & Street (2001: 284-296) propose that innovative behavior includes seeking opportunities, generating ideas, evaluating ideas, obtaining support and practicing ideas. After analysis, it is found that the main difference for these views is the division of innovative behavior. To sum up, there are roughly one-stage view, two-stage view, three-stage view, five-stage view, seven-stage view and so on.

As for the scale of innovative behavior, the earliest one is the six item scale developed by Scott and Bruce (1994: 580-607). They believe that innovative behavior is mainly composed of three stages: the generation, promotion and realization of innovative idea. Based on this, they put forward six questions including: keen to seek the innovation of technology, process or product; often put forward innovative ideas; communicate and promote innovative idea; strive for resources for innovative practice; formulate and implement innovation plan; have innovative spirit. George and Zhou (2002: 687–697) designed a 13 item-scale in 2002. Among all the items three of them are taken from the research of Scott and Bruce (1994: 580-607), and the remaining 10 items are compiled by George and Zhou after reviewing the relevant literature. The scale is often applied to the evaluation of managers' innovative behavior.

Comments on Related Research

At present, certain achievements have been made in related fields. People's research perspectives are broader, and their understandings of the problem are deeper. However, there are still many places to be further explored. Firstly, most of the research on information literacy focuses in the field of teaching and medicine, and the authoritative framework or scale is also

mainly aimed at the objects of teachers or students. There is a lack of research on the relationship between employees' information literacy, creative self-efficacy and innovative behavior. Can employees' information literacy enhance their creative self-efficacy and promote innovative behavior? What role can creative self-efficacy play between information literacy and innovative behavior? At present, there is a lack of research on these aspects. Secondly, what is the relationship between information literacy and creative self-efficacy? The relationship is like a black box, and its mechanism needs to be further explored.

Methodology

Literature Research

The author widely collected and systematically sorted out relevant literature, understood the development trend and shortcomings of existing research, and carried out further research on this foundation. At the same time, the subject words related to information literacy in the literature were extracted as the basis of the connotation research of information literacy.

In depth Interview

In order to obtain first-hand information, the author entered different enterprises, interviewed managers at certain levels and many kinds of employees in order to further understand the connotation and elements of information literacy. By combining the understandings from literature review and interviews, the author formed a preliminary index system and structural dimension of information literacy.

Questionnaire Survey

Scientifically design and integrate questionnaires containing independent variables, dependent variables and intermediary variables. After test-investigation, revision and improvement, the author conducted surveys in different enterprises and collected data.

Statistical Analysis

Factor analysis was used to test the validity of the questionnaire, descriptive statistics was used to understand the basic situation and distribution trend of each variable, regression analysis was used to understand the relationship between and among each variable.

Research Framework

The specific research framework of this paper is as follows: ① analyze the research background, clarify the research purpose and significance; ② carry out literature review, analyze the literature of the three variables, namely "employees' information literacy", "creative self-efficacy" and "innovative behavior", so as to establish a theoretical basis for follow-up research; ③ by means of theoretical deduction, a theoretical model is established for the impact mechanism of employees' information literacy on innovative behavior, and research hypotheses are put forward; ④ scientifically select the measurement tools of three variables, test the reliability and validity of the complete questionnaire, revise and improve it, and select enterprises to carry out a questionnaire survey; ⑤ conduct basic analysis and multiple linear regression analysis on the collected data, analyze and verify the proposed assumptions, and discuss the research results.

Results

According to the literature review, interviews and the investigation of reality, this study puts forward the following hypotheses:

H1: employees' information literacy has a significant positive impact on employees' innovative behavior.

H1a: each dimension of employees' information literacy has a significant positive impact on employees' innovative behavior.

H2: employees' information literacy has a significant positive impact on creative self-efficacy.

H2a: each dimension of employees' information literacy has a significant positive impact on creative self-efficacy

H3: employees' creative self-efficacy has a significant positive impact on employees' innovative behavior

H4: creative self-efficacy mediates the relationship between employees' information literacy and innovative behavior

Their relationships are shown in the following figure:

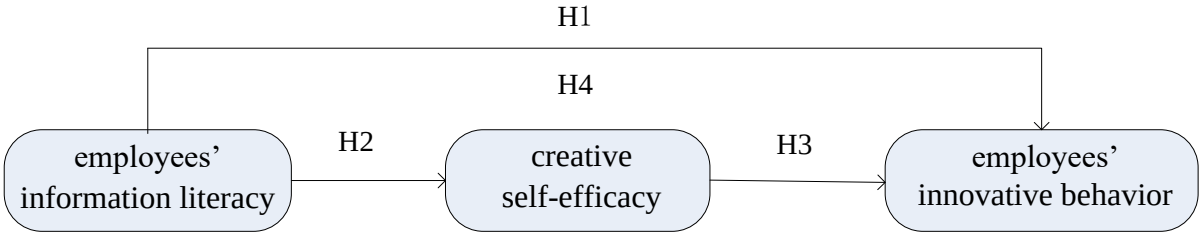

Figure: theoretical model of the research

To verify the model and hypotheses, this study used the self-designed employees' information literacy scale, Tierney and Farmer's creative self-efficacy scale and Scott and Bruce's individual innovative behavior scale to collect data. The questionnaire was delivered and collected by means of Internet tool. Enterprises in different regions are selected. The author contacted the relevant managers of the enterprise, such as the enterprise manager and the manager of the human resources department. The managers helped distribute questionnaires in the enterprise and ask the employees to fill them in. The survey covers many provinces in China, including Guangxi Zhuang Autonomous Region, Guizhou Province, Guangdong Province, Fujian Province, Shanghai and other places. A total of 412 questionnaires were collected. After strict screening, 326 valid questionnaires were finally obtained.

1. Descriptive statistical analysis

In the sample, male employees accounted for 35.3% and female employees accounted for 64.7%. In terms of age, 32.2% are aged 20-29, 36.5% are aged 30-39, 29.4% are aged 40-49, and 1.8% are aged over 50. In terms of education level, junior college and below accounted for 46.9%, undergraduate 46%, master 6.1% and doctor 0.9%. In terms of the nature of enterprises, employees of state-owned enterprises account for 29.0%, employees of private enterprises account for 36.2%, employees of foreign-funded enterprises account for 6.1%, and others account for 28.7%. In terms of employees' post, 29.4% of employees are in management posts, 20.2% in technical posts, 12.9% in attendance and support posts and

37.4% in other posts. In terms of length of service, 43.6% of employees have worked for 1-2 years, 25.2% for 3-5 years, 10.7% for 6-10 years and 20.6% for more than 10 years.

The employee information literacy scale adopts the scale developed in the early stage of this study, which has four first-class dimensions: information awareness, information knowledge, information ability and information ethics. Specific descriptive statistics are as follows:

Employees' information literacy	Mean ($\bar{x}$)	Standard Deviation	Interpretation
information awareness	4.395	0.727	High
information knowledge	3.980	0.746	High
information ability	4.045	0.744	High
information ethics	4.395	0.701	High

The measurement of creative self-efficacy adopts Tierney and Farmer's scale as the measurement tool, which is a single-dimensional concept with items. To measure employees' innovative behavior, this study adapted the most widely used scale from Scott and Bruce, which measures employees' innovative behavior from three stages: generating ideas, seeking support and implementing innovation. There are 6 items in total, and only one factor is precipitated from the 6 items. Therefore it is also a single-dimensional concept. Specific descriptive statistics are as follows:

Intermediate variable and dependent variable	Mean ($\bar{x}$)	Standard Deviation	Interpretation
creative self-efficacy	3.918	0.736	High
innovative behavior	4.027	0.746	High

It can be seen that the mean and standard deviation of the research variables are within a reasonable range. According to the standards suggested by Kline (1998), the sample data can be considered to meet the requirements of later data processing.

2. Test of the influence of employees' information literacy on innovative behavior

In this study, SPSS 20.0 is used for data analysis. Model 1 discusses the effects of gender, age, education level, enterprise type, post type and service years on employees' innovative behavior; Model 2 discusses the impact of information literacy on innovative behavior on the premise of controlling demographic variables; Model 3 discusses the individual impact of four dimensions of information literacy on innovative behavior on the premise of controlling demographic variables. The statistical results are shown in the figure below:

Table Results of Multiple Regression Analysis

variables	Innovative behavior								
	Model 1			Model 2			Model 3		
	Standard coefficient	Sig.	VIF	Standard coefficient	Sig.	VIF	Standard coefficient	Sig.	VIF
	control variables								
gender	-0.084	0.176	1.209	-0.042	0.344	1.212	-0.048	0.288	1.220
age	0.09	0.902	1.604	-0.066	0.204	1.616	-0.080	0.130	1.655
education level	-0.082	0.174	1.138	-0.040	0.360	1.141	-0.033	0.446	1.149
enterprise type	0.032	0.601	1.200	0.082	0.067	1.206	0.089*	0.049	1.219
post type	-0.054	0.407	1.335	-0.064	0.178	1.336	-0.066	0.161	1.350
service years	0.064	0.368	1.603	0.050	0.332	1.603	0.050	0.331	1.612
	independent variables								
information literacy				0.694***	0.000	1.027	0.541***	0.000	7.721
information awareness							0.160***	0.003	2.147
information knowledge							0.113*	0.053	2.288
information ability							0.334***	0.000	
information ethics							0.227***	0.000	3.188
	Model index								
constant	4.274***	0.000		0.534**	0.049		0.392	0.168	
F value	1.106	0.359		42.162***	0.000		29.890***	0.000	
R square	0.021			0.490			0.496		
Adjust R-square	0.002			0.479			0.479		

注：*P ＜ 0. 1，**P ＜0. 05，***P ＜ 0. 01

It can be seen from model 1 that the employees' gender, age, education level, enterprise type, post type and service years do not have obvious regression coefficient on employees' innovative behavior. In model 2, information literacy is added, and the regression coefficient is 0.694 ($P < 0.01$). The regression coefficient is obvious, indicating that information literacy has a significant positive impact on innovative behavior. And the R square reaches 49%, indicating that information literacy can explain 49% of the variance of "innovative behavior". Model 3 adds the four dimensions of information literacy, the regression coefficient of information consciousness is 0.160 ($P < 0.01$), the regression coefficient of information knowledge is 0.113 ($P < 0.1$), the regression coefficient of information ability is 0.334 ($P < 0.01$), and the regression coefficient of information ethics is 0.227 ($P < 0.01$), indicating that all the four dimensions of information literacy have a significant positive impact on innovative behavior.

Based on the above analysis, the impact of employees' information literacy on innovative behavior comes to the following conclusions:

H1 Employee information literacy has a significant positive impact on individual innovative behavior;

H1a Employees' information awareness has a significant positive impact on individual innovative behavior;

H1b Employees' information knowledge has a significant positive impact on individual innovative behavior;

H1c Employees' information ability has a significant positive impact on individual innovative behavior;

H1d Employees' information ethics has a significant positive impact on individual innovative behavior.

3. Test of the relationship between employees' information literacy and creative self-efficacy

Knowledge is a stable individual factor that forms self-efficacy, and the information mastered by individuals is an important part of their knowledge system. Employees with better information literacy will have more opportunities to contact and obtain valuable information, and will have greater confidence in generating new ideas and putting forward new schemes. According to the analysis, this study puts forward hypothesis 2: employees' information literacy has a significant positive impact on creative self-efficacy.

SPSS 20.0 is used for data analysis. Model 4 discusses the effects of gender, age, education level, enterprise type, post type and service years on employees' creative self-efficacy; Model 5 explores the impact of employees' information literacy on creative self-efficacy on the premise of controlling demographic variables; Model 6 explores the impact of four dimensions of employees' information literacy on creative self-efficacy on the premise of controlling demographic variables; The statistical results are shown in the figure below:

Table : Results of Multiple Regression Analysis

variables	creative self-efficacy								
	Model 4			Model 5			Model 6		
	Standard coefficient	Sig.	VIF	Standard coefficient	Sig.	VIF	Standard coefficient	Sig.	VIF
	control variable								
gender	-0.095	0.126	1.209	-0.054	0.233	1.212	-0.046	0.306	1.220
age	0.013	0.858	1.604	-0.062	0.231	1.616	-0.041	0.428	1.655
education level	-0.069	0.252	1.138	-0.027	0.537	1.141	-0.034	0.428	1.149
enterprise type	-0.055	0.376	1.200	-0.005	0.914	1.206	-0.010	0.820	1.219
post type	0.022	0.731	1.335	0.013	0.783	1.336	0.016	0.728	1.350
service years	0.053	0.457	1.603	0.039	0.452	1.603	0.045	0.381	1.612
	independent variables								
information literacy				**0.696*****	0.000	1.027	**0.962*****	0.000	7.721
information awareness							**0.129****	0.031	2.147
information knowledge							0.109	0.114	2.888
information ability							**0.131****	0.045	3.015
information ethics							**0.122***	0.091	3.188
	Model index								
constant	4.215***	0.000		0.314	0.265		0.532*	0.070	
F value	0.949	0.460		42.074***	0.000		30.623***	0.000	
R square	0.018			0.490			0.502		
Adjust R-square	-0.001			0.478			0.485		

注：*P ＜ 0. 1，**P ＜0. 05，***P ＜ 0. 01

From model 4, it can be seen that employees' gender, age, education level, enterprise type, post type and service years do not have obvious regression coefficients on employees' creative self-efficacy, and there is no significant effect. In model 5, information literacy is added, and the regression coefficient is 0.696 ($p<0.01$). The regression coefficient is obvious, showing that information literacy has a significant positive impact on creative self-efficacy. And the R square reaches 49%, demonstrating that information literacy can explain 49% variance of "creative self-efficacy". Model 6 adds the four dimensions of information literacy. We can see that the regression coefficient of information awareness is 0.129 ($p<0.05$), the regression coefficient of information knowledge is 0.109, the regression coefficient of information ability is 0.131 ($p<0.05$), and the regression coefficient of information ethics is 0.122 ($p<0.1$), indicating that information awareness, information ability and information ethics have a significant positive impact on creative self-efficacy, and information knowledge does not hane significant impact on creative self-efficacy.

Based on the above analysis, hypothesis 2 and most part of its sub hypotheses have been verified, namely:

H2 Employees' information literacy has a significant positive impact on creative self-efficacy;

H2a Employees' information awareness has a significant positive impact on creative self-efficacy;

H2b Employees' information ability has a significant positive impact on creative self-efficacy;

H2c Employees' information ethics has a significant positive impact on creative self-efficacy;

4. Test of the relationship between creative self-efficacy and innovative behavior

SPSS 20.0 is used for data analysis. While the model 1 controls demographic variables, model 7 explores the impact of employees' creative self-efficacy on innovative behavior. The statistical results are shown in the following figure:

Table: Results of Multiple Regression Analysis

variables	innovative behavior					
	Model 1			Model 7		
	Standard coefficient	Sig.	VIF	Standard coefficient	Sig.	VIF
	independent variables					
gender	-0.084	0.176	1.209	-0.011	0.790	1.218
age	0.009	0.902	1.604	-0.001	0.980	1.605
education level	-0.082	0.174	1.138	-0.029	0.455	1.142
enterprise type	0.032	0.601	1.200	0.075*	0.059	1.203
post type	-0.054	0.407	1.335	-0.071*	0.085	1.336
service years	0.064	0.368	1.603	0.023	0.608	1.606
	dependent variables					
creative self-efficacy				0.772***	0.000	1.018
	Model index					
constant	4.274***	0.000		1.148***	0.000	
F value	1.106	0.359		67.376***	0.000	
R square	0.021			0.606		
Adjust R-square	0.002			0.597		

*P ＜ 0. 1，**P ＜0. 05，***P ＜ 0. 01

From model 7, it can be seen that the regression coefficients of employees' gender, age, education level, enterprise type, post type and service years on their innovative behavior are not obvious, and there is no significant impact. The regression coefficient of creative self-efficacy was 0.772 ($p<0.01$), which was very high, demonstrating that creative self-efficacy had a very significant positive impact on innovative behavior. The R-square reaches 60.6%, which indicates that creative self-efficacy can explain 60.6% variance of innovative behavior. Based on the above analysis, hypothesis 3 is verified, that is:
H3 Employees' creative self-efficacy has a significant positive impact on innovative behavior.

5. Test of creative self-efficacy's mediation effect on the relationship between information literacy and innovative behavior

In order to test the intermediary influence of creative self-efficacy, this study constructs M1, M2 and M8, in which M1 is the influence model of six control variables on knowledge workers' innovative behavior, and M2 is the influence model of information literacy on employees' innovative behavior by adding an independent variable information literacy on the basis of M1; M8 adds the intermediary variable creative self-efficacy on the basis of M2 to test the impact of creative self-efficacy on employees' innovative behavior and the change of the impact of information literacy on employees' innovative behavior. The regression analysis results of the three models are shown in the table below:

Table: Results of Multiple Regression Analysis

variables	creative self-efficacy								
	Model 1			Model 2			Model 8		
	Standard coefficient	Sig.	VIF	Standard coefficient	Sig.	VIF	Standard coefficient	Sig.	VIF
	control variables								
gender	−0.084	0.176	1.209	−0.042	0.344	1.212	−0.012	0.741	1.218
age	0.009	0.902	1.604	−0.066	0.204	1.616	−0.031	0.471	1.624
education level	−0.082	0.174	1.138	−0.040	0.360	1.141	−0.025	0.493	1.143
enterprise type	0.032	0.601	1.200	0.082	0.067	1.206	0.085**	0.023	1.206
post type	−0.054	0.407	1.335	−0.064	0.178	1.336	−0.071*	0.070	1.336
service years	0.064	0.368	1.603	0.050	0.332	1.603	0.028	0.510	1.606
	independent variable								
information literacy				0.694***	0.000	1.027	0.302***	0.000	1.975

creative self-efficacy							0. 563***	0. 000	1. 959
	Model index								
constant	4. 274***	0. 000		0. 534**	0. 049		0. 365	0. 104	
F value	1. 106	0. 359		42. 162***	0. 000		71. 650***	0. 000	
R square	0. 021			0. 490			0. 652		
Adjust R-square	0. 002			0. 479			0. 643		

注：*P ＜ 0. 1，**P ＜0. 05，***P ＜ 0.01

According to the results of M2 regression analysis, the regression coefficient of information literacy on employees' innovative behavior is 0.694 (P < 0.001), and the regression coefficient is significant. It can be considered that information literacy has a significant positive impact on employees' innovative behavior. Secondly, from the M8 regression analysis results, it can be seen that the regression coefficient of creative self-efficacy on employees' innovative behavior is 0.563 (P < 0.001), and the regression coefficient is significant. It can be considered that the sense of creative self-efficacy has a significant positive impact on employees' innovative behavior. Comparing the regression coefficients of information literacy on employees' innovative behavior in M8 and M2, it can be seen that after adding the intermediary variable of creative self-efficacy, the regression coefficient of information literacy in M8 is 0.302, which is significantly lower than the previous 0.694, and the significance level (P < 0.001) meets the requirements. Finally, we need to test whether the relationship between information literacy and creative self-efficacy is established. From the regression analysis results of M5 above, it can be seen that the regression coefficient of information literacy on creative self-efficacy is 0.696 (P < 0.001), and the regression coefficient is significant, indicating that information literacy has a significant impact on creative self-efficacy.

Based on the above analysis, we can draw a conclusion that the intermediary effect of creative self-efficacy between information literacy and innovative behavior is established. Creative self-efficacy is a partial mediation. The hypothesis H4 proposed in this study has been verified:

H4 Creative self-efficacy mediates the relationship between employees' information literacy and innovative behavior.

Discussion and Conclusion

Analysis on the influence mechanism of employees' information literacy on innovative behavior

From the data analysis, it can be seen that all the four dimensions of information literacy have a significant positive impact on innovative behavior. According to the regression coefficient from high to low, they are information ability, information ethics, information consciousness and information knowledge. The first three dimensions have three-star significant (P < 0.01), and information knowledge has only one star significant (P < 0.1).

Information ability has the most obvious effect on innovative behavior. This is similar to some previous research results. For example, Zhang Jing (2014:7) explored the impact of various modules of postgraduates' information literacy on their scientific research and innovation ability, and found that information acquisition ability, information analysis and utilization ability have significant correlation with their scientific research and innovation ability. Some other researches also have similar findings. From this we can see that information ability is the core of information literacy. Employees with information ability can use appropriate methods to retrieve and obtain information, understand information more accurately, use new information to enrich their knowledge system. By the means of information self-construction and mutual communication, they are good at generating new ideas, proposing new solutions and solving practical problems.

It is worth noting that information knowledge has the weakest impact on innovative behavior. There may be two reasons for the analysis. One is that the questionnaire filled in by some respondents deviates from the actual situation due to social approval factor; second, the effect of information knowledge itself is limited. Only by transforming information knowledge into information ability and other elements can it have a greater impact.

Enterprises should attach importance to the training and guidance of employees from the aspects of information consciousness, knowledge, ability and ethics. In particular they are supposed to try to transfer the employees' information knowledge into practical ability. Through these measures, the enterprises are expected to stimulate employees' innovative behavior more effectively and improve the innovation performance of enterprises.

Analysis on the influence mechanism of employees' information literacy on creative self-efficacy

From the data analysis, we can see that the regression coefficient of information literacy is 0.696, and the regression coefficient is obvious, indicating that information literacy has a significant positive impact on creative self-efficacy, and the R square reaches 49%, indicating that information literacy can explain 49% of the variance of "creative self-efficacy".

Among the four dimensions of information literacy, information consciousness, information ability and information ethics have a significant positive impact on creative self-efficacy. The regression coefficients ranking from high to low are: information ability, information consciousness and information ethics.

Among the three sub dimensions with impacts, the regression coefficient of information ethics is the lowest, and the sig value is only 0.091, indicating that the impact of information ethics on creative self-efficacy is not high.

Information knowledge has no significant impact on innovative behavior. This is similar to some research results. For example, Zhu Yongwu (2013: 117-120) analyzed the relationship between each dimension of information literacy and the work performance of knowledge-based employees. He found that among the four dimensions of information literacy, information knowledge did not enter the regression equation and would not have a significant impact on work performance. This shows that only having information knowledge still lacks practical influence on creative self-efficacy. Only when knowledge is transformed into ability, consciousness and other factors can it promote self-efficacy. This can give managers some enlightenment. They need to consider how to translate employees' knowledge into ability and behavior by various means.

Analysis of the influence mechanism of creative self-efficacy on innovative behavior

The data results show that the regression coefficient of creative self-efficacy is 0.772, and the regression coefficient is very high, indicating that creative self-efficacy has a very significant positive impact on innovative behavior. And the R-square reaches 60.6%, illustrating that creative self-efficacy can explain 60.6% of the variance of innovative behavior.

Employees with a high sense of creative self-efficacy will have a more positive thinking mode, have greater confidence in the effectiveness of their innovation activities, and are more likely to set challenging goals. They often have the spirit of challenge, persistence and endurance, and are willing to try innovative behavior; they will also take the initiative to obtain knowledge related to work tasks and actively participate in various activities, which can increase their knowledge, develop ability and finally bring innovative behavior.

Analysis of the creative self-efficacy's mediating effect between information literacy and innovative behavior

The statistical results show that after adding the intermediary variable of creative self-efficacy, the regression coefficient of independent variable information literacy in the model is 0.302, which is significantly lower than the previous 0.694, and the significance level ($P < 0.001$) meets the requirements. The intermediary effect of creative self-efficacy between information literacy and innovative behavior exists, which is partial intermediary.

Information literacy is an individual characteristic. On the basis of having some individual characteristics, the generation of behavior also needs cognitive factors such as motivation and attitude. Enterprises should attach importance to the factor of creative self-efficacy and use certain strategies to fully transform employees' information literacy into innovative behavior.

To sum up, this study has formulated the employees' information literacy scale in new era, clarified the specific impact of each dimension of employees' information literacy on innovation behavior, and found that the creative self-efficacy plays a partial mediation effect in the relationship between employees' information literacy and innovation behavior. Finally, it proposes corresponding management strategies to provide tools and inspiration for enterprises to select, train and evaluate innovative talents, so as to promote the innovation performance of enterprises.

Reference

Amabile T. M. (1997). Motivating creativity in organizations: On doing what you love and what you do. *California Management Review*. 40 (1), 39-58.

Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review.* 84 (2), 191-215

George J. M. & Zhou J. (2002). Understanding when bad moods foster creativity and good ones don't: The role of context and clarity of feelings. *Journal of Applied Psychology*, 87, 687–697.

Kleysen, R. F. & Street, C. (2001). Toward a multi-dimensional measure of individual innovative behavior. J*ournal of Intellectual Capital*. 2 (3), 284-296.

Liang, T. (2012). Gaoxiao fudaoyuan shengrenli, ziwo xiaonenggan yu gongzuo jixiaode guanxi yanjiu [Liang Tao （2012）. *Research on the relationship between College Counselors' competence, self - efficacy and job performance*. Doctoral thesis, College: Wuhan University]

Lv. Q. Y., Liu, X. W. （2008）. Guoneiwai xinxi sushi gainian de jieding [Definition of the concept of information literacy at home and abroad, *Hebei Science and Technology Library*. (2), 40-42]

Scott, S. G. & Bruce, R. A. (1994). Determinates of innovative behavior: A path model of individual innovation in the workplace. *Academy of Management Journal.* 37 (3) , 580-607.

Suo, X. M. （2018）. Minzu yuanxiao shaoshu minzu daxuesheng xinxi suyang yingxiang yinsu yanjiu [*Research on the influencing factors of information literacy of ethnic minority college students.* Doctoral dissertation, College: Central University for Nationalities]

West, M. A & Farr, J. (1989). Innovation at work: Psychological perspectives. *Social Behavior*. (4), 15-30.

Yang, J.（2011）. Zuzhi chuangxin guli dui yuangong chuangzaoli de yingxiang: juese renting he xiaoneng xinnian de zhongjie zuoyong [*The influence of organizational innovation encouragement on employee creativity: the mediating effect of role identity and efficacy belief*, Doctoral dissertation, College: Nanjing University]

Zhong, Z. X. （2013）. Mianxiang zhongshen xuexi: xinxi suyang de neihan, yanjin yu biaozhun [Facing lifelong learning: the connotation, evolution and standard of information literacy, *China Distance Education*. (8), 21-29+95]

Zhu, Y. W. (2013). Zhishixing yuangong xinxi suyang yu gongzuo jixiao guanxi yanjiu [Research on the relationship between information literacy and job performance of knowledge workers. *Modern Intelligence*. 33 (02)， 117-120.]

Zhang, J. (2014). Yanjiusheng xinxi suyang dui keyan chuangxin nengli de yingxiang yanjiu [Research on the influence of postgraduates' information literacy on research innovation ability, Master dissertation, College: Fuzhou University]

The Impact of Incubator Efficiency on the Performance of Incubated Enterprises: The Mediating Effect Test Based on Network Competence

Jingxin Wu
Panyapiwat Institute of Management, Thailand
*Corresponding Author, E-mail: 772700350@qq.com

****

Abstracts

With the implementation of innovation-driven strategy and the rise of entrepreneurial economy, the number of new start-ups in China has shown a rapid growth trend. As an emerging economy, small and medium-sized enterprises play an active role in promoting national economic and social development, creating jobs, promoting scientific and technological innovation and stabilizing the overall social situation, which has important strategic significance. As an important part of the entrepreneurial ecosystem, incubator is a powerful tool and an important carrier for the survival and rapid development of start-ups. Based on resource dependence theory and social network theory, this paper constructs an integrated analysis framework of "incubator efficiency - network competence of incubated enterprises - performance of incubated enterprises" by establishing a causal model of incubator efficiency into incubated enterprises' performance, and conducts an empirical research on the impact of efficiency and performance between two closely related subjects in the incubation network. The research enriches the related theories of incubators, and has certain significance for improving incubator's incubation ability and effectively stimulating incubated enterprises' network competence.

Keywords: Incubator Efficiency; Network Competence; Performance of Incubated Enterprises

Introduction

In 1980s, the emergence of business incubators made more and more new start-ups get rid of the limitations of social networks at the individual level of entrepreneurs, and to draw social capital and resources by entering incubators and embedding in social networks, bringing a broader social network platform for inter-institutional cooperation and exchange. The economies of scale of incubators enable incubated enterprises to obtain shared or originally high resources at preferential prices, thus reducing the search for external resources and related indirect costs, and at the same time, the management support system and fiscal and taxation mediating services provided by incubators can be enjoyed. Incubated enterprises can focus on building and shaping the core competitiveness of enterprises without spending too much energy in daily affairs of enterprises. According to the *Report on China's Entrepreneurship Incubation Development in 2020* released by Torch High Technology Industry Development Center, Ministry of Science & Technology, by the end of 2019, there were 13,206 business incubation carriers in China, including 5,206 incubators, 8,000 creative spaces, 658,000 incubated enterprises and teams, 217,000 of which were incubated enterprises, and 49 science and technology innovation board enterprises cultivated by incubators. The incubator industry market showed a good trend of prosperous development, which became an important choice for many new start-ups. However, Numerous studies have shown that the massive growth of

* Received: August 1, 2022; Revised: August 26, 2022; Accepted: August 30, 2022

incubators has failed to bring about a simultaneous increase in the performance of incubated enterprises, and the real efficiency of incubators with technology incubation function has not yet been fully realized. In the process of development, incubators have experienced low efficiency in resource utilization, unreasonable resource allocation, unsound operation system, and single service function, resulting in an imbalance of "input-output" ratio of incubators, and the dilemma that scale expansion is out of sync with operation efficiency improvement. Based on the basis of resource-dependent theory and social network theory, the model of performance is constructed. Through the collection and empirical analysis of data samples of 160 incubated enterprises from 16 provinces and cities in China, the paper shows that the incubator network ability plays between incubator efficiency and the performance of incubated enterprises, and explores the dual relationship between incubators and new weak incubated enterprises.

Research Objective

The focus of this paper is whether the current dilemma of insignificant performance growth of incubated enterprises is influenced by the operation efficiency of incubators. What are its specific mechanisms of action? Is there a heterogeneous characteristic of its influence? There are two specific purposes:

1. Empirical research on the influencing factors between the two subject efficiency and performance in the incubation network to reveal the action mechanism of transforming the incubator operation efficiency into the performance of the incubated enterprises.

2. Reveal the formation mechanism of performance differences of incubated enterprises from the internal aspects of new enterprises, refine the research content of performance relations of network members in the field of innovation cluster, and help incubated enterprises to quickly pass the chaotic period of entrepreneurship.

Research Methodology

This research adopts both qualitative and quantitative methodologies. On the basis of theoretical analysis, it constructs a theoretical framework, puts forward research assumptions, and analyzes the data through empirical analysis. In the process of data analysis, modern statistical software is fully used to reasonably verify whether the assumptions are valid. Firstly, descriptive statistical analysis is used to understand and master the basic information of the survey data; secondly, the correlational analysis is used to understand the initial correlation between the research variables, which provides a preliminary explanation for the research hypothesis of this research; thirdly, reliability analysis and validity analysis are used to understand the validity and reliability of this questionnaire survey; fourthly, confirmatory factor analysis will be used to verify the rationality of the model constructed by the obtained survey data; finally, the paper uses linear regression analysis to test the research hypotheses proposed in this research, which provides demonstration and support for the research hypotheses proposed in this research.

Research Scope

Literature Review and Research Hypothesis

The Relationship between Incubator Efficiency and the Performance of Incubated Enterprise

"Efficiency" is the core content of economics, which refers to the ratio of the amount of labor consumed and the labor achievements obtained in the daily production of enterprises. Enterprises achieve organizational goals by effectively allocating scarce resources, efficiency pays attention to the resource allocation of organizations and systems, measures the effective utilization ability of resources of organizations and systems, focuses on the best ratio of system resource input and system output, and is a comprehensive evaluation of organization and system production process, which is also the efficiency of organizational process. The operation efficiency of incubator is the contrast between input and output in the operation process, which reflects the allocation effect of science and technology enterprise incubator on its resources, and reflects the incubator's ability to transform various input resources into cultivating small and medium-sized science and technology enterprises, creating and increasing employment opportunities and tax revenue. Because of the high business risk and high transaction cost, the failure rate of new start-ups remains high. Based on the social network theory, the micro-entrepreneurial ecosystem formed by incubator, as an advanced form of network organization, has unique advantages in promoting the growth of new start-ups. Incubated enterprises are able to quickly engage in organizational learning and innovation legitimization by embedding in networks, so as to obtain complementary professional resources and knowledge overflowing from related partners. By using the social capital obtained by incubating networks, their development opportunities and capabilities can be enhanced, and their incubating performance can be improved. Based on this, this research believes that the higher resource utilization of incubators will have an impact on the performance of incubated enterprises, and puts forward Hypothesis 1.

H1: Incubator efficiency has a positive impact on the performance of incubated enterprises.

The Mediating Effect of Network Competence

The concept of network competence was first put forward by Håkansson (1987 : 157-159) at the enterprise and organization level as the ability to improve its comprehensivee network status and deal with specific network relationships, including the ability of enterprises to improve their network location and deal with a single relationship. Ritter and Gemuenden (2003 : 691-697) further expanded and deepened the concept of network competence as the ability of enterprises to initiate, maintain and use business networks to gain competitive advantage. Xu Jinfa et al. (2001 : 5) put forward that network competence is about the ability of enterprises to develop and manage external network relations, and its essence lies in obtaining competitive advantage by seeking and using network resources. In a word, the network competence of an enterprise is a kind of ability that the enterprise in the network actively manages its own network, optimizes the network relationship, and shapes the network vision and value, which has the attribute of network organization and management. Previous researches on the relationship between network competence and performance of organizations mainly focus on the theoretical level. In recent years, empirical researches have made considerable progress. It has been confirmed by most researchers that network competence has a positive impact on enterprise performance and competitive advantage. Not only do researchers believe that network competence has a direct impact on enterprise performance, but some of the researches have begun to analyze the mechanism of network competence on

enterprise performance (including mediating effect and moderating effect). In the research of dynamic capability, Zahra et al. (2006 : 917– 955) pointed out that, learning is the mediating variable from resource structure to substantive ability, while Xing Xiaoqiang and Tong Yunhuan (2006 : 6) believe that network competence is the dynamic capability of enterprises to obtain scarce resources and guide network changes by identifying network values and opportunities, shaping network knots, developing, maintaining and utilizing network relationships based on internal knowledge and other supplementary resources. Based on this, this research believes that network competence, as an mediating variable, has mediating effect in the process of transforming incubator efficiency into the performance of incubated enterprises, and puts forward Hypothesis 2.

H2: Network competence plays an intermediary role between incubator operation efficiency and entrepreneurial performance of incubated enterprises.

H2a: Network strategic competence plays an intermediary role between incubator efficiency and performance of incubated enterprises.

H2b: Network process competence plays an intermediary role between incubator efficiency and performance of incubated enterprises.

H3c: Network knowledge competence plays an intermediary role between incubator efficiency and performance of incubated enterprises.

H4d: Network relationship competence plays an intermediary role between incubator efficiency and performance of incubated enterprises.

The theoretical model is shown in Figure 1:

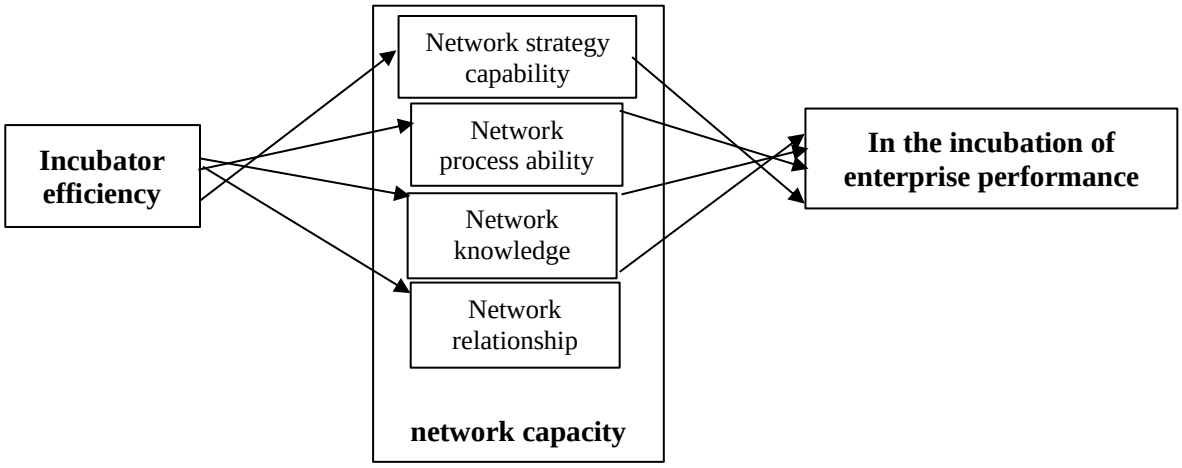

Fig. 1 Hypothesis Model Diagram of the Relationship between Incubator Efficiency and Performance of Incubated Enterprises

Variable Measurement

The design of this questionnaire is based on the literature summary and combing of incubator efficiency, performance of incubated enterprises and network competence in the early stage, and fully on relevant mature and widely used classic scales at home and abroad. Incubator operation efficiency variables are designed from two dimensions: input and output, mainly referring to the maturity scale of Dai Bibo et al. (2012 : 142-146). Among them, the input includes the total number of employees in the incubator, the total amount of incubation funds in the incubator, the investment in the public technology service platform and the area of the incubator site, including three items, while the output includes five items such as the

cumulative number of graduated enterprises, graduation rate and intellectual property rights of the incubator.

As for the measurement of network competence variables, this research mainly adopts Gao Liangmou et al. (2010 : 76) from the perspective of incubated enterprises and the market situation of China's incubating industry, that is, reconstructs the network competence of incubated enterprises from four dimensions: strategy, process, knowledge and relationship. Among them, network strategic competence is the ability of an organization to systematically evaluate the network situation and environment from the strategic dimension, find opportunities, resources and capabilities that are beneficial to its own development, and dynamically plan and change according to its own situation; network process competence is the network competence that organizations properly utilize from outside to inside, from inside to outside and bidirectional processes in the process of incubating network interaction, including from outside to inside, from inside to outside and bidirectional capabilities; network knowledge competence is a network competence to coordinate the distribution of internal and external knowledge in an organization to realize knowledge integration and decentralization balance; network relationship competence is the network competence to deal with opportunism, property rights, coordination and other issues arising from co-creation with other network members. There are 5 items in each of the four dimensions, with a total of 20 items.

The performance variables of incubated enterprises adopt subjective performance evaluation method. Combined with the research of Johan et al. (1999 : 37-48) and some scholars' researches, the performance of incubated enterprises is divided into three dimensions: survival performance, growth performance and innovation performance. Among them, survival performance is the reaction of the sustainable operation level of enterprises, including the return on net assets, profit rate and market share of incubated enterprises; growth performance is the response of enterprise expansion speed and growth potential, including three items: development speed of new products or services, market share and net return rate of incubated enterprises compared with competitors; innovation performance is the reaction of new products and new service concepts, including three items: the proportion of sales revenue of innovative products to total sales revenue, the number of new output development and the proportion of new products to total products.

Sample and Data Collection

The samples of this research come from different types of business incubators in 16 provinces and cities in China, and the relevant responsible persons take random sampling in the incubators under their jurisdiction to issue questionnaires. Due to the paired survey, 167 questionnaires were distributed to the top managers of 167 incubated enterprises in 16 provinces and cities. Finally, 160 available questionnaires were received in this research, and the ratio reached 95.80%.

Research Findings

Reliability and Validity Test

Cronbach's α coefficient is mainly used to judge the overall reliability of the scale, and the following results can be obtained by testing the SPSS questions. The overall reliability value, **Cronbach Alpha,** of the questionnaire is 0.921, and the overall reliability of the questionnaire meets the test standard of the scale.

In the measurement of internal consistency of the questionnaire, factor analysis through SPSS, KMO value is 0.843, the validity value is greater than the test standard of 0.8, and both Bartlett spherical test and KMO measure pass, so the validity of the questionnaire in this study can be considered reasonable.

In the bias test of the common method of data, SPSS is used to test the data of the questionnaire, and the test results show that the factor extracted this time accounts for 25.23%, which is less than the single factor test standard of 40%. The data results demonstrate that there are no serious common method biases.

Main Effect Test

The regression coefficient of incubator operating efficiency is 0.201 (t=3.122, p=0.002 < 0.01), which means that incubator operation efficiency will have a significant positive impact on the entrepreneurial performance of incubated enterprises. H1 holds.

Mediating Effect Test

The mediating effect verification of this research is carried out three steps. The first step is to test whether the independent variable incubator efficiency has a significant impact on the dependent variable performance of incubated enterprises, if there is a significant impact, continue to the second step of the test; then, to test whether the independent variable incubator efficiency has a significant impact on the mediating variable network power, and whether the mediating variable network power has a significant impact on the dependent variable performance of incubated enterprises, and then carry out the third step test if both have a significant impact; the third step is regression analysis of independent variable incubator efficiency and mediating variable network power to dependent variable enterprise performance. If the regression coefficient of mediating variable network power to dependent variable enterprise performance is significant, and the regression coefficient of independent variable incubator efficiency to dependent variable enterprise performance is not significant, it can indicate that the network power of mediating variable plays a complete mediating effect between independent variable and dependent variable; if the regression coefficient of mediating variable network power to dependent variable enterprise performance is significant, the regression coefficient of independent variable incubator efficiency to variable enterprise performance is still significant but decreased, which shows that the mediating variable network power plays a partial mediating effect between independent variable and dependent variable.

Mediating Effect Model Test

	Performance of incubated enterprises	Network competence	Performance of incubated enterprises
Constant	3.753**	3.830**	0.267
	(104.200)	(114.562)	(1.541)
Incubator efficiency	0.201**	0.158**	0.056
	(3.122)	(2.568)	(1.534)
Network competence			0.912**
			(21.092)

Mediating Effect Model Test

	Performance of incubated enterprises	Network competence	Performance of incubated enterprises
Sample size	180	180	180
R^2	0.044	0.034	0.686
Adjusted R^2	0.040	0.030	0.683
F-value	F(1,206)=9.890,p=0.002	F(1,206)=7.460,p=0.006	F(2,202)=229.256,p=0.000

Note: N=160 * p < 0.05 ** p < 0.01 The t-value is in brackets

Regression analysis of incubator efficiency variables on the performance of incubated enterprises shows that the data in Model 1 has a significant positive impact. Secondly, regression analysis of independent variables and mediating variable network competence shows that the regression coefficient is 0.158, which has a significant positive impact. Then the independent variables and mediating variables and enterprise performance at the same time for regression analysis, we can get the results of operational efficiency of the significant disappearance, network competence is significant, the regression coefficient is 0.912. The data show that incubator efficiency affects the performance of incubated enterprises through network competence. It is concluded that network competence plays a complete mediating effect in the relationship between incubator efficiency and performance of incubated enterprises.

Regression Analysis of Refined Indicators

Independent variable	Dependent variable	Normalization coefficient	t	p	VIF	R^2	Adjusted R^2	F
Network strategic competence	Financial performance	0.221	2.548	0.012*	3.258	0.455	0.460	F (4,189)= 47.287,p= 0.000
Network process competence		0.309	3.362	0.001**	3.411			
Network knowledge competence		0.213	2.530	0.021*	2.852			
Network relationship competence		-0.008	-0.081	0.941	3.131			
Network strategic competence	Growth performance	0.233	3.138	0.003**	3.247	0.631	0.633	F (4,189)= 83.544,p= 0.000
Network process competence		0.098	1.249	0.214	3.407			
Network knowledge competence		0.189	2.648	0.089**	2.844			
Network relationship		0.327	4.354	0.000**	3.128			

competence								
Network strategic competence		0.125	1.549	0.127	3.258			
Network process competence		0.305	3.707	0.000**	3.401			
Network knowledge competence	Innovation performance	0.216	2.722	0.068**	2.846	0.553	0.550	F (4,189)= 65.779,p= 0.000
Network relationship competence		0.171	2.033	0.044*	3.129			

Note: N=160 * p<0.05 ** p<0.01

The four dimensions of network competence, "network strategic competence, network process competence, network knowledge competence and network relationship competence", are taken as independent variables, while the three dimensions of enterprise performance, "financial performance, growth performance and innovation performance", are taken as dependent variables for linear regression analysis. It can be seen from the above table that network competence has the greatest impact on growth performance, followed by innovation performance and less impact on financial performance. Among them, network knowledge competence has significant effect on three dimensions of enterprise performance, while network relationship competence has no significant effect on financial performance, network process competence has no significant effect on growth performance, and network strategic competence has no significant effect on innovation performance. In addition, the multicollinearity test of the model shows that all the VIF values in the model are less than 5, which means that there is no collinearity problem.

Conclusion

In this research, the efficiency of 160 incubators and the performance of incubated enterprises are taken as the research objects for data collection, on that basis of social network theory and resource dependence theory, the dynamic capability theory is introduced, which is combined with incubator theory. In the binary relationship interaction between incubator and incubated enterprises, this research analyzes the unbalanced interaction of different levels of subjects, constructs the influence mechanism model of incubator at the social network level, empirically discusses the influencing factors and path mechanism of performance between incubator and incubated enterprises, and reveals the unequal binary relationship between incubator with concentrated resources and new weak incubated enterprises. The results of the empirical research shows that there is a significant and positive relationship between incubator efficiency and the network competence and performance of incubated enterprises, incubator efficiency has a significant positive impact on the performance of incubated enterprises. The network competence and performance of incubated enterprises also have a significant positive effect on each other; the network competence of incubated enterprises plays a mediating role in the relationship between incubator efficiency and performance of incubated enterprises. It can be seen that incubator efficiency is an important external factor affecting the growth of

incubating new start-ups, and the network competence of incubated enterprises has a positive impact on their performance.

The number	Hypothesis the description	Hypothesis the test
H1	Incubator operation efficiency pair ofIn the incubation of enterprise performanceHas a positive effect	support
H2	networkabilityIt plays an intermediary role between the incubator operation efficiency and the entrepreneurial performance of the incubated enterprises	support
H2a	networkStrategic abilityIt mediates between the incubator efficiency and the performance of the incubated enterprises	support
H2b	networkProcess abilityIt mediates between the incubator efficiency and the performance of the incubated enterprises	support
H3c	Network knowledge abilityIt mediates between the incubator efficiency and the performance of the incubated enterprises	support
H4d	Network relationship abilityIt mediates between the incubator efficiency and the performance of the incubated enterprises	support

Discussion

1. Positive impact of incubator operation efficiency on the performance of incubated enterprises

The study shows that the incubator operation efficiency has a positive impact on the performance of the incubated enterprises.At present, profound changes have been taken place in the incubator industry. Although there are still problems such as low operation efficiency and unreasonable resource allocation, it can be seen from the research results that the essential function of incubators to support innovation and incubating new small enterprises has not changed, and the operation efficiency of incubators has a positive impact on the entrepreneurial performance of incubated enterprises.The innovation network built with incubators as the core subjects can provide incubated enterprises with external resources such as information and capital needed for innovation, realize the technical exchange between innovation network subjects, enable incubated enterprises to obtain incubation services in the sense of economy of scale, and reduce start-up costs and save transaction costs.

2.Network capabilities play an intermediary role between incubators and incubated enterprises

Studies have shown, As a kind of learning ability, network ability will promote the performance of incubated enterprises from the level of resource acquisition and absorption.With the implementation of network capabilities, incubated enterprises can create relational assets in the process of incubation network relationships built by incubators, and promote mutual knowledge interaction in common learning ways, so as to realize

complementary capabilities.Network capability promotes the optimization and expansion of the incubation network from the aspects of network strategy, process, knowledge and relationship construction, consolidation and quality improvement, and affects its own entrepreneurial process.

Theoretical Recommendations

This research proposes an integrated framework for analyzing the performance relationship between entrepreneurial incubators and incubated enterprises, and reveals the path of entrepreneurial incubator efficiency through the role of network competence on incubated enterprise performance through empirical research, which helps to reveal the formation mechanism of enterprise performance differences within start-ups, refine the research content of the relationship between network competence in the innovation cluster field and the performance of network members, and develop the theoretical research on the performance of start-ups in the context of entrepreneurial incubators.

Policy Recommendations

The conclusion of this research shows that the incubator industry has undergone profound changes at present. Although there are some phenomena such as low utilization rate of resources and imbalance of "input-output" ratio, the essential functions of incubators in promoting the transformation of scientific and technological achievements, supporting innovation and incubating new small enterprises have not changed, and the efficiency of incubators has a positive and positive impact on the performance of incubated enterprises. Therefore, incubator remains an important production organization form for cultivating innovative enterprises, improving the efficiency of incubators will act a crucial role in the development of new start-ups. New start-ups get the opportunity to establish connections with more related nodes through embedding in the social network platform built by incubators. After becoming an incubated enterprise, it should actively build its own network system, cultivate network strategic competence, network knowledge competence, network process competence and network relationship competence, and lay a resource foundation for the future development of the enterprise. The improvement of network competence will not only have a positive impact on enterprise performance, but also help optimize the structural position of the enterprise in the social network.

Practical Recommendations

This research mainly explores the influence mechanism and effect of incubators and incubated enterprises at the organization level from the perspectives of social network theory, resource dependence theory and dynamic capability theory, although it provides some glimpses into causes affecting the performance of incubators and incubated enterprises. In fact, a deep understanding of the causes for the performance of incubated enterprises not only helps the rapid growth of start-ups, but also provides theoretical guidance for incubators to improve their incubation efficiency. At present, this topic has not been discussed in previous researches. Therefore, future research can explore the impact of organizational innovation atmosphere and other factors on the performance of incubated enterprises from the perspective of organizational behavior theory, and provide important practical guidance for the selection of innovation platforms for incubated enterprises.

References

Hakansson H. Industrial Technological Development: A Network Approach[J]. *International Journal of Research in Marketing*, 1987. 4 (2), 157-159.

Ritter, T. , & Gemuenden, H. G. . (2003). Interorganizational relationships and networks: an overview. *Journal of Business Research*. 56 (9), 691-697.

Xu Jinfa, Xu Qiang, & Wang Yong. (2001). Analysis of Network Competence of Enterprises. *Foreign Economies & Management*. 23 (11), 5.

Zahra, S.A., Sapienza, H.J., & Davidsson, P. (2006). Entrepreneurship and dynamic capabilities:A review model and research agenda. *Journal of Management Studies*. 43, 917– 955.

Xing Xiaoqiang, Tong Yunhuan.(2006). Network competence: concept, structure and influential factors. *Studies in Science of Science*. 24 (A02), 6.

Dai Bibo, Sun Dongsheng. (2012). Study on the Performance of Enterprise Incubator Based on DEA Method---Taking 14 National Enterprise Incubators of Northeastern China as an Example. *Science & Technology Progress and Policy* . (01), 142-146.

Gao liangmou, Yun Jiang, & Ma Wenjia. (2010). Research on A Network Capability Framework in Open Innovation. *Economic Management (*12),

Wiklund, J. (1999). The sustainability of the entrepreneurial orientation—performance relationship. *Entrepreneurship Theory and Practice*. 24 (1), 37-48.

การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ

Development of Team Leadership Indicators of Administrators in Schools Under the Secondary Educational Service Area Office Bueng Kan

ภัทราภรณ์ หลอดเหลา,
วาโร เพ็งสวัสดิ์ และ วันเพ็ญ นันทะศรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
Patharaporn Lodlaw,
Waro Phengsawat and Wanphen Nantasri
Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: auyjung.chichi@gmail.com

****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน 2) พัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน 3) ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียนที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์และ 4) พัฒนาคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน การดำเนินการระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบ ระยะที่ 2 การพัฒนาตัวบ่งชี้ ระยะที่ 3 การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้กับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างครูและผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 300 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified sampling) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเที่ยงตรง ระหว่าง 0.60-1.00 ค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.31-1.00 ค่าความเชื่อมั่น 0.98 และระยะที่ 4 การพัฒนาคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ โดยการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำทีม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การกำหนดเป้าหมาย การแก้ไขความขัดแย้ง การสื่อสาร และบทบาทงาน

2. การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทีม องค์ประกอบย่อย 15 องค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ 60 ตัวบ่งชี้ มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการนำไปใช้ประโยชน์ร้อยละ 100

* วันที่รับบทความ: 11 กรกฎาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 12 สิงหาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 15 สิงหาคม 2565
Received: July 11, 2022; Revised: August 12, 2022; Accepted: August 15, 2022

3. การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทีม พบว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Chi – square = 18.45, df =30, p-value = 0.95077, GFI = 0.98, AGFI = 0.94, RMSEA = 0, CN = 430.79) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของทั้ง 60 ตัวบ่งชี้ มีค่าตั้งแต่ 1.91 – 3.00 ตัวบ่งชี้ทุกตัวมีความเหมาะสม

4. คู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทีม มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ตัวบ่งชี้; ภาวะผู้นำทีม; ผู้บริหารโรงเรียน

Abstracts

The aims of this research were to 1) study the composition of school administrators' team leadership, 2) develop the team leadership indicators of school administrators, and 3) Examine the consistency of the team leadership indicators structure model of the school administrators. School administration developed with empirical data and 4) Development a manual on the use of school administrators' team leadership indicators. Implementation Phase I, Component Study, Phase 2, Indicator Development, Phase 3, Checking the Consistency of Indicator Structural Models with Empirical Data. By collecting data from a sample of 300 teachers and school administrators. The data were collected using a 5-level estimation scale questionnaire with a precision between 0.60-1.00, a discriminating power between 0.31-1.00, a confidence factor of 0.98, and a phase 4. Develop an indicator manual by assessing the suitability of 5 experts person. The results showed that

1. Team Leadership Components consist of 4 main components: goal setting; Conflict resolution, communication, and job roles

2. Developing Team Leadership Indicators The 15 sub-elements and 60 indicators are valid, appropriate, feasible. and 100% utilization

3. Developing Team Leadership Indicators It was found to be consistent with the empirical data (Chi – square = 18.45, df = 30, p-value = 0.95077, GFI = 0.98, AGFI = 0.94, RMSEA = 0, CN = 430.79). Points have values from 1.91 – 3.00, all indicators are appropriate.

4. Guide to Using the Team Leadership Indicator is appropriate at the highest level.

Keywords: Indicators; Team Leadership; Administrators

บทนำ

ภาวะผู้นำทีมในลักษณะของความเป็นผู้นำทีมหรือภาวะวะผู้นำทีม สมาชิกของกลุ่มหรือของทีมงานสามารถที่จะแสดงบทบาทของความเป็นผู้นำได้ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ หรือองค์ประกอบอื่นในขณะนั้น กระแสของความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่เกิดขึ้นพร้อมๆ กันในหลายด้านในขณะนี้ ทำให้องค์การต่างๆ ต้องหันกลับมาสำรวจความพร้อมของตนเองในกระที่จะต้องตั้งรับสถานการณ์ได้อย่างมั่นคง และในขณะเดียวกันจะหันกลับมาบริหารในเชิงรุกได้อย่างไร ปัจจัยต่างๆ ที่เป็นตัวแปรที่จะส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการบริหารองค์การมีมากกมาย ลำพังผู้นำหรือผู้บริหารคนเดียวคงไม่สามารถรับมือได้ วิวัฒนาการของสไตล์ภาวะผู้นำได้เปลี่ยนแปลงจากบุคคลเพียงคนเดียวที่มีลักษณะเป็นคนเก่งแต่เพียงผู้เดียว

แบบเดี่ยวมือหนึ่งหรือมหาบุรุษหรือวีรสตรี ซึ่งถือเป็นผู้นำเดี่ยว (Solo Leadership) มาเป็นผู้นำทีม (Team Leadership) ทั้งนี้โลกหลังสงครามโลกครั้งที่สองมีความซับซ้อนมากขึ้น องค์การต่างๆ มีลักษณะซับซ้อน (Complex Organizations) มากยิ่งขึ้น ก่อให้เกิดเงื่อนไขในสถานการณ์ที่แตกต่างจากในอดีต เช่นการมีความต้องการผู้นำหลายคนเพื่อรับมือกับทีมงานเฉพาะกิจจำนวนมาก สมาชิกระดับล่างขององค์การเริ่มมีการตัดสินใจกันเองกากขึ้น เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นแรงผลักดันให้ต้องใช้ภาวะผู้นำแบบทีมมากยิ่งขึ้น (ภัณฑ์รักษ์ พลตื้อ, 2556 : 38) กระแสของความต้องการที่จะสร้างทีมงานที่มีความเข้มแข็งจึงได้รับการตอบสนองเป็นอย่างมาก ปัญหาที่ตามมาคือเมื่อมีทีมงานที่ดีแล้วเราจะหาผู้นำทีมที่มีความเป็นผู้นำที่เข็มแข็งได้อย่างไร เพราะผู้นำทีมคือผู้มีบทบาทหน้าที่ในการวางแผนแนะนำและอำนวยการเพื่อให้เกิดการทำงานที่มีรูปแบบของทีม การทำงานเป็นทีมจะต้องเกิดขึ้นในทุกระดับตั้งแต่ระดับบุคคล ทีมงานและระดับผู้จัดการระดับสูง (อรวรรนี ไชยปัญหา, 2556 : 18)

ผู้บริหารนับว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำพาให้สถานศึกษาเป็นไปในทิศทางที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการใช้ความเป็นนักบริหารมืออาชีพพร้อมกับผู้นำที่เข็มแข็ง และเป็นไปตามสภาพปัญหาที่ต้องการแต่ละสังคมเป็นอย่างมาก สภาพปัจจุบันจะเน้นการทำงานเป็นทีม (Team Work) ผู้บริหารต้องอยู่ในฐานะของผู้นำแบบทีมหรือมีภาวะผู้นำทีม (Team Leadership) ในการทำงานร่วมกัน ผู้นำทีมีความสำคัญเพราะผู้นำทีม คือ ผู้วางแผน แนะนำ และอำนวยการเพื่อทำให้เกิดการทำงานเป็นทีม วัฒนธรรมที่สร้างในเกิดการทำงานเป็นทีมต้องอาศัยภาวะผู้นำทีมในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (กฤษนา พงษ์วาปี, 2558 : 65-69) การทำงานเป็นทีมมีจุดเด่นที่สำคัญอยู่ที่ความยืดหยุ่นถึงแม้ว่าการทำงานจะต้องมีหัวหน้าทีม (Team Leader) ที่เป็นทางการแต่สมาชิกจะสับเปลี่ยนตำแหน่งและบทบาทระหว่างกันได้ตลอดเวลา โดยสมาชิกแต่ละคนในทีมจะต้องเต็มใจรับหน้าที่เป็นผู้นำตามความเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์และความสามารถของตน (ไพวัล ไชยทองศรี, 2558 : 2) การทำงานเป็นทีมมีจุดเด่นที่สำคัญอยู่ที่ความยืดหยุ่นถึงแม้ว่าการทำงานจะต้องมีหัวหน้าทีม (Team Leader) ที่เป็นทางการแต่สมาชิกจะสับเปลี่ยนตำแหน่งและบทบาทระหว่างกันได้ตลอดเลา โดยสมาชิกแต่ละคนในทีมจะต้องเต็มใจรับหน้าที่เป็นผู้นำตามความเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์และความสามารถของตน (ไพวัล ไชยทองศรี, 2558 : 2) ทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 ที่ทุกคนจะต้องมีและต้องเรียนรู้ คือ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (collaboration, Teamwork and Leadership) ยุคของศตวรรษที่ 21 จึงเป็นยุคของความร่วมมือ ยุคเครือข่ายที่คนจะติดต่อถึงกันผ่านเทคโนโลยีและการสื่อสารในรูปแบบใหม่ๆ

จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำทีมของผู้บริหาร พบว่า ปัญหาการบริหารส่วนใหญ่เกิดจากองค์ประกอบหลักด้านการสร้างสรรค์ ด้านการมีเป้าหมาย ด้านการมีส่วนร่วมและด้านความสัมพันธ์ อย่างไรก็ตาม ภาวะผู้นำทีม เป็นหัวใจหลักในการทำงานเป็นทีมให้ประสบ ความสำเร็จเป็นทีมที่มีประสิทธิผลนั้น มีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ทั้งที่ผู้นำทีม สมาชิกทีม และแบบแผนหรือการจัดทีม ซึ่งทีมที่มีประสิทธิผลสูงเช่นนี้จะก้าวไปสู่การเป็นทีมที่มีความเป็นผู้นำ (Leadership team) ได้ โดยพื้นฐานแล้วทีมผู้นำภายในโรงเรียน

(School leadership team) คือกุญแจสำคัญอันดับแรกสำหรับการพัฒนายุทธศาสตร์ทางการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องปรับ ความสามารถในการจัดการกับสถานการณ์ด้วยยุทธศาสตร์ทางการศึกษาที่ได้เลือกสรรไว้แล้วทีม ต้องรับผิดชอบที่กำหนดทิศทางการศึกษาของโรงเรียนและต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุผลตามทิศทางหรือแนวโน้มทางการศึกษาของโรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาขึ้นอยู่กับการบริหารภายในโรงเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนและผู้บริหารระดับต้นต้องแสดงบทบาทการเป็นผู้นำทีม และทำงานร่วมกับครู โดยให้ครูมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ มีความพึงพอใจและมีความสุขในการทำงาน การบริหารในโรงเรียนให้มีประสิทธิผลในโครงสร้างการบริหารงานในโรงเรียนหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารระดับต้น ที่ต้องปฏิบัติหน้าที่คล้ายกันกับผู้บริหารโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับครูในกลุ่มสาระโดยตรง ทำให้ผู้บริหารระดับต้นต้องมีภาวะผู้นำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬเป็นเขตพื้นที่การศึกษาที่จัดตั้งขึ้นใหม่ ประกอบด้วยโรงเรียนในเขตพื้นที่จำนวน ๒๕ โรงเรียนมีความจำเป็นที่ต้องมีผู้นำในการขับเคลื่อนโรงเรียน โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนเพื่อการบริหารโรงเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามกลยุทธ์การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ปัญหาการบริหารส่วนใหญ่เกิดจากผู้บริหารโรงเรียนขาดภาวะผู้นำทีม ซึ่งประกอบด้วยองค์กอบด้านการกำหนดเป้าหมาย ด้านการแก้ไขความขัดแย้ง ด้านการสื่อสาร และด้านบทบาทงาน อย่างไรก็ตามภาวะผู้นำทีมเป็นหัวใจหลักในการบริหารและพัฒนาโรงเรียนให้ประสิทธิผล

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน เนื่องจากภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียนเป็นแนวทางในการบริหารในโรงเรียนและขับเคลื่อนโรงเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ สามารถใช้ในในการพัฒนาศักยภาพตนเอง และนำไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียนในการปฏิบัติงาน ตลอดจนเป็นนวัตกรรมในการบริหารการศึกษาและกระตุ้นให้ทีมงานมีกำลังใจ มีความพึงพอใจที่จะทำงานร่วมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจนสามารถทำงานได้สำเร็จการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ

2. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ

3. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

4. เพื่อพัฒนาคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ผู้วิจัยใช้รูปแบบเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. กลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1095 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวนทั้งสิ้น 300 คน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายรูปแบบ โดยเรียงลำดับการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่ง ดังนี้ อรวรรนี ไชยปัญหา (2556 : 34) ; พรพิพัฒน์ ทองประเสริฐ (2562 : 28) ; วิทยาธร พันธ์สอาด (2562 : 351) ; Katherine J. Klein (2011 : 26); Hobson, Charles J (2014 : 197); Alotaibi, Norah Muhayya (2016 : 112) ; Sairam, Boonchauy (2017 : 146); Gerzon, Nancy (2020, pp. 2-3) โดยผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกองค์ประกอบที่ค่าความถี่ 3 หรือร้อยละ 30 ขึ้นไปของความถี่ทั้งหมด

2.2 ประเมินองค์ประกอบภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือในการประเมินองค์ประกอบเป็นแบบสอบถามลักษณะเห็นด้วยให้ 1 และไม่เห็นด้วยให้ 0 โดยมีเกณฑ์พิจารณาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามนั้นกับประเด็นหลักของเนื้อหาที่มีความสอดคล้องตั้งแต่ ร้อยละ 80 และค่าสถิติพื้นฐาน ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเนื้อหา

2.3 ดำเนินการสร้าง และพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale)

2.4 เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง โดยใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale)

2.5 ตรวจสอบและปรับปรุงเครื่องมือตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญแล้วส่งให้กลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล

2.6 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อหาค่าสถิติต่าง ๆ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

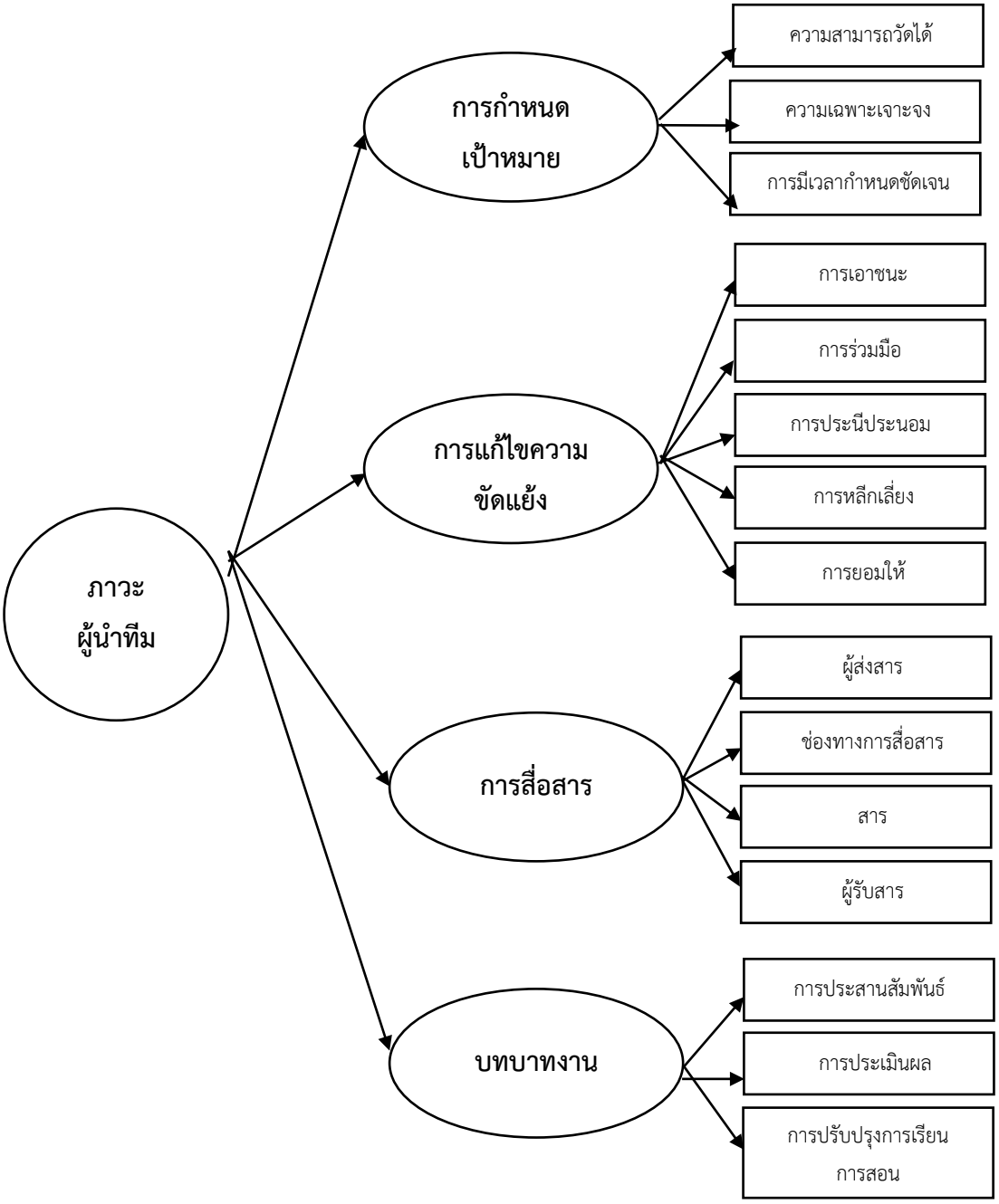
1) วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างเป็นการวิเคราะห์เพื่อทราบลักษณะภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงานและวุฒิการศึกษาสูงสุด โดยใช้ความถี่ ร้อยละ

2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์ที่กำหนด

3) การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation (r) ค่าสหสัมพันธ์จะอยู่ในช่วง - 1 ถึง 1 ค่าที่อยู่ตรงกลาง คือ 0 ซึ่งหมายความว่าตัวแปรไม่มีความสัมพันธ์กันในเชิงเส้นตรง เครื่องหมายบวกหรือลบไม่ได้บอกปริมาณความมากน้อยแต่จะบอกให้ทราบว่ามีความสัมพันธ์กันในทิศทางตรงกันข้ามแต่ถ้าเป็นเครื่องหมายบวกจะบอกให้ทราบว่าตัวแปรทั้งสองตัวมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ พบว่าได้องค์ประกอบภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 4 องค์ประกอบหลัก 15 องค์ประกอบย่อย 60 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมาย 12 ตัวบ่งชี้ การแก้ไขความขัดแย้ง 20 ตัวบ่งชี้ การสื่อสาร 14 ตัวบ่งชี้ และบทบาทงาน 12 ตัวบ่งชี้ ดังต่อไปนี้

1.1 องค์ประกอบหลัก 1 การกำหนดเป้าหมาย มีค่าเฉลี่ย ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทั้ง 3 องค์ประกอบย่อย โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความสามารถวัดได้ การมีเวลากำหนดชัดเจน และความเฉพาะเจาะจง เมื่อพิจารณาภาพรวมองค์ประกอบหลัก 1 การกำหนดเป้าหมาย ซึ่งมี จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ตัวบ่งชี้ทุกตัว มีค่าเฉลี่ยผ่านเกณฑ์

1.2 องค์ประกอบหลัก 2 การแก้ไขความขัดแย้ง มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทั้ง 5 องค์ประกอบย่อย โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การประนีประนอม การหลีกเลี่ยง การเอาชนะ การร่วมมือ และการยอมให้ เมื่อพิจารณาภาพรวมองค์ประกอบหลัก 2 การแก้ไขความขัดแย้ง ซึ่งมี จำนวน 20 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าเฉลี่ยผ่านเกณฑ์

1.3 องค์ประกอบหลัก 3 การสื่อสาร ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและองค์ประกอบย่อย โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ สาร ช่องทางการสื่อสาร ผู้รับสารและผู้ส่งสาร เมื่อพิจารณาภาพรวมองค์ประกอบหลัก 3 การสื่อสาร ซึ่งมี จำนวน 16 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากซึ่งแสดงให้เห็นว่า ตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าเฉลี่ยผ่านเกณฑ์

1.4 องค์ประกอบหลัก 4 บทบาทงาน ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและองค์ประกอบย่อย โดยเรียงลำดับจากมาก ไปหาน้อย ดังนี้ การประเมินผล การประสานสัมพันธ์ และการปรับปรงการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาภาพรวมองค์ประกอบหลัก 4 บทบาทงาน ซึ่งมี จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าเฉลี่ยผ่านเกณฑ์

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน พบว่า องค์ประกอบหลักทั้ง 4 องค์ประกอบ 15 องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ทั้งหมด 60 ตัวบ่งชี้มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ การนำไปใช้ประโยชน์ร้อยละ 100 ซึ่งมากกว่าร้อยละ 80 ขึ้นไปทุกองค์ประกอบ แสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าเฉลี่ยผ่านเกณฑ์

3. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ กับข้อมูลเชิงประจักษ์ สรุปตามขั้นตอนการวิเคราะห์ ได้ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์การสร้างสเกลองค์ประกอบภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ซึ่งก่อนการ

วิเคราะห์ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ทั้ง 60 ตัวบ่งชี้ พบว่า สหสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ในแต่ละโมเดลมีความสัมพันธ์กันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) ทุกค่า

สรุปได้ว่าโมเดลมีความเหมาะสมที่จะน่าไปวิเคราะห์องค์ประกอบ เมื่อนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่า โมเดลตามสมมติฐานการวิจัยสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้มีนัยสำคัญทางสถิติทุกค่าแสดงว่าตัวบ่งชี้ทั้ง 60 ตัวบ่งชี้ เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญขององค์ประกอบภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ

3.2 การวิเคราะห์การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬพบว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า ค่าไค - สแควร์ (Chi - square) เท่ากับ 18.45 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 30 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (p-value) เท่ากับ 0.95077 ไม่มีนัยสำคัญซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ คือ ต่ำกว่า 2 นอกจากนี้ ยังพบว่าค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีมีค่าเท่ากับ 0.98 มีค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.94 และค่าความคลาดเคลื่อนในการการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.000 และค่าดัชนีที่แสดง ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับ (CN) เท่ากับ 430.79 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของทั้ง 60 ตัวบ่งชี้ พบว่า มีค่าตั้งแต่ 1.91 – 3.00 จึงสรุปว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวมีความเหมาะสม

4.ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน ค่าเฉลี่ยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การสร้างคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ โดยเรียงลำดับตามความเหมาะสมของการสร้างคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน ดังนี้ องค์ประกอบหลัก 2 การแก้ไขความขัดแย้ง มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.49) องค์ประกอบหลัก 1 การกำหนดเป้าหมาย มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.48) องค์ประกอบหลัก 3 การการสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.53) และองค์ประกอบหลัก 4 บทบาทงาน มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.82) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ พบว่าตัวบ่งชี้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าเฉลี่ยผ่านเกณฑ์ คือค่าเฉลี่ยเท่ากับหรือมากกว่า 3.00 เพื่อคัดสรรกำหนดไว้ในโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบคือ การกำหนดเป้าหมาย การแก้ไขความขัดแย้ง การสื่อสาร และบทบาทงาน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัย รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิด หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน รวมถึงผู้วิจัยได้

ดำเนินการหลายขั้นตอนเพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียนโดยได้ดำเนินการนำข้อมูลมาร่างตัวบ่งชี้สร้างแบบสอบถามเพื่อหาคุณภาพตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน ถึงผู้เชี่ยวชาญ เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา ผู้วิจัยวิเคราะห์หาความตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยทุกตัวมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 แล้วผู้วิจัยทำแบบสอบถามถึงผู้บริหารโรงเรียนและครู เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's alpha coefficient) ซึ่งปรากฏว่าแบบสอบถามโดยภาพรวมมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .97 จึงถือว่า ตัวบ่งชี้ใช้ได้ทุกตัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไสว พลพุทธา (2557 : 39) ; ภัคพล อนุรักษ์เลขา (2558 : 26) ; อมรรัตน์ สิงห์โต (2560 : 88) ; อริยาพร โทรัตน์ (2560 : 100) ; วีระเชษฐ์ ฮาดวิเศษ (2561 : 40) ที่ได้ดำเนินการพัฒนาตัวบ่งชี้ 6 ขั้นตอน คือ กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้มีขั้นตอนที่สำคัญคือ การกำหนดวัตถุประสงค์ การนิยามตัวบ่งชี้ การรวบรวมข้อมูล การสร้างตัวบ่งชี้ การตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ และการจัดเข้าบริบทและการนำเสนอรายงาน ตลอดจนการนำตัวบ่งชี้ที่สร้างขึ้นไปใช้

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นองค์ประกอบของ ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ พบว่า โมเดลตัวบ่งชี้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และมีนัยสำคัญทางสถิติทุกค่า แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬทั้ง 4 องค์ประกอบ คือ 1.การกำหนดเป้าหมาย 2.การแก้ไขความขัดแย้ง 3.การสื่อสาร และ4.บทบาท เป็นองค์ประกอสำคัญของภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยและสมมติฐานการวิจัย ดังนั้นองค์ประกอบหลักภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียนมีตัวบ่งชี้ทั้งหมด 60 ตัวบ่งชี้มี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยขอเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ เพื่อเป็นแนวทางในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1.1 ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้รวม โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ แล้วทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองเป็นสำคัญ ซึ่งพบว่า เป็นวิธีการที่สามารถพัฒนาตัวบ่งชี้รวมได้ดี ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดตัวบ่งชี้หรือกำหนดนโยบาย สามารถนำวิธีการพัฒนาตัวบ่งชี้ตามวิธีการนี้ไปใช้ในการพัฒนาตัวบ่งชี้ในเรื่องอื่น ๆ ต่อไป

1.2 ผลการวิจัย พบว่า ตัวบ่งชี้ทั้ง 60 ตัวบ่งชี้ของภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างเป็นตัวบ่งชี้ที่สามารถแสดงถึงภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการได้ ดังนี้

1.2.1 การกำหนดเป้าหมาย ควรให้ความสำคัญกับตัวบ่งชี้ ดังนี้

1) ผู้บริหารโรงเรียนหาคำตอบของเป้าหมายอย่างเฉพาะเจาะจงมีความชัดเจนไม่กว้างจนเกินไป 2) ผู้บริหารโรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายอย่างเฉพาะเจาะจงและสามารถเป็นไปได้ 3) ผู้บริหารโรงเรียนมีการคำนวณและสรุปผลของเป้าหมายออกมาได้อย่างชัดเจนตามขั้นความสำเร็จ 4) ผู้บริหารโรงเรียนมีการวัดความคืบหน้าในทางสถิติที่เปรียบเทียบได้ 5) ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติงานในระดับที่มุ่งในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างเฉพาะเจาะจง

1.2.2 การแก้ไขความขัดแย้ง ควรให้ความสำคัญกับตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) ผู้บริหารโรงเรียนใช้ภาวะผู้นำทีมในการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในโรงเรียน 2) ผู้บริหารโรงเรียนไม่มุ่งเน้นการเอาใจตนเองและไม่มุ่งชัยชนะของตนเป็นประการสำคัญ 3) ผู้บริหารโรงเรียนจะปฏิบัติเสมือนไม่ร่วมมือในการแก้ปัญหาความขัดแย้งภายในที่เกิดขึ้น เสมือนไม่สนใจ 4) ผู้บริหารโรงเรียนสามารถแก้ไขความขัดแย้งด้วยการประนีประนอมได้ในระยะสั้น 5) ผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำทีม ซึ่งใช้วิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งแบบให้ทั้งสองฝ่ายร่วมมือกันแก้ปัญหาความขัดแย้งแบบตรงไปตรงมา

1.2.3 การสื่อสาร ควรให้ความสำคัญกับตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) ผู้บริหารโรงเรียนทำหน้าที่กระจายข้อมูลแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา บุคคลหรือกลุ่มบุคคล 2) ผู้บริหารโรงเรียนใช้ช่องทางการสื่อสารเป็นตัวกลางในการส่งสาร 3) ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ทำหน้าที่ส่งสารผ่านช่องทางการสื่อสารหนึ่งไปยังผู้รับสารหรือผู้ใต้บังคับบัญชา 4) ผู้บริหารโรงเรียนมีการกระตุ้นที่ทำให้เกิดการตอบสนองจากผู้รับสารหรือผู้ใต้บังคับบัญชา 5) ผู้บริหารโรงเรียนใช้ช่องทางการสื่อสารที่มีการตกลงกันภายในโรงเรียน

1.2.4 บทบาทงาน ควรให้ความสำคัญกับตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) ผู้บริหารโรงเรียนมีการปรับปรุงการเรียนการสอน โดยการวางแผนการจัดกิจกรรมให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยยิ่งขึ้น 2) ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการปรับปรุงการเรียนการสอนเป็นระบบตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร 3) ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 4) ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการปฏิบัติงานที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใต้บังคับบัญชาในโรงเรียน 5) การประสานสัมพันธ์ของผู้บริหารโรงเรียนสามารถเป็นเครื่องมือสำหรับการบรรลุจุดมุ่งหมาย

เอกสารอ้างอิง

กฤษนา พงษ์วาปี. (2558). รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียนประถามศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารราชพฤกษ์*, 65-69.

พรพิพัฒน์ ทองประเสริฐ. (2562). *หลักภาวะผู้นำด้วยกระบวนการในการสร้างทีมอย่างมีคุณภาพ.* มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ไพวัล ไชยทองศรี. (2558). การพัฒนาการทำงานเป็นทีม ของโรงเรียนกลุ่มเกาะแก้วสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. 167.

ภัคพล อนุรักษ์เลขา. (2558) การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนมาตรฐานสากล.

ภัณฑ์รักษ์ พลตื้อ. (2556). *การพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยใช้ภาวะผู้นำทีม.* มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

วิทยาธร พันธ์สอาด. (2562). *การพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการมหาสารคาม .*

ไสว พลพุทธา (2557) การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้ริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา.

อมรรัตน์ สิงโต. (2560). การพัฒนาตัวบ่งชี้การทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ.

อริยาพร โทรัตน์ (2560). การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22.

อรวรรนี ไชยปัญหา. (2556). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก.*

Katherine J. Klein. (2011). *When team members's values differ: The moderating role of team leadership.*

Alotaibi, N. M. (2016). *The Extent of Practicing the skills of Team Work Leadership Among Head of Departments in Directorate of Education in Methnb, Saudi Arabia: A Field Study.*

Gerzon, N. (2020). *Lessons Learned About Leading the Implemention of Formative Assessment A Framework for School Leaders and Leadership Team*

Hobson, C. J. (2014). Teaching MBA Students Teamwork And Team Leadership Skills: An Empirical Evaluation Of A Classroom Educational Program.

Sairam, B. (2017). Development of Program to Enhance Team Building Leadership Skills of Primary School Administrators.

ปัจจัยที่มีผลต่อความภักดีต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชนของประเทศไทย

Factors Affecting Loyalty Organizational of Teachers at Private Schools of Thailand

ธัญธรณ์ อมรกิจภิญโญ[1], สันติ โสภาประดิษฐ์[2],
พิมพ์ประภา อมรกิจภิญโญ[3], สถาพร อยู่สมบูรณ์[4],
ชวกิจ ทองนุ้ยพราหมณ์[5], สมสมร วงศ์รจิต[6] และ นเรศ สถิตยพงษ์[7]
มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ[1] , วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก[2,]
มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น[3], มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ วิทยาเขตระยอง[4],
โรงเรียนวิสุทธิกษัตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ[5] , นักวิชาการอิสระ[6,7]

Thanyatorn Amornkitpinyo[1], Sunti Sopapradit[2],
Pimprapa Amornkitpinyo[3], Sathaporn Yoosomboon[4],
Chawakit Thongnuypram[5], Somsamorn Wongrajit[6] and Narest Satityapong[7]
Assumption University, Southeast Bangkok College, St. John's University,
King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Rayong Campus,
Wisutthikasatree school : The Secondary Educational Service Area Office Samut Prakan and independent scholar
Corresponding Author, E-mail: nuying3125@hotmail.com

****

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาค่าเฉลี่ยของตัวแปรการสนับสนุนจากหัวหน้างาน ความไว้วางใจในองค์การ ความผูกพันต่อองค์การและความพึงพอใจในงานกับความภักดีต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชนของประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อความภักดีต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชนของประเทศไทยในด้านการสนับสนุนจากหัวหน้างาน ความไว้วางใจในองค์การ ความผูกพันต่อองค์การและความพึงพอใจในงานกับความภักดีต่อองค์การ และ 3) เพื่อสร้างสมการทำนายของความภักดีต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน กลุ่มตัวอย่างคือ ครูประจำการในสถานศึกษาเอกชนของประเทศไทยจำนวน 1,000 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติบรรยาย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันโพรดักโมเมนต์และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคุณแบบเป็นขั้นตอน

ผลการวิจัยที่สำคัญสรุปได้ดังนี้ 1) การสนับสนุนจากหัวหน้างานเป็นตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ความภักดีต่อองค์การ ความพึงพอใจในงาน ความผูกพันต่อองค์การและความไว้วางใจในองค์การ 2) ตัวแปรการสนับสนุนจากหัวหน้างาน ความไว้วางใจในองค์การ ความผูกพันต่อองค์การและ

*วันที่รับบทความ :28 ธันวาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 29 ธันวาคม 2565; วันตอบรับบทความ :30 ธันวาคม 2565
Received: December 28, 2022; Revised: December 29, 2022; Accepted: December 30, 2022

ความพึงพอใจในงานมีความสัมพันธ์กับตัวแปรความภักดีต่อองค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ตัวแปรการสนับสนุนจากหัวหน้างาน ความไว้วางใจในองค์การ ความผูกพันต่อองค์การและความพึงพอใจในงานสามารถร่วมกันทำนายความแปรปรวนในตัวแปรความภักดีต่อองค์การ (LOY) ได้ร้อยละ 93.60 มีตัวแปรการสนับสนุนจากหัวหน้างาน (SUP) และความพึงพอใจในงาน (SAT) เป็นตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐานเท่ากับ .487 และตัวแปรความผูกพันต่อองค์การ (COM) เป็นตัวแปรพยากรณ์ที่มีค่าต่ำสุดเท่ากับ .040 ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาตัวแปรอิสระเพิ่มขึ้น เช่น สภาพแวดล้อมในการทำงาน การทำงานเป็นทีมและแรงจูงใจในการทำงาน

คำสำคัญ: ความภักดีต่อองค์การ; ความผูกพันต่อองค์การ; ความพึงพอใจในงาน

Abstracts

The objectives of the research study were: 1) study the mean of Supervisor Support, Trust, Commitment and Job Satisfaction with Loyalty 2) study the relationship of Supervisor Support, Trust, Commitment and Job Satisfaction and Loyalty, and 3) create an equation for predicting Loyalty of teacher. The multi-stage random sampling method was used to select 1,000 teachers of private school in Thailand. The instrument for data collection in this research was a questionnaire. Data analysis were descriptive statistics, Pearson's product moment correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis was using package software.

The major findings of this study are as follows: Supervisor Support (SUP) had the highest average, followed by Loyalty (LOY), Job Satisfaction (SAT), Commitment (COM), and Trust (TRU). 2) Four independent variables: Supervisor Support, Trust, Commitment and Job Satisfaction were related to Loyalty (LOY) at a significance level of .05 and 3) Four independent variables: Supervisor Support, Trust, Commitment and Job Satisfaction can predict the variance of the Loyalty (LOY) of 93.60 percent. Supervisor Support (SUP) and Job Satisfaction (SAT) was the best predictor variable and had standardized coefficients = .487 and Commitment (COM) was the lowest predictor variable and had standardized coefficients = .040. In the next research should be study more independent variables such as work environment, teamwork and motivation.

Keywords: Loyalty; Commitment; Job Satisfaction

บทนำ

ในประเทศไทยมีการจัดการศึกษาเอกชนขึ้นเป็นครั้งแรกปี พ.ศ. 2441 โดยมีคณะมิชชันนารีชาวอเมริกัน ต่อมาในปี พ.ศ. 2461 รัฐบาลได้เล็งเห็นความสาคัญของการศึกษาเอกชน โดยประกาศพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2461 ทำให้การศึกษาเอกชนได้รับความนิยม เป็นที่ยอมรับของภาครัฐและผู้ปกครอง ทำให้มีเพิ่มจำนวนมากขึ้น จะเห็นได้ว่าการศึกษาเอกชนมีบทบาทในการจัดการศึกษาควบคู่กับการศึกษาภาครัฐ อีกทั้งช่วยตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองและนักเรียนได้เป็นอย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2564 : ออนไลน์) จากการที่ผู้ปกครองนิยมส่งบุตรหลานเข้าศึกษา

สถานศึกษาเอกชนมากกว่าสถานศึกษาของรัฐบาล โดยเฉพาะการศึกษาระดับปฐมวัย และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพราะว่าต้องการให้บุตรหลานเรียนในสถานศึกษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน โดยผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของสถานศึกษาเอกชนที่สูงกว่าสถานศึกษาของรัฐ ซึ่งเกิดจากการทำงานหนักของครูเอกชน แต่ครูส่วนใหญ่ในสถานศึกษารัฐบาลมีเงินเดือนสูงกว่าครูในสถานศึกษาเอกชน จึงเป็นเหตุผลให้ครูในสถานศึกษาเอกชน “สมองไหล” เข้าสู่ระบบราชการ ทำให้เกิดภาวะครูลาออกบ่อย สถานศึกษาเอกชนต้องสรรหาครูใหม่ทดแทนครูเก่าทุกปีการศึกษา (ประภาศ ปานเจี้ยง, 2562 : ออนไลน์)

จากเหตุการณ์ “สมองไหล” ทำให้สถานศึกษาเอกชนต้องเสียเวลาในการหาครูใหม่ทดแทน ซึ่งการเปลี่ยนครูบ่อยทำให้สถานศึกษาเอกชนเสียโอกาสในหลายด้าน เช่น ด้านต้นทุน สถานศึกษาเอกชนต้องสูญเสียต้นทุนที่ใช้ไปในการพัฒนาครูเก่า และเพิ่มต้นทุนในการพัฒนาครูใหม่ ด้านประสบการณ์ของครูเก่า สถานศึกษาเอกชนต้องสูญเสียความรู้ ประสบการณ์ที่สะสมมาของครูเก่า ด้านพฤติกรรมของครูใหม่ สถานศึกษาเอกชนมีความเสี่ยงในเรื่องพฤติกรรมที่ไม่ดี ไม่เหมาะสมของครูใหม่ที่อาจแสดงต่อนักเรียน และด้านความต่อเนื่องในการเรียน การสอนระหว่างภาคการศึกษา เพราะสถานศึกษาเอกชนต้องรับครูใหม่ที่อาจไม่มีความพร้อม ไม่ได้เตรียมการสอน และไม่สามารถหาครูตรงตามวุฒิที่ต้องการได้ ทำให้ส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนได้ (นิดา แก้วสว่าง และรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2561 : 53-70)

การที่จะทำให้ครูไม่ลาออกจากสถานศึกษาเอกชนก็ต้องทำให้ครูมีความภักดีต่อสถานศึกษา ซึ่งจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมให้ครูมีความภักดีต่อสถานศึกษา คือ การที่ผู้บริหารสถานศึกษาให้การสนับสนุนครูในการทำงาน (ชินวัฒน์ ปานมั่งมี, 2563 : 686-699 ; Khuong, & Tien, 2013; Lewicka, Glinska-Newes, Morrow, & Gorka, 2018 : 168-185) ทำให้ครูมีความไว้วางใจในสถานศึกษา (Singh, 2022 : 743-767) ทำให้ครูมีความผูกพันกับสถานศึกษา (Ngo, Tran and Luu, 2021 : 237-242) และมีความพึงพอใจในงาน (Sihombing, Berlianto, 2017 : 99-109 ; Singh, 2022 : 743-767) สุดท้ายครูจะเกิดความภักดีต่อสถานศึกษา (Khuong, & Tien, 2013 : 81-95 ; Singh, 2022 : 743-767) ทำให้ครูไม่ต้องการออกไปจากสถานศึกษา และครูเกิดการเรียนรู้ว่าจะการปฏิบัติงานอย่างไรเพื่อให้ตนเองทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้คุณภาพการจัดการศึกษาของเอกชนเพิ่มมากขึ้น (ชัชวาล อรวงศ์ศุภทัต, 2564 : ออนไลน์) จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาตัวแปรการสนับสนุนจากหัวหน้างาน ความไว้วางใจในองค์การ ความผูกพันต่อองค์การและความพึงพอใจในงานที่ส่งผลต่อความภักดีต่อองค์การเพื่อส่งผลให้ครูลาออกจากสถานศึกษาเอกชนลดลง เท่ากับเป็นการช่วยให้สถานศึกษาเอกชนประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาอีกทางหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาค่าเฉลี่ยของตัวแปรการสนับสนุนจากหัวหน้างาน ความไว้วางใจในองค์การ ความผูกพันต่อองค์การและความพึงพอใจในงานกับความภักดีต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชนของประเทศไทย

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อความภักดีต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชนของประเทศไทย ในด้านการสนับสนุนจากหัวหน้างาน ความไว้วางใจในองค์การ ความผูกพันต่อองค์กาและความพึงพอใจในงานกับความภักดีต่อองค์การ

3. เพื่อสร้างสมการทำนายของความภักดีต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ (Correlational Research) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูประจำการในสถานศึกษาเอกชนของประเทศไทย 106,235 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูประจำการในสถานศึกษาเอกชนจำนวน 1,000 คน โดยใช้ตารางของ Taro Yamane ได้ขนาดตัวอย่าง 400 คน ผู้วิจัยปรับขนาดของตัวอย่างเป็น 1,000 คน ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) เพื่อเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ขั้นที่ 1 การแบ่งสถานศึกษาเอกชนตามพื้นที่ ผู้วิจัยใช้การแบ่งแบบจัดกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ผู้วิจัยแบ่งสถานศึกษาเอกชนตามพื้นที่ได้เป็น 5 กลุ่ม คือ 1) กรุงเทพฯและปริมณฑล 2) ภาคเหนือ 3) ภาคกลาง 4) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ 5) ภาคใต้

ขั้นที่ 2 การเลือกจังหวัดในกลุ่มพื้นที่ ผู้วิจัยใช้การสุ่มแบบจัดกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ตามจังหวัดและสุ่มลือกมากลุ่มละ 2 จังหวัด ผลการสุ่มตัวอย่างกลุ่มกรุงเทพฯและปริมณฑลได้จังหวัดกรุงเทพฯและปทุมธานี ภาคเหนือได้จังหวัดเชียงใหม่และลำปาง ภาคกลางได้จังหวัดชลบุรีและลพบุรี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้จังหวัดนครราชสีมาและกาฬสินธุ์และภาคใต้ได้จังหวัดสุราษฎร์ธานีและนครศรีธรรมราช

ขั้นที่ 3 การเลือกสถานศึกษาในแต่ละจังหวัด ผู้วิจัยใช้การสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ผู้วิจัยสุ่มสถานศึกษาจังหวัดละ 10 โรงเรียน

ขั้นที่ 4 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้การสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ผลการสุ่มตัวอย่างได้ครูประจำการสถานศึกษาละ 10 คน รวมได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา 1,000 คน

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งคือ แบบสอบถามมี 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงานและวุฒิการศึกษาสูงสุด และตอนที่ 2 ตัวแปรที่ศึกษาคือ การสนับสนุนจากหัวหน้า ความไว้วางใจในองค์การ ความผูกพันต่อองค์การ ความพึงพอใจในงานและความภักดีต่อองค์การ จำนวน 56 ข้อ เป็นมาตรวัดแบบมาตรประเมินค่า 5 ระดับ (Likert, 1932 : 3-55) ได้แก่

1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

2 = เห็นด้วยน้อย

3 = เห็นด้วยปานกลาง

4 = เห็นด้วยมาก

5 = เห็นด้วยมากที่สุด

ผลการหาค่า IOC = 1.00 จำนวน 46 ข้อ และข้อความที่มีค่า IOC = .80 จำนวน 10 ข้อ สรุปว่าข้อความทั้งหมดมีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ .50 หมายความว่า สามารถใช้ข้อความได้ทั้งหมดทุกข้อความ ผู้วิจัยปรับปรุงภาษาในข้อความแต่ละข้อความเล็กน้อยตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำแบบสอบถามสำหรับทดลองใช้ (Try Out) กับครูประจำการในสถานศึกษาเอกชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยวิธีประมาณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach' s Alpha Coefficient) โดยมีค่าความเที่ยงอยู่ระหว่าง .801 ถึง .923

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดย 2 วิธี คือ 1) ส่งแบบสอบถามและรับคืนด้วยตนเอง และ 2) ส่งแบบสอบถามและรับคืนทางไปรษณีย์ โดยสอดซองติดแสตมป์และจ่าหน้าซองถึงผู้วิจัย เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งแบบสอบถามที่กรอกข้อมูลเรียบร้อยแล้วคืนให้ผู้วิจัยและนัดส่งแบบสอบถามคืนภายใน 1 สัปดาห์ ทั้ง 2 วิธี ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืน 850 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 85.00

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

1) ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) อธิบายลักษณะของตัวแปรที่ศึกษา และมีเกณฑ์ในการแปลความหมายดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 58)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ระดับน้อย

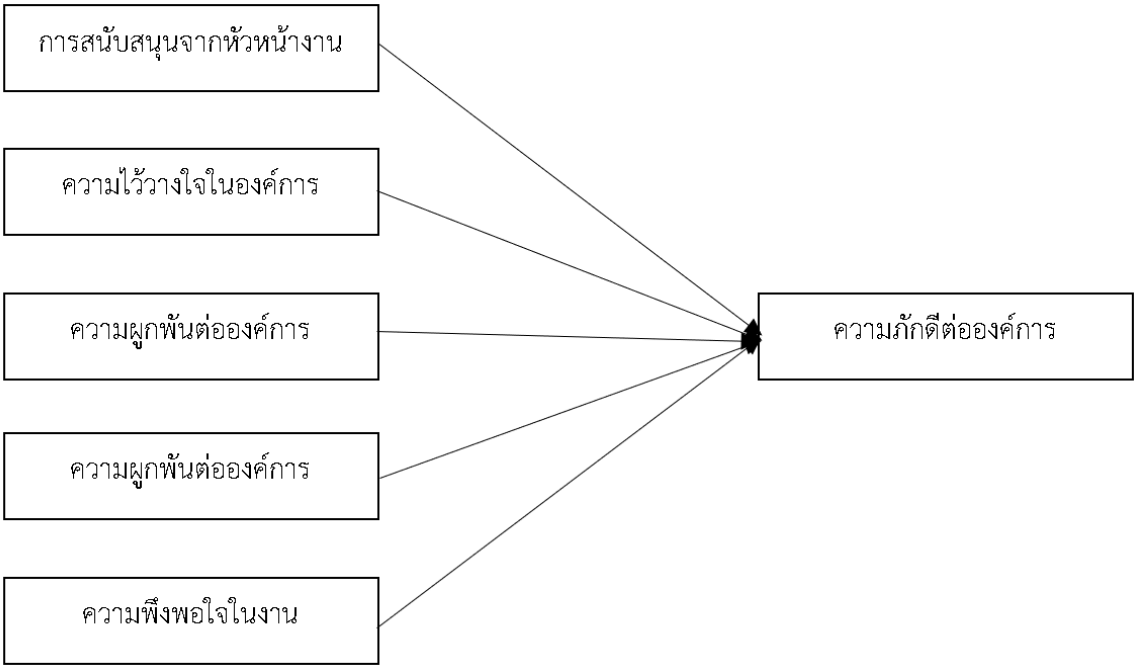
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

2) ใช้สถิติอนุมาน (Inferential statistics) คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา

3) ใช้สถิติอนุมาน (Inferential statistics) คือ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) เพื่อสร้างสมการทำนาย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความภักดีต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชนของประเทศไทยมีกรอบแนวคิดในการวิจัยแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถสรุป ผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยของตัวแปรการสนับสนุนจากหัวหน้างาน ความไว้วางใจในองค์การ ความผูกพันต่อองค์การและความพึงพอใจในงานกับความภักดีต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชนของประเทศไทย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรการสนับสนุนจากหัวหน้างาน ความไว้วางใจในองค์การ ความผูกพันต่อองค์การและความพึงพอใจในงานกับความภักดีต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชนของประเทศไทย

ตัวแปร	$\overline{x}$	S.D.	แปลผล
การสนับสนุนจากหัวหน้างาน (SUP)	4.614	.642	มากที่สุด
ความไว้วางใจในองค์การ (TRU)	4.362	.660	มาก
ความผูกพันต่อองค์การ (COM)	4.384	.610	มาก
ความพึงพอใจในงาน (SAT)	4.547	.524	มากที่สุด
ความภักดีต่อองค์การ (LOY)	4.575	.555	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ พบว่าตัวแปรการสนับสนุนจากหัวหน้างานเป็นตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{x}$ = 4.614, S.D. = .642) อยู่ในระดับมากที่สุด และความไว้วางใจในองค์การเป็นตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\overline{x}$ = 4.362, S.D. = .660) อยู่ในระดับมาก

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อความภักดีต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชนของประเทศไทยในด้านการสนับสนุนจากหัวหน้างาน ความไว้วางใจในองค์การ ความผูกพันต่อองค์การและความพึงพอใจในงาน กับความภักดีต่อองค์การ

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อความภักดีต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชนของประเทศไทยในด้านการสนับสนุนจากหัวหน้างาน ความไว้วางใจในองค์การ ความผูกพันต่อองค์การและความพึงพอใจในงานกับความภักดีต่อองค์การ

ตัวแปร	SUP	TRU	COM	SAT	LOY
SUP	1.000				
TRU	.468**	1.000			
COM	.421**	611**	1.000		
SAT	686**	.568**	.586**	1.000	
LOY	.877**	.613**	.582**	.892**	1.000

จากตารางที่ 2 พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อความภักดีต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชนของประเทศไทยในด้านการสนับสนุนจากหัวหน้างาน ความไว้วางใจในองค์การ

ความผูกพันต่อองค์การและความพึงพอใจในงานกับความภักดีต่อองค์การมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งหมดตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความภักดีต่อองค์การสูงสุด คือ ความพึงพอใจในงานโดยมีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ .892 และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความภักดีต่อองค์การต่ำสุด คือ ความผูกพันต่อองค์การ โดยมีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ .582 แสดงว่ายอมรับสมมติฐานข้อ 1

ตารางที่ 3 ค่า tolerance และ Variance inflation factor (VIF) ของปัจจัยที่มีผลต่อความภักดีต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชนของประเทศไทย

ตัวแปร	SUP	TRU	COM	SAT
Tolerance	.520	.550	.542	.406
VIF	1.923	1.818	1.845	2.465

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่า tolerance ของปัจจัยที่มีผลต่อความภักดีต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชนของประเทศไทยทุกตัวมีค่ามากกว่า .190 และค่า Variance inflation factor (VIF) ของปัจจัยที่มีผลต่อความภักดีต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชนของประเทศไทยทุกตัวมีค่าน้อยกว่า 5.30 แสดงว่า ขนาดความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อความภักดีต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชนของประเทศไทยทั้งหมดไม่มีปัญหาเกี่ยวกับภาวะร่วมเส้นตรงพหุ

3. ผลการสร้างสมการทำนายของความภักดีต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคุณของความภักดีต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชน

Variables	b	SEb	β	t	sig
constant	-.134	.053	-	-.2.539*	.012
SUP	.420	.016	.487	26.700**	.000
TRU	.072	.015	.085	4.802**	.000
COM	.036	.016	.040	2.216*	.027
SAT	.515	.022	.487	23.576**	.000
R = .968, R2 = .936, Adjust R2 = .936					

หมายเหตุ : * p<.05 ; * *p<.01

จากตารางที่ 4 พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความภักดีต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชนของประเทศไทย คือ การสนับสนุนจากหัวหน้างาน ความไว้วางใจในองค์การ ความผูกพันต่อองค์การ และความพึงพอใจในงานสามารถร่วมกันทำนายความแปรปรวนในตัวแปรความภักดีต่อองค์การได้ร้อยละ 93.60 มีตัวแปรการสนับสนุนจากหัวหน้างานและความพึงพอใจในงานเป็นตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดโดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐานเท่ากับ .487 และตัวแปรความผูกพันต่อองค์การเป็นตัวแปรพยากรณ์ที่มีค่าต่ำสุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐานเท่ากับ .040 แสดงว่า ยอมรับสมมติฐานข้อ 2 และมีสมการทำนายคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานดังนี้

สมการทำนายคะแนนดิบ

$$\hat{LOY} = -.134 + .420SUP + .072TRU + .036COM + .515SAT$$

สมการทำนายคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z}_{LOY} = .487Z_{SUP} + .085Z_{TRU} + .040Z_{COM} + .487Z_{SAT}$$

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความภักดีต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชนของประเทศไทย คือ การสนับสนุนจากหัวหน้างาน ความไว้วางใจในองค์การ ความผูกพันต่อองค์การ และความพึงพอใจในงาน สามารถร่วมกันทำนายตัวแปรตามความภักดีต่อองค์การ ได้ร้อยละ 93.60 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์การวิจัยทางสังคมศาสตร์ (ร้อยละ 60) แสดงว่าผู้วิจัยมีการทบทวนวรรณกรรมมาเป็นอย่างดี แต่มีตัวแปรบางตัวแปรที่ผู้วิจัยไม่ได้ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ เช่น ตัวแปรสภาพแวดล้อมในการทำงาน ตัวแปรการทำงานเป็นทีม (Khuong and Tien, 2013 : 81-95) และแรงจูงใจในการทำงาน (Handayani, Wibowo, Umar, & Sitinjak, 2021 : 275-292) นอกจากนี้ยังพบว่า ตัวแปรการสนับสนุนจากหัวหน้างานเป็นตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดโดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐานเท่ากับ .487 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการที่ครูได้รับการสนับสนุนจากหัวหน้างานไม่ว่าจะเป็นครูหัวหน้าระดับ ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หรือผู้บริหารสถานศึกษาด้วยการส่งเสริม การให้คำแนะนำ การเป็นที่ปรึกษา การให้ความช่วยเหลือในการทำงานหรือการแก้ปัญหา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546 : 47) เป็นสิ่งที่ทำให้ครูมีพลังในการปฏิบัติภาระกิจของครูให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีจนทำให้ครูจะมีความภักดีต่อสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Khuong and Tien (2013 : 81-95) และ Lewicka et al. (2018 : 168-185) ที่พบว่า การสนับสนุนจากหัวหน้างาน (SUP) มีอิทธิพลทางตรงต่อความภักดีต่อองค์การ (LOY) = .294 และ .295 ตามลำดับ

ตัวแปรความไว้วางใจในองค์การมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐานเท่ากับ .085 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ครูมีความมั่นใจในสถานศึกษาที่ตนเองทำงาน และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับสถานศึกษา ทำให้ครูมีความภักดีต่อองค์การซึ่งสอดคล้องกับกลยุทธ์ของการสร้างความภักดีต่อองค์การ (Durkin, 2005 : 85) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Singh (2022 : 743-767) ที่พบว่า ความไว้วางใจในองค์การ (TRU) สามารถอธิบายความแปรปรวนในความภักดีต่อองค์การได้ร้อยละ 42.20 มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน = .652

ตัวแปรความผูกพันต่อองค์การมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐานเท่ากับ .040 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าครูมีความศรัทธาที่จะอุทิศตัวในการทำงานเพื่อสถานศึกษาและพร้อมที่พัฒนางานดังกล่าวมีคุณภาพสูงขึ้น (Vilares and Coelho, 2003 : 1703-1722) ครูที่มีความผูกพันกับองค์การมากก็จะมีความตั้งใจที่จะอยู่กับสถานศึกษาต่อไป หรือกล่าวได้ว่า ครูมีความภักดีต่อองค์การมากขึ้นนั่นเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ngo, Tran and Luu (2021 : 237-242) ที่พบว่า ความผูกพันต่อองค์การ (COM) มีอิทธิพลทางตรงต่อความภักดีต่อองค์การ (LOY) = .531

ตัวแปรความพึงพอใจในงาน (SAT) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐานเท่ากับ .487 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ครูที่มีทัศนคติที่ดีต่องานที่รับผิดชอบ (Gibson, Ivancevich, Donnelly and Konopaske, 2006 : 43) ก็จะทำให้ครูทำงานด้วยความสนุกสนาน กระตือรือร้น มีความสุขในการทำงาน ชอบสร้างสรรค์ ปรับปรุงและปรับเปลี่ยนงานให้ดีขึ้น (Robbins, 2005 : 136 ; Robbins and Judge, 2009 : 173) ส่งผลให้ครูมีความสุขในการทำงาน (Colquitt, Lepine and Wesson, 2009 : 65) และต้องการทำงานอยู่ในสถานศึกษาต่อไป โดยไม่มีความคิดที่จะออกไปจากสถานศึกษา (Griffin and Moorhead, 2007 : 64) แสดงว่าครูจะมีความภักดีต่อสถานศึกษานั่นเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sihombing, Berlianto (2017 : 99-109) และ Singh (2022 : 743-767) ที่พบว่าความพึงพอใจในงาน (SAT) มีอิทธิพลทางตรงต่อความภักดีต่อองค์การ (LOY) = .748 และ .65 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความภักดีต่อองค์การของครูในสถานศึกษาเอกชนของประเทศไทย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. **ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย**

ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายหรือออกแบบการบริหารงานในสถานศึกษาเพื่อให้ครูได้รับการสนับสนุนจากหัวหน้างาน มีความไว้วางใจในองค์การ ความผูกพันต่อองค์การ และความพึงพอใจในงานเพื่อให้ครูมีความภักดีต่อองค์การ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยด้วยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของความภักดีต่อองค์การเพื่อให้เห็นเส้นทางของการเกิดความภักดีต่อองค์การ

เอกสารอ้างอิง

ชัชวาล อรวงศ์ศุภทัต. (2564). ความจงรักภักดี = โอกาสทางธุรกิจ HR ต้องสรรหาคนแบบไหนมาทำงาน ?. *ออนไลน์.* สืบค้น 2 ตุลาคม 2565. แหล่งที่มา: https://www.jobbkk.com/variety/detail/5378

ชินวัฒน์ ปานมั่งมี. (2563). *ภาวะผู้นำเชิงคุณภาพของผู้บริหารกับการ ดำเนินงานวัฒนธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2. วารสารศิลปการจัดการ.* 4 (3), 686 - 699.

นิดา แก้วสว่าง และ รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2561). ปัจจัยการคงอยู่ของครูโรงเรียนเอกชนตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกประถมศึกษาสงขลาเขต 2 จังหวัดสงขลา. *วารสารการบริหารและนวัตกรรมการศึกษา.* 2 (3), 53 - 70.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1.* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สุวีระยาสาส์น.

ประภาศ ปานเจี้ยง. (2562). วันครู รัฐบาลดูแลครูเอกชน. *ออนไลน์.* สืบค้น 2 ตุลาคม 2565. แหล่งที่มา: https://www.matichon.co.th/article/news_1317529.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับบัณฑิตยสถานพุทธศักราช 2542.* กรุงเทพมหานคร: นานมีบุกส์พับลิเคชั่น.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2564). รายงานประจำปี 2564. *ออนไลน์*. สืบค้น 2 ตุลาคม 2565. แหล่งที่มา: https://shorturl.asia/I6mUO

Colquitt, J. A., Lepine, J. A. and Wesson, M. J. (2009). *Organizational Behavior : ImprovingPerformance and Commitment in the Workplace*. Singapore : McGraw-Hill.

Durkin, D. M. (2005). *The Loyalty Advantage : Essential steps to energize your company, your customer, your brand*. New York *:* AMACOM.

Gibson, J. L., Ivancevich, J.M., Donnelly, J.H. and Konopaske, R. (2006). *Organizations : Behavior,Structure,* Processes. 12rd ed. New York : McGraw-Hill.

Griffin, R. W. and Moorhead, G. (2007). *Organizational Behavior Managing People and Organizations.* 8th ed. Boston, New York : Houghton Mifflin.

Handayani, Z. T., Wibowo, Umar, H., & Sitinjak, T. (2021). Loyalty of Traditional Food Small Industry Employees. *International Journal of Arts and Social Science*. 4 (4), 275-292.

Khuong, M. N., & Tien, B. D. (2013). Factors influencing employee loyalty directly and indirectly through job satisfaction–A study of banking sector in Ho Chi Minh City.*International Journal of current research and academic review*. 1 (4), 81-95.

Lewicka, D., Glinska-Newes, A., Morrow, D., & Gorka, J. (2018). The effect of job characteristics

on employee loyalty: The mediation role of vertical trust and perceived supervisory support. *Marketing and Management of Innovations,* 2, 168-185.

Likert, R. (1932). A technique for measurement of attitudes. Archives of Psychology. 140, 3-55. Retrieved from https://legacy.voteview.com/pdf/Likert_1932.pdf

Ngo, Q. V., Tran, T. Q. and Luu, T. C. (2021). Corporate social responsibility and employee loyalty: Role of pride and commitment. *Proceedings of the International Conference on Research in Management & Technovation,* 28, 237–242.

Robbins, S. P. (2005). *Essentials of Organizational Behavior*. 8th ed. Upper Saddle River, New Jersey : Prentice-Hall.

Robbins, S. P. and Judge, T. A. (2009). *Organizational Behavior. Upper Saddle River*, New Jersey : Prentice-Hall.

Sihombing, S. O., Berlianto, M. P. (2017). Antecedents of Employee Loyalty in Educational Setting: An Empirical Study. *International Research Journal of Business Studies*, 10 (2), 99-109.

Singh, P. (2022). Interpersonal Trust, Employee Satisfaction, and Employee Loyalty: A Social Research Study. *Journal of Contemporary Issues in Business and Government*, 28 (4), 743-767.

Vilares, M. J. and Coelho, P. S. (2003). The employee-customer satisfaction chain in the ECSI. *European of Marketing* 37 (11/12) : 1703-1722.

การจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่โดยหัวหน้าหอผู้ป่วย ในโรงพยาบาล เขตสุขภาพที่ 9 กระทรวงสาธารณสุข

Change Management of the New Normal Patient Care Units by Head Nurses In Hospitals, Health Region 9, Ministry of Public Health

ธีรวัฒน์ พงศ์ภาณุพัฒน์ และ พีรพงษ์ บุญสวัสดิ์กุลชัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Teerawart Pongpanupart and Peerapong Boonsawasdgulchai
Khon Kaen University, Thailand
Corresponding Author E-mail: Pongpanupart65@hotmail.com

****

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนาแบบเปรียบเทียบผลนี้ ศึกษาการจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยและเปรียบเทียบการจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่ โดยหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาลในเขตสุขภาพที่ 9 สังกัดกระทรวงสาธารณสุข กลุ่มตัวอย่างเป็นหัวหน้าหอผู้ป่วยจำนวน 190 คน เก็บข้อมูลตั้งแต่กรกฎาคม ถึง ธันวาคม 2564 เครื่องมือ คือ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามการจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่ของหัวหน้าหอผู้ป่วย มีค่าความตรงตามเนื้อหา .97 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค .98 วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาค่า 95%CI One-way ANOVA และ Scheffe

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่โดยหัวหน้าหอผู้ป่วย ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.07, S.D. = 0.55, 95%CI = 3.99 - 4.15) 2) ระหว่างโรงพยาบาล แต่ละระดับมีอย่างน้อย 2 แห่ง ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (F = 4.57, p = .011) 3) การสร้างแนวร่วมในการเปลี่ยนแปลงมีความแตกต่างระหว่างโรงพยาบาลทั่วไป กับโรงพยาบาลชุมชน (p = .027) โรงพยาบาลชุมชน กับโรงพยาบาลศูนย์ (p = .003) การสื่อสารวิสัยทัศน์พบความแตกต่างระหว่างโรงพยาบาลทั่วไป กับโรงพยาบาลชุมชน (p = .030) โรงพยาบาลชุมชน กับโรงพยาบาลศูนย์ (p = .001) และการสร้างเป้าหมายระยะสั้นและให้รางวัลต่อความสำเร็จ พบความแตกต่างระหว่างโรงพยาบาลชุมชน กับโรงพยาบาลศูนย์ (p = .036) วิจัยนี้นำไปเป็นข้อมูลเพื่อการส่งเสริมบทบาทพยาบาลผู้ปฏิบัติงานด้านการมีส่วนร่วมต่อการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่ได้

คำสำคัญ: การบริหารจัดการความเสี่ยง; การบริหารการเปลี่ยนแปลง; องค์กรยุควิถีใหม่

---

* วันที่รับบทความ: 13 สิงหาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 19 ธันวาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2565
Received: August 13, 2022; Revised: December 19, 2022; Accepted: December 30, 2022

Abstracts

The descriptive comparative research aimed to study the change management of wards and compare the change management of the new normal patient care units by head nurses in hospitals, health region 9, Data collection was conducted between July to December, 2021 with 190 sample sizes of head nurses contributed by questionnaires for data collecting including to the general information questionnaire and the questionnaire for change management of wards. Content validity index is .97 and Cronbach alpha coefficient is .98. Descriptive statistics consisted of 95%CI, One-way ANOVA and Scheffe are provided for data analysis.

The results revealed as these followings: 1) The changes management of wards by the head nurses, overall average was at a high level with ($\bar{X}$ = 4.07, S.D. = 0.55 and 95%CI = 3.99 - 4.15) 2) Comparison for the change management of the new normal patient care units by head nurses between hospitals found at least two sites were statistically different with (F = 4.57, p = .011. 3) The mean scores on the alliable developments for change were different between general hospital centers with (p = .003) and community hospitals with (p = .027) The vision communication revealed differences between community hospitals with (p = .030) and the hospital centers with (p = .001) The short-term goals establishment and rewarding achievements revealed the difference between the community hospitals and the general hospital centers with (p = .036). Consequently, the results are able to develop a nurse role promotion program on participation for the change.

Keywords: Risk management; Change management; New normal organization

บทนำ

จากสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่กระจายไป ทั่วโลก ผู้คนเจ็บป่วยและเสียชีวิตจำนวนมาก เฉลี่ยวันละ 250,000 - 290,000 ราย โดยในสหรัฐอเมริกา พบจำนวนมากที่สุดกว่า 31,637,243 ราย เสียชีวิต 572,849 ราย หายจากโรค 24,206,539 ราย ในทวีปเอเชียพบการระบาดมากที่สุดคือ อินเดีย กว่า 13,197,031 ราย เสียชีวิต 341,097 ราย หายจากโรค 11,664,158 ราย สำหรับประเทศไทย พบว่าผู้ป่วยยืนยันสะสม 39,038 ราย เสียชีวิต 97 ราย หายจากโรค 28,480 ราย ประเทศไทยมีการแพร่เชื้อเป็น 3 ระลอก คือ ระลอกที่ 1 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2563 ระลอกที่ 2 เดือน กันยายน พ.ศ. 2563 และระลอกที่ 3 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 โดยระลอกแรกพบผู้ติดเชื้อรายแรกเป็นนักท่องเที่ยวจีนที่เดินทางเข้าประเทศไทย จากนั้นเริ่มพบผู้ติดเชื้อที่ไม่ได้อยู่ในสถานที่กักกันโดยมีประวัติเดินทางมาจากท่าขี้เหล็ก ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า เดินทางเข้ามาจากช่องทางธรรมชาติ ระลอกที่ 2 เป็นการระบาดในกลุ่มคนไทย พบสายพันธุ์ G614 จากตลาดกลางกุ้ง ซึ่งเป็นตลาดใหญ่ ขายอาหารทะเลในจังหวัดสมุทรสาคร และกระจายไปหลายจังหวัด รัฐบาลจึงยกระดับมาตรการ และควบคุมสุขอนามัยส่วนบุคคลและการกักตัวอย่างเคร่งครัด (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข : online) ผลจากการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลกระทบที่รุนแรง และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน รัฐบาลและกระทรวงสาธารณสุขจึงได้กำหนดนโยบายให้สถานบริการด้านสุขภาพถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด เกิดแนวทางการปฏิบัติต่าง ๆ ทำให้พยาบาลต้องตระหนักรู้ใน

การหาวิธีการจัดการ การเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วย โดยการทำงานภายใต้หลักการบริหารจัดการตั้งแต่ระดับนโยบายลงมาสู่การปฏิบัติ โรงพยาบาลหลายแห่งประสบความสำเร็จในการป้องกันการแพร่ระบาดและการติดเชื้อภายในหอผู้ป่วย ทำให้จำนวนยอดผู้ติดเชื้อเริ่มอาการดีขึ้นและสามารถกลับบ้านได้ ซึ่งสำหรับประเทศไทยนั้นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นพื้นที่ที่มีประชากรสูงสุดในประเทศ กระทรวงสาธารณสุขได้แบ่งรูปแบบการบริหารพื้นที่เป็น 4 เขต ได้แก่ เขตสุขภาพที่ 7, 8, 9 และ 10 เพื่อกระจายอำนาจในการบริหารและดูแลสุขภาพของประชาชนตามพื้นที่ได้สะดวกรวดเร็วขึ้น จากข้อมูลการรายงานสถานการณ์การติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2564 พบสถิติผู้ติดเชื้อในพื้นที่สูงสุดในเขตสุขภาพที่ 9 รองลงมาคือ เขตสุขภาพที่ 10, 8 และ 7 ตามลำดับ (กองบริหารการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข : online) เขตสุขภาพที่ 9 ประกอบไปด้วยโรงพยาบาลครอบคลุมจังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสุรินทร์ มีการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วย เนื่องด้วยจำนวนผู้ป่วยที่ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีมากกว่าพื้นที่อื่น จากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการและการทบทวนวรรณกรรม พบว่า โรงพยาบาลบุรีรัมย์ มีนโยบายปรับปรุงโครงสร้างอาคาร ระบบการให้บริการและการจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยเพื่อรองรับผู้ป่วยที่ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และกลุ่มเสี่ยง มีการวางแผนบริหารจัดการ ดูแลวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ รวมถึงการดูแลอุปกรณ์สนับสนุน เป็นต้น หัวหน้าภารกิจด้านการพยาบาลลงพื้นที่ร่วมกับทีมผู้บริหาร (สมจิตร์ จำปาแดง : สัมภาษณ์) โรงพยาบาลชัยภูมิปรับปรุงห้อง AIIR (Airborne Infection Isolation Room) ห้อง Modified AIIR ให้บริการผู้ป่วยที่ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และกลุ่มเสี่ยง PUI หัวหน้าหอผู้ป่วยมีการสื่อสารนโยบายและวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติในหลายช่องทางมีการกำกับและติดตามงานอย่างใกล้ชิด (กาญชนา สถิรพงศ์กุล : สัมภาษณ์) ส่วนโรงพยาบาลแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ มีการจัดอัตรากำลังเป็นทีมบริหาร 2 ทีมที่แยกจากกัน มีการบริหารจัดการแยกส่วนของวัสดุ อุปกรณ์การแพทย์ เพื่อสำหรับกรณีมีผู้ป่วยติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โรงพยาบาลแก้งคร้อ : online) จะเห็นได้ว่า การจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วย ต้องได้รับการดูแลตามมาตรฐาน และการจัดการที่ดี ด้วยเหตุนี้ การจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยหอผู้ป่วย จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิบัติต่อผู้ป่วยให้เกิดความปลอดภัย

เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคระบาดที่สามารถติดต่อจากคนสู่คนได้โดยง่าย ทำให้อัตราการติดเชื้อเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลกระทบต่อระดับโลก ทั้งด้านพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ ด้านสุขภาพจิต ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านระบบการศึกษา และด้านระบบบริการสาธารณสุข จึงทำให้องค์กรทางด้านสุขภาพระดับโลกรวมถึงรัฐบาลไทย เร่งหานโยบาย มาตรการการป้องกันและควบคุมโรค ผ่านไปยังโรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทั่วประเทศ จัดให้มีการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่ เพื่อจัดการกับหอผู้ป่วยแบบใหม่ที่แตกต่างจากเดิม นำนโยบายของกรมควบคุมโรคมาปฏิบัติตาม เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานทั้งในด้านการประเมิน คัดกรอง การวินิจฉัยทางการแพทย์ การบริหารงานในหอผู้ป่วย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงการจัดการการเปลี่ยนแปลงของหอผู้ป่วยวิถีใหม่ให้สำเร็จได้นั้น หัวหน้าหอผู้ป่วยต้องมีบทบาทที่สำคัญ โดยปฏิบัติการบริหารงาน ให้การพยาบาลโดยตรงแก่ผู้ป่วย ครอบครัว และชุมชน พัฒนาระบบบริการพยาบาลให้มีคุณภาพ เพื่อป้องกันและควบคุมการ

ติดเชื้อทั้งผู้รับและผู้ให้บริการ ซึ่งการจัดการภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยนั้น จำเป็นที่ผู้บริหารของหน่วยงานต้องคำนึงถึงการสร้างจิตสำนึกของบุคคลในองค์กร สร้างแนวร่วมในการเปลี่ยนแปลง สร้างวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ ให้บุคคลในองค์กรมีบทบาทหน้าที่ และมีเป้าหมายร่วมกัน จนก่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กรอย่างถาวรโดยผู้วิจัยคำนึงถึงบทบาทที่สำคัญของหัวหน้าหอผู้ป่วย ที่เป็นบุคคลสำคัญต่อการบริหารจัดการภายใน ปฏิบัติงานตามขอบเขตหน้าที่ทางด้านพยาบาลตามความรับผิดชอบที่เปลี่ยนแปลงภายหลังจากผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (กองการพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวงกระทรวงสาธารณสุข : 66-67) แต่อย่างไรก็ตามด้วยศักยภาพบทบาท หน้าที่ และขอบเขตการให้บริการของโรงพยาบาลแต่ละระดับ ทำให้การจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยอาจจะมีการปรับเปลี่ยนไปตามความพร้อมและบริบทของหน่วยงาน ด้วยเหตุนี้ การจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยของโรงพยาบาลแต่ละระดับจึงเป็นประเด็นที่ผู้วิจัยให้ความสำคัญในการศึกษาการจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่ของโรงพยาบาล ในเขตสุขภาพที่ 9 กระทรวงสาธารณสุข เลือกใช้แนวคิดการจัดการเปลี่ยนแปลงของ Kotter (Kotter, 1996 :) เนื่องจากเมื่อทบทวนแนวคิดการจัดการ การเปลี่ยนแปลง พบว่า แนวคิดดังกล่าว มีความคลุมในหลากหลายมิติมากกว่าแนวคิดอื่น และมีจุดประสงค์เพื่อบริหารองค์กรให้มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. การจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่ของหัวหน้าหอผู้ป่วย ในโรงพยาบาล เขตสุขภาพที่ 9 กระทรวงสาธารณสุข เป็นอย่างไร
2. การจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่ของหัวหน้าหอผู้ป่วย ในโรงพยาบาล เขตสุขภาพที่ 9 กระทรวงสาธารณสุขแต่ละระดับ มีความแตกต่างกันอย่างไร

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบเปรียบเทียบผล (Descriptive Comparative Research Design) มีขั้นตอนการศึกษาดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษา คือ พยาบาลวิชาชีพ ตำแหน่งหัวหน้าหอผู้ป่วย ในโรงพยาบาล เขตสุขภาพที่ 9 กระทรวงสาธารณสุข ได้แก่ โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป และโรงพยาบาลชุมชน จำนวน 89 แห่ง รวม 493 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ พยาบาลวิชาชีพ ที่ปฏิบัติงานของโรงพยาบาล ในเขตสุขภาพที่ 9 กระทรวงสาธารณสุข ในตำแหน่งหัวหน้าหอผู้ป่วย คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างจาก ระดับความเชื่อมั่น (Confidence level; Z) ระดับความแปรปรวน (Degree of variability; σ) และระดับความแม่นยำ (Precision level; e) เลือกใช้สูตรในการคำนวณด้วยวิธีการประมาณค่าที่ทราบจำนวนประชากร

$$n = \frac{NZ^2_{\alpha/2}\sigma^2}{[e^2(N-1)]+[Z^2_{\alpha/2}\sigma^2]}$$

และป้องกัน Dropout เพื่อไม่ให้กระทบกับอำนาจการทำนายในการทดสอบทางสถิติ จึงปรับจำนวนเพิ่มขึ้น กำหนดอัตราการสูญเสียเท่ากับร้อยละ 10 รวมเป็น 190 คน กำหนดสัดส่วนของจำนวนหอผู้ป่วยของโรงพยาบาลแต่ละระดับคือ โรงพยาบาลศูนย์ 64 คน โรงพยาบาลทั่วไป 63 คน และโรงพยาบาลชุมชน 63 คน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถาม 2 ส่วน คือ 1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ระยะเวลาการปฏิบัติงานพยาบาล ระยะเวลาการปฏิบัติงานในตำแหน่งหัวหน้าหอผู้ป่วย ชื่อหอผู้ป่วยใน โรงพยาบาลที่สังกัด และประเภทของโรงพยาบาล 2) แบบสอบถามการจัดการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่ของโรงพยาบาลระดับตติยภูมิ ในเขตสุขภาพที่ 9 เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแบบสอบถามของศศิธร วงษาลาภ 8 ที่สร้างตามแนวคิดของ Kotter 7 ประกอบด้วย การสร้างจิตสำนึกถึงความจำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลง การสร้างแนวร่วมในการเปลี่ยนแปลง การสร้างวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ การสื่อสารวิสัยทัศน์ การเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินงาน การสร้างเป้าหมายระยะสั้นและให้รางวัลต่อความสำเร็จ การเพิ่มเติมและพัฒนาความเปลี่ยนแปลง และการรักษาสภาพการเปลี่ยนแปลงอย่างถาวรแก่องค์กรด้านละ 5 ข้อ รวม 40 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่ามี 5 ระดับ มากที่สุด หมายถึง หอผู้ป่วยมีการทำกิจกรรมนั้นเป็นประจำ ถาวร ระดับมาก หมายถึง หอผู้ป่วยมีการทำกิจกรรมนั้นเป็นส่วนใหญ่ ระดับปานกลาง หมายถึง หอผู้ป่วยมีการทำกิจกรรมนั้นเป็นบางครั้ง ระดับน้อย หมายถึง หอผู้ป่วยมีการทำกิจกรรมนั้นเป็นส่วนน้อย และระดับน้อยที่สุด หมายถึง หอผู้ป่วยไม่มีการทำกิจกรรมนั้น หรือไม่เคยทำเลย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

หาความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านได้ค่า CVI เท่ากับ .97 หาความเที่ยง (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้กับพยาบาลวิชาชีพที่มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่าง ใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้เท่ากับ .98

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยหาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่ของหัวหน้าหอผู้ป่วย ในโรงพยาบาลแต่ละระดับ โดยใช้สถิติ one-way ANOVA

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่ของหัวหน้าหอผู้ป่วย ในโรงพยาบาลแต่ละระดับ เป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยให้ความสำคัญต่อการเคารพในความเป็นมนุษย์ มีการขออนุญาตและชี้แจงข้อมูลการศึกษา อธิบายวัตถุประสงค์ รูปแบบการวิจัย และเคารพต่อการตัดสินใจของกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าร่วมการวิจัย หากผู้เข้าร่วมวิจัยรู้สึกไม่สบายใจสามารถยกเลิกการตอบแบบสอบถามได้ทันที บอกประโยชน์ของการเข้าร่วมการวิจัย ซึ่งจะเป็นการพัฒนาการจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่โดยหัวหน้าหอผู้ป่วยในโรงพยาบาล เขตสุขภาพที่ 9 กระทรวงสาธารณสุข และความยุติธรรมต่อผู้เข้าร่วมการวิจัย โดยทุกคนได้รับแบบสอบถาม มีจำนวนข้อคำถามและรูปแบบประโยคที่เหมือนกัน กำหนดระยะเวลาในการตอบกลับเท่ากัน ข้อมูลที่ได้รับจะเป็นความลับและนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวม ซึ่งจะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ตอบแบบสอบถามและหน่วยงาน การวิจัยนี้ได้รับอนุมัติจากศูนย์จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เลขที่ HE642175 วันที่ 6 สิงหาคม 2564 คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา เลขที่ 126/2021 วันที่ 23 ธันวาคม 2564 คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยเกี่ยวกับมนุษย์ โรงพยาบาลบุรีรัมย์ เลขที่ บร. 0032.102.1/4 วันที่ 25 มิถุนายน 2564

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาตัวแปรการจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่ของหัวหน้าหอผู้ป่วย ประยุกต์ใช้แนวคิดของ Kotter ประกอบด้วย 1) การสร้างจิตสำนึกถึงความจำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลง 2) การสร้างแนวร่วมในการเปลี่ยนแปลง 3) การสร้างวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ 4) การสื่อสารวิสัยทัศน์ 5) การเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินงาน 6) การสร้างเป้าหมายระยะสั้นและให้รางวัลต่อความสำเร็จ 7)การเพิ่มเติมและพัฒนาความเปลี่ยนแปลง และ 8) การรักษาสภาพการเปลี่ยนแปลงอย่างถาวรแก่องค์กร หลังจากทำการเปรียบเทียบข้อมูลจากกลุ่มหัวหน้าหอผู้ป่วยในโรงพยาบาลเขตสุขภาพที่ 9 จะได้รูปแบบการจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นหัวหน้าหอผู้ป่วยโรงพยาบาลศูนย์ 64 คน โรงพยาบาลทั่วไป 63 คน และโรงพยาบาลชุมชน 63 คน ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยทั่วไปร้อยละ 56.3 ลำดับถัดมาคือ หอผู้ป่วยวิกฤติ/กึ่งวิกฤต ร้อยละ 12.1 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 96.8 มีอายุเฉลี่ย 52.52 ปี มีสถานภาพ สมรส/คู่ ร้อยละ 56.3 สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่า ร้อยละ 71.0 และระดับปริญญาโท ด้านการบริหารการพยาบาล ร้อยละ 19.5 ปริญญาโทสาขาอื่นๆ ร้อยละ 9.5 มีประสบการณ์การเป็นหัวหน้าพยาบาลประจำหอผู้ป่วย มากกว่า 10 ปี ร้อยละ 42.1 ผ่านการอบรมหลักสูตรเฉพาะทาง ด้านการจัดการทางการพยาบาล ร้อยละ 60.0 และไม่ผ่านการอบรมหลักสูตรเฉพาะทาง ด้านการจัดการทางการพยาบาล ร้อยละ 40.0

การจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่ของหัวหน้าหอผู้ป่วย

คะแนนการจัดการการเปลี่ยนแปลง หอผู้ป่วยวิถีใหม่ของหัวหน้าหอผู้ป่วย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.07, S.D. = 0.55, 95%CI = 3.99 - 4.15) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินงาน มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.36, S.D. = 0.57, 95%CI = 4.28 - 4.44) ลำดับถัดมาคือ การสร้างแนวร่วมในการเปลี่ยนแปลง ($\bar{x}$ = 4.30, S.D. = 0.53, 95%CI = 4.22 - 4.37) ส่วนด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การสร้างเป้าหมายระยะสั้น และให้รางวัล ต่อความสำเร็จ ($\bar{x}$ = 3.82, S.D. = 0.67, 95%CI = 3.72 - 3.92) (ดังตารางที่ 1)

เปรียบเทียบการจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่ของหัวหน้าหอผู้ป่วย ในโรงพยาบาลแต่ละระดับ

คะแนนเฉลี่ยการจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่ของหัวหน้าหอผู้ป่วยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.07, S.D. = 0.55, 95%CI = 3.99 - 4.15) โรงพยาบาลศูนย์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}$ = 4.17, S.D. = 0.50, 95%CI = 4.05 - 4.30) รองลงมาคือโรงพยาบาลทั่วไป ($\bar{x}$ = 4.14, S.D. = 0.50, 95%CI = 4.01 - 4.26) และโรงพยาบาลชุมชน ($\bar{x}$ = 3.90, S.D. = 0.60, 95%CI = 3.75 - 4.06) ตามลำดับ (ดังตารางที่ 2)

เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่ของหัวหน้าหอผู้ป่วย ในโรงพยาบาลแต่ละระดับ

ระหว่างโรงพยาบาล แต่ละระดับ มีโรงพยาบาลอย่างน้อย 1 คู่ ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า F = 4.57, p = .011) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมี 3 ด้าน ได้แก่ การสร้างแนวร่วมในการเปลี่ยนแปลง (ค่า F = 6.64, p = .002) การสื่อสารวิสัยทัศน์ (ค่า F = 7.48, p = .001) และการสร้างเป้าหมายระยะสั้นและให้รางวัลต่อความสำเร็จ มี (ค่า F = 4.04, p = .019) (ดังตารางที่ 3)

เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่ของหัวหน้าหอผู้ป่วย ในโรงพยาบาลแต่ละระดับ เป็นรายคู่

การจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่ของหัวหน้าหอผู้ป่วยระหว่างโรงพยาบาลศูนย์ กับโรงพยาบาลชุมชน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (p =.021) มีจำนวน 3 ด้าน ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ด้านการสร้างแนวร่วมในการเปลี่ยนแปลงระหว่างโรงพยาบาลชุมชน กับโรงพยาบาลศูนย์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p = .003) ระหว่างโรงพยาบาลชุมชน กับโรงพยาบาลทั่วไป มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p = .027) ด้านการสื่อสารวิสัยทัศน์ ระหว่างโรงพยาบาลชุมชน กับโรงพยาบาลศูนย์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p = .001) และระหว่างโรงพยาบาลชุมชน กับโรงพยาบาลทั่วไป มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p = .030) และด้านการสร้างเป้าหมายระยะสั้นและให้รางวัลต่อความสำเร็จ ระหว่างโรงพยาบาลชุมชน กับโรงพยาบาลศูนย์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p = .036) (ดังตารางที่ 4)

ตารางที่ 1 การจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่ของโรงพยาบาล ในเขตสุขภาพที่ 9 กระทรวงสาธารณสุข แยกตามรายด้าน

การจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่โดยหัวหน้าหอผู้ป่วยในโรงพยาบาลเขตสุขภาพที่ 9	Possible range	Actual range	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	95% CI		การแปลผล (ระดับ)
					Lower	Upper	
รายด้าน							
1. การสร้างจิตสำนึกถึงความจำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลง	1-5	3-5	4.26	0.53	4.19	4.34	มาก
2. การสร้างแนวร่วมในการเปลี่ยนแปลง	1-5	2-5	4.30	0.53	4.22	4.37	มาก
3. การสร้างวิสัยทัศน์และกลยุทธ์	1-5	2-5	4.05	0.66	3.95	4.14	มาก
4. การสื่อสารวิสัยทัศน์	1-5	1-5	3.92	0.69	3.82	4.02	มาก
5. การเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินงาน	1-5	1-5	4.36	0.57	4.28	4.44	มาก
6. การสร้างเป้าหมายระยะสั้นและให้รางวัลต่อความสำเร็จ	1-5	1-5	3.82	0.67	3.72	3.92	มาก
7. การเพิ่มเติมและพัฒนาความเปลี่ยนแปลง	1-5	1-5	3.88	0.72	3.77	3.98	มาก
8. การรักษาสภาพการเปลี่ยนแปลงอย่างถาวรแก่องค์กร	1-5	2-5	3.99	0.67	3.89	4.08	มาก
ภาพรวม	**1-5**	**1-5**	**4.07**	**0.55**	**3.99**	**4.15**	**มาก**

ตารางที่ 2 การจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่ของหัวหน้าหอผู้ป่วย ในโรงพยาบาลแต่ละระดับ

ระดับโรงพยาบาล	Possible range	Actual range	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	95% CI		การแปรผล (ระดับ)
					Lower	Upper	
โรงพยาบาลศูนย์	1-5	2-5	4.17	0.50	4.05	4.30	มาก
โรงพยาบาลทั่วไป	1-5	2-5	4.14	0.50	4.01	4.26	มาก
โรงพยาบาลชุมชน	1-5	2-5	3.90	0.60	3.75	4.06	มาก
รวม	**1-5**	**2-5**	**4.07**	**0.55**	**3.99**	**4.15**	**มาก**

ตารางที่ 3 ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่ของหัวหน้าหอผู้ป่วย ในโรงพยาบาล เขตสุขภาพที่ 9 กระทรวงสาธารณสุข ในโรงพยาบาลแต่ละระดับ

การจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่โดยหัวหน้าหอผู้ป่วยในโรงพยาบาลเขตสุขภาพที่ 9 กระทรวงสาธารณสุข	โรงพยาบาลศูนย์		โรงพยาบาลทั่วไป		โรงพยาบาลชุมชน		F	P-value
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. การสร้างจิตสำนึกถึงความจำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลง	4.34	0.52	4.33	0.51	4.11	0.55	3.79	.054
2. การสร้างแนวร่วมในการเปลี่ยนแปลง	4.43	0.51	4.36	0.52	4.11	0.52	6.64	.002**
3. การสร้างวิสัยทัศน์และกลยุทธ์	4.11	0.67	4.09	0.58	3.94	0.71	1.21	.298
4. การสื่อสารวิสัยทัศน์	4.11	0.62	3.99	0.62	3.66	0.75	7.48	.001***
5. การเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินงาน	4.45	0.54	4.40	0.49	4.23	0.65	2.73	.068
6. การสร้างเป้าหมายระยะสั้นและให้รางวัลต่อความสำเร็จ	3.94	0.62	3.90	0.59	3.63	0.77	4.04	.019*
7. การเพิ่มเติมและพัฒนาความเปลี่ยนแปลง	4.03	0.64	3.94	0.72	3.71	0.81	2.73	.068
8. การรักษาสภาพการเปลี่ยนแปลงอย่างถาวรแก่องค์กร	4.17	0.50	4.08	0.69	3.85	0.68	2.04	.132
รวม	**4.17**	**0.50**	**4.14**	**0.50**	**3.90**	**0.60**	**4.57**	**.011***

* p < .05, ** p < .01, *** p < .001

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่ของหัวหน้าหอผู้ป่วย ในโรงพยาบาลแต่ละระดับ เป็นรายคู่

การจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่โดยหัวหน้าหอผู้ป่วยในโรงพยาบาลเขตสุขภาพที่ 9 กระทรวงสาธารณสุข	**จับคู่เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างโรงพยาบาล**		
	โรงพยาบาลศูนย์ – โรงพยาบาลทั่วไป (P-value)	โรงพยาบาลทั่วไป -โรงพยาบาลชุมชน (P-value)	โรงพยาบาลชุมชน -โรงพยาบาลศูนย์ (P-value)
1. การสร้างจิตสำนึกถึงความจำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลง	.994	.070	.053
2. การสร้างแนวร่วมในการเปลี่ยนแปลง	.754	.027*	.003**
3. การสร้างวิสัยทัศน์และกลยุทธ์	.989	.448	.366
4. การสื่อสารวิสัยทัศน์	.562	.030*	.001***
5. การเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินงาน	.857	.244	.083
6. การสร้างเป้าหมายระยะสั้นและให้รางวัลต่อความสำเร็จ	.955	.074	.036*
7. การเพิ่มเติมและพัฒนาความเปลี่ยนแปลง	.948	.187	.097
8. การรักษาสภาพการเปลี่ยนแปลงอย่างถาวรแก่องค์กร	.931	.165	.309
ภาพรวม	**.920**	**.060**	**.021***

* p < .05, ** p < .01, *** p < .001

อภิปรายผลการวิจัย

การจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่ของหัวหน้าหอผู้ป่วย

ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากภายหลังที่กระทรวงสาธารณสุขออกนโยบายและแนวทางให้โรงพยาบาลในสังกัด ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริการไปสู่วิถีใหม่ โดยที่หัวหน้าหอผู้ป่วยรับฟังความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานในการสะท้อนผลการปฏิบัติงานและเพื่อนำไปเป็นแนวทางการแก้ปัญหาต่อการเปลี่ยนแปลง มีกระบวนการสื่อสาร การจัดประชุม และเชิญผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมารับฟังและถ่ายทอดนโยบายดังกล่าว ติดตามงานและคอยสนับสนุนให้กำลังใจรวมถึงให้คำแนะนำผู้ปฏิบัติงานเพื่อดำเนินการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในหอผู้ป่วยซึ่งถือได้ว่าโรงพยาบาลทุกระดับให้ความสำคัญต่อการจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วย และสนองตอบนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขเป็นอย่างดี สอดคล้องกับการศึกษาของ ศศิธร วงษาลาภ (2557 : 75-93) พบว่า ระดับคะแนนเฉลี่ยการจัดการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าพยาบาลหอผู้ป่วย มีคะแนนอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน อาจจะมาจากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าหอผู้ป่วย ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานให้ผู้ร่วมงานสามารถปฏิบัติตาม และเห็นถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

การจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่ของหัวหน้าหอผู้ป่วยทุกด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 52.52 ปี และมีประสบการณ์การเป็นหัวหน้ามากกว่า 10 ปี ถึงร้อยละ 42.1 ผ่านการอบรมหลักสูตรเฉพาะทางด้านการจัดการทางการพยาบาลถึงร้อยละ 60.0 ถือได้ว่าเป็นผู้มีความสามารถ มีประสบการณ์ในการทำงานยาวนาน สามารถวางแผนการจัดการเปลี่ยนแปลงในหอผู้ป่วย มองสภาพการณ์และเข้าใจปัญหาจากประสบการณ์ได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ จุติมา เบ็ญอ้าดัม, ประภาพร ชูกำเนิด และปราโมทย์ ทองสุข (2563 : 35-51) บว่า การนำของหัวหน้าหอผู้ป่วยในการจัดการความปลอดภัยของบุคลากรทุกด้านอยู่ในระดับมาก อาจจะมาจากประสบการณ์ของหัวหน้าหอผู้ป่วยที่คำนึงถึงด้านการบริหารจัดการอย่างชัดเจนในทุกด้าน

ความแตกต่างของการจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่ของหัวหน้าหอผู้ป่วย ในโรงพยาบาลแต่ละระดับ

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่ของหัวหน้าหอผู้ป่วย พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) โดยพบว่าการจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่ของหัวหน้าหอผู้ป่วย ของโรงพยาบาลศูนย์ และโรงพยาบาลชุมชน มีการจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่ที่แตกต่างกัน เนื่องด้วยศักยภาพของโรงพยาบาลศูนย์ มีการสนับสนุนด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านทรัพยากรในโรงพยาบาลสูงกว่าโรงพยาบาลชุมชน จึงทำให้เห็นความแตกต่างของการจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่อย่างชัดเจน และเมื่อพิจารณาความแตกต่างรายด้าน พบว่ามี 3 ด้าน ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้

การสร้างแนวร่วมในการเปลี่ยนแปลง มี 2 คู่ที่มีความแตกต่างกัน พบว่า การจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่ด้านการสร้างแนวร่วมในการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าหอผู้ป่วยโรงพยาบาลทั่วไปกับโรงพยาบาลชุมชนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) โรงพยาบาลทั่วไปอาจจะมีการให้ผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่ายเข้ามาร่วมทำงานได้ แตกต่างจากโรงพยาบาลชุม ที่มีข้อจำกัดของอัตรากำลังของบุคลากร การไม่มีช่วงเวลาในการประชุมปรึกษา และผู้ปฏิบัติงานยังขาดประสบการณ์ต่อการทำงานด้านนโยบาย (Hajizadeh, Zamanzadeh, Kakemam, Bahreini and Khodayari-Zarnaq, 2021 : 1-9) และการจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่ด้านการสร้างแนวร่วมในการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าหอผู้ป่วยโรงพยาบาลศูนย์กับโรงพยาบาลชุมชนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) โรงพยาบาลศูนย์อาจจะสามารถให้ผู้ร่วมงานทุกฝ่ายเข้ามามีบทบาทในการทำงาน มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ชัดเจน รับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงานอย่างต่อเนื่อง แต่โรงพยาบาลชุมชน มีข้อจำกัดที่จะดึงผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมต่อการสร้างแนวร่วมได้ เช่น อัตรากำลังของบุคลากร การไม่มีช่วงเวลาในการประชุมปรึกษา และผู้ปฏิบัติงานยังขาดประสบการณ์ต่อการทำงานด้านนโยบาย สาเหตุที่องค์กรมีการสร้างแนวร่วมในการเปลี่ยนแปลงมีความแตกต่างกัน อาจมีผลมาจากจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ ขาดการประชุมชี้แจงร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ขาดการรับฟังเสียงสะท้อนของผู้ปฏิบัติงาน และการแบ่งบทบาทหน้าที่ไม่ชัดเจนสอดคล้องกับ

การศึกษาของ วงจันทร์ เดชทองทิพย์ (2563 : 38-45) พบว่า การมีส่วนร่วมในด้านการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล ประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง มีความสัมพันธ์ต่อการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาด้านคุณภาพของโรงพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$)
การสื่อสารวิสัยทัศน์ มีความแตกต่างกันระหว่างโรงพยาบาลทั่วไปกับโรงพยาบาลชุมชน และโรงพยาบาลศูนย์กับโรงพยาบาลชุมชน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) เพราะโรงพยาบาลทั่วไป อาจจะมีการสื่อสารที่สูงกว่าโรงพยาบาลชุมชน เนื่องด้วยโรงพยาบาลทั่วไปมีการถ่ายทอดวิสัยทัศน์ผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายกว่า มีอัตรากำลังในการบริหารงาน มีการประชุมอย่างต่อเนื่อง แต่โรงพยาบาลชุมชนยังไม่สามารถสื่อสารวิสัยทัศน์ของหัวหน้าได้อย่างทั่วถึงด้วยข้อจำกัดเรื่องจำนวนบุคลากร ช่องทางการสื่อสาร (สุห้วง พันธ์ถาวรวงศ์, นงนุช บุญยัง และปราโมทย์ ทองสุข, 2558 : 141-156; อโนทัย ผลิตนนท์เกียรติ และทิพยรัตน์ แก้วศรี, 2560 : 40-54) การสื่อสารวิสัยทัศน์ของหัวหน้าหอผู้ป่วยโรงพยาบาลศูนย์กับโรงพยาบาลชุมชนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) โรงพยาบาลศูนย์อาจจะมีการถ่ายทอดวิสัยทัศน์ผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย ลักษณะงานที่รับผิดชอบและปฏิบัติมีเพียงหอผู้ป่วยเดียว จึงทำให้สามารถมีเวลาในการถ่ายทอดวิสัยทัศน์ได้อย่างเต็มที่ แตกต่างจากโรงพยาบาลชุมชนที่มีข้อจำกัดเรื่องอัตรากำลังไม่เพียงพอ ภาระงานที่รับผิดชอบของหัวหน้าหอผู้ป่วยมีมากกว่าหนึ่งงาน ทำให้ต้องปฏิบัติงานในหลากหลายหน้าที่ (สุห้วง พันธ์ถาวรวงศ์, นงนุช บุญยัง และปราโมทย์ ทองสุข, 2558 : 141-156; อโนทัย ผลิตนนท์เกียรติ และทิพยรัตน์ แก้วศรี, 2560 : 40-54)

การสร้างเป้าหมายระยะสั้นและให้รางวัลต่อความสำเร็จ มีความแตกต่างกันระหว่างโรงพยาบาลศูนย์กับโรงพยาบาลชุมชน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) โรงพยาบาลศูนย์อาจจะมีการกำหนดเป้าหมายการทำงานทั้งระยะสั้นและระยะยาว วางแผนการให้รางวัลทีมงาน สนับสนุนงบประมาณและให้กำลังใจทีมทำงานในการดำเนินการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยตามเป้าหมาย แต่โรงพยาบาลชุมชน ยังขาดการกำหนดเป้าหมายระยะสั้นที่ชัดเจน การสนับสนุนให้รางวัลทีมงานพอมีบ้างตามโอกาส ด้วยข้อจำกัดทางด้านงบประมาณของโรงพยาบาล (สุจินต์ ชัยมังคลานนท์ และสัมพันธ์ พลภักดิ์, 2561 : 185-193) การสร้างเป้าหมายระยะสั้นและให้รางวัลต่อความสำเร็จมีความแตกต่างกัน เนื่องจากมีการบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงที่ไม่เหมือนกัน ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายการทำงานทั้งระยะสั้นและระยะยาว การวางแผนการให้รางวัลทีมงาน การสนับสนุนงบประมาณ การมอบหมายให้มีการรวบรวมข้อมูล การประเมินผลจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การกำกับ ติดตาม การดำเนินการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วย การวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมตามแผน สอดคล้องกับการศึกษาของ สุจินต์ ชัยมังคลานนท์ และสัมพันธ์ พลภักดิ์ 14 พบว่า ปัญหาของการบริหารจัดการของโรงพยาบาลชุมชน คือปัญหาด้านการจัดสรรงบประมาณ และการศึกษาของ ขวัญใจ ภูมิเขต, มุกดา หนุ่ยศรี และวรรณภา ประไพพานิช (2562 : 35-46) พบว่า การที่องค์กรจะได้รับรางวัลหรือ

ได้รับความสำเร็จในด้านการบริหารงานต่าง ๆ จะต้องประกอบไปด้วย การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ การบริหารทรัพยากร จึงจะทำให้ประสบความสำเร็จในการบริหารงานได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. หัวหน้าหอผู้ป่วยควรวางแผน และจัดสรรการให้รางวัลตอบแทนแก่ทีมงานในโอกาสที่เห็นว่าสมควร เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจ วางแผนงบประมาณในการสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานได้เข้าร่วมการประชุม อบรมในหลักสูตรด้านการจัดการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วย หรือด้านการบริหารความเสี่ยง

2. หัวหน้าหอผู้ป่วยควรมีมาตรการ การแจ้งข่าว แจ้งข้อมูลให้ผู้ปฏิบัติงานรับทราบ และอธิบายว่าผู้ปฏิบัติงานทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผน และการตัดสินใจ เพื่อให้การจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่ประสบผลสำเร็จ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยและพัฒนาเพื่อส่งเสริมบทบาทพยาบาลผู้ปฏิบัติงาน ด้านการมีส่วนร่วมต่อการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่

2. ควรมีการศึกษาประสิทธิผลของการจัดการการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริการในหอผู้ป่วยไปสู่วิถีใหม่

3. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์การจัดการการเปลี่ยนแปลงหอผู้ป่วยวิถีใหม่ กับมาตรฐานหรือตัวชี้วัดของโรงพยาบาลที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). (2564). *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 16 เมษายน 2564. แหล่งที่มา: https://ddcportal.ddc. moph.go.th/portal/apps/opsdashboard/ index.html#/20f3466e075e45e5946aa87c96e8ad65

กองการพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวงกระทรวงสาธารณสุข. (2561). *บทบาทหน้าที่ของพยาบาลวิชาชีพ.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สื่อตะวัน.

กองบริหารการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข. ระบบรายงานสนับสนุนข้อมูลสุขภาพ. (2563). *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 29 พฤศจิกายน 2563. แหล่งที่มา: http://phdb.moph.go.th/main/index/site/16

กาญชนา สถิรพงศ์กุล. (2563). หัวหน้าหอผู้ป่วย NICU โรงพยาบาลชัยภูมิ. *สัมภาษณ์*. วันที่ 25 มิถุนายน 2563.

ขวัญใจ ภูมิเขต, มุกดา หนุ่ยศรี และวรรณภา ประไพพานิช. (2562). ประสบการณ์ความสำเร็จในการบริหารงานของหัวหน้าหน่วยงานทางการพยาบาล โรงพยาบาลระดับตติยภูมิ สังกัดกระทรวงสาธารณสุขในจังหวัดนนทบุรี. *วารสารพยาบาลตำรวจ.* 11 (1), 35-46.

จุติมา เบ็ญอ้าดัม, ประภาพร ชูกำเนิด และปราโมทย์ ทองสุข. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างการนำของหัวหน้าหอผู้ป่วยและการมีส่วนร่วมของพยาบาลวิชาชีพในการจัดการความปลอดภัยของบุคลากรโรงพยาบาลเอกชนภาคใต้. *วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์.* 40 (2), 35-51.

โรงพยาบาลแก้งคร้อ. (2563). ประกาศแนวปฏิบัติเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 3 สิงหาคม 2563. แหล่งที่มา http://www.kaengkhro.go.th/wordpress/

วงจันทร์ เดชทองทิพย์. (2563). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของพยาบาลวิชาชีพในการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร. *วารสารการพยาบาล สุขภาพและการศึกษา*. 3 (1), 38-45.

ศศิธร วงษาลาภ. (2557). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการการเปลี่ยนแปลงของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย ในโรงพยาบาลระดับทุติยภูมิ ในจังหวัดกาญจนบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. นครปฐม: มหาวิทยาลัยคริสเตียน.

สมจิตร์ จำปาแดง. (2563). หัวหน้ากลุ่มงานพยาบาลควบคุมและป้องกันโรคติกเชื้อ โรงพยาบาลบุรีรัมย์. *สัมภาษณ์*. วันที่ 26 มิถุนายน 2563.

สุจินต์ ชัยมังคลานนท์ และสัมพันธ์ พลภักดิ์. (2561). ตัวแบบการบริหารจัดการเพื่อความมั่นคงทางสุขภาพของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดชลบุรี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย*. 8 (1), 185-193.

สุห้วง พันธ์ถาวรวงศ์, นงนุช บุญยัง และปราโมทย์ ทองสุข. (2558). การสานวิสัยทัศน์ของหัวหน้าหอผู้ป่วยและกระบวนการยอมรับวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติงานของพยาบาลประจำการตามการรับรู้ของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลทั่วไป ภาคใต้. *วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์*. 35 (3), 141-156.

อโนทัย ผลิตนนท์เกียรติ และทิพยรัตน์ แก้วศรี. (2560). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาลของบุคลากรโรงพยาบาลบางจาก จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม.* 7 (1), 40-54.

Hajizadeh, A., Zamanzadeh, V., Kakemam, E., Bahreini, R. & Khodayari-Zarnaq, R. (2021). Factors influencing nurses participation in the health policy-making process: a systematic review. *BMC Nurse*. 20 (1), 1-9.

Kotter, J., P. Leading Change. (1996). *Harvard Business Review*. Boston: MA.

Learning Chinese Culture through Chinese Drum in the International Student, Institute of International Education, Liaoning University, China

Liu Lei and Nicha Pattananon
Bangkokthonburi University, Thailand
Corresponding Author, Email: nicha.pat@bkkthon.ac.th

****

Abstracts

Studying in China is an integral part of China's foreign work and an important part of international cooperation and educational exchanges. It is of great significance in building a world-renowned and high-level university, promoting friendly exchanges between China and foreign youth, and enhancing friendship among the people. In recent years, with the continuous expansion of the number of international students in China, learning difficulties and social barriers have become increasingly prominent due to language barriers, teaching methods differences, value contrast, and other problems. More and more scholars and experts have begun to pay attention to this problem in the Chinese education circle. This article aims to reveal the spreading of Chinese drum culture internationally.

This paper found that In the current teaching management system of international students, Chinese and international students jointly carry out extracurricular activities, which most help overseas students adapt to Chinese culture, and consolidate and extend classroom teaching means.

Keywords: Learning Chinese Culture; Chinese Drum; Institute of International Education; Liaoning University

Introduction

China has accepted international students since 1950. Over the past 70 years, China has trained many talents in science and technology, education, diplomacy, management, and other fields for many countries and regions worldwide, especially the vast developing countries and regions. This has positively contributed to China's strengthening and development of relations with the political, diplomatic, economic, and trade countries worldwide and carrying out educational, cultural, and personnel exchanges (Dai & Cha, 2013 : 134-138).

With the continuous improvement and enhancement of China's international status and comprehensive national strength, more and more countries recognize China's education level, and the number of international students in China also shows an increasing trend every year. According to relevant data, China Education Online released the "2020 High Recruitment Survey Report". According to the report, Chinese universities have an increasing influence on international students, becoming the third in the world and the first destination in Asia.

For overseas students, studying abroad, on the one hand, means broadening their horizons and understanding the foreign culture, and on the other hand, it also means cross-cultural adaptation problems. How to effectively solve the adaptation problems in language, environment, eating habits, study, and other aspects will have a huge impact on the final study

* Received: July 14, 2022; Revised: August 8, 2022; Accepted: August 10, 2022

of overseas students. Further, suppose overseas students have certain side effects on their mental health in adapting to cross-culture. In that case, overseas students cannot adapt to the life of the host country, which to some extent means the failure of family and national investment. This will affect the students' evaluation of the host country after their return and straightforwardly affect the host country's international image. Therefore, for overseas students, host governments, and educational institutions, the problem of cross-cultural adaptation needs to attract attention. Especially in China, the number of students in China is increasing every year, and relevant departments and institutions need to pay attention to the cultural adaptation of students in China (Jia, 2017 : 45-47.).

Figure 1. International students from the School of International Education of Liaoning University are practicing Chinese drums

Learning Chinese Culture

Current academic research on cross-cultural issues, mainly from cross-cultural psychology and cross-cultural communication, has made a lot of exploration and detailed analysis. In addition to individual internal psychological factors, social culture, and economical external environmental factors on the influence of cross-cultural adaptation and put forward the corresponding suggestions for this problem. International interest in cross-cultural exchanges occurs for two reasons. First, in our era, technological changes, travel, economic and political systems, population migration patterns, and population density all led to increasingly frequent communication among different cultures. Whether you like them or not, these exchanges will be before Ununprecedented depth and breadth. Huston Smith (Houston) once said: " When historians look back on our century, the most exciting thing is not space travel or nuclear energy, but that people in the world can compare sincerely." Second, growing learn that culture influences how we communicate in subtle and far-reaching ways. A person's cultural background and life experience determine how he sees the world and the way he interacts with the world (Yu, 2012 : 6)

Figure 2. Students and students from the School of International Education of Liaoning University play Chinese drums on the traditional Chinese Dragon Boat Festival, 2019

On the other hand, music is the common language of humankind. Mary McCarthy once said: " The same music world, the same music dream, and global music teachers hope to use their selfless dedication to perfect their children in their artistic life. “This article uses Chinese drums as the medium because drums are the earliest musical instrument of human beings. People beat the drum in front of the power of nature, and scenes violently shake in all directions. Exciting labor competition activities use the drum. With the development of society, national bands, folk art, drama, song and dance, festive assembly, and sports cheer have the sound of Chinese drum, and the modern Chinese drum is more widely used. It has a high artistic and ornamental nature. It fully embodies people's spirit of unity, cooperation, and enterprising in collective performance, enhancing self-confidence and pride, and inspiring and inspiring the human spirit. This is not only the core connotation of the Chinese drum in national culture but also a positive force to promote social progress (Gary, 1992 : 35)

This article discusses the cross-cultural adaptation of international students in China under their national conditions. By learning the Chinese drum after optimization and learning folk knowledge related to this during the performance, international students can understand their understanding of traditional Chinese symbols to understand the civilization of China as an ancient civilization. At the same time, it is easier and more convenient to enter modern Chinese society, which is conducive to them engaging in work related to the traditional Chinese culture and modern Chinese culture in the future.

The importance of Chines culture

Traditional Chinese culture is a relatively stable cultural form formed and developed by the Chinese nation in ancient Chinese society, the crystallization of the wisdom of the Chinese nation, and the display of the historical heritage of the Chinese nation in real life. This ideological system contains a rich cultural and scientific spirit, Mainly reflected in three aspects: First, the study of cohesion, Traditional Chinese culture is the culture of internal cohesion, The basic spirit of this culture is to focus on harmony, Connect individuals with others, individuals and groups, man and nature, Forming a cultural relationship; The second is

compatible learning, Traditional Chinese culture is not a closed system, Despite restrictions in foreign exchanges in ancient China, Or with an open attitude to achieve the external Buddhist compatibility, Third, the study of worldwide use, The essential characteristic of culture is to promote the humanity of nature and society, Traditional Chinese culture presents the style of study of Confucian classics and world, It takes the investigation of heaven and man, The foothold is to cultivate morality, govern the country and smooth the world, Strive to realize its value in the real society, Universal use is the basic spirit of cultural science.

Chinese drum culture

The drum is the earliest human musical instrument, with the drum having the drum culture. Chinese drum has a long history of thousands of years. In the long history of thousands of years, drum and drum culture has been changing with the social soil of cultural phenomena (including the development of productivity, the progress of science and technology, the increasingly frequent transportation between Chinese and foreign countries, and the continuous enrichment of people's material and cultural life).

Every ethnic group in the world has a legend of its nation about drum making. The invention of Chinese drum was first used in the hands of witches to imitate the sound of thunder, which also reflects the musical philosophy of "music and heaven" in ancient China. In addition to its artistic function as an instrument, the Chinese drum also has the purpose of transmitting information, serving as an artifact, instrument, heavyweight, and sacrifice.

In China： The broad and profound Chinese drum culture and its wide use are among the best in the world. The drum has its artistic functions as a musical instrument. It has various practical values in military, political, economic, and daily life, playing a unique role in many fields of ancient and modern social life. Drum culture contains esoteric philosophy, reflects people's belief consciousness and even aesthetic taste, embodies the wisdom and skills of the Chinese people, and even reflects the level of economic development of all ethnic groups and regions and the achievements of cultural exchanges. Secondly, drum culture is an important part of Chinese culture. From the perspective of traditional culture, the core "ritual and music" of Chinese Confucian culture cannot be separated from the drum. The important role of the drum in making rituals and music reflects the profound thought of traditional culture, and the extensive and profound ideological system of Zhouyi is also reflected in the drum culture. From the perspective of national culture, both the Han nation and all ethnic minorities have their own elegant drum culture, and the drum culture of the Chinese nation enjoys a reputation in the world for its long history and colorful characteristics. From the perspective of folk culture, drum culture permeates all fields of vulgar culture, and we can always see and hear the sound of drums and drums in the customs and daily life of the society (Yan & Pu, 1997 : 35).

Figure 3. Hundred pictures of ancient Chinese customs

China is a vast territory and has a profound cultural heritage. Its long-term historical development has formed a colorful cultural style with its local characteristics. Drum music rooted in folk life is no exception. Under the influence of the local natural environment, political and economic, social culture, and other factors, a music culture gradually integrates local characteristics in the invisible process. It is presented through different Musical instrument collocation and performance styles. For example, Jingchu gongs and drum music is rough and lively based on Chu music's primitive and warm style. Chaozhou gongs and drum music focuses on the coordination between percussion and bamboo instruments and bamboo instruments and presents a magnificent, rigid, and soft effect; Shanxi Jiangzhou gong and drum music present the form of a "group drums together, drum music" performance paradigm. The above examples illustrate the drum music's personality stored in different cultural contexts (Jia, 2017 : 45-47.).

The drum dance makes its best: China's long history and original function. From the original dance of "hit stone, beast rate dance" to today hit the inspiration of all kinds across the country, depicting the long history of Chinese inspiration and the inspiring charm of drum dance.Ch Chinese drum instruments have roughly experienced four stages of evolution: earth drum, tile drum, leather drum, and bronze drum. At the same time, it also knocked out the strong sound of Chinese civilization through the stumbling dance wind of the Chinese people, deducing the unique charm of China inspired

Ode to the Drum is the praise of our ancestors. From the drum's origin to the drum's function, it records the various images of the Chinese drum culture and lets us understand the various insights of the ancient people on the Chinese drum culture. The Sui and Tang Dynasties were the most active period of Chinese drum culture. With the large input of Hu Drum from the Western Regions, various drums competed for beauty and prominence in the music industry for a while, and the drums reached an unprecedented height in the history of art. Along the ancient Silk Road, the flying waist drum, bamboo drum music, etiquette, and so on benefited from the music and dance cultural exchanges between the Central Plains and the Western Regions. Traditional Chinese drums pursue the huge drum shape, colorful decoration, solemn sound, the soothing rhythm. Hu Drum, which spread to the Central Plains, played an important role in promoting the development of drum music in the Han and Tang Dynasties. However, the absorption of Chinese traditional drum culture to these foreign factors was also absorbed and

integrated based on the foundation of local culture (Gao & Liang, 2008 : 7)

Outside China: In the performance of the national orchestra in the Ramuze ceremony of Huangnan Tibetan Autonomous Prefecture, Qinghai Province, the relationship between drum and shaman depends on what circumstances, such as in the shaman sacrificial ritual ceremony, the drum is the instrument. If on stage, then the drum is the instrument. The deciding factor here is defined in context rather than in drum-based qualitative terms." Knowing people with the drum" is to understand the customs or religious beliefs of different ethnic groups and countries through different drum cultures

Drums are often considered a "noise" instrument. Behind this seemingly descriptive term is a strong exclusive ——, namely the drum: "non-music," or at most just the secondary attribute after the melodic instrument. But that's just part of the ideas in the musical culture. Drum in many countries and nations are often given a very important status. They are either symbols of status or signs of identity. Or as the boundary of the distinction

A professor of psychiatry at the University of British Columbia has proved experimentally that drum sounds accelerate to extremely high frequencies (3.3 to 3.7 strikes per second) to help dancers find hallucinations. It is seen on computer graphs that at this frequency, stimulation of the human brain causes the emergence of a state of consciousness altered by some auditory modulation linked to other physiological states. Drumm playing is the preferred music therapy. Since ancient times, drumming has been a part of ritual medicine, often used to relieve pressure (Wolfgang & New, 1993 : 48-60 + 124).

Cultural IQ

In ancient history, the earliest said "culture" refers to the traces of human activities. When such traces are concentrated, "culture" is the ecological community of human beings in a specific time and space. The traditional human concept believes that culture is a social phenomenon. It is the product of human beings' long-term creation and a historical phenomenon. It is the accumulation of human society and history. To be precise, culture is the way of thinking, values, lifestyle, norms of behavior, art, culture, science, and technology of the country and the nation, which can be inherited and spread, etc. It is a widely recognized ideology that human beings communicate with each other in the sublimation of the perceptual knowledge and experience of the objective world. Culture is the sum of the symbols (supplemented by words, images) and sound (language mainly, rhyme and notes supplemented by people created in the process of constantly understanding self and transformation, constantly understanding nature and transforming nature. It can be abbreviated in simpler and concise words as culture is the sum of language and words.

Cultural IQ is the ability to engage in a range of behavioral patterns, using which one can rely on his skills (language or interpersonal skills) and qualitative (tolerance to uncertain situations) to accommodate the culture-based values and attitudes of those who communicate with. The skills here include language, spatial, inner, and interpersonal ability. A person's cultural IQ is not constant, increasing and decreasing with adaptation to cultural differences (Bruce, 2008 : 56).

In China: Culture is an ecological community containing spiritual values and a way of life. It creates a collective personality through accumulation and guidance. The ultimate goal of culture is to popularize love and kindness in the world. The three characteristics of Chinese culture are the "etiquette method" based on the social model, the "gentleman way" based on the personality model, and the "meaningful way" based on the behavior model. A major

advantage of culture is the macro level. From a macro point of view, everything in the world is only local, just temporary. Therefore, the macro level of culture has become philosophical. The world of culture is very large, and the "professional" as "culture" is a misunderstanding. In fact, "professional" is narrow, "culture" is broad as the industry, "professional" to the boundary, and "culture" to blend of the text. The two have different directions. Of course, some professional behaviors break through the limitations and get close to the culture (Yang & Lv, 2010 :65).

Culture is the spiritual motive force to promote the development of a country. It is also a national total of material wealth and spiritual wealth. Music is one of the closest to people's inner world abstractness. Perhaps the most can reflect the expression of spirituality. It showed both people's aesthetic behavior itself and reflected the idea of people of faith and aesthetic temperament and interest. A specific population in a long living area will create a cultural landscape and iconic symbol suitable for the environment (Zhang, Y. 2021 : 52-55.).

Outside China: IQ diversity is the concept that there are more forms of IQ than the logic, expression, and mathematical IQ measured by typical standard IQ tests. A musician may be a piano genius, but math or expression is not good. Just because of the low intelligence score, " the IQ test is incorrect. A dancer or karate master has high movement skills but may not understand how to play the piano, and an IQ test genius could not have any chance to beat him in front of a karate master. So, there are many ways to be smart.

Everyone has their cultural style, personal beliefs, world views, and unique hobbies. All of this was shown when communicating with others. Without these personal characteristics, everyone would look like a bunch of robots made as standardized. Human communication is mobile and unpredictable. Although some linguists have designed a flowchart of topics people like to cover during conversations, there is still a phenomenon. How everyone speaks and how it speaks is difficult to predict. People always organize their language when they speak. Different identities determine the content and way of speaking from the perspective of individuals and the perspective of culture. However, we still find it very important to understand the communication style. To get to know others, start by knowing yourself—intercultural communication skills. Face-to-face discussions, phone conversations, or communication —— in writing, whether speaking or writing —— has a wide range of appropriate sound or silent communication skills in various cultures, including the ability to write an email, such as when to write? What do you write? It also includes the ability to organize transnational negotiations successfully.

The world created by humankind is a cultural world that is fundamentally different from nature. Humans share a common cultural origin, but different ethnic groups have different cultures. Cultural relativism's interpretation and positioning of "culture" have influenced many representative theories in western social thought, such as cultural nationalism and multiculturalism.

The importance of music to culture and what results in its research may bring is the most important issue for scholars to discuss. This question is what is the defining feature of music and its cultural nature? Which type of music can directly reflect culture? What is the relationship between world music, tribal music, and folk music? Does the understanding of some music have any help in cultural understanding? Can it ever improve the cultural IQ? They are all questions worth a deep discussion (Gary, 1992 : 35)

Learning Chinese Culture through Chinese Drum in the International Student

Today, the trend of world economic globalization is becoming increasingly obvious, and culture is becoming increasingly prosperous, culture without borders, and education without borders. With the development of world economic and cultural exchanges, the international student education industry has become an important part of the internationalization of higher education. In recent years, with the development of China's economy and culture and foreign education, the number of international students coming to China has increased rapidly. The rapid development of international students' education has also put forward higher update requirements for the curriculum of international students.

In China: Students in China have great differences in their way of thinking, moral concepts, customs, personal privacy, other aspects, etc. International students first face the problem of cultural adaptation in their learning and life in China. The problem of cultural adaptation may directly lead to the psychological adaptation of international students. It will affect the learning mood and lead to the low learning effect of international students, and even affect the overall education effect, affecting the overall development of international students and the one-sided cognition of Chinese culture (Dai & Cha, 2013 : 134-138).

Discussion

At present, overseas students in China mainly study in major universities. In the current teaching management system of international students, Chinese and international students jointly carry out extracurricular activities, which most help overseas students adapt to Chinese culture, and consolidate and extend classroom teaching means. When organizing extracurricular activities for overseas students in China, they should find an internal meeting point for traditional Chinese and Western cultures. So that international students can have fewer cultural barriers and resulting cultural anxiety when they first encounter different cultures (Yang & Deng, 2015 : 149-151.)

International student education undertakes the task of spreading and exchanging Chinese culture and values and shares the responsibility of harmonious and friendly exchanges between China and people of all countries in political, economic, and other aspects. International student education not only enriches the object and scope of Chinese education but also promotes the development of China's social and economic economy, expanding the quantity and quality of Chinese talents, and improving China's international status and image. The Chinese government fully recognizes the importance of the education of overseas students in China to Chinese education, politics, economy, culture, and other fields. It puts forward the sixteen-word working principle of "expanding scale, improving level, improving management, and ensuring quality" to guide and promote the further rapid and healthy development of the cause of Chinese overseas students.

Students' education is a "systematic project," which combines practice and theory and needs us to master sociology, psychology, education, and other natural and social science knowledge. Introduce the "people-oriented" management idea, grasp the basic laws of international students 'education, and use international students' internal and external relations. On the whole, integrate effective resources, carry out international students 'education activities with more scientific, planned, and purposeful, and promote the reasonable, rapid, and sustainable development of overseas students' education (Wu, 2006 : 76-77.)

Conclusion

At present, the trend of world economic globalization has driven the increasing prosperity of cultural exchanges, and international students' education has become an important part of the internationalization of higher education. Under the guidance of the national macro policies and the university, the School of International Education of Liaoning University in the new era has attempted to open Chinese drum culture courses and the stage practice of drum music clubs for overseas students. Chinese drum culture has extremely rich connotations, and rhythm, performance, and color changes have different representative meanings, even if there is no language. It can also be inferred in the performance what its music expresses, which is also the unique charm of Chinese drum culture.

References

Bruce, P. (2008). *Cultural IQ*. The Public Law Publishing Bureau.

Dai, Y. & Cha, F. (2013). Build the cultural experience system in China. Social Science (03), 134-138. doi:10.16745/j.cnki.cn62-1110/c.2013.03. 043.

Gao, S., & Liang, Q. (2008). *waist drum*. China Federation of Literary and Art Publishing House.

Gary, M. (1992). *The Oxford Music Education Handbook*. Shanghai Music Publishing House.

Jia, H. (2017). Traditional Chinese music. *Art Review* (10), 45-47. DOI:CNKI:SUN:YSPN.0.2017-10-021.

Wolfgang, G. & New, N. (1993). Shaman dances in a revival among North American Indians. *Dieganni* (02), 48-60 + 124. DOI:CNKI:SUN:DOGN.0.1993-02-003.

Wu, Y. (2006). On the development of international student education. *Scientific public* (06), 76-77. doi:10.16728/j.cnki.kids. 2006.06.042.

Yang, Q., & Lv, Z. (2010). *Comparison of Chinese and foreign music education*. Central China Normal University Press.

Yan, C., & Pu, H. (1997). *Chinese Drum Culture Research*. Guangxi Education Publishing House.

Yu, Q. (2012). *What is culture?.* Changjiang Literature and Art Publishing House.

Zhang, Y. (2021). Theoretical orientation and practical significance of constructing the "intangible cultural heritage community". *The Folk Culture Forum* (01), 52-55. doi:10.16814/j.cnki.1008-7214.2021.01.013.

Yang, M., & Deng, J. (2015). takes Soochow University as an example. *Cultural and educational materials* (04), 149-151. DOI:CNKI:SUN: WJZZ.0.2015-04-066.

Nonformal Music Learning in Adult: Case Study Sichuan Chengdu Haitang Road Community Adult Pop Music Lovers, Sichuan, China

Wang Fei and Nicha Pattananon
Bangkokthonburi University, Thailand
Corresponding Author Email: nicha.pat@bkkthon.ac.th

****

Abstracts

This paper mainly discusses and studies the informal learning of pop singing for adult vocal music lovers. China's economy has developed rapidly in recent years, and people are eager for spiritual satisfaction while greatly enriching material civilization. As vocal music lovers, they also hope to get a more professional system of vocal music learning. We also want this professional learning fun for everyone, different careers, vocal music lovers of different ages living in the same community, to become the best research and teaching object.

The findings found that Students who want more professional singing first require teachers to provide a simple explanation of the basic elements of singing songs (tonality, rhythm, intonation, sound control, etc.). Secondly according to their conditions, thinking ability, and classroom voice to be directed, mainly to guide students can correct view of oneself ability whether can match the favorite songs.

Keywords: Nonformal Learning; Nonformal Music; Adult Learning; Sichuan; China

Introduction

Amateur learner differs from professional colleges, university students, and theatrical performances. Their study is completely based on your interests and starts late. They haven't been through a professional learning system, so they can't adapt to the professional class teaching mode. They can only use predecessors' experience, coupled with adults interested in strong, intelligent, quick action, and high time efficiency, to develop a vocal music course suitable for them. The word "non-formal music learning" mainly emphasizes the non-formality, which is different from the formal learning methods in colleges and teaching institutions and contributes to students' learning (Guo, 2016 : 48-51).

Non-formal learning is a kind of implicit learning, which can be organized by setting clear goals or triggered in occasional situations. In teaching, teachers can consciously add non-formal learning opportunities, supplement classroom teaching resources and mobilize students' active learning awareness (Wang, 2020 : 116-117).

Non-formal learning relies mainly on the students' subjective awareness of self-regulation but does not mean that the teacher can't have any intervention. On the contrary, teachers around class learning characteristics of students, students' English learning process, and learning methods are reasonable inspiration and guidance to enhance the consciousness of the students' learning and help students better finish the informal learning activities.

* Received: July 14, 2022; Revised: August 8, 2022; Accepted: August 10, 2022

Nonformal music learning

Non-formal learning enhances students' classroom learning experience and promotes personal growth. In contrast, communication and interaction in learning activities is the most direct and effective way to reflect this teaching value and promote students' ability development. Teachers should be conscious of enhancing teaching interactive, rich classroom sharing activity forms. Teach with flexible and varied teaching design, improve the students' non-formal learning activities involved in validity, enhance the vitality of students thinking in class, leading the student to the classroom learning content to build rich image cognition.

Scientific experiments have proved that in non-formal learning, learners can acquire 80% of knowledge by spending 20% of their energy, and their learning efficiency and quality are significantly improved. Teachers should be innovative teaching ideas and actively explore the non-formal organization of learning activities in teaching strategy. Create suitable class students' non-formal learning demands and flexible use of informal learning opportunities. The class should optimize non-formal learning guidance and promote non-formal learning communication, extension, and non-formal learning dimensions to build a diversified platform for informal learning activities. Enrich students' perceptual-cognitive material of subject learning and cultivate students' good emotion and consciousness of subject learning (Wu, 2020 : 48-56).

The positive significance of non-formal music learning is that the cultivation of non-formal music learning skills and the realization of achievements are consistent with the social constructivism in modern Western psychology. Social constructivism holds that the phenomenon of psychological activity is the product of social construction. Knowledge is constructed and the result of interaction and negotiation among people in a specific cultural history. In the above description, we can see the whole learning process of non-formal music learning. Students create communities of learners in which they experience and share experiences and present their experiences and ideas in collaboration. The interaction between people and the environment are closely related, and the whole process promotes and cultivates students' independent musical thinking. Music has the social significance of promoting collective development while promoting the improvement of individual musical ability and influencing members' creation and musical practice. Wiggins describes the implications of social constructivism for music educators. She asks educators to incorporate learning environments that simulate "holistic problem-solving experiences" outside of school and in real life. In her 1999-2000 study, third-year students in composition were investigated for the characteristics of their shared experiences. The study's results showed that works created by group efforts were more creative than those created by individuals. During the survey, these students collectively expressed that the experience of sharing ideas between students and peers helped individuals overcome their initial creative concerns and helped them expand their creative experience in the following year of study. These experiences require students to initiate, express, develop, evaluate, modify, and defend musical ideas. In such a process, the interaction of language and music between groups of students can give them a window into music's thought process and understanding. So she concludes that in favor of collective instruction to solve musical problems, rather than individual composition, groups benefit from a shared understanding of the group and the environment of the group head. Although Wiggins examined the shared experiences of composition students in formal learning Settings, the findings are consistent with the concept of non-formal music learning. It emphasizes group learning, learning from peers, and knowledge is constructed through interaction and negotiation between people in a group setting. In the whole process, students will benefit from the support

of understanding the group and environment and develop many tacit knowledge or skills, including music-related or non-musical knowledge skills (such as expression, evaluation, and cooperation). Under certain circumstances, this tacit knowledge will be revealed to some extent (Xu, 2020 : 36-37).

Learning is everywhere, all the time. Non-formal learning refers to the self-initiated, self-regulated, and self-responsible learning that occurs in informal learning time and place and transmits and penetrates knowledge through non-teaching social communication. In the 1950s, foreign scholars first introduced the concept of non-formal learning. Non-formal learning is contrasted with formal learning, which usually refers to academic education conducted in schools. "Formal learning" is a very practical and effective way of learning, which helps students to obtain procedural, systematic, and guiding music cognition and aesthetic experience. However, school learning time is extremely limited, and students' personalities and interests vary greatly, so "formal learning" cannot meet their needs in some aspects. Such as, some of the textbooks will teach songs they do not like but love to sing popular songs in life; they are Not interested in classroom instruments such as harmonica and clarinet but good at other instruments. "Non-formal learning" is free, relaxed, and pleasant and can lead students out of the classroom to a broader and more diverse experience field.

Moreover, such learning is everywhere and imperceptively. It can play a good supplement and auxiliary role in school music education and better complete "in the rich and diverse artistic practice activities. Explore, discover, appreciate the artistic charm of music, and develop a lasting interest in music. "Rabindranath Tagore, an Indian poet, and philosopher, once described in his autobiography an experience of learning music: a great musician came, he stayed in my house, he made a big mistake... They decided to teach me music, and in the end, learning didn't happen, but I did steal some knowledge from him by accident. During this experience, the task of formal learning was boring for Tagore. Still, when the music teacher was performing for others or playing by himself, Tagore was unconsciously attracted by some music content in an unconscious state of relaxation and spontaneously engaged. This spontaneous learning comes from an inner need for music, and this "stolen knowledge" is more easily accepted and effective. Often moistening things is the highest realm of teaching. Therefore, informal music learning has the characteristics of spontaneity, experience, entertainment, and other characteristics, not intentional behavior. There is no pressure on informality, so it is relaxed and pleasant, and the pleasure function of music can be fully played. Therefore, non-formal learning has opened a new broad space and time for music education. Music teachers should pay full attention to the learning resources in this field, and guide, support, and even participate in and share with students from a professional perspective. The teacher wants to be a kite flying person, fly the student in the broader music world, and let the student appreciate the music time and space colorful (Qian, 2015 : 49-51).

With the arrival of the digital age, formal music education content has become more diverse. More and more people are involved in formal music learning. Still, when adults leave the formal education system, even in those with the most advanced formal music education system of social and community, usually there were only a few in the not-so-positive music creation Make it. So, where are the active areas of music creation? Non-formal music learning is where this active area lies. In every society, in addition to formal music education, there are other ways to transmit and acquire musical skills and knowledge. In non-formal music learning, musicians' early learning training is mainly independent learning, focusing on listening to relevant records, listening extensively, trying to imitate and improvise, referring to relevant books, and using traditional music, fingery, or chord symbols. The other main means of

learning are peer mentoring and group learning, which can occur during musical rehearsals and composition or outside of musical production activities. Most musicians formed bands at an early age. They not only watched and mimicked each other's performances but also learned from experienced musicians and talked enthusiastically about music. Through interactive communication, they learn from each other, exchange ideas, knowledge, and skills, and perform together, including cover/play, improvisation, and original song production. Listening and "ripping off the tape" improves the individual and the group's ability to make music (Guo, 2016 : 48-51)

Music learning in Adulthood

As adults and study subjects, pop music lovers in their 30s still love learning, also known as continuous learners. Their learning has its characteristics and psychological characteristics because as early as 1928, Thorndike, a famous American psychologist and educator, proposed in his monograph "Adult Learning" that "adults can be taught, and people can continue to learn after the age of 25." Knowles, a famous American adult educator, also pointed out in his book Modern Adult Education Practice that "studies on adult learning prove that general learning ability is unchanged in the whole stage of life."

The characteristics of adult psychology are clear learning objectives: Adult learners' learning is problem-solving rather than subject-centered, and they expect to apply their knowledge and skills immediately. On the one hand, this psychology makes learning direct and practical. Take a production quality inspector as an example. First, they must learn to read drawings and measure dimensions. In the learning process, they are more willing to learn and practice simultaneously to learn this skill more quickly.

On the other hand, it is easy to form an impetuous mentality and lose persistence and perseverance. For example, when learning the knowledge of computer operation, they think that as long as they can use Word, Excel, and so on, they are particularly resistant to the knowledge of how to program and how to maintain the computer, and they are easy to lose their confidence and interest in learning. This requires teachers in adult teaching; students should be trained and improved to understand the theoretical knowledge and then use the theoretical knowledge to distract and solve problems (Qin, 2017 : 16-18).

Learning psychological maturity-Adult learners are influenced by their age and social experience. On the one hand, their self-control is much higher than that of full-time students, and they are good at eliminating distractions, stabilizing their emotions, and concentrating their attention. Adult students, on the other hand, are on-the-job personnel, due to reasons such as work and family, can only spare evening or weekend time to learn, hard to full-time students have energy and learning environment to finish homework after class. Even some work and family chores affect learners' emotions, making them not. This requires that teachers give full play to students' learning autonomy and independence and put students in a leading position.

Strong understanding and weak memory-Adult learners have a strong understanding and can analyze problems in detail and depth. However, due to age, they begin to decline in hearing, vision and memory. They like to understand and master rather than memorize. They like to improve classroom efficiency and do not like to waste classroom teaching time, which requires teachers to closely link theoretical knowledge with specific examples or their practice in the teaching process and pay attention to giving play to learners' subjective initiative.

Have a strong sense of self-Since adult learners have their own complete set of world outlook, outlook on life and values, and have experienced social and interpersonal experience. Teachers' deterrence or pressure will not affect them too much, which requires teachers to encourage students to take the initiative to participate in teaching activities and stimulate their interest and confidence in learning.

The adult's learning process is a complex psychological activity process to explore and analyze the psychological and learning characteristics of adult education, research, and adult learning psychology and learning characteristics of effective learning methods and teaching methods. It can stimulate the adult student's subjective initiative to learn and also can develop the adult students' creativity. The biggest difference between adult students and teenagers lies in experience. Adult students have rich and varied experiences, while adolescent students have little or no experience. Experience has a special meaning in adult education because some experiences of adult students may help the resistance to teaching. Studies show that adults' learning ability peaks at about 30 years old and is stable and plateaus between 30 and 50 years old. Adults have incomparable advantages in understanding and logical reasoning. Psychological research shows: that people's greatest desire is to be a person who is affirmed. Everyone is indeed eager to be appreciated, especially teenagers and adults. Therefore, adult educators should fully appreciate the progress of adult students, cultivate their interest in learning, and enhance their self-confidence by combining their psychological characteristics (Hu, 2019 : 13-14)

According to Knowles, individuals begin to have a strong sense of independence when they grow up to youth and gradually transform into self-disciplined and independent adulthood. With the continuous maturation of individuals, all aspects of people have gradually entered a stable stage. Mature individuals begin to assume their responsibilities and obligations and be responsible for their behavior. Adult learning is a self-consciously oriented behavior, and once adults find that learning cannot meet their psychological expectations or learning needs are not met, they will quickly end learning. The independence of adults determines that educators should respect adults' dominant status, help them make their learning plans, help them choose learning content, and arrange learning progress according to their own needs (Li, 2021 : 1145-1148).

Unlike adolescent learners, adults have a variety of social experiences due to their rich life experiences. Experience is an important characteristic that distinguishes adult learners from adolescent learners. From this point of view, it can be said that experience is unique in adult education. It is very important to make full and reasonable use of adult rich and unique experiences for adult teaching activities. Of course, experience does not always have a positive effect on learning. It is like a double-edged sword, which can be a driving force or a hindrance. How to use the advantages of adult experience and avoid the negative effects is an issue that needs to be considered.

As individuals mature, people's concept of time also changes dramatically. As people enter adulthood, they become increasingly aware of the value of time and pay more and more attention to the effective use of the remaining time in life. The view of remaining time changes adults' expectations of learning and makes them pay more attention to the present. Different from teenagers' "delayed application" learning, adult learning is more "practical" and "purposeful." Adults hope that they can immediately use the knowledge learned to solve the difficulties and doubts in work and life and pay more attention to whether learning can bring immediate results. Because of adults' specific expectations of teaching activities, adult learning

is characterized by "problem orientation." In addition, the psychological characteristics of timeliness are also reflected in the efficient requirements of adult teaching activities.

Sichuan Chengdu Haitang Road Community Adult Pop Music Lovers

Founded in June 2020, Haitang Road Community governs Sansheng Street, Jinjiang District, Chengdu City, Sichuan Province, China, with a population of about 10,000 households. People of different genders, ages, and professions live in the same community. They all belong to a big "family." Still, because they are unfamiliar with each other, the community, as a big "parent," will try to regularly bring people together to participate in various activities and learning, deepen mutual understanding and enhance feelings. As a course that everyone can actively participate in, vocal music learning plays a vital role in strengthening the bonds among members. People unfamiliar with each other can gradually get familiar with each other through course interaction. In this process, a group of amateurs specializing in pop vocal music emerged. They have great enthusiasm for their major and hope to get more professional education, and are willing to spend more time and energy on systematic learning.

The origin of adult pop lovers

Community vocal music courses usually take place in university or concert halls for three months and don't start with pop singing. All the people together to participate in a large vocal music course, participate in the course of students is mainly the elderly, singing songs also mainly classical songs and art songs. Still, with the deepening of the curriculum and performance practice, the more involved, the younger adults are more and more. On the one hand, their participation has brought vitality to the course. Still, on the other, it has also brought problems. For younger adults, their leisure at ordinary times are in the habit of going to KTV to sing. their contact is more popular songs, classic or art of vocal music course professor of community songs for them would seem boring. So increase the pop vocal singing voice in the curriculum, and the suggestion is especially high.

To enrich the form of the course, the community gradually added the teaching of pop singing in the later vocal music course after consultation with teachers. In the short term, it did increase the enthusiasm of young students to learn, but after a long time, other problems appeared. The problems mainly focus on the teacher. The community is the classical styles of vocal music teachers. They usually contact pop vocals, but in music thought, teaching concepts and methods tend to classical style. The professional demands and pop vocal music lovers, so they hope can specifically ask a teacher to teach popular singing.

To put the life community spiritual civilization construction of the development, exquisite course construction of community. After listening to everybody's professional demands, community leaders determined to find a music class professional colleges and universities of the popular singing study were born to them in class, to teach the good results and separate them into the same class. Fans of pop vocal music were very happy when they heard that a teacher from a professional college would come to teach. They were determined to study hard and seize the hard-won opportunity. However, the course did not last long before problems arose again. This time, the problem mainly lies in both teachers and students. Professional class colleges and universities graduate, professional ability and music thinking is no problem, but the problem is the teaching method. Adopting the teaching mode of professional class colleges is molding by a training system. The college has a certain

professional basis and professional knowledge. Students are not professional college students, no professional foundation, fully by the standards of regular raw training study. Many students said they could not understand and master, so the efficiency is low, and the results are not high.

A people participated in the vocal music courses offered by the community in the whole course. In a private communication, she expressed most people's confusion - "how do amateur pop vocal music lovers learn professional courses?" The author later interviewed the graduate teacher who taught the course. He also expressed the same opinion - "the study of amateur pop music lovers should not be completely copied from the teaching model of professional colleges." Through the later course satisfaction survey, questionnaire survey, and other methods, the author proposed that we must open a new vocal music course suitable for their characteristics and demands according to their characteristics.

Figure 1. Learning music at Sichuan Chengdu Haitang Road Community Adult Pop Music Lovers

Adult pop vocal music lovers learning characteristics

Even if there are learning courses suitable for amateurs of pop vocal music, there are still some difficulties. First, the amateur participants of community pop vocal music courses come from all walks of life. They are not students of professional colleges. They have not received formal professional training since childhood. Professionals learn professional skills from childhood for more than a decade, which amateurs can't master in a short course of 3 months or so. Second, most enthusiasts participating in the course are adults who have already participated in the work. They need to work on weekdays and take care of their families. If they attend classes, they can only use weekends and have less time for independent practice. 3. Professionals have been exposed to and learning art since childhood and have gradually acquired feelings of art and cognition of "good and bad" since then. Amateurs have not experienced much artistic influence since childhood and lack professional cognition of "good and bad" in vocal music standards.

But nothing is absolute. Although there are many difficulties, according to the characteristics of amateurs, adults can explore their learning methods. First of all, adults with small compared to learn professional skills of students, professional ability are their disadvantage. Still, adults have mature minds and do not mind. They are more focused on learning, know to foster strengths and circumvent weaknesses, and will be circumvented in learning complex and too professional, but for their part in exercise and breakthrough. Song. For example, in a long phrase, the professional is likely to be completed to sing it in one breath. The midway to adopt different sound performance skills, but these are too complex for an amateur. They will adopt it does not affect the whole sentence phrases central idea in advance, using suitable ways of singing breath and sound control.

Second, adult amateurs don't have much time to practice compared to professional students who learn their craft early. Still, one of the learning characteristics of adults is that they have a good memory, use of time, and get things done efficiently. They have learned to use their time to deal with various things in their daily work and life, as we all know, even if the students have started to learn. It is also a must since childhood. It is easy to difficult, step-by-step practice. Intermediate will spend a lot of time on some simple and basic work. Time efficiency and work efficiency can be very good and fast work completed some they can do. For example, professional teachers will train children repeatedly through different works and songs to prevent them from forgetting their major points. Still, adults are good at grasping the key points and can finish their homework in a limited time. Finally, compared with professional students exposed to art since childhood, adults are less capable of art perception. However, they have grown up, and the increase in age also represents the increase in life experience and horizons. They have the most basic ability to distinguish "good and bad" in the major they are interested in. Amateurs can "see" the result of what may seem like boring work a teacher requires. The beginner skills of children are like a blank sheet of paper when they are learning. The lessons are done according to the requirements of the teacher. The final result of concrete is its appearance. They are not a concept, just slowly comprehending time and time. Practice and practice, and adults have certain life experiences and the field of vision. With a little guidance, They can "anticipate" results through ongoing work, further increasing motivation and efficiency in learning.

Figure 2. Practicing and performing at Sichuan Chengdu Haitang Road Community Adult Pop Music Lovers

Conclusion

Although the community learners of pop vocal music are amateurs, three goals can be expected for their teaching outcomes.

First, vocal music fans come to class. Their smallest and most direct goal is to professionally complete a favorite work, which is also the minimum goal that most students can complete. Students who want more professional singing first require teachers to provide a simple explanation of the basic elements of singing songs (tonality, rhythm, intonation, sound control, etc.). Secondly according to their conditions, thinking ability, and classroom voice to be directed, mainly to guide students can correct view of oneself ability whether can match the favorite songs. Again, the professional requirements are simplified in the process of singing, and the work is finally completed so that they can have a professional understanding of how to sing their favorite songs.

Recommendation

In addition to studying hard and practicing hard, students with good talent and conditions can further explore the other two goals after they complete the small goal of singing a good song. Second, talented, outstanding students of their mastery of the art of sound speed is quick. The thought is agile. Each time the complete song at the same time also can go to imagine. The song itself needs to use what kind of method to express the more relevant original intention even can have their special understanding of the professional confidence also greatly stimulate their desire. They will also imagine how to perform on the stage to meet their psychological demands, and some students who can play Musical Instruments will also sing songs through band cooperation. For this part of the students, studying vocal music builds confidence in singing and stage performance. Thirdly, after three months of study, some students become increasingly interested in pop vocal singing. They also slowly start to explore deep professional fields after completing the song singing and

stage performance, hoping to access more profound and interesting professional knowledge. We hope to learn and explore by ourselves without teachers' teaching. At the beginning of this course, researchers set up a complete and professional singing of a favorite song of amateur pop vocal fans. However, the third goal is the one they most hope to achieve, because as a professional pop singing teacher, researchers, of course, hope that everyone can love it and learn it.

References

Guo, W. (2016). A new Perspective of music Education: Informal Music Learning -- Reading Lucy Green's How Pop Musicians Learn Music. *Chinese Music Education*. (08),48-51.

Hu, Y. (2019). On the construction of effective teaching mode of adult education -- Based on the perspective of adult learning psychology. *Curriculum Education Research*. (42),13-14.

Li Wanghong.(2021). Focusing on Informal Learning of Chinese Teachers. South China Educational Informatization Research Experience Exchange Conference 2021 Paper compilation (10) (pp.1145-1148). *South China educational informatization research experience exchange Conference 2021*, paper collection (10).

Qin, Q. (2017). Investigation and analysis of adult Learning psychological characteristics on education Status quo. *School Education in China*. (13),16-18.

Qian, Y. (2015). Informal Learning: A new space and time of music education. *Jiangsu education research* (26), 49-51. Doi: 10.13696 / j.carol carroll nki jer1673-9094.2015.26.019.

Wang, X. (2020). Design principles of campus informal learning space. *The art sea* (08), 116-117.

Wu, Y. (2020). Review and prospect of Informal learning research in China. *Journal of Hebei university adult education college* (01), 48-56. Doi: 10.13983 / j.carol carroll nki jaechu. 2020.01.007.

Xu, Z. (2020). The process and significance of informal music learning. *The art sea*. (06), 36-37.

กระบวนการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างยั่งยืน
Sustainable Community Participatory Solid Waste Management Process

นพพล อินทรีย์,
ธีรพล เขียวเหลือง และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Nopphon Insee,
Teerapol Khiawlueng and Kampanart Wongwatthanaphong
Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand
Corresponding author, E-mail : nopphon-phon@hotmail.com

****

บทคัดย่อ

การจัดการขยะมูลฝอยเป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการลดคัดแยกขยะ การทิ้งขยะ การเก็บขยะไว้ในภาชนะ และการเก็บรวบรวม เพื่อให้การดำเนินการขนส่งนำไปกำจัด ณ สถานที่กำจัดขยะที่ถูกหลักวิชาการ ซึ่งบทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างยั่งยืน พบว่า ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐต้องเข้ามาร่วมดำเนินการด้วยกัน คือ 1) การจัดการมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด มูลฝอยที่เกิดจากชุมชนมากกว่ามูลฝอยที่เกิดจากแหล่งอื่น ประชาชนต้องนำหลักการจัดการมูลฝอย คือ หลัก 3Rs (Reduce Reuse and Recycle) มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าสามารถช่วยลดปริมาณขยะให้น้อยลงได้ 2) การเก็บรวบรวมมูลฝอยในชุมชน ประชาชนนั้นต้องคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้งในภาชนะที่หน่วยงานได้จัดไว้ให้ เพื่อให้ง่ายต่อการเก็บรวบรวมมูลฝอยในชุมชนของชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่ โดยประชาชนต้องคักแยกขยะด้วยกันใน 4 ประเภทก่อนนำไปทิ้ง คือ ขยะรีไซเคิล ขยะอินทรีย์ ขยะอันตราย และขยะทั่วไป 3) การกำจัดมูลฝอย ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการการกำจัดมูลฝอยที่ถูกหลักสุขลักษณะมี 3 วิธีได้แก่ การกำจัดมูลฝอยด้วยการเผา การหมักทำปุ๋ย การฝังกลบแบบถูกสุขลักษณะ

คำสำคัญ : กระบวนการ; การจัดการขยะมูลฝอย; การมีส่วนร่วม

* วันที่รับบทความ: 12 กรกฎาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 14 สิงหาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 14 สิงหาคม 2565
Received: July 12, 2022; Revised: August 14, 2022; Accepted: August 14, 2022

Abstracts

Solid waste management is operations related to waste reduction, sorting, dumping, keeping trash in containers. and collection in order for the transportation to be disposed of at the waste disposal site that is technically The objective of this academic article was to study the sustainable waste management process with community participation. It was found that people and government agencies had to work together, namely: 1) Solid waste management at the source, solid waste generated by the community. than the solid waste generated from other sources. People have to apply the principles of solid waste management, namely the **3** Rs (Reduce, Reuse and Recycle) principle, as a practical guideline for efficient use of available resources that can help reduce the amount of waste. 2) Collecting solid waste in the community. The public must separate the waste before disposing it in the container provided by the agency. To make it easier to collect solid waste in the community of the community and local authorities. People have to separate waste into 4 categories before disposing, namely, recycled waste, organic waste, hazardous waste and general waste. 3) Solid waste disposal. Citizens and government agencies need to focus on three methods of hygienic disposal of solid waste: waste disposal by incineration; compost hygienic landfill.

Keywords : Process; Solid Waste Management; Participatory Form.

บทนำ

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เห็นความสำคัญของปัญหาขยะมูลฝอย แต่อย่างไรก็เป็นเพียงบางส่วนและผลกระทบที่เกิดขึ้นที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมกันแก้ไขปัญหา จึงได้กำหนดให้การแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยเป็นวาระแห่งชาติ และเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2557 ได้มีมติเห็นชอบ Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้นำเสนอ ดังนั้น เพื่อให้สามารถดำเนินการในการขับเคลื่อนการดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของประเทศ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงได้บูรณาการแผนบริหารจัดการขยะมูลฝอยของจังหวัดทั้ง 77 จังหวัด (รวมกรุงเทพมหานคร) และจัดทำเป็นแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559 - 2564) เพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) โดยแนวคิดในการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ประกอบด้วย ลดการเกิดขยะมูลฝอยหรือของเสียอันตรายที่แหล่งกำเนิด การนำของเสียกลับมาใช้ซ้ำและใช้ประโยชน์ใหม่ ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนการผลิตของภาคการผลิต รวมทั้งลดปริมาณการเกิดขยะมูลฝอยเพื่อให้เกิดการจัดการขยะมูลฝอยอย่างยั่งยืนต่อไป ขยะมูลฝอยที่ได้จากการคัดแยกจะถูกนำไปใช้ประโยชน์ใหม่ ส่วนที่เหลือจะนำไปกำจัดโดยวิธีการที่ถูกหลักวิชาการ เพื่อป้องกันและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมส่วนการนำไปผลิตเป็นพลังงานถือเป็นผลพลอยได้ โดยส่งเสริมให้ภาคเอกชนหรือรัฐวิสาหกิจมาลงทุน หรือร่วมลงทุนตามความเหมาะสม และแผนแม่บท ฯ ฉบับนี้ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้วในการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2559 (กรมควบคุมมลพิษ, 2559 : 43)

ขยะมูลฝอยนับเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญปัญหาหนึ่งของชุมชนต่างๆ ทั่วโลกเพราะนอกจากจะเป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคและสัตว์น้ำโรคต่างๆแล้ว ยังจะเป็นปัญหาด้านกลิ่นเหม็น สร้างความรำคาญให้กับชุมชน เป็นปัญหาทำให้แหล่งน้ำเน่าเสียจากการที่ขยะมูลฝอยมีอินทรีย์สารเน่าเสียหรือมีของเสียอันตรายปะปนอยู่ ทำให้ไม่สามารถใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคได้นอกจากนั้นปัญหาขยะมูลฝอยยังจะ ทำให้ชุมชนขาดความสะอาดสวยงาม ไม่น่าอยู่และยังต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเก็บ ขน และกำจัดขยะอีกด้วย จากรายงานของกรมควบคุมมลพิษประเทศไทย ปี 2563 พบว่าปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในปี 2563 ประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้น ประมาณ 25.37 ล้านตันถูกคัดแยก ณ ต้นทาง และนำกลับไปใช้ประโยชน์ 8.36 ล้านตันได้รับการกำจัดอย่างถูกต้อง 9.13 ล้านตันได้รับการกำจัดไม่ถูกต้อง 7.88 ล้านตัน (กรมควบคุมมลพิษ, 2564 : 1-12)

ดังนั้นจึงมีเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในภาคส่วนต่าง ๆ ต้องหันมาให้ความร่วมมือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้เป็นรูปธรรม โดยการหาแนวทางกระบวนการที่เหมาะสมให้ชุมชนได้มีการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วม ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง มีกลไกการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีการควบคุมและลดปริมาณของเสียที่จะทำให้เกิดขยะ และการนำขยะกลับไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นการเสริมสร้างศักยภาพและความเข็มแข็งของชุมชน ในการอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสันติและเกื้อกูล

การจัดการขยะมูลฝอย

ขยะมูลฝอย (Waste) เป็นสิ่งของเหลือทิ้งจากกระบวนการผลิตและอุปโภคซึ่งเสื่อมสภาพจนใช้การไม่ได้หรือไม่ต้องการใช้แล้ว บางชนิดเป็นของแข็งหรือกากของเสีย (Solid Waste) มีผลเสียต่อสุขภาพทางกายและจิตใจเนื่องจากความสกปรกเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรคทำให้เกิดมลพิษและทัศนะอุจาดและสำหรับในพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 ให้คำจำกัดความของคำว่ามูลฝอย ไว้ดังนี้มูลฝอย (Waste) หมายถึง สิ่งของเหลือทิ้งจากกระบวนการผลิตและอุปโภค ซึ่งเสื่อมสภาพจนใช้การไม่ได้หรือไม่ต้องการใช้แล้วบางชนิดเป็นของแข็งหรือกากของเสีย (Solid waste) มีผลเสียต่อสุขภาพทางกายและจิตใจ เนื่องจากความสกปรก เป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค ทำให้เกิดมลพิษและทัศนะอุจาด ซึ่งกรมควบคุมมลพิษ (2564 : 1-12) ยังได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ขยะหรือมูลฝอย (Solid waste) คือ เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัตถุถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร เถ้า มูลสัตว์ ซากสัตว์ หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น รวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษ หรืออันตรายจากชุมชนหรือครัวเรือน ยกเว้นวัสดุที่ไม่ใช้แล้วของโรงงานซึ่งมีลักษณะและคุณสมบัติที่กำหนดไว้ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานขยะมูลฝอยนั้นมีหลายประเภทด้วยกันดังนั้น กรมควบคุมมลพิษจึงได้แบ่งประเภทของขยะมูลฝอยไว้ดังนี้

1. มูลฝอยอินทรีย์หรือมูลฝอยสด ได้แก่ เศษผักผลไม้เศษอาหารฯลฯสามารถนำไปกำจัดโดยการหมักทำปุ๋ยได้ (Compost) หรือนำไปกาจัดโดยวิธีฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary landfill)

2. มูลฝอยรีไซเคิล ได้แก่ กระดาษลูกฟูก (กระดาษกล่อง) กระดาษแข็ง กระดาษหนังสือพิมพ์ ขวดแก้ว ได้แก่ ขวดบรรจุเครื่องดื่ม เศษแก้ว พลาสติกหนา ขวดบรรจุน้ำมัน ขวดบรรจุนม เหล็ก และ โลหะต่าง ๆ ได้แก่ เหล็กหนาหรือบาง กระป๋องอลูมิเนียมบรรจุน้ำอัดลม กรอบมุ้งลวด อลูมิเนียม ลวดทองแดง เป็นต้นกำจัดโดยการนำกลับไปใช้ประโยชน์ใหม่ (Recycle) หรือของขายได้ ฯลฯ สามารถนำกลับไปใช้ประโยชน์ใหม่ (Recycle) โดยเป็นวัตถุดิบในการผลิตเยื่อกระดาษเพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป

3. มูลฝอยทั่วไป หรือมูลฝอยสำหรับกำจัดซึ่งวัสดุเหล่านี้โดยปกติจะไม่นำไปใช้งานอีกและจะถูกทิ้งไปที่บ่อมูลฝอยได้แก่ถุงพลาสติกที่ไม่สะอาดซองบะหมี่ถุงกรอบแกรบหากต้องนำกลับมารีไซเคิลจะต้องใช้น้ำในปริมาณที่มากในการทำให้สะอาดอีกทั้งต้องสูญเสียพลังงานในการรีไซเคิลสูงไม่คุ้มเมื่อพิจารณาถึงสภาพการตลาดของประเทศไทยในปัจจุบันมูลฝอยอื่น ๆ เช่น พลาสติกบางประเภทก็สามารถนำมารีไซเคิลได้แต่ติดขัดอยู่ที่เทคโนโลยีซึ่งยังไม่มีในประเทศไทยอย่างไรก็ตามยังมีมูลฝอยบางส่วนที่ไม่นำมาใช้ประโยชน์ได้อีก ได้แก่ ฟลอยโฟม เป็นต้น การนำไปกำจัดโดยการอัดแท่งแล้วนำไปปรับปรุงพื้นที่เช่นนำไปถมที่ลุ่มแต่จะมีปัญหาในการย่อยสลายสำหรับพลาสติกชิ้นใหญ่ ๆ กำจัดโดยวิธีฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary landfill)

4. มูลฝอยอันตรายและเป็นพิษ ที่มาจากครัวเรือนแม้จะมีปริมาณน้อยแต่ก็เป็นมูลฝอยที่มีผลกระทบในระยะยาวมูลฝอยประเภทนี้ได้แก่หลอดไฟนีออนที่มีสารปรอทเป็นส่วนผสมเช่นเดียวกับในแบตเตอรี่ราคาถูกส่วนแบตเตอรี่ชนิดอื่นที่ประกอบด้วย Cadmium และ Nickel เช่น แบตเตอรี่โทรศัพท์มือถือ องค์ประกอบอื่น ๆ ที่เริ่มจะมีมากขึ้นคือชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีส่วนผสมของโลหะหนักอยู่ด้วยและจำพวกสารประกอบอินทรีย์ที่เป็นพิษ นอกจากนี้อาจพบภาชนะบรรจุยาฆ่าแมลงสีหรือแม้แต่น้ำมันที่ใช้แล้วเพียงปริมาณเล็กน้อยที่สารเหล่านี้ปะปนอยู่กับมูลฝอยก็สามารถก่อให้เกิดมลภาวะต่อน้ำใต้ดินอย่างรุนแรงและสามารถปนเปื้อนไปกับมูลฝอยอินทรีย์ซึ่งไม่เหมาะสมที่จะนำไปทำปุ๋ยหมัก

ขยะมูลฝอยดังกล่าวเกิดจากแหล่งชุมชน กิจกรรมอุตสาหกรรม และกิจกรรมเกษตร จัดได้ว่าเป็นแหล่งกำเนิดของขยะมูลฝอยที่สำคัญ เมื่อประชากรเพิ่มขึ้นขยะมูลฝอยก็จะเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว ประกอบกับมีการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็ว ก็ยิ่งทำให้มีขยะมูลฝอยใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมาย ขยะมูลฝอยเหล่านี้มีทั้งขยะมูลฝอยทั่วไปและของเสียอันตราย แต่ละประเภทมีลักษณะแตกต่างกัน ขยะมูลฝอยมีผลกระทบจากต่อสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการขยายตัวของเมืองการอยู่อาศัยอย่างหนาแน่นการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกสบายขยะเศษวัสดุของเสียมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นทุกขณะหากใช้วิธีกำจัดที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมย่อมก่อให้เกิดปัญหาตามมาน้ำเสียจากกองขยะ (Leach ate) มีความสกปรกสูงมีสภาพเป็นกรดมีเชื้อโรคหากน้ำจากขยะรั่วไหลปนเปื้อนสู่สิ่งแวดล้อมเป็นผลให้เกิดอันตรายและเกิดมลพิษในบริเวณที่ปนเปื้อนดังในแหล่งทิ้งขยะของเทศบาลต่างๆที่เอาขยะไปเทกองไว้เป็นภูเขาขยะน้ำจากขยะจะไหลซึมออกทางบริเวณข้างกองส่วน

หนึ่งก็ซึมลงสู่ใต้ดินในที่สุดก็ไปปนเปื้อนกับน้ำใต้ดินเกิดปัญหาต่อสุขภาพอนามัยของชาวบ้านที่บริโภคน้ำถ้าน้ำจากกองขยะไหลซึมลงสู่แหล่งน้ำในบริเวณใกล้เคียงก็จะทำให้น้ำในแหล่งน้ำนั้นเน่าเสียถ้าปนเปื้อนมากถึงขนาดก็จะทำให้สัตว์น้ำต่างๆเช่นพืชน้ำกบปูหอยปลาเขียดกุ้งตายได้เพราะขาแสงแดดที่จะส่งผ่านน้ำขาดออกซิเจนและเนื่องจากน้ำเน่าเสียมีสีดำหากน้ำขยะมีการปนเปื้อนเพื่อการอุปโภคบริโภคของชุมชนลงในแหล่งน้ำที่ใช้ก็จะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงคุณภาพน้ำเพิ่มมากขึ้นขยะมูลฝอยที่ทำให้เกิดมลพิษโดยจุลินทรีย์ในกองขยะจะเกิดก๊าซในอากาศกองขยะมูลฝอยจะเกิดการหมักต่างๆเป็นขนาดมหึมาอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมหากไม่มีการกำจัดก๊าซเหล่านี้อย่างเหมาะสมก๊าซที่เกิดขึ้นได้แก่ไฮโดรเจนซัลไฟด์ (ก๊าซไข่เน่า) มีเทนคาร์บอนไดออกไซด์เป็นต้นและยังมีฝุ่นละอองจากกองขยะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและสุขภาพของมนุษย์และก่อให้เกิดปัญหากับระบบทางเดินหายใจโรคผิวหนังแก่ประชาชนที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงขยะมูลฝอยหลายประการ (กัญญ์ณณัฏฐ์ วชิรหัตถพงศ์, 2560 : 55) ดังนี้

1. เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงและพาหะของโรค ขยะเศษวัสดุของเสียมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นทุกขณะเนื่องจากการขยายตัวของเมืองการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกสบายการอยู่อาศัยอย่างหนาแน่นหากใช้วิธีกำจัดที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมย่อมก่อให้เกิดปัญหาตามมาเกิดจากเชื้อจุลินทรีย์ที่มากับขยะมูลฝอยมีการปนเปื้อนมีโอกาสที่จะขยายพันธุ์เพิ่มจำนวนมากยิ่งขึ้นได้เพราะจุลินทรีย์ใช้เป็นอาหารขยะมูลฝอยมีทั้งสารอินทรีย์ ที่ขยะพวกอินทรีย์สารที่ทิ้งค้างไว้และความชื้นจะเกิดการเน่าเปื่อยกลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงวันดังนั้นขยะที่ขาดการกำจัดและการเก็บรวบรวมจึงทำให้เกิดเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ ที่สำคัญของแมลงสาบของเชื้อโรคหนูแมลงวันซึ่งเป็นหาหะนำโรคมาสู่คน

2. อาจก่อให้เกิดความรำคาญขยะมูลฝอยกระจายอยู่ทั่วไปในชุมชนเกิดจากการเก็บรวบรวมได้ไม่หมดก็จะเกิดกลิ่นรบกวนนอกจากนั้นฝุ่นละอองที่เกิดจากการขนถ่ายและการเก็บรวบรวมการกำจัดขยะก็ยังคงเป็นเหตุรำคาญที่มักจะได้รับการร้องเรียนจากประชาชนในชุมชนอยู่เสมอ

3. ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ขยะมูลฝอยเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดมลพิษของน้ำมลพิษของอากาศและมลพิษของดินการนำมูลฝอยไปฝังกลบหรือการยักยอกนำไปทิ้งทำให้ของเสียอันตรายปนเปื้อนในดินถ้ามีการเผาขยะมูลฝอยกลางแจ้งทำให้เกิดควันมีสารพิษทำให้คุณภาพของอากาศเสียส่วนมลพิษทางอากาศจากขยะมูลฝอยนั้นอาจเกิดขึ้นได้ทั้งจากมลสารที่มีอยู่ในขยะและพวกแก๊สหรือไอระเหยที่สำคัญก็คือกลิ่นเหม็นที่เกิดจากการเน่าเปื่อยและสลายตัวของอินทรีย์สารเป็นส่วนใหญ่

4. ทำให้เกิดการเสี่ยงต่อสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขยะมูลฝอยพวกของเสียอันตรายขยะมูลฝอยที่ทิ้งและรวบรวมถ้าขาดการจัดการที่เหมาะสมโดยขาดประสิทธิภาพย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนได้ง่ายเช่นโรคทางเดินอาหารที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรียที่มีแมลงวันเป็นพาหะหรือได้รับสารพิษที่มากับของเสียอันตรายการเก็บขนและกำจัดที่ดีจะช่วยให้ชุมชนเกิดความสวยงามมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยอันส่อแสดงถึงความเจริญและวัฒนธรรมของชุมชนฉะนั้นหากเก็บขนไม่ดีไม่หมดกำจัดไม่ดีย่อมก่อให้เกิดความไม่น่าดูขาดความสวยงามบ้านเมืองสกปรกและความไม่เป็นระเบียบส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาจากแหล่งกำเนินขยะมูลฝอยและผลกระทบที่เกิดขึ้นผู้เขียนเห็นว่า แหล่งชุมชมชน เป็นแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยที่ใหญ่ที่สุดจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีวิธีการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างเป็นระบบ เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบในด้านต่างๆ ต่อไปในอนาคต ดังนั้นหลายหน่วยงาน หลายองค์กร ได้ศึกษาและค้นหาเพื่อหาแนวทางที่ดีสำหรับการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งตามที่ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 2 ลำปาง (2564 : 54) ได้สรุปไว้ว่า การจัดการขยะมูลฝอยมีแนวคิดหลักในการเพิ่มประสิทธิภาพและให้เกิดการบูรณาการของการจัดการขยะมูลฝอย เนื่องจากการจัดการขยะมูลฝอยในปัจจุบันเป็นไปในลักษณะรูปแบบต่างกันและต่างคนต่างทำ ก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนงบประมาณท้องถิ่น ไม่สามารถเก็บค่าธรรมเนียม และขาดผู้ควบคุมดูแลระบบที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้าน จึงเกิดปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและนำมาซึ่ง เหตุเดือดร้อนรำคาญ และการร้องเรียน ดังนั้นการเพิ่มประสิทธิภาพและให้เกิดการบูรณาการของการจัดการขยะมูลฝอย จะมุ่งเน้นให้มีการนำขยะ มูลฝอยที่มีศักยภาพนำกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และลดปริมาณขยะมูลฝอยที่ต้องนำไปบำบัดและกำจัดให้น้อยที่สุด พร้อมทั้งให้มีศูนย์จัดการขยะมูลฝอย (รวมถึงของเสียอันตรายจากชุมชนและมูลฝอยติดเชื้อ) โดยมุ่งเน้นการรวมกลุ่มขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Cluster) มีการเลือกใช้เทคโนโลยี ที่เหมาะสมหรือเทคโนโลยีที่เป็นทางเลือกมาตรฐานในการสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอยที่เน้นการแปรรูปขยะมูลฝอยให้เป็นพลังงานโดยคำนึงถึงปริมาณขยะมูลฝอย และขนาดของกลุ่มพื้นที่ ที่การรวมกลุ่มอาจแบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม ส่งเสริมธุรกิจรีไซเคิลหรือการแปรรูปใช้ใหม่ และการสร้างจิตสำนึกการคัดแยกขยะมูลฝอย โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1. กำหนดให้ทุกครัวเรือนมีการคัดแยกขยะมูลฝอย ได้แก่ ขยะรีไซเคิล ขยะมูลฝอย อินทรีย์ ของเสียอันตรายจากชุมชน และขยะอื่นๆ โดยองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นจัดให้มีระบบคัดแยกและรวบรวมขยะมูลฝอยแบบแยกประเภท และ สนับสนุนให้ทุกชุมชนมีการใช้สินค้าที่มีส่วนประกอบจากวัสดุ รีไซเคิลและวัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมโดยส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐจะเป็นหน่วยงานตัวอย่าง

2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีธุรกิจรับซื้อขยะรีไซเคิลที่คัดแยกจากแต่ละครัวเรือน และส่งต่อไปยังโรงงานแปรรูปกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่

3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำขยะมูลฝอยอินทรีย์ไปทำปุ๋ย หรือนำไปแปรรูป เป็นพลังงานเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าโดยหน่วยงานของรัฐสนับสนุน การนำปุ๋ยอินทรีย์ที่ได้จากขยะมูลฝอยไปใช้

4. สนับสนุนให้มีการนำขยะมูลฝอยที่เหลือจากการคัดแยกจากการนำไปใช้ ประโยชน์แล้ว นำไปใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับผลิตกระแสไฟฟ้าใช้ในระบบบำบัดและกำจัดขยะมูลฝอยหรือระบบสาธารณูปโภคอื่นๆ เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเดินระบบหรือส่งขายให้กับการไฟฟ้าต่อไป

5. จัดให้มีระบบการเก็บรวบรวมของเสียอันตรายจากชุมชนที่คัดแยกได้จากแต่ละครัวเรือน และนำไปบำบัดและกำจัดอย่างถูกต้องยังสถานที่กำจัดที่มีอยู่แล้วหรือสร้างขึ้นใหม่ หรือส่งกำจัดกับเอกชน

6. สนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Cluster) เพื่อสร้างศูนย์จัดการขยะมูลฝอยแบบผสมผสานโดยเน้นการนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ในรูปของปุ๋ย และการผลิตพลังงานทดแทน

หรือเทคโนโลยีอื่นที่เหมาะสม ทั้งนี้ การรวมกลุ่มอาจแบ่งเป็นออกเป็น 6 กลุ่ม ซึ่งไม่จำเป็นต้องอยู่ในเขตการปกครองเดียวกัน โดยพิจารณาจากปริมาณ ขยะมูลฝอย ระยะทางการขนส่งและเทคโนโลยีที่ใช้ ซึ่งในระยะแรกอาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีระบบกำจัดขยะมูลฝอยที่ได้รับการออกแบบ และก่อสร้างตามหลักวิชาการอยู่แล้วดำเนินการปรับปรุงระบบฯ ให้สามารถกำจัดขยะมูลฝอยได้อย่างมีประสิทธิภาพและรองรับปริมาณขยะมูลฝอยจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียงได้เพิ่มขึ้น

7. ให้มีการจัดหา วิจัย พัฒนา เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ และสามารถนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ได้สูงสุดที่เหมาะสมกับปริมาณและลักษณะมูลฝอย การลงทุน การดำเนินการและบำรุงรักษาความคุ้มค่าในการผลิตพลังงาน และ ความสามารถในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับแต่ละกลุ่มพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

8. ให้มีการออกกฎระเบียบ ข้อบังคับ ข้อบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายจากชุมชนและมูลฝอยติดเชื้อ

ในขณะที่กรมควบคุมมลพิษ (2564 : 1-12) ได้ให้หลักการในการจัดการขยะมูลฝอย ควรดำเนินการเป็นระบบเพื่อเป็นหลักการปฏิบัติการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยในบ้าน อาคาร ที่พักอาศัย 4 ประการ คือ

1. สำรวจ สอบถามข้อมูล เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ เนื่องจากในแต่ละพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น สำนักงานเขตเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล มีวิธีดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน รวมถึงชนิดและประเภทของขยะที่สามารถนำไปใช้ ประโยชน์ได้หรือนำไปขายได้ก็แตกต่างกัน ตัวอย่าง เช่น ขวดแก้ว ในพื้นที่ปกติจะ สามารถนำไปขายเป็นขยะรีไซเคิลได้ แต่ถ้าอยู่บนพื้นที่เกาะหรือดอยจะไม่สามารถขายได้ เป็นต้น ดังนั้น จึงควรหาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่เพื่อที่จะสามารถดำเนินการ จัดการขยะมูลฝอยเบื้องต้นด้วยตนเองได้อย่างเหมาะสม โดยข้อมูล เบื้องต้นที่ควรทราบ ดังนี้

- วิธีการเก็บขยะ อัตราค่าเก็บขยะ ลักษณะ/ประเภทของขยะ ที่จะเก็บ และความถี่ในการเก็บขยะของท้องถิ่น
- สถานที่ขายขยะรีไซเคิลในพื้นที่ ชนิดของขยะรีไซเคิล ที่สามารถขายได้ในพื้นที่
- กิจกรรมหรือโครงการพิเศษ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ ขยะในพื้นที่ เช่น ธนาคารขยะ ร้านศูนย์บาท ฯลฯ

2. วางแผนการจัดการขยะมูลฝอยในบ้าน อาคารที่พักอาศัย เมื่อได้ข้อมูลของการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่แล้ว พิจารณาว่า จะจัดการกับขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นอย่างไร มีพื้นที่เพียงพอต่อกิจกรรมที่จะเลือกทำหรือไม่

- ในกรณีที่ไม่ค่อยมีเวลา อาจจะจัดการขยะมูลฝอยแบบง่ายที่สุด แค่แยกขยะรีไซเคิลออกมาขาย แยกขยะอันตรายใส่ถุงต่างหากเพื่อให้ท้องถิ่นนำไปกำจัดอย่างปลอดภัย ส่วนที่เหลือเป็นขยะทั่วไปก็ส่งให้ท้องถิ่นไปกำจัดต่อ

- ในกรณีที่มีพื้นที่เพียงพอ การเก็บขยะรีไซเคิล สามารถเก็บแยกถุง ตามประเภทที่ร้านรับซื้อของเก่าในพื้นที่รับซื้อ เพื่อให้สะดวกต่อการนำไปขาย

- หากมีพื้นที่หรือที่ดิน สามารถแยกเศษอาหารเพื่อมาเป็นอาหารสัตว์ หมักทำปุ๋ย ตามความเหมาะสม

3. ดำเนินกิจกรรมการลดและคัดแยกขยะมูลฝอย กิจกรรมการลด และคัดแยกขยะมูลฝอยสามารถทำได้ง่ายๆ ให้เกิดความเคยชินจนเป็นกิจวัตรประจำวัน โดยมีแนวทางเบื้องต้นดังนี้

- เลือกใช้สินค้าที่มีคุณภาพ สามารถใช้งานได้นาน

- เลือกใช้สินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

- เมื่อสินค้าเสื่อมสภาพอาจจะนำมาดัดแปลงเพื่อใช้ในรูปแบบอื่น (สิ่งประดิษฐ์ที่สามารถใช้งานได้จริง)

- แยกขยะ และนำไปจัดการตามรูปแบบที่วางแผนไว้

4. การจัดการขยะมูลฝอยที่เหลือจากการใช้ประโยชน์ ขยะมูลฝอยที่เหลือจากการใช้ประโยชน์ก็คือขยะที่ส่งให้หน่วยงานต่าง ๆ ไปจัดการต่อนั่นเอง หลักๆ ก็คือ ขยะทั่วไป ขยะอันตราย และ อาจจะมีขยะติดเชื้อในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อต่าง ๆ หลักการในการจัดการ คือ ให้แยกถุงทิ้ง และติดป้ายหรือ เขียนบนถุงเพื่อแจ้งผู้มาเก็บขยะทราบในกรณีที่ขยะถุงนั้นเป็นขยะอันตราย หรือขยะติดเชื้อเพื่อความปลอดภัยของผู้เก็บขนขยะไปจัดการต่อ

กล่าวได้ว่า ขยะหรือมูลฝอย เป็นคำที่มีความหมายเดียวกัน โดยหมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัตถุถุงพลาสติกภาชนะที่ใส่อาหาร เถ้า มูลสัตว์ซากสัตว์หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่นรวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษ หรืออันตรายจากชุมชนหรือครัวเรือน ยกเว้นมูลฝอยที่มีลักษณะและคุณสมบัติที่กำหนดไว้ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน เมื่อพิจารณาจากแหล่งกำเนินขยะมูลฝอยจะเห็นได้ว่า แหล่งชุมชมชนเป็นแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยที่ใหญ่ที่สุดจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีวิธีการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างเป็นระบบ เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบในด้านต่างๆ ต่อไปในอนาคต

การมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนหรือชุมชน ก็คือ การที่ประชาชนที่อาศัยอยู่ร่วมกันในชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือ ร่วมปรึกษา วางแผน ดำเนินการพัฒนา การทำกิจกรรมร่วมรับรู้ เสนอความเห็นในการตัดสินใจ ร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามตรวจสอบ โดยเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกันในกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ร่วมกัน ซึ่งปทิดา ปานเนตรแก้ว (2550 : 42) สรุปไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสีย ได้มีโอกาสรับรู้ข่าวสาร มีบทบาทในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นร่วมทำและดำเนินการ

ร่วมรับประโยชน์และร่วมตรวจสอบโดยอิสระ เพื่อแสวงหาทางเลือกเพื่อการพัฒนาและหรือแก้ไขปัญหาความต้องการที่เหมาะสม โดยรัฐเป็นเพียงผู้ส่งเสริมสนับสนุนสอดคล้องกับทรงวุฒิ เรืองวาทศิลป์ (2550 : 5) สรุปไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทร่วมในกิจกรรมทุกประการตามกำลังความสามารถของสมาชิกไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลร่วมกัน นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานในกลุ่มให้มีประสิทธิภาพยิ่งๆ ขึ้นซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือชุมชนนั้นมีหลายกระบวนการด้วยกัน ซึ่งตามแนวคิดของโคเฮน และ อัพฮ็อฟ (Cohen & Uphoff, 1980 : 213-235) ได้เขียนถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมว่าเป็นการรับรู้ข่าวสาร การปรึกษาหารือ การประชุมรับฟังความคิดเห็น การประชาพิจารณ์ การลงประชามติ และการมีส่วนร่วมในระดับการบริหาร ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การใช้กลไกทางกฎหมาย ในประเด็นการมีส่วนร่วมในระดับการบริหารนี้ ยังจะต้องพิจารณาจาก ในแนวราบ ทุกแผนกทุกฝ่ายจะมีความเสมอกันในตำแหน่ง และ ในแนวดิ่งเป็นการมีส่วนร่วมตามสายการบังคับบัญชาได้เสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นการแสดงออกด้านความคิดเกี่ยวกับการจัดระบบ หรือกำหนดระบบของโครงการ เป็นการประเมินปัญหาหรือทางเลือกที่ จะสามารถเป็นไปได้ที่ จะนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนาโดยการประเมินสภาพที่เป็นอยู่และสาเหตุของปัญหา ซึ่งในขั้นตอนนี้ ยังแบ่งย่อยออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1.1 การมีส่วนร่วมในขั้นต้น (Initial Decision) เป็นการค้นหาความต้องการที่แท้จริงซึ่งเป็นวิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมของโครงการ

1.2 การมีส่วนร่วมในขั้นเตรียมการ (Ongoing Decision) เป็นการหาโอกาสหรือช่องทางในการแก้ปัญหา รวมทั้งลำดับความสำคัญของโครงการที่จะต้องดำเนินการ

1.3 การมีส่วนร่วมในขั้นการตัดสินใจปฏิบัติการ (Operation Decision) เป็นการหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติการ ได้แก่ อาสาสมัคร ผู้ประสานงาน หรือกลุ่มที่ รวมตัวกันตามประเพณีเช่นกลุ่มสตรีหรือกลุ่มหนุ่มสาว เพื่อที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยการเป็นสมาชิกร่วมดำเนินการคัดเลือกผู้นำ และการสร้างพลังอำนาจในแก่องค์กร

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) เป็นการดำเนินงานตามโครงการและแผนงานและเป็นการก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงานที่ปรากฏในขั้นตอนนี้ยังแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือ

2.1 การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร (Resource Contribution) ได้แก่ การมีส่วนร่วมสละแรงกาย การสละเงิน การให้วัสดุอุปกรณ์ และการให้คำแนะนำ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้จะให้ด้วยความเต็มใจ

2.2 การมีส่วนร่วมในการบริหารและการประสานงาน (Administration and Coordination) จะมีส่วนร่วมโดยวิธีการจ้างบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ การฝึกอบรมผู้ที่จะเข้าปฏิบัติในโครงการหรือการให้คำปรึกษาในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ และเป็นผู้ประสานงานในโครงการด้วย

2.3 การมีส่วนร่วมในการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ มักพบว่ามีลักษณะเป็นการบังคับให้เข้าปฏิบัติในโครงการมากที่สุด การมีส่วนร่วมโดยการบังคับให้ปฏิบัติจะต่างจากการให้ความร่วมมือ เพราะการบังคับให้ทำนั้น ผลประโยชน์ (Benefits) จะไม่ใช่เป็นสิ่งที่สำคัญแต่ถ้าเป็นการมีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจนั้นจะมีการคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับหลังเกิดการมีส่วนร่วมด้วย

3. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Benefits) ยังแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วนคือ

3.1 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Material Benefits) ได้แก่การมีส่วนร่วมในการเพิ่มผลผลิต รายได้ หรือทรัพย์สิน

3.2 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ใน ด้านสังคม (Social Benefits) ได้แก่ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่สังคม เช่น โรงเรียน สถานที่สาธารณะ หรือส่วนกลางของชุมชน เช่นการเพิ่มคุณภาพชีวิตการเกิดระบบน้ำประปา

3.3 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านบุคคล (Personal Benefits) ได้แก่ ความนับถือตนเอง (Self-Esteem) พลังอำนาจทางการเมือง (Political Power) ความคุ้มค่าของผลประโยชน์ (Sense of Efficacy)

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) หมายถึงการมีส่วนร่วมในการวัดผลและวิเคราะห์ผลของการดำเนินงาน รวมทั้งเป็นการค้นหาข้อดีและข้อบกพร่องเพื่อหาแนวทางแก้ ไขการทำงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป แต่การมีส่วนร่วมในขั้นนี้ส่วนใหญ่บทบาทดังกล่าวจะเป็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ โดยจะเป็นการประเมินผลของงบประมาณที่ จัดสรรนั้นนำไปใช้อย่างไรบางกรณีแม้แต่เจ้าหน้าที่เองยังไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนดังกล่าว การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนี้จะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของพลังงานความคิดของมวลชนที่จะทำให้โครงการพัฒนาหรือสามารถนำประยุกต์ใช้ต่อไป

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนร่วมมือกันการตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลร่วมกันเป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาคนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานเพื่อพัฒนาหรือใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความเชี่ยวชาญของแต่ละคนในการแก้ปัญหาของชุมชนและพัฒนางานในกลุ่มให้มีความโปร่งใสและให้มีประสิทธิภาพยิ่งๆ ขึ้น

วิเคราะห์กระบวนการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างยั่งยืน

การจัดการขยะมูลฝอยเป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการลดคัดแยกขยะ การทิ้งขยะ การเก็บขยะไว้ในภาชนะ และการเก็บรวบรวม เพื่อให้การดำเนินการขนส่งนำไปกำจัด ณ สถานที่กำจัดขยะที่ถูกหลักวิชาการ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของราชการทั้งด้านสุขอนามัย ทัศนียภาพ เศรษฐศาสตร์และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การจัดการขยะมูลฝอยสามารถดำเนินการได้ง่ายขึ้นควรมีการวางแผนที่ดี โดยให้ประชาชนในชุมชนนั้นมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนการกาจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนเพื่อความยั่งยืน ดังนั้น ควรดำเนินการตามขั้นตอน (กรมควบคุมมลพิษ, 2564 : 1-12) ดังนี้

1. การจัดการมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด มูลฝอยที่เกิดจากชุมชนมากกว่ามูลฝอยที่เกิดจากแหล่งอื่น เพราะมูลฝอยส่วนนี้ประกอบด้วยมูลฝอยมากมายหลายชนิดปะปนกันอยู่และเกิดขึ้นในแหล่งที่คนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตพื้นที่ของผู้คนอาศัยกันอยู่อย่างหนาแน่นไม่มีพื้นที่เพียงพอที่เก็บมูลฝอยที่เกิดขึ้นได้และไม่สามารถขนย้ายมูลฝอยไปกำจัดในเวลาอันควรได้ก่อให้เกิดการเน่าเหม็น ภาพไม่น่าดูและอาจมีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชนนั้น ๆ ได้โดยส่วนใหญ่แล้วในการจัดการมูลฝอย ณ แหล่งเกิด เป็นการจัดหาภาชนะเก็บรวบรวมมูลฝอยภายในครัวเรือน จะอยู่ในความรับผิดชอบของผู้อาศัยเอง **ในส่วนนี้ผู้เขียนเห็นว่า** การจัดการมูลฝอยนั้นประชาชนซึ่งเป็นผู้ก่อให้เกิดขยะมูลฝอยที่เกิดจากการดำเนินชีวิตประจำวัน ดังนั้นประชาชนต้องดำเนินการในขั้นต้นตามหลัก 3R ซึ่งเป็นทั้งแนวคิดและแนวทางในการปฏิบัติเพื่อการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า สามารถช่วยลดปริมาณขยะให้น้อยลง ด้วยการลดการใช้ การนำกลับมาใช้ซ้ำ และการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ (Reduce Reuse and Recycle: 3Rs) โดยเริ่มต้นที่การใช้ให้น้อยลง ลดการใช้วัสดุ ผลิตภัณฑ์ ที่ก่อให้เกิดขยะเพื่อลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้น (Reduce) การนำวัสดุ ผลิตภัณฑ์ที่ยังสามารถใช้งานได้ กลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำวัสดุ ผลิตภัณฑ์ที่ใช้งานแล้วมาแปรรูป เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ หรือ รีไซเคิล (Recycle) กล่าวได้ดังนี้

1.1 Reduce – ลดการใช้ (คิดก่อนใช้) ลดระดับการใช้ปัจจุบัน ควบคุมปริมาณการใช้ให้อยู่ในสัดส่วนที่พอเหมาะ โดยลดการใช้การบริโภคทรัพยากรที่ไม่จำเป็นลง เพราะการลดการบริโภคของเรา จะช่วยให้เราลดปริมาณขยะที่สร้างขึ้นได้ โดยการ**ลดการสร้างขยะในชีวิตประจำวัน** เช่น ใช้**ถุงผ้า** ตระกร้า เพื่อลดการใช้ถุงพลาสติก ใช้ผ้าเช็ดหน้าแทนการใช้กระดาษทิชชู่ ใช้ปิ่นโต หรือกล่องข้าวใส่อาหาร แทนการใส่กล่องโฟม ใช้กระติกน้ำ หรือขวดน้ำแบบพกพา ที่สามารถ Refill ได้ แทนการซื้อน้ำดื่มที่บรรจุในขวดพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง ปฏิเสธการรับถุงพลาสติก เมื่อซื้อของชิ้นเล็กหรือน้อยชิ้น เลือกซื้อบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เลือกทานอาหารที่ร้านแทนการใส่กล่องกลับ หลีกเลี่ยงใช้วัสดุสิ้นเปลืองแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง เป็นต้น

1.2 Reuse – นำกลับมาใช้ซ้ำ (ใช้แล้วใช้อีก) การใช้ซ้ำเป็นการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด โดยการนำสิ่งของเครื่องใช้มาใช้ซ้ำ ซึ่งบางอย่างอาจใช้ซ้ำได้หลาย ๆ ครั้ง ด้วยการใช้บรรจุภัณฑ์ซ้ำหลายครั้งก่อนทิ้ง ใช้ภาชนะที่สามารถใช้ซ้ำได้ เลือกซื้อสินค้าที่สามารถใช้ซ้ำได้ ซึ่งนอกจากช่วยลดการเกิดขยะแล้ว ยังช่วยลดปริมาณการตัดต้นไม้ได้เป็นจำนวนมาก เช่น เลือกใช้ถ่านไฟฉายแบบชาร์ตได้ ดัดแปลงของเหลือใช้เพื่อใช้ประโยชน์ เสื้อผ้าเก่านำไปบริจาค หรือถูพื้น ซ่อมแซมอุปกรณ์ต่างๆ ไม่ทิ้งเป็นขยะ การใช้กระดาษ 2 หน้า การนำกระดาษรายงานที่เขียนแล้ว 1 หน้า มาใช้ในหน้าที่เหลือหรืออาจนำมาทำเป็นกระดาษโน๊ต เป็นต้น

1.3 Recycle – นำกลับมาใช้ใหม่ การนำหรือเลือกใช้ทรัพยากรที่สามารถนำกลับมารีไซเคิล หรือนำกลับมาใช้ใหม่ เป็นการลดการใช้ทรัพยากรในธรรมชาติจำพวกต้นไม้ แร่ธาตุต่าง ๆ เช่น ทราย เหล็ก อลูมิเนียม ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้ สามารถนำมารีไซเคิลได้ยกตัวอย่างเช่น เศษกระดาษสามารถนำไปรีไซเคิลกลับมาใช้เป็นกล่องหรือถุงกระดาษ การนำแก้วหรือพลาสติกมาหลอมใช้ใหม่เป็นขวด ภาชนะใส่ของ หรือ

เครื่องใช้อื่น ๆ ฝากระป๋องน้ำอัดลมก็สามารถนำมาหลอมใช้ใหม่หรือนำมาบริจาคเพื่อทำขาเทียมให้ กับคนพิการได้ นำขยะอินทรีย์กลับมาใช้ประโยชน์ เช่น ทำปุ๋ยหมัก **เป็นต้น**

หากประชาชนทุกคนในชุมชนสามารถทำได้ครบทั้ง 3Rs ก็จะสามารถลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้นได้ในทุก ๆ วัน ลดการสร้างมลพิษแก่โลก และยังนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า แทนที่จะถูกทิ้งแล้วนำไปกำจัด และนอกจากช่วยลดปริมาณขยะลงได้แล้ว ยังช่วยลดปริมาณการใช้ทรัพยากร ใช้ทรัพยากรอย่างคุมค่า ช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้ด้วย

2. การเก็บรวบรวมมูลฝอยในชุมชน การเก็บรวบรวมมูลฝอยในชุมชนเป็นการเก็บรวบรวมมูลฝอยจากที่ต่าง ๆ ภายในชุมชนเพื่อนำไปกำจัด ดังนั้นประชาชนต้องให้ความสนใจถึงกระบวนการนำขยะไปกำจัดของหน่วยงานในพื้นที่ ซึ่งการดำเนินงานใน 3 แบบ คือ เทศบาลจัดทำเอง โดยทั่วไปเทศบาลจะจัดหน่วยงานรับผิดชอบในการเก็บรวบรวมและกำจัดมูลฝอยเอง ซึ่งส่วนมากมักจะเป็นเขตเมือง ข้อดีของวิธีนี้คือ มีความสะดวกในการควบคุมการกำจัดมูลฝอยมากกว่าวิธีอื่น การจ้างบุคคลหรือนิติบุคคลให้ดำเนินการแทนและเทศบาล มีหน้าที่ควบคุมการทำงานของเอกชนนั้นๆ ชุมชนดำเนินการด้วยตนเอง วิธีนี้เหมาะสมสำหรับชุมชนที่กระจัดกระจายเป็นหน้าที่ของแต่ละครัวเรือนที่จะต้องทำเพราะไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบ โดยทั่วไปมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากที่อยู่อาศัยมีปริมาณไม่มากนักและมักเป็นมูลฝอยผสม ส่วนใหญ่มูลฝอยสดจำพวกเศษอาหารมักจะแยกเก็บไว้ต่างหากเพื่อนำไปเลี้ยงสัตว์ **ในส่วนนี้ผู้เขียนเห็นว่า** ประชาชนนั้นต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการคัดแยกขยะในครัวเรือน โดยต้องคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้งในภาชนะที่หน่วยงานได้จัดไว้ให้ โดยประชาชนต้องคักแยกขยะด้วยกันใน 4 ประเภทก่อนนำไปทิ้ง คือ

2.1 ขยะรีไซเคิล ได้แก่ แก้ว กระดาษ พลาสติก โลหะ เมื่อคัดแยก ออกมาจะไม่เกิดปัญหาปนเปื้อนกับขยะอินทรีย์ ไม่เกิดกลิ่นเหม็น ทำให้ง่ายต่อการนำไปรีไซเคิล โดยขายให้ร้านรับซื้อของเก่า และเข้าสู่อุตสาหกรรมรีไซเคิล เพื่อแปรรูปเป็นวัตถุดิบหรือผลิตภัณฑ์ใช้ใหม่

2.2 ขยะอินทรีย์ ได้แก่ เศษผัก เศษผลไม้เศษอาหาร สามารถ รวบรวมนำไปทำปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยน้ำชีวภาพ ถ้าหากนำไปทิ้งรวมกับขยะ ประเภทอื่น จะทำให้เกิดการเน่าเหม็น เกิดสภาพอันเป็นที่น่ารังเกียจ ดังนั้น ขยะประเภทนี้จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องคัดแยกออกมาจัดการให้ถูกต้อง

2.3 ขยะอันตราย ได้แก่ หลอดไฟ ถ่านไฟฉาย กระป๋องสเปรย์แบตเตอรี่ และ ถ่านไฟฉายอัดประจุ หากทิ้งรวมไปกำจัด กับขยะทั่วไป อาจมีสารอันตรายหรือสารพิษ ปนเปื้อนออกมาสู่ดิน น้ำ อากาศ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตและระบบนิเวศได้ ต้องแยกขยะอันตรายทิ้งในภาชนะรองรับ ขยะอันตราย ณ จุดหรือสถานที่ และวัน เวลาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด เพื่อรวบรวม เก็บขนไปเข้าสู่กระบวนการ รีไซเคิล หรือนำไปกำจัดอย่างถูกวิธี

2.4 ขยะทั่วไป ได้แก่ ขยะที่ย่อยสลายยาก ไม่เป็นอันตราย และ ไม่คุ้มค่าต่อการรีไซเคิล เมื่อแยกขยะมูลฝอยประเภทอื่นออกไปแล้วก็ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบนำไปกำจัดต่อไป

3. การกำจัดมูลฝอย เป็นวิธีการกำจัดขยะมูลฝอยที่ใช้ต่อเนื่องกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีหลายวิธี เช่น นำไปกองทิ้งบนพื้นดิน นำไปทิ้งลงทะเล หมักทำปุ๋ย เผากลางแจ้ง เผาในเตาเผาขยะ และฝังกลบอย่างถูกหลักวิชาการ เป็นต้น การกำจัดขยะมูลฝอยดังที่กล่าวนั้น บางวิธีก็เป็นการกำจัดที่ไม่ถูกต้องทำให้เกิดภาวะเป็นพิษต่อสภาพแวดล้อม และมีผลกระทบต่อสุขภาพของคนด้วย ในส่วนของการกำจัดมูลฝอยนั้น **ผู้เขียนเห็นว่า** ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ ต้องให้ความสำคัญกับประบวนการการกำจัดมูลฝอยที่ถูกหลักสุขลักษณะ มี 3 วิธีได้แก่

3.1 การกำจัดมูลฝอยด้วยการเผา เป็นระบบที่ใช้ขจัดความเป็นพิษของมูลฝอยหรือทำให้มูลฝอยหมดอันตรายและลดปริมาณมูลฝอย โดยใช้เตาเผาที่มีอุณหภูมิไม่ต่ำกว่า 800 องศาเซลเซียส เพื่อให้เกิดการเผาไหม้อย่างสมบูรณ์และต้องมีระบบการกำจัดมลพิษไอเสียก่อนระบายออกทางปล่องวิธีนี้เหมาะสำหรับกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ

3.2 การหมักทำปุ๋ย วิธีนี้จะใช้กำจัดมูลฝอยที่สามารถย่อยสลายได้โดย ทำมูลฝอยให้มีขนาดเล็กลงก่อนนำไปหมักให้สลายตัวทางชีวเคมีเพื่อให้กลายเป็นปุ๋ย

3.3 การฝังกลบแบบถูกสุขลักษณะ เป็นการกำจัดมูลฝอยโดยการบดอัดด้วยเครื่องจักรกลเพื่อให้มูลฝอยยุบตัวหรือมีความหนาแน่นมากขึ้น เสร็จแล้วทำการบดอัดปิดทับผิวมูลฝอยนั้นด้วยวัสดุถมกลบและสามารถปลูกต้นไม้บนดินชั้นสุดท้ายได้ การกำจัดมูลฝอยในแต่ละที่ มีวิธีการกำจัดที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปริมาณและองค์ประกอบของมูลฝอยแต่ละชุมชน ซึ่งจะแปรผันโดยตรงกับจำนวนพลเมืองในชุมชนนั้น รวมทั้งองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเช่น สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ฯลฯ ตามปกติวิธีการกำจัดมูลฝอยที่เหมาะสมในเขตเมืองที่มีประชากรหนาแน่นมากจะใช้วิธีกำจัดมูลฝอยมากกว่า 1 วิธีเช่น การฝังกลบแบบถูกหลักสุขลักษณะการเผาและการหมักทำปุ๋ย ส่วนในเขตชุมชนที่มีประชากรหนาแน่นน้อยวิธีที่กำจัดมูลฝอยที่เหมาะสมที่สุดคือการฝังกลบแบบถูกหลักสุขาภิบาลเพราะสามารถกำจัดมูลฝอยผสมโดยไม่ต้องแยกและสามารถหาพื้นที่ได้ง่ายกว่าการกำจัดมูลฝอยในเขตชนบท

สรุป

ขยะหรือมูลฝอยซึ่งเป็นคำที่มีความหมายเดียวกันสามารถจำแนกตามองค์ประกอบได้ 4 ประเภท ได้แก่ขยะมูลฝอยอินทรีย์หรือมูลฝอยสดขยะมูลฝอยรีไซเคิลขยะมูลฝอยทั่วไป ขยะมูลฝอยอันตรายและเป็นพิษก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับขยะมูลฝอยดังนั้น จึงต้องมีวิธีการจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง ซึ่ง การจัดการมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด มูลฝอยที่เกิดขึ้นจากแหล่งกำเนิดหรือจากต้นทาง โดยการลดการเกิดขยะมูลฝอยและการคัดแยกขยะมูลฝอยการลดการใช้ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) การนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) การเก็บรวบรวมมูลฝอยในชุมชน

โดยให้ประชาชนคัดแยกขยะมูลฝอย เพื่อนำไปทิ้งในภาชนะรองรับขยะมูลฝอยตามตามสีต่าง ๆ เพื่อนำมารวบรวมไว้ยังจุดพักขยะแล้วจึงขนถ่ายใส่รถเก็บขยะ และขนส่งขยะมูลฝอยออกไปนอกเขตเมืองหรือจากแหล่งกำเนิดให้เร็วที่สุดเพื่อไม่ให้เกิดขยะมูลฝอยตกค้างในพื้นที่ แล้วจึงดำเนินการกำจัดขยะมูลฝอยโดยวิธีการที่ถูกวิธี การกำจัดมูลฝอยด้วยการเผา การหมักทำปุ๋ย และการฝังกลบแบบถูกสุขลักษณะ ในส่วนของข้อเสนอแนะผู้เขียนเห็นว่า รัฐบาลต้องผลักดันปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยให้เป็นวาระแห่งชาติและกำหนดไว้ใน นโยบายที่รัฐบาลจะดำเนินการโดยเร่งด่วน การตรากฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลด คัดแยก และการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนให้ทราบถึงการคัดแยกขยะมูลฝอย ก่อนนำไปทิ้งอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งสนับสนุนด้านอุปกรณ์ในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเพียงพอต่อความต้องการและความเหมาะสม เพื่อให้เกิดความสะดวกในการจัดเก็บ และยังเป็นการลดจำนวนปริมาณขยะมูลฝอยลงได้ สนับสนุนการวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ พลังงานสะอาด และพัฒนาพลังงานทางเลือกที่เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์และการจัดการขยะทั้งระบบ

เอกสารอ้างอิง

กญญ์ณณัฏฐ์ วชิรหัตถพงศ์. (2560). *การมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของคนในชุมชนเขตชุมชนเทศบาลเมืองบ้านบึง จังหวัดชลบุรี.* งานนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสาธารณ. วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

กรมควบคุมมลพิษ. (2559). *แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ.2559-2564).* กรุงเทพมหานคร: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

กรมควบคุมมลพิษ. (2564). *คู่มือการลด และคัดแยกขยะมูลฝอยภายในบ้านและที่ทำงาน*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

ทรงวุฒิ เรืองวาทศิลป์. (2550). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาในพื้นที่บริการของโรงเรียนล้อมแรดวิทยา อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง.* วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ปทิดา ปานเนตรแก้ว. (2550). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม.* วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 2 ลำปาง. (2564). *คู่มือสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น “การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างครบวงจร”*. ลำปาง: สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 2 ลำปาง.

Cohen, J.M. & Uphoff, N.T. (1980, March). Participation's place in rural development: Seeking clarity through specificity, *World Development Elsevier*. 8 (3), 213-235.

จากโตเกียวโอลิมปิก 2020 การศึกษาวัฒนธรรมประชานิยม สู่ การ์ตูนชุดวันพีช

From Tokyo Olympic 2020 to Japanese pop culture study case : One Piece

วัฒนศักดิ์ มั่งเงิน,
วัชรชัย ขอบเหลือง และ ศิริพร คำขาด
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
Wattanasak Mungngoen,
Wacharachai Khobluang and Siriporn Khamkhad
Uttaradit Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author,E-mail: wattanasak.mn@gmail.com

****

บทคัดย่อ

บทความนี้เกิดจากกระแสความสนใจในโตเกียวโอลิมปิก 2020 จนนำไปสู่การศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องของวัฒนธรรมประชานิยมหรือ Pop Culture ในสังคมญี่ปุ่นที่มีผลกระทบและอิทธิพลทางด้านความคิดต่อผู้คนทั้งญี่ปุ่นเองและผู้คนต่างชาติตามที่ปรากฏให้เห็นตามสื่อต่างๆในช่วงการแข่งขันที่นอกเหนือไปจากการนำเสนอผลการแข่งขันและเหรียญรางวัลเหมือนการแข่งขันครั้งอื่นในโอลิมปิก แต่กลับมีการนำเสนอเรื่องราวของวัฒนธรรมประชานิยมที่เป็นสีสันของการแข่งขันสอดแทรกเข้ามาด้วย โดยบทความนี้ทำการศึกษาในภาพรวมของวัฒนธรรมประชานิยมจนกระทั้งพบประเด็นที่น่าสนใจในการนำมาเผยแพร่ ซึ่งเป็นประเด็นในเรื่องของสังคมและวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่ถูกถ่ายทอดผ่านการ์ตูนชุดวันพีช ที่ตัวของการ์ตูนเน้นไปที่ความตื่นเต้นสนุกสนาน แต่กลับแฝงประเด็นวิเคราะห์เปรียบเทียบทางสังคมได้อย่างแนบเนียน อีกทั้งยังมีการอ้างอิงถึงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเสนอเข้ามาร่วมกันได้อย่างน่าสนใจ จึงเกิดเป็นผลงานการวิเคราะห์โดยเทียบเคียงตามบริบทสังคม ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: การ์ตูนญี่ปุ่น; มังงะ; วัฒนธรรมประชานิยมว สังคมและวัฒนธรรมญี่ปุ่น

Abstracts

This article was created from Tokyo Olympic 2020 trend lead into study about Pop Culture that very influenced in Japan. This study is about how Japanese Pop Culture spread and influenced among Japanese people and foreigner. During Tokyo Olympic 2020 was presented about Japanese pop culture exclude Olympic game result and Olympic medal table like other Olympic. Japanese pop culture was present from Olympic 2020 opening ceremony and ending ceremony. Not just Japan that host of Olympics, even athlete was enjoyed about

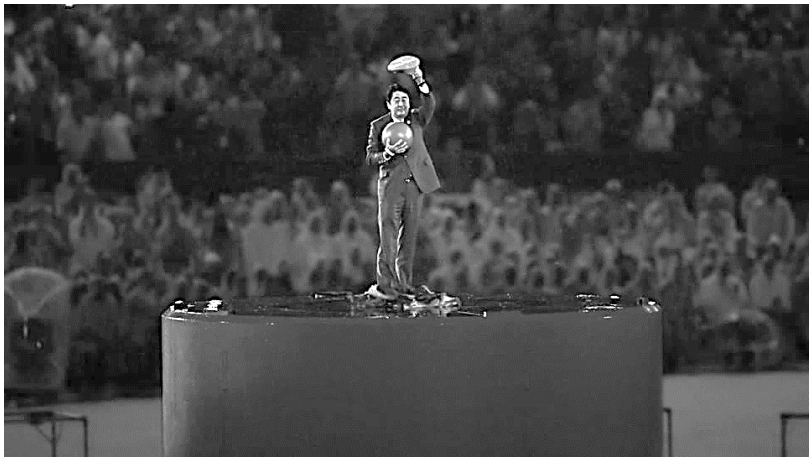
* วันที่รับบทความ: 20 กรกฎาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 12 กันยายน 2565; วันตอบรับบทความ: 13 กันยายน 2565
Received: July 20, 2022; Revised: September 12, 2022; Accepted: September 13, 2022

Japanese pop culture. So, this article study about Japanese pop culture and one of the most interesting about Japanese pop culture are manga name One Piece. One piece is about adventure and comedy manga. But One Piece had point of issue that present about nowadays Japanese social context and traditional. This paper analyses though Japanese social context, history of Japan and traditional.

Keywords: Japanese Cartoon; Manga; Pop Culture; Social And Japanese Tradition

บทนำ

ผ่านพ้นไปได้ด้วยอย่างสวยงามสำหรับงานมหกรรมกีฬาระดับโลกอย่างงาน โอลิมปิก 2021 ที่ประสบผลกระทบอย่างหนักหน่วงในช่วงภาวะวิกฤตการณ์ไวรัสโคโรน่า 2019 ที่กินระยะเวลายาวนานกว่า 2 ปีเป็นผลให้เกิดประวัติการณ์ในการเลื่อนวันจัดงานแข่งขันโอลิมปิก มาในปี 2021 จากกำหนดการเดิมที่จะต้องจัดในปี 2020 แต่ด้วยความรุนแรงของการแพร่ระบาดจึงทำให้มีการเลื่อนกำหนดการ (ZK Goh and Shintaro Kano,2021 : ONLINE) การจัดโอลิมปิกในครั้งนี้เป็นครั้งที่ 2 ของประเทศญี่ปุ่นที่เป็นเจ้าภาพในการจัดงานโอลิมปิกในครั้งนี้ นับตั้งแต่โอลิมปิก 1964 (Justine McCurry, 2021 : online) ประเด็นที่น่าสนใจของธีมในการจัดงานในครั้งนี้ญี่ปุ่นได้หยิบยกเอาสิ่งที่เรียกว่าเป็นสิ่งที่ญี่ปุ่นมีความถนัดและเชี่ยวชาญมาหลายปี หนึ่งในนั้นคือในเรื่องของวัฒนธรรมประชานิยม หรือที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในชื่อว่า Pop Culture (Ollie Barder, 2016 : online)

ภาพที่1 นายกรัฐมนตรีชินโซะ อาเบะ ปรากฏตัวในงานพิธีปิดที่ Rio De Janeiro ด้วยชุดมาริโอ้

ที่มา : Ollie Barder. (2016 : online)

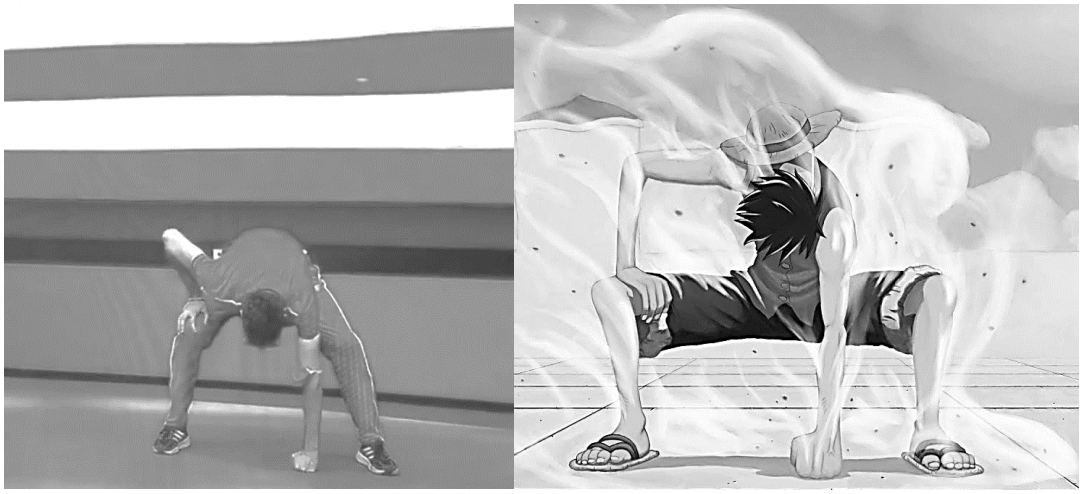
ไม่ว่าจะเป็นธีมเพลงเปิดในการจัดงานที่มีการผสมผสานผลงานเพลงประกอบจากเกมดังจากญี่ปุ่นที่เป็นที่รู้จักอย่าง เพลงประกอบเกม Dragon Quest Final Fantasy Monster Hunter และ Kingdom Heart และเพลงจากเกมอื่นอีกหลากหลายเพลงมาผสานเป็นเพลงผสมเพื่อเปิดในการนำขบวนนักกีฬาจากนานาชาติ

เข้าสู่สนามในช่วงพิธีเปิด นอกจากแวดวงเกมที่ถูกนำมาใช้เป็นสีสันในการจัดการงานโอลิมปิก 2021 นี้ (Matthew Byrd, 2021 : online) และที่ปฏิเสธไม่ได้เลยว่ามีผลและอิทธิพลต่องานนี้นอกจากเกมแล้วอีกส่วนหนึ่งก็มาจากการ์ตูนและอนิเมชั่นญี่ปุ่น หรือ ที่ถูกเรียกว่า 『漫画(まんが)』หนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น『アニメ』การ์ตูนอนิเมชั่นญี่ปุ่น ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจมานำเสนอในหลายประเด็น ประเด็นที่ 1 เรื่องผลงานที่มีประเด็นในการเขียนพาดพาดพิงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นมาในอนาคต แต่กลับกลายเป็นว่าผลงานเหล่านั้นกลับเกิดขึ้นจริงในสถานการณ์ปัจจุบัน อย่างผลงาน เรื่อง AKIRA ที่เป็นภาพยนตร์การ์ตูนที่ฉายในปี 1988 หรือ ปี พุทธศักราช 2531 ที่พูดถึงการเลื่อนการจัดงานโอลิมปิก ที่พูดถึงมากว่า 30 ปีก่อนหน้าที่จะเกิดเหตุการณ์จริง ทำให้กลายเกิดเป็นปรากฏการณ์ที่ถูกนำมาพูดถึงและแชร์กันผ่านสื่อสังคมออนไลน์อย่างแพร่หลาย ในช่วงที่มีการประกาศเลื่อนวันจัดงานโอลิมปิก จากคำแนะนำขององค์การอนามัยโลกเพื่อเลี่ยงภาวะการระบาดที่รุนแรง (Gearoid Reidy, 2020 : online)

ภาพที่2 ป้ายประกาศนับถอยหลัง 147 วันในการ์ตูนภาพยนตร์ AKIRA ที่ฉายในปี 1988
ที่มา : Gearoid Reidy. (2020 : online)

นอกจากนั้นแล้วนักกีฬาที่มาเข้าร่วมแข่งขันก็ต่างให้ความสนใจและแสดงท่าทางในอนิเมชั่นในระหว่างการแข่งขันและรับเหรียญรางวัล หนึ่งในภาพที่ได้รับการพูดถึงอย่างแพร่หลาย คือ นักกีฬาจากทีมชาติกรีซ วัย 23 ปี อย่าง เทนโทกลู ได้แสดงท่าโพสเกียร์ 2 ซึ่งเป็นท่าต่อสู้ของตัวละคร มังกี้ ดี. ลูฟี่จาก One Piece ก่อนที่จะลงแข่งขัน และสามารถคว้าเหรียญรางวัล เหรียญทองโอลิมปิกได้เป็นผลสำเร็จ ซึ่งจากการสัมภาษ์เทนโทกลูเองก็ยอมรับว่าท่านี้เป็นแรงบันดาลใจจากมังกี้ ดี. ลูฟี่ จริง (ศุภโชค อ่วมกลัด, 2564 : ออนไลน์)

ภาพที่3 ภาพซ้าย มิลเทียดิส เทนตองลู นักกรีฑาทีมชาติกรีก โพสท่าเกียร์ 2 จากการ์ตูนเรื่องวันพีช
ที่มา : Trunksth. (2021 : online)

ภาพที่4 ภาพซ้าย เพย์ตัน ออตเทอร์ทาลโพสท่า Super ภาพขวา ตัวละครแฟรงกี้ จากเรื่องวันพีช
ที่มา : Dark_LIBRARIAN (2021 : online)

นักยกน้ำหนักทีมชาติสหรัฐอเมริกา โพสท่า SUPER ที่เป็นท่าโพสประจำตัวของตัวละคร Franky จากเรื่องวันพีชจึงเห็นได้ว่าอิทธิพลทางด้านสื่อจากผลงานการ์ตูนญี่ปุ่นเป็นหนึ่งที่มีส่วนในค่านิยมและอิทธิพลเป็นอย่างมากและแพร่หลาย(Dark_LIBRARIAN, 2021 : online) ย้อนกลับไปที่จุดกำเนิดของการ์ตูนญี่ปุ่น ย้อนกลับไปในช่วงศตวรรษที่ 17 หรือ ในช่วงยุคสมัยโอเดะของญี่ปุ่น โดยเริ่มมากจากกลุ่มศิลปินที่สร้างภาพ『浮世絵』ภาพอุคิโอะขึ้นมาเพื่อสะท้อนถึงการใช้ชีวิตหรือในอีกนัยนึง คือการสร้างภาพของโลกที่มีความน่าบันเทิงรื่นเริงใจ แรกเริ่มเดิมทีเป็นคำที่ได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาพุทธ สื่อถึงชีวิตที่ไม่มีอะไรเที่ยงแท้ เมื่อผ่านการเวลาผู้คนเริ่มให้ความนิยมและเคร่งครัดทางศาสนาลดน้อยลงจากเดิมในยุคก่อนหน้า จึงทำให้เกิดการตีความใหม่ว่าเมื่อชีวิตไม่เที่ยงแท้แน่นอน ก็ควรปล่อยตัวไปใจไปกับสิ่งบันเทิงใจ จึงได้กลายมาเป็นคำที่สื่อถึงความหมายบันเทิงเริงรมณ์ ซึ่งมีนักเขียนที่มีชื่อเสียงและผลงานโด่งและมีราคาสูง อย่างเช่นภาพวาด 53

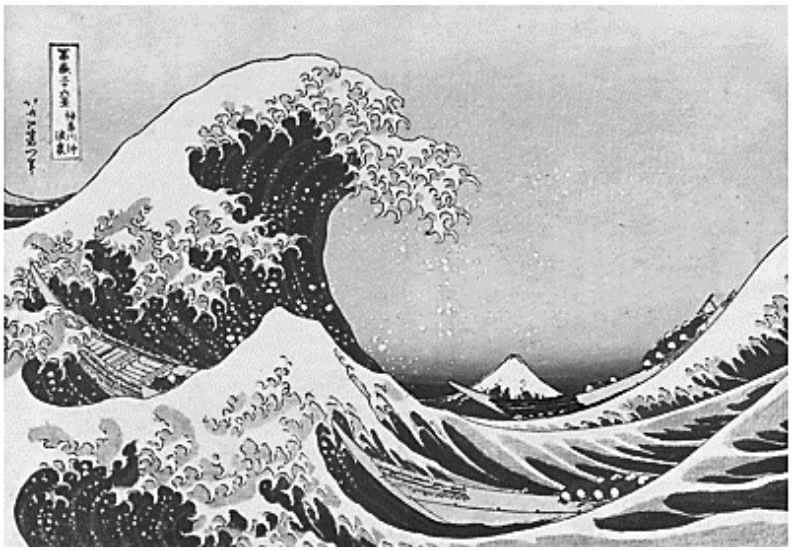
สถานีบนเส้นทางโทไกที่วาดโดย นักวาดที่มีชื่อเสียงอย่าง ฮิโระชิเกะ อุคะกาวะ 【広重（ひろしげ）・歌川（うたがわ）】 (Mezzanine 2, 2019 : online)

ภาพที่5 ภาพวาด 53 สถานีบนเส้นทางโทไก

ที่มา : Mezzanine 2. (2019 : online)

นอกเหนือจาก ฮิโระชิเกะ อุตะกาวะ แล้ว ยังมีนักเขียนอีกท่านหนึ่งที่มีชื่อเสียงและผลงานที่โด่งดังไม่แพ้กันอย่างคัตสึชิกะ โฮคุไซ【葛飾（かつしか）・北斎（ほくさい）】 ที่เป็นเจ้าของผลงาน อย่าง คลื่นยักษ์นอกชายฝั่งคานางะวะ ผลงานภาพเขียนอันโด่งดังของญี่ปุ่น (ภาณุ บุญพิพัฒนาพงศ์, 2021 : ออนไลน์)

ภาพที่6 คลื่นยักษ์นอกฝั่งคานางาวะ 【神奈川沖浪裏（かながわおきなみうら）】

ที่มา : ภาณุ บุญพิพัฒนาพงศ์. (2021 : ออนไลน์)

คำว่า『漫画』มังงะ ถูกใช้เป็นครั้งแรกเมื่อโฮคุไซหนึ่งในจิตรกรภาพยูกิโอะได้จัดทำหนังสือรวมผลงานภาพที่ชื่อว่า โฮคุไซ มังงะ จึงเริ่มใช้ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ในปัจจุบันคำว่ามังงะในการอธิบายการ์ตูนภาพวาดแบบญี่ปุ่น และได้รับการพัฒนาและต่อยอดมาเป็นการ์ตูนมังงะญี่ปุ่นที่เป็นที่รู้จักกันอย่างดีในปัจจุบัน (Brigitte Koyama-Richard, 2013 : online)

ปัจจุบันสำนักพิมพ์ที่มีชื่อเสียงอันดับต้นๆ ในแวดวงมังงะญี่ปุ่น คือ สำนักพิมพ์ชูเอชะ ซึ่งเป็นเจ้าของผลงานนิตยสารรายสัปดาห์ที่ชื่อว่า “Weekly Shonen Jump” ซึ่งเป็นนิตยสารรายสัปดาห์ที่ขายดีที่สุดของประเทศญี่ปุ่น โดยข้อมูลอ้างอิงจากเว็บไซต์ animenewsnetwork ในปี 2010 โดยเทียบยอดขายจากนิตยสารเด็กผู้ชายในปีเดียวกันเทียบกับคู่แข่งในตลาดทั้งหมดมียอดขายเป็นอันดับ 1 ที่ 2,876,459 ฉบับ นำห่างคู่แข่งที่เป็นสำนักพิมพ์โคดันฉะ ที่ผลิตนิตยสาร Weekly Shonen Magazine ที่มียอดขายอยู่ที่ 1,571,063 ฉบับ (Egan Loo, 2011:online) และเมื่อไม่นานมานี้พึ่งผ่านการฉลองครบ 50 ปี นิตยสารโชเน็นจัมพ์ไป เมื่อปี 2561 โดยผลงานของการ์ตูนที่ถูกตีพิมพ์ในนิตยาสารนี้จะมีเนื้อหาเน้นในเรื่องราวของการต่อสู้ ผจญภัย โดยเน้นไปที่กลุ่มวัยรุ่นหรือเด็กผู้ชาย (ปรีดิ์ปณต นัยนะแพท์, 2561 : ออนไลน์)

หนึ่งในผลงานที่โด่งดังของนิตยสารโชเน็นจัมพ์ คือ ผลงานการ์ตูนชุด วันพีช ซึ่งเป็นผลงานการเขียนของนักเขียนการ์ตูนชื่อดังอย่าง เออิจิโร โอดะ ที่ตีพิมพ์ครั้งผลงานในนิตยสารโชเน็นจัมพ์ครั้งแรกใน เดือนกรกฎาคม ปี 2540 และปัจจุบันยังตีพิมพ์ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ผลงานชุดวันพีชเป็นการ์ตูนที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก

ไม่เพียงแค่ในประเทศญี่ปุ่นเท่านั้น แต่กลับมีแฟนผลงานทั่วโลก จนสามารถทำลายสถิติโลกของกินเนสเวิร์ดเรคคอร์ด ได้ในสาขาการ์ตูนที่ผู้เขียนคนเดียวที่ได้รับการตีพิมพ์มากที่สุดในปี 2015 (Rachel Swatman,2015 : online)โดยมียอดขายแล้วกว่า 320,866,000 ชุด และในปี 2021 จากการรายงานผ่านเว็บไซต์ mainichi พบว่าการ์ตูนชุดวันพีชเล่มที่ 100 ขายได้มากกว่าหนึ่งล้านเล่มในสัปดาห์แรกที่วางจำหน่าย และมียอดขายรวมจำหน่ายแล้วทั่วโลกกว่า 500 ล้านเล่ม (Mainichi, 2021 : online)นับเป็นตัวเลขที่สะท้อนให้เห็นความสำเร็จและกระแสนิยมในการ์ตูนชุดนี้แม้ว่าจะมีอายุการตีพิมพ์มาแล้ว20ปี และตอกย้ำในความสำเร็จของผลงานเป็นอย่างดี หากเราจะย้อนกลับไปจากแนวโน้มที่ผ่านมาจะพบว่า สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ เริ่มมีทยอยลดถอยบทบาทจากการเป็นผู้ผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ไป และเริ่มมุ่งเน้นในแนวทางการจัดพิมพ์และจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์เพิ่มมากขึ้น (ธงชัย ชลศิริพงษ์, 2560 : ออนไลน์)

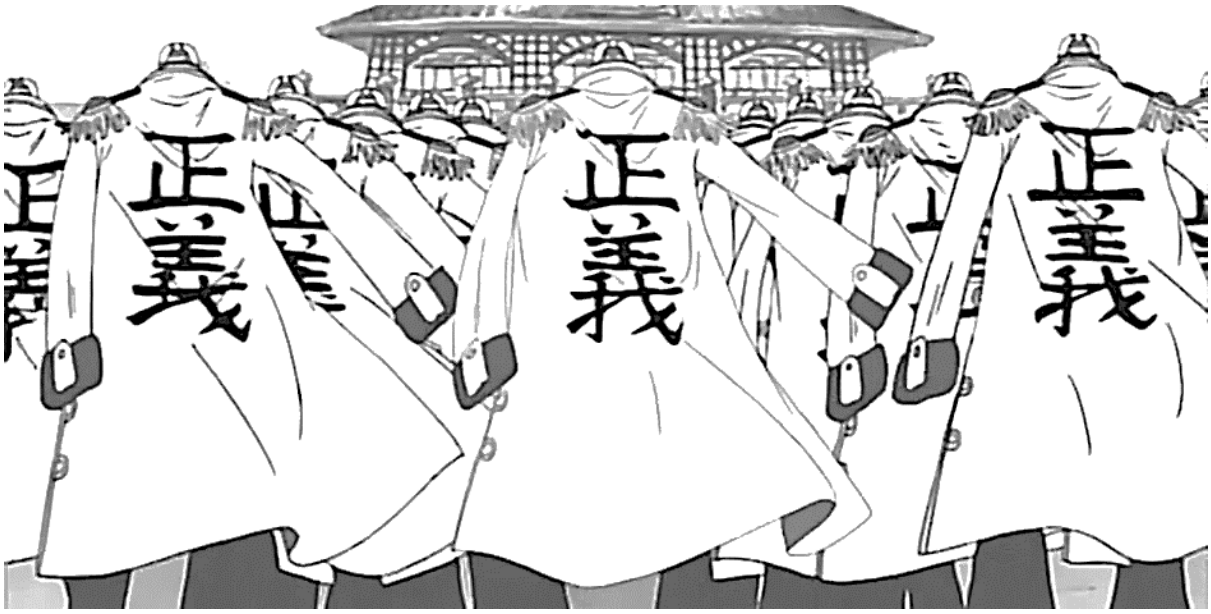

ภาพที่7 อาจารย์เออิจิโร โอดะรับรางวัลกินเนสเวิร์ล

ที่มา : Rachel Swatman. (2015 : online)

การ์ตูนชุดวันพีช เป็นเรื่องราวของการผจญภัยของเด็กหนุ่ม มังกี้ ดี ลูฟี่ ที่ออกเดินทางผจญภัยไปบนท้องทะเลในฐานะของโจรสลัด ผ่านเรื่องราวการต่อสู้และพบเจอกับพวกพ้องที่มีเป้าหมายในการเดินทางร่วมกัน เพื่อตามหาสุดยอดสมบัติที่เรียกว่าวันพีชและได้รับการขนานนามว่าราชาแห่งโจรสลัด ตลอดการเดินทางมีการดำเนินเรื่องที่สนุกน่าติดตาม ตลอดจนมีปมในเรื่องที่น่าสนใจและสามารถสร้างความตื่นเต้นประหลาดใจให้กับผู้อ่านทุกครั้งที่มีการเฉลยปมต่างๆในเรื่อง อีกทั้งในเรื่องยังมีการสอดแทรกเนื้อหาปนตลกและผ่อนคลายสร้างความบันเทิงให้กับผู้อ่าน แต่ทว่าจากภาพที่เห็นภายนอกของการ์ตูนชุดวันพีชเหล่านี้ กลับมีประเด็นเรื่องราวต่างๆ ที่เป็นประเด็นแฝงนัยยะในการแสดงความคิดเห็นในประเด็นทางด้านสังคม การเมืองและวัฒนธรรม ออกมาได้อย่างแนบเนียน

ประเด็นแรกคือ บริบททางสังคมญี่ปุ่นที่ถูกนำเสนอผ่านเนื้อเรื่อง เรื่องของการตีความ และการเปรียบเทียบเรื่องราวในการ์ตูน โดยมีลักษณะรูปแบบทางสังคมของญี่ปุ่น ถ้าหากเรามองกันในประเด็นนี้สิ่งที่จะเกิดคำถามขึ้นมาในทันทีเมื่อเรารู้จักการ์ตูนเรื่องนี้ว่า ทำไมถึงเป็นโจรสลัด เพราะภาพลักษณ์ของโจรสลัดนั้นเป็นภาพลักษณ์ของความเลวร้าย ความป่าเถื่อน ที่เมื่อเทียบกันแล้วไม่ได้มีภาพลักษณ์ที่ดูดีหรือโดดเด่นเลยในฐานะของสิ่งที่อาจจะเรียกได้ว่า อาชีพของตัวละครเอก อย่างลูฟี้ ที่มุ่งมั่นเป็นอย่างมากในการที่จะอยากเป็นโจรสลัด เมื่อนำโครงเรื่องมาเทียบเคียงกับบริบททางสังคมจะพบ การตีความของโจรสลัดในเรื่องจะหมายถึงกลุ่มบุคคลที่มีความคิดอิสระ ไม่อยู่ภายใต้กรอบหรือกฎเกณฑ์ใดทางสังคมที่จะมาทำหน้าที่ในการประเมินค่าของพวกเขา จึงเปรียบเสมือนการมองถึงคนที่แปลกแยกจากสังคมไม่อยู่ในระบบระเบียบของคนหมู่มาก ในขณะเดียวกัน หน่วยงานที่ทำหน้าที่รับมือกับโจรสลัดในเรื่องซึ่งก็คือทหารเรือนั้น กลับมีเครื่องแบบที่มีคำสลักไว้ที่กลางหลังเสื้อว่า 『正義(せいぎ)』ซึ่งหมายถึงความยุติธรรมเปรียบเสมือนกับว่าเป็นผู้ดูแลรักษาความยุติธรรมในเรื่อง ในขณะที่สัญลักษณ์แทนตัวของกลุ่มโจรสลัดนั้นกลับเป็นลักษณะของธงกะโหลกไขว้ที่สามารถตีความได้

ถึงความชั่วร้าย ความน่าสะพรึงกลัว แต่เรื่องราวนี้กลับถ่ายทอดมุมมองออกมาในฝั่งโจรสลัดที่ถูกมองจากภายนอกว่าเป็นผู้ร้าย (Christian Markle, 2022 : online)

ภาพที่8 ชุดเครื่องแบบทหารเรือในเรืองวันพีชที่มีคำว่ายุติธรรมอยู่กลางหลัง

ที่มา : Christian Markle. (2022 :online)

แต่เมื่อเรื่องราวดำเนินต่อมากลับพบว่าในเรื่องราวตัวละครเอกหรือแม้แต่กลุ่มของเขากลับทำเรื่องที่เป็นเรื่องเลวร้ายน้อยมากจนแทบไม่มี ในขณะที่ในบางมุม การกระทำของกลุ่มทหารเรือผู้ที่เปรียบเสมือนความยุติธรรมก็กลับมีประเด็นให้สงสัยในความถูกต้องและความยุติธรรมที่เป็นหลักการณ์ที่พวกเขาเหล่านั้นยึดถือ หากดูในมุมมองผิวเผินอาจจะเป็นเพราะในเรื่องราวนี้เล่าในมุมมองของทางฝั่งผู้ร้ายก็เป็นได้จึงมีการปรับเปลี่ยนให้ทางตัวละครฝ่ายตัวเอกดูเป็นคนดีก็เป็นได้ แต่ทว่าเมื่อวิเคราะห์ลงไปโดยอิงตามลักษณะของสังคมญี่ปุ่นมาเปรียบเทียบกันแล้ว มีประเด็นในทางสังคมที่สามารถนำมาเทียบเคียงและอธิบายเรื่องราวของการ์ตูนได้อย่างน่าสนใจ

โดยในสังคมญี่ปุ่นจะมีสำนวนที่ว่า『出る釘は打たれる』หมายถึง ตะปูที่ยื่นออกมาจะถูกตอกกลับไป ซึ่งเป็นประโยคที่ใช้แพร่หลายในวงการทำงานญี่ปุ่น คือ การไม่ทำตัวโด่ดเด่นหรือแปลกแยกจากลุ่ม เพราะถ้าหากทำแบบนั้นจะถูกตอบโต้มาจากผู้คนหรือคนในกลุ่มได้นั่นเอง (หมอแมวน้ำเล่าเรื่อง, 2564: ออนไลน์) จากความในส่วนนี้สามารถอนุมาณเอาได้ว่าลักษณะของสังคมญี่ปุ่นนั้นมักทำอะไรตามสังคมมากกว่าที่จะทำอะไรตามใจตน ซึ่งทั้งสองส่วนนี้ล้วนสอดคล้องกับแนวคิดของ โจรสลัดในเรื่องวันพีช ที่หมายถึง คนที่มีอิสระ และ ความยุติธรรมของทหารเรือ หมายถึง กรอบระเบียบของสังคมญี่ปุ่น ในอดีตญี่ปุ่นจะมีคำเรียกบุคคลที่ทำตัวแปลกแยก หรือ ทำตัวโดดเด่นในสังคมว่า 『村八分』ซึ่งบุคคลประเภทนี้จะถูกลงโทษเพื่อเป็นตัวอย่างและแบบอย่างให้เกิดค่านิยมและเป็นการสร้างระเบียบทางการปกครองตั้งแต่ในสมัยยุคศักดินา

ของญี่ปุ่น (บุญยง ชื่นสุวิมล, 2543 : 53) จากบริบทนี้ได้มีการพัฒนาต่อจนกลายเป็นค่านิยมในการประพฤติปฏิบัติตนของคนญี่ปุ่นสองประการ ได้แก่ 『義理(ぎり)』ตามความหมายโดยตรงสื่อถึง หน้าที่ ความถูกต้อง และความสัมพันธ์ที่ใช่ทางสายเลือด『人情(にんじょう)』หมายถึง ความเป็นมนุษย์ สามัญสำนัก แต่ทว่าเมื่อใช้ในบริบทของบทบาทและหน้าที่ทางสังคม จะมีความหมายโดยนัยยะว่า『義理(ぎり)』สังคมโดยส่วนรวมและ『人情(にんじょう)』จะหมายถึงเรื่องส่วนตัว แม้ว่าการปกครองแบบศักดินาญี่ปุ่นจะสิ้นสุดลงไปในสมัยยุคฟื้นฟูเมจิแล้วก็ตาม แต่ผลทางปฏิบัติและรูปแบบแนวทางวิธีคิดยังคงอยู่ในระบบวิถีชีวิตของคนญี่ปุ่น (ศุภฤกษ์ ชัยรัคน์, 2563 : 91-110) การมีอยู่ของ【義理(ぎり)】【人情(にんじょう)】 เป็นการบีบให้ผู้คนในสังคมญี่ปุ่นต้องยอมสละความเป็นตัวเอง เพื่อรักษาส่วนรวมเป็นสำคัญ จึงเป็นภาพสะท้อนให้เห็นในสังคมการทำงานญี่ปุ่น อย่างเช่น การทำงานหนัก จนเกิดภาวะของโรคที่เรียกว่า 『過労死(かろうし)』 หรือ อาการเสียชีวิตจากการทำงานหนัก หรือพักผ่อนไม่เพียงพอ สะท้อนความเป็นสังคมญี่ปุ่นในลักษณะของการเก็บความทุกข์ไว้ที่ตัวเองคนเดียวไม่ยอมบอกเพราะไม่อยากให้คนอื่นเดือดร้อนไปกับตนเองด้วย ซึ่งเป็นการสะท้อนภาพในอีกมุมหนึ่งในแวดวงการทำงานของคนญี่ปุ่นที่มักจะแบกรับเอาสิ่งที่เป็นจนทำให้หลายครั้งเกิดเป็นภาวะความเครียดสะสม จนความเครียดสะสมจนก่อให้เกิดเป็นสาเหตุของการตัดสินใจจบชีวิตตัวเองลงในสังคมญี่ปุ่นซึ่งเป็นหนึ่งในประเด็นที่เป็นปัญหาทางด้านสังคมปัญหาหนึ่งอยู่ในสังคมญี่ปุ่นในปัจจุบันที่ส่งผลกระทบในภาพรวมต่อการทำงานในสังคมญี่ปุ่น (Wanida Wadeecharoen,Wattanasak Mung-ngoen, 2018 : 31-34)

ประเด็นที่ 2 ประเด็นด้านประวัติศาสตร์และการเมือง ถึงแม้แก่นใจความหลักของเรื่องวันพีชคือเรื่องของการเดินทางผจญภัยและต่อสู้กับเหล่าร้าย แต่ว่าเรื่องราวที่เป็นภูมิหลังในเรื่องนั้นกลับแฝงนัยทางด้านการเมืองและประวัติศาสตร์ของทางญี่ปุ่นที่เป็นแรงบันดาลใจในการอ้างอิงสร้างตัวละคร

ภาพที่ 9 ห้าผู้เฒ่าในเรื่องวันพีช บุคคลที่มีอำนาจสูงสุดในรัฐบาลโลก

ที่มา: Christian Markle. (2022 : online)

ห้าผู้เฒ่าในเรื่องวันพีช ทำหน้าที่ในการควบคุมดูแลความเป็นไปในเรื่องวันพีชทั้งหมด โดยพวกเขามีอำนาจเบ็ดเสร็จในการจัดการบริหารกิจการในเรื่อง โดยตำแหน่งหน้าที่ของพวกเขาแล้วเดิมมีหน้าที่เพื่อป้องกันคุ้มกันภัยของโลกที่เกิดจากการแพร่กระจายและขยายตัวของโจรสลัด ซึ่งในเรื่องจะเรียกบุคคลเหล่านี้ว่า『**五老星**』ที่หมายถึงดาวอาวุโสทั้งห้า แต่ทว่าแท้จริงแล้ว สภาห้าผู้เฒ่านั้นมีตัวตนจริงในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น (Christian Markle. 2020 : online) โดยสภานี้เป็นที่รู้จักในนาม『**五大老**』โดยคำว่า『**大老**』ตามความหมายจะหมายถึงผู้อาวุโสที่ยิ่งใหญ่ แต่ในทางการปกครองในสมัยยุคศักดินาญี่ปุ่นแล้ว ตำแหน่งไทโร คือ ตำแหน่งของขุนนางอาวุโสที่ทำหน้าที่ต่างๆ หากเปรียบเทียบเคียงตำแหน่งในปัจจุบันแล้ว ตำแหน่งไทโรจะเทียบได้เท่าตำแหน่งรัฐมนตรีประจำกระทรวงต่างๆ ส่วนสภาห้าขุนนางอาวุโสนี้เกิดขึ้นยุคสมัยศักดินาญี่ปุ่นในช่วงที่เรียกว่า『**戦国時代**』หรือยุคสมัยแห่งสงคราม ที่มีการต่อสู้แย่งชิงอำนาจของเหล่าไดเมียวหรือเจ้านครผู้ครองแคว้นต่างๆในญี่ปุ่นเพื่อตั้งตนเป็นอิสระจากอำนาจการปกครองของรัฐบาลโชกุนที่เริ่มเสื่อมถอยความนิยมลง สภานี้เกิดในช่วงปลายยุคในสมัยที่ฮิเดโยชิ โทโยโทมิ【**秀吉・豊臣**】ได้ชนะศึกจนได้ขึ้นเป็นโชกุนและรวบรวมอำนาจการปกครองญี่ปุ่นขึ้นมาอีกครั้ง แต่ทว่าในภายหลังที่เขาเสียชีวิตไปนั้นเกิดสูญกาศทางการเมืองขึ้นเนื่องจากบุตรชายโดยชอบธรรมที่จะขึ้นมารับตำแหน่งต่อจากเขาอย่าง ฮิโดโยริ โทโยโทมิ【**秀頼・豊臣**】นั้นอยู่ในวัยเยาว์เพียง 5 ขวบใน ณ ขณะนั้น เหล่าขุนนางจึงได้รวมกันจัดตั้งสภามาเพื่อคอยดูแลบุตรชายของเขาที่จะมารับสืบทอดอำนาจต่อหลังจากที่ตนเองเสียชีวิต (Markus Sesko 2013 : 7) โดยสภาขุนนางอาวุโสทั้งห้าประกอบด้วย

โทกุกาวะ อิเอยาสุ 【**徳川・家康**】 อุคิตะ ฮิเดะอิเอะ 【**宇喜多・秀家**】

มาเอะเดะ โทะชิอิเอะ【**前田・利家**】 อุเอะสุกิ คาเงะคะทซึ【**上杉・景勝**】

และโมริ เทรุโมโตะ 【**毛利・輝元**】

แต่ทว่าด้วยความหวาดระแวงในอำนาจของกันและกันทำให้เกิดการคานอำนาจกันเองระหว่างสภา แม้ว่าจะมีกระแสทัดทานจาก อิชิดะ มิตสึนาริ【**石田・三成**】ซามูไรผู้ภักดีต่อตระกูลโทโยโทมิ ที่หวาดหวั่นในภัยจากอำนาจของอิเอยาสุ หนึ่งใน 5 ขุนนางอาวุโส จึงได้พยายามขอความร่วมมือจากโทชิเอะหนึ่งในสภาขุนนางอาวุโสที่มีกำลังพลและอำนาจเทียมเคียงกับตระกูลอิเอยาสุ เพื่อสู้รบกับอิเอยาสุ แต่ก็ถูกปฏิเสธจนกระทั่งโทชิเอะ【**前田・利家**】เสียชีวิตลง เมื่อไร้คู่แข่งขัน อิเอยาสุจึงเดินเข้าสู่เส้นทางแห่งอำนาจเริ่มจากการนำเอาฮิเดโยริมาอยู่ในการคุ้มครองของตนเอง และขึ้นเป็นผู้นำในสภาผู้สำเร็จราชการ แม้ว่าทางสภาจะพยายามต้านทานอำนาจของอิเอยาสุให้หลีกทางในกับฮิเดโยริ ผู้มีอำนาจโดยชอบธรรม แต่ความเห็นของ อิเอยาสุไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (João Paulo Costa Oliveira e, 2013 : 45-71) จึง

นำไปสู่เหตุการณ์รบพุ่งที่สำคัญครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น อย่าง **【関ヶ原の戦い】**หรือ ยุทธการเซกิงาฮาระ ในปี 1600 นับเป็นศึกตัดสินชะตา จนท้ายที่สุดฝ่ายอิเอยาสุ ได้รับชัยชนะและมีอำนาจปกครองญี่ปุ่นเป็นเบ็ดเสร็จ นับเป็นจุดเริ่มต้นยุคเอโดะของญี่ปุ่น ที่มีระยะเวลายาวนานถึง 265 ปี (Alan McAfee, 2017 : online)

ประเด็นที่ 3 ประเด็นเรื่องวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่ถูกสอดแทรก ชื่อและลักษณะของตัวละครที่อิงมาจากตำนานนิทานของญี่ปุ่น โมโมทาโร่ ซึ่งเป็นตำนานนิทานพื้นบ้านของญี่ปุ่นที่รู้จักแพร่หลาย ที่เป็นตำนานของเด็กหนุ่มที่กำเนิดจากลูกท้อและออกเดินทางไปพร้อมกับเพื่อนพ้องที่เป็น ลิง สุนัข และไก่ฟ้า เดินทางปราบยักษ์ ที่เป็นการสะท้อนแง่มุมของสังคมญี่ปุ่น ทั้งในเรื่องของความเชื่อและค่านิยมของสังคมญี่ปุ่นในอดีต โดยเรื่องวันพีชได้นำเอาเรื่องราวตำนานพื้นบ้านดังกล่าวมาพูดถึงในมุมมองใหม่ ที่เห็นได้ชัดเจนคือในเรื่องของการอ้างอิงผ่านชื่อตัวละคร พลเรือเอกทั้ง 3 ในเรื่องของวันพีชก็มีการอ้างอิงชื่อมาจากตำนานโมโมทาโร่ ชื่อตัวละคร**【黄サル】**ก็มาจากการเล่นคำ **『黄』**ที่หมายถึงสีเหลือง **『サル』**ที่เป็นชื่อเฉพาะตัวละครเขียนด้วยตัวคาตาคานะแต่ก็จะไปพ้องเสียงกับคำว่า**『猿』**ที่แปลว่าลิง ตัวละครชื่อ **【青キジ】**มาจากการเล่นคำ**『青』**หมายถึงสีฟ้า**『キジ』**ชื่อเฉพาะตัวละครเขียนด้วยตัวคาตาคานะ ซึ่งพ้องเสียงกับคำว่า**『雉』**ที่แปลว่าไก่ฟ้า และตัวละครท้ายชื่อ**【サカズキ】**ที่ดูเหมือนจะไม่มีอะไรเกี่ยวข้องกันแต่ตัวละครในเรื่องจะได้รับสมญานามหรือชื่อที่รู้จักอีกชื่อหนึ่งว่า**『赤犬』**ซึ่งหมายถึงสุนัขสีแดง ซึ่งสอดคล้องตามตำนานเรื่องเล่าโมโมทาโร่ ซึ่งเป็นนิทานพื้นบ้านในเมืองโอกายามะ นอกเหนือจากนี้แล้วตำนานโมโมทาโร่ยังถูกใช้ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในจังหวัดโอคายามะ โดยทำเป็นเส้นทางตามรอยการเดินทางประกอบกับการสอดแทรกตำนานและความสำคัญทางด้านวัฒนธรรมให้กับจังหวัดโอกายามะที่เป็นต้นกำเนิดเรื่องราวโมโมทาโร่ (พิมหทัย บุญปัญญาโรจน์, 2564 : 1-18)

ในเรื่องราววันพีชจะมีอยู่หนึ่งตอนที่ตัวละครเอกอย่างวันพีชได้ทำการบุกเข้าไปในฐานทัพเรือมารีนฟอร์ดเพื่อทำการลั่นระฆัง 16 ครั้งโดยมีนัยยะสื่อถึงการสิ้นสุดของยุคสมัยเก่าและเริ่มต้นสู่ยุคสมัยของโจรสลัดยุคใหม่ แต่ความจริงแล้วเป็นเพียงการสร้างเรื่องราวเพื่อจะส่งข้อความลับให้กับเพื่อนพ้องที่กระจัดกระจายออกไปอยู่ในที่ต่างๆ ได้รับรู้เรื่องราวและเข้าใจในสถานการณ์ (Syphine 2020 : online)

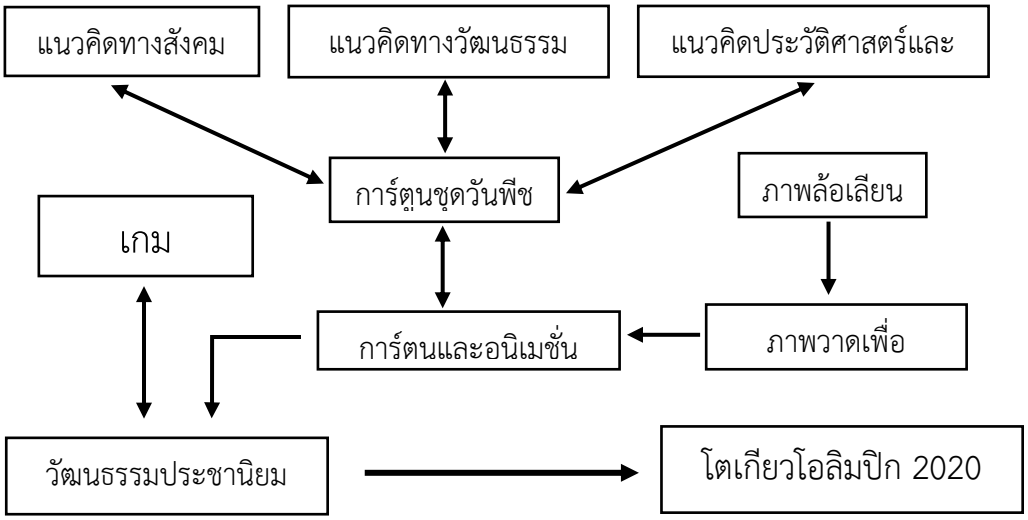

ภาพที่11 เหตุการณ์ลูฟี่ลั่นระฆัง ox Bell ในมังงะตอนที่ 594

ที่มา Syphine. (2020 : online)

จากตัวอย่างเมืองอ้างอิงตามวัฒนธรรมญี่ปุ่น พบว่าในวัฒนธรรมของญี่ปุ่นมีธรรมเนียมการลั่นระฆังแต่ไม่ได้ลั่นระฆัง16ครั้ง แต่เป็นการลั่นระฆัง 108 โดยมีคำเรียกเฉพาะว่า『**除夜の鐘**(じょやのかね)』เป็นการลั่นระฆังในวันสิ้นปีเพื่อเป็นสัญญาณถึงการสิ้นปีเก่าเข้าสู่ปีใหม่ (แสวงจิต จงสุจริตธรรม,ปราณี จงสุจริตธรรม, 2540 : 88) โดยการลั่นระฆัง 108 ครั้งมีความหมายถึงบาปเคราะห์และกิเลสทั้งหมด 108 ประการ การตีครบ 108 ครั้งจะหมายถึงการขับไล่กิเลสและความโชคร้ายไปกับในปีเก่าเพื่อเริ่มปีใหม่ด้วยความบริสุทธิ์

ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนบทบาทวิถีชีวิตและวัฒนธรรมในแบบญี่ปุ่นผ่านการถ่ายทอดผ่านสื่อในอีกรูปแบบหนึ่งที่เข้าถึงได้ง่าย และกว้างขวางกว่าแก่คนหมู่มาก ให้สัมผัสสิ่งเหล่านี้ผ่านบทการ์ตูน และตัวละครต่างๆ

สรุป

ภาพที่ 12 แผนภาพสรุปความสัมพันธ์จากการศึกษา

จากโอลิมปิค 2020 ที่ผ่านมาทำให้เราได้เห็นแง่มุมและวัฒนธรรมประชานิยมของญี่ปุ่นที่ได้เผยแพร่และถ่ายทอดออกไปนานหลายทศวรรษ เริ่มกลับมามีบทบาทสำคัญและกลายเป็นหนึ่งในแรงผลักดันที่สำคัญแรงหนึ่งในการนำเสนอให้ผู้คนได้รับรู้และสนใจในความเป็นญี่ปุ่น ซึ่งเป็นลักษณะความสัมพันธ์และอิทธิพลต่อกันตามแผนภูมิที่สรุไว้ข้างต้น

สำหรับหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นหรือมังงะนั้น ค่อนข้างเป็นที่นิยมและแพร่หลายมาอย่างช้านาน และเมื่อยุคสมัยเปลี่ยน ก็ถูกปรับเปรียนบริบทไปตามยุคสมัย ที่พื้นฐานดั้งเดิมจากงานเขียนเพื่อสะท้อนความเป็นอยู่ในสังคมญี่ปุ่น สู่งานเขียนและภาพวาดเพื่อการสันทนาการที่เข้าถึงผู้คนได้มากขึ้นจนจากคำที่ถูกใช้มาจากอดีตที่สื่อหมายถึงภาพล้อเลียนอย่าง 『**漫画**』 กลายมาเป็นคำสากลที่ใช้หลายประเทศอย่างคำว่า manga และสามารถรับรู้เข้าใจได้ทันทีว่าหมายถึงการ์ตูนที่วาดเป็นช่องโดยนักเขียนชาวญี่ปุ่น

จากการศึกษาและวิเคราะห์มังงะเรื่องที่มีความน่าสนใจอย่าง การ์ตูนชุดวันพีช กลับพบว่าภายใต้ฉากหน้าที่สร้างความบันเทิง ความสนุกหรือ แม้แต่สามารถเรียกเสียงหัวเราะออกมาจากผู้อ่านได้แล้ว กลับซ่อนแง่มุมและแนวคิดในการวิเคราะห์วิจารณ์ลักษณะทางสังคมญี่ปุ่นออกมาได้อย่างแนบเนียน และมีความเรียบง่ายสามารถเข้าใจได้ในประเด็นที่ค่อนข้างเป็นลักษณะเฉพาะตัวแบบญี่ปุ่น ผ่านตัวละครและเรื่องราว โดยการแทนตัวโจรสลัดไว้เป็นสัญญะ แทนความเป็นอิสระ และตัวตนที่ชัดเจนในสังคม ในขณะเดียวกัน ภาพลักษณ์ขององค์กรขั้วตรงข้ามกับโจรสลัดอย่างทหารเรือนั้น กลายเป็นสัญญะ แทน กฎระเบียบ และสังคมโดยรวมของญี่ปุ่น และที่นอกเหนือไปจากนั้นแล้ว ยังมีการแทรกแนวคิดที่เป็นเรื่องราวในสังคมและวัฒนธรรมดั้งเดิมญี่ปุ่นอย่างเช่นเรื่องตำนานโมโมทาโร่ มาเป็นแรงบันดาลใจในการบอกเล่าเรื่องราวในมุมมองใหม่ หรือ การตีระฆังเพื่อนำเสนอการเริ่มต้นใหม่หรือยุคสมัยใหม่ เป็นการหยิบเอาสิ่งที่เป็นวิถีชีวิตในสังคมญี่ปุ่นมาบอกเล่าในแบบ

ใหม่ เพื่อให้คนเกิดความสนใจและอาจนำไปสู่การศึกษาต่อในวัฒนธรรม และเรื่องราวญี่ปุ่นอื่นๆที่แฝงมาในเนื้อหาการ์ตูนชุดนี้ หรือแม้แต่กระทั่งการเมืองและประวัติศาสตร์เองก็ถูกหยิบยกมานำเสนอได้ในรูปแบบใหม่ แม้จะไม่สื่อความหมายถึงประวัติศาสตร์ของญี่ปุ่นโดยตรงก็ตาม แต่ก็มีกลิ่นอายความเป็นญี่ปุ่นมานำเสนอได้อย่างน่าสนใจไม่น้อยเลยทีเดียว

เมื่อวิเคราะห์จากประเด็นต่างในแต่ละด้าน เราจะพบได้ว่าหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นหรือมังงะ ไม่เพียงนำเสนอเรื่องราวและความบันเทิงให้กับผู้อ่านแล้ว ยังสามารถถ่ายทอดหรือบอกต่อเรื่องราว ความเป็นญี่ปุ่นออกไปได้ทางใดทางหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็น สังคม วัฒนธรรม การเมือง และยังเป็นการสร้างวัฒนธรรมใหม่ที่เป็นของตัวเองและมีความโดดเด่นเฉพาะตัวของญี่ปุ่นในสังคมโลกอย่างภาคภูมิ

เอกสารอ้างอิง

ธงชัย ชลศิริพงษ์. (2560). คอมมิคบุ๊คใกล้ตายแล้ว? ยอดขายในญี่ปุ่นลดลงฮวบฮาบติดต่อกันเป็นปีที่ 20. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2565.แหล่งที่มา: https://brandinside.asia/comic-books-japan-decline/

บุญยง ชื่นสุวิมล (2543). *โครงสร้างสังคมญี่ปุ่น.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: รามาการพิมพ์.

ปรีดิ์ปณต นัยนะแพท์. (2563). มองหมุดหมายและการกระโดดไปในแต่ละยุค 50 ปี กว่าจะเป็น Shonen Jump. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 27 พฤษภาคม 2565. แหล่งที่มา: https://thematter.co/entertainment/hop-through-50-years-of-weekly-shonen-jump-magazine/51353

พิมหทัย บุญปัญญาโรจน์. (2564). จากนิทานพื้นบ้าน “โมโมทาโร่”สู่การท่องเที่ยวเมืองโอกายามะ. *วารสารศิลปะศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต.* 16 (2), 1-18

ภาณุ บุญพิพัฒนาพงศ์. (2021). Katsushika Hokusai ศิลปินยุคเอโดะ เจ้าของภาพวาดคลื่นอันโด่งดังที่ถาโถมไกลถึงโลกแฟชั่น. *ออนไลน์.*สืบค้นเมื่อ 27 พฤษภาคม 2565. แหล่งที่มา: https://www.gqthailand.com/style/article/katsushika-hokusai

ศุภโชค อ่วมกลัด (2021). นักกระโดดไกลชาวกรีซ ทำท่าเกียร์ 2 ในมังงะ ONE PIECE ก่อนคว้าเหรียญทองโอลิมปิก. *ออนไลน์.*สืบค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2565. แหล่งที่มา: https://www.mainstand.co.th/MS2021JumperGreece

ศุภฤกกษ์ ชัยรัคน์. (2561). “กิริ”กับ“นินโจ”: “หน้าที่”กับ“ความรู้สึกและความปรารถนา”ในวรรณกรรมญี่ปุ่นยุคระบบศักดินา”. *วารสารภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม.* 7 (2), 91-110.

แสวงจิต จงสุจริตธรรม และ ปราณี จงสุจริตธรรม. (2540). สัมผัสวัฒนธรรมญี่ปุ่น. กรุงเทพมหานคร: สมาคมส่งเสริมไทย-ญี่ปุ่น.

หมอแมวน้ำเล่าเรื่อง. (2021). “ผิดมัยที่ฉันแตกต่างจากคนส่วนใหญ่ในสังคมญี่ปุ่น”. *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 27 พฤษภาคม 2565. แหล่งที่มา: https://www.marumura.com/difference/

Alan McAfee. (2017) . SEKIGAHARA: THE FINAL BATTLE FOR JAPAN**.** *Online.* Retrieved June 7,2021, from https://www.researchgate.net/publication/337033225

Brigitte Koyama-Richard. (2013). Ukiyo-e Prints Reflect the Popular Culture of Edo. Retrieved May 27,2021, from https://www.nippon.com/en/views/b02305/

Christian Markle. (2022). One Piece: What Is the True Meaning of Justice?. *Online.* Retrieved July 14,2022 https://www.cbr.com/one-piece-marines-segi-justice-explained/

Christian Markle. (2022). One Piece: Who Are the Five Elders and How Important Are They?. *Online.* Retrieved July 14,2022, from https://www.cbr.com/one-piece-5-elders-explained/

Dark_LIBRARIAN. (2021). SUPER~*นักฟุ่มน้ำหนักทีมชาติสหรัฐอเมริการโพสต์ท่าของแฟรงกี้จาก* One Piece. *Online.* Retrieved July 14,2022, from https://www.online-station.net/ entertainment/419599

Egan Loo. (2011) . 2010 Japanese Manga Magazine circulation numbers. *Online.* Retrieved May 28,2021, from https://www.animenewsnetwork.com/news/2011-01-17/2010-japanese-manga-magazine-circulation-numbers

Gearoid Reidy. (2020) . 30-year-old anime prediction sparks talk of Olympic cancellation. *Online.* Retrieved May 27,2021, from https://www.bloomberg.com/news/articles/ 2020-02-28/30-year-old-anime-prediction-sparks-talk-of-olympic-cancellation

João Paulo Oliveira e Costa. (2003). *Tokugawa Ieyasu And The Christian Daimyó During The Crisis Of 1600.* Bpjs, 2003, 7, 45-71.

Justin McCurry. (2021). Legacy of 1964 : how the first Tokyo Olympics changed Japan for ever. *Online.* Retrieved May 27,2021, from https://www.theguardian.com/sport /2021/jul/ 17/legacy-of-1964-how-the-first-tokyo-olympics-changed-japan-for-ever

Mainichi Japan. (2021). 100th volume of manga series 'One Piece' sells over 1 mil. copies in a week. *Online.* Retrieved May 3 ,2021. from https://mainichi.jp/english/articles/ 20210910/p2a/00m/0na/004000c

Matthew Byrd. (2021). Tokyo Olypics 2021 : every video game song from the opening ceremony. *Online.* Retrieved May 30,2021, from https://www.denofgeek.com/games/ tokyo-olympics-2020-opening-ceremony-video-game-songs-playlist/

Markus Sesko.(2013). *Nihon-shinto-shi - The history of the shinto Era of Japanese Swords.* North Carolina. Lulu Inc.

Mezzanine 2 (2019). The Fifty-Three Stations of the Tōkaidō. *Online.* Retrieved June 28,2022, from https://dma.org/Tokaido

Ollie Barder. (2016). Japanese Prime Minister Shinzo Abe pop up in Rio as Mario to Promote The Tokyo 2020 games. *Online.* Retrieved May 27,2021, from https://www. forbes.com/sites/olliebarder/2016/08/22/japanese-prime-minister-shinzo -abe-pops-up-in-rio-as-mario-to-promote-the-tokyo-2020-games/?sh=560124f42d64

Rachel Swatman. (2015). Japanese manga One Piece sets record for most printed comic series By one author ever. *Online.* Retrieved May 6 ,2021, from https://www. guinnessworldrecords.com/ news/2015/6/japanese-manga-one-piece-is-most-printed-comic-series-by-one-author-ever-385868

Syphin. (2020). [Theory] One Piece – The Adventures Yamato Followed Through The News. *Online.* Retrieved June 20,2022, from https://12dimension.wordpress.com/2020/ 12/24/theory-one-piece-the-adventures-yamato-followed-through-the-news/

Trunksth. (2021). โอลิมปิกปีนี้มีแต่เรื่องฮือฮา หลังนักกีฬากรีซ โพสท่าเกียร์ 2 ของ Luffy จาก One Piece ก่อนแข่ง. *Online.* Retrieved May 6 ,2021, from https://www.online-station.net/entertainment/418981

Wanida Wadeecharoen.Wattanasak Mung-ngoen. (2018). How can stress affect employee performance? An empirical study of Japanese Business in Thailand industrial sectors. *TNI journal of Business Administration and Languages*. 6 (1), 31-34.

ZK Goh and Shintaro Kano. (2021). Tokyo 2020 Olympic and Paralympic Games Postponed to 2021. *Online.* Retrieved May 28,2021, from https://olympics.com/en/news/Tokyo-olympic-games-postponed-ioc

การกำหนดความหมายของคำจากบริบทกับการแปลสำนวนไทยต้องอาศัยความเข้าใจวัฒนธรรมผ่านการใช้กลยุทธ์การแปลสำนวนไทย

The use of context to determine the meaning of words, as demonstrated by the translation of Thai idioms that always requires cultural knowledge and translation strategies

สุวัฒชัย คชเพต

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Suwatchai Khotchaphet

Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: suwatchai.k@aru.ac.th

****

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้กล่าวถึงการกำหนดความหมายของคำจากบริบทกับการแปลสำนวนไทยต้องอาศัยความเข้าใจวัฒนธรรมผ่านการใช้กลยุทธ์การแปลสำนวนไทย โดยนำเสนอเนื้อหาแบ่งเป็น 3 ประเด็น คือ1. การกำหนดความหมายของคำจากบริบทกับการแปลภาษา 2. การแปลสำนวนไทยจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยต้องอาศัยความเข้าใจวัฒนธรรม และ 3. การใช้กลยุทธ์การแปลสำนวนไทยอย่างไรจึงเหมาะสม ทั้งนี้การรวบรวมข้อมูลและตัวอย่างในบทความนี้ ผู้เขียนได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักการทางภาษาและภาษาศาสตร์ มุมมองด้านความจำเป็นต่อการรู้วัฒนธรรมและที่ไปที่มาของสำนวนทั้งในภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ตลอดจนได้นำเสนอกลยุทธ์การแปลสำนวนไทยที่เหมาะสมอันเป็นประโยชน์ต่อนักแปลทั้งหมด 5 กลยุทธ์ด้วยกัน ได้แก่ 1. กลยุทธ์การเทียบเท่าโดยการเทียบสำนวนกับสำนวนกันทั้งในภาษาต้นทางและในภาษาปลายทางที่เปรียบเปรยความหมายได้เท่ากัน 2. กลยุทธ์การเทียบเท่าความหมายด้วยการแปลโดยแสดงความหมายเดิมของตัวบทโดยใช้คำพูดใหม่ 3. กลยุทธ์การแปลสำนวนแบบคำต่อคำเฉพาะเมื่อมั่นใจว่าผู้อ่านในวัฒนธรรมภาษาปลายทางจะสามารถเข้าใจได้ 4. กลยุทธ์การแปลโดยตัดทอนข้อความ และ 5. กลยุทธ์การแปลโดยการเติมข้อมูลด้วยคำอธิบายเพื่อให้ความหมายของสำนวนชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้เขียนยังพบว่าการแปลสำนวนในภาษาไทยไม่ได้มีกลยุทธ์ในการแปลแบบใดแบบหนึ่งที่สามารถเลือกมาใช้แปลได้เหมาะสมที่สุดเพียงกลยุทธ์เดียว ทั้งนี้เป็นเพราะไม่ว่าการแปลตัวบทจะอยู่ในรูปของสำนวนหรือถ้อยความแบบใดก็ตาม ผู้แปลจะต้องเป็นผู้ตัดสินใจเองว่าตัวบทของต้นฉบับเช่นนี้ควรเหมาะสมกับกลยุทธ์เช่นใดมากกว่ากัน หรือบางครั้งอาจจะต้องใช้หลายกลยุทธ์ของการแปลเพื่อนำมาผสมผสานกันให้เหมาะกับบริบทของตัวบทในภาษาต้นฉบับ

* วันที่รับบทความ: 29 กรกฎาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 1 พฤศจิกายน 2565; วันตอบรับบทความ: 5 พฤศจิกายน 2565

Received: July 29, 2022; Revised: November 1, 2022; Accepted: November 5, 2022

คำสำคัญ : ความหมายกับบริบท; ความเข้าใจวัฒนธรรม; กลยุทธ์การแปลสำนวนไทย

Abstracts

This academic paper discusses the use of context to determine the meaning of words, as demonstrated by the translation of Thai idioms that always requires cultural knowledge and translation strategies. This paper is divided into 3 topics as follows 1) Contextual word definitions and language translation. 2) the necessity of Cultural understanding for translating idioms from English to Thai 3) the method to apply the appropriate translation strategies to translate Thai idioms. In order to collect the information and examples for this academic paper, the author reviewed the literature relating to language principles and linguistics, including the perspectives on the necessity of understanding the culture and origins of idioms in both Thai and foreign languages. The author suggested five strategies that translators can use to translate Thai idioms effectively, including 1) an equivalence strategy that compares idioms to other idioms between the source language and the target language whose meanings are the same; 2) strategies for semantic equivalence with the translation that express the original meaning of the text using new words, and 3) strategies for translating idioms verbatim only when ensuring that the reader in the target language will understand them; 4) text-shortening translation strategy; 5) adding descriptions to idioms to clarify their meaning in interpretation strategy. In addition, the author found that no specific translation strategy works best for translating Thai idioms. Rather, several different translation strategies can be used. The translator must choose the most effective strategy for the translation regardless of whether the source text contains any idioms or unusual wording. When adapting a text to its native linguistic environment, it may be essential to combine several strategies.

Keywords: Meaning and Context; Cultural Knowledge; Thai idiom translation strategies

บทนำ

สำหรับปัจจุบันนี้ ถือว่าเป็นยุคสมัยที่มีการแปลข้ามทั้งภาษาและวัฒนธรรมมากที่สุด และเกิดขึ้นอยู่อย่างตลอดเวลา เนื่องด้วยอิทธิพลของภาษาอังกฤษในฐานะภาษานานาชาติที่สำคัญที่สุดในโลกปัจจุบัน จึงทำให้เกิดงานแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง และแปลจากภาษาอื่น ๆ เป็นภาษาอังกฤษด้วยเช่นกันไม่ว่าจะเป็นการเขียนหรือการพูด เพราะว่าการแปลภาษา คือ การถ่ายโอน (transfer) ของภาษาจากภาษาหนึ่งไปยังอีกภาษาหนึ่งและถือเป็นกิจกรรมที่มีมาตั้งแต่โบราณ โดยมีสาเหตุมาจากการเผยแผ่ศาสนาและอารยธรรม (Sofer, 1999: 19 อ้างใน ดียู ศรีนราวัฒน์ และชลธิชา บำรุงรักษ์, 2558 : 319) นอกจากนี้ นักวิชาการโดยทั่วไปยังมองว่า การแปลเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ สุพรรณี ปิ่นมณี (2562 : 39) กล่าวว่า ผู้แปลต้องมีทักษะในการอ่าน การวิเคราะห์ การตีความ รวมไปถึงมีทักษะในการเขียนอีก

ด้วย เพราะผู้แปลต้องสมมติว่าตัวเองเป็นคนอื่น บอกเล่าความคิดของคนอื่นด้วยอีกภาษาหนึ่ง ดังนั้น ผู้แปลในฐานะเป็นผู้ที่ต้องถ่ายโอนความหมายให้ครบถ้วนจำเป็นต้องให้ความสำคัญไม่ว่าจะเป็น ความเข้าใจความหมายของถ้อยคำหรือข้อความ ข้อความที่อยู่นอกเหนือจากองค์ประกอบของความหมายที่อยู่ในคำศัพท์ และความหมายที่เกิดจากการเกี่ยวโยงกันหรือความสัมพันธ์ระหว่างคำศัพท์แต่ละคำ นั่นก็คือ “บริบท” (context) ด้วย (รัชนีโรจน์ กุลธำรง, 2552 : 166) เพื่อให้สามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบโครงสร้างไวยากรณ์และความหมายของทั้งสองภาษา รวมถึงการถ่ายโอนด้านลีลาภาษา (stylistic) และประเภทของงานประพันธ์ (literary genre) ได้อย่างสมดุลกัน ตามความเห็นของไนดา (Nida, 1969 : 483-495) การแปลมาจากหลักความรู้ด้านภาษาศาสตร์เชิงเปรียบเทียบ (Comparative Linguistics) ซึ่งหมายถึงการวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านไวยากรณ์และความหมาย นอกจากนี้ ยังรวมถึงความรู้ด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์และภาษาศาสตร์เชิงสังคม เนื่องจากผู้แปลต้องเข้าใจลักษณะหรือประเภทของภาษาที่ใช้ในแต่ละบริบท ตลอดทั้งความเข้าใจความหลากหลายของภาษาในสังคมด้วย ทั้งนี้หากกล่าวถึงหน่วยทางภาษาที่เป็นกลุ่มคำรวมตัวกันเข้าแล้วสร้างหน่วยความหมายใหม่ เป็นความหมายเฉพาะที่แตกต่างไปจากความหมายของคำแต่ละคำเมื่ออยู่โดด ๆ โดยปกติจะเรียกว่า “สำนวน” เช่น กินผัว เป็นสำนวนมาจากคำว่า กิน เมื่ออยู่โดด ๆ แปลว่า ทานหรือรับประทาน กับคำว่า ผัว แปลว่า สามี เมื่อกินกับผัวรวมกันเข้าจึงเกิดหน่วยความหมายใหม่ คือ เป็นคำเรียกหญิงที่เมื่ออยู่กินกับสามีคนใดแล้ว สามีมักตาย มิได้รับประทานสามีเป็นอาหารแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามสำนวนเช่นนี้ยังคงเหลือเค้าความหมายของคำเมื่ออยู่โดด ๆ อยู่บ้าง พอให้เดาได้ แต่สำนวนจะไม่เหลือเค้าความหมายเดิมของคำเลยแม้แต่น้อยเมื่อแยกกันอยู่ เช่น ชักดาบ (หนีหนี้ไม่ยอมชำระหนี้) ถังแตก (ขาดเงิน) ปล่อยไก่ (ทำเปิ่น แสดงความไม่รู้เรื่องราว) ฯลฯ แบบหลังนี่เองที่มักเป็นปัญหาในการแปล เนื่องจากกลุ่มคำมีความหมายแบบคำต่อคำและมีความหมายโดยรวมเป็นสำนวนด้วย ทำให้ผู้แปลต้องระมัดระวังเลือกความหมายที่ถูกต้อง ต้องแยกแยะระหว่างคำพูดธรรมดากับสำนวน หากไม่ตระหนักก็อาจแปลผิดพลาดได้ง่าย ๆ (สุพรรณี ปิ่นมณี, 2562 : 115-116)

บทความนี้จึงเป็นการนำเสนอถึงประเด็นสำคัญทั้งหมด 3 ประเด็นโดยเฉพาะการแปลสำนวนไทย ซึ่งนักแปลควรตระหนักในการแปล คือ การกำหนดความหมายของคำจากบริบทกับการแปลภาษา เนื่องจาก “บริบท” มีความจำเป็นต่อผู้แปลค่อนข้างมาก นอกจากนี้สิ่งที่ผู้เขียนต้องการนำเสนออีกสองประเด็นหลัก คือ การแปลสำนวนไทยจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยต้องอาศัยความเข้าใจวัฒนธรรม และการใช้กลยุทธ์การแปลสำนวนไทยอย่างไรจึงเหมาะสม ดังนี้

การกำหนดความหมายของคำจากบริบทกับการแปลภาษา

ในการเข้าใจความหมายของคำบางคำ และข้อความบางข้อความให้กระจ่างชัดเจนขึ้นนั้น กาญจนา นาคสกุล (2544: 14-15) กล่าวว่า ต้องอาศัยข้อความข้างเคียงหรือในบางครั้งต้องอาศัยสถานการณ์แวดล้อม หรือความรู้เกี่ยวกับตัวผู้พูดผู้ฟัง จึงจะทำให้เข้าใจความหมายของถ้อยคำนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของรัชนีโรจน์ กุลธำรง (2552: 167) ที่ได้จำแนกคำว่า “บริบท” ว่า โดยปกติจะสามารถแบ่งได้เป็นสองส่วน คือ

1. ส่วนที่เป็นตัวภาษาโดยตรง (linguistic context) เช่น ตัวบ่งชี้สัมพันธสาร (discourse markers) ซึ่งมีหน้าที่ถักทอข้อความเข้าด้วยกันเพื่อสื่อความหมาย

2. ส่วนที่ไม่ใช่ตัวภาษา (non-linguistic context) นั่นก็คือ ความรู้รอบตัว หรือความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นในโลกที่เราอาศัยอยู่ (knowledge of word หรือ background knowledge)

ด้วยเหตุที่กล่าวไปข้างต้น ผู้แปลจะต้องเข้าใจบริบทของต้นฉบับ นั่นคือ ต้องมีความรู้ความเข้าใจตัวภาษาโดยตรง (linguistic knowledge) และต้องมีความรู้รอบตัว (non-linguistic knowledge) เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ความหมายของข้อความในต้นฉบับได้ ผู้แปลก็จะต้องใช้ความรู้ความเข้าใจบริบทของภาษาฉบับแปล รวมทั้งต้องมีความรู้ความเข้าใจว่าบริบทส่วนที่ไม่ใช่ตัวภาษา หรือข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นไปในโลกจึงจะทำให้เข้าใจข้อความในต้นฉบับได้ ซาเบลบีแอคสโค่ (Zabelbeacscoa, 1997 : 119-130) กล่าวว่า การแปลเป็นการสื่อสารของมนุษย์ที่มีความซับซ้อนมากประเภทหนึ่ง เพราะการแปลเกี่ยวข้องกับตัวแปรทั้งในเรื่องของตัวภาษาและในเรื่องที่อยู่นอกเหนือจากตัวภาษา (linguistic and extralinguistic variables) มักมีข้อจำกัดไม่สามารถที่จะนำมาใช้กับกิจกรรมที่ซับซ้อนเช่นการแปลได้เสมอไป นอกจากนี้การใช้ข้อมูลเกี่ยวกับภาษาเพียงอย่างเดียวไม่อาจนำมาใช้เป็นหลักในการแปลที่ได้ผลอย่างน่าพอใจได้ตลอด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องระบบหน่วยคำ (morphology) วากยสัมพันธ์ (syntax) หรือการวิเคราะห์ความหมายของศัพท์ (lexical semantics) เป็นต้น เพราะจะได้เพียงหลักในการแปลที่ไม่น่าพึงพอใจนัก แต่เกณฑ์ที่จะสะท้อนให้เห็นธรรมชาติของการแปลก็คือ การทำความเข้าใจกับภาษาในระดับที่สูงกว่าประโยคหรือในระดับตัวบท (text) นั่นเอง ซึ่งจะต้องวิเคราะห์ตัวบททั้งในเรื่องการส่งสาร การรับสาร และการตีความตามลักษณะที่ต่างกันไป เช่น ระบบและกลไกของภาษา (language systems) การใช้ภาษาในวรรณกรรม (literary systems) ระบบการเมืองการปกครอง (political systems) ระบบการตลาด (market systems) ระบบการศึกษา (educational systems) ระบบการสื่อสาร (communication systems) เป็นต้น จะทำให้อธิบายกระบวนการแปลได้อย่างครบถ้วน (Zabelbeacscoa ,1997 : 123 อ้างใน รัชนีโรจน์ กุลธำรง, 2552 : 167) อย่างไรก็ดีผู้เขียนยังมีความเห็นว่า การแปลภาษาที่ดีมุมมองหนึ่งคือการลงมือปฏิบัติให้เกิดขึ้นจริง เพราะเมื่อลงมือปฏิบัติจริงก็จะเห็นปัญหาและตามมาคือการแก้ไขต้นฉบับแปล ซึ่งบางครั้งการอาศัยคำว่าบริบทเพียง

อย่างเดียวอาจจะเป็นเพียงข้อเสนออย่างหนึ่งที่นักแปลควรจะตระหนัก ทั้งนี้ เบเคอร์ (Baker, 1992 : 5-6) ได้ให้ความเห็นที่เกี่ยวข้องกับ “บริบท” ได้อย่างน่าสนใจว่า “ตัวบท” (text) คือ “หน่วยความหมาย” ไม่ใช่ “หน่วยรูปภาษา” ดังนั้นหากจะค้นหา “ความหมาย” แล้ว ความหมายจะปรากฏขึ้นมาให้เห็นได้ก็โดยผ่านทางรูปภาษา (forms) หากผู้แปลไม่เข้าใจความหมายของรูปภาษาแต่ละรูปแล้วก็จะเกิดปัญหา จนนำไปสู่การที่ไม่อาจจะตีความเพื่อจะได้เข้าใจความหมายของตัวบทโดยรวมได้ ตัวอย่างหนึ่งที่จะทำให้เข้าใจความคิดของเบเคอร์ได้ว่าเขาได้หมายความว่าอย่างไรโดยการพิจารณาความหมายของประโยคในตัวบทโดยรวม ซึ่งจะส่งผลต่อการถ่ายทอดความหมาย เช่น ในเหตุการณ์หนึ่งสามีกลับบ้านดึก ภรรยายืนดักรออยู่พร้อมกับถามว่า “กี่โมงกี่ยามแล้ว” หน้าที่ของประโยคดังในตัวอย่างไม่ใช่ว่าจะต้องตอบเชิงเป็นการถาม-ตอบ ว่า “ตีสองห้านาที” ดังนั้นจึงเป็นธรรมดาที่หน้าที่ของภาษาในตัวอย่างนี้ไม่ได้ต้องการคำตอบ (รัชนีโรจน์ กุลธำรง, 2552 : 168) แต่การใช้รูปภาษาเช่นนี้คือการใช้คำถามในลักษณะที่ไม่ต้องการคำตอบจึงทำให้ภาษาซับซ้อนขึ้น ซึ่งลาร์สัน (Larson, 1998 : 257-258) จะเรียกปรากฏการณ์เช่นนี้ว่า “คำถามเชิงวาทศิลป์” (rhetoric questions) ทั้งนี้ผู้เขียนได้ยกตัวอย่าง ตามที่ ลาร์สันได้แสดงให้เห็นไว้ในกรณีของการตีความที่จะทำให้ลักษณะของการสื่อสารของผู้พูดต่างไปโดยผู้แปลจำเป็นต้องอาศัยการพิจารณาหน้าที่ของประโยคในบริบทนั้น ๆ ว่าแท้จริงแล้วต้องการสื่อความหมายใดอยู่กันแน่ ตัวอย่างเช่น

ตารางที่ 1 การตีความที่ผู้แปลจำเป็นต้องอาศัยการพิจารณาหน้าที่ของประโยคในบริบท

บริบทที่ 1 (ในสถานการณ์ที่ 1)	**ตัวบท (ภาษาอังกฤษ)**	**บทแปล (ภาษาไทย)**
	Mary, why don’t you wash the dishes?	แมรี่ ล้างจานหน่อยได้ไหม
	OK, I will.	ตกลงค่ะ
บทริบทที่ 2 (ในสถานการณ์ที่ 2)	**Mary, why don’t you wash the dishes?**	แมรี่ ทำไมไม่ล้างจาน
	Because I’m just too tired.	ก็เพราะหนูเหนื่อยเกินไปน่ะ

(Larson, 1998 : 257-258)

จากตัวอย่างของสถานการณ์ที่ 1 และ 2 เมื่ออยู่ในบริบทที่ต่างกัน การแปลรูปประโยคเป็นภาษาไทยจึงต้องถ่ายทอดด้วยรูปประโยคที่ต่างกันไปด้วย ผู้แปลจึงควรจะตีความให้ถูกว่ารูปประโยคในตัวบทต้นฉบับมีหน้าที่อะไรในการสื่อความ ถ้าถ่ายทอดได้ไม่ตรงกับหน้าที่ก็อาจทำให้ความหมายผิดเพี้ยนได้

ในมุมมองของผู้เขียนเห็นว่า การวิเคราะห์ต้นฉบับแปลโดยแบ่งเป็นคำ ๆ หรือเป็นประโยคก็เพื่อความสะดวกเท่านั้น แม้ว่าการแบ่งภาษาออกเป็นส่วน ๆ เพื่อวิเคราะห์ดูจะไม่สะท้อนความเป็นธรรมชาติของ

การใช้ภาษา แต่หากมีการแบ่งระดับของภาษาในตัวบทแปลก็จะเป็นประโยชน์ เนื่องจากจะทำให้มองเห็นว่าส่วนใดเป็นปัญหาในการแปลได้ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเมื่อนักแปลจะแปลตัวบทก็จะละเลยการนำบริบทมาร่วมพิจารณาด้วย นอกจากนี้ผู้เขียนยังเห็นว่า การแปลภาษาที่สมบูรณ์จะคำนึงถึงบริบทเพียงอย่างเดียวไม่ได้ ยังคงต้องอาศัยการตีความหมายอื่นร่วมอยู่ด้วย นั่นคือ ความหมายเชื่อมโยง (associative meaning) ซึ่งลีช (Leech, 1981 : 9-23) ได้กล่าวถึงการแบ่งประเภทของความหมายไว้ทั้งหมด 7 ชนิดด้วยกัน คือ 1. ความหมายเชิงมโนทัศน์ 2. ความหมายแฝง 3. ความหมายเชิงสังคม 4. ความหมายเชิงอารมณ์ 5. ความหมายชวนคะนึง 6. ความหมายที่ถูกกำหนด 7. ความหมายเน้นความ แต่ในที่นี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงความหมายเชื่อมโยงที่แฝงอยู่ในคำศัพท์ (associative meaning) โดยมีความเกี่ยวข้องกับการกำหนดความหมายของคำจากบริบทกับการแปลภาษา และได้จำแนกไว้ทั้งหมด 4 ชนิดด้วยกัน คือ 1) ความหมายโดยนัยหรือความหมายแฝง (connotative meaning) 2) ความหมายทางสังคมหรือความหมายทางวัจนลีลา (social meaning) หรือ (stylistic meaning) 3) ความหมายเชิงจิตวิสัยหรือความหมายเชิงอารมณ์ (affective meaning) 4) ความหมายที่ส่อให้คิดถึงสิ่งอื่นหรือความหมายชวนคะนึง (reflected meaning) ผู้เขียนจึงเสนอความคิดไว้ 2 ประเด็น ที่มีความเกี่ยวข้องกับการกำหนดความหมายของคำจากบริบทกับการแปลภาษา คือ 1. ความหมายเชื่อมโยงที่แฝงอยู่ในคำศัพท์ และ 2. ความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปในโลก ดังนี้

1.1 ความหมายเชื่อมโยงที่แฝงอยู่ในคำศัพท์ (associative meaning)

ผู้เขียนจะกล่าวอธิบายความหมาย ที่มีความเกี่ยวข้องกับความหมายเชื่อมโยงที่แฝงในคำศัพท์และสัมพันธ์กับการกำหนดความหมายจากบริบทกับการแปลภาษาเพียงแค่ 4 ประเภท คือ

1.1.1 ความหมายโดยนัยหรือความหมายแฝง (connotative meaning) คือ ความหมายที่นอกเหนือความหมายที่เป็นเนื้อหาที่แท้จริงของความหมายมโนทัศน์ (conceptual meaning) เพราะส่วนหนึ่งเกิดจากมีความคาดหวังของเราร่วมด้วย การที่คิดว่าคำศัพท์คำหนึ่ง ๆ น่าจะมีลักษณะอื่น ๆ ที่เราคิดว่าควรจะมีสาเหตุเกิดจากความแตกต่างของวัฒนธรรม ช่วงเวลาของที่ไปที่มา หรือแม้แต่ประสบการณ์ของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันไปในแต่ละคน ยกตัวอย่างในภาษาไทยคำว่า “ผู้หญิง” จะมีความหมายในมโนทัศน์ว่า เป็นมนุษย์เพศหญิงที่เติบโตเต็มที่แล้ว และมีความหมายโดยนัยที่นอกเหนือจากด้านกายภาพ ก็คือ ต้องทำอาหารเก่ง อ่อนไหวร้องไห้ได้ง่าย กิริยามารยาทนุ่มนวล สวมกระโปรง เป็นต้น ซึ่งก็จะเปลี่ยนคุณลักษณะดังกล่าวนี้ไปได้ตามสภาวการณ์หรือบุคคลที่ใช้คำดังกล่าว

1.1.2 ความหมายทางสังคมหรือความหมายทางวัจนลีลา (social meaning) หรือ (stylistic meaning) คือความหมายที่เกิดจากการที่เมื่อเราได้ยินคำหรือการออกเสียงบางอย่างแล้วรู้ว่าผู้พูดเป็นเพศใด อายุประมาณเท่าใด มีถิ่นกำเนิดจากที่ไหน หรือความสัมพันธ์ของผู้พูดและผู้ฟังเป็นอย่างไร นอกจากนี้ยังสามารถเกิดขึ้นจากลีลาการใช้ภาษาว่าเป็นแบบทางการ (formal) หรือใช้ภาษาปาก (colloquial) ไปจนถึง

คำสแลงและคำไม่สุภาพ รวมถึงประเภทของภาษา (genre) เช่น เพศที่ต่างกันก็ใช้ภาษาต่างกัน ยกตัวอย่าง เช่น ผู้ชายจะใช้คำลงท้ายแสดงความสุภาพ คือ “ครับ” ส่วนผู้หญิงใช้ “ค่ะ” ผู้ชายใช้คำแทนตัวเองว่า “ผม” ส่วนผู้หญิงใช้ “ดิฉัน” (นันทนา วงษ์ไทย, 2561 : 37) ในภาษาอังกฤษมีคำว่า “baby talk” หมายถึงการพูดแบบเด็กเล็กหรือภาษาเด็ก เช่น การลงท้ายคำนามด้วยเสียง [-iy] เช่น “dog” เป็น “doggy” “cat” เป็น “kitty” “dad” เป็น “daddy” หรือ “mom” เป็น “mommy” ดังนั้น ในการแปล เราควรรักษา “ความหมายทางสังคม” นี้ไว้ให้ได้มากที่สุด โดยหาคำเทียบเคียงที่อยู่ในระดับเดียวกัน ผู้เขียนยกตัวอย่างคำในประโยคต่อไปนี้จากพจนานุกรม Longman Dictionary of Contemporary English ของปี 2003 (Summers, 2003: 463) ว่า “Military service entails frequent changes of domicile.” โดยนำมาเทียบเคียงว่า “บ้าน” คงไม่เหมาะกับความหมายแฝงของ “domicile” มากนัก เพราะผู้แปลควรจะหาทางทำให้คำว่า “บ้าน” มีความเป็น “ทางการ” มากขึ้น เช่น “บ้านพัก” หมายถึง “บ้านที่ทางราชการหรือองค์กรต่าง ๆ สร้างขึ้นให้เป็นที่อยู่ชั่วคราวของเจ้าหน้าที่” เป็นต้น (นววรรณ พันธุเมธา, 2559 : 684)

1.1.3 ความหมายเชิงจิตวิสัยหรือความหมายเชิงอารมณ์ (affective meaning) คือ ความหมายที่แสดงความรู้สึกและทัศนคติของผู้พูดที่มีต่อผู้ฟังเป็นประเภทของความหมายที่เกิดร่วมกับความหมายประเภทอื่น ๆ เช่นคำว่า “ขี้เหนียว” กับ “ตระหนี่” มีความหมายเหมือนกัน คือ หวงไม่อยากให้ง่าย ๆ แต่ถ้าใช้คำว่า “ตระหนี่” มีความหมายเหมือนกัน คือ หวงไม่อยากให้ง่าย ๆ และถ้าใช้คำว่าขี้เหนียวจะแสดงทัศนคติของผู้พูดที่มีต่อคนที่กล่าวถึงว่าหวงจนเกินควร ในขณะที่คำว่า “ตระหนี่” ให้ความรู้สึกที่ดีกว่า โดยเห็นว่าผู้ที่ถูกกล่าวถึงรู้จักใช้ไม่สุรุ่ยสุร่าย แสดงให้เห็นว่าคำดังกล่าวมีความหมายเชิงอารมณ์ต่างกัน (นันทนา วงษ์ไทย, 2561 : 38) ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงเห็นว่า ความหมายประเภทนี้อาจเรียกได้ว่าเป็นความหมายที่ผู้ส่งสารต้องการให้มีผลกระทบต่ออารมณ์ความรู้สึก (affective) ของผู้รับสารที่ต้องอาศัยความหมายที่แสดงอารมณ์ในถ้อยคำ

1.1.4 ความหมายที่ส่อให้คิดถึงสิ่งอื่นหรือความหมายชวนคะนึง (reflected meaning) เป็นความหมายที่เกิดขึ้นในกรณีที่รูปภาษามีความหมายเชิงมโนทัศน์หลากหลายความหมาย และความหมายหนึ่งของรูปภาษานั้นทำให้เรานึกไปถึงอีกความหมายหนึ่ง ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นจากการพ้องเสียง ลีช (Leech, 1981 : 16-17) กล่าวว่า ความหมายประเภทนี้เกิดขึ้นได้เมื่อ “ความหมายในมโนทัศน์” ของคำ ๆ หนึ่ง มีมากกว่าหนึ่งและส่อให้คิดถึงอีกความหมายหนึ่ง ยกตัวอย่างเช่น คำที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งต้องห้าม (taboo meaning) เช่นคำว่า “cock” กับ “rooster” ในภาษาอังกฤษคำว่า “cock” มีความหมายอีกความหมายหนึ่งที่หมายถึงอวัยวะเพศชายเป็นคำต้องห้าม ผู้ใช้ภาษาอังกฤษจึงเลี่ยงที่จะใช้คำศัพท์ดังกล่าวโดยหากต้องการจะพูดถึงไก่ตัวผู้ก็จะใช้คำว่า “rooster” แทน ทั้งที่สองคำนี้มีความหมายเหมือนกัน (นันทนา วงษ์ไทย, 2561 : 39)

นอกจากนี้ ผู้เขียนยังเห็นว่ายังมีประเด็นบางประการที่โดยส่วนใหญ่นักแปลมักเข้าใจผิดว่าการแปลเป็นเพียงการปฏิบัติการทางภาษาเท่านั้น โดยไม่ได้นำความรู้อื่นนอกเหนือจากความรู้ทางภาษามาใช้ ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงเห็นว่า การเข้าใจในความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปในโลก (knowledge of the world) จึงเป็นสิ่งสำคัญด้วยเช่นกัน ดังที่จะได้อธิบายในหัวข้อที่ 1.2

1.2 ความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปในโลก (knowledge of the world)

ความหมายที่เกิดขึ้นในตัวบทเป็นผลจากการสอดประสานกันของความรู้เดิมที่เรามีอยู่กับความหมายของภาษาที่ปรากฏในตัวบทนั้น ๆ กลไกของการประสานกันนี้จะเห็นได้ชัดเมื่อมีการแปลผิด แม้ว่าต้นฉบับส่วนที่แปลผิดนั้นจะใช้ภาษาง่าย ๆ รัชนีโรจน์ กุลธำรง (2552 : 176) ได้ยกตัวอย่างการแปลผิดของผู้ทำความเข้าใจบทบรรยายภาษาไทยของภาพยนตร์เรื่องหนึ่งที่แปลประโยคสั้น ๆ “Throw me a beer.” ว่า “ส่งเบียร์มากระป๋องหนึ่ง” แต่ภาพที่ปรากฏในภาพยนตร์ คือ เบียร์เป็นเบียร์ขวด จากตัวอย่างนี้ทำให้ผู้เขียนเห็นว่า เมื่อผู้แปลขาดความรู้ที่จำเป็น แม้ต้นฉบับจะเป็นประโยคง่าย ๆ ก็ทำให้แปลผิดได้ ดังนั้นเมื่อขาดความรู้ที่จำเป็น เราอาจเข้าใจความหมายของต้นฉบับผิดพลาดไป เพราะต้องแปลต้นฉบับอย่างรีบด่วน ด้วยเหตุนี้เราจึงต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปในโลกนี้ ซึ่งบางคนก็เรียกว่า “ความรู้เรื่องวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิต” (cultural knowledge) จากคำนี้เอง ผู้เขียนจึงเห็นว่าการมีความรู้เรื่องวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตจึงเป็นสิ่งสำคัญอีกประการที่จะใช้ในการแปลสำนวน โดยสุพรรณี ปิ่นมณี (2562 : 15) ได้ใช้คำว่าวัฒนธรรมพื้นผิวและวัฒนธรรมแฝงฝัง (surface culture and deep culture) วัฒนธรรมพื้นผิว (surface culture) ซึ่งมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า วัฒนธรรมรูปลักษณ์ (tangible culture) คือสิ่งต่าง ๆ ทางวัฒนธรรมที่สามารถสัมผัสได้ เช่น อาหารการกิน เทศกาล เสื้อผ้า แฟชั่น การพักผ่อนวันหยุด การเดินทางท่องเที่ยว ฯลฯ ส่วนวัฒนธรรมแฝงฝัง (deep culture) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าวัฒนธรรมที่ไม่มีรูปลักษณ์ (intangible culture) คือ ความคิด ความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยม มุมมองที่มีต่อโลกที่แฝงตัวหรือฝังอยู่กับคำพูด พฤติกรรม รวมถึงสิ่งต่าง ๆ ที่ดำรงอยู่ในสังคม การที่ผู้แปลถ่ายทอดไม่ได้ดีก็เพราะไม่นำความรู้ที่เป็นข้อมูลเรื่องต่าง ๆ ที่อยู่นอกเหนือตัวภาษา (linguistic encyclopedic knowledge) มาใช้ในการแปลและเมื่อนำความรู้ในเรื่องตัวภาษามาประกอบการแปลด้วยก็จะทำให้การแปลสัมฤทธิผล ดังนั้น ผู้แปลจะต้องมีทั้งความรู้ความสามารถทางภาษา (language competence) และความรู้เรื่องความเป็นไปในโลก (world knowledge) ร่วมกันด้วย

การแปลสำนวนไทยจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยต้องอาศัยความเข้าใจวัฒนธรรม

สำนวนเป็นส่วนสำคัญของการใช้ภาษาที่สะท้อนระดับทักษะที่มากกว่าปกติ มนุษย์ทุกชาติทุกภาษาจะมีถ้อยคำ ทั้งที่เป็นถ้อยคำตรงไปตรงมา เข้าใจได้ง่าย และถ้อยคำที่มิได้มีความหมายตรงไปตรงมา เข้าใจยาก ถ้อยคำที่มิได้มีความหมายตรงไปตรงมานี้ คนไทยเรียกว่า “สำนวน” ส่วนคนอังกฤษ อเมริกัน

เรียกว่า “idiom” วีรพงศ์ มีสถาน (2563 : 1) กล่าวว่า สำนวนไทย คือกลุ่มคำสำเร็จรูปที่มีความหมายโดยนัย ในขณะที่ ศยามล ศรสุวรรณศรี (2553 : 2) ก็ได้ให้คำนิยามของสำนวนโดยกล่าวถึงคำจำกัดความที่เน้นความหมายไปทางด้านสุนทรียะไว้ว่า “สำนวนเป็นความงดงามทางภาษาของคนในแต่ละชาติ และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวทางความหมายและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา” ในทำนองเดียวกันกับ วรารัชต์ วัสสานนท์ (2544 : 1) กล่าวว่า สำนวนเป็นรูปแบบการใช้ภาษาที่มีการย่อเนื้อความของเรื่องยาว ๆ ให้สั้นลง โดยนำถ้อยคำเพียงไม่กี่คำมาเรียงร้อยจัดวางตำแหน่งให้ได้จังหวะจะโคน บางสำนวนจึงมีลักษณะเป็นกลุ่มคำที่มีเสียงสัมผัส เช่น ก่อร่างสร้างตัว เข้าตามตรอกออกตามประตู ฯลฯ บางสำนวนประกอบด้วยถ้อยคำสั้น ๆ แต่กินความมาก และโดดเด่นที่เนื้อความ เช่น คมในในฝัก ไข่ในหิน ฯลฯ การคิดสร้างสำนวนขึ้นในภาษาก็เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในโอกาสต่าง ๆ เช่น สั่งสอนให้ลูกหลานประพฤติแต่สิ่งที่ดีงาม หรือใช้สื่อความรู้สึกนึกคิดที่ต้องการตำหนิ ล้อเลียน เยาะเย้ย ประชดประชัน พจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ก็ได้ให้ความหมายของ “สำนวน” ว่า “ถ้อยคำที่เรียบเรียง, โวหาร, บางทีก็ใช้ว่าสำนวนโวหาร เช่น สารคดีเรื่องนี้สำนวนโวหารดี ความเรียงเรื่องนี้สำนวนโวหารดี ความเรียงเรื่องนี้สำนวนลุ่ม ๆ ดอน ๆ; คดี เช่น ปิดสำนวน; ถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าวสืบต่อกันมาช้านานแล้ว มีความหมายไม่ตรงตามตัวหรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่ เช่น สอนจระเข้ให้ว่ายน้ำ รำไม่ดีโทษปี่โทษกลอง, ถ้อยคำที่แสดงออกมาเป็นข้อความพิเศษ เฉพาะภาษาหนึ่ง ๆ เช่น สำนวนฝรั่ง สำนวนบาลี, ชั้นเชิงหรือท่วงทำนองในการแต่งหนังสือหรือพูด เช่น สำนวนเจ้าพระยาพระคลัง (หน) สำนวนยาขอบ สำนวนไม้เมืองเดิม; ลักษณนามใช้เรียกข้อความหรือบทประพันธ์รายหนึ่ง ๆ เช่น อิเหนามีหลายสำนวน บทความ ๒ สำนวน...” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542 : 1187) ส่วน รัชนี ซอโสตถิกุล (2560 : 2) กล่าวว่า ในหนังสือพจนานุกรมอเมริกัน คือ Webster’s New World Dictionary of the American Language ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “idiom” ไว้ว่า “…an accepted phrase construction, or expression contrary to the usual patterns of the language or having a meaning different from the literal...” นอกจากนี้ ขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนพันธุ์, 2543 : 1) ได้สรุปความแตกต่างระหว่างคำพูดกับสำนวน โดยกล่าวว่า คำพูดนั้นเป็นการสื่อสารสารอย่างตรงไปตรงมา เข้าใจกันได้ทันที แต่สำนวนคือ การพูดเป็นชั้นเชิง ไม่ตรงไปตรงมา คิดจึงจะเข้าใจ และกล่าวถึงที่มาของสำนวนว่าเกิดจากมูลเหตุต่าง ๆ เช่น ธรรมชาติ การกระทำ เครื่องแวดล้อม อุบัติเหตุ แบบแผนประเพณี และอื่น ๆ ซึ่งผู้คนใช้สำนวนเป็นเครื่องอบรมสั่งสอน เตือนสติให้คิด บ้างก็พูดเล่นสนุก ๆ หรือเพื่อกระทบกระเทียบเปรียบเปรย เมื่อมีที่มาเช่นนี้ย่อมหมายความว่าสำนวนใหม่ ๆ เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ในขณะสำนวนเก่า ๆ อาจค่อย ๆ สูญหายไป ซึ่งผู้แปลควรตระหนักประเด็นดังกล่าวด้วย ล้อม เพ็งแก้ว (ล้อม เพ็งแก้ว, 2544 : 56) กล่าวว่า “ถ้อยคำสำนวนในภาษานั้นสัมพันธ์อยู่กับสภาวะแวดล้อมรอบ ๆ ตัวของผู้ใช้และสภาวะแวดล้อมนั้นอาจก่อให้เกิดถ้อยคำสำนวนขึ้นมาได้” และสำนวนที่ผู้คนใช้กันอาจหมดสมัย เมื่อสภาวะแวดล้อมเปลี่ยนไป แต่บางสำนวนกลับคงอยู่ เนื่องจากได้ซึมซับเข้าฝังลึกในใจของผู้ใช้แล้วและมีความเหมาะสมรวมถึงใช้สื่อความได้ดี

นอกจากนี้ดังที่ผู้เขียนได้กล่าวถึงคำว่า “วัฒนธรรมพื้นผิวและวัฒนธรรมแฝงฝัง” ไว้ในหัวข้อที่ผ่านมา (หัวข้อที่ 1.2) ผู้เขียนเห็นว่าวัฒนธรรมทั้งสองประเภทนี้เป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน วัฒนธรรมแฝงฝังจึงคล้ายกับสิ่งที่เป็นนามธรรมที่แอบซ่อนอยู่กับวัฒนธรรมพื้นผิวที่มีลักษณะเป็นรูปธรรมมองเห็นได้ เช่น ภาพจิตรกรรมฝาผนังกำแพงวัด มิใช่เป็นเพียงภาพวาดเท่านั้น แต่ยังแฝงไปด้วยความคิดความเชื่อทางศาสนา วิถีชีวิต ค่านิยมและอื่น ๆ ประกอบอยู่ด้วย บางครั้งบางอย่างที่ดูเป็นวัฒนธรรมพื้นผิว เช่น การใช้รถยนต์หรูนำเข้าจากประเทศเยอรมันก็อาจมีวัฒนธรรมแฝงฝังรวมอยู่ อาจเป็นวัฒนธรรมแฝงฝังแบบสากล และแบบไทย ๆ เช่น นอกจากจะเป็นรถผลิตอย่างมีคุณภาพใช้เทคโนโลยีสูง วัสดุทนทาน ใช้งานได้นาน ก็ยังมีค่านิยมแบบเฉพาะตัวแฝงอยู่ เช่น การใช้รถยนต์ยี่ห้อนี้เป็นค่านิยมของความเป็นชนชั้นสูง ความมั่งคั่ง หรูหรา สง่างาม เป็นสัญลักษณ์ของความมีรสนิยม เป็นต้น วัฒนธรรมทั้งสองแบบจึงเป็นสิ่งที่อยู่ร่วมกัน สะท้อนภาพซึ่งกันและกัน ดังนั้นนักแปลจึงเป็นผู้เล่นในบทบาทของสื่อกลางข้ามวัฒนธรรม (transcultural mediator) และต้องถ่ายทอดความเฉพาะตัวในวัฒนธรรมหนึ่งไปสู่ผู้อ่านในอีกวัฒนธรรมหนึ่ง จึงมีส่วนในการกำหนดสิ่งที่เรียกว่าวัฒนธรรมที่ผู้แปลต้องทำหน้าที่ถ่ายทอดทั้งสิ้น รัชนี ชอโสตถิกุล (2560 : 4-5) ได้เสนอความเห็นว่า มีสำนวนอังกฤษและสำนวนไทยที่มีความหมายตรงกันหรือคล้ายคลึงกันอยู่มิใช่น้อย ซึ่งสำนวนอังกฤษและสำนวนไทยเหล่านั้นจะใช้คำตรงกัน เช่น สำนวนอังกฤษ “lead by the nose” มีความหมายและการใช้คำตรงกับสำนวนไทย “จูงจมูก” เป็นต้น นอกจากนี้ สุวัฒชัย คชเพต (2564 : 85-86) ได้กล่าวว่ายังมีสำนวนอังกฤษและสำนวนไทยซึ่งกล่าวถึงความคิดหรือสิ่งเดียวกัน แต่เปรียบกับสิ่งที่ต่างกัน ทั้งนี้เพราะสิ่งที่ต่างกันนั้น อาจจะมีลักษณะหรือให้แง่คิดที่เหมือนกันหรือคล้ายกัน เช่น สำนวนอังกฤษ “nip in the bud” มีความหมายตรงกับสำนวนไทย “ตัดไฟแต่ต้นลม” และสำนวนอังกฤษ “jump from the flying pan into the fire” มีความหมายตรงกับ “หนีเสือปะจระเข้” ฉะนั้นถ้าจะแบ่งสำนวนอังกฤษที่มีความหมายคล้ายคลึงกับสำนวนไทยตามลักษณะคำที่ใช้เป็นส่วนประกอบของสำนวนก็จะแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ 1. สำนวนอังกฤษและสำนวนไทยที่มีความหมายและการใช้คำคล้ายคลึงกัน 2. สำนวนอังกฤษและสำนวนไทยที่มีความหมายคล้ายคลึงกันแต่ใช้คำต่างกันเล็กน้อย และ 3. สำนวนอังกฤษและสำนวนไทยที่มีความหมายคล้ายคลึงกันแต่ใช้คำต่างกัน ด้วยเหตุนี้ผู้ส่งสารในสังคมเดียวกันย่อมเข้าใจกันได้ง่าย แต่หากเป็นการส่งสารข้ามภาษาข้ามวัฒนธรรม ผู้แปลต้องหาหน่วยความหมายที่แท้จริงของสำนวนก่อน นอกเสียจากว่าสำนวนนั้น ๆ มาจากพื้นฐานทางความคิดที่คล้ายคลึงกัน มีมุมมองแบบเดียวกัน เป็นที่รับรู้เข้าใจแบบเดียวกันทั่วโลก ขุนวิจิตรมาตรา (ขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนพันธุ์), 2539 อ้างใน สุพรรณี มณีปิ่น, 2562 : 117) ได้ยกตัวอย่างสำนวนที่มีมโนทัศน์คล้ายคลึงกันเปรียบเทียบให้ดู โดยแปลแบบคำต่อคำ เช่น

ตารางที่ 2 แสดงการเชื่อมโยงสำนวนที่มีมโนทัศน์คล้ายคลึงกันเปรียบเทียบกันในแต่ละภาษา

ภาษาไทย	-	ดูช้างให้ดูหาง ดูนางให้ดูแม่
ภาษาฮีบรู	-	แม่อย่างไร ลูกสาวก็อย่างนั้น
ภาษาอังกฤษ	-	ไก่แก่ขันอย่างไร ไก่อ่อนก็ขันอย่างนั้น
ภาษาฝรั่งเศส	-	เกิดจากแม่ไก่ ก็ย่อมชอบคุ้ยเขี่ย
ภาษาญี่ปุ่น	-	ไข่กบ ก็ต้องเป็นลูกกบ

ตัวอย่างดังกล่าวนี้เป็นสำนวนที่แสดงให้เห็นถึงมโนทัศน์ทางความคิดไปในทำนองเดียวกัน เมื่อต้นเหตุเป็นเช่นไร สิ่งที่จะตามมาก็จะเป็นไปในทำนองเช่นนั้น อาจจะมีแตกต่างก็ตรงการยกตัวอย่างเปรียบเทียบที่ต่างกัน นั่นก็เป็นเพราะสาเหตุด้านสิ่งแวดล้อมของแต่ละวัฒนธรรม ดังนั้นผู้แปลจึงละเลยไม่ได้ในด้านความเข้าใจสำนวนเพราะเมื่อแปลผิดความ ความหมายอาจจะแปลผิดไปได้ ในที่นี้ผู้เขียนจะยกตัวอย่างการแปลสำนวนที่ผู้แปลไม่ได้คำนึงถึงที่มาของสำนวน แต่แปลไปตามความหมายโดยอัตโนมัติตามบริบทความหมาย จากหนังสือ ภาษา วัฒนธรรมกับการแปล : ไทยอังกฤษ ของ สุพรรณี มณีปิ่น (2562 : 118) ที่ได้ยกตัวอย่างเอาไว้ในข้อที่ 1-2 ดังนี้

1) **ก่อหวอด** หมายถึง การที่ปลากัดตัวผู้สร้างฟองอากาศขึ้นมาเพื่อให้ตัวเมียวางไข่ในขั้นตอนการผสมพันธุ์ หรือสร้างฟองอากาศขึ้นมาในขณะกำลังเตรียมพร้อมที่จะต่อสู้ เป็นสำนวนหมายถึง ก่อการผสมพันธุ์หรือสร้างฟองอากาศขึ้นมาในขณะกำลังเตรียมพร้อมที่จะต่อสู้ เป็นสำนวนหมายถึงก่อการ เตรียมการเพื่อทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ประท้วง ดังนั้นแปลเป็นภาษาอังกฤษได้ว่า “brew, prepare, devise, plan, be in the process, form, plot” ขึ้นอยู่กับบริบท

2) **คร่ำหวอด/คร่ำหม้อ** หมายถึง ปลากัดที่เคยก่อหวอดมาแล้วหลายครั้ง เชี่ยวชาญมีประสบการณ์มาแล้ว ผู้ที่คร่ำหวอดอยู่ในวงการต่าง ๆ จึงหมายถึง ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในวงการนั้น ๆ จึงน่าจะแปลเป็นภาษาอังกฤษได้ว่า “experienced” หรือ “skilled” ถ้าเป็นคนก็คือ “old hand, old timer” หรือ “veteran” คือผู้ที่ผ่านประสบการณ์มาแล้ว

นอกจากนี้ ผู้เขียนเห็นว่าการใช้ภาษาที่อยู่ในชีวิตประจำวันเป็นอีกหนึ่งตัวอย่างที่ผู้แปลอาจละเลยไม่ได้ เพราะผู้แปลจำเป็นต้องเข้าใจ “ความหมายตามบริบท” (contextual meaning) ด้วย ยกตัวอย่างเช่นในภาษาอังกฤษและภาษาไทยในข้อ 3-6 นี้

3) “Despite his sweet talk, Harry was unable to get Helen to marry him.”

4) “You can’t sweet talk me out of buying a fur coat,” said the wife to her husband.”

5) “ถ้าคุณหลงฟัง คำหวาน ๆ ของเธอ สักวันหนึ่ง คุณจะต้องเดือดร้อนแน่

6) “อย่ามาทำ ปากหวาน เลย ผมรู้เท่าทันคุณหมด”

(รัชนี ซอโสตถิกุล, 2560 : 141)

จากตัวอย่างสำนวนว่า “sweet talk”, “คำหวาน”, “ปากหวาน” มีความหมายว่า คำพูดหรือการพูดที่ไพเราะ สุภาพ ยกย่องสรรเสริญผู้ฟัง แต่ไม่จริงใจ เป็นการประจบเพื่อหวังจะได้บางสิ่งบางอย่าง ซึ่งคนอังกฤษ อเมริกัน และคนไทย มีความคิดตรงกันในการเปรียบเทียบคำพูดที่ไพเราะ ยกย่องสรรเสริญผู้ฟัง แต่ไม่จริงใจว่าเป็นคำพูดที่หวาน สำนวนอังกฤษ “sweet talk” ที่ใช้เป็นคำนามจึงตรงกับสำนวนไทย “คำหวาน” และที่ใช้เป็นกริยาตรงกับสำนวนไทย “ปากหวาน” หมายถึง พูดจาอ่อนหวาน สำนวนนี้มีความหมายสองประการ ความหมายแรก หมายถึง พูดจาอ่อนหวานจริง ๆ ความหมายที่สอง หมายถึง พูดหวานเพื่อประจบไม่ได้จริงใจ ความหมายที่สองนี้ตรงกับความหมายของสำนวนอังกฤษ “sweet talk” เมื่อใช้เป็นกริยา ผู้เขียนเห็นว่าเป็นเพราะ สำนวน คือ การใช้คำมีความหมายในเชิงเปรียบเทียบ หากผู้แปลเข้าใจความหมายได้ตามบริบท การแปลก็จะได้ความหมายครบอรรถรสและยิ่งผู้แปลเข้าใจลึกซึ้ง รู้ที่ไปที่มา ความผิดพลาดย่อมไม่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม สุพรรณี มณีปิ่น (2562 : 118) ได้กล่าวว่า การบอกเล่ามโนทัศน์ความหมายแฝงที่มีเรื่องราวของวัฒนธรรมประกอบอยู่มากมายทำให้คนที่อยู่ต่างวัฒนธรรมกันกลายเป็นเรื่องที่ซับซ้อน ผู้แปลต้องสะท้อนความคิด ความเชื่อ ทัศนคติ หรือมุมมองที่ผู้คนในชาตินั้น ๆ มีต่อสิ่งต่าง ๆ ในคำกล่าวที่เป็นสำนวนอย่างสั้น ๆ ผู้แปลต้องใช้วิจารณญาณเฉพาะกิจของตนในการแปลปรับวิธีไปตามสถานการณ์ เนื่องจากภาษาแต่ละภาษาล้วนมีความหลากหลายตามลักษณะทางสังคมของผู้พูด นิวมาร์ค (Newmark, 1981 : 21) ได้เสนอความเห็นว่า หากถ้อยคำในภาษาต้นฉบับใช้ภาษาที่ผิดจากมาตรฐานมากเกินไป ผู้แปลควรเลือกแปลแบบเน้นการสื่อสารมากกว่าการพยายามคงรูปภาษาให้เทียบเคียงกับต้นฉบับ อย่างไรก็ตาม การแปลข้ามภาษาอย่างเท่าเทียมและครบถ้วนไม่อาจกระทำได้ในทุกกรณี เพราะเนื่องจากความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของผู้ส่งสารและของผู้รับสาร ผู้แปลจึงจำเป็นต้องแปลด้วยความรอบคอบโดยเฉพาะประเด็นด้านวัฒนธรรมที่แตกต่างหากงานแปลนั้นมีเรื่องวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญ กลยุทธ์การแปลสำนวนจึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการแปลสำนวน ผู้แปลควรเชื่อมโยงกับบริบทที่สำนวนนั้น ๆ ปรากฏร่วมอยู่เป็นหน่วยทางความหมาย ซึ่งคนในวัฒนธรรมเดียวกันก็จะรู้เรื่องเดียวกัน มีอารมณ์ความรู้สึกอย่างเดียวกันและจะเข้าใจหน่วยความหมายของกันและกันได้ดี (Baker, 2018 : 67-70) ดังตัวอย่างเช่น สำนวน “เกาะ (ติด) แน่นเหมือนปลิง” (stick (cling) to somebody (something) like a leech) ทั้งในภาษาไทยและภาษาอังกฤษในข้อที่ 7-8 ดังนี้

7) “The police believed that if they followed the criminal, he would lead them to the stolen money, so they <u>stuck to him like leeches</u> wherever he went.”

(Longman Dictionary of English Idioms, 1973 อ้างใน รัชนี ซอโสตถิกุล, 2560 : 51)

8) “เด็กคนนี้เกาะแม่ (ติด) แน่นเหมือนปลิง ไม่ยอมปล่อยให้คลาดสายตาแม้แต่นาทีเดียว”

(รัชนี ซอโสตถิกุล, 2560 : 51)

จากตัวอย่าง สำนวนในข้อที่ 7-8 ให้ความหมายว่า ติดตามอย่างใกล้ชิด ไม่ยอมปล่อย เกาะติดแน่น ซึ่งทั้งสำนวนในภาษาอังกฤษและภาษาไทยต่างก็เปรียบคนกับ “leech” หรือ “ตัวปลิง” ซึ่งเป็นสัตว์ที่เกาะติดแน่นกับตัวคน และดูดเลือดคนกินเป็นอาหาร เมื่อใช้สำนวนนี้กับคน จึงหมายถึง การติดตามอย่างใกล้ชิด โดยไม่ยอมปล่อยให้คลาดสายตาไปได้ นอกจากสำนวน “เกาะ (ติด) แน่นเหมือนปลิง” แล้ว ยังมีสำนวนที่ใช้ว่า “เกาะ (ติด) แน่นเหมือนตุ๊กแก” ด้วย ซึ่งเป็นสำนวนที่ใช้มากกว่า อาจจะเป็นเพราะตุ๊กแกเป็นสัตว์ที่คนไทยคุ้นเคยรู้จักมากกว่าปลิง ตุ๊กแกเป็นสัตว์เลื้อยคลาน เกาะอยู่ตามฝาเรือน มีเท้าที่แผ่ออก เกาะยึดพื้นได้เหนียวแน่นจึงนำมาพูดเป็นสำนวนเปรียบเทียบคนที่เกาะแน่นอยู่กับใครหรือสิ่งใดว่า “เกาะแน่นเหมือนตุ๊กแก” ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่าเมื่อแปลสำนวนผู้แปลควรคำนึงถึงช่องว่างระหว่างความเข้าใจ ความละเอียดอ่อนในเรื่องนัยความหมายที่คนในวัฒนธรรมอื่น ๆ เข้าไม่ถึงด้วย เมื่อแปลแล้วควรตรวจสอบว่าทำให้เข้าใจผิดหรือมีความหมายอื่นแอบแฝงอยู่เพิ่มเติมหรือไม่ด้วย

การใช้กลยุทธ์การแปลสำนวนไทยอย่างไรจึงเหมาะสม

การแปลสำนวนไทยจากภาษาต้นฉบับสู่ภาษาปลายทางได้ครบความและอรรถรสย่อมต้องอาศัยกลยุทธ์การแปลสำนวนเป็นสำคัญ ซึ่งกลยุทธ์การแปลสำนวนมีหลากหลายรูปแบบในที่นี้ผู้เขียนนำเสนอ 5 กลยุทธ์การแปลสำนวนโดยอ้างอิงแนวคิดจาก สุพรรณี ปิ่นมณี (2562 : 1126-131) และตัวอย่างสำนวนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษจาก รัชนี ซอโสตถิกุล (2560 : 46) เพื่อมานำเสนอให้ผู้อ่านและผู้แปลเห็นถึงความสำคัญของการใช้กลยุทธ์ในการแปลสำนวนไทย ไว้ดังนี้

1. กลยุทธ์การเทียบเท่าโดยการเทียบสำนวนกับสำนวนทั้งในภาษาต้นทางและในภาษาปลายทางที่เปรียบเปรยความหมายได้เท่ากัน บางสำนวนมีการเปรียบเปรยตรงกันระหว่างภาษาต้นทางและภาษาปลายทาง ในขณะที่บางสำนวนก็เปรียบเปรยไม่ตรงกันเลยแต่ได้ความหมายเท่ากัน ตัวอย่างเช่น สำนวน “ยกธงขาว” “show the white flag” “white flag of surrender” ซึ่งมีความหมายว่า แสดงการยอมแพ้ ไม่สู้ ขี้ขลาด

ดังตัวอย่างข้อ 9-10

9) “He showed the white flag by running away.”

10) “ฉันไม่คิดว่าเขาจะขี้ขลาดเช่นนี้ ยังไม่ทันสู้ ก็ยกธงขาว เสียแล้ว”

(รัชนี ซอโสตถิกุล, 2560 : 136)

สำนวนอังกฤษ “show the white flag” และสำนวนไทย “ยกธงขาว” มีความหมายและที่มาเหมือนกันคือ มาจากการทำสงคราม ฝ่ายใดแพ้ก็ยกธงขาวให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบ ฉะนั้นธงขาวจึงใช้เป็นสัญลักษณ์ของการยอมแพ้ ไม่สู้ ปัจจุบันสำนวนอังกฤษ “show the white flag” ไม่ค่อยใช้กันแล้ว ซึ่งการแปลโดยใช้กลยุทธ์การเทียบเท่าก็สามารถแปลเป็นภาษาอังกฤษได้ว่า “white flag of surrender” เช่นกัน

2. กลยุทธ์การเทียบเท่าความหมายโดยการตีความสำนวน (interpret) การอธิบาย (explain) หรือการแปลโดยแสดงความหมายเดิมของตัวบทโดยใช้คำพูดใหม่ (paraphrase) เมื่อไม่มีสำนวนในภาษาปลายทางที่ตรงกัน ตัวอย่างเช่น สำนวน “เงินปิดปาก” “hush money” ซึ่งมีความหมายว่า บังคับไม่ให้พูดจำเป็นต้องเงียบ หรือให้สินบน เพื่อไม่ให้พูดความลับหรือขยายเรื่องที่ไม่ดีต่าง ๆ

ดังตัวอย่างข้อ 11-12

11) “ That blackmailer extorted <u>hush money</u> from a husband who had been unfaithful to his wife.”

(รัชนี ชอโสตถิกุล, 2560 : 218)

12) “ข้าก็เข้าไปดูอุทยาน หมู่พยาบาลสอนให้
ให้สินจ้างชักชิด <u>เงินทองปิดปากไว้</u>”

(ลิลิตพระลอ, 2458 อ้างใน รัชนี ชอโสตถิกุล, 2560 : 218)

จากตัวอย่างคำว่า “hush” เป็นคำกริยา หมายถึง ทำให้เงียบ สำนวน “hush money” จึงหมายถึง เงินที่ให้แก่ใครเพื่อที่จะให้คนนั้นปิดปากเงียบ ไม่พูดขยายความลับ เป็นทำนองให้สินบน มีความหมายตรงกับสำนวนไทย “เงินปิดปาก” ซึ่งบางครั้งก็พูดว่า “ค่าปิดปาก” ผู้เขียนเห็นว่า กลยุทธ์การเทียบเท่าความหมายโดยการตีความสำนวนหรือการแปลโดยแสดงความหมายเดิมของตัวบทโดยใช้คำพูดใหม่ก็จะสามารถแปลเป็น “suppress” “keep silent” ในภาษาอังกฤษได้เช่นเดียวกันเพราะสามารถถอดความเทียบเคียงความหมายได้ตรงกัน

3. กลยุทธ์การแปลสำนวนแบบคำต่อคำเฉพาะเมื่อมั่นใจว่าผู้อ่านในวัฒนธรรมภาษาปลายทางจะสามารถเข้าใจได้ แปลไม่กำกวมและไม่สร้างความสับสน ตัวอย่างเช่น สำนวน “ยิงทีเดียวได้นกสองตัว หรือ ยิงปืนนัดเดียวได้นกสองตัว” “kill two birds with one stone” ซึ่งมีความหมายว่า ทำอย่างเดียวหรือครั้งเดียวแต่ได้ผลสองอย่าง

ดังตัวอย่างข้อ 13-14

13) “We can visit Aunt Jennie and also see New York City on the same trip, thus <u>killing two birds with one stone</u>.”

(รัชนี ชอโสตถิกุล, 2560 : 107)

14) “ตำรวจที่ไปจับคนเล่นการพนันเมื่อคืนนี้ จับผู้ร้ายที่ลอบขโมยรถคนที่ไปเล่นด้วย เท่ากับเป็นการยิงทีเดียวได้นกสองตัว”

(รัชนี ซอโสตถิกุล, 2560 : 107)

จากตัวอย่าง สำนวนอังกฤษ “kill two birds with one stone” และสำนวนไทย “ยิงทีเดียวได้นกสองตัว” มีความหมายตรงกันและมีการเปรียบเทียบเหมือนกัน มาจากยิงนก สำนวนอังกฤษสำนวนนี้เป็นสำนวนเก่าซึ่งพบว่าใช้ในราวปี ค.ศ. 1656 ในสมัยนั้นคงจะยังไม่มีการใช้ปืน ฉะนั้นการยิงก็คือหินก้อนเล็ก ๆ ในสำนวนนี้จึงใช้คำ “stone” ส่วนสำนวนไทยไม่ได้กล่าวถึงสิ่งที่ใช้ยิง อย่างไรก็ตาม ก็กล่าวถึงการยิงนกที่ยิงทีเดียวหรือครั้งเดียวและได้นกสองตัว เช่นเดียวกันกับสำนวนอังกฤษที่กล่าวว่า “ฆ่านกสองตัว (โดยยิง) ด้วยก้อนหินก้อนเดียว” หมายถึง การกระทำเพียงครั้งเดียวแต่ให้ผลถึงสองประการ สำนวนไทย “ยิงทีเดียวได้นกสองตัว” อาจจะมาจากสำนวนอังกฤษก็ได้โดยที่คนไทยรับความคิดมาจากสำนวนอังกฤษแล้วมาดัดแปลงคำเล็กน้อย (รัชนี ซอโสตถิกุล, 2560 : 107-108) ผู้เขียนจึงเห็นว่าการใช้กลยุทธ์การแปลสำนวนแบบคำต่อคำดังสำนวนนี้เกิดเฉพาะเมื่อมั่นใจว่าผู้อ่านในวัฒนธรรมภาษาปลายทางจะสามารถเข้าใจได้ตรงกัน และความหมายที่แปลก็ไม่กำกวม ไม่สร้างความสับสนให้กับผู้รับสาร

4. กลยุทธ์การแปลโดยตัดทอนข้อความ ตัดข้อความทิ้ง (deletion หรือ zero translation) หรือสรุปหรือบีบความหมายรวมเข้าไปในความหมายของเนื้อหาโดยไม่ต้องแปลสำนวนแยกออกมา (compression) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีความหมายในบริบทอย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น สำนวน “เข้าหูซ้ายทะลุหูขวา” “in (at) one ear and out (at) the other” ซึ่งมีความหมายว่า ไม่ได้ตั้งใจฟัง ไม่สนใจ จำไม่ได้

ดังตัวอย่างข้อ 15-16

15) “Mother scolded Martha, but it went in one ear and out the other.”

(รัชนี ซอโสตถิกุล, 2560 : 103)

16) “เชิดกำลังคิดถึงภาพยนตร์ที่ไปดูมาเมื่อวานนี้ ฉะนั้นสิ่งที่ครูสอนเพียงแต่ เข้าหูซ้ายทะลุหูขวา เขาเท่านั้น”

(รัชนี ซอโสตถิกุล, 2560 : 103)

จากตัวอย่างสำนวนอังกฤษ “in one ear and out the other” และสำนวนไทยใช้ “เข้าหูซ้ายทะลุหูขวา” คือ การที่ปล่อยให้สิ่งที่ได้ยินผ่านหูไปโดยไม่เก็บจดจำไว้แสดงให้เห็นว่า ไม่สนใจ ไม่ตั้งใจฟัง ในหนังสือบางเล่มได้ให้ความหมายของสำนวนอังกฤษ “in (at) one ear and out (at) the other” ว่าหมายถึงถูกมองข้ามไป ไม่เป็นที่สนใจหรือประทับใจ เช่น The news we told him just went in one ear and out the other. (Longman Dictionary of English Idioms, 1979 อ้างใน รัชนี ซอโสตถิกุล, 2560 : 103-104) ทั้งนี้ผู้เขียนจึงตั้งข้อสังเกตว่าจากตัวอย่างจะใช้กลยุทธ์การแปลนี้โดยสรุปความหมายรวมเข้าไปในความหมาย

ของเนื้อหาโดยไม่ต้องแปลสำนวนแยกออกมาเพราะมีความหมายในบริบทอย่างชัดเจน (compression) อยู่แล้วจึงทำให้สะดวกต่อการเข้าใจความหมายโดยที่ผู้รับสารสามารถเดาได้จากบริบทในตัวภาษาของต้นฉบับ เช่น ตัวอย่างที่ 15 เมื่อโดนคุณแม่ตำหนิ โดยทั่วไปผู้เป็นลูกก็จะไม่สนใจในคำพูดปล่อยให้คุณแม่พูดไป หรือตัวอย่างที่ 16 เมื่อสิ่งที่นักเรียนกำลังคิดถึงอยู่ไม่ใช่เรื่องที่ผู้สอนกำลังพูด จึงทำให้สิ่งที่ครูพูดเข้าหูนักเรียนแต่ไม่เข้าสมองจนไม่เกิดความเข้าใจ

5. กลยุทธ์การแปลโดยการเติมข้อมูลด้วยคำอธิบายเพื่อให้ความหมายของสำนวนชัดเจนยิ่งขึ้น (addition) หรือขยายความ (expansion) ตัวอย่างเช่น สำนวน “มวยวัด” “temple boxing” “(หน้า) ซีดเป็นไก่ต้ม” “as white as a sheet”

ดังตัวอย่างข้อ 17-18

17) “temple boxing: boxing, performing or doing jobs without rules by unskilled, or nonprofessional, or untrained boxers/workers”

(สุพรรณี ปิ่นมณี, 2562 : 131)

18) “เมื่อถูกจับได้ว่าเขาเป็นคนขโมยเงินไป หน้าของเขาซีดเป็นไก่ต้มเลย”

(รัชนี ชอโสตถิกุล, 2560 : 169)

จากตัวอย่าง ที่ 17 จะสังเกตได้ว่าสำนวนดังกล่าวเมื่อแปลเป็นภาษาไทย “มวยวัด” จะยังไม่สามารถเข้าใจได้ครบถ้วน จึงต้องอาศัยการขยายความมากขึ้นว่า “boxing, performing or doing jobs without rules by unskilled, or nonprofessional, or untrained boxers/workers.” การชกมวยศิลปะการแสดงหรือการทำงานที่ไม่จำเป็นต้องมีทักษะ ไม่มีความชำนาญเป็นมืออาชีพหรือผู้ทำงานหรือนักมวยที่ไม่จำเป็นต้องผ่านการสอน ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงเห็นว่าต้องใช้กลยุทธ์การแปลโดยการเติมข้อมูล เสริมด้วยคำอธิบายเพื่อให้ความหมายของสำนวนชัดเจนยิ่งขึ้น หรืออีกตัวอย่าง ตัวอย่างที่ 18 “ซีดเป็นไก่ต้ม” ในสำนวนดังกล่าวหากไม่เพิ่มเติมข้อมูลลงไปว่าเกี่ยวกับใบหน้าที่ซีดก็ไม่อาจทำให้เข้าใจความหมายของสำนวนได้อย่างครบถ้วน ทั้งนี้ รัชนี ชอโสตถิกุล (2560 : 169) ได้อธิบายว่า คนอังกฤษ อเมริกันเปรียบหน้าที่ซีดขาวเพราะความกลัวสุดขีดหรือไม่สบายกับแผ่นกระดาษขาว ส่วนคนไทยเปรียบกับไก่ที่ต้มจนเป็นสีซีดขาว อย่างไรก็ตาม สิ่งที่นำมาเปรียบคือ กระดาษและไก่ต้ม ต่างก็มีสีขาวเช่นเดียวกับหน้าที่ซีด จนดูเหมือนเป็นสีขาวและปกติคนเราจะหน้าซีดขาวเมื่อตกใจกลัวหรือเจ็บไข้ไม่สบาย

อย่างไรก็ตาม กลยุทธ์การแปลสำนวนไทยทั้ง 5 กลยุทธ์เหล่านี้ ผู้เขียนมีความเห็นที่สอดคล้องกับสุพรรณี มณีปิ่น (2562 : 132) ซึ่งได้เสนอความคิดเห็นว่าไม่มีกลยุทธ์ใดกลยุทธ์หนึ่งที่เหมาะสมกับบทแปลทุกชนิดและเนื้อหาทุกเรื่อง หรือใช้ได้ทุกสถานการณ์ สิ่งสำคัญที่สุดคือผู้แปลควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับงานมากกว่า ดังเช่นตัวอย่าง “ทำงามหน้า” เมื่อแปลในแบบ คำต่อคำ จะได้เป็น “make face beautiful” ซึ่ง

ความหมายที่ได้ก็จะผิดความหมายไป จึงต้องเปลี่ยนกลยุทธ์ไปแปลแบบ เลือกเทียบสำนวนกับภาษาปลายทาง จึงอาจจะเทียบได้ว่า “make a fool of oneself” แต่ก็อาจจะยังไม่ครบความหรือตรงความหมายเสียทีเดียว และหากผู้แปลใช้กลยุทธ์เทียบกับสำนวนปลายทางไม่ได้ก็ต้องใช้กลยุทธ์การตีความก็จะได้คำแปลว่า “bring shame on someone” หรือบางทีอาจเลือกใช้วิธี เสริมคำอธิบาย เช่น ลูกสาวบ้านนี้หนีตามผู้ชายไป ทำงามหน้าพ่อแม่เหลือเกิน แปลได้ว่า “Their daughter has eloped with a man and that has brought shame/disgrace to the family. The embarrassment put the family in an awkward situation” ซึ่งเมื่อผู้แปลพิจารณาว่าการที่ลูกสาวหนีไปกับผู้ชายย่อมสร้างความน่าอายแก่พ่อแม่ ก็อาจจะเลือกตัดสำนวนออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากบริบทกล่าวถึงความเสียใจผิดหวังจนสู้หน้าคนอื่นไม่ติด ก็จะแปลได้ว่า “Their daughter has eloped with a man” เป็นไปในทำนองเดียวกันกับที่ ลาร์สัน (Larson, 1998 : 19) ได้แสดงความคิดไว้ว่า งานแปลทั้งหลายนั้นมักแปลเป็นการผสมผสานกันระหว่างการถ่ายทอดรูปภาษาพร้อม ๆ กับถ่ายทอดความหมาย แต่การถ่ายทอดความหมายโดยใช้ภาษาฉบับแปลที่มีลักษณะเป็นธรรมชาติของภาษานั้น ๆ โดยตลอดก็ไม่ใช่เรื่องง่ายเลย ทำให้บางครั้งผู้แปลจำเป็นจะต้องแปลตามตัวอักษรในบางแห่ง แม้ว่าจุดหมายสำคัญคือ การแปลแบบตามธรรมชาติของภาษาแปล (idiomatic translation) หรือการแปลแบบยึดความหมายก็ตาม ลาร์สันยังกล่าวอีกว่า วิธีการแปลที่ไม่เป็นที่ยอมรับ คือ การแปลแบบอิสระไม่มีเหตุผลเกินกว่าจะยอมรับได้ (unduly free translation) แม้ว่าการแปลจะมีจุดประสงค์ต่าง ๆ กัน ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงเห็นสอดคล้องกับความคิดดังกล่าวว่าการแปลสำนวนในภาษาไทยไม่ได้มีกลยุทธ์ในการแปลแบบใดที่สามารถเลือกมาใช้แปลได้เหมาะสมที่สุดเพียงกลยุทธ์เดียว ทั้งนี้เป็นเพราะไม่ว่าการแปลตัวบทจะอยู่ในรูปของสำนวนหรือถ้อยความแบบใดก็ตาม ผู้แปลจะเป็นผู้ตัดสินใจเองว่าตัวบทของต้นฉบับเช่นนี้ควรเหมาะสมกับกลยุทธ์เช่นนี้มากกว่า หรือบางครั้งอาจจะต้องใช้หลายกลยุทธ์ของการแปลเพื่อนำมาผสมผสานกันให้เหมาะกับบริบทของตัวบทในภาษาต้นฉบับ

สรุป

สำนวนเป็นการใช้ภาษาในความหมายเชิงภาพพจน์ที่มีอยู่ในทุกภาษา แต่สำนวนก็จะมีความหมายเฉพาะในแต่ละภาษา ดังนั้น การแปลตามตัวอักษรจะไม่สามารถสื่อความหมายได้ นอกจากนี้สำนวนย่อมมีเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอตามกาลเวลาและความคิดของคนในสังคม มีสำนวนเก่า ๆ เป็นจำนวนมากที่ได้สูญหายไปไม่ว่าจะเป็นสำนวนไทยหรือสำนวนในนานาภาษาต่างประเทศ อีกทั้งยังมีการเกิดขึ้นใหม่ของสำนวนในปัจจุบันซึ่งสำนวนเมื่อเกิดขึ้นมาใหม่ในระยะเวลาหนึ่งก็เป็นที่น่าสนใจเปรียบเสมือนเป็นเครื่องมือกักเก็บภาษา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อของคนในสังคมนั้นไว้ เมื่อนำความรู้ความเข้าใจด้านหลักการทางด้านภาษาศาสตร์ โดยเฉพาะเรื่องของความหมายกับบริบท หรือหลักการแปลภาษามาเป็นพื้นฐานจึงเป็นกระบวนการสำคัญยิ่ง แม้ว่าการแปลภาษาจะไม่ใช่องค์ความรู้ที่แปลกใหม่ก็ตาม แต่การที่ผู้แปลจะมี

ความรู้ความสามารถในการแปลจากภาษาหนึ่งไปอีกภาษาหนึ่งก็มิใช่เรื่องง่าย เพราะจำเป็นต้องทราบกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการแปลตัวบทนั้น และต้องตระหนักมากว่าการที่จะสื่อสารให้ผู้รับสารเข้าใจได้ ผู้รับสารย่อมต้องเข้าใจความหมายอย่างครบถ้วน และได้อรรถรสจากการแปลไปในเวลาเดียวกัน ในบทความนี้ผู้เขียนจึงนำเสนอให้เห็นว่าการแปลสำนวนไทยผู้แปลควรคำนึงในประเด็นต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดความหมายจากบริบทภาษา การแปลภาษา ความเข้าใจวัฒนธรรม รวมไปถึงกลยุทธ์ต่าง ๆ ในการแปลสำนวนภาษาไทยที่นำมาเป็นพื้นฐานในการคิดว่าควรจะเลือกยึดกลยุทธ์แบบใดหรือเลือกที่จะพิจารณากลยุทธ์ตามความเหมาะสม ไม่ใช่ยึดกลยุทธ์ใดกลยุทธ์หนึ่งเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการแปลภาษาต้นฉบับมาสู่ภาษาฉบับแปลได้ครบถ้วนมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา นาคสกุล. (2544). *ภาษาไทยวันนี้ : รวมคำภาษาไทยน่ารู้จากนิตยสารสกุลไทยและโทรทัศน์.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เพื่อนดี.

ขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนพันธุ์). (2543). *สำนวนไทย.* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น) ดวงกมล.

ดียู ศรีนราวัฒน์ และชลธิชา บำรุงรักษ์. (2558). *ภาษาและภาษาศาสตร์.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นววรรณ พันธุเมธา. 2559. *คลังคำ.* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์.

นันทนา วงษ์ไทย. (2561). *ภาษาและความหมาย.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ เค.ซี. อินเตอร์เพรส.

รัชนี ซอโสตถิกุล. (2560). *สำนวนอังกฤษและสำนวนไทยที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน.* (พิมพ์ครั้งที่ 9) กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัชนีโรจน์ กุลธำรง. (2552). *ความรู้ความเข้าใจเรื่องภาษาเพื่อการแปล: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมภาษาไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน.* กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

ล้อม เพ็งแก้ว. (2544). *ค้นคำ เต้นความ.* กรุงเทพมหานคร: ศยาม.

วรารัชต์ วัสสานนท์. (2544). *การศึกษารูปภาษาที่ใช้เป็นสำนวนในไทยในปัจจุบัน.* สาขาวิชาภาษาไทย. คณะอักษรศาสตร์. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วีรพงศ์ มีสถาน. (2563). *สำนวนไทย ที่ไปที่มา.* นครปฐม: พริ้นเทอรี่ ศาลายา.

ศยามล ศรสุวรรณศรี. (2553). *การแปลสำนวนในวรรณกรรมชุดนาร์เนีย เรื่อง ตู้พิศวง และผจญภัยโพ้นทะเล เป็นภาษาไทย โดย สุมนา บุณยะรัตเวช*. สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุพรรณี ปิ่นมณี. (2562). *ภาษา วัฒนธรรม กับการแปล: ไทย-อังกฤษ.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวัฒชัย คชเพต. (2564). หลักการทางภาษาศาสตร์กับกลยุทธ์การแปลสำนวนภาษาไทยจากฐานความเข้าใจวัฒนธรรม. *วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์.* 43 (1), 69-91.

Baker, M. (1992). *In Other Words: A Coursebook on Translation*. (1st Ed). New York: Routledge.

Baker, M. (2018). *In Other Words: A Coursebook on Translation*. (3rd Ed). New York: Routledge.

Larson, M.L. (1998). *Meaning-Based Translation.* (2nd Ed). Lanham: University Press of America, Inc.

Leech, G. (1981). *Semantics: The Study of Meaning.* (2nd Ed). Middlesex: Penguin Books.

Newmark, P. (1981). *Approaches to Translation*. (1st Ed). Oxford; New York: Pergamon Press.

Nida, E. A. (1969). Science of Translation. *Language*, 45 (3), 483-498.

Summers, D. (2003). *Longman Dictionary of Contemporary English.* (New Ed). Essex: Pearson Education.

Zabelbeacscoa, P. (1997). *Language awareness and translation. L. van Lier and D. Corson (Eds.), Encyclopedia of language and education volume 6:* Knowledge about language. 119-130. Springer, Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.

การแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรไทย
Solving debt problems of Thai farmers

สุรพงษ์ ปราบปราม และ โชติ บดีรัฐ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Suraphong Prabpram and Chot Bodeerat
Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail : Sp1980f@gmail.com

****

บทคัดย่อ

การเกษตรเป็นอาชีพที่ถ่ายทอดและสืบต่อกันกันมาจากรุ่นสู่รุ่นตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหาปัญหาหนี้สินของเกษตรกรที่มีมาอย่างยาวนาน และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้สอดรับกับหลักการแนวนโยบายพื้นฐานของรัฐและเป็นการแก้ปัญหาเพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนแก่เกษตรกรไทย ซึ่งมีพบปัญหาและแนวทาง 3 ด้าน คือ 1) ปัญหาในการปลูกพืชเชิงเดี่ยวเพื่อการค้าและการพาณิชย์ แนวทางการแก้ปัญหาด้วยการปลูกพืชแบบผสมผสานจะช่วยลดปัญหาความไม่แน่นอนของกลไกการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ปัญหาการก่อภาระหนี้สินที่ไม่สอดคล้องกับความสามารถในการชำระหนี้ แนวทางการแก้ปัญหาด้วยการดำรงตนให้อยู่ในวิถีชีวิตแบบพอเพียงตามแนวปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” 3) ปัญหาในการขาดความรู้ในการแยกแยะบัญชีครัวเรือนและต้นทุนในการเกษตร แนวทางการแก้ปัญหาด้วยการจัดทำบัญชีครัวเรือน ซึ่งเป็นหลักการบริหารจัดการงบการเงินภายในครัวเรือนได้อย่างมีประสิทธิภาพและลดปัญหาการเป็นหนี้สะสมเรื้อรังของเกษตรกรได้อีกทางหนึ่ง

คำสำคัญ: ปัญหา; หนี้สิน; เกษตรกรไทย

Abstarcts

Agriculture is a profession that has been passed down and passed on from generation to generation from the past to the present. This article aims to study the long-standing debt problems of farmers. and find a way to solve such problems in accordance with the basic policy principles of the state and to solve problems to create sustainability for Thai farmers There were three problems and approaches: 1) Problems in growing monocultures for trade and commerce. The solution to the problem with mixed crops will effectively reduce the uncertainty of the market mechanism. approach to solving problems by living a self-sufficient lifestyle according to philosophy “Sufficiency economy” 3) Problems in the lack of knowledge in distinguishing household accounts and agricultural costs. Solutions for problems with household accounting This is another principle to effectively manage household financial statements and reduce the problem of chronic debt accumulation among farmers.

* วันที่รับบทความ: 12 กรกฎาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 14 สิงหาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 15 สิงหาคม 2565
Received: July 12, 2022; Revised: August 14, 2022; Accepted: August 15, 2022

Keywords: Problem; Debt; Thai Farmers

บทนำ

ประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นประเทศเกษตรกรรมมาช้านานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตมรสุมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีสภาพภูมิประเทศ ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และสภาพภูมิอากาศเอื้ออำนวยต่อการทำการเกษตร ประชากรของประเทศส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพเกษตรกรหรืออาชีพที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรมาโดยตลอด แม้ว่าประเทศไทยจะมีความพยายามพัฒนาไปสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมเพียงใดก็ตาม แต่สุดท้ายแล้วก็ยังคงต้องพึ่งพาอาศัยเกษตรกรรมอยู่เช่นเดียวกับประเทศทั้งหลายที่ได้พัฒนาไปแล้ว เกษตรกรรมในประเทศไทยมีวิวัฒนาการและพัฒนาการทางการเกษตรเรื่อยมา โดยได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและตามกระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของโลกมาตามลำดับ (วรทัศน์ วัชรวสี, 2533 : 148) ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยมีจำนวนพื้นที่ทั้งหมด 320.696 ล้านไร่ และมีพื้นที่ที่ทำการเกษตรทั้งหมด 149.25 ล้านไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ทำการเกษตรในภาคต่างๆ ได้แก่ ภาคเหนือ จำนวน 32.51 ล้านไร่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 32.51 ล้านไร่ ภาคกลาง จำนวน 31.14 ล้านไร่ และภาคใต้ จำนวน 21.74 ล้านไร่ (สำนักงานสถิติการเกษตร, 2562 : 2) โดยถือว่าพื้นทั้งหมด 47% เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ดังนั้นจึงถือได้ว่าวิถีชีวิตการทำการเกษตรของเกษตรกรนับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากเป็นเป็นส่วนหนึ่งที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนาน

ผลผลิตของภาคการเกษตรเป็นภาคเศรษฐกิจที่สำคัญอย่างมากของประเทศไทย เนื่องจากรายได้หลักของประเทศส่วนใหญ่มาจากการส่งออกผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรมูลค่าผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตรคิดเป็นร้อยละ 1.21 ล้านล้านบาท หรือ 8.4 % ของ GDP พืชเศรษฐกิจหลักประกอบด้วย ข้าว ยางพารา อ้อย มันสำปะหลัง และปาล์มน้ำมัน คิดเป็นเนื้อที่ 120.26 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 70 ของพื้นที่ถือครองด้านการเกษตรทั้งหมด โดยพบว่าผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตรของไทยติดอันดับของโลก โดยผลิตภัณฑ์ข้าว ยางพารา มันสำปะหลัง ติดอันดับ 1 ส่วน อ้อย ติดอันดับ 2 และปาล์มน้ำมันติดอันดับ 4 อย่างไรก็ดีถึงแม้ประเทศไทยจะเป็นประเทศที่มีรายได้หลักของประเทศมาจากผลผลิตทางการเกษตร แต่ในทางกลับกันเกษตรกรส่วนใหญ่ของประเทศยังมีฐานะยากจน อีกทั้งยังมีปัญหาหนี้สินที่รุมเร้าของเกษตรกร ภาคเกษตรของไทยยังมีความสามารถในการแข่งขันค่อนข้างต่ำและมีการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน โครงสร้างภาคการเกษตรไทยขาดการพัฒนามาเป็นเวลานาน การผลิตสินค้าทางการเกษตรคงที่ ในขณะที่การพัฒนาเพื่อยกระดับรายได้ภาคการเกษตรให้เท่าเทียมนอกภาคเกษตรยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรจะเป็น รายได้ต่อหัวภาคเกษตรต่ำทำให้ภาคเกษตรและเกษตรกรไทยเริ่มอ่อนแอลง (สำนักงานสถิติการเกษตร, 2562 : 2) จึงอาจกล่าวได้ว่าเกษตรกรถึงแม้จะมีบทบาทสำคัญในการผลิตอาหารขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ภาคชนบท ที่สร้างรายได้ให้ประเทศจากการส่งออกพืชเศรษฐกิจหลากหลายชนิด แต่กลับกลายเป็นอาชีพที่ถูกบีบคั้นจากปัญหาเศรษฐกิจเชิงโครงสร้างในหลายด้าน

เช่น ราคาผลผลิตตกต่ำ ต้นทุนหรือปัจจัยการผลิตสูงขึ้นทุกปี ดังคำพูดของเกษตรกรที่ว่า “ของทุกอย่างที่ซื้อเขาแพงหมด แต่ของเราขายได้ในราคาถูก” รวมทั้งเกษตรกรบางส่วนยังอยู่ภายใต้เงื่อนไขและข้อจำกัดที่เหนี่ยวรั้งศักยภาพในการปรับตัวเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เช่น พฤติกรรมทางการเงินที่เชื่อมโยงกับวงจรหนี้ รายได้ไม่ครอบคลุมรายจ่าย แนวคิด และวิธีการออมเงินไม่สามารถปลดล็อกหรือมีอิสระทางการเงินได้เท่าที่ควรจะเป็น

อย่างไรก็ดีถึงแม้ในปัจจุบันประเทศไทยเองกำลังพยายามที่จะเปลี่ยนผ่านและขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมไปสู่ยุคอุตสาหกรรมแบบเต็มตัว แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าแนวทางการใช้ชีวิตและความเป็นอยู่ของเกษตรกรเองก็เป็นสิ่งที่สำคัญที่รัฐไม่ควรจะมองข้าม เนื่องจากในยุคปัจจุบันเป็นยุคที่เครื่องจักรหรือเครื่องมือทุ่นแรงต่างๆเข้ามาแทนที่แรงงานในด้านต่าง ๆ แต่สิ่งที่มาพร้อมกับความสะดวกสบายเหล่านี้คือต้องแลกมากับการที่ต้นทุนในการผลิตมีมูลค่าที่สูงขึ้น ทำให้วิถีชีวิตของเกษตรกรเปลี่ยนไปเริ่มมีการทำการเกษตรแบบอิงวัตถุนิยมมากกว่าการประเมินขีดความสามารถของตนเอง เริ่มผลิตเพื่อการค้าและการพาณิชย์มากกว่าการผลิตเพื่ออุปโภคบริโภคและขายในส่วนที่เหลือกินเหลือใช้ ทำให้ปัญหาเรื่องของต้นทุนในการผลิตขาดมือ และเริ่มที่จะมีการก่อหนี้เพิ่มมากขึ้น ถึงแม้ว่ารัฐจะมีการช่วยเหลือเกษตรกรในด้านต่าง ๆ รวมไปถึงแหล่งเงินทุนที่มีการปล่อยให้เกษตรกรกู้ยืมผ่านโครงการดอกเบี้ยต่ำต่าง ๆ ของรัฐ ผ่านธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ซึ่งถือเป็นแหล่งเงินกู้ที่แรกที่เกษตรกรพอจะนึกได้ และเป็นแหล่งเงินทุนที่เป็นเจ้าหนี้รายใหญ่ของเกษตรกรไทยอีกด้วยแต่สิ่งที่ไม่อาจปฏิเสธได้คือปัจจัยที่ส่งผลต่อความอยู่ดีกินดีของเกษตรกรไม่ได้ขึ้นอยู่กับแหล่งเงินทุนเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับปัจจัยอีกหลาย ๆ ด้าน เช่น ราคาผลผลิตทางการเกษตร สภาพภูมิอากาศ ภัยธรรมชาติ รวมไปถึงความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในการประกอบอาชีพของตนเองและการบริหารจัดการงบการเงินเพื่อให้อยู่ในระดับความเสี่ยงที่พอจะยอมรับได้ สิ่งเหล่านี้ต่างเป็นปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้

ดังนั้นการลงทุนแบบมีความเสี่ยงโดยไม่มีการบริหารจัดการที่ดีจึงทำให้เกษตรกรมีการก่อปัญหาหนี้สินให้กับตนเองทุกปี ๆ จนกลายเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการชำระหนี้ที่ต่ำกว่ามาตรฐานซ้ำร้ายเกษตรกรบางรายเข้าไม่ถึงแหล่งเงินทุนของธนาคารต้องนำพื้นที่ทำกินของตนเองไปค้ำประกันการกู้ยืม หนี้นอกระบบเมื่อไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ก็โดนยึดพื้นที่ทำมาหากินของตนเองทำให้ปัญหาหนี้สินกลายเป็นปัญหาเรื้อรังที่ไม่มีทางแก้ไขของเกษตรกรไทย

วิเคราะห์ปัญหาหนี้สินของเกษตรกร

ปัญหาหนี้สินของเกษตรเป็นปัญหาที่ที่อยู่คู่กับเกษตรกรไทยมาอย่างยาวนานพอๆกับการประกอบอาชีพเกษตรกรของประชากรของประเทศ ซึ่งปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาหนี้สินของเกษตรกรนั้นมีมากมายหลากหลายปัจจัย ซึ่งผู้เขียนจะขอพรรณนาถึงปัจจัยหลัก ๆ ที่ทำให้เกษตรกรติดอยู่ในวังวนภาระหนี้สินที่ไม่อาจหลุดพ้นได้พอสังเขป ดังนี้

1. ปัญหาในการปลูกพืชเชิงเดี่ยวเพื่อการค้าและการพาณิชย์

ตามที่ผู้เขียนได้อธิบายมาในตอนต้นว่าพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศเป็นพื้นที่ที่มีการทำเกษตรกรรม และผลผลิตทางการเกษตรยังเป็นรายได้หลักให้กับประเทศ ซึ่งพื้นที่ทำการเกษตรที่กล่าวมานี้ 70% เกษตรกรใช้พื้นที่ในการปลูกพืช ซึ่งเมื่อผลผลิตทางการเกษตรมีการส่งออกเพื่อจำหน่ายในปริมาณที่มากจึงจูงใจให้เกษตรกรส่วนใหญ่หันมาปลูกพืชเชิงเดี่ยวเป็นจำนวนมาก โดยการปลูกพืชเชิงเดี่ยวนั้นมีข้อดีคือการปลูกพืชชนิดเดียวในปริมาณที่มากซึ่งง่ายต่อการดูแล สามารถเลือกการดูแลและกำจัดศัตรูพืชได้ง่ายดายโดยเกษตรกรจะทราบดีอยู่แล้วว่าตนเองปลูกอะไร และมีอะไรบ้างที่เป็นศัตรูพืชที่ตนเองปลูก โดยสามารถทำให้เป็นมาตรฐานที่รับรู้และเข้าใจร่วมกันได้ในวงกว้าง อีกทั้งยังสามารถจัดพืชผลที่จะปลูกให้เหมาะสมแก่สภาพพื้นที่ได้อีกด้วย (สำนักปลัดเทศบาลตำบลปง, 2561 : 3) แต่ข้อเสียของการปลูกพืชเชิงเดี่ยวนั้นก็คือ แมลงศตรูพืช หรือ โรคพืช สามารถทำลายผลผลิตที่ปลูกได้อย่างรวดเร็วและในวงกว้างจนในบางครั้งแทบจะไม่เหลือผลผลิตเหลือไว้ให้ขายเลย หรือแม้แต่ในฤดูเก็บเกี่ยวจะมีผลผลิตที่ออกสู่ตลาดเป็นจำนวนมากทำให้ผลผลิตที่ได้ราคาตกต่ำ หากนำออกขายไม่ทันเวลาก็ทำให้ผลผลิตที่ได้เน่าเสีย หรือหากจะเก็บไว้เพื่อพอให้ราคาดีแล้วขายก็ต้องใช้พื้นที่เก็บที่มีขนาดใหญ่ทำให้มีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นซึ่งทำให้ไม่คุ้มค้ากับการเก็บรักษา อาจกล่าวได้ว่าการปลูกพืชเชิงเดี่ยวมีปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถกำหนดได้ที่เข้ามาเกี่ยวข้องที่ทำให้เกษตรกรที่ปลูกพืชเชิงเดี่ยวขาดทุน ไม่ว่าจะเป็นการการแข่งขันกันเรื่องราคา วัตถุดิบที่จะนำมาใช้ในการเพาะปลูก ปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ ซึ่งเป็นไปตามกลไกของตลาด เนื่องจากราคาสินค้าเกษตรเกือบทุกประเภทตกต่ำอยู่อย่างสม่ำเสมอ เรียกได้ว่า อาชีพเกษตรกรขายสินค้าการเกษตรขาดทุนตลอดมาเมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยวจะต้องมีเกษตรกรที่เดือดร้อนออกมาชุมนุมเรียกร้องให้รัฐช่วยเหลือทุกปี ไม่ว่าจะเป็นข้าว, ข้าวโพด, ยางพารา, ปาล์มน้ำมัน, ลำไย, ลองกอง, กระเทียม, หอมแดง ฯลฯ ล้วนแล้วแต่ประสบปัญหาราคาตกต่ำ ตลอดเวลาที่ผ่านมารัฐช่วยมีงบประมาณอุดหนุนและช่วยเหลือภาคการเกษตรด้วยงบประมาณมหาศาลในทุกๆปี แต่เกษตรกรก็ยังคงขายสินค้าในราคาที่ขาดทุนอย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ปี ปัญหาสำคัญส่วนหนึ่งมาจากการที่เกษตรกรไทยทำการเกษตรโดยการปลูกพืชเชิงเดี่ยวมาอย่างต่อเนื่องและยาวนานซึ่งทำให้เกษตรกรที่ปลูกพืชเชิงเดี่ยวประสบความสำเร็จเป็นจำนวนน้อยและส่วนใหญ่ยังไม่หลุดพ้นจากวังวนหนี้มีมีอยู่

2. ปัญหาการก่อภาระหนี้สินที่ไม่สอดคล้องกับความสามารถในการชำระหนี้

เนื่องจากในปัจจุบันสังคมและค่านิยมของของประชากรในสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากในทิศทางที่เรียกได้ว่าก้าวกระโดด ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก รวมไปถึงวัตถุนิยมต่างๆ ซึ่งเป็นผลกระทบโดยตรงที่ทำให้เกษตรกรมีค่านิยมที่เปลี่ยนไปเช่นกัน โดยเป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงวัตถุนิยมที่ทำให้เกิดความอยากมีอยากได้ของเกษตรกร ซึ่งในปัจจุบันวัตถุนิยมต่าง ๆ จะมาในหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการซื้อทั้งเงินสด และมาแบบการผ่อนชำระที่ไม่จำเป็นต้องจ่ายก่อนแต่สามารถที่จะนำสินค้ามาใช้ก่อนแล้วค่อย

ผ่อนทีหลังก็ได้ จึงเป็นวัตถุนิยมที่จูงใจให้เกษตรกรติดกับดักและหลงใหลในสิ่งยั่วยุทั้งหลายเหล่านี้ จนในบางครั้งทำให้เกษตรกรก่อหนี้โดยไม่จำเป็นและไม่ได้คำนึงถึงความสามารถในการชำระหนี้ของตนเองจนเป็นการสร้างหนี้สินครัวเรือนขึ้นมาซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการดูแลแก้ไข โดยในระดับมหภาคหนี้ครัวเรือนไทยอยู่ในระดับสูงเมื่อเทียบกับต่างประเทศ และสัดส่วนหนี้ส่วนใหญ่เป็นหนี้ระยะสั้นซึ่งทำให้ครัวเรือนมีภาระผ่อนต่อเดือนสูง ทั้งนี้จากข้อมูลในระดับจุลภาค (โสมรัศมิ์ จันทรัตน์ และคณะ, 2560 : 6) พบว่าคนไทยเป็นหนี้เร็วขึ้น คือ เริ่มก่อหนี้ตั้งแต่อายุยังน้อย เป็นหนี้เยอะขึ้น หนี้สินต่อหัวสูงขึ้นกว่าในอดีตและเป็นหนี้นานขึ้น ภาระหนี้ไม่ได้ลดลงนักเมื่อผู้กู้อายุเพิ่มขึ้น และที่สำคัญเกษตรกรไทยจำนวนมากถูกติดตามทวงถามหนี้ โดยมีคนเป็นแสนรายกำลังเข้าสู่กระบวนการบังคับคดีและอาจถูกอายัดทรัพย์ ก่อให้เกิดภาวะความเครียดกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาเชิงสังคมตามที่ปรากฏในสื่อต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ชี้ให้เห็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมกันดูแลปัญหาหนี้ครัวเรือนก่อนจะลุกลามเป็นปัญหาเศรษฐกิจและสังคมในวงกว้าง ซึ่งการก่อหนี้สินของเกษตรการในครัวเรือนนั้นไม่ใช้เรื่องดที่ไม่ดี แต่การก่อหนี้สินนั้นต้องคำนึงปัจจัยอย่างอื่นประกอบด้วยซึ่งหากเป็นการก่อหนี้สินที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ เช่น การก่อหนี้สินที่นำมาอุปโภคบริโภคโดยขาดการวางแผนทางการเงินที่ดี ก็อาจจะนำไปสู่การทำให้เกิดภาวะหนี้สินล้นพ้นตัวได้ ซึ่งในปัจจุบันเรามักจะเห็นพฤติกรรมของเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ใช้ก่อนผ่อนที่หลังอยู่เสมอ มีการออมเงินน้อยลงซึ่งการใช้จ่ายในลักษณะดังกล่าวจะเป็นการใช้จ่ายเกินตัวโดยไม่ได้คำนึงถึงความสามารถในการผ่อนชำระหนี้ของตนเอง ซึ่งเมื่อมีรายได้เข้ามาก็จะต้องนำรายได้ส่วนหนึ่งไปชำระหนี้ในส่วนนี้ซึ่งทำให้เกษตรกรไม่สามารถหลุดพ้นจากวังวนภาระหนี้สินได้

3. ปัญหาในการขาดความรู้ในการแยกแยะบัญชีครัวเรือนและต้นทุนในการเกษตร

อาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพที่มีรายได้หลักมาจากการขายผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งในการได้ผลผลิตทางการเกษตรมาในแต่ละปีนั้นเกษตรจะไม่มีรายได้เป็นรายวันหรือรายเดือนเหมือนพ่อค้าแม่ค้า หรือพนักงานที่ทำงานประจำ แต่ผลผลิตทางการเกษตรนั้นจะเก็บเกี่ยวได้ตามฤดูกาลเก็บเกี่ยวแล้วแต่อายุของพืชที่ปลูก ซึ่งพืชบางชนิดก็ใช้ระยะเวลาสั้นในการเก็บเกี่ยว เช่น ผลไม้บางชนิด พืชผักสวนครัว เป็นต้น แต่พืชบางชนิดก็ใช้ระยะเวลายาวนานในการเก็บเกี่ยว เช่น มันสำปะหลัง อ้อย เป็นต้น ดังนั้นสิ่งที่เกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหา คือ การไม่ได้จัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายในการประกอบอาชีพของตนเองไว้ ซึ่งอาจจะเกิดจากการที่เกษตรกรเองไม่ได้ใส่ใจในรายละเอียดของต้นทุนกำไรต่างๆของตนเอง ขาดความรู้และความเข้าใจในการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย รวมไปถึงการไม่ได้จดจำรายละเอียดของสินค้าต่างๆที่ใช้เป็นต้นทุนในการลงทุนประกอบอาชีพของตนเอง เช่น ราคาวัตถุดิบที่ใช้ในการลงทุน เป็นต้น ซึ่งการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ซึ่งจะเป็นตัวบ่งชี้ว่าในการลงทุนในแต่ละครั้งเกษตรกรเองมีต้นทุนในการลงทุนเท่าไหร่ มีกำไรจากการลงทุนเท่าไหร่ แล้วรายได้ที่ได้จากการการลงทุนนำไปใช้ในส่วนไหนบ้าง เมื่อไม่ได้จัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายอย่างชัดเจน จึงทำให้การใช้จ่ายของเกษตรกรผสมกันไประหว่างกำไรจากการลงทุนและการอุปโภคบริโภคภายในครัวเรือนทำให้การบริหารจัดการต้นทุนในการประกอบอาชีพเป็นไปได้ยากทำให้เกษตรไม่

สามารถแก้ปัญหาภาระหนี้สินของตนเองได้อย่างเป็นสัดเป็นส่วนได้ จึงทำให้เกิดปัญหาในการดำรงชีวิตประจำวันซึ่งหากเกิดปัญหาภาระหนี้สินเพิ่มมากขึ้นโดยมีรายได้ลดลงทำให้บริหารจัดการภาระหนี้ต่างๆ เป็นไปในลักษณะของการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า โดยไม่รู้ว่าส่วนไหนเป็นเป็นสิ่งสำคัญที่ไม่ควรตัดค่าใช้จ่าย หรือสิ่งไหนไม่จำเป็นควรที่จะตัดค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ออกเพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างรายรับรายและรายจ่ายของตนเอง ซึ่งเป็นปัญหาอีกประการหนึ่งที่เป็นปัญหาใกล้ตัวแต่ไม่ควรมองข้ามในการประกอบอาชีพของเกษตรกร

แนวทางการแก้ไขปัญหาภาระหนี้สินของเกษตรกร

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นถึงสาเหตุของปัญหาที่ทำให้เกษตรกรไม่สามารถหลุดพ้นจากวังวนของภาระหนี้สินที่พอกพูนประดุจดินพอกหางหมูของเกษตรกรนั้น มีแนวคิดที่สามารถนำมาปรับใช้กับการแก้ปัญหาภาระหนี้สินนี้ได้ คือแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในหลวงรัชกาลที่ 9 ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ได้กล่าวสรุปความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริไว้ว่า หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง (Self-sufficiency) อยู่ได้โดยไม่เดือดร้อน ซึ่งต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตัวเองให้ดีเสียก่อน คือให้ตนเองสามารถอยู่ได้อย่างพอกินพอใช้ มิได้มุ่งหวังที่จะสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจให้เจริญอย่างรวดเร็วเพียงอย่างเดียว (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2550 : 18) ซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหาภาระหนี้สินของเกษตรการนั้นสามารถจำแนกได้ ดังนี้

1. การแก้ปัญหาในการปลูกพืชเชิงเดี่ยวเพื่อการค้าและการพาณิชย์

เนื่องจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยวนั้นเป็นการปลูกพืชที่มีความเสี่ยงสูง และเกษตรกรที่ปลูกพืชเชิงเดี่ยวเองก็ถูกกลไกการตลาดเอารัดเอาเปรียบทั้งในเรื่องของราคา อีกทั้งยังไม่สามารถกำหนดราคาที่ตนเองต้องการได้จึงกลายเป็นปัญหาเรื้อรังที่ไม่สามารถแก้ไขได้อย่างยั่งยืน ดังนั้นในการแก้ไขปัญหาเกษตรกรเองจึงควรหันมาปลูกพืชแบบผสมผสาน แทนการปลูกพืชเชิงเดี่ยวโดยการปลูกพืชแบบผสมผสานนั้นเป็นการปลูกพืชที่ทำควบคู่ไปกับการเลี้ยงสัตว์โดยใช้พื้นที่การเกษตรที่ตนเองมีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและต้องสามารถเกื้อกูลประโยชน์ต่อกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสมดุลของสภาพแวดล้อมและเพิ่มพูนความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ เกิดความหลากหลายของชนิดพันธ์พืชและสัตว์ที่มีปฏิสัมพันธ์ในการเกื้อกูลซึ่งกันและกันของการผลิต โดยใช้พื้นที่ที่มีอยู่ให้เกิดความสมดุลของสภาพแวดล้อมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนสูงสุด

การปลูกพืชแบบผสมผสานนั้นจะช่วยลดความไม่แน่นอนของกลไกการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นการเกษตรแบบหลากหลาย เช่น การปลูกพืชผักสวนครัว ข้าว ไม้ผล เลี้ยงไก่ขุดบ่อเลี้ยงปลา ไว้เพื่ออุปโภคบริโภค ในส่วนที่เหลือก็นำออกแบ่งขายทำให้สามารถเพิ่มรายได้จากจากหลายช่องทางและสม่ำเสมอ ค่าใช้จ่ายลดลง สามารถพึ่งพาตนเองได้โดยต้องมีการจัดสรรพื้นที่ที่มีอยู่ให้ตรงตามความต้องการในครัวเรือนและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดซึ่งสะสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียงที่การทำเกษตรต้องสามารถพึ่งพาตนเองและเลี้ยงคนในครอบครัวได้เป็นการบริหารจัดการกับปัญหาภาระหนี้สินในขั้นต้น เมื่อครัวเรือนของตนเองสามารถหล่อตนเองได้แล้วก็ขยายไปในขั้นกลางโดยการยึดชุมชนเป็นหลัก จัดตั้งวิสาหกิจชุมชนขึ้นมา เพื่อแลกเปลี่ยนสินค้าและความรู้ของคนในชุมชนและนำไปพัฒนาต่อยอดให้เกิดประโยชน์ในครัวเรือนของตนเองและแปรรูปสินค้าที่มีอยู่ให้เกิดมูลค่า ซึ่งสามารถกำหนดราคาและต่อรองราคาได้เองโดยไม่ต้องพึ่งพ่อค้าคนกลางในการกระจายสินค้าออกสู่ตลาด และในขั้นสูงสุดเมื่อวิสาหกิจชุมชนสามารถหล่อเลี้ยงคนในชุมชนและสร้างรายได้ให้กับคนใสชุมชนได้แล้ว ก็สามารถที่จะติดต่อและประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการให้เข้ามาอบรมให้ความรู้และนำสินค้าที่มีอยู่ไปกระจายต่อได้ โดยจะเป็นแนวทางที่สามารถสร้างรายได้ให้กับตนเอง เลี้ยงคนในครอบครัวและชุมชน และสามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินสะสมจากการปลูกพืชเชิงเดียวที่ไม่สามารถกำหนดราคาและกลไกการตลาดได้ เป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุได้อย่างยั่งยืน

2. การแก้ไขปัญหาการก่อภาระหนี้สินที่ไม่สอดคล้องกับความสามารถในการชำระหนี้

จากสภาวการณ์ของสังคมในปัจจุบันที่ที่กระแสวัตถุนิยมในด้านต่างๆไม่ว่าจะเป็นในด้านของเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการใช้ชีวิตประจำวันของเกษตรกร สิ่งอำนวยความสะดวกสบาย ยานพาหนะอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่ช่วยในการทุ่นแรงต่างๆ สิ่งเหล่านี้ค่อยๆเข้ามามาครอบงำจิตใจของเกษตรกรในสังคมปัจจุบันทำให้เกษตรกรเกิดความอยากมีอยากได้และเริ่มที่จะมีการใช้จ่ายเกินตัว ฟุ้งเฟ้อ และฟุ่มเฟือย จนในบางครั้งทำให้เกษตรกรไทยหลงเดินทางไปตามเกมส์ของสังคมวิ่งไล่ตามกระแสนิยมต่างๆเหล่านั้น จนลืมมองกลับไปดูถึงความสามารถในการชำระหนี้สินของตนเอง และลืมนึกถึงการประมาณตนเองในการจับจ่ายใช้สอยทำให้ความอยากมีอยากได้อยู่เหนือการควบคุมค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของตนเอง จนบางครั้งสิ่งเหล่านี้นำมาซึ่งปัญหาการก่อให้เกิดภาระหนี้สินที่ไม่มีวันจบสิ้น การใช้ชีวิตของเกษตรกรในสังคมปัจจุบันนั้นควรยึดหลักการพึ่งพาตนเอง ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นในชีวิตประจำวัน หลีกเลี่ยงการก่อหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพื่อให้การดำเนินชีวิตในอนาคตหลุดพ้นจากบ่วงของภาระหนี้ที่ไม่มีวันสิ้นหยุด วิถีชีวิตในสังคมปัจจุบันควรเรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตแบบรู้จักประมาณตนเองในการอุปโภคบริโภคตามแนวปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ที่เป็นหลักการการดำรงตนให้อยู่ในวิถีชีวิตแบบพอเพียงและเกิดความสุขอย่างแท้จริง สามารถนำมาปรับใช้กับการดำรงชีวิตเพื่อให้หลุดพ้นจากภาระหนี้สะสมที่ไม่สามารถแก้ไขได้อย่างยั่งยืน พระองค์ทรงมองเห็นถึงความสำคัญของการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตัวเองก่อนเป็นอันดับแรกและสอนให้รู้จักความพอมีพอกิน พอมีพอใช้ไปตามลำดับโดยคำนึงถึงหลักเหตุผลและการประมาณตนเอง (ภัทรา เรืองสินภิญญา, 2555 : 20-28) พร้อมกับให้ใช้ชีวิตที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการไม่ประมาท โดยเฉพาะการใช้จ่ายเงินอันเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิตของตนเองและครอบครัวซึ่งการประมาณตนตามวิถีของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นจะสอดคล้องกับหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาที่ว่า มัตตัญญุตา คือ การรู้จักประมาณ คือ การเป็นคนรู้จักความพอดี หรือความพอเพียงในทุก ๆ ด้าน ทั้งความพอดีในตน ความพอเพียงในชีวิต รู้จักความพอดีในการพูด พอดีในการทำงาน พอดีในการหาทรัพย์ และพอดี

ในการจ่ายทรัพย์ ด้วยการรู้จักประมาณกำลังตนเองดังนั้นความพอดีในการใช้ชีวิตของเกษตรกรจึงควรที่จะใช้ควบคู่ไปกับรายได้ของตนเองเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการเป็นหนี้ที่ไม่สอดคล้องกับความสามารถในการชำระหนี้ของตนเอง ซึ่งหากเกษตรกรลดความฟุ่มเฟือยที่ไม่จำเป็นลงได้ และเลิกวิ่งตามกระแสวัตถุนิยมที่เกิดขึ้นในสังคมจะสามารถลดปัญหาการเป็นหนี้ไม่ไม่สอดรับรับรายได้ของเกษตรกรลงได้

3. การแก้ไขปัญหาในการขาดความรู้ในการแยกแยะบัญชีครัวเรือนและต้นทุนในการเกษตร

การจัดทำบัญชีครัวเรือนนับว่าเป็นเรื่องสำคัญที่เกษตรกรจำเป็นจะต้องจัดทำขึ้นมาเพื่อรับรู้ถึงรายได้และรายจ่ายของตนเอง โดยการจัดทำบัญชีครัวเรือนจะทำให้เกษตรสามารถคำนวณต้นทุนในการผลิต และบริหารจัดการในเรื่องต่างๆได้อย่างชัดเจน และแยกแยะได้อย่างชัดเจนระหว่างต้นทุนการผลิต ผลกำไรจากการผลิต และค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำรงชีพ ซึ่งปัญหาการขาดความรู้และความเข้าใจในการแยกแยะระหว่างบัญชีครัวเรือนและใช้จ่ายควบคู่ไปกับต้นทุนที่จะต้องนำไปลงทุนนั้นเกษตรกรควรที่จะศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมในการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย และปรึกษาผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือนแล้วนำมาปรับใช้กับการจัดทำบัญชีครัวเรือนของตนเอง ซึ่งเมื่อเกษตรมีการจัดทำบัญชีครัวเรือนแล้วจะช่วยให้สามารถแยกประเภทของค่าใช้จ่ายในแต่ละส่วนได้อย่างชัดเจน สามารถจัดการกับปัญหาหนี้สินที่เกิดขึ้นได้ โดยเมื่อมีการจัดทำบัญชีจะทำให้รู้ถึงค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นและตัดในส่วนค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นและลดต้นทุนในการประกอบอาชีพได้ นอกจากนี้ยังทำให้เกษตรกรสามารถแยกกำไรจากการผลิตออกจากต้นทุนที่จะต้องนำไปใช้ในการลงทุนต่อโดยในส่วนของต้นทุนที่จะต้องใช้ต่อก็กันไว้เพื่อนำไปลงทุนโดยไม่ต้องมีการกู้ยืมเพื่อเพิ่มภาระหนี้สินให้กับตนเอง และในส่วนของกำไรที่ได้จากการขายผลผลิตทางการเกษตรก็นำไปใช้อุปโภคบริโภคในครัวเรือน ทั้งนี้หากมีกำไรทีมากพอที่จะสามารถนำไปชำระหนี้หรือชำระหนี้บางส่วนก็นำไปบริหารจัดการในการชำระหนี้เพื่อให้ภาระหนี้ที่มีอยู่ลดลงได้ ซึ่งเป็นหลักการบริหารจัดการงบการเงินภายในครัวเรือนได้อย่างมีประสิทธิภาพและลดปัญหาการเป็นหนี้สะสมเรื้อรังของเกษตรกรได้อีกทางหนึ่ง

สรุป

ปัญหาหนี้สินของเกษตรกรไทยเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมายาวนานในสังคมปัจจุบัน เนื่องจากอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพที่มีรายได้ที่ค่อนข้างจะอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำเมื่อเทียบกับอาชีพอื่น ๆ แต่ในทางกลับกันอาชีพเกษตรกรกลับเป็นอาชีพที่มีประชากรที่ประกอบอาชีพนี้อยู่เป็นจำนวนมากในประเทศไทย พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่ใช้ในทางการเกษตร และเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นหลัก ดังนั้นอาชีพเกษตรกรจึงเป็นอาชีพที่รัฐไม่ควรจะมองข้ามและควรหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ เพื่อบูรณาการให้เกษตรกรของไทยสามารถลืมตาอ้าปากได้ในยุคปัจจุบัน ควบคู่ไปกับการให้ความรู้ในเชิงเกษตรแก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกษตรกรได้เกิดกระบวนการเรียนรู้และนำนวัตกรรมใหม่ๆไปปรับใช้ในการเพิ่มพูนผลผลิตของตนเอง อีกด้านหนึ่งในส่วนของเกษตรกรเองนอกจากต้องพึ่งพามาตรการการช่วยเหลือของรัฐแล้ว

เกษตรกรควรยึดหลักการพึ่งพาตนเองเป็นหลัก โดยบูรณาการการทำการเกษตรของตนเองให้สอดคล้องและสอดรับกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยต้องเป็นการเกษตรแนวใหม่ที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่ตนเองมีให้เกิดประโยชน์สูงสุด ปรับเปลี่ยนวิธีการทำเกษตรจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยวมาเป็นการปลูกพืชแบบผสมผสานโดยยึดหลักการการพออยู่พอกินมากกว่าการค้าเพื่อการพาณิชย์ ซึ่งจะสามารถช่วยลดต้นทุนในการผลิตของเกษตรกรลง มีรายได้เพิ่มมากขึ้นสามารถเลี้ยงตนเองและคนในครอบครัวได้ และอีกประการที่สำคัญทำให้สามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรที่มีมาอย่างยาวนานได้และไม่กลับไปเป็นหนี้ซ้ำซากอีกได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

ภัทรา เรืองสินภิญญา. (2555). บัญชีครัวเรือน เรื่องใกล้ตัวที่ถูกมองข้าม. *วารสารวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรสวร*. 7 (1), 20-28.

วรทัศน์ วัชรวสี. (2533). *ประชาชาติอาเซียน*. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรินติ้ง เฮ้าส์.

โสมรัศมิ์ จันทรัตน์ และคณะ. (2560). *มุมมองใหม่หนี้ครัวเรือนไทยผ่าน Big Data ของเครดิตบูโร*. วารสาร ABRIDGEd สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ้งภากรณ์ ฉบับที่ 10.

สำนักงานสถิติการเกษตร. (2562). *สถิติการเกษตรประเทศไทย ปี 2562*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติการเกษตร.

สำนักปลัดเทศบาลตำบลปง. (2560). *วิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงเกษตรเชิงเดี่ยว*. ฉบับที่ 11 ประจำเดือนมีนาคม 2560.

สุเมธ ตันติเวชกุล. (2550). *สังเคราะห์องค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

การพัฒนาบุคลากรภายใต้การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่
The Personnel Development Under New Public Management

ไพฑูรย์ สนสาย,
รัฐภูมิ มีศิริ และ โชติ บดีรัฐ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Paitoon Sonsai,
Rattapoom Meesiri and Chot Bodeerat
Pibulsongkram Rajabhat University,Thailand
Corresponding Author, E-mail : paitoon7365@gmail.com

****

บทคัดย่อ

การขับเคลื่อนระบบงานของภาครัฐนั้นจำเป็นต้องมีการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของภาครัฐให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน นำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งและทำให้องค์กรสามารถแข่งขันสู่ระดับโลกได้ ซึ่งทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสำเร็จให้กับองค์การ โดยผู้บริหารในหน่วยงานต้องสามารถดึงศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์การ อีกทั้งควรมีการพัฒนาและกระตุ้นบุคลากรให้มีการพัฒนาศักยภาพหรือขีดความสามารถของตนเองอยู่เสมอ ที่ผ่านมาองค์กรส่วนใหญ่ต้องพบปัญหาการบริหารและพัฒนาบุคลากร เช่น บุคลากรมีความรู้ไม่เพียงพอต่อความต้องการในการทำงาน บุคลากรมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อองค์กร บุคลากรขาดทักษะและความสามารถในการปฏิบัติงาน ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรภายใต้การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ โดยพบว่า ในการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ควรมีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการทำงานร่วมกับการบริหารจัดการอย่างบูรณาการ พร้อมทั้งมีการพัฒนาบุคลากรภาครัฐผ่านการสร้างทัศคติในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง มีการสร้างระบบนิเวศในการทำงานที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการปรับโครงสร้างในการทำงานให้มีความยืดหยุ่นให้ทันต่อสถานการณ์และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอก รวมถึงนำเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพ เพิ่มขีดความสามารถในการทำงานและประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรภาครัฐอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การพัฒนาบุคลากร; การบริหารจัดการ; การจัดการภาครัฐแนวใหม่

---

* วันที่รับบทความ: 18 กรกฎาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 9 สิงหาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 10 สิงหาคม 2565
Received: July 18, 2022; Revised: August 9, 2022; Accepted: August 10, 2022

Abstracts

Operating the work system of the public sector requires effective human resource management to be able to easily adapt to all circumstances and improve work efficiency to strengthen an organization for the competitive on a global scale. Human are valuable resources which are key factors of success for the organization. Executives need to pull potential of human resources out to use for organization at full capability. The employees should be motivated to develop their skill and competency. In the past, most organizations had to face the personnel management and development problems such as insufficient knowledge, bad attitude towards the organization and lacking skills and ability to perform tasks. Therefore, the researchers studied about the personnel development under new public management. It is found that the development under new public management, technology should apply to work with integrated management along with public sector personnel development through the creation of learning attitudes and self-development, creating a working ecosystem to permit continuous learning and development, restructuring work to be more flexible to keep up with the change of external environment and bringing technology to use in learning process and development to strengthen capabilities and work abilities of employees permanently.

Keywords: Personnel Development; Management; New Public Management

บทนำ

ประเทศไทยมีการพัฒนาประเทศด้วยโมเดลประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0) เป็นการพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศไปด้วยนวัตกรรม ซึ่งในการขับเคลื่อนระบบงานขององค์การนั้นจำเป็นต้องมีการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของภาครัฐที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมเพื่อให้องค์การเติบโตได้อย่างเข้มแข็ง จากการเปลี่ยนแปลงในรายละเอียดของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 นั้น สำนักงาน ก.พ. ได้มีการกำหนดแนวทางการบริหารงานบุคคลภาครัฐแนวใหม่ และนโยบายประเทศไทย 4.0 ส่งผลให้หน่วยงานภาครัฐต้องมีการปรับตัวและพัฒนาการทำงาน พัฒนาบุคลากร เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและเป็นปัจจัยสำคัญในการประสบความสำเร็จขององค์การ ซึ่งผู้บริหารต้องสามารถดึงศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์การ รวมถึงกระตุ้นให้มีการพัฒนาศักยภาพหรือขีดความสามารถของบุคลากรอยู่เสมอ (วีณา พึงวิวัฒน์นิกุล, 2562 : 54)

สำหรับการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) เป็นการปรับรูปแบบของการบริหารจัดการภาครัฐ โดยเพิ่มประสิทธิภาพของระบบราชการ มุ่งสู่ความเป็นเลิศจากการปรับใช้รูปแบบการบริหารงานของภาคเอกชนนำมาใช้ในการทำงานของภาครัฐ มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ในการบริหารงานอย่างมืออาชีพ โดยการคำนึงถึงหลักความคุ้มค่า อีกทั้งในส่วนของโครงสร้างควรมีการจัดการที่กะทัดรัด มุ่งเน้นการให้บริการประชาชนเป็นสำคัญ (บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์, 2562 : 65) โดยการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ถือเป็นแนวคิดพื้นฐานของภาครัฐที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ของประเทศ (อรวรรณ นิลอุบล, 2562 : 5)

มิติของทรัพยากรบุคลากรภาครัฐถือเป็นกลไกการขับเคลื่อนและการปฏิรูปภาครัฐที่สำคัญ โดยเฉพาะประเด็นที่สำคัญต่าง ๆ เช่น โครงสร้างอัตรากำลัง ต้นทุนค่าใช้จ่ายของบุคลากร รูปแบบการทำงานที่เพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรภาครัฐและระบบการบริหารงานทรัพยากรบุคคล ซึ่งที่ผ่านมาการพัฒนาบุคลากรภายใต้การบริหารจัดการภาครัฐนั้นยังไม่มีความยืดหยุ่นที่เพียงพอ อีกทั้งยังไม่สอดรับกับทิศทางการขับเคลื่อนของภาครัฐแนวใหม่หรือระบบราชการในอนาคต สำนักงาน ก.พ. จึงมีการกำหนดเป้าหมายภารกิจในการปฏิรูปทิศทางและระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐ ดังนี้ (สำนักงาน ก.พ., 2563 : 8)

1. การทำให้ขนาดและต้นทุนด้านบุคลากรภาครัฐอยู่ในระดับที่เหมาะสม (Size and Cost)

โดยประโยชน์ของการมีขนาดและต้นทุนด้านบุคลากรภาครัฐที่เหมาะสมจะทำให้มีการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถบริหารและพัฒนาประเทศได้อย่างคล่องตัว

2. การสร้างนวัตกรรมด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐ

ดำเนินการผ่านการปรับปรุงระบบ กลไกการทำงานของภาครัฐ และสร้างมาตรฐานกลางให้มีความยืดหยุ่น คล่องตัว เหมาะสมกับบริบทการบริหารราชการ

3. มีการพัฒนาคุณภาพงานและคุณภาพชีวิตของบุคลากรภาครัฐ

โดยแนวทางในการพัฒนาคุณภาพงานและคุณภาพชีวิตของบุคลากรภาครัฐจะเป็นการเน้นการสร้างประสบการณ์ที่ดีในการทำงาน (Employee Experience) ให้มีความสอดรับกับวิถีชีวิตและความต้องการของบุคลากรภาครัฐ

4. การปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงานด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐ

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรภายใต้การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ เพื่อศึกษาแนวทางและรูปแบบของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของภาครัฐอันจะนำไปสู่การพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

ความสำคัญของบุคลากรภาครัฐ

บุคลากรของภาครัฐเป็นส่วนสำคัญในการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาประเทศผ่านการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมองค์การ (ฐิติวัจน์ ทองแก้ว และวิรัญญา สุทธิกุล, 2561: 41 – 53) โดยบุคลากรภาครัฐ หมายถึง ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้ปฏิบัติงานอื่นในหน่วยงานของรัฐ โดยสามารถจำแนกกลุ่มบุคลากรภาครัฐออกเป็น 5 กลุ่มตามบทบาทหน้าที่ (Roles and Responsibility) ประกอบด้วย (สำนักงาน ก.พ, 2563 : 8)

1. บุคลากรแรกบรรจุ
2. บุคลากรที่มีประสบการณ์
3. บุคลากรที่ทำหน้าที่หัวหน้างาน
4. บุคลากรที่ดำรงตำแหน่งประเภทอำนวยการ
5. บุคลากรที่ดำรงตำแหน่งประเภทบริหาร

บุคลากรภาครัฐเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้องค์กรภาครัฐสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศภายใต้บริบทความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา (สำนักงาน ก.พ., 2563 : 8) การพัฒนาบุคลากรถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความก้าวหน้าให้กับองค์กร ซึ่งทุกองค์กรมีความต้องการบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในด้านต่าง ๆ เพื่อสร้างประโยชน์และผลผลิตแก่องค์กร (วันเพ็ญ ศรีแก้ว, 2552 : 54) โดยความสำคัญในการพัฒนาบุคลากร เช่น (รุ่งรัตนา บุญ-หลง, 2560 : 42)

1. ช่วยพัฒนาระบบและวิธีการปฏิบัติงาน

เป็นการทำให้ระบบการประสานงานในการทำงานมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น โดยแต่ละบุคคลมีความรับผิดชอบต่อภาระงานและหน้าที่ของตนเอง และสามารถนำความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติงานไปต่อยอดเพื่อพัฒนาการทำงานของตนเองต่อไปในอนาคตได้ พร้อมทั้งปรับปรุงและแก้ไขวิธีการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

2. เป็นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

โดยเมื่อได้มีการพัฒนาบุคลากรแล้วจะทำให้การทำงานมีความผิดพลาดน้อยลง ทำให้องค์กรสามารถลดค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ หรือค่าเสียหายจากการทำงานที่ผิดพลาดต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มความรวดเร็วในการทำงานได้อีกด้วย

3. เป็นการสร้างองค์ความรู้และการเรียนรู้ภายในองค์กร ช่วยลดระยะเวลาในการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำงาน ลดค่าใช้จ่ายในการอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ

4. เปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีความรู้ใหม่ ทันต่อสถานการณ์และเปิดรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ให้เป็นประโยชน์กับการทำงาน

การบริหารทรัพยากรบุคคลภายใต้การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่เป็นการเริ่มการปลูกฝังตั้งแต่ค่านิยม ความคิด ความรู้ความสามารถของบุคลากรพร้อมทั้งมีการกำหนดแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรภายในองค์กรอย่างต่อเนื่อง ตรงกับความต้องการ และการปฏิบัติงานเพื่อลดความผิดพลาดในการทำงานและทำให้บุคลากรสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

แนวทางการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ

ในการบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในองค์กร หลายองค์กรต้องพบปัญหาเกี่ยวกับการบริหารและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในหลากหลายรูปแบบ เช่น

1. บุคลากรมีความรู้ไม่เพียงพอต่อความต้องการในการทำงาน
2. บุคลากรมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อองค์กร
3. บุคลากรขาดทักษะและความสามารถในการปฏิบัติงาน

ซึ่งในการบริหารทรัพยากรมนุษย์นั้นถือเป็นทรัพยากรที่มีส่วนในการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงขององค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและเพิ่มขีดความสามารถขององค์กรอันจะส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อ การบริหารองค์กรด้านอื่น ๆ (พยัต วุฒิรงค์, 2559 : 64)

การพัฒนาบุคลากรภาครัฐเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้องค์กรสามารถขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศภายใต้บริบทที่เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน จึงจัดเป็นหนึ่งในประเด็นการดำเนินการตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) แผนการปฏิรูปประเทศ (พ.ศ. 2561 - 2565) โดยส่งเสริมให้บุคลากรภาครัฐมีความสามารถในการปฏิบัติงานที่ทันต่อเหตุการณ์ สามารถสร้างนวัตกรรมและตอบสนองความต้องการของประชาชนและส่วนรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการจูงใจให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถมาทำงานในหน่วยงานของรัฐ ร่วมกับการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยเน้นให้บุคลากรภาครัฐมีสมรรถนะสูง มีความสามารถ มีทักษะและสมรรถนะที่ทันสมัย เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ และยึดมั่นในคุณธรรม อีกทั้งยังมีการพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำทางความรู้และความคิดในบุคลากรทุกระดับ (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2564 : 75) โดยการพัฒนาบุคลากรภาครัฐต้องมีการคำนึงถึงมิติพฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรมในการทำงานภาครัฐ โดยควรมีการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานบุคคลภาครัฐเพื่อจูงใจให้ผู้มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงเข้ามาทำงานในหน่วยงานของรัฐ และสามารถพัฒนาความสามารถและผลสัมฤทธิ์ของการทำงานของแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งมีการสร้างสรรค์และคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ นำมาปรับใช้ในการบริหารงานของภาครัฐเพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชน รวมทั้งมีการตระหนักถึงมิติพฤติกรรมทางด้านจริยธรรมที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล สิ่งสำคัญในการกำหนดแนวทางการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ มีดังนี้ (สำนักงาน ก.พ., 2563 : 8)

1. ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาบุคลากรให้มีกรอบความคิด (Mindsets) และทักษะ (Skillsets) ที่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน

2. พัฒนาการทำงานที่สอดรับกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงของโลกและของประเทศในปัจจุบันและอนาคต

3. สร้างระบบนิเวศในการทำงาน (Ecosystem) ที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้บุคลากรภาครัฐเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในบริบทการทำงาน สอดรับกับความคาดหวังของผู้รับบริการและประชาชน

4. ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความโปร่งใส และนวัตกรรม

5. มีการสำรวจความต้องการในการเข้ารับการอบรม ส่งเสริมให้บุคลากรภาครัฐได้มีการศึกษาต่อทั้งในระบบและนอกระบบ และส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ความรับผิดชอบ (รณิภา พงศ์พุทธชาด และเพ็ญศรี ฉิรินัง, 2562 : 53 – 65)

นอกจากนี้ในการพัฒนาบุคลากรภาครัฐนั้นผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการปรับโครงสร้างเพื่อสร้างความคล่องตัวของระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งควรเป็นระบบที่สนับสนุนการทำงาน และเน้นการสร้างการทำงานแบบบูรณาการ มีความโปร่งใส และควรมีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรภาครัฐในทุกระดับอย่างเท่าเทียมกัน มีการพัฒนาบุคลากรในรูปแบบใหม่อยู่เสมอเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์และสภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ อันจะนำไปสู่การถ่ายทอดองค์ความรู้หรือการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่จะช่วยส่งเสริมให้มีการปฏิบัติงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (อรวรรณ นิลอุบล, 2562 : 5)
ในการพัฒนาบุคลากรภาครัฐจะมีความเกี่ยวข้องกับสมรรถนะ 3 ส่วน ดังนี้

1. สมรรถนะหลัก (Core competency)

เป็นความสามารถที่บุคลากรภาครัฐต้องมี เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่องานที่ได้รับมอบหมายบรรลุตามเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ โดยสมรรถนะหลักต้องมีความสอดคล้องกับพันธกิจ วิสัยทัศน์ขององค์กร(วรรณภร มณีจักร์, 2562 : 23)เช่น จัดคนให้เหมาะสมกับงาน มีการกำหนดแผนการปฏิบัติงานให้ชัดเจนควบคู่กับการฝึกอบรม พร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรม และส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้ (ดวงรัตน์ ธรรมสโรช, กฤษณวัต สมหวัง และมูฮัมมัดอัยมัน หะยีมะมิง, 2564 : 326 – 338)

2. สมรรถนะเฉพาะงาน (Functional competency)

เป็นสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับบทบาทเฉพาะตัวของแต่ละบุคคลในการทำงาน มีความจำเพาะเจาะจงกับงานตำแหน่งหรืองานที่ได้รับมอบหมาย ต้องใช้ความรู้ที่มีความเฉพาะด้าน มีรายละเอียดที่มีความซับซ้อน ซึ่งสมรรถนะเฉพาะงานมีส่วนช่วยผลักดันให้เกิดการพัฒนาในองค์กรอย่างยั่งยืน (วรรณภร มณีจักร์, 2562 : 23)เช่น มีระบบการพัฒนาอบรมและสร้างความเข้าใจเพื่อกำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงานร่วมกัน (กมลรัตน์ แสนใจงาม, 2557 : 53)

3. สมรรถนะการบริหาร (Managerial competency)

เป็นสมรรถนะที่ผู้บริหารหรือผู้จัดการควรที่จะมี เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นถึงความรู้ ความสามารถทักษะและคุณลักษณะเฉพาะในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ โดยสมรรถนะการบริการจะมีความแตกต่างไปตามหน้าที่ความรับผิดชอบ สายงาน ตำแหน่งงานหรือตำแหน่งทางการบริหาร เพื่อผลักดันให้ทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วมในการผลักดันให้องค์กรประสบความสำเร็จ ตัวอย่างสมรรถนะการบริหาร เช่น (วรรณภร มณีจักร์, 2562 : 23)

- การวางแผน
- ภาวะผู้นำ
- การบริหารคน
- ความรอบรู้ในการบริหารงาน

ในการพัฒนาบุคลากรจึงจำเป็นต้องมีการวางแผนร่วมกับการวิเคราะห์เกี่ยวกับกำหนดโครงสร้างภาพรวมขององค์กร โครงสร้างแต่ละตำแหน่งในองค์กร พร้อมทั้งวิเคราะห์ปัญหาเดิมเกี่ยวกับทรัพยากรบุคคล

ภายในองค์กร จากนั้นจึงนำไปสู่การพัฒนาบุคลากรภาครัฐในมิติต่าง ๆ เช่น ด้านความรู้ความสามารถ ด้านทัศนคติต่อองค์กร ด้านบริบทตามยุทศาสตร์

การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่

การจัดการภาครัฐแนวใหม่มีการเปลี่ยนแปลงจากแนวคิดของการบริหารจัดการภาครัฐในยุคเดิม โดยที่ผ่านมาให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการที่เน้นประสิทธิภาพ ประหยัด และความมีเหตุมีผล มีการบริหารระบบราชการแบบรวมศูนย์หรือรวมอำนาจ มีสายการบังคับบัญชาจากบนลงล่าง มีการจำกัดการใช้ดุลยพินิจและการมีส่วนร่วมของประชาชน(ชมภูนุช หุ่นนาค, 2560 : 125 – 139)

สำหรับข้อดีของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ คือ เป็นการให้บริการแก่ประชาชนอย่างมีคุณภาพตรงตามความต้องการของประชาชน เพิ่มอิสระในการทำงานแก่หน่วยงานเป็นการกระจายอำนาจที่ลดการควบคุมจากส่วนกลาง อีกทั้งยังเป็นระบบการบริหารงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของหน่วยงานผ่านการพัฒนาระบบสนับสนุนทางด้านบุคลากรและเทคโนโลยี (อรวรรณ น้อยวัฒน์, 2556 : 5) ส่วนข้อเสียของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ พบว่า เมื่อมีการนำแนวคิดมาปรับใช้แต่ยังพบปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบราชการเช่นเดิม ไม่ว่าจะเป็นความยุ่งยากซับซ้อนในการทำตัวชี้วัดในระบบรายงานผล และเป็นการเพิ่มการใช้จ่ายงบประมาณ และทรัพยากรต่าง ๆ ในองค์กร อีกทั้งยังเป็นแนวคิดที่เอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มข้าราชการระดับสูงและระดับกลาง (ชมภูนุช หุ่นนาค, 2560 : 125 – 139)

สำหรับแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ของ Pollitt (2001: 71-92) มี 7 ประเด็น ดังนี้

1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์

เป็นการให้ความสำคัญกับปัจจัยนำออก และผลสัมฤทธิ์ของการทำงาน แตกต่างจากเดิมที่ให้ความสำคัญกับปัจจัยนำเข้าและกระบวนการ

2. เน้นตัวชี้วัดและมาตรฐานในการปฏิบัติงาน

เป็นการบริหารจัดการภาครัฐที่มุ่งเน้นการวัดผลงานในการทำงานผ่านการสร้างตัวชี้วัดที่มีมาตรฐาน มีความเหมาะสมกับองค์การ และกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงานที่มีความชัดเจน สอดคล้องกับสถานการณ์หรือความเป็นจริงในการทำงาน

3. มีการจัดรูปแบบขององค์การแบบแนวราบ

เป็นการจัดโครงสร้างองค์การที่มีสายบังคับบัญชาที่สั้นเพื่อเพิ่มความสะดวกหรือความรวดเร็วในการสั่งงาน การติดต่อประสานงาน หรือการตัดสินใจในประเด็นต่าง ๆ พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ต่างจากระบบการบริหารจัดการภาครัฐแบบเดิมที่มีลักษณะเป็นองค์การขนาดใหญ่ มีแบบแผนโครงสร้างที่ไม่ยืดหยุ่น เน้นการสั่งงานตามสายการบังคับบัญชา ไม่ให้อิสระกับผู้ปฏิบัติงาน

4. เน้นความสัมพันธ์เชิงสัญญา หรือคล้ายสัญญา

การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ รัฐใช้ความสัมพันธ์ในรูปแบบของสัญญา (Contract Relationships) หรือคล้ายสัญญา (Contract-like Relationships) แทนความสัมพันธ์ในลักษณะเดิมที่เป็นแบบสายการบังคับบัญชา

5. เน้นกลไกตลาด หรือเลียนแบบกลไกตลาด

เป็นการส่งมอบบริการสาธารณะโดยใช้กลไกตลาดหรือเลียนแบบกลไกตลาด เช่น การจ้างเหมาภาคเอกชน

6. สร้างความใกล้ชิดระหว่างภาครัฐและเอกชน

โดยการสร้างการมีส่วนร่วมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนรูปแบบ เทคนิค และวิธีการในการบริหารจัดการมาประยุกต์ใช้

7. ให้ความสำคัญในคุณค่าของปัจเจกบุคคล และความยืดหยุ่น

ตัวอย่างหน่วยงานที่มีการนำหลักการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) มาปรับใช้ คือ กรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง ซึ่งจากการนำหลักการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่มาปรับใช้ในหน่วยงานทำให้หน่วยงานมีความทันสมัยมากขึ้นมีการทำงานที่เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ด้วยรูปแบบการบริหารงานที่เน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางและยึดหลักธรรมาภิบาลและการกระจายอำนาจสู่พื้นที่ส่วนภูมิภาค เน้นการให้ประชาชนมีส่วนร่วม และสนองตอบต่อการบริการให้มีความรวดเร็ว ถูกต้อง และตรวจสอบได้ โดยกรมสรรพสามิตมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ นวัตกรรมจากการพัฒนาของบุคลากรภายในองค์การและระบบงานต่าง ๆ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในด้านการบริการแก่ประชาชน สร้างบุคลากรให้มีทัศนคติไปในทิศทางเดียวกับองค์การ สร้างความรักในหน่วยงาน ปฏิบัติงานด้วยความทุ่มเท สำหรับปัญหาและอุปสรรคจากการบริหารงาน คือ ยังมีระบบราชการที่เป็นระบบอุปถัมภ์ ซึ่งทำให้กรมสรรพสามิตต้องมีการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์การเรื่องอัตลักษณ์ขององค์การ และภาพลักษณ์ เพื่อให้ไม่ขัดแย้งกับองค์การ มีการทำกิจกรรมร่วมกับองค์การสาธารณะอื่น เพื่อสร้างบุคลากรให้มีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี และระบบงาน ให้ทันต่อสถานการณ์โลก และปรับเปลี่ยนองค์การให้เป็นข้าราชการ 4.0 (ธัญรดี สาระดวงขวัญ, 2563 : 77)

ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างจะพบว่าในการบริหารจัดการภาครัฐแบบเดิมเน้นความเป็นสากลนิยม (Universalism) ความเท่าเทียม (Equity) และความมั่นคง (Security) ส่วนการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่จะให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคลนิยม (Individualism) ประสิทธิภาพในการทำงาน (Efficiency) และความยืดหยุ่น ความคล่องตัว (Resilience) เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเท่าเทียม

การพัฒนาบุคลากรภายใต้การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่

ในปัจจุบันมีอุปสรรคในการพัฒนาบุคลากรภายใต้การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่หลากหลายด้าน เช่น ด้านโครงสร้างการบริหารงานบุคคล กระบวนการสรรหาบุคลากร จำนวนของบุคลากรที่ไม่เพียงพอ และระบบอุปถัมภ์ทำให้ได้บุคคลที่ไม่มีคุณภาพก่อให้เกิดความซ้ำซ้อนของอำนาจหน้าที่ การบริหารงานบุคคลมีความล่าช้าส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของงาน (ธนาวุฒิ คำศรีสุข และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์, 2565 : 369 – 386) โดยประโยชน์ของการพัฒนาบุคลากรในทุกระดับให้มีทักษะที่จำเป็นในการขับเคลื่อนภารกิจของส่วนราชการจะทำให้บุคลากรมีการทำงานร่วมกันมากขึ้น มีความเข้าใจภารกิจขององค์กร เป็นบุคลากรที่มีคุณค่าเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและประชาชน ยึดมั่นในมาตรฐานทางจริยธรรม ให้ความสำคัญกับการทำงานเชิงบูรณาการพร้อมทั้งสามารถแสดงพฤติกรรมที่คาดหวังออกมาได้อย่างมีประสิทธิผล (สำนักงานจังหวัดเพชรบูรณ์, 2563 : 46)

องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา หรือ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) ได้เสนอองค์ประกอบการจัดการภาครัฐแนวใหม่ไว้ 8 ประการ ดังนี้ (OECD, 1991:64)

1. การพัฒนาการจัดการทรัพยากรมนุษย์

ให้ความสำคัญกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ตั้งแต่การสรรหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ จากนั้นมีกระบวนการในการพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง มีการถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์ภายในองค์กรอันจะต่อยอดไปสู่การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรภายในองค์กรอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

2. การสร้างการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ในการตัดสินใจ

เป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ภาครัฐในกระบวนการการตัดสินใจในประเด็นต่าง ๆ และการจัดการในขั้นตอนต่าง ๆ ของการทำงาน

3. เน้นเป้าหมายในการดำเนินงาน

เป็นการเปลี่ยนจากการยึดการทำงานตามกฎระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ เป็นเน้นให้การทำงานประสบผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เพื่อสร้างความยืดหยุ่นในการทำงานและกระบวนการทำงานของแต่ละขั้นตอน

4. ใช้เทคโนโลยีในการจัดการ

ในการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่จะมีการนำเทคโนโลยีมาช่วยอำนวยความสะดวกและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเพื่อการบริการประชาชน

5. ให้ความสำคัญในการบริการประชาชน

มีการพัฒนาคุณภาพของการให้บริการอย่างต่อเนื่อง ปรับการทำงานให้มีความสอดคล้องและตอบสนองความต้องการของประชาชน

6. เก็บค่าบริการสาธารณะของรัฐจากการใช้ประโยชน์จริง

เป็นการเก็บค่าบริการสาธารณะของรัฐโดยใช้หลักการการเข้าใช้ประโยชน์จริง คือ หากมีการใช้บริการมากก็จะมีค่าใช้จ่ายมากขึ้น

7. การให้บริการประชาชนโดยการมีส่วนร่วมของเอกชน

เป็นการบริการประชาชนของภาครัฐโดยมีภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและการดำเนินงานมากขึ้น

8. ลดการผูกขาดการให้บริการ

แนวทางการจัดการภาครัฐแนวใหม่จะมีความยืดหยุ่นสูง ไม่เคร่งครัดในกฎระเบียบและมีการเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการมากขึ้น ในขณะเดียวกันเป็นการลดบทบาทของภาครัฐให้น้อยลง

นอกจากนี้ สำนักงาน ก.พ. ได้มีการกำหนดประเด็นและแนวทางการดำเนินการสำหรับบุคลากรและหน่วยงานภาครัฐไว้ 3 ประการ ดังนี้ (สำนักงาน ก.พ., 2563 : 8)

1. ประเด็นการพัฒนาระบบนิเวศในการทำงาน (Ecosystem)

เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐมีสภาพแวดล้อมในการทำงานและระบบการทำงานที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนากรอบความคิดและทักษะในการทำงาน

2. ประเด็นการพัฒนากรอบทักษะ (Skillsets)

สำหรับการทำงานในยุคดิจิทัลและศตวรรษที่ 21 และการสร้างนวัตกรรมที่ตอบสนองต่อการขับเคลื่อนภารกิจตามแผนการปฏิรูปประเทศ แผนยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อให้บุคลากรภาครัฐมีทักษะที่จำเป็นในการขับเคลื่อนประเทศและสร้างผลลัพธ์เชิงนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อภาครัฐ ประชาชน และประเทศ

3. ประเด็นการปลูกฝังบุคลากรภาครัฐให้มีกรอบความคิด (Mindset) ในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง การพัฒนาบุคลากรภายใต้การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่เป็นการมุ่งเน้นให้บุคลากรของภาครัฐภายใต้การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่มีการทำงานที่เน้นประโยชน์ส่วนรวมและทำงานบนหลักคุณธรรม ร่วมกับการประยุกต์การนำหลักสากลมาใช้กับองค์กรอย่างเหมาะสม มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนของประเทศ มีคุณลักษณะเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้และพัฒนา ยึดมั่นในมาตรฐานจริยธรรม ให้บริการอย่างเป็นกลางและโปร่งใสผ่านการมีส่วนร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ เช่น ภาคเอกชน ภาคประชาชน

สรุป

บุคลากรของภาครัฐถือเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนของประเทศ โดยในการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่เน้นการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน ร่วมกับการบริหารจัดการอย่างบูรณาการนั้นจำเป็นต้องมีการพัฒนาบุคลากรภาครัฐผ่านการสร้างทัศคติในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง มีการสร้างระบบนิเวศในการทำงานที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งปรับโครงสร้างในการทำงานให้มีความยืดหยุ่นให้ทันต่อสถานการณ์และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอก รวมถึงการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในกระบวนการเรียนรู้และพัฒนา เพื่อเสริมสร้างศักยภาพ เพิ่มขีดความสามารถในการทำงานและประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรภาครัฐ

สำหรับบุคลากรภาครัฐภายใต้การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ต้องมีความสามารถในการมองภาพใหญ่ขององค์กร มีความเข้าใจในเป้าหมายและพันธกิจหรือภารกิจขององค์กร เข้าใจในบริบทแวดล้อมที่มีผลต่องานขององค์กรและบทบาทหน้าที่ของตนเอง เน้นการทำงานที่สร้างผลสัมฤทธิ์ที่มีคุณค่าและประโยชน์ต่อส่วนรวมและประชาชนโดยยึดมั่นในมาตรฐานจริยธรรม

ซึ่งในการพัฒนาบุคลากรภาครัฐภายใต้การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่นั้นจำเป็นจะต้องได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือจากภาครัฐร่วมด้วย เช่น การสนับสนุนงบประมาณในการจัดอบรมพัฒนาบุคลากรในหลักสูตรที่มีความเหมาะสมและตรงกับงานที่ปฏิบัติอยู่จริง หรือการปรับโครงสร้างในการสั่งงานและการปฏิบัติงานที่มีการสนับสนุนให้บุคลากรได้แสดงความสามารถของตนเองมากขึ้น นอกจากนี้ยังควรมีการวางแผนอัตรากำลังให้มีความเหมาะสมกับจำนวนบุคลากรและตำแหน่งเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ เกิดผลิตผล (Output) และผลประโยชน์จากผลิตผล (Outcome) ที่สร้างประโยชน์แก่องค์กรภาครัฐ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2564). *การพัฒนาบุคลากรเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนประเทศ.* สรุปสาระสำคัญในหัวข้อ “แผนพัฒนาบุคลากรตามแนวทางการพัฒนาบุคลากรภาครัฐของสำนักงาน ก.พ.”. กรุงเทพมหานคร.

กมลรัตน์ แสนใจงาม. (2557). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.* วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ชมภูนุช หุ่นนาค. (2560). การจัดการภาครัฐแนวใหม่: การเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างผลิตภาพสูงสุด. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์).* 7 (3). 125–139.

ฐิติวัจน์ ทองแก้ว และวิรัญญา สุทธิกุล. (2561). ค่านิยม 4.0: กลไกขับเคลื่อนการบริหารองค์การภาครัฐแนวใหม่กับการก้าวสู่ประเทศไทย 4.0. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิชญทรรศน์.* 13 (2). 41 – 53.

ดวงรัตน์ ธรรมสโรช, กฤษณวัต สมหวัง และ มูฮัมมัดอัยมัน หะยีมะมิง. (2564). การพัฒนาสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสระบุรี. *วารสารรัชต์ภาคย์.* 15 (43). 326 – 338.

ธนาวุฒิ คำศรีสุข และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์. (2565). ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. ***Journal of Roi Kaensarn Academi***. 7 (1). 369 – 386.

ธัญรดี สาระดวงขวัญ. (2563). *การนำแนวคิดการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ไปใช้ในกรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง*. การค้นคว้าอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

บุญเกียรติ การะเวทพันธุ์. (2562). *เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนวิชาการนำนโยบายไปปฏิบัติและการประเมินผลนโยบาย.* กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. โครงการรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต.

พยัต วุฒิรงค์. (2559). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในทศวรรษหน้า.* กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รณิภา พงศ์พุทธชาด และเพ็ญศรี ฉิรินัง. (2562). การพัฒนาบุคลากรตามแนวทางการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดราชบุรี. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ.* 7 (3). 53 – 65.

รุ่งรัตนา บุญ-หลง. (2560). *แนวทางการพัฒนาบุคลากรสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีภายใต้บริบทประเทศไทย 4.0.*. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๐.

วันเพ็ญ ศรีแก้ว. (2552). *การพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่.* การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วีณา พึงวิวัฒน์นิกุล. (2562). *เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ร่วมสมัย.* กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.

วรรณภร มณีจักร. (2562). *ปัญหาและอุปสรรคของระบบสมรรถนะที่นำมาใช้ในการบริหารองค์กร.* บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะการจัดการและการท่องเที่ยว. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงาน ก.พ. (2563). *คู่มือแนวทางการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๓ – ๒๕๖๕.* นนทบุรี: โรงพิมพ์สำนักงานเลขาธิการ สำนักงาน ก.พ.

สำนักงานจังหวัดเพชรบูรณ์. (2563). *แนวทางการพัฒนาบุคลากรภาครัฐจังหวัดเพชรบูรณ์ พ.ศ. 2563 – 2565.* กลุ่มงานบริหารทรัพยากรบุคคล สำนักงานจังหวัดเพชรบูรณ์.

อรวรรณ นิลอุบล. (2562). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์ภายใต้แนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน.* การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อรวรรณ น้อยวัฒน์. (2556). *การจัดการความรู้กับการบริหารราชการแนวใหม่.* จุลสารสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพออนไลน์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

OECD. (1991). *Public Management Development*. Paris: OECD.

Pollitt, C. (2001). Clarifying Convergence: Striking Similarities and Durable in PublicManagement Reform. *Public Management Review*. 3 (4), 71-92.

แนวคิดเกี่ยวกับพุทธศาสนาที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนัง ของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

Buddhist-related concepts in murals in Lablae District, Uttaradit Province

ปาริชาต กัณฑาทรัพย์,
สุภัคกาญจน์ จิวาลักษณ์ และ สุริยา คำกุนะ
มหาวิยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
Parichad Kuntasup,
Suphakkan Chiwalak and Suriya Khamguna
Uttaradit Rajabhat University,Thailand
Corresponding Author, E-mail : parik055@gmail.com

****

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับพุทธศาสนาที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนังของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า จิตรกรรมฝาผนังเป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่สะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับพุทธศาสนาในแต่ละพื้นที่ เป็นการเล่าเรื่องราวผ่านการวาดภาพด้วยภูมิปัญญาของช่างเขียน แนวคิดเกี่ยวกับพุทธศาสนาที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนังของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ มี 5 ประเด็น คือ คติพุทธศาสนาที่ได้รับอิทธิพลมาจากเรื่องไตรภูมิ ทศชาติชาดก พุทธประวัติ ศาสนธรรมในตำนานเมืองลับแล และพระมหากษัตริย์ทรงเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภก

การนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับพุทธศาสนาที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนังของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ แสดงให้เห็นว่าพุทธศาสนาแทรกซึมอยู่ในวิถีชีวิตของคนในสังคมมานาน และเป็นส่วนสำคัญที่กำหนดความคิด ความเชื่อของผู้คนในชุมชน การศึกษาจิตรกรรมฝาผนังจะทำให้เข้าใจความรู้ ความคิดของคนในแต่ละชุมชนได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: แนวคิดเกี่ยวกับพุทธศาสนา; จิตรกรรมฝาผนัง

วันที่รับบทความ: 28 ธันวาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 29 ธันวาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2565
Received: December 28, 2022; Revised: December 29, 2022; Accepted: December 30, 2022

Abstracts

This paper investigated Buddhist-related concepts depicted in murals in Lablae District, Uttaradit Province. It was found that mural painting is a form of art that conveys Buddhist concepts perceived in a given area through painting by artisan painters. The Buddhist concepts found in the murals in Lablae District, Uttaradit Province, fall into 5 themes: namely Buddhist beliefs influenced by *Tribhumikatha Buddhist Cosmology*, *Mahanipata Jataka* (the Ten Great Birth Stories of the Buddha), the Buddha's history, the Buddha teachings in Laelae's folktales, and the King as the greatest patron of Buddhism.

The representation of the Buddhist concepts portrayed in the murals in Laplae District Uttaradit Province shows that Buddhism has penetrated the way of life and flourished in the society for a long time, and plays an important part in shaping people's thoughts and beliefs. The study of the murals is vital for gaining a better understanding of the thoughts of the people in the community.

Keywords: Buddhist Concepts; Mural Paintings

บทนำ

จิตรกรรมฝาผนังเป็นผลงานศิลปะอีกประเภทหนึ่งของไทยที่นิยมทำกันมาตั้งแต่สมัยโบราณเป็นการวาดภาพลงบนผนังปูนหรือผนังไม้ภายในอาคารของวัด ซึ่งวัดนอกเหนือจากเป็นพื้นที่สาธารณะที่เป็นศูนย์กลางของชุมชนแล้ว ยังเป็นที่รวมจิตใจของชาวบ้านเกี่ยวกับความเชื่อถือและศรัทธา วัดจึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สาคัญและมีบทบาทสาคัญในการดำรงขนบประเพณีของชุมชนให้กรอบบรรทัดฐานความประพฤติให้ความมั่นคง ความอบอุ่นทางจิตใจ ในทางพุทธศาสนาวัดเป็นแหล่งบ่มเพาะสติปัญญาและอุดมการณ์ชีวิตไปพร้อม ๆ กัน (ชุติมา เวทการ, 2551 : 106)

คติในการสร้างวัดเชื่อกันว่า ผู้สร้างจะนำสิ่งดีที่สุดในช่วงเวลานั้นมาใช้สร้างและประดับตกแต่งถาวรวัตถุภายในวัดอย่างวิจิตรบรรจง ความงดงามของวัดแต่ละแห่งจึงทรงคุณค่าผ่านกาลเวลามาถึงปัจจุบัน วัดส่วนใหญ่มีบรรยากาศดีมีระเบียบให้ความรู้สึกสงบร่มเย็น และเป็นที่รวมของศิลปกรรมหลายสาขาอันเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นทางด้านศาสนาทางศิลปะ และทางวัฒนธรรม วัดจึงเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนที่ให้คนรุ่นหลังได้ซึมซับภูมิปัญญาของบรรพบุรุษและความงดงามที่สะท้อนผ่านถาวรวัตถุในวัดเหล่านั้น

วัดหลายแห่งในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ มีความเป็นมาน่าสนใจและมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีอาคาร สิ่งปลูกสร้าง ถาวรวัตถุต่าง ๆ ที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม ประติมากรรมจิตรกรรม งานประดับตกแต่งต่าง ๆ เป็นที่รวมของภูมิปัญญาท้องถิ่น และเป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชน (วนิดา ตรีสวัสดิ์ , 2555 : 47) วัดต่าง ๆ ในพื้นที่อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ จึงปรากฏภาพจิตกรรมฝาผนังที่แสดงเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน ผู้ซึ่งมาเยี่ยมชมวัดสามารถเรียนรู้จากภาพจิตรกรรมเหล่านั้นได้ด้วยตนเองตามความสนใจ

บทความนี้เป็นการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับพุทธศาสนาที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนังของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ด้วยการแสดงให้เห็นถึงภาพจิตรกรรมต่าง ๆ ที่ปรากฏในวัดต่าง ๆ แม้ว่าผู้ชมจะไม่มีความรู้ทางศิลปะแต่ก็สามารถเข้าใจ และเรียนรู้วัฒนธรรมต่าง ๆ จากภาพจิตรกรรมฝาผนังได้ ทั้งนี้เพราะภาพกิจกรรมฝาผนังเหล่านี้บันทึกเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในชุมชน และสังคมที่ผู้คนต่างมีประสบการณ์ หรือเคยรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ร่วมกันมา การชมภาพจิตรกรรมฝาผนัง จึงก่อให้เกิดการเรียนรู้วัฒนธรรมต่าง ๆ ทั้งทางพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นต้น

จิตรกรรมและจิตรกรรมฝาผนัง

จิตรกรรม หมายถึง ศิลปะประเภทหนึ่งในทัศนศิลป์เกี่ยวกับการเขียนภาพวาดภาพ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554 : 325)

จิตรกรรมฝาผนังได้ถูกกล่าวถึงในคัมภีร์พระไตรปิฎก พระผู้มีพระภาคตรัสว่า“ภิกษุทั้งหลาย แม้ภาพจิตรกรรมที่เขาเขียนไว้นั้น ” (สำ.ข. (ไทย) 17/100/191.) และ “ช่างย้อมหรือจิตรกร เมื่อมีเครื่องย้อมก็ดี ครั่งก็ดี ขมิ้นก็ดี สีเขียวก็ดี สีแดงก็ดี พึงเขียนรูปสตรีหรือรูปบุรุษมีอวัยวะน้อยใหญ่ครบทุกส่วนลงบนแผ่นกระดาน ฝา หรือแผ่นผ้าที่เกลี้ยงเกลา” (สำ.ข. (ไทย) 17/100/142.) และในมงคลสูตร พระพุทธองค์ตรัสว่า “ความเป็นผู้มีศิลปะ เป็นมงคลอันสูงสุด” (ขุ.ขุ. (ไทย) 25/5-6/6-7.)

จิตรกรรมฝาผนังเป็นผลงานศิลปะที่มีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีการดำเนินชีวิต คติ ความเชื่อ รวมถึงคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ที่ แสดงถึงความเจริญของคนในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ดังนั้นจิตรกรรมฝาผนังจึงเป็นการบันทึก ประวัติศาสตร์และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาที่ผ่านมาจิตรกรรมฝาผนังของไทยเป็นศิลปะที่มีความประณีตสวยงาม แสดงถึงความรู้สึกสะท้อนวิถีชีวิตและความเป็นไทยที่มีความอ่อนโยน ละมุนละไม มีการสร้างสรรค์สืบต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนกลายเป็นศิลปะประจำชาติที่มีลักษณะและรูปแบบเฉพาะตนนิยมเขียนบนฝาผนังภายในอาคารที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาและอาคารที่เกี่ยวกับบุคคลชั้นสูง เช่น โบสถ์ วิหาร พระที่นั่ง วัง โดยเขียนด้วยสีฝุ่น ตามกรรมวิธีของ ช่างเขียนไทยโบราณ เนื้อหาที่เขียนมักเป็นเรื่อง ราวเกี่ยวกับพุทธประวัติ ทศชาติชาดก ไตรภูมิ วรรณคดีและชีวิตไทยพงศาวดารต่าง ๆ ลักษณะจิตรกรรมไทยแบบประเพณีเป็นศิลปะแบบอุดมคติ ผนวกเข้ากับเรื่องราวที่กึ่งลึกลับมหัศจรรย์ ซึ่งคล้ายกับงาน จิตรกรรมในประเทศแถบตะวัน ออกหลายๆ ประเทศ เช่น อินเดีย ศรีลังกา จีน และญี่ปุ่น เป็นต้น

จิตรกรรมฝาผนังของไทยเป็นงานศิลปวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่มีรูปแบบเฉพาะตัวเกิดจากความต้องการบอกเล่าเรื่องราวทางศาสนา เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาหรือแสดงคติธรรม มีรูปลักษณ์เป็นแบบฉบับ เน้นสาระสำคัญทางศาสนา (จุลทรรศน์ พยาฆรานนท์, 2552 : 14) จิตรกรรมฝาผนังเป็นส่วนหนึ่งของทัศนศิลป์เป็นศิลปะที่เห็นได้ด้วยตาและมีระวางพื้นที่สะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาของศิลปินในการสร้างสรรค์ผลงาน เพื่อถ่า

ยทอดความคิด ความรู้สึกออกมาเป็นภาพเขียน (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, และกรรณิการ์ ตั้งตุลานนท์, 2556: 3) เขียนลงบนฝาผนัง เพดาน เสา คอสอง ขื่อ คานและบานประตูหน้าต่าง ในพระอุโบสถ วิหาร กรุในพระเจดีย์ หอไตร พระปรางค์ และกุฏิต่าง ๆ เป็นต้น เรื่องที่เขียนเป็นเรื่องทางพระพุทธศาสนา พระพุทธประวัติ ชาดกต่าง ๆ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น (กรมศิลปากร, 2533 : 3)

จิตรกรรมฝาผนังนอกจากจะมีไว้เพื่อประดับตกแต่งในโบสถ์วิหารให้เกิดสุนทรียภาพแล้ว ยังได้สอดแทรกเรื่องราวหลักธรรมที่พระสงฆ์ใช้เทศนาสั่งสอนให้พุทธศาสนิกชนนำไปปฏิบัติ ปรากฏเป็นภาพเล่าเรื่องนั้นด้วย ฉะนั้นเมื่อพระสงฆ์เทศนาให้ฟัง หูย่อมได้ยิน และตาก็มีโอกาสได้เห็นภาพ ทำให้เกิดความเข้าใจและซาบซึ้งยิ่งขึ้น ข้อความที่ได้ฟังแล้วยังขัดข้องใจ ก็สามารถทบทวนกับภาพเขียนจนเข้าใจ ภาพจิตรกรรมที่เนื่องในพระพุทธศาสนาจึงมีแบบแผนสืบทอดกันมาเป็นประเพณีอันยาวนาน (สันติ เล็กสุขุม, 2535 : 63)

จิตรกรรมฝาผนังที่ปรากฏในวัดเขตพื้นที่อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

ภาพจิตรกรรมฝาผนัง สะท้อนแนวคิดต่าง ๆ ดังนี้

1. คติพุทธศาสนา ได้รับอิทธิพลมาจากเรื่องไตรภูมิ ได้แก่ ภาพนรกและภาพสวรรค์ สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับนรก สวรรค์ การเวียนว่ายตายเกิด แสดงบาปบุญคุณโทษตามความเชื่อทางพระพุทธศาสนา เพื่อปลูกฝังและย้ำเตือนสติให้มนุษย์มีความเกรงกลัวต่อบาปจนไม่กล้าทำความชั่วและหันมากระทำแต่ความดีกันมากขึ้น

ความเชื่อในไตรภูมิ ไตรภูมิ แปลว่า แดนสาม ได้แก่ กามภูมิ รูปภูมิ และอรูปภูมิ กามภูมิ คือ นรกระดับต่าง ๆ โลกมนุษย์และสวรรค์ระดับล่างได้แก่สวรรค์ดาวดึงส์ ก็รวมอยู่ในกามภูมิ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์อยู่เหนือยอดเขาพระสุเมรุอันเป็นแกนกลางจักรวาลล้อมรอบด้วยภูเขาวงแหวนลดลั่นกันเจ็ดวงที่เรียกว่า ภูเขาสัตตบริภัณฑ์เหนือขึ้นไปจากกามภูมิคือรูปภูมิเป็นแดนของพรหมแบ่งออกเป็นหลายระดับก่อนถึงอรูปภูมิเป็นชั้นพรหมที่ไม่มีรูป เพราะหมดกิเลสใด ๆ ทั้งปวงพ้นนั้นคือ อากาศธาตุหมายถึงสภาวะแห่งนิพพาน (สันติ เล็กสุขุม , 2548 : 19-20) ไตรภูมิ คือ การชี้ให้เห็นโทษของการทำความชั่วและผลของการทำความดี สรรพสัตว์ทั้งหลายย่อมเวียนวนไปมา และเกิดในสามภูมินี้ตามแต่บุญบาปที่ตนกระทำไว้ (สมชาติ มณีโชติ, 2529 : 88) ดังปรากฏในจิตรกรรมฝาผนัง (ภาพที่ 2) จิตรกรรมฝาผนังวัดผักราก ภาพสวรรคภูมิ บรรดาเทวดาที่เกิดในสวรรค์ 6 ชั้น พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน (2556 : 1184) ได้ให้ความหมายของ สวรรค์ ไว้ว่า โลกของเทวดา, เมืองฟ้า อาจหมายความว่า “สวรรค์” อยู่บนฟ้าและเป็นที่พำนักของเทวดา ซึ่งหนังสือไตรภูมิพระร่วงก็ได้อธิบายว่าสวรรค์มีอยู่หกชั้น ทั้งหมดนี้เรียกว่า “ฉกามาพจร” มีการเกิดและดับได้อยู่เช่นเดียวกับโลกมนุษย์ เทวดาที่อยู่บนสวรรค์เมื่อสิ้นบุญแล้วก็ต้องจุติไปเกิดตามกรรมของตน สะท้อนแนวคิด “ถ้าเรากระทำความดีตายไปจะได้ขึ้นสวรรค์ แต่ถ้ากระทำความชั่วจะต้องตกนรก” เป็นหนึ่งแนวคิดความเชื่อที่ถูกแฝงในพุทธศาสนา เพื่อสั่งสอนและตักเตือนไม่ให้บุคคลประพฤติผิดจากศีลและผิดจากหลักธรรมคำสอน และ(ภาพที่ 3) ภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดพระยืนพุทธบาทยุคล ปรากฏภาพเขาพระสุเมรุ และปลาอานนท์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสวรรค์ชั้นต่าง ๆ เขา

พระสุเมรุล้อมรอบด้วยมหาสมุทรและเขาวงแหวนเจ็ดวง (สัตบริภัณฑ์) ซึ่งหยั่งลึกลงไปในมหาสมุทร ภาพปลาอยู่ใต้เขาพระสุเมรุ หมายถึง ปลาอานนท์ที่หนุนพื้นพิภพ ถัดออกไปจนสุดเขาจักรวาลคือกำแพงจักรวาล ย้อนขึ้นไปที่ยอดเขาพระสุเมรุคือสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ และสวรรค์ชั้นที่อยู่เหนือขึ้นไปเป็นลำดับ

จิตรกรรมฝาผนัง (ภาพที่ 1) จิตรกรรมฝาผนังวัดพระแท่นศิลาอาสน์ ภาพภัทรกัป คือ มีพระพุทธเจ้า 5 พระองค์ สะท้อนความเชื่อว่าพระพุทธเจ้ามีจริง และเชื่อว่ามีในภัทรกัปเป็นกัปที่เจริญที่สุด มีพระพุทธเจ้าเกิดขึ้นในโลกนี้ถึง 5 พระองค์ คือ พระกกุสันโธ พระโกนาคมโน พระกัสสะโป พระโคตโม และพระศรีอริยเมตไตยโย แสดงถึงความศรัทธาในพระพุทธศาสนาความเชื่อในการเวียนว่ายตายเกิด และการสั่งสมบุญบารมีเพื่อมุ่งสู่นิพพาน พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน (2554 : 635) ได้ให้ความหมายของ นิพพาน ไว้ว่า ความดับสนิทแห่งกิเลสและกองทุกข์

ภาพที่ 1 จิตรกรรมฝาผนังวัดพระแท่นศิลาอาสน์ ภาพภัทรกัป คือ มีพระพุทธเจ้า 5 พระองค์

ภาพที่ 2 จิตรกรรมฝาผนังวัดผักราก ภาพสรรคภูมิ บรรดาเทวดาที่เกิดในสวรรค์ 6 ชั้น

ภาพที่ 3 จิตรกรรมฝาผนังวัดพระยืนพุทธบาทยุคล ภาพเขาพระสุเมรุ และปลาอานนท์

1. เรื่องทศชาติชาดก เป็นเรื่องราวที่แสดงการบำเพ็ญทศบารมีในสิบพระชาติสุดท้ายของพระโพธิสัตว์ เป็น 10 พระชาติสุดท้ายที่ทรงบำเพ็ญบารมีอันยิ่งใหญ่ที่เรียกว่ามหาบารมีก่อนตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ได้แก่ (1) พระเตมีย์ ทรงบำเพ็ญเนกขัมมบารมี คือ ความอดทนสูงสุด (2) พระมหาชนก ทรงบำเพ็ญวิริยบารมี คือ ความพากเพียรสูงสุด (3) พระสุวรรณสาม ทรงบำเพ็ญเมตตาบารมี คือ ความเมตตาสูงสุด (4) พระเนมิราช ทรงบำเพ็ญอธิษฐานบารมี คือ ความมีจิตที่แน่วแน่สมบูรณ์ (5) พระมโหสถ ทรงบำเพ็ญปัญญาบารมี คือ ความมีปัญญาสูงสุด (6) พระภูริทัต ทรงบำเพ็ญศีลบารมี คือ ความมีศีลที่สมบูรณ์สูงสุด (7) พระจันทกุมาร ทรงบำเพ็ญขันติบารมี คือ ความอดกลั้นสูงสุด (8) พระนารทพรหม ทรงบำเพ็ญอุเบกขาบารมี คือ การมีอุเบกขา

สูงสุด (9) พระวิธูรบัณฑิต ทรงบำเพ็ญ สัจจบารมี คือ ความมีสัจจะสูงสุด และพระชาติสุดท้าย (10) พระเวสสันดร ทรงบำเพ็ญทานบารมี คือ การรู้จักให้ทานสูงสุด ภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องพระเวสสันดรชาดกเป็นเรื่องราวที่วัดต่าง ๆ ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก จึงปรากฏภาพเนื้อหาแสดงเหตุการณ์ทั้ง 13 กัณฑ์ ได้แก่ กัณฑ์ทศพร กัณฑ์หิมพานต์ กัณฑ์ทานกัณฑ์ กัณฑ์วนประเวศน์ กัณฑ์ชูชก กัณฑ์จุลพน กัณฑ์มหาพน กัณฑ์กุมาร กัณฑ์มัทรี กัณฑ์สักกบรรพ กัณฑ์มหาราช กัณฑ์ฉกษัตริย์ และกัณฑ์นครกัณฑ์

ภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องทศชาติชาดก ดังปรากฏใน (ภาพที่ 4) จิตรกรรมฝาผนังวัดดอยมูล และ (ภาพที่ 5) วัดโพธิ์ทอง ภาพเนื้อหาเรื่องทศชาติจะแสดงถึงการบำเพ็ญบารมีในแต่ละพระชาติเป็นการประพฤติปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนาเพื่อจุดมุ่งหมายสู่นิพพาน และในพระชาติสุดท้าย (ภาพที่ 6) จิตรกรรมฝาผนังวัดท้องลับแล (ภาพที่ 7) วัดเสาหิน (ภาพที่ 8) วัดไผ่ล้อม และ (ภาพที่ 9) วัดผักราก ภาพพระเวสสันดรชาดก แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของพระชาติสุดท้ายในทศชาติชาดก เป็นการบำเพ็ญบารมีอันยิ่งใหญ่ และนำไปสู่การจุติเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ภาพที่ 4 จิตรกรรมฝาผนังวัดดอยมูล ภาพทศชาติชาดก

ภาพที่ 5 จิตรกรรมฝาผนังวัดโพธิ์ทอง ภาพทศชาติชาดก

ภาพที่ 6 จิตรกรรมฝาผนังวัดท้องลับแล ภาพพระเวสสันดรชาดก

ภาพที่ 7 จิตรกรรมฝาผนังวัดเสาหิน ภาพพระเวสสันดรชาดก

ภาพที่ 8 จิตรกรรมฝาผนังวัดไผ่ล้อม ภาพพระเวสสันดรชาดก

ภาพที่ 9 จิตรกรรมฝาผนังวัดผักราก ภาพพระเวสสันดรชาดก

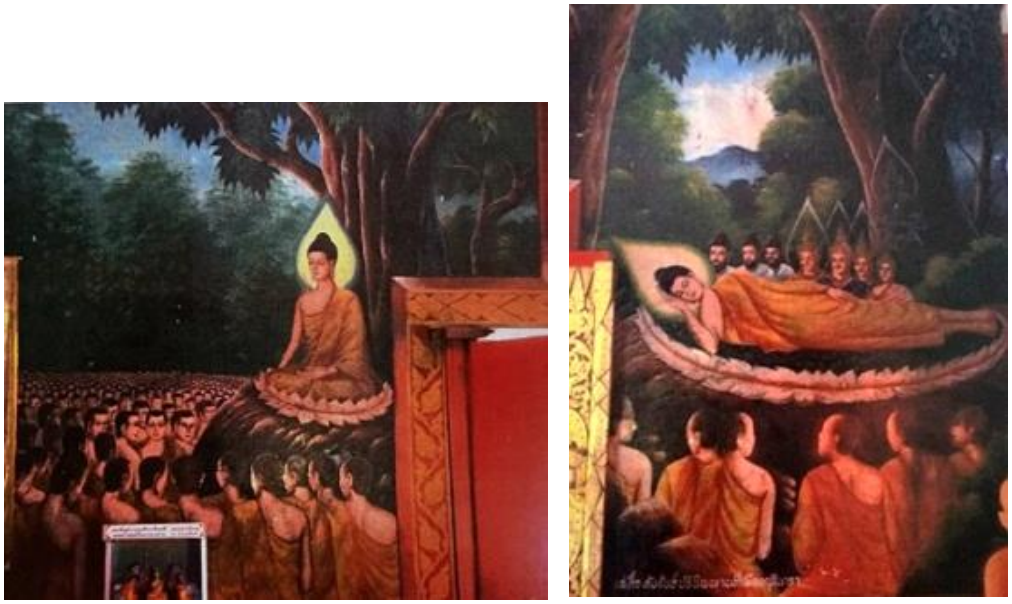
2. เรื่องพุทธประวัติ กล่าวถึงเหตุการณ์สำคัญตอนที่เสวยพระชาติเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ เริ่มเรื่องราวตั้งแต่เทวดาชุมนุมอัญเชิญพระโพธิสัตว์ให้จุติเพื่อมาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า และพระนางสิริมหามายาทรงสุบินนิมิต ประสูติ เสด็จออกผนวช ผจญมาร ตรัสรู้ สั่งสอนธรรม โปรดพระประยูรญาติ และพระมารดาบนสวรรค์ เสด็จดับขันธ์ปรินิพพาน งานถวายเพลิงพระบรมศพ การแบ่งพระบรมสารีริกธาตุ และพิธีสมโภชพระบรมสารีริกธาตุ

ภาพที่ 10 จิตรกรรมฝาผนังวัดดอยมูล ภาพพุทธประวัติ

ภาพที่ 11 จิตรกรรมฝาผนังวัดไผ่ล้อม ภาพพุทธประวัติ

ภาพที่ 12 จิตรกรรมฝาผนังวัดพระนอนพุทธไสยาสน์ ภาพพุทธประวัติ

4. ศาสนธรรมในตำนานเมืองลับแล มีการสอดแทรกหลักธรรมในตำนานเมืองลับแล ดังปรากฏในภาพจิตรกรรมฝาผนัง (ภาพ 13,14) วัดพระแท่นศิลาอาสน์ ในภาพจิตรกรรมฝาผนังกล่าวถึง ตำนานเมืองลับแลว่า ครั้งหนึ่งมีชายคนหนึ่งสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นคนเมืองทุ่งยั้งเข้าไปในป่าเพื่อหาอาหารแต่เกิดเป็นลมอยู่กลางป่า หญิงสาวเมืองลับแลจึงได้ช่วยเหลือ และพาชายหนุ่มไปที่เมืองลับแล ชายหนุ่มสังเกตเห็นว่าทั้งเมืองมีแต่ผู้หญิง หญิงสาวอธิบายว่าคนในหมู่บ้านล้วนมีศีลมีธรรมถือวาจาสัตย์ใครประพฤติผิดก็ต้องออกจากหมู่บ้านไป ผู้ชายส่วนมากมักไม่รักษาวาจาสัตย์จึงต้องออกจากหมู่บ้านกันไปหมด หญิงสาวได้พาชายหนุ่มไปพบมารดาทั้งคู่แต่งงานกัน และมีบุตรชายด้วยกัน 1 คน วันหนึ่งภรรยาไม่อยู่บ้าน บุตรชายเกิดร้องไห้หาแม่ไม่ยอมหยุด ชายหนุ่มจึงบอกลูกว่า “แม่มาแล้ว ๆ” ภรรยาของชายหนุ่มเสียใจมากที่สามีไม่รักษาวาจาสัตย์ จึงต้องออกจากหมู่บ้านไป นางได้เตรียมย่ามใส่เสบียงอาหาร และของใช้ที่จำเป็นให้สามีพร้อมทั้งนำก้อนหินใส่ลงไปด้วย ชายหนุ่มมีความรู้สึกว่าถุงย่ามที่ถือมาหนักขึ้นเรื่อย ๆ จึงหยิบเอาหินที่ภรรยาใส่มาทิ้งจนเกือบหมด เมื่อชายหนุ่มเดินทางไปถึงหมู่บ้าน ชายหนุ่มหยิบหินที่เหลืออยู่ออกมาปรากฏว่าหินนั้นกลายเป็นทองคำแท่ง ชายหนุ่มรู้สึกแปลกใจแต่เมื่อสำนึกได้จึงตัดสินใจบวชแล้วนำทองคำที่เหลืออยู่สร้างเป็นพระพุทธรูปทองคำ ซึ่ง ศาสนธรรมสำคัญที่ปรากฏในเรื่องคือ การศีลข้อที่ 4 มุสาวาทา เวรมณี การงดเว้นจากการกล่าวคำเท็จ

ภาพที่ 13 จิตรกรรมฝาผนังวัดพระแท่นศิลาอาสน์ ตำนานเมืองลับแล

ภาพที่ 14 จิตรกรรมฝาผนังวัดพระแท่นศิลาอาสน์ ตำนานเมืองลับแล

5. พระมหากษัตริย์ทรงเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภก พระราชกรณียกิจที่สำคัญของพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ของไทย คือ การทำนุบำรุงและสืบสานพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนสืบไป ดังปรากฏในภาพจิตรกรรมฝาผนัง (ภาพ 15) วัดพระแท่นศิลาอาสน์ แสดงภาพพระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ และพระบรมวงศานุวงศ์ได้ทรงอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาอย่างดียิ่งตลอดมา โดยทรงอุปถัมภ์ในทุก ๆ ด้าน อาจกล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนานั้นถึงแม้ว่าจะดำรงคงอยู่เฉยๆ โดยไม่มีผู้อุปถัมภ์ย่อมไม่ได้ แท้จริงพระพุทธศาสนาจะเจริญรุ่งเรืองและอยู่ยั่งยืนมั่นคงก็ด้วยอาศัยผู้นำประเทศ คือพระมหากษัตริย์เป็นผู้สนับสนุนและทำนุบำรุง เพราะพระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชอำนาจเต็มที่ในอันที่จะทรงอำนวยความอุปถัมภ์และส่งเสริมได้มากกว่ายิ่งกว่าบุคคลใดๆ อาทิ การสร้างวัดวาอาราม ซ่อมแซมปฏิสังขรณ์ปูชนียสถานต่าง ๆ ทางพุทธศาสนา ตลอดจนถวายนิตยภัตเป็นเครื่องบำรุงเลี้ยงพระสงฆ์ เป็นต้น พระมหากษัตริย์จึงทรงอยู่ในฐานะอันเลิศฝ่ายอุปถัมภ์พระศาสนาให้เจริญวัฒนาถาวรโดยลำดับมา เรียกว่าเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภก และพระมหากษัตริย์ก็ทรงต้องพึ่งพาพระพุทธศาสนา เพราะพระพุทธศาสนาเป็นหลักใจ เป็นที่ยึดเหนี่ยว และเป็นเครื่องส่องสติปัญญาให้พระมหากษัตริย์ทรงประพฤติ ปฏิบัติ และดำเนินไปในทางถูกต้อง

ภาพที่ 15 จิตรกรรมฝาผนังวัดพระแท่นศิลาอาสน์ ภาพพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ของไทย

สรุป

จิตรกรรมฝาผนังของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น ปรากฏแนวคิดเกี่ยวกับพุทธศาสนา 5 ประเด็น คือ คติพุทธศาสนาที่ได้รับอิทธิพลมาจากเรื่องไตรภูมิ ทศชาติชาดก พุทธประวัติ ศาสนธรรมในตำนานเมืองลับแล และพระมหากษัตริย์ทรงเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภก จิตรกรรมฝาผนังจึงเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้คนนับถือและยึดมั่นในพระพุทธศาสนา ความเชื่อเรื่องไตรภูมิช่วยให้เกิดความศรัทธาในการละเว้นการกระทำความชั่ว มุ่งกระทำความดี นำสู่การปฏิบัติดี เช่น การทำทาน รักษาศีล อุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา รู้จักบาปบุญคุณโทษ รักษาศีล เวรกรรม กุศล อกุศล สำหรับภาพชาดกต่าง ๆ สะท้อนแนวคิดให้คนมุ่งสร้างบารมี และพุทธประวัติเป็นสื่อกลางให้คนเข้าหาโลกุตรธรรม ภาพตำนานเมืองลับแล เป็นการนำเรื่องราวพื้นบ้านมาผสานกับศาสนธรรมทำให้คนในท้องถิ่นเกิดความศรัทธาอันแรงกล้าต่อการกระทำความดี และผู้ที่มีส่วนสำคัญในการที่พระพุทธศาสนาจะเจริญรุ่งเรือง มีความมั่นคงอย่างยั่งยืน คือ พระมหากษัตริย์ในฐานะที่ทรงเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภก

เอกสารอ้างอิง

กรมศิลปากร. (2533). *การดูแลรักษาศิลปะโบราณวัตถุ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมการเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

ชุติมา เวทการ. (2551). *การจัดการเรียนรู้สาระทัศนศิลป์บนพื้นฐานวัฒนธรรมชุมชน*. กรุงเทพ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, และกรรณิการ์ ตั้งตุลานนท์. (2556). *คุณค่าและความสำคัญของจิตรกรรมฝาผนังอุโบสถกลางน้ำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวทยาลัย.* กรุงเทพมหานคร: รพีปกรณ.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554.* กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

วนิดา ตรีสวัสดิ์. (2555). Prominent Feature and Identity of Temples in Ratchaburi Province: Community Learning Resource. บทความนำเสนอโครงการประชุมนานาชาติ “The Excellence in Teacher Education and Research Innovation” ภายใต้โครงการ “120 ปี การฝึกหัดครูไทยถวายองค์ราชัน ธ ผู้ทรงเป็นครูแห่งแผ่นดิน”. ระหว่างวันที่ 25 – 28 ธันวาคม 2555. กรุงเทพมหานคร: โรงแรมรอยัล ออร์คิด เชอราตัน.

สมชาติ มณีโชติ. (2529). *จิตรกรรมไทย.* กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

สันติ เล็กสุขุม. (2535). *จิตรกรรมแบบประเพณีและแบบสากล.* กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สันติ เล็กสุขุม. (2548). *จิตรกรรมไทย สมัยรัชกาลที่ 3 ความคิดเปลี่ยนการแสดงออกก็เปลี่ยนตาม.* กรุงเทพมหานคร: เมืองโบราณ.

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความ

1. ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

1.1 บทความพิเศษ (Special Article) บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการอย่าง เข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการ/วิชาชีพ

1.2 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ จะต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

1.3 บทความทางวิชาการ (Academic Articles) ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการมีความโดดเด่นเพื่อนำเสนอองค์ความรู้ใหม่สู่สังคม

1.4 บทความปริทรรศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้เขียนมาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจารณ์ เปรียบเทียบ

1.5 ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่ บทความ ทบทวนความรู้ เรื่องแปล ย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิจารณ์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ

2. การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ใน Journal of Modern Learning Development ให้ผู้เขียนทำตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 ให้ผู้เขียนบทความดาวน์โหลด Template บทความวิจัย หรือ Template บทความวิชาการ บทความพิเศษ Template บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ ซึ่งเป็นตัวอย่างของการเขียนบทความวารสาร โดยสามารถดาวน์โหลดได้ดังนี้

2.1.1 Template บทความวิจัย (.pdf) ตัวอย่างบทความ (.pdf) (.docx)

2.1.2 Template บทความวิชาการ บทความพิเศษ (.pdf) ตัวอย่างบทความ (.pdf) (.docx)

2.1.3 Template บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ (.pdf) ตัวอย่างบทความ (.pdf) (.docx)

2.2 ให้ผู้เขียนบทความดาวน์โหลดหนังสือรับรองก่อนตีพิมพ์บทความใน Journal of Modern Learning Development โดยสามารถดาวน์โหลดได้ที่ (.pdf) และให้กรอกรายละเอียดให้ครบถ้วน พร้อมทั้งบทความที่เขียนส่งเข้า คิวอาร์โค้ด Line หน้าเว็บวารสารเพื่อตรวจสอบเบื้องต้น

2.3 รอเจ้าหน้าที่ติดต่อกลับตามเอกสารที่แนบของผู้เขียนบทความที่ส่งเข้า คิวอาร์โค้ด Line หน้าเว็บวารสาร เจ้าหน้าที่ส่งแบบ Google Form ให้ผู้เขียนดำเนินการตามแบบฟอร์มดังกล่าว

2.4 เจ้าหน้าที่แจ้งให้เข้าในระบบสมัครสมาชิกออนไลน์ของวารสารและ/หรือ (กรณีผู้สมัครแล้วต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่ 2.1 และ 2.2 เช่นเดียวกัน) ถึงให้เข้าระบบได้ตามลิงค์นี้ https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/user/register (สามารถศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ ระบบ Thaijo) เมื่อส่งบทความเข้าระบบแล้ว เจ้าหน้าที่จะดำเนินการตรวจสอบและดำเนินการตามขั้นตอนในการจัดทำบทความให้ผู้เขียนบทความทราบตามลำดับต่อไป

3. การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้เขียนควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

4. รูปแบบการจัดเตรียมบทความ

4.1 สำหรับภาษาไทย บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (Font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH SarabunPSK) ขนาดอักษร 16 จัดกั้นหลังตรง ส่วนบทความภาษาอังกฤษให้ใช้แบบอักษร Times New Roman ขนาดอักษร 12 ในการจัดให้มีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (Double spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษพิมพ์สั้นขนาดเอ 4 (A4) ระยะ ขอบกระดาษบน 1.5 นิ้ว, ล่าง 1 นิ้ว, ซ้าย/ขวา 1 นิ้ว พร้อมใส่หมายเลขหน้ากำกับทางมุมขวาบนทุกหน้า บทความไม่ควรยาวเกิน 20 หน้ากระดาษพิมพ์สั้น โดย นับรวมภาพประกอบและตาราง

4.2 ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง

4.3 ชื่อผู้เขียน ตำแหน่งทางวิชาการ สาขา คณะ สังกัด/หน่วยงานของผู้ร่วมหรือที่ปรึกษาทุกคน โดยเรียงจากผู้เขียนบทความ 1 ผู้ร่วม 2,3,4 ตำแหน่งใต้ชื่อเรื่อง เยื้องชิดฝั่งขวาของหน้ากระดาษ มี E – mail ที่ติดต่อในการส่งบทความได้

4.4 มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 500 คำต่อบทคัดย่อ

4.5 กำหนดคำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ 3-5 คำ

4.6 การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษรและหัวข้อย่อยขนาดเดียวกันต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ควรเว้น ระยะพิมพ์ 0.5 ช่วงบรรทัด

4.7 การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ใช้เป็นตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Network Organization) เป็นต้น

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) บทคัดย่อ (Abstract)

2) บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัย

3) วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

4) ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่ม ตัวอย่าง และการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

5) กรอบแนวคิดในการวิจัย

6) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

7) อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยง ของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อๆ แต่ ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

8) ข้อเสนอแนะ (Suggestion) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

9) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเชิงอรรถเท่านั้น เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

บทความพิเศษ บทความวิชาการ บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ บทความวิจารณ์หนังสือ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) บทคัดย่อ (Abstract)

2) บทนำ (Introduction)

3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับและมีกรอบแนวคิดผลสัมฤทธิ์ของบทความ

4) บทสรุป (Conclusion)

5) เอกสารอ้างอิง (References)

ตัวอย่างการจัดพิมพ์บทความ

ระบุหมายเลขไว้ด้านบนขวา (16 pt)

1. นิ้ว

1 นิ้ว **ชื่อบทความภาษาไทย (20 pt)** 1 นิ้ว

Articles English (14 pt)

ชื่อ – นามสกุล ผู้เขียนบทความ (16 pt)
หน่วยงานต้นสังกัด (16 pt)
Name - Surname of Article author (12 pt)
Agency (12 pt)
E-mail (12 pt)

****

บทคัดย่อ (18 pt)

(16 pt ไม่เกิน 350 คำ) .....

.....

คำสำคัญ : 3-5 คำ **(16 pt)**

Abstract (14 pt)

(12 pt ไม่เกิน 350 คำ).....

.....

Keywords : 3-5 words (12 pt)

บทนำ (18 pt)

(16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ.....

.....

เนื้อหาแต่ละประเด็น ตามแบบบทความวิชาการ/วิจัยและอื่นๆ (18 pt)

(16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ.....

.....

สรุป (18 pt)

(16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ.....

.....

1 นิ้ว

สำหรับการอ้างอิงเอกสารในบทความนั้นใช้ระบบ APA ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้ วงเล็บ เปิด-ปิด และระบุชื่อ-นามสกุล ของผู้เขียน ปี พ.ศ. และเลขหน้า ของเอกสารที่นำมาอ้างอิงกำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และผู้เขียนบทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด การอ้างอิงเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

1. หากชื่อผู้แต่งอยู่หน้าข้อความที่อ้างถึงให้ใช้ชื่อผู้แต่ง (ปีที่พิมพ์ : เลขหน้า) เช่น ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2545 : 15-16) หรือ Baruard, Chester L, (1938 : 50)

2. หากชื่อผู้แต่งอยู่ท้ายข้อความที่อ้างถึง ให้ใช้ (ชื่อผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์ : เลขหน้า) เช่น

1) กรณีผู้แต่ง 1 คน ให้เขียนเป็น (ชื่อผู้เขียน, ปีที่พิมพ์ : เลขหน้า) เช่น (ชวลิต ประภาวนนท์, 2545 : 19) หรือ (Chandler, Alfred D, 1962 : 42)

2) กรณีผู้แต่ง 2 คน ให้เขียนเป็น (ชื่อที่ 1 และชื่อที่ 2, ปีที่พิมพ์: เลขหน้า) เช่น (ทองใส นามดี และวิทยา แสงทอง, 2556 : 20) หรือ (Chandler,Ralph C. and Plano Jack C, 1982 : 3)

3) กรณีผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป ครั้งแรกให้เขียนชื่อผู้เขียนทั้งหมด และครั้งต่อไปให้เขียนเป็นคณะ เช่น (ชื่อผู้เขียนคนที่ 1 และคณะ, ปีที่พิมพ์: เลขหน้า) เช่น (สมศักดิ์ วานิชยาภรณ์ และคณะ, 2556 : 23) หรือ (Argyris et al.,1972 :9)

4) การอ้างอิงท้ายบทความ ให้ใช้รูปแบบ APA เวอร์ชัน 6 ดังตัวอย่างนี้ (http://www.apastyle.org)

1) หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อเรื่อง.* (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. เช่น

1.1) ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2543). *2475 การปฏิวัติสยาม.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

1.2) Simon,Herbert A. (1976). *Administrative Behavior*. (3rd ed.). New York: The Free Press.

2) บทความในวารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. *ชื่อวารสาร*, ปีที่ (ฉบับที่), เลขหน้าที่ ปรากฏบทความในวารสาร. เช่น

2.1) ฉลอง พัฒนา. (2556). การสร้างฐานความรู้ในการบริหารจัดการชุมชน. *วารสารปกครองท้องถิ่น*, 1(1), 52-67.

2.2) Jurkovich,R (1974). A Core Typology of Organization Environments. *Administrative Science Quarterly*, 19 (2), 380-394.

3) วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย

ชื่อผู้วิจัย. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อเรื่อง.* ระดับของงาน.หน่วยงานที่รับผิดชอบ : มหาวิทยาลัย

3.1 สมพร เกษตรศิริ (2550). *การบริหารจัดการองค์กรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

3.2 Jaffee,D. (2001). *The Development on New Generation of Thai Farmers to Propel Thai Eeonomy* . Research Report. College : Thepsatri Rajabhat University.

4) แหล่งข้อมูลจากเว็บไซต์

ชื่อผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ วัน เดือน ปี. แหล่งที่มา : Url

เช่น

พีรพล หาญพิชัยยุทธ. (2553). การขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย. *ออนไลน์*.สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2555. แหล่งที่มา http://www.buddhismth.com/index.hp?y.

BBC New. (2016). Etnical Alzheimers or Social Advocates solution. *Online.* Retrieved May 3, 2017. from : http://www.bbc.com/2016/ WORLD

5) รายงานการประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. *ชื่อเอกสารรวมเรื่องรายงานการประชุม.* วัน เดือน ปี. สถานที่จัด. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

เช่น สมาน นิดตาทอง. (2550). การพัฒนาการเรียนรู้แห่งศาสตร์ทางการจัดการ.*เอกสารประกอบการประชุมการประสานงานชุมชน.* 25 พฤศจิกายน 2550. โรงแรมนภานิมิต. กรุงเทพมหานคร: พิสุดการพิมพ์.

Natthabhan, S. (2000). The Besuty of Wonmen in Theravada Philosopy. *Nebraska Symposium on Motivation : voll. 38. Perspectives on Motivation.* 18 July 2000. Lincoln. USA: University of Nebraska Prees.

6) พจนานุกรม

ชื่อหนังสือ. (ปีที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

เช่น *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน.* (2525). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน.

Shoter Oxford English dictionary. (2002). New York: Oxford University Press.

6. ส่วนภาพประกอบ (Figure) **และส่วนตาราง** (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตาราง สำหรับคำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

7. ลิขสิทธิ์

เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้เขียนทุกท่านต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มใบมอบลิขสิทธิ์บทความให้แก่วารสาร พร้อมกับบทความต้นฉบับที่ได้แก้ไขครั้งสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้เขียนทุกท่านต้องยืนยันว่าบทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์นั้น ได้ส่งมาตีพิมพ์เฉพาะใน Journal of Modern Learning Development เพียงแห่งเดียวเท่านั้น หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้เขียนอื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้เขียนต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อบรรณาธิการก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์

8. การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อ และการสมัครเป็นสมาชิกวารสารพัฒนาระบบการจัดการ กรุณาติดต่อ “กองบรรณาธิการวารสาร” ศูนย์พัฒนาเรียนรู้สมัยใหม่ บจก.พัฒนาเรียนรู้สมัยใหม่ เลขที่ 141 หมู่ 6 ตำบลบ้านชัย อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี 41190
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/index
E-mail: journal1990jmsd@gmail.com

9. กำหนดการออกวารสาร

ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์
(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 28 กุมภาพันธ์)
ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน
(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 เมษายน)
ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน
(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มิถุนายน)
ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม
(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 สิงหาคม)
ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม
(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ตุลาคม)
ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม
(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ธันวาคม)

10. อัตราค่าวารสาร

กำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ จำหน่ายราคาฉบับละ 300 บาท (ไม่รวมค่าส่ง)

11. อัตราค่าสมาชิก

ปีละ 500 บาท

ใบสมัครเป็นสมาชิก

Journal of Modern Learning Development

ที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรียน บรรณาธิการ Journal of Modern Learning Development

ข้าพเจ้า (ชื่อภาษาไทย).....

(ชื่อภาษาอังกฤษ).....

ที่อยู่ (ที่สามารถติดต่อได้).....

.....

E-Mail : .....โทรศัพท์ ..... โทรสาร.....

มีความประสงค์จะขอรับสมัครเป็นสมาชิก Journal of Modern Learning Development

( ) สมาชิกประเภทรายปี 500 บาท

( ) เล่มละ 300 บาท

พร้อมนี้ ข้าพเจ้าได้ส่ง

( ) เงินสด

( ) อื่นๆ.....

โปรดนำส่ง Journal of Modern Learning Development

สถานที่ติดต่อ ☐ ที่บ้าน ☐ ที่ทำงาน

เลขที่.....ถนน.....หมู่ที่.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์ ..... มือถือ.....

โทรสาร.....E-Mail : .....

ลงชื่อ.....

(.....)

(สำหรับเจ้าหน้าที่)

ค่าบำรุงปี พ.ศ.....

เลขที่ใบเสร็จ.....

ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลงบัญชีแล้ว.....

หนังสือรับรอง

ก่อนตีพิมพ์บทความใน Journal of Modern Learning Development

เรียน บรรณาธิการ Journal of Modern Learning Development

ตามที่ ข้าพเจ้า.....

ได้ส่งบทความเรื่อง.....

.....

.....

.....

เพื่อตีพิมพ์ใน Journal of Modern Learning Development

ทั้งนี้ ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม ขอรับรองว่า บทความที่เสนอมา (ถ้ามี)นี้ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์หรือไม่ได้อยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสารหรือแหล่งตีพิมพ์อื่นใด หรือได้รับการตอบรับให้ตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมยอมรับหลักเกณฑ์การพิจารณาต้นฉบับ ทั้งยินยอมให้กองบรรณาธิการมีสิทธิพิจารณาและตรวจแก้ต้นฉบับได้ตามที่เห็นสมควร พร้อมนี้ขอมอบลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ให้แก่ **ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่** หากมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับภาพ กราฟ ข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง และหรือข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม/ยินยอมรับผิดชอบแต่เพียงฝ่ายเดียว

หาก กองบรรณาธิการ Journal of Modern Learning Development ตรวจพบว่าคำรับรองดังกล่าว ไม่เป็นความจริง กองบรรณาธิการ Journal of Modern Learning Development มีสิทธิยกเลิกบทความของผู้นิพนธ์ออกจาก Journal of Modern Learning Development ได้ทันทีโดยไม่ต้องแจ้งให้ผู้นิพนธ์ทราบล่วงหน้า และผู้นิพนธ์ทุกท่านขอรับรองและยินยอมปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าว พร้อมทั้งลงนามรับรองไว้ที่ข้างท้ายของหนังสือรับรองฉบับนี้

ลงนามผู้เขียนหลัก (ชื่อที่ 1)

.....

(.....)

ลงนามผู้เขียนร่วม (ชื่อที่ 2)

.....

(.....)

ข้อมูลติดต่อ (เฉพาะผู้เขียนหลัก)

Facebook : .....

ID : Line .....

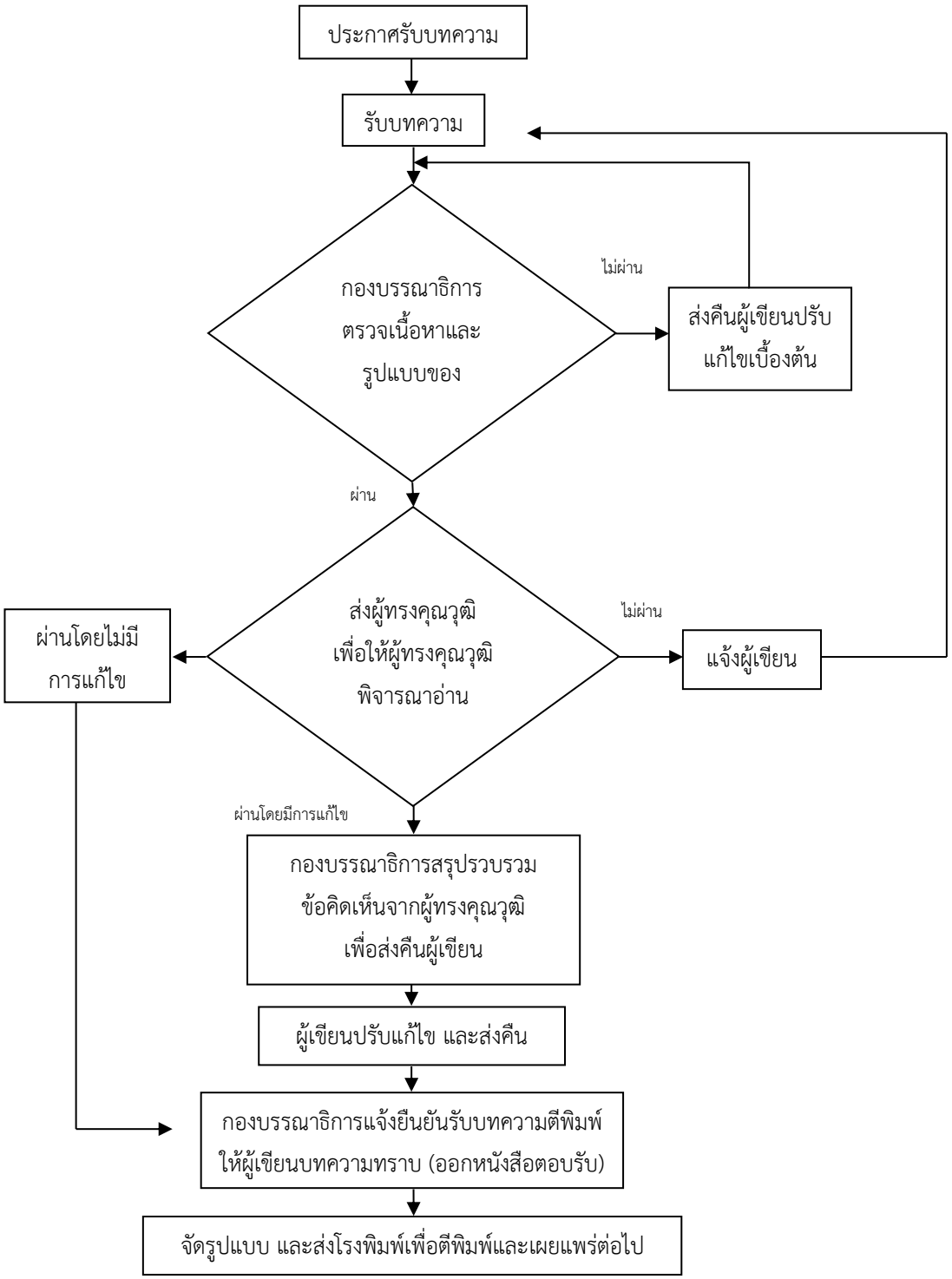
E : mail .....

เบอร์โทร .....

หมายเหตุ: ให้ผู้เขียนหลักและผู้เขียนร่วมลงนามให้ครบทุกท่าน หากมีผู้เขียนมากกว่า ท่าน สามารถเพิ่มเติมรายชื่อผู้ลงนาม 2 ข้างท้ายได้ตามจำนวนผู้เขียนบทความทั้งหมด

รูปแบบการตีพิมพ์

Journal of Modern Learning Development

จริยธรรมในการตีพิมพ์

จริยธรรมการตีพิมพ์

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารนักบริหารที่ตนรับผิดชอบ และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหากับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ และจะต้องมีข้อความรู้ที่สะท้อนมุมมอง แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากประสบการณ์ การสังเคราะห์เอกสาร หรืองานวิจัย มุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีใหม่รวมถึงแบบจำลองเชิงแนวคิด (Conceptual Model) ที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันจะนำไปสู่การวิจัยในหัวข้อวิชาการที่สำคัญ

2. บรรณาธิการจะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ

3. บรรณาธิการจะต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง และใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้ เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบ การคัดลอกผลงานของผู้อื่น จะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้นๆ

4. บรรณาธิการจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน และผู้ประเมิน

5. บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

6. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้นำว่า สมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่

7. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียนซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียนบทความ

1. ผู้เขียนบทความจะต้องรับรองว่า บทความที่ส่งมาพิจารณาไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ที่ใดมาก่อน และไม่ส่งต้นฉบับบทความซ้ำซ้อนกับวารสารอื่น

2. ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย จะต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง

3. ผู้เขียนจะต้องปรับแก้ไขบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสารในหัวข้อ “คำแนะนำสำหรับผู้เขียน”

4. ผู้เขียนที่มีชื่อในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนในการดำเนินการวิจัย

5. ผู้เขียนจะต้องอ้างอิงผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น)

6. ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง ทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหา และไม่ควรนำเอกสารวิชาการที่ไม่ได้อ่านมาอ้างอิง หรือใส่ไว้ในอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม ไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่มากจนเกินไป

7. ผู้เขียนจะต้องปรับแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ประเมินบทความและกองบรรณาธิการให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด

8. ผู้เขียนจะต้องระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และจะต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)

9. ในบทความผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป

10. ผู้เขียนไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่ถูกถอดถอนออกไปแล้ว เว้นแต่ข้อความที่ต้องการสนับสนุนนั้นเป็นข้อความที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถอดถอน และจะต้องระบุไว้ใน เอกสารอ้างอิงด้วยว่า เป็นเอกสารที่ได้ถูกถอดถอนออกไปแล้ว

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ

2. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสาร และผู้ประเมินบทความ ตระหนักว่า ตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ

3. ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขาวิชานั้นๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงานหรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้อ้างถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วยผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ

4. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

5. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความ ที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ

Publication Ethics

Duties of Editors

1. The editor will assess the paper quality for publication and select only those passing through the reviewing process, in which the clarity of and congruence with the journal policy must be prioritized. The selected paper must contain a body of knowledge that reflects valuable perception and a theoretical framework derived from experiences or textual/research synthesis. A grounded theory or a conceptual model contributing to further research must be preferably included.

2. No information regarding the paper's author(s) or reviewers shall be revealed to irrelevant parties during the paper reviewing process.

3. The paper published formerly elsewhere must not be accepted by the editor for publication. Plagiarism must be scrutinized seriously by using the credible detecting software. The paper detected as bearing plagiarism must be frozen for further evaluation, the author(s) will be contacted to ask for explanation to support the editor's decision to accept or reject the said paper.

4. The editor must not bear any conflict of interest with the author(s) or the reviewer(s).

5. The editor must not claim a partial or all of the submitted paper as his/her own.

6. The editor must consider for publication only the paper conducted with valid methodology and yielding accurate findings, and the quality of which serves as the main indicator for publication.

7. In case the editor detects plagiarism or false data in the submitted paper and hence deciding for revocation with which the author(s) refuse(s) to comply, the editor has thus full rights and responsibility to proceed with the revocation process without the author(s)'s prior consent.

Duties of Authors

1. The author has to assure that his/her paper has not been previously published in nor simultaneously submitted to other journals.

2. The author shall not commit any degree of plagiarism in his/her paper.

3. The author shall produce his/her manuscript format in accordance with the 'guideline to authors' stated in the journal.

4. The author whose name listed in the paper shall contribute to paper production or research-related procedure.

5. All pictures, figures, or tables appearing in the paper must be cited properly with their source(s) accurately identified. The author(s) shall be solely liable to any legal suit, if any.

6. The author shall verify the accuracy of content and format in both 'in-text' citations and references, no citation(s) shall be made for unread references, and the proper number of citations is preferable.

7. The author is required to correct or rework on their paper in due time as assessed and advised by reviewers and the editorial board.

8. The author shall identify the source(s) of research fund (if any) as well as any applicable conflict of interest.

9. Findings must be presented in accordance with the acquired data. No exploitation (false summary, or distortion or biased selection of data/finding) shall be committed.

10. No reference shall be made to any revoked article unless the cited statement refers to that in the revocation procedures. A statement must be additionally provided in the said reference as 'the revoked article'.

Duties of Reviewers

1. The reviewer must keep confidential of the submitted paper and avoid revealing a partial or all of the information of the said paper to irrelevant parties during the paper reviewing process.

2. Perceiving as having a conflict of interest with the paper's author(s) that may inhibit his/her freedom of expression, the reviewer should notify the editor at once and deny taking part in the reviewing process of the said paper.

3. The reviewer should evaluate the paper that fits with their area of his/her expertise, by assessing the paper's contribution to the discipline, quality of analysis, and intensity of literature review related to the topic of study. Advices should also be provided regarding the literature failed to be included by the author(s), and personal judgment without supportive evidences should not be used as a criterion for paper evaluation.

4. The reviewer must not claim a partial or all of the submitted paper as his/her own.

5. In case of the plagiarism detecting, the reviewer must notify the editor at once.

ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่
บจก.พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่ 141 หมู่ 6 ตำบลบ้านชัย อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/index
E-mail : journal1990jmsd@gmail.com